nius e[st]. S[an]c[t]us aut[em] andreas fuit
colore niger p[ro]lixa barba statu
ra mediocris p[re]dicavit in achaia
et athenis et circa partes illas
fuit magni meriti. Unde legit[ur]
q[uod] q[ua]draginta mortuos simul
suscitavit q[uo]d de nullo alio s[an]c[t]o
legit[ur] q[uod] sit tot mortuos suscita
verit. Filii nam[que] sui hospitis
cu[m] navigaret p[er] mare cu[m] xxxix
sociis navis fracta o[mn]es sunt submer
si qui inconsolabiliter lamentaret[ur]
pat[er] in littore miseria mot[us] an
dreas fudit p[re]ces ad d[omi]n[u]m et vite
redditi sunt univ[er]si. Fuit etiam
valde pius sicut de eo legit[ur] q[uod]
s[an]c[t]o[rum] mitissim[us] e[ss]et. Fuit p[ri]mo
discip[u]l[u]s io[hann]is baptiste et postea
ipse d[omi]n[u]s ih[esu]s in ap[osto]l[u]m eu[m] elegit
sicut dicit ewangeliu[m]. Cu[m] d[omi]n[u]s
ambularet iuxta mare galilee
vidit duos f[rat]res petru[m] et andrea[m]
piscatores et ait eis. Venite post
me faciam vos ho[m]i[n]es piscatores qui
dimiserunt statim rethe et navim
et secuti sunt eu[m]. Maximilla
vero uxor egee tulit corp[us] ap[osto]li
et honorifice sepelivit. Dicunt
q[uidam] de sepulchro andree manna
in modu[m] farine et oleu[m] cu[m]
odore suavissimo emanare et
q[uod] que sit t[er]rarum futura fertilitas v[el]
sterilitas regionis ostendit[ur]. Na[m] si ex
iguu[m] profluit et exiguu[m] terra
fructu[m] exhibet. Si copiose copio
se. Hoc forte antiquit[us] fuit ve
ru[m] sed mo[do] eius corp[us] apud co[n]
stantinopolim esse translatu[m]
p[er]hibetur. Caput v[er]o in basi-
lica s[an]c[t]i petri alme urbis r[ome]
reconditur.

De s[an]c[t]is Saturnino Crisanto et Daria

Saturninus claruit et daria
sub numeriano videlicet
Celerino rome passi sunt.
Crisanti p[ate]r polemius vir il
lustris fuit alexandrin[us] grec[us]
ci filiu[m] suu[m] cu[m] ad virgine[m] eliga[n]
tis pulchritudinis coniunxit quia ex
nobilissimis ro[man]is fuisse co[n]stat.
Hic crisantus a b[ea]to carpopho
ro p[res]bit[er]o in l[itte]ris divinis satis
excellit erudit[us] ad fide[m] xpi conv[er]tens
et p[re]dicac[i]o[n]e sua ut virginitate[m]
sua[m] d[e]o s[er]varet inflexus et ux[or]
p[ro]p[ri]a nomine coniugii h[ab]entes caste
viverent et fines baptizati fuer[unt].
Factu[m] e[st] ut p[er] c[ri]santu[m] multitudo
viroru[m] et p[er] daria[m] sic etia[m] b[ea]ta
ip[s]a vocabat[ur] innumerabiles femi[n]e
ad xpi gr[ati]am confluerent. Igit[ur]
p[os]t aliq[uo]d t[em]p[u]s orta e[st] sedicio adv[er]
sus eos q[ui] erat t[ame]n Celerino
ut p[re]fecto urbis quo p[re]cepit co[m]p[re]
hensos et tradidit eos tribuno clau
dio ut diversis eos penis interficeret.
Claudius v[er]o tribun[us] se p[ro]pugnat[or]
militib[us] ad torquendu[m] c[ri]santu[m]
tradit q[ui] nervis crudis eu[m] astrin
git. S[ed] mox ligamenta o[mn]ia re
soluta sunt. Deinde in carcere fet[i]
dissimo retrusus in tetro puteo eius
cloaca continet cu[m] multum
odor q[ui] ... i[n] fragrantiam
resolvit[ur]. Deinde p[er]funditur cu[m]
lotio humano fetidissimo ut
... ...
s[ed] fetor in suave[m] odore[m] mutat[ur].
Deinde in corio recenti vitulino
inclusu[m] constringitur et ad sole[m]
ferventem exponitur. S[ed] ... ...

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

corium ut erat molle permansit.
Deinde collum manus et pedes ca-
thenis ferreis constringentes clau-
dunt eum in obscurissimo loco sed
statim cathene solute sunt et tan-
tum lumen refulsit ut putarent
illic inunctas lampades fulgere.
Milites vero enunciaverunt hec
omnia tribuno qui iussit eum exhibi-
tum sibi fustibus cedi sed allate
virge rigidissime illius corpus
in manibus cedentium mollescere.
Quod videns Claudius tribunus eum cum
[illegible] et vestimentis indui et geni-
bus eius provolutus cum universis
militibus orabat se fieri christianum.
Qui cum in hora cathezizatus
baptismi gratiam percepit. Cum
illo Hilaria uxor sua et duo
filii eius Iason et Maurus nec non
et familiares eius et septuaginta
milites cum universis servis.
Quod cum audisset imperator Cri-
santum et Dariam misit in carcere
tulliano recludi ubi fetor
horribilis ascendebat quia de
more et cunctis secretorum pro co-
aclas [illegible] illic ingeri-
decurrebant. Exinde Daria in
publico meretricum lupanari
ponitur sed clauso lux divina et
odoramentum suavia perflavit.
Darie vero leo de cavea fugi-
ens ad tutelam domini virginis dona-
tus ingressus cellulam in qua
sancta dei in oratione prostrata iace-
bat iuxta eam quiescens ut
venientes et virginem dei violantes
visu repelleret. Cumque in tumulo
plures populi Christi potentiam vene-
rent Celerinus prefectus misit ignem
copiosum et ignem illum cellule ubi
beata Daria cum leone erat accendi
iussit. Tunc tamen leo paveret ac fugium
daret dixit ei beata Daria. Egrede-
re securus et vade quia ille quem in
me honorasti ipse te liberabit.
Exhibitis ergo iubente imperatore
Crisantus et Daria Celerino prefecto
Crisantus eculeo igneum suspenditur
sed statim omnia ligna eculei commi-
nuta vincula disrupta sunt lam-
pades applicate lateribus eius
extincte. Hoc Celerinus prefectus ve-
hementer expavescens nunciavit
imperatori. Ille vero maleficiis depu-
tans misit eos duci via Sala-
ria in arenario et vivos depo-
sitos terra et lapidibus obrui. Passi
sunt autem die kalendarum decembris
ad quorum venerandam memoriam
cum multa [illegible] deus plurimi
gaudere ut et die nativitatis
eorum infinita populi multitudo conve-
niret hoc nunciatum est imperatori
qui misit ut introitum cripte
parietes levarent. Ut sicut factum
est ut omnes pariter dum sacramentum
eius perciperent martyrii gloriam
celebrarent in quo erant duodecim
presbiteri et dyaconus Maximianus et
plurimi clericorum.

Quidam ordo hic destinatus
cum sacrario beati Petri die
quadam supplicite beatum
Ammonem interpellans cum ad eius
vestigia quasi ipse custos consola-
cionis se inclinasset aperte lateris

ati viri vestem manu colligens v-
no ducatur ab officialibus eius
re considerante occulorum loca fide
li destituuntur et mox crassa
caligine quantum fides valeat in
oculorum nonne luminis se non ferens
ipse pergaudio et admiratione
salubriter captus est. Item ipso
lumine eque carens officio sensus vo
tis optimum tempus et locum ratus et
concurrentibus se supplicat ad Sybu
rgensem et visione se collegisse
testatus quod ea qua deprivatus
est claritate liberari potuisset
si quam visu manum suam ex
hibitam pietatis attigit ipse me
ret unde male vacantes lumi
nes idem dicitur orbes. Quidam vero
ministrantium clericorum pelvim cum aqua
desideratam clam porrexit quam
a manibus sacerdotis ad faciem suam
ardentis suscipiens non sine divine
voluntatis instinctu per se ipso reser
vaverat. Quo mox faciem totam
certus fideli abluens ex specta
tionis sine moras iam triumphus
multis conquestus est quod fugatis
tenebris serenissime lucis diem
sibi tunc primum illuxisse magnis
plausibus gratulatur. Dilect
us pluribus ultimum agens annum
dilem sibi mortem in Sygeberghe
plus solito fecit iam tres et o
rans pro statu pericitans ecclesie
suaque animam summo creatori com
mendans. Sepultus est in monte
post illud ultimum suum in monte
osculum cum quo podagre dolorem
irremediabiliter in dextro pede

mox invadit quod nonis circiter
septimus excedens tandem ad ex
tremum perductus. Item post longam
egritudinem quo dominus vas electionis
sue decoravit anno domini incar
nationis millesimo septuagesimo
quinto episcopatus sui vicesimo primo
pridie nonas decembris illustre
te sancta sublimi beato fine perduxit
ad angelos ex hominibus ad immor
talia ex mortalibus eripitur.
Hic est qui fuisse scitur in ecclesia
venerandus qui sedem suam
in diebus suis non permittit pri
mum nec separavit ubi aliquid
quod in omni ope suo dedit confessione
deo qui curavit gentem suam
et liberavit illam a perditione cuius
elemosinas enarrabit omnis
ecclesia sanctorum.

Beata barbara virgo gloriosa
et laude digna apostolorum
Nicomediensis urbis
fuit filia quam pater inclusit in
quadam turri propter eius pulchritudi
nem et suadere ei amatissimu
ut cum viro tradere ut de ea nepo
tes haberet. Dum pater ei intima
ret videt quod de hac re amplius
nollet audire sermonem et tra
dita sanctitatibus quod ad opus erat
nimia ad aliam regionem profectus
est. Sancta autem barbara semper de
turri descendit ut opus videre
matrem eiusque turrem cum ultra trem
fontis etiam quam in eo fuit
baptizata et deinde reversa fuit ad
turrim maledixit ydola patris
sui confringens ea. Interim

descendens ad fontem sicut in eo
signum sancte trinitatis salvus est nec quod
permanet usque hodie in memoria
eius. Ubi deus multas virtutes per
merita beate virginis sue ostendit.
Ipsa autem meditabatur in lege domini
die ac nocte vacans lectioni et
orationi et cum esset opus turris
et artifices duas fenestras ad
aquilonem erigerent rogavit ut
tertiam facerent et dum preceptum
patris facere non auderent quia sic in
mandato acceperunt ipsa dixit
ut culpam in eam refunderent. Ipsi
primo pro tali facto timuerunt velle et sic
tertiam fenestram fecerunt. Redi-
ens autem dyoscorus et dum quere-
ret quare tertiam fenestram fecissent. Il-
li responderunt quod a filia coacti
hoc fecissent. Dyoscorus autem cum
filiam suam de hoc facto interrogaret
Illa respondit. deus de imperii tuis
gaudet ergo [illegible] pr[illegible] tantum
ut postea autem interrogavit eam
secundum que esset eius hominis unum
Illa respondit. vera fides hec est
ut unum deum in trinitate et tri-
nitatem in unitate veneremur. Pa-
terque et filius et spiritus sanctus unus
est deus. Hoc audiens pater evagi-
nato gladio insurgens est eam perse-
qui et statim petra [illegible] est aperta et
dyoscorus elusus et sic fu-
git a facie eius et est persecutus
eam usque ad primum montem veni-
ensque ad duos pastores in-
terrogavit quo puella fugisset.
Unus dixit se nescire alter vero
eam prodidit et statim sonitus divina

ultione una oves eius in locustas
mutate sunt. Qui autem eam prodidit [illegible]
go in spiritu cognovit. Pater autem
ductum ad eam pervenit per comam eam appre-
hendit et de monte eam ad domum
suam pertraxit et multis verberibus
afflixit et eam in tenebrosum car-
cerem posuit et omnia que ad vitam
pertinent penitus negabat et
suadebat marciano presidi ut eam
puniret eo quod esset christiana. Marcianus
autem misit eam sibi presentari. Preses autem
vadens cum quodam [illegible] comi-
tatu eam educta de carcere presen-
tari presidi et cum quereret eius filia
esset. respondit filia sum dyoscori et
christo militum [illegible] pro quo nos
christiani mori non dubitamus. Preses
vero eius pulchritudinem pre[illegible] vero
divina [illegible] admiratus dixit. Unum
e duobus elige aut sacrifica diis aut
morere. Illa respondit mihi vivere
christus est et mori lucrum. Deus qui pecat
et omnes qui confidunt in eis. Iratus
preses iussit virginem nudis pla-
gis torqueri et membra plaga-
ta et [illegible] [illegible] fricari. Et
perinde afflicta est ut tota in
sanguine volutaretur. Iterum
autem reducta fuisset in carcere
media nocte apparuit ei dominus
iesus christus cum ingenti lumine di-
cens. Confortare barbara quia
de tua passione erit magnum
gaudium in celo et in terra. Non
timeas ego enim ero tecum et ab
omnibus penis que inferuntur tibi
et inimicis eam signo sancte trinitatis
[illegible] et [illegible] sanitate sunt

plage eius et gaudebat de conso-
latione domini. Mane autem cum prima
esset iussit inducti et sanari ipsam in-
der dixit quia dominus ihesus christus sanave-
rit eam. Illa respondit: Ipse tui similes
tibi sunt et quoniam adiuvabit
me qui sermones nuntiare ... pro-
te deus meus curavit me. Tunc
iussit praeses lateri eius ungulis
lacerari et lampades ardentes
applicari et caput eius malleo
tundi. Virgo autem orabat domi-
ne eam derelinqueret. Item iussit
praeses mamillas eius gladio ab-
scidi et nudam currere per regionem et
plagis novis hoc eam affligi.
Et oravit sancta virgo dicens: Domine
deus dignare me tegere nuditatem
meam ne diutius derideat ab im-
piis. Et statim angelus missus co-
operuit eam stola candida. Nunc
inde praeses iussit decollari dicens
certus autem non dignus de tali fi-
lia dixit eam ad decollandum
in mortem. Et virgo gaudens ora-
bat dicens: Domine deus qui dedisti
nymphi tollerantiam corone in i-
ertum ... vive corpus me-
mineris quoniam tui sunt meliores in
die passionis me corpus presen-
dimittere quia populus tuus. Et
vox ad eam facta est: Veni sponsa
mea omnia que a me petisti ob-
tenta sunt. Et deo gratias agens
a preside decollata est. Post vero celes-
ti fulmine percussus est ut vir
pulus de eo sit inventus. Cele-
bratur eius passio sexto nonas
decembris. Valentinus autem vir

venerabilis collegit corpus eius
et sepelivit in loco qui dicitur Sohs
ubi die hodierna eius miracula
florent cooperante domino nostro ihesu
christo clemente.

Nicolaus civis patherae
urbis ex divitibus et sanctis
parentibus originem duxit. Pater
eius epyphanius, mater vero ioha-
nna dicta est. Quem cum in primevo
iuventutis sue flore parentes ge-
nuissent deinceps parentes conti-
nentes vixerunt et celibem vitam duxe-
runt. Hic prima die cum balnearetur
erectus ut dicitur stetit in pelvim.
Insuper quartam et sextam feriam tantum semel
ubera sugebat. Factus autem iuvenis
aliorum iuvenum declinans lasciviam
ecclesias potius et cetera frequentabat limina
et quicquid inde de sacra scriptura intelligere
poterat memorie tenebat. Pa-
rentibus vero suis defunctis cogi-
tare cepit qualiter tantam divitiarum
copiam non ad laudem humanam sed
ad dei gloriam dispensaret. Tunc
quidam eius civis satis nobilis tres
filias suas virgines ob inopie
prostitutione cogit ut sic infamie eas
commercio aleret. Quod ut vir
sanctus comperit scelus abhorruit
et massam auri involutam panno
in domum eius per fenestram nocte clam
iecit. Mane autem surgens homo
massam auri repperit et deo gratias
agens primogenite nuptias cele-
bravit. Non multo post tempore dei
famulus simile pegit opus. Quod
rursum ille reperiens et in laudes
immensas prorumpens decrevit vigilare

dispositum ut sciret quis esset qui
sue inopie subvenisset. Post pau
cos etiam dies duplicatam auri
massam in domum proiecit. Ad cuius
sonitum ille excitatus et nycolaum
fugientem insequitur talique voce allo
cutus est. Siste gradum teque ne as-
pectui meo subtrahas. Sicque ac-
currens velocius ipsum nycolaum
esse agnovit. Mox humi pro-
stratus pedes eius osculari
volebat. Quod ille fugiens ab
eo exegit ne eum quoad viveret
publicaret. Post hec civitatis
mirree defuncto episcopo conve-
nerunt episcopi illius civitatis de episcopo pro-
visuri. Aderat autem inter eos quidam
magne auctoritatis episcopus
ad cuius electionem omnium sententia
dependebat. Cum igitur cunctos
ieiuniis et orationibus insistere
monuisset nocte illa vocem
audivit dicentem sibi ut hora ma
tutinali fores ecclesie observa
ret et quem primum ad ecclesiam
venientem nomine nycolaus
veniens aspiceret ipsum in episcopum
consecraret. Hoc igitur aliis re
velans episcopis commonuit omnes
orationi ut insisterent et ipse pro
foribus excubaret. Mirum in modo
hora matutinali quasi a deo mis
sus ante omnes surgebat
nycolaus. Quem apprehendens
episcopus dixit ei. Quod tibi nomen est.
Ille ut erat columbine simplicitatis
plenus inclinato ca
pite nycolaus inquit vestre sancti
tatis servus. Quem in ecclesiam ducen
tes licet plurimum renueret in ca
thedra collocaverunt. Ipse autem
eandem humilitatem quam prius habe
bat et morum gravitatem in omnibus
sectabatur. In oratione pervigilabat
corpus macerabat mulierum con-
sortia fugiebat. Humilis erat in
omnes suscipiendo efficax in loquendo
alacer in exhortando severus in
corripiendo. Fertur quod sicut in quadam
cronica legitur sanctus nycolaus in
niceno interfuisse consilio. Cumque
autem dominus eum vellet assumere rogavit
eum ut sibi angelos suos mitteret
et inclinato capite angelos ad se
venientes vidit et dicto psalmo In
te domine speravi usque in manus tuas
domine commendo reddidit spiritum. Anno domini
ccc^mo xliij ubi celestium melodia
audita est. Cum in sepulchro fuis
set in tumba marmorea a capite
fons olei et a pedibus fons aque
prorumpit et usque hodie ex membris eius
sacrum redundat oleum valens
ad salutem multorum. Successit
autem ei vir bonus qui tamen de sede sua
ab invidis est depulsus. Ipso eiecto
oleum fluere desiit. Sed eo revocato
protinus emanavit. Post multum
vero temporis turchi mirream destru
xerunt. Milites vero barenses xlvij
illuc pergentes quatuor monachis sibi osten
dentibus tumbam sancti nycolai aperuerunt
ossaque eius in oleo na
tantia in urbem barrensem reveren
ter tulerunt. Anno domini m^o lxxx
vij. Vir quidam ab uno iudeo quandam
pecunie summam mutuo accepit iu
rans super altare sancti nycolai

cum aliud fideiussorem habere nesciret
quod quantocius posset sibi redderet. Tenuerat
autem ille diu pecuniam, iudeus illam
expostulabat, sed eam se reddidisse
affirmat. Trahitur igitur cum ad iudicium
et iuramentum indicitur debitori. Ille
baculum cavatum quod auro minuto
impleverat secum detulerat ac si eius
adminiculo indigeret. Volens igitur facere
iuramentum iudeo baculum tradidit
retinendum. Iurat ille quod plus reddide-
rat etiam quam debebat. Post iuramentum
baculum suum repetit et iudeus igno-
rans astucie eum sibi reddidit. Re-
diens autem qui fraudem fecerat in quodam
bivio sopitus corruit sompno
currusque magno impetu veniens
eum oppressit et baculum plenum au-
ro fregit et aurum effudit. Audiens
hoc iudeus concitus illuc venit. Cumque
dolum vidisset et a multis ei suggere-
retur quod aurum acciperet, omnino renuit
nisi qui defunctus erat ad vitam beati
Nycolai meritis redderetur, asserens
se si hoc fieret baptizari velle et
se christianum fieri. Continuo autem qui
defunctus fuerat resuscitatur et iudeus
ille in Christi nomine baptizatur.

Conceptionis gloriose geni-
tricis ac perpetue virginis ma-
rie presens sollempnitas
cunctorum letificat corda piorum atque
ad sinum amoris eiusdem invitat
mentes humilium. Atque cum geni-
trici impensum fuerit totum ad filii
sui laudem pertinet. Cavendum nobis
est ne pigri et tardi in obsequio
genitricis dei inveniamur, sed cum honore
et gaudio huius diei de illius sacra

conceptione gloriosam devotione celebre-
mus. Nullum enim sufficere debet eius
dignitati sermo. Dignum namque est
celi reginam mundi dominam dei
matrem, quam omnis celestis curia
honorat, ac regem eius filium et
cunctis suis summa devotione
honorare, atque in aliquibus festi-
vitatibus ipsius merito est recolendus
dies sanctus dies beatus dies
gloriosus dies de eius concep-
tione letabunda. Exultet ergo
omnis ecclesia sancta et omnis mundus in
hac die congaudeat, ipsi concepta
est beatissima virgo maria. Letati sunt
angeli et omnes sancti, mundus illuminatus
est quia eius conceptio iam erat in divino
primo initium salutis in proximo per-
cepta venture. Nunc itaque intimi-
na pulchra concepta est carne tem-
parabatur via per quam ad terras
deus venturus erat. Ad hoc concepta
est beatissima virgo maria ut in
utero eius filius dei carnem caperet de spiritu
sancto. Ad hoc nata est ut inde deus homo
factus nasceretur et est quam ante
secula elegit et predestinavit sibi
matrem. Ipsa namque dei sapientia que
novit omnia antequam fiant, quando omni-
potentia sue divinitatis hominem
creare voluit et lapsum eius previ-
dit et quo ordine reparandus esset agno-
vit pro sui misericordia affectu opera-
tiones humane nature qua innovaret
se accepturus primos parentes
non sufficimus exprimere [illegible] sed tamen
ergo illorum et posteritatis con-
ditur. Cum in eterna sancta eius
nativitas colitur sic debet et recoli

eius conceptio nisi conciperetur numquam
nasceretur. Sicut enim ad salvandum
genus humanum olim fuit necessaria
eius nativitas sic fuit necessaria
eius conceptio. Nisi enim conciperetur
et eciam mundi redemptor non nasceretur
nisi verbum dei concipit et nascitur ut mo
si divina perficiunt. Ergo spiritualis
eius conceptionis dies maior fo
re apparebit quam nativitatis.
Res enim maior est adam a deo
creari quam filios ade de matre nasci.
Non est enim mirum si a deo homo
creatus nascitur ex matre. Erubes
cant igitur omnino insensati qui crimini
dicunt tantam sanctitatem et sacramentum
et tenebris ignorancie excecati
non reputant celebrare quod viri
ac mulieris copula conceptione
beate virginis erunt. Si eius conceptionem
non quia carnalis erunt stultis non
placet hodie celebrare tamen diem
illam et noctem illam dignam quia in ea
sit virginitatis et temporis et hora
spiritualis conceptionis eius hodie ce
lebrare delectat, qua ipse creator
creatorum animam sue matris dignam
et sanctissimam corpori virginali eius
angelis ministrantibus copulavit.
Quam enim diem prima nostre redemp
tionis et salutis dispositor nostre
salvacionis inter ceteros dies fe
cit, pelegit et sanctificavit.
Nam sunt due conceptiones hominis
sicut omnibus notum est. Prima una
qua carnalis copula viri et mulie
ris agitur. Alia qua anima nova
et pura deo cooperante corpori
divinitus adunatur. Sed non pla

cet illis celebrare diem matris eius carna
lem conceptionem, placet quoque eis
colere eius spiritualem creacionem cor
poris cum anima copulacionem. Hec
igitur est dies illa qua in patris
nostre anima digna creatur et gloriatur
et sanctissimo corpori unitur. Non est
verus imitator virginis qui respuit
colere diem eius conceptionis. Eru
bescant igitur in sanctam quis respuit diem
colere nolunt ideo quod aliorum sanctorum
conceptiones numquam colit. Convenit
enim Maria semper in iusticia
est cum aliis sanctis in his comparari in
qua deus humanam carnem assumpsit
quam eciam super angelos et archan
gelos in celis sublimavit. Quamvis
enim ceteris sanctis dies conceptionis
eorum non sit concessus ut celebre
tur, tamen et spiritu sancto concessum est quod ma
ior et excellencior est cunctis.
Pulchre enim et digne domina
creaturarum sicut ceteris sanctis querere
debet per quam omnes sancti sanctificantur.
Dicitur enim ipse sanctus sanctorum dicitur
et ipsa sancta sanctarum. Et sicut sine
morte sanctum et dispositor sic
omnes sanctos et sanctas illa dignitate
concedit illi ut virgo eam fieret
conciperet pareret et post partum virgo
permaneret sic ipse pre omnibus
et absque more huius dignitate
illi placuit ut conceptionis et
nativitatis eius solempnia sanc
ta in ecclesia celebrarentur. Quid
enim aliud est conceptionem domine
matris colere quam ipsi generationem
commendare. Nam eius conceptio
ipsi generis est linea. Quam

tio et de regno suo a dyocleciano
expulso et sicut civitati cathanensi
soror mea agatha est data
protectrix sic et ego civitati sy-
racusane concessa sum interventrix
Dum et hec virgo loquitur ecce ministri
romanorum paschasium captivatum ducunt
vinctum ad cesarem secum ducunt
Audierat enim cesar quod universam pro-
vinciam fuerat depredatus veniens igitur
romam et senatui accusatus et
convictus capitali sententia est punitus
Virgo vero lucia de loco quo passa est
non est mota nec spiritum reddidit quous-
que sacerdotes venerunt et corpus
domini ei tradiderunt. Passa est autem tempore
constantini et maxencii circa annos
domini CCCX

Thomas apostolus cum esset apud
cesaream apparuit ei dominus
dicens: Rex indie gundo-
forus misit prepositum abbanem querere
hominem architectorica arte eru-
ditum. Veni igitur et mittam te ad illum.
Cui thomas: Domine mitte me
quovis preter ad indos. Cui dominus:
Vade secure quia ego custos tuus
cum indos converteris ad me cum pal-
ma martyrii venies. Cui thomas:
dominus meus es et ego servus tuus
fiat voluntas tua. Cumque prepositus
per forum ambularet ait ei dominus:
Quid comparare vis iuvenis? Cui
ille: dominus meus misit me ut con-
ducam servos arte architectoria
eruditos ut romano opere sibi pala-
tium construant. Tunc dominus tradidit
ei thomam asserens eum plurimum in
tali arte eruditum et peritum. Et

thomas cum preposito abbane ad regem
indie pervenit. Designato vero ab apostolo
mirabili palatio et copioso the-
sauro accepto rex in aliam pro-
vinciam profectus est et apostolus universum
thesaurum pauperibus elargitur.
Predicavit autem biennium quo absens
fuit rex apostolus predicationi insistit
et innumerabilem populum ad fidem convertit.
Rediens autem rex et quid thomas fecerat
discens ipsum cum abbane in infima
carceris trudit ut postmodum vi-
vos excoriatos ulciscens cremaret
flammis. Interea gad frater regis mo-
ritur et ei sepulchrum cum ambitione
nimia preparatur. Quarta autem die qui
mortuus fuerat resurrexit et
stupefactis omnibus et fugientibus dixit
fratri suo: Hic homo frater quem excoriare
et incendere disponebas amicus
dei est et omnes angeli famulantur ei
qui me in paradisum ducentes quoddam
michi ostenderunt palatium ex
auro et argento et lapidibus pre-
ciosis mirabiliter fabricatum et cum
eius pulchritudinem admiratus
fuissem dixerunt michi: Hoc est
palatium quod thomas fratri tuo construx-
erat. Cumque dixissem: utinam ianitor
eius essem, dixerunt michi: Frater tuus
illo indignum se fecit. Si vis in
illo morari rogabimus dominum ut te
suscitare dignetur ut illud a
fratre tuo possis emere reddens ei
pecuniam quam se estimat perdidisse.
Et hec dicens cucurrit ad carce-
rem fratri suo postulans indulgeri.
Abiectis quoque vinculis apostolum rogare
cepit ut vestem acciperet preciosam

Cui thomas Ignoras quia nihil
carnale nihil terrenum gestum
quod capiunt in celestibus ille pertranse
Egredienti autem apostolo rex occurrit
et obvolutus eius pedibus etiam
veniam postulavit. Tunc apostolus
ait: Multum vobis prestitit deus
ut secreta sua ostenderet vobis. Credite
in Christum et baptizamini ut
eterni regni participes sitis. Dixit
autem frater regis: Vidi palatium
quod fratri meo fecisti et illud comparare
merui. Cui apostolus: Hoc in
potestate fratris tui est. Cui rex: Istud
palatium erit meum et apostolus
tibi fabricet aliud quod si forte
nequiverit habebimus hoc unum
commune. Respondit apostolus: Innumerabilia
palatia sunt in celo ab
initio seculi preparata que fide precio et
elemosinis comparantur. Divitie autem vestre
ad illa vos antecedere possunt, sequi
vos non possunt. Post unum autem mensem
fecit apostolus illius provincie omnes
homines congregari quibus congregatis
debiles et infirmos seorsum stare
iussit et super eos oravit. Cumque
qui docti fuerant respondissent amen,
coruscatio de celo veniens tam
apostolum quam ceteros fere per unam horam
et dimidiam sic perstrinxit ut
omnes putarent se ictu fulguris
interisse. Erigens autem se apostolus
dixit: Surgite quia dominus meus
sicut fulgur venit vosque sanavit.
Exurgentes autem omnes sanati
deum et apostolum glorificabant. Apostolo
ipso autem predicante baptizati sunt
novem milia virorum exceptis
parvulis et mulieribus. Post hec
autem in superiorem Indiam abiit ubi
innumeris signis coruscabat. Sin-
tice amica Migdomie uxoris Carisii cogna-
ti regis apostolus illuminabat. Predicante
autem apostolo dum Migdomia prius esset
ipsa statim credidit et deinde viri
sui thorum absorbuit. Tunc Cari-
sius a rege impetravit et apostolum in
carcerem posuit, ad quem veniens
Migdomia rogavit ut sibi ig-
nosceret quia propter eam in carcerem
missus esset. Qua benigne conso-
lans hec omnia libenter pati se asse-
ruit. Carisius autem regem roga-
vit ut reginam sororem uxoris
sue ad ipsam mitteret si forte
ipsam revocare posset. Missa igitur re-
gina conversa est ab ea quam volebat
pervertere. Visis ergo tot miraculis
que apostolus faciebat dixit: Male-
dicti sunt a deo qui non credunt tantis
operibus. Noluitque regina regi
deinceps copulari. Tunc rex
iussit apostolum ligatis manibus
ad se duci presentes eique ut ad su-
os viros coniuges revocaret.
Apostolus dixit quod quamdiu ipsi in errore
persisterent hoc facere non deberent.
Iratus autem rex iussit afferri
ardentes laminas ferreas et apostolum
stare nudis pedibus super illas.
Protinus autem nutu dei fons ibi eru-
pit et eas extinxit. Tunc
rex suggestione Carisii in fornacem
eum ardentem misit que tamen sic
refrigerata est ut die altera
sanus inde exiret et illesus

Dixit ergo carisius regi: Fac illum offerre
sacrificium deo solis ut sic deum solis iratum
mitiget qui ab hiis eum liberat. Cumque ad
hoc urgeretur apostolus regi dixit: Et quo modo
verum negligis et pictum colis
numquid putas quod sicut dicit carisius
deus meus michi irascetur postquam adoravero
deum tuum. Meus deus magis irascetur de
tuo eumque comminuet. Ergo adoro eum.
Si ergo me adorante deum tuum deus meus
non comminuerit illum sacrificabo illi. Si
autem sit credens deo meo. Cui rex: Adhuc
mecum de pari loqueris. Tunc precepit
apostolus hebraice demoni qui in eo erat
ut quam cito genua flecteret statim
ydolum comminueret. Flectens autem
genua apostolus dixit: Ecce adoro
sed non ydolum, ecce adoro et non simula-
chrum, adoro autem dominum meum ihesum
christum in cuius nomine precipio tibi demoni
qui in eo latitas ut simulachrum
illud comminuas. Statimque quasi cera
liquefactum est. Tunc omnes sacerdotes
mugitum fecerunt. Pontifex autem
templi elevans gladium apostolum trans-
verberavit dicens: Ego vindicabo
iniurias dei mei. Rex autem et carisius
fugerunt videntes quod populus vellet
vindicare apostolum et pontificem vi-
vum incendere. Christiani corpus apostoli
tulerunt et honorifice sepelierunt.
Post longum tempus scilicet circa annum
domini cc xxx^m corpus apostoli in edissam
civitatem suam que olim dicebatur
rages translatum est ab alexandro
imperatore pro syriorum preces [illegible]
In illa autem civitate nullus hereticus
nullus iudeus nullus paganus potest
vivere nec tyrannus aliquis nocere ibi
postquam abgarus illius civitatis rex
epistolam manu salvatoris scriptam
accipere meruit. Nam si qua gens
contra civitatem illam insurrexerit
infans baptizatus super portam
stans illam epistolam legit et illa die
eam salvatoris scriptis ipsius thome
meritis hostes et fugiunt et pa-

Erat quidam centuri-
vir impiissimus flaccus
nomine qui maximianum imperatorem
incitavit ut omnia ydola erigerentur.
Hic intravit civitatem spoletanam
iussit sibi tribunal in medio foro
collocari et preconem per omnes plate-
as civitatis mitti ut omnes cives
ad vestigia eius in medio foro con-
sisterent. Cumque congregati fuissent
omnis populus flaccus dixit tyranno:
Hii omnes diis nostris serviunt. Cui centu-
rio dixit: Vere omnes illi diis nostris in
moribus serviunt. Hec audiens flac-
cus gavisus est gaudio magno
et continuo iussit tubas dimitti.
Beatus gregorius erat in civitate
spoletana christianus ieiuniis et
orationibus die ac nocte vacans
infirmos ac sanos suis orationibus
reddebat, spiritus immundos eiciebat,
lesos infirmantes curabat, leprosos
mundabat, cecos illuminabat et
infidelium corda ad dominum ihesum conver-
tebat, templa vero paganorum
et simulachra eorum intrans deicie-
bat. Audiens hoc tyrannus quod beatus
gregorius iussisset templa ydolorum
exterminari et paganorum cor-
da in christi amore converti iratus
nimis minatur hoc flacco dicens

Est quidam maleficorum seductor in civi-
tate Spoletana Gregorius nomine rebel-
lis deorum et nullam iram michi esti-
mans. Hic in diversis Flaccus exarsit
et de ytalia et iussit nuncios mitti
in civitatem ut beatum Gregorium vinc-
tum perducerent. Exierunt milites
et impleverunt iussa beatum virum
perducentes. Videns eum Flaccus cum
tyrannico furore inspiciens in faciem Grego-
rii sic dicens: Tu es Gregorius Spoleta-
nus? Cui dixit: Ego sum. Flaccus
dixit: Tu es rebellis deorum et principum
contemptor. Gregorius dixit: Absit a me
mente mea ut a deo meo recessi qui
me ex nichilo fecit et formavit. Tunc
Flaccus Gregorium reclusit in carcerem.
Cumque vigilans esset circa mediam noctem an-
gelus domini apparuit ei dicens: Pax
tibi Gregori, noli timere ego tecum
... vincula eius disrupta sunt et clari-
tas domini circumfulsit illum. Die al-
tera sibi sedente iussit Flaccus
sedem in medio fori collocari et
et beatum Gregorium cum vestigia sua
puniri. Cumque perductus fuisset
beatus Gregorius in medio fori Flaccus
dixit illi: Accede maledicte sacrifica
principibus deis invincibilibus antequam te
morti tradam. Cui sanctus Gregorius: In-
maledicti sunt omnes qui confidunt in ydo-
lis. Audiens hec Flaccus exarsit
ut ignis dicens: Tyrannum michi
vocate. Tyrannus dixit: Cur illum ...
Et iussit eum horribilius ut
beatus Gregorius traheretur in meo amphiteatro
capite truncetur. Beatus vero Gregorius
oravit ad dominum dicens: Domine
deus meus et rex meus adiu-

tor meus et liberator meus qui me
hodie de hoc mundo vocare dignatus
es. Respiciens ad celum audivit
vocem magnam dicentem sibi: Ecce
Gregori coronatus es in numero sanctorum;
assumptus es magis ad me videre
patrem sanctum tuum. Adhuc angelo
loquente ab Aquilino spatario
capite truncatus est. Tyrannus
vero iussit dimitti feras horribi-
les ut corpus beati Gregorii absorberent.
Fere vero rabientes venerunt
usque ad corpus et flectentes ca-
pita sua adoraverunt corpus
beati Gregorii. Et hec audiens populus cla-
mabat dicens: Vere magnus est
deus christianorum et multi crediderunt in
dominum. Flaccus vero eadem die percussus
ab angelo cum omnibus ministris suis
exspiravit. Corpus vero beati Gregorii
iacebat in amphiteatro. Erat autem
quedam matrona habundantia nomine que
accedens ad tyrannum petiit corpus
beati Gregorii ut eum recolligeret de
medio amphiteatro.

Nativitas domini nostri Jhesu Christi
secundum carnem ut quidam aiunt
completis ab Adam quinque
milibus ducentis viginti oc-
to annis vel secundum alios sex milibus
tempore Octaviani facta est. Veniente autem
ipso filio dei in carne tota pace
universus mundus gaudebat ut
toti orbi unus romanus imperator
presideret pacifice. Nam sicut volu-
it ut nobis pacem temporis et
pacem eternitatis tribueret, sic voluit
ut nativitatem suam tempus pacis
illustraret. Cesar igitur Augustus

vniuersis presides orbi. Sic voluit scire quot prouincie, quot ciuitates, quot castella, quot ville, quot homines in toto orbe essent. Jussit ergo ut omnes homines ad urbem unde originem trahebant irent et quilibet denarium argenteum, qui valebat decem nummos usuales, vnde et denarius dicebatur, presidi prouincie traderet, se subditum romano imperio profitendo. Nam et nummus ymaginem cesaris preferebat et superscriptionem nominis. Dicebatur autem professio et descriptio, sed diuersa ratione. Professio enim dicebatur, quia quilibet cum reddebat presidi prouincie censum capitalem et denarium illum, qui sic vocabatur, ponebat illum super caput suum et proprio ore profitebatur se esse subditum romano imperio. Vnde dicebatur professio, id est proprio ore confessio, et fiebat hoc coram omni populo. Dicebatur etiam descriptio, quia numerus eorum qui censum capitis ferebant certo numero determinabatur et redigebatur in scriptis. Hec autem descriptio prima facta est a preside Syrie Cyrino. Prima dicitur respectu ad Cyrinum, quia ibi Judea in vmbilico nostre habitabilis esse dicitur. Posita est ut in medio inchoaretur et deinde per circumstantes regiones alii presides prosequerentur. Vel prima dicitur, id est vniuersalis, quia alie precesserunt particulares. Vel forte prima capitum in ciuitate fiebat a preside, secunda ciuitatum in regione a legato, tercia regionum in vrbe quadam coram cesare. Joseph ergo cum esset de genere Dauid, a Nazareth in Bethlehem

perrexit. Cum autem tempus pariendi instaret et ipse de suo reditu nesciret, eam secum in Bethlehem duxit, nolens thesaurum a deo sibi commissum in aliena manu dimittere, sed ipse per se volens illum curiosa pervigili custodia seruare. Cum igitur Bethlehem appropinquasset, vt sanctus Bartholomeus in sua compilatione et in libro de infantia saluatoris scriptum est, vidit virgo partem populi gaudentem et partem gementem. Quod sibi angelus exponens ait: Pars populi gaudens est populus gentilis, qui in semine Abrahe et cetera benedictionem accipiet. Pars autem gemens est plebs Judaica a deo suis meritis reprobata. Cum ergo ambo in Bethlehem venissent et quia pauperes erant et omnia hospitia alii, qui propter hoc ipsum venerant, occupauerant, nullum hospitium habere potuerunt. Diuerterunt igitur in communem transitum, qui, vt dicitur in historiis scolasticis, erat inter duas domos opertus, quod diuersorium dicitur, vbi homines ad colloquendum vel ad videndum in diebus ocii vel aeris intemperie diuertebant. Vbi forte Joseph presepe boui et asino fecerat, vel secundum quosdam rustici, quando ad forum veniebant, animalia sua ibidem alligabant, et ideo presepe ibi constructum fuerat. Ibi ergo nocte media dominica beata virgo peperit filium suum et in presepio super fenum reclinauit, quod fenum beata Helena postmodum

dedulit rotam. In qua quidem ciuitas legitur
quod appropinquante die natiuitatis
Christi Octauianus per mundum uias
publicas fieri fecit et omnia debita
Romanis dimisit. Sic etiam mani
festatur per sodomitas qui omnes
in toto mundo illa nocte extincti
sunt sicut dicit Iheronimus super illud
Lux orta est eis. Tanta fuit scilicet quod omnes
laborantes illo uitio extincti sunt.
Et hoc fecit Christus ut omnes eradi
caret ne in natura quam assumpserat
tanta deinceps immunditia inueniretur.
Nam ut dicit Augustinus: Videns
deus illud uitium in humana natura ge
ri natura fere destitit incarnari.
Unde legitur quod sanctus Hugo abbas
Cluniacensis in uigilia natiuitatis
uidit beatam uirginem in ulnis te
nentem filium et dicentem: Adest dies
in qua prophetarum oracula renouantur.
Ubi est nunc hostis qui ante hunc diem
preualebat? Ad hanc uocem dyabolus
de humo erumpens dicens horri
biliter: hiu hiu hiu hiu ut uobis dum
insultaret licet mentitus est signans
sibi quod dum officinas fratrum cir
cuiret ipsum ab oratorio deuo
tio a refectorio lectio a dormito
rio stratorum uilitas a capitulo
patientia reiecit. De ipsius etiam
natiuitatis utilitate dicit Ber
nardus: Triplici morbo la
borat genus humanum in principio
medio et [illegible] id est in natiuitate
uita et morte. Natiuitas erat
immunda uita peruersa mors peri
culosa. Venit Christus et contra hunc
triplicem morbum attulit

triplex remedium. Natus est enim uixit et
obiit. Eius natiuitas purgauit nostram,
eius uita instruxit nostram, mors
illius destruxit nostram.

Beata uirgo Anastasia Romanorum
nobilissima fuit et contemptis pro
domino diuitiis pauperibus adhesit
et eis in omnibus ministrauit. Deinde a
paganis capta uariis tormentis
affligitur, tandem pro Christo capite est
cesa. Huic hodie additur sancta [illegible] na
sancta uirgo et martir Eugenia [illegible] cuius
pater Philippus et Romana in Al
lexandria [illegible] comitum [illegible] repe
Egyptum [illegible] filia uero [illegible] da
palatium patris relinquit et duobus [illegible] sibi
famulantibus Protho et Iacincto so
ciatis monasterium uirorum [illegible] uirili
habitu intrauit in quo per modum abbas
facta per multa fulsit miracula. Hunc
cum a nullo mulier esse cognosceret
a quadam matrona ob stupri ne
phas rogaretur. Cum ipsa uero repelleret
rogantem accusata est ab eadem
ad iudicem patrem eius. Coram quo multos
[illegible] et nos tenere in uinculis
stupri causa. Eugenia ducitur ad
tormenta quae prius ubi [illegible] tunc
pre [illegible] ad laudem Christi scidit
uestem et apparuit principis filia
qui mox cum omnibus suis ad dominum
conuersus. Postea episcopus efficitur non
multo post [illegible] occiditur. Ipsa
multarum sollempnia est decollatus
Basilla [illegible] sua cum omnibus suis deuota
uit ignis celestis. Eugenia uero
post multa tormenta et diuersa supplici
a hodie Christi uictima sanguinis
effusione est immolata [illegible] et

De sancta Anastasia

omnibus sanctis vos commendante ut per
illorum merita post hanc miseram vitam
exultemus cum eis in eterna sollemp
nitate Amen

Anastasia nobilissima romano
rum filia pretextati illustris
sed pagani a matre fausta
christiana et a beato crisogono fide
christi est edocta. Tradita autem publi
o in uxorem languorem simulans
semper ab eius consortio abstine
bat. Qui audiens eam cum una
ancilla in vili habitu christianorum
carceres circuire et eis necessaria mi
nistrare fecit eam arctissime custodi
ri etiam ut alimonia denegaret
volens eam sic punire ut posset
in eius latissimis possessionibus dilatari.
Illa nunc perituram se putans literas do
lorosas crisogono mittebat et
ille consolatorias remittebat.
Interea autem moritur et illa a car
cere liberatur. Hec habebat tres puel
las pulcherrimas que sorores erant
carnales quarum una dicebatur agape
alia cionia et tertia yrena que
cum christiane essent ut prefecti nuptiis
nullatenus obedirent in tugurium
eas reclusit ubi coquine vascula
servabantur. Prefectus autem in earum ardens
amore ad eas venit ut suam ex
erceret libidinem qui in amentiam versus
putans se virgines tractare caccabos
patellas caldaria et similia amplec
tens osculabatur et cum se satia
tus fuisset foras exiit nigerrimus
et deformis et vestimentis scissis
quem servi qui cum pro foribus expectabant
sic aspicientes videntes cogitantes quod
in demonium versus esset cum verberibus
afflixerunt et fugientes solum re
liquerunt. Qui ad imperatorem advenit
ut de hoc quereretur alii virgis eum percusse
runt alii in eius faciem exspuerunt
alii lutum et pulverem in eum proice
bant suspicantes quod in insaniam versus
esset. Oculi etiam eius tenebantur ne sic
se deformem videret. Nam prius mi
rabatur plurimum cur sic omnes eum
deridebant qui in tanto honore
hunc consueverant. Videbatur enim ei
quod ipse et omnes albis vestibus essent
induti. Putans vero cum sic se deformem
ab aliis didicisset quod puelle per
artem magicam fecissent misit coram
se eas expoliari ut nudas eas
saltem aspiceret. Sed statim vestimenta
sic earum corporibus adheserunt ut
nullo modo exui valerent. Tandem
virgines martyrio consumantur et anasta
sia ab imperatore cuidam prefecto traditur
ut eam sic sacrificare faceret et post
modum in uxorem haberet. Qui cum in
thalamum duxisset et eam amplecti
vellet statim cecus effectus est. Deos
adiit inquirens si curari posset. Qui respon
derunt dicentes quia sanctam anastasiam
voluisti contristari nobis sic traditus es
ut semper in inferno cum ipsis torquearis.
Qui cum domum reduceretur inter manus
puerorum vitam finivit. Tunc anasta
sia alii prefecto traditur ut eam in custo
dia detineret. Audiens vero quod infinitas
possessiones haberet plurimarum
dixit ei anastasia: si vis esse
christiana fac quod precipit deus tuus.
Ille enim precipit quod homo renuntiet
omnibus que possidet. Tu ergo da mihi
que habes unde dominus ait: vade vende
omnia et da pauperibus. Cui illa

rudit. Sponsus meus precepit vendere omnia
que habes et dare pauperibus, non diviti-
bus. Tu igitur dives sis coram deo [?] pre-
cepti [?] faciem si aliquid tibi dare.
Tunc anastasia duro carceri [?] fame
maceranda traditur, sed a sancta theodora
que iam per martirium coronata
fuerat per duos menses esca ce-
lesti pascitur. Tandem cum ducentis
virginibus ad insulas palmarias
ducta est, ubi plures nomine christi fue-
rant relegati. Inde post aliquos
dies preses ad se omnes vocavit
et anastasiam ad palos ligatam
ignibus concremavit, alios vero
diversis suppliciis interemit. In-
ter quos vir erat qui pluries propter christum
multis diviciis spoliatus, sed dice-
bat: christum michi tollere non aufe-
retis. Appollonia autem corpus anasta-
sie in viridario suo [?] ibidem ecclesia
honorifice sepelivit.

Stephanus grece, latine dicitur
corona. Fuit enim corona,
id est principium martirii in
novo testamento sicut abel in
veteri testamento. Stephanus autem
plenus gratia et fortitudinis facie-
bat signa etc. Invidentes igitur
iudei eum superare aggressi sunt
triplici disputatione, testium et
tormentorum illatione. Sed per eum
disputationes superavit, testes fal-
sos convicit et de suis tortoribus
[?]. In qualibet pugna sibi adiu-
torium de celo datum est. In prima
enim datus est spiritus sanctus qui sapientiam
ei ministravit. In secunda vultus
angelicus qui falsos testes ter-
reret. Et in tertia visus est christus ad
iuvandum paratus qui martirem confortaret.
Sanctus augustinus doctor egregius bea-
tum stephanum inter innumeros martires clar-
uisse et martires ceteros sublimasse [?]
meritis miraculorumque variis languoribus
curasse. Per hec autem miracula digne
memorie commendanda [?]. Erat enim quidam [?] super
ba [?] stephani altare flores ponebat
et [illegible] curabatur. Panni etiam
eius de eius altari sumpti et super egros
posita in illis exhibuit innumerabilibus
medelam. Nondum autem propterea beatus ste-
phanus hac die passus non est, sed
eadem die ut dicitur inventio eius ce-
lebratur. [illegible] de hac
die [?] quia que festa sunt mu-
tata dicetur cum de eius inventione agetur.
Ad presens hec dixisse sufficiat.
Triplici [?] de causa ecclesia hec tria festa
sequuntur nativitatem domini, sic volu-
it ordinare. Prima est ut christo spon-
so et capiti omnes sui comites ad-
iungantur. Natus enim christus sponsus
ecclesie in hunc mundum tres sibi comi-
tes adiunxit, de quibus canticorum
dicit [?]: Dilectus meus candidus
et rubicundus, electus ex milibus. Can-
didus quantum ad iohannem evangelistam
preciosum confessorem, rubicundus quantum
ad stephanum prothomartirem, electus
ex milibus quantum ad turbam innocentum
virginalem. Secunda ratio est ut sic cum
omni martirum genere secundum gradum
dignitatis [?] adunaret ipsa mar-
tirum christi nativitas causa fuit. Est
enim triplex martirium: primum voluntate
et opere, secundum voluntate et non ope-
re, tertium opere et non voluntate. Primum

fuit in beato Stephano. Secundum in beato Johanne. Tertium in innocentibus.

Johannes interpretatur gratia dei vel in quo est gratia dei vel cui donatum est vel cui donatio a deo facta est. Per hoc intelliguntur quatuor privilegia que fuerunt in beato Johanne. Primum est precipua Christi dilectio. Christus enim ceteris apostolis ipsum plus dilexit et maiora dilectionis signa ostendit et familiaritatis et inde dicitur gratia dei quia gratiosus. Et plus Petro ipsum dilexisse legitur. Est dilectio animi et signi et illa que est signi duplex est. Una que consistit in familiaritatis ostensione et alia in beneficiorum exhibitione. Quantum ad primum utrumque equaliter dilexit, sed quantum ad secundum plus Johannem, quantum ad tertium plus Petrum. Secundum est carnis incorruptio quia virgo a deo electus et inde dicitur in quo est gratia. In ipso enim fuit gratia pudicitie virginalis. Unde de nuptiis volens nubere est a domino vocatus. Tertium est secretorum revelatio et inde dicitur cui donatum est, cui datum est multa secreta et multa profunda nosse sicut de divinitate verbi et de consummatione seculi. Quartum est matris dei commendatio et inde dicitur cui donatio a deo facta est. Maria a domino eidem donata est quando sibi mater dei custodienda data est. Tunc apostolus cepit quod divitias divinas dispensat ostendens quod sex sunt que nos ab immoderato divitiarum appetitu debent revocare. Primum est scriptura unde recitat hystoriam de divite epulone quem deus reprobavit et de lazaro paupere quem elegit. Secundum est natura quod homo nudus et sine divitiis nascitur et nudus sine divitiis moritur. Tertium est creatura quod sol et luna sidera pluvia aer omnibus communia sunt et beneficia largiuntur sicut et inter omnes homines omnia communia debent esse. Quartum est fortuna dicens quod dives fit servus nummi et dyaboli quia secundum veritatem ewangelii amator pecunie servus est mammone. Quintum est cura quia habent curam et sollicitudinem diurnam et nocturnam in acquirendo custodiendo, in acquirendo habent laborem et in custodiendo timorem. Sextum est iactura et ostendit quod divitie sunt causa duplicis iacture quia est in acquisitione duplicis mali scilicet mali in presenti quod est elatio et mali in futuro quod est eterna dampnatio et alterius impeditio est, quod est duplicis boni scilicet in presenti quod est gratia et boni in futuro quod est eterna gloria. Cum autem Johannes per totam Asiam predicaret cultores ydolorum seditione in ipso concitata Johannem ad templum Dyane trahebant cogentes eum sacrificium offerre. Quibus Johannes hanc conditionem proposuit ut si ipsi ad invocationem Dyane ecclesiam Christi everterent et ipse Dyane sacrificaret, et si ipse ad invocationem Christi templum Dyane everteret et ipsi in Christum crederent. Cui sententie cum maior pars ipsorum consensisset universis de templo exeuntibus orat apostolus et funditus templum corruit et Dyane ymago penitus minuta est. Aristodemus autem pontifex ydolorum seditionem in populo maximam concitavit ita ut una pars ad aliam

ad plū ꝑpareat Cui aplš Qd tibi
vis factum ut placeas Cui ille Da
vis ut corā me aliis dabo t̾ bibe
venenū et si nullā ī lesionem
intulerit vnū credā cū appbit
Cui aplš Fac ut loqueris Et
ille Volo ut inde alios morientes
videas et sic amplius ptimescas
Pergens igitur aristodemus ad pro
consulē duos viros decapitandos
petijt et corā oībus venenū eis
dedit qui mox ut venenū bibe
runt spm exalarunt Tunc aplš
calicē accipiens et signo crucis se
muniens totū venenū bibit et
nullā lesionē incurrit qua ppter
oēs dm̄ laudare ceperunt Aristo
demus autē dixit Adhuc restat in
dubietas sed si veneno mortuos
suscitaveris absq; dubio vere credā
Tunc aplš tunicā suā ei tribuit
Cui ille Cur tu tunicā dedisti Et
ait aplš ut vel sic confusus a tua
infidelitate discedas Cui ille Nu
q' tunica tua me cēdē faciet Et
ait aplš Vade et mitte sup cor
pa mortuorū dicens Aplš xpi mi
sit me ad vos ut in xpi noīe
surgatis Quod cū fecisset ptinus sur
rexerūt Tunc aplš pontificē et
pconsulē credentes cū oī parentela
sua ī xpi noīe baptizavit qui in
honorē bti iohis ecclam construxe
runt Scs eadmundus rex anglie
nulli petenti ī noīe sti iohis e
wang'te aliqd denegabat Vn
contigit ut quidā pegrinus absente
camerario in noīe sti iohis e
wang'te importune a rege elemosinā

postularet Cui rex ꝑciosū anulū
cū nichil aliud ī pmptu haberet dedit
Post plures dies quidā miles anglie
ī transmarinis ptibus constitutus ab
eodē pegrino anulū scō edwardo regi
in hec vba retulit Ille cū et pro
cuius amore hunc anullū dedisti ē
remittit Vn liqdo patuit q' btus
iohes eidē appuit ī forma pegrini
Legit etiā q' hic xpm vna cū
virgine sua ad nuptias invitaverat
et deficiente vino xps aquā ī vi
nū convertit quo convivas letificavit
Hoc viso iohes sponsā suā dese
ruit et xpo virginis filio ipe virgo
adhesit Et quia copulā carnis
xpi amore despexerat ipe eū plus
alijs dilexit Vn eū in vltima
cena corpus et sanguinē suū disci
pulis suis tradidit iohes sup pect
dn̄i recubuit et occulta secretorum
de pectore suo potavit Deniq; ī
cruce tēs cū se ipe deo pri obtulisset
p nob' oēs commit matrē suā
cū iohe cui celibē optimū dixit
virgine virginē commendavit Hic tan
tibus ungitur in asya et ubiq; et
exemplo legimus ei p dignus comē
datur asyam ad xpm Eo tpe
tenuit domicianus imperium Qui
q' iohem comphendit et romā
adduci iussit ubi pnte senatꝫ
quē cū in ferventis olei doliū
misisset sed gratia dei cū ptergere in
tactus exivit Deinde in path
mos insulā imperator cū exilio
relegavit ubi eū dn̄s p angelum
suū et nos visitavit et oia celes
tia et q̄ ventura sunt demonstravit

druncianu9 ac eode ano quo scm
iohem exulare fecit a senatu ro
no incassus e et quo ds cura sua
de aplo ex toto9 seruat Multu io
hanes cu magno hore ciue dei
i'ronat q apto et pdicatore ubiq
cuctas mulieres oes hebes destrit
Su ac mgr est cuuitate druisiq
na q eu multu dilexit effebat
mortua Tuc scs iohes videns
flentes paupes et pentes ecc et
viduas simul cu orphanis clama
tes et dicetes Bte iohes aple
ecce drusiana q erat nos oes
alebat et tuu reditu desiderabat
dicens Vt aplm dei videa oculis
meis anteq moriar ecce tu venisti
et te vide no potuit Tuc scs iohes
iussit depom feretru et resolui corp9
et dixit drusiana dns meus ihs xps
te resuscitet surge et vade i domu
tua et pa m i refectione Ad hanc voce
surrexit itaut ipa drusiane vide
f ip no de morte s3 de sopno exi
tasse eu Alia die graton phs in
foro fecerat spectaculm de cotept9
hui9 mundi itaut duos fres dites
pducere qs fecerat vedito primo
mo suo singlas eme gemas qs
in cospectu omi pplo frangere iussit
Qd cu facerent cotigit transire scm
iohem et vocas gratone sic
m'gr me9 hoiem cupiere ad vita
eterna pertinge instruunt hms vbis
vt si velles ee pfcus vender oia
sua et dare paupib9 et sic tho
sauru in celo aufer et vita que
fine no hz inuenire Cui graton
dixit si vere es mgr tuus e et hs volu
ut paupib9 erogent pciu hay ge
mas fac i integru gemas ut qd
ego fec ad fama hoim ru facias ad
dei gloria Tuc scs iohes colliges
fragmeta gemay posuit i ma
nu sua et eleuauit oclos suos et
orauit ad dnm Fuit ergo tam
ppls i rudilli tame iut solidate sur
geme ut nec signu aliqd de eo qd
fractu fuat appareat Tuc grato
phs cu his iuuenib9 et duulsis
discipls eius cedidit et baptizatus
e Tuc duo fres illi vendiderut ge
mas qs prius vendito primo cob
merat et paupib9 erogabant
et i finita turba fidelium cepit ad
herere ipo et eius aplo
Innocetes dicunt rplm rone
vite rone pene, rone innocetie Rone
vite dti sut inocetes ex eo q vita
inocete hueriut i d e no nocetem
Nulli eni vmq nocuerut nec deo
p inobedientia nec pximo p iniusti
tia nec sibi p aliquod pctm malicia
na Et io di in ps Innocetes et
recti adheserunt mihi Innocetes
vita et vri in fide. Rone pene qui
inocete et iniuste passi sut Vn
ps Effuderunt sanguine inocete
Rone inocetie assecute qui in
ipo martirio sut assecuti bap
tismale inocetia id e ab origi
nali inocetia de q inocetia di i ps
Custodi inocetia et vide equitate
id e custodi inocetia baptisma
tis et p modu vide eqtate bone
opacois Innocetes et ab herode
de ascalonia inet cu fuit Potq
magi ab oriente venientes et

christum querentes ab herode in bethlehem
missi sunt ut inventum puerum nuntia-
rent ut ipse simulata fraude veniens
eum adoraret. Magi in sompnis admoniti
ne redirent ad herodem per aliam viam
reversi sunt in regionem suam. et statim post
purificationem beate marie precipiente
angelo christus ductus est in egyptum ne ab
P iij herode occideretur. Herodes a ce-
sare augusto evocatus romam venire
coactus est ibi fere biennium commorans
cum rediisset non immemor malicie et
et magis se videns deceptum timens
successorem nutrientes occidit omnes pue-
ros qui erant in bethlehem et in omnibus
finibus eius et etiam in beniamin secundum
tempus quod exquisierat a magis a bi-
matu et infra ut in universali
cede christus non effugeret. et non solum
bimos sed etiam unos et supra interfe-
cit quod bene testantur ossa mortuorum in
quibus alia minora quam bimorum inveni-
P iiij unt. Sed et etiam in eorum martirio
canitur hunc celebrat licet per in-
fantes non loquendo sed moriendo testimonium
christo reddiderunt tamen non dum per sangui-
+ ne christi admoniti triumphata celos
statim non intraverunt sed cum patriarchis
in limbi expectatione fuerunt. Precla-
ra eorum propter resurrectionis future in-
dicium quod significat alba cum ange-
lis candidis stola duplici accepta
P v Tres enim herodes sunt scriptura comme-
morat quos famosos fecit nimia
crudelitas. Primus dictus herodes
ascolonita sub quo dominus natus est et
a quo pueri occisi sunt. Secundus hero-
des dictus antipas qui iohannem decolla-
vit. Tercius agrippa qui iacobum
occidit et petrum in carcerem misit.
Ascolonita necat pueros antipa
iohannem agrippa iacobum claudens
in carcere petrum. Cum herodes autem
de nece puerorum qui erant in bethle-
hem tractare cepit et ioseph admoni-
tionem angeli cum puero et matre in
egyptum in civitatem hermopolim fu-
git ibique septem annis usque ad obitum
herodis permansit. Ingrediente autem P vj
domino in egyptum secundum ysaie vatici-
nium ydola corruerunt. traditurque
quod sicut in exitu filiorum israel de egip-
to non fuit domus in egypto in qua
patrate domino non iaceret mortuum
primogenitum ita nec tunc fuit templum
in quo non corruisset ydolum. Herodes
autem non post multum temporis infirmatus sciens
se statim debere mori occidi nobiliores
iudeos precepit ne in morte sua populus
gauderet et sic non flere eum sed suos
eodem momento flere ne illi letarentur
pro sua redemptione transiret

Thomas interpretatur abissus
geminus vel scissus abissus
id est profundus in humilitate
quod patet in cilicio et pedum pauperum
lotione. geminus in prelatione quia
geminate profuit scilicet verbo et exemplo
scissus vero in passione. Hic in londonia
ex mediocribus sed religiosis parentibus
ortus tanti ingenii fuit ut omnes
difficiles et inauditas solveret questiones
et tante memorie ut que semel in libris
legerat et a magistris audierat memorie
teneret et sine difficultate omnia
proferret. Qui beatam virginem speciali amore
complectens ducere vitam suam elegerat.
Scolas sic egrediens ad curialium

se consuluit [illegible] ubi in scrip-
tura et laudis consiliis omnes supereminu-
it. Sed licet pretenderet faciem scientie
[illegible] non erat in corpore castitate.
Tu vero nullus [illegible] honestate in omni
re sic confugerit ad theobaldum cantua-
riensem archiepiscopum se consuluit in cuius
obsequio multum laborans ab ipso
dyaconus est ordinatus. Post modi-
cum autem henricus normannie dux
stephano in regnum successit an-
glie et multum laboratum est ab archiepiscopo
ut thomas regis cancellarius
efficeretur in quo officio sic omnes ma-
licias cum laborant ut eum [illegible]
sicut in fine solitus erat vivere reddi-
dit in regis oculis gratiam inveniens
post discessum theobaldi archiepiscopi ab
ipso licet eum multum renuerit primo
sedi britannie prefecit ipsum sua-
dente maxime henrico presbytero cardi-
nali pisano et legato sedis apostolice
[illegible] ut etiam quem multos tribula-
bat [illegible] tolleretur. Potestas
enim publica privilegium [illegible]
ad [illegible] sicut [illegible]
ad sua evocabat exactione et co-
arctabat ut plus licet et sacerdos
consecratus est exuens veterem hominem
aliquem induit et [illegible]
et [illegible] potuit [illegible]
orationem et lacrimis [illegible] numquam
sine lacrimis sacra misteria celebrans
in elemosinis largus qui cottidie tre-
decim pauperibus pedes lavit se-
cum religiosis [illegible] ut ipsos [illegible]
hortatur. Sed [illegible]
suppellectili varia et habundancia
victualium floreret parcus tamen sibi

medio mediocritatem et sobrietas me-
suram servabat cuius [illegible] placebat
et castitate. Sed cum bonis operibus
insudaret invidos hostes et antiquus
magnos emulos elegit discordie
incentores per quos in corde regis et curia-
lium seminarium discordie spargeret. Ora-
culis quam ab illis [illegible] ecclesie
libertatem plurimum et quod se oppo-
nebat derogabat. Sed cum omnes de-
ferrent et maxime cantuariensis
ecclesie cuius [illegible] et volunta-
plurimum derogabat [illegible]
in ea rogerus eboracensis archiepiscopus de-
[illegible] qui [illegible] thome te-
nebantur obnoxii etiam ipso rege
prohibente ut in [illegible] et
[illegible] canonicis [illegible]
presens cum laicos viros et personas
[illegible] sibi ius [illegible]
[illegible]
episcopis quod [illegible] ad suum [illegible]
poterit iudicari. Unum enim de eo
nichil diu poterat vel de eius vita
laudabili quod iam malicia malorum
hominum depravaret adeo ut regi
persuaderent quod si archiepiscopus potestas preva-
leret regia potestas esset peritura et
a heredibus suis [illegible] deinde
[illegible] clerus eum elegerit
et quod [illegible] archiepiscopo placeret [illegible]
esset. Convocatis ergo mandato re-
gis episcopis et proceribus orta est
sedicio inter regem et cancellarium [illegible]
[illegible] archiepiscopo in hoc [illegible]
[illegible]
[illegible]
quod possent salvo ordine suo [illegible]
[illegible] volebat [illegible]

stabat immobilis. Cum autem minas post
verberationes apud Northamtoniam episcopi et
proceres a rege ceterum cuncta exegit
rex ut sollicitudines regi reconciliarent
et assensu episcoporum sine contradictione
firmaretur quod archiepiscopus cum episcopis concordari
impedire et differre poterant temp-
tavit ne solummodo et par-
tem terris periculis subderet et re-
gis mandatis resistere non posset
nec etiam inde penituerunt sed ut
evadere possent regi verbotenus
annuerunt. Sed archiepiscopus ieiuniis
et aliis indumentis cepit se af-
fligere et ab officio altaris se
suspendit. Sed nec regis conveniunt
indignationem nisi gratia una que erat
contra eum Bulegiis episcoporum robora-
retur. Sed in solus Thomas se opponens dampnis
innumeris et iniuriis multis
est afflictus. Tandem ipse in penitentia
nitia dampnatur et dampnum pati
sustinuit et cum de amministratione
cancellarie quam olim habuerat
reddere rationem cogeretur, cunctis veratus
est ut ad sedem apostolicam cogeretur
appellare et non conductum contra eius
tamen episcopi et proceres dampnationis
sententiam in eum dictare conati sunt.
Quam cum proferre vellet Thomas
erectam crucem quam ipse in manu et
in corde gerebat discessit a curia
clamantibus omnibus proditorem esse
suspendendum. Et sicut de domino dicitur
est. Tunc fuge curia regis eum iudice cla-
mor mas contra discipulum audiebat
ipse autem transiens per medium illorum
ibat et cum hospites se recepisset
cum duo de suis familiaribus

tales adduxerunt testes ceteris in sua
nece viros magnos innisse.
Nam eadem nocte per fugam egressus
est uno cum fratre comite sibi et
delitescens noctibus non pergens
sexto decimo die ad portum Sandu-
wice pervenit ibi cum navem quam vellet
non haberet a duobus sacerdotibus in
fragili curriculo transvectus est
in Flandriam et perveniens Senonis
a papa Alexandro honorifice
receptus est et in monasterio Ponti-
niacensi ab eo fratribus commendatus est.
Rex nuntiis missis ad Romanam curiam
conatus contra Thomam tunc obtinuisse
quod petebat etiam et bona archiepiscopi
et suorum percepit confiscari et totam
cognationem suam et familiares sine
respectu misericordie tam viros quam
feminas et lactantes de regno ei-
cientes uno die exulavit. Precepit
et prohibuit ne quis adiuvaret vel
ad eum litteris de suis mitteret. In
monasterio autem Pontiniacensi ieiuniis
et orationibus vacabat supplicans
pro rege et Anglicana ecclesia donec per
litteras inde expellebatur. Est enim autem
quod inde egredi revelatum est ei celi-
tus quod ad suam ecclesiam cum honore
esset rediturus et inde per martyrium
palmam ad Christum migraturus. Ti-
mens autem vir sanctus per se Pontiniacensi
dispendium fieret discessit et ad
regem Francorum Lodowicum se contulit
cum usque ad annum in... rex tenebat
...itur. Sollicitabant etiam rex
summum pontificem ne illa frustra-
torias dilationes pretenderet. Wilhel-
mus etiam senescallus a rege ...

martirii comparantes apostolicam sedem
appellavit et a Roma etiam obtinu-
it ut rex Anglorum anathemati-
zaretur donec pax ecclesie Cantuari-
ensi redderetur. Interim pacta labun-
tur que parte ecclesie dederat. Ro-
gerus Eboracensis archiepiscopus plu-
rimorum divisione cum quod antiqua
consuetudine Cantuariensis ecclesie Hen-
ricum filium regis coronare presumpsit
assistentibus sibi suffraganeis
episcopis nec non diversis aliis. Multiplic-
abatur iniuria Dorobernensis ecclesie
et in dies magis ac magis
accendebatur. Instabant iam dies pe-
remptorii ut sanctus vir differ-
ri non posset et tractatus est cum rege de
nova securitate adquievit ut
pax Anglicane ecclesie redderetur.
Revocatur episcopus et licet multi dis-
suaderent ne redire presumeret nisi
pax certius firmaretur, parvipendit me-
tus [illegible] ad ecclesiam suam rege
permittente sibi concessum septimo exilii
sui anno rursus est et ab omnibus re-
ceptus. Tunc Anglis [illegible] dominus papa
sancto Thome concesserat archiepiscopum Ebora-
censem et cooperatores eius Gilbertum
Lundoniensem et Joscelinum Saresberiensem
episcopos suspendi ferientes eos ab
episcopali officio suspendendos excommunicavit
que sententia in eius reditu publicata
a rege magis exacerbatur et
linguas detractorum ad nocendum
reddit efficaces. Iam dampnis
maioribus et iniuriis afficitur
presbiteris ne ecclesie sue servire [illegible]
[illegible] et usque de curialibus aliquis ad
eum accedere [illegible] quod sibi [illegible]

parte sustinebat et sua salute
laboratore ecclesie preposuit. Temptatur
per omnia sed non victus persuasionibus sed non
ab adversitatibus frangitur ubi sic in-
molatur adiunxit ecce in ecclesia que
caput est virginis et altare eius cernu-
untur in Christo coram altari in manibus
sacerdotis et manibus religiosorum qui
ad spectaculum venerant et corpo-
re quod tunc se [illegible] ubi Christi corpus
et sanguinem in altari offerre conve-
nerat coram altari prostratus attribuit
et se ipsum obtulit et in die que
sollempnitatis dominice nativitatis consecra-
batur in morte viveret natale
in morte celebrat. Passurus in ecclesiam
Thomas venit et quasi ferientem
stetit et cum audisset irruentibus a mili-
tibus. Ubi est clericus et [illegible]
[illegible] eis ex quodam [illegible] ex parte
[illegible] intrepidus dicens
Ecce ego quid vultis. Unus vero
moriens inquit impossibile est ut
ultra vivas. Episcopus constanter respondit
Et ego paratus sum mori et pro
assertione iustitie et libertate ecclesie
sed si caput meum queritis prohibeo
ex parte dei omnipotentis et sub ana-
themate ne aliquid sit nocentis
sed sint immunes a pena sicut extite-
runt a culpa. Morte libenter amplector
dummodo in sanguine meo ecclesia
pacem et libertatem consequatur. Hiis
dictis carnificibus caput obtulit
hoc novissima protulit verba deo et
beate marie et sanctis patronis huius
ecclesie et beato dyonisio commendo me
ipsum et causam ecclesie. Hic corona
capitis qua fuit eliminatus vivus

quod diu durauerat a prima mane et quod deinde
horribile cerebrum iam defuncti gla
diis eiecerunt et per pauimentum cum
ossibus et sanguine sparserunt profana
re uolentes necem sacerdotis eiusdem
et diem sacratissimam festiuitatis quam po
tius celebrabant. In hiis omnibus
uir inuictus non ubi clamauit non
gemitum dedit non brachium apposuit
nec ueste sed caput inclinatum quod gla
diis exposuerat donec consumaretur
immobile permansit demumque in terram
corruens recto corpore nec pedem nec
manum mouit offerens se persecuti
bus in strage sua patrem pacem red
didisse. Et dum statim dominus interim
suum euidentibus miraculis illustra
uit ipsi crepitantibus qui tribuerunt
ne miracula que fiebant quasi publi
cate plurimi et ipso populo prohibe
bant attamen magis plurima cele
brabant. Sed beati uiri corpus sepultum
tandiu est et de more pontificalibus
indutus inuentum est circa eum cilicium
pedialis et feminibus plenum ppa
que femoralia brache usque ad po
plites sunt inuenta. Et enim autem
ipsorum cruenta quam sanguine mixtis fu
erat conspersit diuina suspendere causa
ad prelibandum iniuriam dei sed terror
et signa patentibus oculis insultac
ut iam illis a diuinis cessaret
ipse metu ipsorum nec permiserunt
lictores uero sanctos pontifices cor
pus nunquam sepeliri sed proiciendum in
paludem aut suspendendum in pati
bulo clamabant quod quidem audientes
religiosi timentes in cripta beati
iohannis baptiste ante altare

sepeliuerunt et beati augustini simili
locauerunt in marmoreo sarcofago
sepelierunt ubi per gratiam dei innume
rabilia fiunt miracula. In eius inter
fectores diuina ultio diuina desaeuiit
ut alii digitos dentibus frustratim
discerpentes alii tabe defluentes
alii paralisi dissoluti alii amentes
effecti miserabiliter interierunt. Tres
uero ex ipsis ex miraculorum terrore penitentes
et diuina misericordia compuncti publica
pena peregerunt penitentiam et indulgen
ciam ut sperat per condignam satisfac
tionem perceperunt. Sacerdos quidam
missam de beata uirgine cotidie cele
brasse qui archiepiscopo accusatus ab eo
citatur et tamquam ydiota et illius
ab officio suspenditur. Cum autem beatus
thomas alium tum sacerdotem debent et illi
lecto ipsum absoluisset ut ad sciendum
horam apparens beata maria apparuit
sacerdoti dicens. Uade ad archiepiscopum
et quod dicas quod illa ob cuius amorem
missas dicebas et quod aliam quod est
in eius loco consuit et de qua illud consuit
ibidem relinquit magis tibi demandat
quod mederim quod est fecerat debeat
reuocare. Sed ille audiens et inue
niens sensit et mederim reuocans
sacerdotem hoc secretum habere precepit.
Cum igitur dicta beatus thomas defuncto
regnum crudam inciperet et per eos mul
tam agerent defunctorum subito ut
dicunt anglorum chori astantes uoces
cantantium interruperunt inuitans
murmura inceperunt lectionibus introitus
genuit et sequenti plequuntur. Hec
est fuerat secretum coeli munifico
dum ceterum mortuis unde in tantum

laudis diu illam cui defunctorum suffra-
gia inchoaverant mirum per modum
hymnis laudabant. Quedam domina de
Anglia varios oculos habere ob lauda-
bilem in maiorem pulchritudinem
affectabat. Sed quo votum vovens
nudis pedibus sepulchrum sancti Thome
visitavit. Que cum in oratione prostrata
esset surgens invenit se penitus ex-
cecatam. Statimque penitens cepit ro-
gare beatum Thomam ut si non varios
saltem suos sibi redderet oculos,
quod tandem cum magna difficultate
obtinuit. Avis quedam fratres loqui
cum nisus eam insequeretur sicut didi-
cerat cepit clamare: sancte Thoma,
sancte Thoma adiuva me. Et statim
nisus mortuus cecidit et illa

Cum esset evasit
Silvester triginta annorum
a Melchiade episcopo ordinatus
est dyaconus et per modum presbyter est
ordinatus, cunctisque illi decus contulit
gratiam ut ab omnibus tam paganis
quam christianis amaretur. Factum est cum ...
spiritu angelico omnibus benivolus
virtutibus celo se apertum exhi-
buit. Sed itaque Melchiade ad
dominum migrante omni clade Sil-
vester licet invitus ei successit. Dua-
bus persecutionibus annorum ipse cum cleri-
cis suis ad montem Soractem latu-
bulis accessit. Constantino autem
lepra percusso pontifices capitolii ob
necem ... annorum ut in calido
puerorum sanguine balnearetur dede-
runt consilium. Congregatis quam pluribus
ad decem milia ... Constantinus surrex-
it ut ad ille balneum procederet sed

illi a pallatio egredienti occurrit multi-
tudo mulierum que omnes solutas crinibus
nudatis pectoribus in via ulula-
ntes fusis lacrimis se straverunt.
Imperator nimius fudit lacrimas
et ait: Melius est mihi pro salute
innocentium mori quam per eorum interitum vitam
recuperare. Hijs dictis iussit matribus
pueros reddi additis muneribus et cum
lacrimis ut que venerant flentes
redirent gaudentes. Nocte proxima pe-
trus cum paulo Constantino apparentes
dixerunt: Quia flagicijs finem posu-
isti et mortalibus ... pepercisti missi
sumus ad te a Christo dare tibi sanitatis
consilium. Voca igitur Silvestrum papam et
ipse te in piscinam pietatis ter mer-
gens sanabit. Cumque Silvester adductus
conspectui eius honorifice suscipiens
visionem ei ordine narravit
et pacto ieiunio septem dierum bap-
tizatus est et in ipsa aqua lepra
mundatus est. Prima itaque die sui
baptismi dedit legem Christum verum
deum esse. Secunda die legem dedit ut
qui Christum blasphemasset plecteretur
puniretur. Tertia die privilegi-
um statuit ut qui christiano faceret inju-
riam omni facultate sua privaretur.
Quarta constituit ut Romanus pontifex
haberet caput omnes gentes. Quin-
ta ut omnis ecclesia cum im-
munitate (?) ... sit omnibus ad
eam fugientibus. Sexta ut nullus
presumat ecclesiam intra (?) aliquo
videre absque licentia sui episcopi. Sep-
tima decimas dedit ad ecclesie pre-
parationem. Octava processit albis de-
positis et veniens ad confessionem

sancti silvestri ablato dyademate totum
se lacrimarum fonte perfudit et se in
plenitudine errorum extitisse clama-
vit alta voce. Decimo exiens se cla-
mide tradidit primus fodit ad fundamen-
tum basilice deo construendo. Duode-
cim etiam ipse cophinos in honore
duodecim apostolorum ubi fundamentum
fiebat baiulavit. Alia die similiter
in capitolio lateranensi fabricandam ba-
silicam cepit dans tale edictum. Notum
sit omnibus nos christianos effectos et
ideo volumus ut privilegia que sacerdo-
tes templorum habuisse noscuntur antis-
tites christiane legis assumant. Tunc
expulsus de urbe sacerdotalibus constitu-
tum est ne quis ad dei cultum cogatur
sed sponte veniat qui velint. Unde le-
ticia magna orta est in ipsis temporis
l iiij diebus. His diebus helena mater
constantini in britania in partibus ori-
entis posita iudeos secum misit con-
stantino filio suo gratias ei referens
quod ipse primus culturam ydolorum renuntias-
set sed quod in christum crederet valde sibi
displicuisse dicebat. Cui ille re-
scribens ait: Conveniant in presentia
nostra pontifices iudeorum et christia-
norum et victricem quam ex eorum auc-
toritatibus invenire possimus tene-
amus. Adduxit igitur secum et phari-
seis duodecim principalis in hebrai-
co greco et latino helena romam
venit ibique septuaginta quinque cum
silvestro episcopis et centum viginti sacer-
dotibus exceptis duodecim supra-
dictis appositi sunt iudices philosophi qui
in neutram partem declinaverunt scilicet
craton quem amor iusticie tenuit

numquam ab aliquo recepit et zenophilus
qui seli... numquam recepisset divitias
etiam plus venientes non curavit. Pa- l v
pa igitur silvester disputans cum duodecim
iudeis ex eis devicit omnes.
Tunc duodecimus scilicet zambri ma-
gus ingens dixit: Nolo cum isto verbis agere
sed factis. Adducatur mihi thaurus et coram
vobis deum vincam. Cumque adductus
fuisset zambri thauro in aurem locutus est
in terram ... eiectis oculis mor-
tuus est ille. Tunc omnes iudei magno
tumultu insultaverunt silvestro.
Ipso autem silente silvester ait: Dominus ie-
sus christus quem ego predico non sola
mortificat sed etiam vivificat. Occi-
dere autem et non vivificare leonum et bruto-
rum animalium est. Si in nomine dei operatus es
vivifica quem occidisti. Quod cum ille
facere nequivisset silvester expandens
manus ad deum oravit. Expleta-
que oratione inclinavit se ad aurem
thauri et ait: In nomine iesu christi
surge et cum mansuetudine incede
ad armentum tuum. Illo igitur abeunte
helena cum iudeis omnibus pedibus
silvestri se prostravit locumque primum
sibi postulavit et ea die plus quam
tria milia iudeorum conversi sunt. Trans- l vi
actis vero diebus pluribus cum claudia-
nus lanceatus in repente penam plus
hominibus inficiat pontifices dixe-
runt silvestro: Ecce unum dei primum
produxit descende ad draconem faciat illa
... pro anno cessare a lesione
et interfectione nostra. Tunc silvestro
ieiunio parato sanctus petrus apparens
in visione sancto silvestro ait: Descendas
cum tribus de clero intrepidus

inuocato noie di portas eneas cathe-
nas Sicque in cubiculum draconis ve-
neris inuenies i foribus eius titulos
et inuicta cathena obserabis
eas et dices hec dicit petrus
apls Iste fores non aperiantur amplius
post hec claue cathene ubi vo-
lens sigillabis Sicque siluester secundum
sancti petri mandatum uenit erat per
paganum ei timore inuenietes sed
confirmans et intrepidus descendit et imple-
uit q omnia mandata et liberauit
e ciuitatis a flatu draconis Vno et
secundo anno cessantibus multi draconis
postquam uenientes se sancto siluestro baptizati
sunt lapis et alijs sancti vi uicibus
cepit romanus populus magnificare
nomen dei cui est honor et gloria i
secula seculorum Amen

In diebus illis adueniens aurelianus
a partibus orientis persequebatur xpianos
et erat ibi quedam virgo noie columba
amore sectorum dominum timens et coles
et assidue orans ut pro xpi noie pas-
siones sustineret Ingressus imperator
aurelianus ciuitatem que dicitur zenonis
requirebat quis in ea xpianus esset et au-
diuit de noie columbe virginis que dominum
adoraret et iussit eam exhiberi et
ante se duci et dixit ad eam Quomodo
vocaris Et dixit Columba dicor
Imperator dixit Quem deum colis Et co-
lumba rndit Nullum alium deum colo
quam dominum ihesum xpm qui fecit celum et
terram Aurelianus dixit Sacrifica
dijs et eis coniungo filio meo aurelio
celsum et bonum erit tibi in domo mea pro
pulchritudine tua Columba rndit
Ante prius dyabolum recepturus dominum

dicebat hec oia tibi dabo si cadens ado-
raueris me Dominus rndit Non tempta-
bis dominum deum tuum Sic illis sole siues
filius et ego dico tibi Propter aurelianum
non recipiebis ancillam dei patris omnipo-
tentis Tunc hec audiens iussit impera-
tor statim columbam in publico coni-
bio meretricum mitti et perquiri in
ciuitate quis esset vulgaris in scelere
coniunctus et inuenerunt iuuenem
rapillum noie baruchan et dixe-
runt illi Vade ad amplitheatrum ibi
inclusa est columba Ille gauisus est
ualde quia data est ei potestas in virgine
columba Et ingressus est cellam in qua
erat virgo que dixit ad iuuenem Cur
cum tanta ferocitate venisti ad me
Non peccatum habebis in me ne ualeant
te xpus auferre ancillam suam et moria-
ris Et perterritus ille spiritu timoris
non tetigit eam Tunc sancta columba ora-
uit ad dominum ut custodiret illam
castam et immaculatam in virginem
Et tum in oratione hec pateret exie-
runt de cauea amphiteatri ursus
die cellam in qua erat sancta columba
orans inuenit hominem et cadens
ante pedes columbe respiciebat fugans
eum qui aliquid propter de iuuene Tunc
sancta columba dixit ad ursam Adiuro
te per xpm ut non ledas eum et tamquam
sic permitte me loqui cum eo Tunc ur-
sa posuit se ad ostium ne arriperet
fugam et ne alius intraret et dixit
columba Hec facit siluester audi-
dito xpi noie dat honorem deo et
tu homo in tanto scelere coniunctus
prius esset non times deum qui per-
mittit te saluum fieri et sancte non

conuercis deuorabit te sancta. Tunc iu-
uencus clamauit: Dignus [illegible] xpm non
confessus fuit saluus fieri non pote-
dat. Et cum hec dixisset uela cessit de
olio. Statim iuuencus exiuit clamans
per totam ciuitatem et dicens non esse ali-
um deum nisi quem colit columba. Hec
ergo audiuit imperator, ipse iussit
sibi exhiberi columbam. Cumque venissent
milites ad amphiteatrum inuene-
runt eam cum sancta et annunciauerunt
imperatori dicentes: Non possimus
exhibere quia ursa iuxta eam est.
Tunc iussit imperator cellam accendi.
Ursa ut ignem vidit per medias
flammas erupit populi et siluam intrauit.
Tunc venit ab alto imbre pluuia et
ignem extinxit ne beata columba
l m contingeret. Post extinctum ignem
perduxerunt eam in medio populi et ait
ad eam imperator: Hec sunt maleficia
tua ut te non contingat incendia
et ut fere siluestres tecum habitent.
Beata columba respondit: Nichil aliud
noui quam xpm filium dei uiui. Dixit
iterum imperator: Iam tibi precepi
nomine hoc non nominare, sed qua po-
nis morte tuo morte morieris.
Beata columba respondit: Numquam audisti
quid sanctus paulus dicit quia homines
qui volunt omnes pie uiuere in xpo perse-
cutionem patientur propter xpm. Tunc
imperator iussit amputari caput
eius et milites adduxerunt eam.
Tunc beata columba rogauit eos ut la-
xarent eam ut unam orationem impleret.
Illi autem nolebant eam dimittere. Beata
columba dedit eis anabolari-
pallium sericum um ut permitterent eam orare et

orauit. Tunc clamauit ad eam
vox de celis dicens: Veni columba
mea, aperti sunt tibi celi, congaudet de te
paradisus. Stat filius dei qui tibi coro-
nam in capite ponet et suscipient
te angeli dei et perducent te in celeste
ihrlm. Tunc unus extracto gladio
in oratione amputauit caput eius.
Acta sunt hec in ciuitate senonis
per die kalendas ianuarii.

Summa dei prudentia volens
genus humanum venenosi
serpentis illusione obliga-
tum fidei instruere, viros virtutes
excellentes [illegible] elegit ut oues
aberrantes ad viam salutis cog-
noscendam reducerent et ad fidem
quam abiecerant ipsos recolligerent.
Inter ipsos beatissimus vir reynaldus
tamquam stella que ceteris clarior refulget
emicuit, quod quo deo diligendus esset
perfectissime edocuit. Hic enim a primis
annis auctorem vite cepit amare
et quem viuus dilexit plenissime
tandem cognoscere meruit. Fuit igitur
felicissimus vir reynaldus claris-
simis ortus natalibus, primo de partibus
duces et urbibus et aliis multas
quod longum est enumerare. Oblinuis
[illegible] honoribus preterit eum et [illegible]
nomine viuum in his [illegible]
strenuum quos ignoraret. Uxor eius
filios genuit quorum fama per orbem
maxima celebratur quia quod fuerit per-
vulgatas cantilenas aptissime
demonstrat. Sicut autem stella aliqua
in claritate super alias sic beatus
reynaldus nobilitate maior non
solum [illegible] [illegible] sed etiam [illegible] temporis

erat homines sapientia magis dei illuminatus
Vir supradictus reynaldus relinquit qua-
lia ut consequeretur etiam que intellexerunt
permanentia veniens itaque coloniam
in monasterio habitum induit et totum se in
eius amore dedit tam sincere regu-
re est Ibi cum brevis divina que dimitta-
tur per eum virtutes operari mirabili-
ter cepit quia quod maximum est gratiam ibi
in conspectu principum invenit qui mira-
bantur sanctitatis sue erat ut ama-
retur ab omnibus quem dominus innumera-
bilibus coruscare fecit virtutibus In
claustro namque suo infirmitates cu-
ravit claudis gressum surdis audi-
tum reddidit cecis quibusdam tenus a
nativitate visum restituit Divini-
tus quoque a multis hominibus id est se vidisse at-
testantibus quod dominus mortuum eius precibus
suscitavit et vitam multam florenti co-
ram omnibus vivum assignavit Multa
etiam que digna inferri essent mi-
rabilia meritorum eius possemus di-
cere sed quia tot sunt quod lingua humana
exprimere non valet brevitatis causa ob me-
moriam et quod audientes magis ex-
citent volumus exponere Puerum
quendam per multos annos febribus
laborantem vir dei ad se deporta-
tum ita sanavit ut eadem die melio-
raret et ad domum suam cum gaudio
remearet laudans et glorificans deum
Contigit autem ut ipsis civitatem quasi p-
[illegible] pestilentia infirmaret et
tibia morte mallet dampnari quam
et natale insanabili peste tor-
mentum Audientes igitur beati viri fa-
ma miserunt ad eum viros timora-
tos sanitatem suis corporibus exorare

vel dolorem salutem cum vidit fuisse Re-
cum ad eum venisset omnes se illius provol-
verunt pedibus in lacrimis
rogantes ut gentem suam ab istius tem-
pestilentia liberare dignaretur Quorum
itaque precibus annuentes multum
in oratione continue orans devotissime
dominum ut misericordiam prestaret hiis
quibus iam sola mortis restat [illegible]
go Deus igitur tanti viri clemens
exaudiens optatam ipsis languenti-
bus sanitatem contulit et viros memoratos
cum gratiarum actione ad propria remisit

Cum beatus paulus vitam celestem
ageret in terris et anthonius
nonagenarius in alia soli-
tudine moraretur hec in mentem anthonii
cogitatio incidit nullum preter se
monachorum in heremo consedisse At
per noctem illi revelatum est esse alium
multo magis se meliorem ad quem
visitandum deberet properare Erum-
pente luce beatus anthonius
cepit ire sed nesciebat ubi servum
dei inveniret Cum iam medius dies esset
dicebat intra se Credo in deum meum
quod servum suum quem mihi promisit ostendet
Hiis dictis vidit hominem equo mixtum
quem poete vocant centaurum quo
viso se benedixit Heus tu inquit in
qua parte heremi servus dei habitat
At ille dexteram levabat manum
desideratum indicans iter Deinde pergit
anthonius et de eo quod viderat secum
cogitans postquam dicebat non moratus vi-
dit homunculum aduncis naribus
hircinis cornibus in fronte armatum
hircinos etiam capras pedes Tunc
anthonius armavit se lorica

fidei et spei sanctos accedens prius ei
obtulit fructus palmarum et quis esset
interrogatus. Istud responsum accepit ab
eo: Mortalis ego sum et unus ex incol-
is heremi et legacionem ego gregis mei
rogo te pro nobis patrem Christum qui pro
salute mundi venisse novimus et in
omnem terram exivit sonus eius. Talia
eo loquente longevus viator uberti
lacrimis faciem rigabat quas mag-
nitudo leticie indicia cordis effu-
derat. Gaudebat quippe Anthonius
de Christi gloria et de interitu Sathane
simul admirans quod eius posset intel-
ligere sermones et baculo humum per-
cutiens aiebat: Ve tibi Alexan-
dria que pro deo portenta veneraris.
Ve civitas in quam totius orbis demo-
nia confluxere. Quid nunc dictura es?
Bestie Christum loquuntur. Necdum verba
compleverat quasi pennigero volatu ani-
mal effugit. Anthonius ceptum re-
giones pergebat ferarum cum vestigi-
a intuens et heremi longam vasti-
tatem quid ageret vel quo iret se nesci-
ebat. Iam alia fluxerat dies.
Posterior secundas in oratione tenebras
exegit et dubia adhuc luce non
procul intuens lupam sitis ardore an-
helantem radicem montis arripe-
re quam secutus cum oculis iuxta spe-
luncam in qua bestia Paulum repperit.
Fugit fera. Abiit accedens cepit
intueri nichil curiositate pro-
ficiens tenebris arcebatur visum.
Verum ut scriptura ait perfecta caritas
foras mittit timorem et dum cau-
dus procederet offenso pede la-
pidem in strepitum concitabat. Post

cuius sonitum beatus Paulus ostium quod ap-
ertum erat recludens et sera firmabat.
Tunc vero Anthonius pro foribus perstabat
dicens: Quis sim et unde sim et ad quid
venerim nosti. Scio non mereri
me conspectum tuum; tamen nisi videro
non recedam. Qui bestias suscipis
cur me hominem repellis? Quesivi et
inveni; pulso ut michi aperiatur. Quod si non
impetravero hic moriar ante postes
tuos. His dictis aperit ostium et in-
vicem se invicem amplexantes propriis
se salutabant nominibus gratias deo
in commune referentes. Ave Paule. Ave
Anthoni. Post osculum sanctum residens
Paulus cum Anthonio narrare de salu-
te terre. Inter hos sermones conspiciunt
corvum in ramo arboris residere
qui leniter inde subvolabat et inte-
grum panem ante mirantium ora depo-
suit. Post cuius abscessum Paulus
ad Anthonium inquit: Dominus prandium
nobis misit vere pius et misericors.
Sexaginta iam anni sunt quod dimi-
dii panis semper fragmentum accipi-
ebam. Ad adventum tuum militibus suis
Christus duplicavit annonam. Illi deo
gratias retulerunt. Super fontem aque
residentes hic oborta est contentio
quis eorum panem frangeret et pene
die duxerunt ad vesperam. Paulus
more cogebat hospitis, Anthonius
iure repellebat etatis. Tandem
consilium fuit ut apprehenso pane
et trahente dum ad se quisque pars
sua remansit in manibus et fracto
pane se refecerunt. Cum iam in-
tus esset dies redditus Paulus
ad Anthonium sic locutus est

Olim te fr(atr)em in ista regio(n)e e(ss)e scie-
ba(m) ol(im) m(ih)i te videndu(m) d(omi)n(u)s p(ro)miserat
s(ed) q(ui)a dormitio(n)is t(em)p(u)s aduenit et q(uo)d
s(em)p(er) cupieba(m) dissolui et e(ss)e cu(m) (Christ)o
peracto cursu sup(er)e(st) m(ih)i corona iusticie
tu missus es a d(omi)no q(ui) humo cor-
pusculu(m) meu(m) tegas i(m)mo t(er)ra(m)
t(er)re reddas. His anthonius auditis
flens et gemens ne se desereret
rogabat i(m)mo ut eu(m) comite(m) itin(er)is
reciperet. Cui paulus non
debes q(ue)rere q(uo)d tuu(m) e(st) s(ed) q(uo)d alie(no)
expedit. tibi e(st) sarcinam carnis ab-
iecta agnu(m) seq(ui) s(ed) (et) ceteris exped-
it fr(atr)ibus ut tuo adhuc instituant(ur)
exemplo. ideo p(er)ge q(ue)so (et) affer
m(ih)i palliu(m) q(uo)d dedit t(ibi) athanasi(us)
ep(iscop)us quo corp(us) meu(m) inuoluas. H(oc)
a(u)t(em) b(eatu)s paulus rogauit n(on) q(uia)
magnop(er)e curaret utru(m) tectu(m)
putresceret cadauer an nudu(m) q(ui)
tanto t(em)p(or)is spacio contextis palma-
ru(m) folijs uestiebat(ur) s(ed) ut a se re-
cedenti meror sue mortis leuia-
ret. Stupefactus anthoni(us) q(uod) de
athanasio et pallio ei(us) audierat
q(uasi) (christu)m in paulo videns et i(n) pecto-
re ei(us) d(eu)m venerans ult(r)a r(espon)de(re) no(n)
e(st) ausus. Sed osculans ei(us) oc(u)los et
manib(us) cu(m) silencio lacrimans ad mo-
nasteriu(m) q(uo)d p(ost)ea a sarracenis
occupatu(m) e(st) regrediebat(ur). Veniens
a(u)t(em) ad discipulos suos ait. Ve m(ih)i
p(e)c(ca)tori qui nome(n) falsi monachi fero
vidi heliam vidi iohe(m) i(n) deserto et
v(er)e vidi paulu(m) in p(ar)adiso. Et si-
c ore co(m)p(re)sso et manu pectus uerberans
e cellula palliu(m) protulit. Interroga-
tib(us) a(u)t(em) discipulis q(ui)d n(o)ua esse(n)t r(espon)dit

T(em)p(u)s loq(ue)ndi et t(em)p(u)s tacendi. Secutus
anthoni(us) vidit paulu(m) flexis genib(us)
et manib(us) extensis ad celu(m) erectis
q(uasi) oraret. Primo et ip(s)e cu(m) viue-
re eu(m) p(ut)aret orare cepit. Post(ea) q(uam) v(er)o
orantis nulla audiuit suspiria
intellexit e(ss)e eu(m) mortuu(m) (et) corp(us)
defunctu(m) adhuc ad d(eu)m orare. Ex-
portato corp(or)e foras hymnos et
psalmos canebat. Et du(m) co(n)trista-
bat(ur) anthoni(us) q(ui)a no(n) habet vn(de) sepul-
chru(m) foderet et ait. Si uenimus
exiero vix in q(ua)rto dieb(us) redibo
si a(u)t(em) hic maneo nichil p(ro)ficio. mo-
riar ergo sicut dignu(m) e(st) mecu(m) iux-
ta tuu(m) (christ)e. Talia eo dicente ecce
duo leones accurru(n)t et ad sen(is) ca-
dauer venerunt et eleuata voce
q(uasi) plangu(n)t q(uo)d anthoni(us) exhorruit
s(ed) rursu(m) de eo cogitans vidit co-
lumbas et nichil metuens. Deinde
ceperunt leones t(er)ra(m) fodere (et) abstrahere
pedibus certatim p(ro) pedib(us) t(er)ram
egerentes vni(us) ho(m)i(n)is capacem locu(m)
foderunt et statim q(ua)si p(ro) op(er)e postu-
lantes ad anthoniu(m) venerunt ad pe-
des ei(us) p(ro)cubu(n)t manu(s) et pedes
ei(us) lingunt ut ille cognosceret q(uo)d b(e)n(e)-
dictione(m) peterent. Anthoni(us) aute(m) ex-
ultatione p(ro)rupit q(uia) muta a(n)i(m)alia
d(eu)m agnoscerent et ait. D(omi)ne sine
cui(us) nutu nec foliu(m) arboris defluit
n(ec) vn(us) passer ad t(er)ra(m) cadit da
illis sicut scis et manu innuens
ut abirent imp(er)auit. statim (et) more
sepeliuit anthoni(us) corp(us). Tuni-
ca(m) v(er)o in cista vir(is) ho(m)i(n)is op(er)ib(us) intexta(m)
tu(n)c ut in die festi uendi indui(t) q(uam)
celat et t(er)ra tulisset et ne vite

claudia papiaris. Gesta est et qui a tertiodecimo anno usque ad extremum nonagesimum solus in heremo permansit.

Hilarius pictavensis urbis episcopus regione aquitanie oriundus quasi lucifer fulgens inter sidera processit. Hic uxorem prius habuit et filiam, in habitu tamen seculari monachicam vitam ducebat. Tandem in vita et scientia proficiebat in episcopum eligitur. Cum igitur beatus Hilarius non solum civitatem suam sed totam franciam ab hereticis defenderet, ad suggestionem duorum episcoporum qui heresi favebant deportatur ab imperatore in exilium hereticorum simulatore cum beato eusebio vercellensi episcopo et exilium relegatus. Denique cum ubique arriana heresis pullularet et ab imperatore licentia data esset ut omnes episcopi convenirent et de veritate fidei disputarent, cum sanctus hilarius advenisset ad petitionem dictorum episcoporum qui eius eloquentiam ferre non poterant pictaviam redire compellitur. Cum autem ad insulam gallinariam que tota plena erat serpentibus devenisset, omnes serpentes ex sua visione fugabantur, et in medio insule palum fixit ultra quem amplius illis libertas data occupandi non fuit, quod vetuit tamquam pars insule non sit terra sed pelagus. Pictavis autem veniens infantem quendam mortuum sine baptismo suis orationibus ad vitam restituit; nam tamdiu iacuit in pulvere donec pariter surgeret senex de oratione et infans de morte. Filiam autem apiam filiam eius maritum nollet atque hilarius pater eius ei predicavit et in sancte virginitatis proposito eam

confirmavit. Quam ille firmam considerans et ne aliquando flecteretur formidans, dominum instanter exoravit ut eam ad se tolleret nec ulterius vivere diutius permitteret. Quod et factum est; nam post paucos dies ad dominum migravit, quam ille manibus propriis sepelivit. Mater vero beate apie considerans eum rogavit ut sibi quod et filie impetraverat impetraret. Quod et fecit et ipsam oratione sua ad regnum celeste premisit. Tandem infirmitate gravatus beatus hilarius obitum suum imminere cognoscens leontium presbyterum quem intime diligebat ad se vocavit et nocte imminente ut foras exiret admonuit et si quid audiret ei renunciaret. Ille iussa complens voces adhuc civitatis tumultuantis se audisse renuncians exposuit. Et cum intentus exitum eius expectans media nocte iterum iubetur exire ut quid audiret renunciaret, et cum se nihil audisse renunciasset, ingens claritas quam eam presbyter ferre non poterat ad eum intravit et sic recedente paulatim lumine ad dominum migravit. Floruit autem circa annum domini ducentesimum quadragesimum.

Felix presbyter dictus est in pincis vel a loco in quo requiescit vel a subulis cum quibus passus perhibetur; nam pincus subula dicitur. Fuit enim ut dicitur magister puerorum existens et eis nimium rigidus fuit tempore; et a paganis cum christum liberaliter confiteretur traditus fuit in manibus puerorum quos ipse docuerat, qui cum stilis et subulis eum occiderunt. Ecclesia tamen magis eum martirem videtur quam non martirem extitit sed confessor. Hic ad

quod diutius per stilum ducebatur ut ei satis
faceret in illud sufflabat et con
tinuo corruebat.

Apud Nolam Campaniae beatus Fe
lix presbyter colitur natalis eius. Hic
a Maximo Nolano urbis episcopo
presbyteri honore provectus est. Cum autem
imperator Decius christianos ubique persequeretur
sanctus Maximus Nolanus episcopus iam senio
et pugnantibus penis se non posse suffer
re supplicia silvarum solitudines adiit
qui dum perterritus de persecutione perira
ret afflictus fame et gelu frigoris
solo corruit semivivus. Sanctus autem Felix
presbyter captus et vinculis astrictus
ac in carcerem positus media nocte an
gelo domini extractus cathenis solutisque
trabe qua pedes eius conclusi tenebantur
sic illi: Surge et egredere ac inquire
sacerdotem tuum inventumque reduc et ab
scode in urbe nescia et tamdiu depe
riat donec persecutio cesset. Surgensque beatus
Felix egressus sacerdotem et episcopum suum
requirens invenit illum solo prostratum
clausis oculis sitibusque decoloribus vix spi
ritum et in auribus eius inferret quod aliunde
de celo sensim porrigeret. Ecce ibi de cu
tibus uvam pendere videbat de qua ali
quibus granis in os senis expressis
paululum senior revalescens surrexit
quem humeris impositum Felix ad civitatem
detulit et ibi tugurio cuiusdam viduae com
mendatum alimentis pavit. Eoque mi
grante clerus in episcopum voluit eligere.
Qui in domino predicans et persecutor eum que
reret ... pietatis diversos per modicum
aditum se occultavit statimque in medio
per additum illum araneae telas texue
runt. Quos dum persecutores conspiciunt

neminem illic esse putantes abscedunt.
Inde autem ad alium locum sanctus Felix pergens
a quadam vidua per tres menses alimen
to sustentatur nunquam eius faciem videns.
Tandem pace reddita ad ecclesiam suam
redyt et ibi in pace quievit. Se
pultusque est iuxta urbem in loco qui
dicitur Pincis. Post obitum eius
beatissimi Felicis presbyteri alius Felix ger
manus eius minor nomine et etiam nomine
Felix et ipse presbyter adductus fuit ad i
niquissimum dictatorem urbis presidem qui
cepit eum compellere ut ydolis immolaret
cui beatus Felix ait: Puto quod inimi
cos vestros suos esse ad consiliumque me
dicinas in deorum templis hoc eis
evenit quod eis evenit ad quos Felicem
meum dirigitis si volueris probare virtu
tem dei mei Ihesu Christi ad capitolium me
ire iubeto ut ipsum Iovem principem
deorum vestrorum videam ruere. Audiens
hoc dictator persecutor urbis eum in car
cerem duci in monte qui dicitur Tyrrecio
ubi lapides quadratos incidebant ut
ibidem sanctus Felix omnibus diebus vitae
suae hoc faceret. Adveniens sanctus
Felix in predictum locum invenit ibi cuiusdam
Albini filium nomine Probus qui periculo
loco a demonio vexari stimulatus est.
Tunc Probus Albinus cum audisset hoc
miraculum fecit in eius filio unde
se ad eius pedes clamans et dicens:
Vere tu homo verus es filius dei
et sanctus et eum deo non permisit eum
ibi penitus iniurie subiacere. Factus
est iste Albinus et nomine et opere
probus et cum Nolanus episcopus
cum iniquitatem quod uxor eius mor
bum pro destinata conversione? ... cum sanctus

felix ait Noli timere tu tantu(m)mo(do) crede q(uia)
xp(istu)s e(st) ver(us) d(eu)s et salva eris. Q(uo)d cu(m)
dixisset s(an)c(t)us felix videntib(us) oleu(m) in
sit ad ea(m) ex quo p(er)uncta p(ost)q(uam) c(re)didit
salvata e(st). Expleto aut(em) t(er)minat(us) s(an)c(t)i
te(m)p(or)e p(res)b(yte)r(u)s iu felice rursus e(st) ad No
lam. Erat aut(em) ibi pontifex idolor(um)
qui q(ua)si divinabat iussio a paganis
h(ab)it(us) videns s(an)c(tu)m felice(m) cecidit ad pe
des eius dice(n)s D(omi)ne vidit te deus
venie(n)te(m) et fugit. Cu(m)q(ue) ei diceret q(ua)re
fugis, Audivit virtute(m) tua(m) felicis
q(ue) cu(m) p(ro)bo ve(n)it nullate(n)us h(ic) e(ss)e possu(m)
si d(eu)s me(us) sic te timet q(uo)mo(do) mag(is)
ego te timere debeo et venerari.
Dix(it) ei b(ea)t(u)s felix Ergo xp(istu)m filiu(m) su(um)
ip(su)m time et venerare. Ille statim
credidit xp(ist)o. Factu(m) e(st) aut(em) ut veniret
felix ad templu(m) q(uo)d vicinu(m) erat i(n) q(uo)
d(eu)s (?) dicebat(ur) apollo deus paga
noru(m) ut vidit p(ro)p(ri)u(m) interitu(m) et dix
eis divini(tus) apollo dicit in q(uo)
instinctu meo cautela teneat. Erat
aut(em) in manu eius evang(elium) huc in
quo erat scripta dicta o(mn)i(u)m. Et
cu(m) posset nullo modo nec sacerdotes
nec vates eor(um) invenire apollonis
dix(it) ad eos b(ea)t(u)s felix. Misi q(ui) ex
citatis dicite m(ihi) q(uo)d vobis p(re)stat
apollo iste ut eu(m) colatis. Qui dixe
runt. Futura detegit et divinat. Ait
s(an)c(tu)s felix dix(it). Hoc a d(omi)no ih(es)u xp(ist)o
melius (con)sequimini si habet apollonem
deceptus ego eni(m) ei p(re)cepi ut ul
t(er)ius audeat vob(is) dare responsu(m). Viden
tes aut(em) pagani q(uod) in nullo daret
eis responsum, p(ro)iecerunt simulachru(m)
apollonis i(n) pavime(n)tu(m) et i(n) eode(m)
loco oratoriu(m) fabricantes univ(er)si

c(re)diderunt in d(omi)no ih(es)u xp(ist)o. Mansit
aut(em) b(ea)t(u)s felix in ea(dem) civitate an
nis duodecim. Post duodeci(m) annos
ip(s)o die d(omi)nico o(mn)ib(us) ministris d(omi)n(u)s
pace vinculo p(o)p(u)lo p(re)ciosus sci(licet) orde
i(n) pavime(n)tu(m) sic p(er)rexit ad d(omi)n(u)m
n(ost)r(u)m ih(esu)m xp(istu)m qui sepult(us) e(st) in
urbe in loco qui dicit(ur) in pincis
i(d) e(st) ... felicis in pincis

Maurus claro senator(um) gene
re ortus b(eat)o b(e)n(e)d(ict)o q(uo)d esset annor(um)
duodeci(m) co(m)mendat(ur). Cu(m)q(ue) illius tan
tus imitator eximius effectus es
t a deo ut eu(m) venerabilis p(ate)r benedictus
o(mn)ibus discipulis pl(us) diligeret. B(e)n(e)d(ict)o
decedente maurus vidit a(n)i(m)am ei(us)
ad celos nullo angelis deportari.
Ac p(ro)pter ... in oriente pater
effectus e(st) monachor(um) tanta(m) abst(in)
nentia(m) ut vix degustaret q(ui)d q(uo)d p(re)ter
bis in ebdomada. Sola(m) cucullam tu
nica(m) sup(er) nudo corpe indut(us) erat
qui nu(m)q(uam) iacendo s(ed) sepius stando
aliq(ua)n(do) aut(em) sedendo cu(m) nimia lassi
tudo eu(m) vinceret dormire solebat.
In orationib(us) adeo indefessus p(er)severa
bat ut matutinales p(re)ces ita sin
gulis noctib(us) p(ro)veniret ut sepe ta(m)
noctis mediu(m) an(te)q(uam) psalmos qui
q(ui)nq(ue) nos a(n)teq(uam) centenos aliq(uan)do
cu(m) psalterium (con)pleverit. Ce(n)tu(m)
ordinib(us) lacrimas et singultus
a(d)iungebat. Obiit aut(em) plen(us) v(ir)tuti
bus annis ... etatis sue
decima octava die kal(endas) februarii.

De s(an)c(t)o Marcello

Tempore quo maxentius augustus
Tridicus (?) de p(er)sb(yteris) affricae ad
urbe(m) roma(m) volens placere

dyacletiano augusto ut in noīe
eius thermas a solo edificaret
cepit ī iudicā xanos. oēs mili
tes xpī siu xanos ad afflictionē
laboris (com)pelle͡re et p(er) varia loca
alios ad lapides alios ad arenā
fodiendā dampnauit. In ipo aūt tpe
erat vir xanus noīe thrason vir
potens et facultatibus locuples
et valde fidelis. Hic cū vidiss& affli
gi xanos ad fatigacōem et la
borē cepit de sua facultate
scīs viribus elemosinā ministrare
p(er) viros xanos sisinnio et ciriaco
smaragdo et largo. Hec audiēs
btūs marcellus epc urbis gau
dio repletus ē rogans seu vocās
eos ad se (con)stituit ab eis ↄ noīati
fuerūt marcello epō quod thra
son scīs dī victualia ministrabat ipsos
p(re) gaudio dyacones rōne eccl(es)ie
ordinauit. Factū ē aut vna nocte
defferent humeris suis victū que
thrason ministrabat. tentā sunt a
militib(us) paganorū et p(er)ducti s(un)t
ad tribunū exupiriū et p(re)cepit
tacā maximiano augusto dampnati
sunt ut arenā foderent et humeris
suis portarent p(ro) therme edifica
tura. Erat vir senex int(er) eos sa
turnin(us) noīe qui iā senectute ma
ceratus erat. ceperunt eū ad
portandū iuuare. hoc cū vidis
sent custodes sisinni(us) et cyri
acus dyacones q(ui) sarcinas et
suas et alias cū exultatōe ympni
portarent. nunciatū sūt et nunciā
uerūt tribuno exuperio. intelli
gēs hoc maximianus augustus

q(ui) ciriacus et laudibus dī et dn̄i venie
iuvāte xpō glām reddebāt. iussit
t(ri)b(unus) sisinniū p(re)sentari (con)ferens. Elig(e) vocatis
Rndit Sysinnius seruus seruorū
dnī nrī ihu xpī. Maximian(us) august(us)
dix(it) Que carmina sunt in vobis
Rndit sisinnius dyacon(us) dicens
Si cognosceres q(ue) sunt carmina fideliū
scires creatorē tuū. Rndit maxima(nus)
aug(ustus) Et q(ui)s ē creator nisi inuictus
hercules. Rndit sysinni(us) dyacon(us)
Nob(is) terribile ē ul' nominare ul' audire
vos. Maximianus dixit Unū tibi
ex duob(us) elige. Aut sacrifica
deo herculi aut carnes tuas ig
nib(us) cremabo. Sisinni(us) dix(it) Hoc
sp(er) optaui semp(er) si meritus fuero
ut coronā deside(ra)tā accipiam.
Iratus maximian(us) tradidit eū laudicio
p(re)fecto q(ui) laudicius retrudit eū in
custodiā mamurtini p(er) decē et
septē dies. post quos iussit sibi sisi
sinniū p(re)sentari. Cui p(re)sentatus
simul cū saturnino subito cele
stis lux de celo facta ē et vox dicēs
Venite bndc̄i patris mei p(er)cipite
regnū qd vob(is) paratū ē ab (con)stitucōe
mundi. Tunc laudicius tremefactus
cecidit ad pedes sysinnij dyaconi
dicēs ei. Adiuro te p(er) xpm que(m)
(con)fiteris ne tardas me baptizare
et tuas me tecū p(er)ungere ad co
ronā. Allatis aq(ue) cathezizat
uit eū et benedixit fontē et de
posuit nudū in pelui et dixit
ei Credis in dm̄ patrē et filiū
et sp(iritu)m scm. Et ille respondit Credo.
Et dix(it) sisinni(us) dyacon(us) Illuminet
te xpc. Et eleuauit eū de pelui

et deduxit eum ad sanctum marcellum episcopum
qui baptizans eum consignavit et altare ea
secravit et preparavit ut omnes corpus
et sanguinem domini nostri ihesu christi. Maxi
mianus igitur hec omnia presciens et zelo
ductus propter hoc quod arthemia sedere
re sua que per biennium cruciatum a demo
nio fuit liberata et sana effecta in
civitate posuit ecclesiam quam quedam
die viduam et catechumenam eius rediret
sua filia precepit. Tunc marcellus
obtulit se maximiano augusto
dicens. Pietatem tue suggero filios
dei qui credunt per regno tuo quare
trucidas. Tunc iratus maximianus
precepit ut fustibus cederetur et ex
pelleretur eo quod fecit lucina domina
cum esset de facultatibus suis
viri maximiani augusti iratus proscriptionem
eam deputavit et ipsam pecuniam beatus
marcellus dominum eius in ecclesiam
constituit. Tunc maximianus augustus
audiens fremuit ibi missam celebrare
precepit ut de eadem domo stabu
lum fieret et ipsum marcellum ad
servitium animalium deputavit ubi mul
tis annis indutus amictu cilicino
defunctus est et sepultus a romanis
tibus a iohanne presbitero et beata luci
na in cimiterio priscille

Anthonius in domo parentum
suorum nobilium et divitum erat nu
tritus post quorum obitum quicquid
sine patre hereditavit et simul
quos certa pauperibus distribuit et
mor tum esset annorum viginti et
audiret legi in ecclesia. Si vis
perfectus esse vade et vende omnia que
habes et da pauperibus. hoc facto

heremitarum vitam duxit et innumerabilia
demonum temptamenta sustinuit ut
victor leonum centaurorum symearum mu
tum et aliorum animalium sepius eum
restitit. Insuper clamoribus
et verberibus eum affligebant ita
ut nullus ambigeret quod anthonius
sanctus dominum imitaret. Quodam tempore mun
dum plenum laqueis videns exclama
vit. Domine quis istos evadet laqueos
et audivit vocem dicentem. humilitas. Oratione autem
sepe per noctem vel in die per vices
orationem exercebat nonnumquam biduo
continuoque sine cibo permanebat semel
die panem et sal et aquam que sume
bat. Quoniam vero membra conterens
inimico occulto cum aliis uteretur.
Quadam autem vice dum in quodam tu
mulo lateret multitudo demonum eum
adeo laceravit quod minister eius eum qui
mortuum putaret humeris asportavit
Verum cum omnes qui convenerant
quasi mortuum plorarent et dormirent
subito anthonius revixit et a
ministro ad predictum tumulum se repor
tari fecit. Cum autem ibi ex dolore
vulnerum prostratus iaceret ex virtute
animi ad conflictum demones provocabat.
Tunc illi in formis variis ferarum appa
ruerunt et eum iterum dentibus cor
nibus et unguibus crudelissime
laceraverunt. Tunc subito splendor
mirabilis ibi apparuit et demones
cunctos fugavit. Anthonius
continuo sanatus est. Ibique christum
esse intelligens dixit. Ubi eras
bone ihesu ubi eras quare in princi
pio non fuisti ut adiuvares et
vulnera mea sanares. Cui dominus

Audiens hec etiam [illegible]
vide clamare tam nunc et quod vidit
diuinitatem in toto orbi et futuram
notari. Tanti erat fuisse tante quod
tu ingrediaris [illegible] vestros
omnibus ipse innes sequebatur ut tu
cis nunc fit mereri et vehementer
tristabatur eo quod sibi martirium non dabatur.
Cum autem in aliquam heremum pergeret
sagittarius dixit ipse et inter se dicere
sic cepit. Unde hic sagittarius dicitis
ubi hominis vestigia non video sicut
viatori [illegible] utique per singula
[illegible] latere non posset. hic quatenus
artificium tuum est voluntate in mea
numquam potius minime. et hec dicens
discessit ut sinum cernimus. Post
hec autem ingressus massa vel annum re
perit [illegible] ut [illegible] fugit. Semper
ad montem fugiens viginti annis ibi
permansit. [illegible] miraculis.
Interrogauit quidam anthonium
dicens. Quid custodiens placebo
deo. Respondit quocumque vadis deum semper
pre oculis tuis habens in hiis que agis
testimonium scripturarum adhibe
as in quocumque loco sederis non moue
cito recedas. hec tria custodi et
saluus eris. Quidam sagittarius
beatum anthonium cum fratribus gaudentem
vidit et ei displicuit. Cui anthonius
Pone sagittam in arcum et trahe.
Qui et fecit. Cui hec secundo et
tertio fieri mandauit. Cui sagitta
rius. Ait [illegible] trahere possum quod
de eius fractione dolebo. Cui
anthonius. Sic est in opere dei
quoniam si supra mensuram tendere
vellem citius frangerentur.

Respondit quod rigorem aliquantum relaxari
Hoc audiens ille compunctus recessit
Dixit autem cum mortuus potius esset
vocatis ad se duobus discipulis suis ibidem
[illegible] quindecim annis commorantur quoniam
iam senem ceperunt ministrare. Ait. Filio
quidem filioli secundum eloquia scripturarum
primum gradior viam iam enim dominus me
inuitat. iam cupio videre celestia. sed
vos o viscera mea amoneo ne
tanti temporis laborem repente perdatis.
hodie vos religiosum studium arri
puisse arbitramini. sed cepte volu
tatis fortitudo semper stat. Varias
demonum nostras insidias vidistis
eorum impetus feroces et vires
effeminatas. Ipsum suspirate et
dulciorem nominis eius virtutis infigite
mentibus et data fide vincuntur demones
fugabuntur. Mementote etiam ad
monitionum mearum et de exordiis
incipite vitam cotidie transitu
et celeste vobis premium sit. Cauete
nunc [illegible] scismaticorum quorumque
et hereticorum venena. Vitate me
um eos odium sectatum [illegible] sed
inimica. Beatus enim ipse quod nullus
in sermo [illegible] cum hiis illi
qui sunt propter prauitatem eorum voluntate
te et prauitate contra ipsum bellum
Sed in hoc magis estote solliciti
ut domini precepta seruetis ut post
mortem vitam sic quod angeli eternos
et notos in eterna vos recipiant
tabernacula. hec cogitate hec
sapite hec mente retinete et
si qua mei vobis cura si qua
patris memoria sit [illegible]
repellatis affectum nullus ad

egiptum meas perferat reliquias ne va-
no corporis servetur honore ne vituperan-
tes mandate ut hostis tunc me servent
Huius enim rei gratia ingressus sum re-
clusus vos enim humo tegite vos
patres mei corpusculum et illud ip-
sum vos custodite mandatum ut
nemo preter vestram dilectionem locum
tumuli noverit. Ego enim in domino
que mirra resurrectionis que hoc corpus
tulit et sileat incorruptum vestimen-
torum autem meorum sit ista divisio me-
lotem et pallium tritum cui supraiaceo
Athanasio episcopo date quod ipse mihi
novum attulit Serapioni episcopo alte-
ram accipit melotem vos cilicinum lecto
te vestimentum et valete viscera mea
Anthonius enim migrat nec erit amodo
in presenti seculo vobiscum. Verba finivit
et osculantibus se discipulis exten-
dens paululum pedes mortem letus
aspexit ita ut exhilaratione vul-
tus eius angelorum qui ad perducendam
animam eius descenderant presentia nosce-
retur. Hos omnes tacite [illegible] videt
animamque exalavit et additus est
patribus secundum ordinem scripture id
est annorum centum et quinque plenus dierum
sic merito circa annum domini ccc vel
precessit ad dominum cui honor et gloria
in secula seculorum amen.

Sancta prisca civis romana nobi-
lissimis parentibus orta tempore
decimo etatis sue anno ab im-
peratoribus ad claudium imperatorem
ducta est qui iussit eam templum
apollonis ingredi ut sacrificaret.
Qua in eodem tempore orante terremo-
tus factus est magnus et civitas
concussa est et apollo cecidit et com-
minutus est et quarta pars templi ruit
et oppressit multitudinem paganorum
cum sacerdotibus ydolorum. Deinde
expoliata et cesa et in carcere
clausa per totam noctem ymnum deo cane-
bat et glorificabat ipsum visitatione
angelica confortata. Mane vero edu-
cta de carcere pinguedine adipum fer-
vente iubetur pungi et nimme lesa
nulla est. Cum ingredi templum et sacri-
ficia offerre quod signum crucis facien-
te et orante tonitruum factum est et
cecidit ignis de celo qui combussit
templum cum idolis et partem ipsatoris
a parte dextera et ydolum redactum est
in favillam. Tunc imperator iussit
ipsam cum virgulis ferreis caput
eius dissipari. Postea vero iussit eam
spatas inclinatas eius inlidi deinde
bestias ferocissimas que eam exter-
pent exhiberi. Qua orante in man-
suetudinem sunt conversae. Tunc carnifi-
ces tam diu carnes eius inciderunt
donec ad ossa pertingerent. Ipsa vero
orante carnifices contra indoluerunt
et sic a tormentis cessaverunt.
Tunc imperator carcinis ingerere iussit
eam igne consumi. Sed ignis extinctus
a pluvia magna de celo facta.
Iratus imperator comam capitis eius
iussit radi in qua credebat ma-
gicam artem consistere. Post hec inclusa
est in templo ut ibi fame defi-
ceret. Dicebat enim [illegible] angelus
vidit ancillam [illegible] que an-
gelico solatio [illegible] fuerat re[illegible]
et ydolum destructum [illegible]
Tunc iratus nimis iussit eam

capite punitur. Producta est via
ostiensi miliario decimo ab urbe
decollata est et ibi iacens in eodem
loco sepulta ubi postmodum in laudem
eius est ecclesia fabricata.

Tempore claudii imperatoris
venit quidam vir de perside
nomine marius et uxor
sua nomine martha cum duobus fili
is suis audifax et abacuc ad
visitandum romam et ceperunt ipsi
suos per carceres et sepulcra sanctorum requi
rere et sic venerunt in castrum
cisterberi et invenerunt in carce
rem quirinum vinctum pro christo passum
plagis et flagellatum vulneratum ad
cuius pedes se omnes hii quatuor pro
miserunt ut pro eis oraret et man
serunt ibi diebus octo et beatus qui
rinus de suis facultatibus ministrabat.
Et lavantes pedes eius qui in vin
culis detinebatur aqua lotionis et fili
orum corpora perfuderunt. Eo tempore pre
cepit claudius ut omnes christiani ubicumque
inventi sine interrogatione punirentur
et tenti sunt ducenti sexaginta
duo christiani via salaria qui arenam fodi
entes deputati sunt per regem nomine
qui iussu tyranni sunt a militibus
interfecti. Quos sancti acceperunt scilicet ma
rius et martha cum filiis et iohanne
presbytero et corpora eorum in agrum ad
[illegible] [illegible] flammis sepe
lierunt et ibi vigilias ieiunia et
orationes per [illegible] celebraverunt. Et
audiens tamen eorum sollicitudinem eos
claudius perquisivit et non invenit
et visi et sepulti sunt in urbe ve
nerunt ad carcerem predictum et beatum

quirinum requirentes non invenerunt et
contristati sunt valde. Et advenit quidam
presbyter nomine pastor qui narravit eis
quomodo noctu beatus quirinus gladio inter
fectus in tyberim sit proiectus cuius
corpus remansit in insula lycaonie.
Et pergens nocte cum famulis suis
et beato pastore collegerunt corpus
eius et sepelierunt illud in cimi
terio pontiani in cripta octavo
kalendas aprilis. Venientes autem ma
rius et martha cum filiis suis
audierunt in quodam cenaculo trans
tyberim noctu multitudinem christianorum
psallentium et gaudentes pulsave
runt ad ostium. At illi timuerunt
aperire et erat inter eos episcopus va
lentinus nomine qui ait Nolite timere
quia pulsat ad ostium aperiamus ei.
Et currit ipse et aperuit ostium.
Quem videntes marius et martha
et filii eorum miserunt se ad pedes
eius et gavisi sunt valde et
osculati sunt eos et benedicentes
deum duobus mensibus ibi manserunt
in absconso. Tunc [illegible] sibi
mario et martha et filiis eorum
civitas claudius quod requireret
penitus ait Unde estis? Respondit
audifax maior filius et dixit
De perside ego et abacuc filii sumus
istorum et hic venimus visitare
pedes apostolorum. Et ait claudius
Quales sunt natales vestri? Responderunt
marius et martha nobiles
sumus ego filius imperatoris [illegible]
meum et filia [illegible] [illegible]
Claudius dixit Relinque colere deos
quos coluerunt parentes vestri et hominem

mortuum spiritus. Videt marius
Nos suos christi et apostolos venimus a do-
mino ut christo oret pro vobis. Claudius
dixit: Stimulantis verum pillo est. Marius
respondit: Stimulante minime christo red-
didimus ipsum nobis qui dedit. Tunc
iratus claudius tradidit eos muli-
ano vicario qui posuit ante eos
omnia genera tormentorum et cum sacri-
ficare nollent diis expoliati et
fustibus cesi sunt primum cum filiis et
martham autem eos stare fecit. Sed et
ipsa filios ad confessionem christi hor-
tabatur. Et cum marius et alii alta
voce deum laudarent primum a terra le-
vant in eculeo cum omnibus fini-
bus. At illi magis deum glorifica-
bant in tormentis. Tunc apposite
sunt ardentes facule ad latera eorum
et unguibus ferreis raduntur et
deinde cum sic in tormentis exultarent
primum manus abscidunt. Tunc mar-
tha de emanante sanguine mariti
et filiorum suorum caput linivit. Tunc
iussit preses ut manibus ad collum li-
gatis sic per civitatem ducerentur sub
voce preconia dicentium: Deos blas-
phemare nolite. Clamabat vero
marius [illegible] audifax et abacuc:
Non sunt dii sed demones quos vos et prin-
cipes vestros et natos cecabunt. Tunc
data sententia decollati sunt via sala-
ria in loco decimo ad nymphas
cathabuli sub arenario. Sed et mar-
tha noviter necata est. Horum corpora
preses iubet ne sepulturam ha-
beant. Sed honorabilis matrona fe-
licitas noctu illa corpora rapuit
et in suo predio sepelivit et marthe

corpus in puteum proiectum elevavit
et inter corpora locorum decimo
kalendas februarii.

Fabianus civis romanus fuit
et cum papa defuncto pro alio
eligendo populus convenisset, inter eos
et ipse venit rei exitum scire volens.
Et ecce columba candida descendit
super caput eius. Ad hoc omnes mirantes
ab eis in papam eligitur. Hic ut ait da-
masus papa per omnes regiones
septem diaconos misit et eisdem
septem subdiaconos tradidit qui
omnium gesta martyrum colligerent. Hic
ut haymo ait imperatori philippo
volenti interesse pasche vigiliis et
communicare misteriis restitit nec
quousque peccata confiteretur et inter peni-
tentes staret interesse permisit. Tandem
pontificatus sui anno terciodecimo iussu
decii capitis obtruncatione martirio
coronatur. Passus est autem circa an-
num domini ducentesimum quinquage-
simum tercium.

De sancto Sebastiano

Sebastianus vir christianissimus
narbonensis genere civis me-
diolanensis dyocleciano et
maximiano imperatoribus ita carus
erat ut principatum prime cohortis
ei traderent et suo aspectu iuberent
semper assistere. Hic militarem clamidem
ad hoc tantum ferebat ut animas christianorum
quas in tormentis videbat deficere
confortaret. Cum autem preclarissimi vi-
ri marcellianus et marcus gemini
fratres pro christi fide decollari deberent
ad eos parentes advenerunt ut
ipsorum animas a suo proposito remo-
verent. Venit mater crinibus [illegible]

exhortantes ceperunt eorum corda mol-
lescere. Tunc sanctus Sebastianus qui eis ade-
rat dixit: O fortissimi milites Christi no-
lite per miseranda blandimenta coronam
deponere sempiternam. Et persecutoribus
dixit: Nolite timere, non separabuntur
a vobis, sed vadunt vobis parare sidereas
mansiones. Ita ab initio mundi haec
vita credentes in se fefellit, se
expectantes decepit, de se praesumen-
tes irrisit et ita nullum certum
reddidit, cunctis ut omnibus probetur esse
mendax. Vita haec amatorem suum
ut rapiat, iracundum ut saeviat,
mendacem ut fallat. Ipsa imperat crimi-
na, iubet facinora, suadet iniusta.
Haec autem persecutio quam hic patimur
hodie ardescit, cras evanescit,
hodie exardescit et cras refrigescit,
et sub una hora excludit. Dolor autem
aeternus renovatur ut saeviat, aug-
mentatur ut crescat, inflammatur ut
puniat. In amore igitur martyrii
nostros iam sustineamus affectus. Ibi enim
diabolus vincere se existimat quando
capit captus est, dum tenet vinctus est,
dum torquet torquetur, dum iugulat oc-
cisus est, dum insultat irrisus est.
Cum autem beatus Sebastianus haec et
similia praedicaret, Zoe uxor Nicostrati
in cuius domo sancti custodiebantur, quae
loquelam amiserat, pedibus provoluta
nutibus veniam postulabat. Tunc
Sebastianus ait: Si ego Christi famulus
sum et si vera sunt omnia quae ex ore meo
haec mulier audivit et credidit,
aperiat os eius qui aperuit os Zacha-
riae prophetae domini. Ad hanc vocem mulier
clamat et vehementissima voce

exclamavit: Beatus sermo oris tui
et benedicti omnes qui quae locutus es credunt.
Vidi enim ante te angelum librum tene-
ntem ubi omnia quae dixisti scripta erant.
Vir autem eius hoc audiens procidit ad
pedes sancti Sebastiani postulans
indulgentiam statimque absolvens
martyres rogabat ut liberi abirent.
Illi dixerunt se nullatenus deserturos
victoriam quam cepissent. Tantam
igitur gratiam et virtutem verbis sancti
Sebastiani contulerat dominus quod non
solum Marcellianum et Marcum in
martyrii constantia roboraret, sed
etiam ipsum praefectum eorum nomine Tranquil-
linum et matrem cum multis aliis
ad fidem converteret, quos omnes Polycarpus
presbyter baptizavit. Tranquillinus
autem morbo gravissimo laborans mox
ut baptizatus est sanitatem recepit.
Praefectus autem urbis Romae qui et ipse mor-
bo gravissimo laborabat rogavit
Tranquillinum ut medicos Polycarpum
et Sebastianum sanaret. Dixit autem
Sebastianus ut prius ydolis abnega-
ret et sic sanitatem reciperet. Poli-
carpus autem et Sebastianus plus quam trecen-
ta ydola confregerunt. Postquam sani-
tate restituta Chromatius cum filio
mille et quadringentos de familia
eius baptizati sunt. Zoe autem ab
infidelibus tenta et diu suspensa emi-
sit spiritum. Quod cum audisset Tranquillinus
dixit: Feminae nos ad coronam praecedunt,
ut quid vivimus? Et post paucos
dies lapidatus est. Sanctus autem Tibur-
tius iubetur aut diis immolare aut
nudis plantis super arden-
tes prunas ambulare et

merede qui sibi signum sanitatis fuerens
dixit. Vidit in quo sit roseos flores
incedam in nomine domini ihesu christi. Tunc
patris Nos ignorat magicam arte
vos christum docuisse. Cui tyburtius
Obmutesce infelix quia non es
dignus tantum sanctum nomen tam mellifluum
num filium nominare. Iratus autem pre-
fectus iussit eum extra decollari. Mar-
celliani autem et marci stipiti af-
figuntur. Cumque fuissent affixi psalle-
res dicebant Ecce quam bonum et quam
iocundum etc. Prefectus ait iubet eos
lanceis latera perforari seu cum sube-
rati martyrium consummaverunt. Post
hec dyoclecianus imperator vocans
ad se sanctum sebastianum dixit Ego
te inter primos in palacio meo ha-
bui et tu contra salutem meam et deorum
iniuriam hactenus latuisti. Cui se-
bastianus Pro salute tua christum semper co-
lui et pro statu romani imperii deum qui
in celis est semper adoravi. Tunc iussit
eum ligari in medium campum et a
militibus sagittari qui ita eum sagittis
impleverunt ut quasi ericius videretur
et existimantes illum mortuum abi-
erunt. Qui infra paucos dies li-
beratus stetit super gradum palacii
Imperatores venientes de malis que
christianis inferebant duriter arguit.
Imperator dixit Iste nonne sebastianus
quem dudum sagittis interfici iusseramus
Cui sebastianus Ad hoc me dominus resus-
citare dignatus est ut convenirem vos
et redarguerem de malis vestris que christi
famulis irrogatis. Tunc imperator
tam diu eum fustigari iussit donec
spiritum exhalaret. Fecitque corpus

eius in cloacam proici ne a christianis
pro martyre coleretur. Sed sanctus sebastianus
sequenti nocte apparuit sancte lucine cor-
pus eius revelavit et ut iuxta
vestigia apostolorum illud sepeliret
precepit quod et factum est. Passus est
autem anno domini cclxxxvii

Agnes virgo prudentissima ut
testatur ambrosius qui eius
vitam scripsit passionem
tredecimo sue etatis anno mor-
tem perdidit et vitam invenit. Infantia
quidem computabatur in annis. Sed erat
senectus mentis immensa. Corpore
iuvencula. Sed animo cana. Pulchra
facie sed pulchrior fide. Que dum a
scholis rediret a prefecti filio adamata
est. Cui ille gemmas et divicias innume-
biles promisit si consensum eius con-
iugio non negaret. Cui agnes
respondit Discede a me fomes pec-
cati nutrimentum facinoris pabulum mor-
tis quia iam ab alio amatore preventa
sum. Cepitque amatorem suum a quin-
que commendare que sponse per sponsos in
sponsis requirunt scilicet a nobilitate
generis et decore pulchritudinis et divicia-
rum habundantia et fortitudinis et
potentie efficacia et ab amoris
excellentia. Qui longe te nobi-
lior est genere et dignitate cuius ma-
ter virgo est cuius pater feminam nescit cui
angeli serviunt cuius pulchritudinem
sol et luna mirantur cuius opes
numquam deficiunt cuius divicie numquam
decrescunt cuius odore mortui revi-
viscunt cuius tactu confortantur infir-
mi cuius amor castitas est tactus san-
ctitas unio virginitas. Hec autem

quamquam post ipsam audire dicens
Amorem cuius genus celsior possibi-
litas fortior aspectus pulchri-
or amor suavior et omni gratia
elegantior. Quinque ponit quinque pro-
bativa que sibi sponsus contulit
et aliis contulit scilicet quia eas fidei
anulo subarrat multiplici vir-
tutum varietate eas vestit et or-
nat et passionis sue sanguine
eas signat vinculo amoris eas
sibi copulat et thesauro celestis
glorie eas ditat sic dicens. Anu-
lo suo me subarravit dex-
teram meam et collum meum cinxit
lapidibus preciosis induit me cyc-
lade auro texta et immensis mo-
nilibus ornavit me. Posuit sig-
num in faciem meam ut nullum preter
eum amatorem admittam et ge-
nas meas sanguis eius ornavit
iam amplexibus eius castis astricta
sum iam corpus eius corpori meo
sociatum est ostendit mihi thesauros
incomparabiles quos mihi se daturum si in eo
perseveravero repromisit. Audiens
hec insanus iuvenis lectum prostravit
et per amore estuans per alta sus-
piria a medicis aperitur. Quod
pater iuvenis virgini replicat eadem
et illa prioris sponsi federa violare
non posse assereret cepit prefectus inqui-
rere quis esset ille sponsus de cuius se
Agnes iactaret. Cui cum quidam
assereret quod ipsum Christum suum diceret
blandis primo verbis deinde
terroribus eam pulsat. Cui Agnes:
Quicquid vis age quia quod queris non
poteris obtinere. Ipsum eam terrente

et blandiente sibi detrahebat. Cui
prefectus: Unum tibi de duobus elige aut
cum virginibus dee Veste sacrifica si
tibi virginitas placet aut cum mere-
tricibus scortaberis. Quia cum no-
bilis esset sibi vim inferre non
poterat et ideo titulum christianitatis
apposuit. Cui illa: Nec sacrifica-
bo diis tuis nec sordibus polluar
alienis mecum enim habeo custodem
corporis mei angelum domini. Tunc
prefectus iussit eam expoliari et ad lu-
panar nudam duci. Tantam autem den-
sitatem capillorum ei contulit dominus
ut melius capillis eius quam vestibus
tegeretur. Ingressa autem turpitudinis locum
angelum domini paratum invenit qui locum
nimia claritate circumfulsit sibi-
que stolam candidissimam paravit.
Sicque lupanar locus fit orationis
adeo ut mundior exiret quam fuerat
ingressus qui immenso lumini dabat ho-
norem. Porro autem filius cum aliis iu-
venibus ad lupanar venit et eos
ad ipsam prius intrare hortatur. Qui in-
gressi et miraculo territi compuncti
redierunt quos ille miseros ap-
pellans et ad eam furens intrans
cum ipsam tangere vellet in ipsum lumen
irruit. Et quia deo non dedisset honorem
prefocatus a dyabolo exspiravit. Quod
prefectus audiens cum ingenti ploratu
ad eam venit et causam mortis eius
diligentius inquisivit. Cui Agnes:
Ille cuius voluntatem voluit perficere
in eum potestatem accepit et occidit
illum. Socii eius videntes miraculum territi
redierunt illesi. Cui prefectus: In hoc
apparebit quod non magicis artibus

hec scialis si perire potis ut resul
taret. Orante igitur eo quieverunt innuc
nus insufflagat et Christi ab eo publi
lice preduntur ad hec templorum ponti
fices seditionem excitantes in ipso
exclamaverunt: Tolle magum
tolle maleficum qui mentes nostras
et nos alienat. Preses autem viso
tanto tumultu eum liberare voluit
sed plebis seditionem metuens vinctum de
reliquit et quia eum liberare non potuit
tristis abcessit. Aut victor(?) et alius
simus nomine iussit eum in copiosum
ignem iactari sed in duas partes flamma
mox divisa sedit solus in plebe exire
bat. Tunc alius nicem gutture
gladium mergi precepit et sic sanctus
suus cervicem et tribunus preparavit sibi
sponsam et mortem consecutus. Passa
est autem ut creditur quo callatum virgini
concepit circa annos domini centum et xxiii
Tunc igitur corpus eius et devotum et penitens
eius cum magno gaudio sepelierunt
viri pagani in eas lapides
intererat eius crudeliter.

Gloriosum pro patria mori bella
torum imperia unice iocundum et
delectabile est post bella bene
gesta pace demum frui perennia hec
sapientes mundi laudant, fortes de
siderant, rerum gestarum scriptores mag
nificant. Patroclus igitur vir mira
me sanctitatis velut luminare quoddam
in mundo in medio nationis prave et
perverse verbo vite et moribus effulsit. Hic
in Tricassine urbis territorio
ducens se ab eadem urbe passibus
illustrium et preciosis sive domum et predi
a satis ampla possedit. Nobiles

eum essent et moribus satis laudabi
les sub viri dei gloriositatis sue clari
tate tota interius traxit me
dietas eius dignitate sic cum modo
sicut posse sua nobilitate se solum
super se suum spiritum intenderet carnem
famulatus suas velut vos spiritus
sed ad hoc sui domini ecclesia indigen
tibus solliciter instituit. Erat enim
ut novimus ille puine dispensator
celestis Christi cum diceret Digna
eius et inimica per eum Christus
sua sint ita ut te omnia ab obsessis
corporibus per veritate spiritus expulsaret
et infirmis quibuslibet in medium sani
tatis optate proficeret. Sic in patre
suo degens religiosam vitam duxit
et regnum dei expectavit. Eo quo
Aurelianus imperator ... non
persecutor de partibus urbis se nominare
zelo fidei ... Tricassinum
Galliarum oppidum veniebat. Ibique de
vita fide et gestis beati Patrocli audi
ebat consestimque cum diligenter inqui
reret et eum sub ... ...
illi. Audivi te superstitiosam sectam
induere sed deorum nostrorum iniuria. Beatus
Patroclus intrepidus respondit. Aureli
anus autem dixit. Cuius nominis aut re
ligionis es? Ille respondit. Patroclus
vocor et famulus sum et adoro deum vi
vum et verum qui in celis habitat. Hunc
habet Christus et omnia sibi ... fiunt.
Aurelianus dixit. Incipit sic et ve
na que loqueris relinque quoniam ab hac
stultitia tua et adores deos invic
tissimos a quibus ... potentis
et honorem. Patroclus dixit. Ego non
novi alium deum nisi vivum solum verum.

dixit Anchelaus dux disputantem probavit
ex quedam Proclus respondit Verum
quidem est probabilia sunt que ostendo sed que
medicamentum invenitur videas o dominum
pit Tunc anchelaus ira permotus
dixit Nisi cito in conspectu eius et sa-
crificium diis omnipotentibus offeras ig-
ni te consumendum tradam. Beatus pro-
clus leto corde respondit Ego semper immo-
lo sacrificium laudis domino deo meo.
Anchelaus ergo iracundia diutius nostre-
tes dixit ministris Adhibete cathe-
nas ignitas et compedes et vinctis
post tergum manibus et alligatis pedi-
bus mittatur in custodiam. Erat ibi
vir stultus virilis robur est electus
vir de ministris qui custodiret eum usque in
diem tertium. Beatus vero proclus cum esset in
custodia cepit ad dominum dicens
Fiat misericordia tua domine ut consolet-
ur me secundum eloquium tuum servo tuo. Anchelaus
post diem tertium educit. Finaliter interrogans
dixit Veni contemptor deorum nostrorum
et redime te et sacrifica. Beatus proclus
respondit Redimet dominus animas servorum
suorum et non delinquet eos qui
sperant in eum. Tu vero miser et in-
felix es quia non desideras ab eterna
miseria liberari. Anchelaus dixit
Quod pauperem me credis qui tan-
tas habundo divitias. Beatus pro-
clus respondit Et quid tu tenes
et quod possidetis divitias pauper-
rimus es per te ipsum habes qui fidem domini
nostri ihesu christi in archa cordis tui
recondere noluisti. Verumtamen ipse tu in
interveniente tibi diabolo parte tuo
eternum deputabit. Anchelaus
dixit Multas in innumeras miseras

ut in illam amplius non miserear.
Beatus proclus dixit Miserebitur mei deus
meus et tu in suo et inveniente meam.
Anchelaus dixit Ergo quod dicas nescio
nisi ut velis nobis in parte mea
eis nec est te eripiat de manibus
meis. Beatus proclus respondit Si cor-
pus meum in potestate habes animam meam
certe ledere non potes quia eam in potestate
nolebat nisi solus dominus et creator meus.
Anchelaus dixit Hic potest deus tuum
que vita ruina nobis ... et te adhuc
venire permiserunt. Beatus proclus
respondit Qui sunt dii vestri. Anchelaus
dixit Apollo optimus et verus deus
iovis ipse summus deus et dyana que est
mater deorum. Beatus proclus respondit
Apollo et iovis cum dyana deorum
matre cum diabolo torquentur in inferno.
O miseranda dementia hominum qui
vanitates has colunt que nec se nec
alios possunt. Anchelaus dixit Magna
patientia mentis mee iam diu retineo
ad auscultandum audaciam tuam
sed nunc non deos adoraturus diuersis pe-
nis interficeris. Beatus proclus respondit
Terribilis et potens gloriosus laudabilis et si-
mul potens atque omnis potentia corporis eius
eius denotare non potest. Et cum hec dixisset
Anchelaus furore repletus clementem dedit
sententiam. Proclus obviemus deo ter-
ribilis et potens maiestatis gla-
dio feriatur. Cumque beatus proclus cum mi-
nistris eduximus ad decollandum cru-
delis ibat ad ripam cuiusdam fluminis
dominum orans et dicens Domine ihesu christe
ne patiaris corpus meum in hoc loco
derelinqui sed ad gloriam nominis tui ut vigi-
lantem in conspectu domini eorum tuorum

ne unquam dicat in gentibus ubi est
deus eorum. Et tu oravisti ut sicut pro Christo lus
obstructa sunt oculi tenebrarum eum
Ille vero ingressus flumine pertransiit et
illesus exiit in alia ripa ita ut
genua eius non tangerent aquam
l iij Nunc egressus est, pergebat in candidum
locum ubi erant montes idolorum ita
cecinit et deum laudavit. Sustulit
dominus manus suas super eos et a manu
peccatorum liberavit eos. Illi vero qui tenue-
runt eum stupefacti propter metum cele-
ris dicebant: Vere magnus est
deus quem adorat iste et a quo libe-
ratur. Alii autem dicebant non sed ista
incantationes sunt. Hoc autem ut cele-
brabatur et salvati erant in eos.
Illis vero inter se contendentibus advenientes
quaedam mulier seditiosa et gentilis dixit:
Hominem hunc quem quaeritis vidi nunc
in monte ultra flumen prostratum in
terra super faciem suam orantem dominum suum.
At illi cum hoc dixisset statim procurrerunt
ad eum et orantem invenerunt. Tunc
unus ex illis qui erat potior ait illi: Tu
ita iens es qui effugisti nos et
ecce es in manibus nostris et non
discedes a nobis donec moriaris
et cetera singulis diis nostris. Prothus
respondit: Ego deones (?) tuos nunquam
adorabo sed unum verum deum qui est in celis.
Longe lis (?) beato Prothus elegimus finire
repletus dixit: Stringatur pedes
eius vinculis et manus et catenis
nectantur (?) fugiat a nobis et sic per-
tinax in terram gladio feriatur. Quod
tantas diis nostris contumelias ir-
rogavit. Tunc sanctus Prothus genua
flectens in terram passus est a

tamen sine quem diu pavit dicens: In ma-
nus tuas domine commendo spiritum meum.
Tu enim scis domine quia pro nomine tuo tam
has patior penas. Sic gladio Paul-
lus (?) decollatus est. Caput vero
eius longe proiecerunt a corpore prefuso
sanguine. Festum eius est xij kalendas
februarii feria sexta. Et iam
in luce transmigravit (?)

Vincentius nobilis genere sed
fide et religione nobilior
beati Valerii episcopi diaconus
fuit. Cum episcopus quia impeditioris
lingue vices suas commisit et ipse
orationi et contemplationi vacabat. Jus-
su igitur Daciani presidis Valentiam
exhibiti (?) et duro carceri mancipan-
tur. Cumque eos fame pene defecisse cre-
deret eos suo aspectu iussit exhibere
illos. Cum sanos eos vidit iratus dixit: Quid
dicis tu Valeri qui sub nomine religionis
contra decreta principum facis. Cum autem beatus
Valerius lenius responderet dixit ei
Vincentius: Noli pater venerabilis quasi
mente timidus timide murmurare sed libera
voce exclama. Si iubes pater
sancte respondebo iudici. Et ergo dixit
sanctus ille: Iam dudum fili karissime loquen-
di curam commiseram sed nunc pro fide qua
astamus (?) responde. Tunc sanctus autem l ij
Vincentius ad Dacianum de blasphe-
mia fidei et ... arguit.
Tunc iratus ab his Dacianus episcopum in exilium
mitti precepit Vincentium vero contumacem
et presumptuosum iuvenem ut eius
exemplo alii terreantur in eculeo
distentum membris omnibus dissipari. Dixit
ei Dacianus: Vincenti ubi nunc vides
tuum corpus miserum. At ille

subridens ait. Hoc est quod semper optavi.
Tunc iratus preses cepit ei omnia genera
tormentorum minari nisi eis assensum
preberet. Cui Vincentius: Insurge ergo
miser et toto malignitatis spiritu
debachare. Iussit igitur preses virgis
et fustibus cesus catenis ferreis per-
tinues fixos usque ad ipsa costa-
rum fuerunt ita ut de toto corpore eius
sanguis efflueret et solutis costa-
rum compaginibus viscera in eo appare-
rent. De eculeo tamen depositus in cra-
ticula assatur membris omnibus vincti fer-
rei et ardentes lamine infigun-
tur quoque sanguine flamma restinguitur
vulnera vulneribus imprimuntur. Sal
igitur in ignem spargitur ut in corporis
eius undique vulnera intret resiliens
stridentibus flammis [illegible]
[illegible] ille manens immobilis. Post
hec teterrimo carceri includitur et
ligno affixo super acutissimas testas
stringitur. Sed tenebre carceris ab im-
mensa luce expelluntur testarumque
asperitas in omnium florum suavitatem
mutatur. Custodes carceris hoc mi-
raculo ad fidem conversi sunt. Datianus
ait: Et quid ei amplius
faciemus? Ecce enim victi sumus. Trans-
feratur ad lectum et stramentis mol-
lioribus imponatur ne plus gloriosum
eum faciamus si forte defecerit in tor-
mentis. Sed cum paululum in lecto quievisset
reddidit spiritum anno domini CCLXXXVII
sub dyocleciano et maximiano.
Datianus hec vehementer dolens
se se victum corpus ad campum
avibus et bestiis devorandum proici
mandavit sed angelorum custodia

munitum a bestiis conspiceret. Quod videns
Datianus ait: Puto quod nec defunctum
potero superare. Iubet igitur corpus eius
ingenti mola alligari et in pelagus
proici ut quod a bestiis consumi non po-
tuit saltem in pelago a marinis
beluis devoraretur. Naute igitur in
pelagus corpus eius deferentes submer-
gunt sed ipsis nautis velocius lit-
tora petiit quod a quadam matrona ipso
revelante invenitur et honorifice
sepelitur.

Beata agnete virgine christi cum
palma martyrii ad celos
migrante emerentiana vir-
go castissima atque sanctissima licet ca-
thecumina esset que fuerat collectanea
ipsius cum vidisset in tumulum dei
[illegible] tormentorum [illegible]
[illegible] stabat immobilis et ipsos [illegible]
[illegible] exprobrabat [illegible]
[illegible]
[illegible]
per defensionem [illegible]
[illegible] iugulans. Hec ergo et ipsa
filia [illegible]
[illegible] sepultura
agnetis [illegible] virginis [illegible]
[illegible] Unde non dubium est quod suo sangui-
ne sit baptizata que pro defensione
iustitie [illegible] mortem
[illegible] excepit. Facto deinde [illegible]
fit terremotus vehementissimus
et [illegible] celi serenitas [illegible]
te [illegible] fulgura
et [illegible]
[illegible] Veni-
entes autem parentes beate agnetis cum
sacerdotibus nocte abstulerunt

corpus sancte virginis emerentiane et
sepelierunt illud in confinio agelli
beatissime virginis agne

Macharius abbas descendit
de sciti et intravit dormire
volens in monumento ubi se
pulta erant corpora paganorum et ex
traxit unum corpus sub caput suum
tamquam pulvinarium. Demones autem volen
tes eum terrere vocabant quasi unam mulie
rem dicentes. Surge veni nobiscum ad
balneum et alter demon sub ipso tamquam ex
mortuo illo dicebat peregrinum quendam
habeo super me non possum venire. Ille
autem non expavit sed tundebat adhuc cor
pus illud dicens. Surge et vade
si potes. Et audientes demones fuge
runt voce magna clamantes. Vi
cisti nos domine. Cum abbas macha
rius a palude ad cellam suam pergeret
occurrit ei dyabolus cum falce messoria
et volens eum cum falce percutere non
potuit. Et dixit ei. Multam violentiam
patior a te machari quia non possum
prevalere adversus te. Ecce enim quicquid
facis tu et ego facio. Ieiunas tu et
ego penitus non comedo. Vigilas tu
et ego omnino non dormio. Unum est solum
modo in quo me superas. Et dixit ab
bas. Quid est illud. Cui ille. Humili
tas tua per quam non prevaleo adver
sum te. Dum temptationes carnis nimi
um molestarent surgens et mag
num saccum arene humeris suis
imponens diebus multis per desertum
ibat. Quem theosebius inveniens
dixit. Abbas cur tantum onus portas.
Et ille. Vexo vexantem me. Abbas
macharius quadam die caput

defuncti invenit et dum orasset interro
gavit illud cuius caput fuit. Et
respondit se fuisse paganum. Et dixit
ei. Ubi est anima tua. Respondit in inferno.
Cui requirenti si multum in profundo
esset respondit quod tantum in profundo erat
quantum distat terra a celo. Iterum macha
rius sciscitans ne alii essent profundiores
respondit. Etiam iudei. Et ultra iudeos
sunt alii profundiores. Cui ille. Profun
diores sunt omnibus falsi christiani qui
christi sanguine redempti tantum pretium parvipen
dunt. Frater quidam plurimum suis co
gitationibus molestabatur quod sedens
in cella nichil proficeret sed si inter
homines consisteret multis prodesse
posset. Cui cum cogitationes suas
machario retulisset ille ait. Fili
sic eis responde. Hoc facio quod propter
christum parietes istos celle custodio.
Cum quidam culicem se pungentem ma
nu occidisset et multum ex illo sangui
nis emanasset reprehendens se quod
propriam vindicasset iniuriam nudus
sex mensibus in deserto mansit
et inde a scrabonibus laceratus
exivit. Post hec multis clarus vir
tutibus in pace quievit.

Apostolorum meritis et uno bis
tymotheus merito copulatur
apostolis quoniam in omnibus imi
tator est fide et verbo. Fulsit egre
gius vir et a nobis et a tyrchis (?)
quare eius sollempnitas agitur. Cui
us dum nos fulsim invenimus (?)
aplicat (?) mutacione (?) decimus (?) historie
ecclesiastice liber meminit beati
babile antiochie episcopi et martiris
eximii qui persecucione decii nefandi

[illegible]sium cesariensis presbyter quod frequenter passionibus suis et curationibus suis glorificaverat deum gloriose vivere sic fortius est in virtutibus. Nam cum Iulianus imperator ad ydolatriam multum conversus et nulla responsa que querebat reciperet sed per eos quod silentium pertinaret a sacerdotibus responderetur demones Babile martiris sepulchrum prope assistere et ideo responsa non reddere. Tunc ille vocare galileos sic enim nomine martires appellare solitus erat et auferri sepulchrum martiris iubet. Hoc igitur fieri videntes viri magna cum exultatione venerunt et sustulerunt archam martiris psallentes in laudibus [illegible] principes per sex milia passuum [illegible] vocibus canentes: Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simulacris suis. Timotheus presbiter [illegible] natus [illegible] et [illegible] a beato paulo in ministerio predicandi Christum evangelizandi socius est assumptus et ephesiorum episcopus ab eo ordinatus. Ad quem paulus duas epistolas doctrina plenas scripsit. In quibus ipsum [illegible] nobis etiam exempla relinquens [illegible] hic hoc fuit quod dum predicationi insisteret ab infidelibus apprehensus per civitatis plateas [illegible] ligatus est et ita in gratiarum actione spiritum reddidit.

Conversio sancti pauli apostoli facta est eodem anno quo christus passus est et stephanus lapidatus anno [illegible]. Nam christus octavo kalendas aprilis passus est stephanus eodem anno in mense augusti lapidatus est. paulus viii kalendas februarii conversus est. Hec autem eius conversio potius quam aliorum sanctorum celebratur triplex ratio assignatur. Primo propter exemplum ut nullus quantumcumque peccator de venia desperet qui eum in culpa prius videt tantum postea fuisse in gratia. Secundo propter gaudium sicut enim ecclesia magnam tristitiam habuit in eius persecutione ita magnam leticiam habuit in eius conversione. Tertio propter miraculum quod exhibuit dominus de crudelissimo persecutore fecit fidelissimum predicatorem. Fuit enim conversio sua miraculosa ratione efficientis id est christi qui eius conversionem fecit. Ibi enim ostendit suam mirabilem potentiam sapientiam et clementiam. Potentiam ostendit ex potentia in hoc quod dixit ei durum est tibi contra stimulum calcitrare et in hoc quod ipsum tam subito immutavit. Unde [illegible] immutatus respondit: Domine quid me vis facere. Augustinus super illud: Occisus agnus a lupo fecit agnos ex lupis. iam parat se ad obediendum qui prius seviebat ad persequendum. Secundo ostendit eius mirabilem sapientiam [illegible] cum sapientia fuit in hoc quod tumorem superbie [illegible] humilitatis non sublimitatis maiestatis. Ego sum inquit ihesus nazarenus [illegible] non dixit sum deus vel dei filius [illegible] humilitatis inquit infirmitatis [illegible]

pe et scribe tue squamas depone
Tertio ostendit suam mirabilem clemen-
tiam quod notatur ex hoc quod ipsum existentem in
actu et voluntate persequendi quietat. Licet
enim haberet deformem actum in pulsu co-
natum primatum actum quo ibat ut vinc-
tos ad Ierusalem perduceret et ideo eius iter
pessimum erat ipsa tamen divina misericordia
quietat. Secunda fuit miraculosa bone
dispositionis lucis quod ipsum ad quietem bo-
ne disposuit. Ipsa enim lux dicitur fuisse
dispositiva scilicet circumfusa celica. Sub-
bito inquit circumfulsit eum lux de celo.
Paulus enim triviam in se habuit. Pri-
mum enim erat audacia quod notatur in hoc
quod dicitur accessit ad principes sacerdotum.
Glosa non vocatus sed sponte zelo ex-
citatus. Secundum erat superbia quod notatur
in hoc quod dicitur spirans minarum. Tertium
erat carnalis intelligentia quam solum
in lege habebat. Unde glosa super illud
Ego sum Ihesus etc. Ego deus de celestibus
loquor quem sensu iudaico putas
mortuum. Ipsa igitur lux divina fuit sub-
ita ut audacem terreret fuit circumfusa
ut sublimem et superbum in ymo humilitas
prosterneret. Fuit celestis ut carnalem eius
intelligentiam in celestem mutaret.
Vel potest dici quod illud dispones fuit
in tribus in voce acclamantis in luce
fulgente et in virtute potenti. Tertia
fuit miraculosa eius patientis id est
ipsius pauli in quo tria eius visio. In
eo enim hic tria miraculose certius tria
fuit scilicet prostratio excecatio et tridu-
ana ieiunatio. Fuit enim prostratus ut
erigatur spiritum ad perfectum. Sicut Au-
gustinus. Prostratus est paulus ut
excecaretur. Excecatus est ut mutaretur

mutatus est ut mitteretur. Missus est ut
pro veritate pateretur. Item Augustinus Elisus est
seviens et factus est credens. Elisus est lupus
et factus est agnus. Elisus est persecutor et
factus est predicator. Elisus est filius perdicio-
nis et erectus est vas electionis. Fuit ob-
cecatus ut illustretur quantum ad tene-
brosum intellectum. Unde etiam in illo tri-
duo quo mansit cecatus dicitur quod doctus
fuit evangelio. Non enim accepit illud
ab homine neque per hominem ut ipse testa-
tur sed per revelationem Ihesu Christi. Augustinus
Paulum dico verum athletam Christi doc-
tum ab illo, perfectum de illo, crucifixum cum
illo et gloriosum in illo. In carne macera-
tus ut ipsa caro disponatur ad bone
operationis effectum. Optime enim de-
cepit corpus et ad omne bonum dispo-
situm est. Nam esurire et habundare sci-
ebat et ubique et in omnibus instructus
erat et quia adversa libenter sufferebat
Crisostomus. Tyrannos et populos
spirantes furore velut quosdam
culices estimabat mortem vero atque cru-
ciatus et mille supplicia quasi ludum
putabat puerorum. Hec etiam amplex-
abatur libenter et magis decorabatur
cathena vinctus quam diademate co-
ronatus. Ac libentius recipiebat vulnera
quam alii munera. Vel ut ita dicatur
de meo [illegible] quod fuerunt in ipso
pente. In ipso enim fuit ostium dum ere-
at et est in paulo in terra [illegible]
In ipso odorem [illegible] et [illegible] in paulo
odorem excecatio. In ipso fuit madu-
[illegible] et [illegible] fuit in
paulo abstinentia [illegible] Hic
itaque beatus paulus hodie vas electionis
effectus nomine Christi coram regibus et

et gentibus et filiis israel pertimuit
Sed quantus erat inde in persecutione xpi
etiam persequebatur quo ad xpm conuer-
sus sit vite diuine captiuitati. Hic semper
fremebat in discipulos xpi et anhelans
ad principes sacerdotum rogauit litteras
in damascum ut si quos inuenirent
xpm colentes viros vel mulieres per-
duceret in ierusalem. Et cum iret appro-
pinquaret damasco statim circumfulsit eum
lux de celo et cadens in terram audi-
uit vocem de celo dicentem sibi Saule
saule quid me persequeris. Qui dixit
Quis es domine. Et ait illi Ego sum
quem tu persequeris. Et ille tremens
et stupens dixit Domine quid vis me
facere. Et ait dominus Surge et ingredere
ciuitatem et dicetur tibi quid facias. Viri
autem illi qui sequebantur eum stabant stu-
pefacti Audientes vocem loquentis
neminem autem videntes. Surrexit
autem paulus de terra apertis oculis nichil
videns. Apprehendentes autem illum intro-
duxerunt damascum. Erat autem ibi
tribus diebus et tribus noctibus
non manducans neque bibens. Erat
autem in eadem ciuitate discipulus quidam
nomine ananias cui dominus dixit
Vade quere saulum in domo iude ecce
enim orat imponas sibi manum ut
visum recipiat. Respondit ananias
Domine audiui a multis de viro hoc
quanta mala fecit sanctis tuis in
ierusalem. Dixit dominus Vade quoniam vas e-
lectionis est mihi iste ut portet nomen
meum coram regibus et principibus et
filiis israel. ego ostendam illi quanta
oporteat illum pati pro nomine meo
Veniens autem ananias et ei impo-
nens manum dixit Saule frater me
misit dominus meus ihesus xpc qui apparuit
in via qua veniebas ut videas et imple-
ris spiritu sancto et statim visum recepit
Surgens baptizatus est et accepto ci-
bo confortatus est. Fuit autem cum disci-
pulis qui erant damasci per dies
aliquos et statim in sinagogis predica-
bat ihesum dicens hic est filius dei. Stu-
pebant autem omnes qui eum audiebant et
dicebant Nonne hic est qui expugnabat
eos in ierusalem qui inuocabant nomen
illud et huc ideo venit ut ligatos
eos duceret ad principes iudeorum sa-
cerdotum. Paulus autem inualescebat
et confundebat iudeos qui habitabant
in damasco affirmans quoniam hic est xpc.

Natiuitas sancti policarpi qui
beati iohannis discipulus et ab eo
smirne episcopus ordinatus
totius asie princeps fuit. Postea vero
regnante marco anthonino et
lucio aurelio commodo quarta post
neronem persecutione smirne sede-
te proconsule et vniuerso populo in ea
dispuitantibus in sanctos ad inueniu-
endum scilicet et vltro succedit. Deinde
apprehensus ab inquisitoribus appon-
ens mensam iubet et epulas lar-
gius ministrari horeque vnius spatio ab
eis orationis gratia impetrato instante
hora prodit. Qui cum interrogaret a pro-
consule si ipse esset policarpus se esse
confitetur. Ergo inquit habeto etatis tue
reuerentiam et parens vltime senec-
tutis tue iura fortunam cesaris
geris de prioribus penitudinem et
conclama cum aliis tolle sacrilegos.
Tunc policarpus toruo vultu

ad populum qui in stadio insidebat gen-
tes elevans ad celum dextram cum ge-
mitu clamavit et dixit: Tolle sacrilegos.
Sed illo persistente et dicente: Iura
fortunam cesaris et dic in Christum convi-
cia et dimittam te, Polycarpus dixit:
Octoginta et sex annos servio
ei et nihil me lesit; quomodo possum
blasphemare regem meum qui salutem
mihi dedit. Tunc rursus vehementer
insisteret ut fortunam cesaris iura-
ret, Si inanem iactantiam queris ut ego
fortunam cesaris iurem et quis sim igno-
rare te simulas, cum omni libertate
audi me quia christianus sum. Replebatur
constantia simul et leticia, vultus ala-
critate vultus et vultusque gratia
presul miro stupore innuerat. Missus
est cum voce ad populum ubi preconaret
Polycarpum tercio confessum christianum esse.
Quo audito universa multitudo
tam gentilium quam iudeorum Smyrne
sive civitatis cum ingenti furore ac-
clamabat: Hic est totius Asie doctor
et pater christianorum, eversor cultorum
deorum; ipse est qui multos docet ne im-
molent nec adorent deos. Et eoque cla-
mabant ut Polycarpus vivus arderetur.
Oportebat enim visionem impleri
quam ardenti terminabile vidit. Vi-
derat enim visionem quod cervical capi-
tis sui flammis esset consumptum. Et cum
dicto citius omnes populi vel de balne-
is vel de aliis locis et sarmenta
congregarent, et precipue iudei arden-
tius ad hec ex more fungebantur cum
omni velocitate extruitur et rogus.
Tunc depositis sanctus vestimentis
et zona resoluta calciamenta

quoque de pedibus temptabat educere,
quod numquam nisi a singulis qui eius
fide et devotione certatim pios viros
prevenientes in solum consueverant.
Ita namque in omni vita sua venerabiliter
colebatur. Ut ergo expeditus fuit quem
ad ignem pertinebat, cum eum vellet
rogo impositum clavis affigere,
ait: Dimitte me quia qui dedit mihi
ignis ferre supplicium dabit ut sine
clavorum affixione flammas immo-
bilis perferam. Tunc ille omnibus cla-
vis vinctis vel ligatis solis quibus
post tergum manibus revinctis, velud
electus aries et magno grege as-
sumptus acceptabile holocau-
stum omnipotenti deo oblatus. Oratione
quoque ut completur succendunt ignem
homines ignis eius. Tunc flamma
ingens ... viderunt miracula
omnes quibus datum est videre. Flam-
ma enim in modum camere curvata
facie quasi velum navis vento sinuate
sic corpus martyris stabat. ... corpus
in medio positum non erat ut caro
ardens sed tamquam aurum et argentum
in fornace candescit. Tunc re-
plebantur odoribus nares tamquam
... thuris vel pretiosissima
fragrantia unguentum. Ad ulti-
mum videntes scelerati ... cor-
pus non posse igne consumi, ius-
serunt ... confectores
et corpus cum ignis cessaret mu-
crone transfigere. Quo facto tam
largius profusus est sanguinis
ut restingueret rogum; populus autem
mirandi stupore ... hic est
unus ... electus ...

ut reliquias eius necdum ad sepultu-
ram traderet iudeis in hoc instantibus ut
tunc ubi et vidit tectum obsti-
natam iudeorum contentionem posuit in
medio corpus exussit et ut post-
modum albumata ossa preciosissimis
gemmis cariora et omni auro probabi-
liora per ignem facta a fratribus colligun-
tur sicut predicebat ex more co-
dicitur. Quo in loco postea domino sol-
lempnes aguntur celebres et eunctis
passi sunt cum eo et alii duodecim
ex philadelphia venientes et
apud persidam urbem martirio co-
ronati sunt.

Iohannes cognomento crisostomus
antiochenus filius secundi et anthusae
nobilium fuit. Hic cum philosophie studio
intendisset tandem hanc deserens
divinis lectionibus insistebat. Cum
presbiter ordinatur propter castitatis zelum
severior habebatur et furori magis quam
mansuetudini favebat et propter vi-
te rectitudinem incautus ad futura pro-
spicere nesciebat in confabulatione
arrogans a nescientibus putabatur
in docendo et interpretando et in exponen-
do egregius ad mores corrigendos
optimus. Regnantibus igitur archadio
et honorio augustis et damaso
in romana sede presidente factus est episcopus
constantinopolitanus qui dum vitam
clericorum repente corrigere voluit
omnes in sui odium excitavit. Unde
hunc eum velud furiosum declinabant
et omnes ei detrahebant. Et quia nunquam
aliquem ad prandium invitabat nec cum
aliis iungi volebat dicebant eum
hoc ideo facere quia cibum mundum ederet.

Alii propter excellentem et exquisitum usum
ciborum hoc eum facere perhibebant. Revera
autem propter abstinentiam capitis et sto-
machi sepe dolebat et ideo prandio-
rum epulas evitabat. Populus autem
propter sermones eius quos cotidie in ecclesia fa-
ciebat eum plurimum diligebat parvi
pendens que de eo emuli loquerentur.
Apposuit autem iohannes etiam quosdam presbiteros
obiurgare et ideo contra eum maior in-
dignatio accensa est. Aliquos etiam fecit actus quos
cunctos valde commovit. Eutropius
namque prepositus imperatoris et habens
consulis dignitatem volens in quibus-
dam ad ecclesiam confugientibus vindicare
studuit ut lex ab imperatore ponere-
tur ne ullus ad ecclesiam confugeret. Unus
quidam confugerat et ideo hoc contigit. Post
parvos autem dies cum eutropius regem
offendisset ad ecclesiam mox confugit.
Episcopus autem hoc audiens ad eum sub altari
latitantem accessit et omeliam in cepta
contra eum faciens duriter obiur-
gavit. Ex qua re multos offendit eo
quod homini infelici non solum noluit ipse
te misericordiam sed insuper ipso delitescent-
e obiurgare. Imperator quoque eutropium
capiens eius caput abscidit. Pro
diversis igitur causulis multos homines
et quotidie obiurgabat et ideo
erat plurimis odiosus. Theophilus
autem alexandrinus episcopus iohannem de-
ponere volebat et presbiterum quendam nomine
ysidorum intrudere affectabat et ideo
causas depositionis diligenter querebat.
Populus autem defendebat iohannem et eius
doctrina mirabili aviditate pas-
cebatur. Sacerdotes quoque iohannis secundum
ecclesiasticas sanctiones vivere

cogebat dicens. Non debere tam honorandum
sacerdotem qui corpus Christi reponere me-
reri non solum sed et per auctoritatem constanti-
nopolitanam strenue gubernabat
sed etiam plures quamvis et ceteras provincias
spirituali auctoritate providis legibus
ordinabat. Cumque cognovisset in
phenice adhuc demonibus sacrificari
misit clericos illuc et monachos des-
tinavit omniaque templa ydolorum fecit
destrui. Tandem ob invidiam suorum
emulorum deposuit de sede sua im-
perator ipsum in exilium relegari fecit.
Hec audiens ipse moriturus supplicavit
clericos constantinopolitanos ne iohanni
successorem aliquem ordinarent. In-
terim iohannes senex longo itinere fa-
tigatus et dolore capitis vehemen-
tissime in exilio laborans verno et
ardore solis intollerabiliter patiens
sancta illa anima innumeris quarta decima
die mensis septembris de carne solu-
ta est. quo defuncto vehemens grando
constantinopolim et omnia subur-
bia descendit dicentibus cunctis. Hoc
divino iudicio gestum esse eo quod iniuste
iohannes fuit depositus. Mortuus est
autem anno domini ccc. Quarta autem die
post grandinem augusta defuncta est.
Mortuo quoque omnium terrarum doctore occi-
dentales episcopi cum orientalibus communi-
care nolebant donec illius sanc-
tissimi viri nomen inter precessores
episcopos ponerent. Verum theodosius
christianissimus filius predicti archadii
qui avum suum in pietate et nomine te-
nebat sanctissimi huius doctoris reliqui-
as in mense ianuarii in regiam civi-
tatem deferri fecit cum fidelissimus
populis cum lampadibus et cereis obvia-
vit. Theodosius autem suppliciter eius
adorans reliquias pro archadio et eu-
doxia genitoribus supplicavit ut
ignorantie delinquentibus veniam dona-
ret. Nondum enim parentes eius mortui
fuerant. Hic theodosius clementissi-
mus fuit adeo ut nullum se ledentium mor-
ti adiudicaret dicens. Utinam esset
mihi possibile ad vitam etiam revocare
mortuos. Eius curia monasterium vi-
debatur. Matutinas laudes agebat
codices divinos legebat. Habuit autem
uxorem nomine eudoxiam que heroico metro
poemata multa conscripserat. Habuit et filiam
nomine eudoxiam quam valentinianus
quem imperatorem fecerat duxit uxorem.
Hec omnia de hystoria tripartita extracta sunt.

Cumque parentes sancte agnetis
octavo die post eius depositionem
iuxta eius tumulum vigilarent
viderunt chorum virginum vestibus au-
reis radiantem in quibus viderunt beatam
agnetem similiter fulgere et a
dextris eius agnum candidiorem
nive stare. Quibus illa: Videte
ne me quasi mortuam lugeatis sed
congaudete mecum et congratulamini
quia cum hiis omnibus lucidas sedes
accepi. Propter hanc visionem celebratur
agnetis secundo. Quidam vir nomine
paulinus in ecclesia sancte agnetis sa-
cerdotium fungens gravissimam tempta-
tionem carnis pateretur sed tamen
deum offendere nollet a summo pontifi-
ce licentiam petiit contrahendi. Cum
bonitatem et simplicitatem eius conside-
raret annulum cum smaragdo dedit
et iussit ut ymagini formose

beate Agnetis que in sua ecclesia picta
erat ex parte sua preciperet ut se pingen-
teri desponsari. Cumque sacerdos p
magnum imponeret, illa continuo digi-
tum anularem porrigens et anulo
suscepto iterum eius ordinem reportatio-
ne a sacerdote fugatur. Predictus autem
anulus adhuc dicitur in digito suo
apparere. Alibi tamen legitur quod cum in eccle-
sia Agnetis papa cuidam sacerdoti dix-
isset si vellet quandam sponsam custodien-
dam et nutriendam habere, eandem sancte
Agnetis commendavit quia ei anu-
lum iussit ut dolum ymaginem des-
ponsaret quia illa acceperat et sic
licite digitum desponsavit. Con-
stantia vero filia Constantini lepra gra-
vissime laborans cum haberet predictam vi-
sionem audisset, tumulum eius adiit
et ibi dum in oratione persisteret obdor-
mivit audivitque beatam Agnetem
sibi dicentem: Constantia age constanter,
si in Christum credideris continuo libera-
beris. Ad hanc vocem evigilans
perfecte se sanatam invenit et baptis-
mum recipiens super corpus beate Agne-
tis basilicam fecit et in virginitate
degens multas exemplo suo ibi
sibi virgines aggregavit Deo since-
res et beate Agneti laudes dicentes.

Beato Eucherio Valerius
in misterio sacerdotali suc-
cessit illudque prudenti-
ssimos sancte vinee et vite vivum
predicando plantavit cetera cum
cum multitudine populi signa mag-
na et prodigia stupenda et tanta
amat ut ita sit pene per Galliam
et Germaniam verum paganos et

nibus et religione superaret. Cumque
salutaria monita sua nigri contem-
nentes saepe evangelium tan-
tum dominicum sermonem fideliter dispe-
saverit. In corporis suis gradibus
usque ad venerabiles annos pervenis-
set, apparuit ei beatus Eucharius
per visionem dicens: Frater Valeri
iam instat tempus resolutionis tue in
introitu regni celestis ubi pater
quinto die gratulaberis igitur
dictis matutinis agonis tui coo-
peratore tuo successore officium com-
mitte. Illumque de vilitate terra
quam die sui obitus eidem kalendarum
mun. Singulis sanctis Valerius vi-
sione sancto matrio eius per tribus
internis obitus sui die celebrari
voluit. Missam perduxit. Sequenti die
venerabilem matutinum ad sacerdotalem
gradum provexit et eum de studio con-
pulsi ministerii diligenter instruxit.
Illucescente autem quinto die oratio-
rium ingressus viaticum quod ipse con-
secravit accepit et postea hec extre-
mis inter discipulorum manus sanctus
in diebus quinto kalendas februarii
spiritum celo reddidit. Huius corpus
discipuli in sarcofago sancti Eucha-
rii cum laude reddiderunt.

Cum longe lateque nomen
christianitatis per regnum vulgari-
ret Francorum, tempus hu-
ius ad spem celestis iherusalem an-
helaret. Ea tempestate qua Da-
gobertus gloriosus rex Francorum
monarchiam regni perpetuans exer-
cens ad ministrare. Erat puella
quedam ex regali prosapia nomine

aldegundis cuius pater ut in vetustis-
simis paginis inveni at plurimorum
relatu comperimus gualbertus, mater vero
bertilia nuncupata sunt. Qui quamvis
seculi fastu sanguinis dignitate
munitis nomine et titulo insignem
sobolem suam aldegundim ita edu-
caverunt ut celesti sponso in primis
puerilibus annis digna haberetur.
Cum namque huiusmodi filiam natalibus
puellam parentes cogitarent nuptum
tradere et secundum singularitatem matri-
monio copulare, Virgo predicta iam
contempnens cum suo principe mundum
totam se ad christum contulit. Erat namque
moribus honesta eloquio suavis,
erat pauperes misericors in
largitione velox in responsione promptis-
sima inter omnes inter nobiles
humilis in moribus quasi celestis sponsam
te ... et potius ita dedita absti-
nentie ut nulla sodalium posset
comparari. Igitur cum parentes estima-
rent tempus iam nubile iuvenili virgini
convocat ut filiam urbis proceribus
hortatur ne sibi abscondat
nam quod corde gerit. Cui tandem
pater genitrix sua velle monstrat
familie multosque parentes proborum
... copia fundos gaza repletos.
Blanditur filia mater affectu ut
copuletur marito seseque patrum
afficit persuasionibus prius viro cui ci-
tius quo volentes nuptie celebren-
tur et copuletur nobilissimo ditissimo
ac pulcherrimo iuveni. His per-
ceptis virgo dei aldegundis quod eam
in illa ... corde conceperat oratio-
ne accepta divinoque magis

est afflata spiritu ... Quid
o domina genitrix dulcissima tot sua-
soriis verbis oneras animum meum? Non
ignoras quod cogito sponsum quod desi-
dero patefaciam. Huius sponsi cuius
amplexus cuius prodia sunt celum terra
et mare, cuius fundi et ... dominat
cuius divitie cotidie crescunt et numquam
minuuntur. Si potes mihi talem inve-
nire sponsum, non hominem periturum
moriturum. Hec audiens mater licet
non posset mentem virginis a sui constantia
removere assidue tamen semper
petebat ... de nuptiis ...
[illegible]
quia implicitas suis fidelibus posse
censetur dixit: In die tribulationis
mee clamavi te et glorificabo me
... Dominus ... innocentis me diu
... dedit solatium virginis
sue quo famulus ... suum votum
possit pervenire. Erat namque eidem
famule dei aldegundi germa-
na nomine gualdedrudis que
erat iuncta viro illustri madel-
gario cognomento vincentio
qui diu armorum studio sese ...
una cum coniuge sua gualdedru-
de ... secutus est
christum. Quorum vir videlicet madel-
garius qui et vincentius expe-
tens monasterium quod dicitur altus mons
religiosam fecit duxitque vitam. At
coniux eius eodem spiritu fervens
sacrum velamen de manu aut-
berti atrebatensis et cameracensis
episcopi pontificis suscipiens
in monasterium se dedit quod ipsa
edificaverat in loco qui dicitur

castrorum locus ut capitur inde voca
tatus qui ubi quondam romanus exercitus
castra locaverat. Postquam igitur ve
nerabilis gualdedrudis cogno
verat l' virum suum in munere pu
bertatis bertilie matris sue obsecrans
ut sibi destinaret sororem suam alde
gundis consolatricem et ipsa socia
retur. Ad hunc audiens statim
prebuit assensum dirigens filiam suam
ad consolandam sororem suam. Mater et
eius gualdedrudis votum erat
ut germana sua aldegundis sa
crum velamine suscipiens curam
adhiberet soror ubi hic eam ...
Nulli dubium quin operante illud
spiritu sancto ut quibus inerat una mens
placendi christo esset et omnibus similitudo
in hoc mundo. Et sicut scriptum est
ferrum ferro acuitur sic acuit utra
que alteram sui germane splendentes la
pades divini amoris preferentes ceteris
sororibus ut ad eternam salutem
domini nostri ihesu christi viva tu
eis pervenire mererentur. Post hec
meliora sponsa christi aldegundis
mente retinens quod legerat dicente
domino. Si vis perfectus esse vade et
vende omnia que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo et
veni et sequere me. Et quod prius
fecerat in pluribus plena devotione
complevit in quibus ut nichil sibi
retineret in terris quod desiderabat
possidere tota in celis distribucio
nes ac fecerat de omnibus thesau
ris suis. Aurum argentum ac lapi
des preciosos vestes et ornamenta
que habebat in regalia ...

decori tradidit predia vero et possessio
nes innumeras ad opus fidelium ibi
christo militantium donatione publica
tribuit ceteram vero multa in usus pauperum
delegavit nil sibi retinens nisi vi
le indumentum atque victum condignum
quo in deo vivebat. Sed dominus memor
suorum fidelium promissor ubi dicit
Petite et dabitur vobis querite et inve
nietis pulsate et aperietur vobis
quod sua reliquerat pro christo ipsum habere
meruit ipsum. Contigit namque in
cepta nocte cum aquam de fonte mi
nistri ad potandum haurirent
qui in chana galilee aquam in vinum
... ipse latices fontis in mirabi
lis vini mutavit saporem. Hoc
videntes famule omnes pro miraculo
duxerunt possidere terrenas opes
ob amorem illius qui pro hoc vini
sis sua reliquerant. Accidit iste
ut una famularum ex vasculo aquam
impleret qua virgo dei manus lavare
debebat cumque fusum esset aquam
in manus illius repperit vas plenum
cum illa eius ebrietate sese
... et vasculum rediens ad fon
tem repperit unicum plenum aqua. Cum
ac hoc signum pervenisset in aures
famularum dei admirantes sunt omnes pro
certo dicentes. Fidem meritum beate
aldegundis id factum fuisse. Dat
dos quidam homini testimonium eo tempore
degens in monasterio a primeva ad per
fectam etatem sui in perfectione co
nversabatur is nobis narrare solitus
erat quia cum esset cum fratres sue domun
cule vidit prima noctis hora globum
igneum de celo descendere super habitaculum

in quo famula Christi consistebat. Post
nocturnas autem et laudes matutina-
rum vnica de magnis sororibus se pau-
lulum post laborem vigiliarum quieti de-
disset, vidit in visione beatam Alde-
gundim cum altare in loco sacerdotis
stetisse et corpus domini in calice fre-
gisse, conuersaque ad sororem quam se vide-
bat dixisse: Vade et dic sacerdoti
ut in hoc calice consecret misteria
Christi, et quia hec propter valitudinem corporis
communicare non potui hodie particeps fiam
corporis et sanguinis domini. Sed die
sequenti celebratur missa atque
agendum erat calice in aere
suspensum et vbi eo in suo reposita
loco. Igitur puella certa de visione
et sacerdos de calice suspenso ad
famulam Christi vterque detulerunt cum
sit de resolutione corporis eius quam tenerri-
mum. Quadam nichilominus die cum
sorores cenobii ignem struerent
ut calefacta aqua lauarent vesti-
menta cum vna ex ancillis prepropri-
nas [illegible] aliquamdiu hostis in-
uidens ancillam Christi obedientie
proprius [illegible] deiecit in ignem
[illegible] quoque olle cum aqua feruente
si igne suspense erant. Sed [illegible]
aduersarius in domino [illegible]
[illegible] insultare virginem Christi [illegible]
[illegible] cum et aqua bulliente neque
pes vestium adustionem quibus indue-
batur inuenta sunt, [illegible]
plene [illegible] est. Hec cum viderent
cum viderent sorores beate Aldegundis,
deinde omnes magno timore et
fremitu ululatu prostrate pedes eius [illegible]-
runt et quam timebant [illegible]

exusta [illegible] orationibus virginis suffragantibus
incolumis reperitur. Nos etiam non du-
bitamus prestitisse hanc famulam eius
gratiam liberatam, qui tres pueros et camino
ignis et Danielem de lacu leonum
eripuit, et vt euangelium testatur: Non po-
test ciuitas abscondi supra montem posita,
neque lucerna sub modio tegi. Et non
luceat lux vite coram hominibus. Vt pi-
[illegible] exemplum beate Alde-
gundis inter ceteras [illegible] Christo [illegible]
[illegible] lucebat. Filia namque
sororis eius nomine Aldetrudis ab
ipsis cunabulis in monasterio re-
gulari educabatur, que cotidie ex-
cubans sacris pedes matertere
sue ut [illegible] ad eius mores
et vitam instruebatur. Sed [illegible] ipse
summe humilitatis et obedientie quam Christi
volens meritis patefacere [illegible]
tur famulas beate Aldegundis eidem
adolescentule ut fragmenta cere
[illegible] in vnum et igni sup-
posita [illegible] in massam. Illa vero
[illegible] patuit igne accendit
pelui plenam cera supposuit.
Vbi cepit rogus [illegible]
materie [illegible] lignorum [illegible]
te [illegible] in parte [illegible]
[illegible] igni [illegible]
Demens virguncula beate Aldo
Aldetrudis vehementi [illegible]
[illegible] nudis
manibus et brachiis extensis
[illegible] de medio [illegible] cum cera
[illegible] ab igne [illegible]
[illegible] posuit. Intercedentibus
siquidem orationibus beate virginis Alde-
gundis et obedientia illius suffra-

ignatius. Amor meus crucifixus est.
De hoc autem sancto sic etiam dicit bernhar-
dus super psalmum Qui habitat. Magnus
ille ignatius auditor discipuli
quem diligebat ihesus martyr et ipse
cuius preciosis reliquiis nostra ditata
paupertas mariam quandam in pluribus ad
eam quas scripsit epistolis christiferam sa-
lutat. Egregius plane titulus digni-
tatis et commendatio honoris immensi.
Legitur etiam quod beatus ignatius audivit
angelos cantantes antiphonas secundum
morem quendam et exinde instituit
antiphonas in ecclesia cantari et secundum psalmos
antiphonas inchoari. Hic antiochie
ecclesie tertius post petrum apostolum episcopus
fuit et cum pro pace ecclesie diu exo-
rasset non solum sed et mortis periculum me-
tuens traiano imperatori de victoria
redeunti et eius omnibus mortem mi-
nanti occurrit et libere se christianum esse asse-
ruit. Tunc traianus ferro vinctum de-
cem militibus tradidit et romam perduci
precepit nuncians eidem quod traderetur
bestiis ibidem ad devorandum. Hic ergo
romam ductus ad omnes ecclesias epistolas
destinavit et eas in fide christi confir-
mavit inter quas unam scripsit ad ro-
manam ecclesiam sicut legitur in histori-
a ecclesiastica rogans ne sibi impediant
martyrium ubi sic dicit. A syria usque
romam cum bestiis terra marique depug-
no die ac nocte connexus et colliga-
tus decem leopardis militibus dico ad
custodiam datis qui ex beneficiis nostris
seviores fiunt sed ego eorum nequitiis
magis erudior. O salutares bestias
que preparantur michi quando venient quando
emittentur quando eis frui carnibus
meis. Invitabo eas ad devorandum
me et deprecabor ne forte ut non-
nullis fecerunt timeant contingere
corpus meum quinimo et si cunctabuntur
ego vim faciam ego me ingeram.
Date queso veniam ego novi quid michi
expediat. Ignes cruces bestie dispe-
rsiones ossium discerptiones omnium
membrorum et totius corporis et omnia
pene in me unum supplicia adimpleantur. dyaboli enim qualiter solum ut dominus ihesu christo merear
Cum igitur romam venisset et ad traia-
num adductus fuisset dixit ei tra-
ianus. Ignati cur antiochiam rebel-
lare facis et gentem meam ad christia-
nitatem convertis. Cui ignatius. Utinam
et te possem convertere ut sis tenens
fortissimum principatum. Cui traianus.
Sacrifica diis nostris et sacerdotum
omnium princeps eris. Cui ignatius.
Nec diis tuis sacrificabo nec dig-
nitatem tuam affecto. De me quicquid vis
facere potes sed nullatenus me immu-
tabis. Traianus dixit. Plumbatis
scapulas eius contundite et
ungulis latera eius lacerate et
duris lapidibus eius vulnera
confricate. Ubique hec omnia in eum
fecisset et ipse immobilis permaneret
dixit traianus. Carbones vivos
afferte et ipsum nudis pedibus
ambulare facite. Cui ignatius.
Nec ignis ardens nec aqua bulli-
ens potuit in me ihesu christi extingue-
re caritatem. Cui traianus. Ma-
leficia que sunt hec qui tanta
patiens consentis. Cui ignatius.
Nos christiani maleficia non facimus
sed in lege nostra maleficos vivere
prohibemus. Sed vos malefici estis

qui ydola adorauit. Traianus dixit: Mortuum ungulis laniate et plagas eius sale perfundite. Cui Ignatius: Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam. Traianus dixit: Iam nunc eum tollite et vinculis ferreis alligate ipsum in ymo carceris custodite sine cibo et potu eum permittite et post triduum devorandum bestiis prodite. Tercia igitur die imperator et senatus omnis cum populis convenerunt ut viderent episcopum Antiochenum quomodo certaret cum bestiis pugnaturus. Dixit itaque Traianus: Quoniam Ignatius superbus et contumax est ipsum alligate et duos leones ad ipsum relaxate ut nec ullas reliquias ex ipso relinquant. Tunc sanctus Ignatius dixit ad populum qui aderat: Viri Romani qui huic certamini adestis non sine mercede laboravi quia non propter pravitatem sed propter pietatem hec patior. Deinde cepit dicere sicut legitur in historiis scolasticis: Frumentum Christi sum bestiarum dentibus molar ut panis mundus efficiar. Hec audiens imperator dixit: Magna est tollerantia Christianorum. Quis Grecorum tantum tolleraret pro deo suo? Respondit Ignatius: Non hec virtute mea sed Christi adiutorio tolleravi. Tunc sanctus Ignatius leones cepit provocare ut devorandus occurreret. Accurrentes igitur duo sevi leones ipsum tantum suffocaverunt carnem eius minime tetigerunt. Traianus autem hec videns cum nimia admiratione discessit

precipiens ut non prohiberet si quis vellet tollere corpus eius. Unde Christiani corpus eius tulerunt et ipsum honorifice sepelierunt. Ut autem Traianus epistolam Plinii recepisset in qua pro Christianis quos imperator occidi mandaverat plurimum commendabat doluit de his que Ignatio intulerat et precepit ut nullus Christianus requireretur sed si inventus esset puniretur. Legitur autem quod beatus Ignatius inter tot tormentorum genera numquam ab invocatione nominis Ihesu Christi cessavit. Quem cum tortores requirerent cur hoc nomen totiens repeteret ait: Hoc nomen cordi meo inscriptum habeo et ideo ab eius invocatione cessare non valeo. Post mortem igitur eius illi qui eum audierant volentes curiosius experiri cor eius ab eius corpore avellunt et illud scindentes per medium totum cor inscriptum hoc nomine Ihesus Christus litteris aureis invenerunt unde et hoc plurimi crediderunt.

Fuit vir quidam nobilis lageniensis genere nomine Dubthachus qui emit ancillam nomine Brochsech. Hec cum esset bona moribus et formosa inpregnavit eam dominus suus. Quo cognito uxor eius legitime indignabatur ut eiceret eam, vir eam diligens non eiecit. Quadam die sedentes in curru ille et ancilla pertranseuntes domum cuiusdam magi. Audiens ille magus sonitum currus ait suis servis: Videte quis sedeat in curru.

cum rege sonat. Sui dixerunt
Neminem vidimus nisi dubthachum.
Et vocato dubthacho magus inqui
siuit de ancilla an haberet concep
tum in utero. Et ille non negabat.
Et dixit magus ad mulierem:
De quo concepisti? Et illa: De domino
meo dubthacho. Magus ait ad dub
thachum: Hanc mulierem valde cus
todi. erit enim partus illius mirabilis.
Respondit dubthachus: Compellit
me uxor mea ut vendam eam,
timet enim semen illius. Et ait
magus: Semen illius semen tuum a
...lle timet metuit. Ad ancillam
quoque ait: Confortare esto nec timore,
potentia gratie sobolis tue liberabit
te. Claram namque paries filiam que sicut
sol in vertice celi sic lucebit in mun
do. Dubthachus eo ancillam diligerat
et uxor sua fratribus instabat
quatenus ancillam venderet in regionem
longinquam. In diebus illis duo sancti
episcopi Mel et Melchu de brittannia
venerunt ad domum dubthachi qui
dixerunt ad uxorem suam merentem:
Quare tristis es? Famula tua semine
precellet te et semine tuum. Sed tu
illam ut filios tuos ama quia semen
illius semini tuo nullum proderit. Cum
cum illa in finibus perduxisset venit
quidam poeta de nepotibus Neil
qui emit ancillam dubthachi ita
quod ut partum redderet. Pergebat
autem poeta cum ancilla ad regionem
suam et in eadem nocte qua intra-
vit domum suam venit quidam hospes
orans deum tota nocte vidit glo
bum igneum ubi dormiebat an

cilla et hoc mane poete narra
uit. Quadam autem die magus ille
invitavit regem suum et reginam ad
convivium. Sed regina illa vicina
erat partui. Tunc amici regis et sui
magi rogabant qua regina deberet
parere. Magus ait: Si die crastina
orto sole pleps ei nascitur neminem
in terra habere equalem. Sed regina ante
horam peperit. Mane autem facto venit
ancilla magi domum portans vas
lacte plenum in manibus et cum posu
isset unum pedem super limen domus et
alterum pedem foris cecidit super limen
sedens et genuit filiam. Hic eundem
prophetia quia nec in domo nec extra
domum pariet. Et lacte illo calido
de quo portatur corpus infantis
mundatum est. Post hec cum ancilla
magus perrexit in regionem conactis
in qua erat. Quadam die cum
ancilla exiret procul ad mulgendas
vaccas reliquit filiam dormientem
in domo sua. Domus illa accensa
apparebat sed concurrentibus omnibus
ut extinguerent ignis disparuit. Et videntes puellam pul
chram facie rutilantem dixerunt:
Hec puella plena est spiritu sancto.
Die quadam secrete brigida cum
aliis viderunt pannum capitis
virginis contegentem ardere sed appo
nentes manum ignem non vide
runt. Die quadam magus dor
miens vidit duos clericos vesti
bus albis indutos effundentes
oleum super caput puelle ordinem
complentes baptismi imponen
tes ei nomen brigidam. Nocte

quadam magus vigilans et astra
celi considerans vidit per totam
noctem columpnam igneam consurgen-
tem ex domuncula ubi fuit ancilla
cum filia et vocavit ad se virum
quendam qui sibi vidit. Hic quando
audierat esse vocem infantis orantis
et dominum salutantis cum vir unus
et illa respondit Meum erit hoc
meum erit hoc. Quod audiens ille
ait Verba prophetie fuit verba infan-
tis huius quia hec loca illius erunt
eternum. Modo et ista [illegible] est na-
provincia hodie est magna sancte
brigide in illis regionibus. Cir-
cumstantes ac locutus dixerunt
mago Tu mane nobiscum
puella vero quam prophetat quia regio-
nes nostre eius erunt. Credidit au-
tem ille. Et ait potius terram vestram
deseram quam ancillam cum filia eius
quam. Tunc cum cognatis omnibus
suis perrexit ad patriam suam in
regionem [illegible] ubi habe-
bat hereditatem patris sui. Bri-
gida autem fastidiebat cibos
magi et reiciebat cotidie quod
comperto magus ait Immundus
ego sum hec autem plena spiritu
sancto ideo cibum meum non capit.
Tunc tradidit eam cuidam puelle
christiane et vaccam albam ei dedit
de cuius lacte sumens ampli-
us non vomebat. Tunc [illegible] puel-
la nutriretur in domo quicumque
quis vel vidit vel tetigit de cibis
crescebat. Post hec magus
misit ad patrem puelle ut re-
ciperet filiam suam liberam. Dum

famulus venit et tulit eam quia
serva erat et nutrix sua. Hec cum
esset tunc et brigida pro cervisia
missa est et illa obtinere non posset
hausit aquam de puteo [illegible]
portavit et facta est optima cer-
visia de cuius gustu egra sanitatem
sumpsit. Deinde cum eam viro le-
gitimo in coniugium peteret et id
pater et fratres urgerent illa rogavit
dominum ut deformitatem aliquam
corporis immitteret per quam viro suo displi-
ceret et mox unus oculus eius crepuit.
Quod videns pater eius permisit eam
sacro velamine velari. Sed post statim
oculus ei restituitur. Igitur brigida
assumptis tribus puellis perrexit
ad fines nepotis [illegible] ad du-
os sanctos episcopos mel et melchi-
sedech qui sancti patricii discipuli fuerunt et in
oppido medi habitaverunt et hii [illegible]e-
runt discipuli nomine macroalle
qui dixit ad mel. Ecce virgines
sancte foris stant que volunt vela-
mine virginitatis de manu tua acci-
pere. Et cum introducerentur apparuit
columpna ignis de capite brigi-
de [illegible] illa cum illo ex
pite pede altaris ligneum tetigit
et exinde viridis manet in eternum.
Cum autem pascha appropinquaret vo-
luit sancta brigida ad cenam [illegible]
omnes ecclesias que in circuitu medi
fuerunt cum nullam non habebat
nisi unum modium de quo in duabus
pelluibus [illegible] vase non haberet
cervisia fecit de quo habundant
decem et octo ecclesias in cena domini
et in pascha per ebdomadam [illegible]

Alia die una ex puellis egrotans
parum lactis sibi dari postulauit quod
cum non haberet brigida aquam tulit
quam in lac conuertit nullum vero lac esset.
Qua gustata puella sanatur.
Tandem post multa miracula cum mori
deberet brigida alumpna eius dalu
datha secum ergo mori voluit cui brigida
dixit: Adhuc anno
superuiues et in die obitus mei
morieris. Moritur autem ad xpm circa
kalendas februarij

Purificatio beate marie virginis
quadragesima die post natiuita
tem domini facta est. Consueuit
autem illud festum tribus nominibus appel
lari scilicet purificatio ypapanti et
candelaria. Purificatio autem dicitur ex
eo quod quadragesima die a natiuita
te domini beata virgo ad templum venit ut
secundum legis consuetudinem mundaretur
cum tamen illa sub lege non teneretur. Prece
pit autem lex leuitici duodecimo quod
mulier suscepto semine filium pe
periens immunda esset diebus septem. Im
munda scilicet a consortio hominum et ab
ingressu templi. Completis septem
diebus munda erat quantum quo
ad consorcium hominum et adhuc usque
ad triginta tres dies quoad ingres
sum templi erat immunda. Tandem
completis xl diebus xl° die templum
intrabat et puerum cum muneribus
offerebat. Si vero feminam peperisset
duplicabantur dies quoad consortium
hominum et quoad ingressum templi.
Precepit autem dominus ut xl die
puer in templo offerretur triplicem
propter causam. Prima ut per hoc intelligatur

quod sicut puer in xl die in materiale
templum inducitur sic xl die a concep
tione ut sepius anima in corpus tamquam in
suum templum infunditur sicut dicitur in
hystoria scolastica licet phisici dicant
quod in xlvi diebus corpus perficiatur.
Secunda ratio ut sicut xl die anima
corpori infusa ab ipso corpore macula
tur sic xl die templum ingrediens
postea ab ipsa macula expietur
templi. Tertia ut per hoc detur
intelligi quod illi in templum celeste
ingredi merentur qui decem precepta
cum fide quatuor ewangeliorum volue
rit obseruare. In pariente vero femi
nam duplicabantur dies quoad templi
ingressum sicut duplicantur quoad cor
poris formationem. Nam sicut corpus mas
culi in xl diebus organizatur et
perficitur et in xl anima infunditur ut
sepius sic corpus femine in lxxx diebus
perficitur et in lxxx anima infunditur
ut sepius. Ratio autem quare duplo tardius
corpus femine perficitur in utero quam corpus
viri et ei anima infunditur triplex
potest assignari. Prima quia xpc assump
turus erat carnem in sexu virili
et ideo ut sexum suum honoraret et
ampliorem gratiam sibi faceret vo
luit ut puer citius formaretur et
citius mundaretur. Secunda ut
quia mulier plus peccauit quam vir
sic erumpne eius ab extra duplicate sunt eius in mundo
sic et duplicari debuerunt in
utero. Tertia ut per hoc detur intel
ligi quod mulier quodammodo plus
fatigauit deum quam vir eo quod

amplius delinquat. Dicit enim quod a domino in
manus peius operibus fatigat. Unde ipse
dicit ysaie xliii Servire me fecisti
in peccatis tuis, prebuisti michi laborem in
iniquitatibus tuis. Item ysaie i: laboravi
sustinens. Beata igitur virgo
huic legi purificationis non teneba-
tur quia non peperit suscepto semine
sed mistico spiramine. Unde moyses
addidit suscepto semine, quia tamen hu-
iusmodi non erat quantum ad alias mulie-
res que omnes suscepto semine pariunt,
sed hoc addidit ut dicit quidam,
timuit in nomine domini blasphemiam
irrogari. Dicitur secundo hoc festum
ypopanti quod idem est quod representatio ex
eo quod Christus in templo representatur. Vel
ypopanti idem est quod obviatio quia Sy-
meon et Anna obviaverunt domino
cum offerretur in templum et dicitur ab ypo
quod est sub et anti quod est contra. Tunc autem
accepit eum Symeon in ulnas suas.
Et nondum quod compleretur ternarius primo
habet de salvatione nostra tria. Prima
enim est ternarius veritatis. Ille enim
qui est veritas quae omnem hominem per scripturam
qui est via in scriptura quae est vita ducit
hominem ab aliis duci se permisit, tunc
inducitur igitur primum illum. Item Se-
cundus est ternarius bonitatis quia
ille qui solus sanctus et bonus est totus in
mundo a iniquitate voluit expiari. Ter-
tius est ternarius maiestatis quia
ille qui est portans omnia verbo virtutis
sue hodie in ulnis senis se rapi
et portari permisit qui tunc portabat
portantem se secundum illud: Senex pue-
rum portabat, puer autem senem regebat.
Dicit et Symeon benedixit ei dicens:

Nunc dimittis servum tuum domine etc. et
appellat eum tribus nominibus scilicet salu-
tare, lumen et gloriam plebis Israel.
Ratio autem huius triplicis nominis est quod tri-
pliciter sumitur. Primo penes nostram
iustificationem ut dicatur salutare
remittendo culpam quia ille reparat
salutare et eo quod salvum facit populum
suum a peccatis eorum. Lumen conferendo gratiam,
gloria plebis dando gloriam. Secundo pe-
nes nostram regenerationem. Nam primo
puer exorcizatur et baptizatur
et sic a peccato mundatur quantum ad primum.
Secundo candela accensa ei datur quo
ad secundum. Tertio ad altare defertur
quantum ad tertium. Tertio penes hodier-
nam processionem. Nam primo candele
benedicuntur et exorcizantur. Secundo
accenduntur et in fidelium manibus dantur.
Tertio qui cantantes ecclesiam ingrediun-
tur. Quarto penes triplicem huius festi
denominationem. Nam dicitur purificatio
quantum ad purgationem culpe, propter quod
dicitur salutare. Dicitur candelaria quantum
ad illuminationem gratie, propter quod dicitur
lumen. Dicitur etiam ypopanti quo
ad collationem glorie, propter quod dicitur gloria
plebis Israel. Dicitur enim occursus
obviam Christo in aera. Vel per dicta tria
laudat Christum in hoc cantico ut pater
ut lux ut salus ut gloria. Pater est
quia mediator. Salus quia redemptor.
Lux quia doctor. Gloria quia remunerator.
Tertio dicitur hoc festum candelaria
ex eo quod candelas accensas portant
in manibus. Nam autem ecclesia hoc ordi-
navit scilicet quod hoc die candele ac-
cense in manibus portentur propter ea
sicut quatuor rationes. Primo ...

removeat erroneam consuetudinem.
Romani enim olim in kalendis februarii
in honorem Februe matris Martis quem
credebant deum belli de quinto in quintum annum
urbem cum cereis et facibus tota noc-
te illustrabant ut filius suus eis victo-
riam de inimicis concederet cuius matrem
tali sollempnitate honorarent et illud
spatium dicebatur lustrum. Romani
etiam in februario sacrificabant Fe-
bruo id est Plutoni et ceteris diis
infernalibus et pro animabus antecessorum
suorum ut eis propitiarentur eorum id est
eis hostias sollempnes offerebant
et tota nocte eorum laudibus insisten-
tes cum cereis et ardentibus facibus vi-
gilabant. Mulieres etiam romanorum
ut ait Innocentius papa his diebus
festum luminarium celebrabant quod ex quibus-
dam fabulis originem traxit. Aiunt
enim quod Proserpina fuit adeo speciosa quod
Pluto deus infernalis eam concupi-
scens rapuit et deam fecit. Parentes
autem eius per silvas et
nemora eam cum facibus et luminaribus
eam multo tempore quesierunt et illud
mulieres romanorum representantes
cum facibus et luminaribus circuibant.
Et quia difficile est relinquere consue-
tudinem et christiani de gentilibus ad fidem conversi
difficile poterant relinquere huiusmodi
consuetudines paganorum ideo
Sergius papa hanc consuetudinem in
melius commutavit ut scilicet christiani
in ad honorem matris domini in hac
die per totum mundum cum candelis et
ardentibus luminaribus seu cereis
illustrarent ut sollempnitas quidem
maneret sed alia fieret intentione.

Quarto propter ostendendam virginis puritatem.
Aliqui enim audientes virginem pu-
rificatam possent credere ipsam purificatione
indiguisse, ut ergo ostendat
quod tota fuit purissima et splendida
ideo ordinavit ecclesia ut luminosos ce-
reos baiulemus ac si per hoc factum dicat
ecclesia: Haec virgo purificatione non in-
diget sed tota lucida est et splendens.
Haec enim purificatione non indigebat
que ex suscepto semine non conceperat
et in matris utero plenissime mundata
et sanctificata erat, adeo in matris
utero et in adventu spiritus sancti mundata
et sanctificata quod non solum aliquid
inclinativum ad peccatum in ea perman-
sit sed etiam virtus eius san-
ctitatis et castitatis usque ad alios
extendebat et diffundebat ita
quod in aliis omnes motus carnis concu-
piscentie extinguebat. Unde dicunt
Iudei quod cum Maria pulcherrima fuit
a nullo tamen umquam potuit concupisci
et ideo quia virtus sue castitatis
cunctos aspicientes penetrabat et
omnem in eis concupiscentiam expelle-
bat. Unde comparatur cedro quia sicut
cedrus odore suo serpentes interfi-
cit ita virtus sanctitatis in aliis irradia-
bat et omnes motus in carne ser-
pentes occidebat. Comparatur etiam
mirre quia sicut mirra interficit
vermes sic eius sanctitas concupiscen-
tias carnales. Et haec prerogativa
huic pre ceteris sanctis et virginibus
quia eorum sanctitas et castitas [illegible]
tribuebat in alios nec motus
carnales in aliis extinguebat.
Virtus et castitas virginis et

impudicorum cordis medullas penetra
bat et ea quo ad ipsam per tuo casta
reddebat. Cereos igitur in purificacione hodi
ernam processionem quia maria ioseph et
symeon et anna hodie vere processi
onem fecerunt et primum ihesum in templum
portauerunt sic et nos processionem
facimus et cereum accensum per quod signatur
ihesus in manibus baiulantes et usque
ad ecclesiam deferimus. Tria enim sunt
in cereo scilicet cera licinium et ignis
per hec tria signantur tria que erant in ihesu nam
cera signat carnem ihesu que nata est de
maria sine corrupcione. Sicut apes
ceram gignunt sine alterius commixtione
Licinius in cera latens signat animam
eius candidissimam in carne latentem
Ignis vero sive lumen signat deitatem
quia deus noster ignis consumens est. Unde
quidam versificator de licinio sic ait
z Nota versus Hanc in honore pie candelam porto marie
Accipe per ceram carnem de virgine
veram. Per lumen numen maiestatisque
cacumen. Dicto igitur racionem istius processi
onis. Dicitur enim in libro quod si volumus
candidi esse purificati et mundi ita
in nobis habere debemus scilicet fidem veram
actionem bonam et intencionem rectam
una candela in manu accensa est fides
cum operacione bona et sicut candela
sine lumine dicitur mortua et lumen per se
sine candela non lucet sed mortuum esse
videtur sic operacio sine fide et fides
sine bona operacione mortua esse videtur
Et sic opus in publico ut cum inten
cio maneat in occulto. Hec de
purificacione

Quedam matrona nobilis
in beata virgine maria
matrona habens devocionem vo
lens omni die missam de beata virgine
audire. Accidit quadam vice in festo puri
ficacionis beate virginis sacerdos de
causa aliqua impeditus recessit et domina
illa die missam habere non potuit. Et
alibi legitur quod vestimentum suum pro
honore virginis dedit. Missam cum habere
non posset ecclesiam intravit et ante
altare beate virginis se prostravit et
subito in extasim raptus est. Vide
batur sibi se in quadam ecclesia pulcherrima
et speciosa collocatam [illegible] et
respiciens vidit turbam magnam virginum
in ecclesiam venientem quas quedam virgo pul
cherrima precedebat mirabili corona fulgens
Cumque per ordinem omnes consedissent ecce
alia turba iuvenum qui et ipsi iuxta
ordinem consederunt et ecce quidam mar
nu cereorum fasce deferens cereum
primo virgini que cereos precedebat dedit
et postea aliis virginibus et iuvenibus
distribuit. Deinde ad matronam venit et
cereum obtulit quem ipsa libenter acce
pit. Tunc per chorum respiciens vidit du
os ceriferarios subdiaconum et dya
conum et sacerdotem sacris indutos ves
tibus ad altare procedentes quasi
missam solempniter celebrare volen
tes. Videbatur autem sibi quod acoliti
duo essent angeli, Laurencius vero
et Vincencius subdiaconum et dya
conum sacerdos autem Christus. Facta autem con
fessione duo iuvenes pulcherrimi
in medium chori iverunt et officium
misse alta voce devotissime
inceperunt et ceteri qui in choro erant
prosequuntur. Cum autem ad oblacionem
ventum fuisset regina virginum et

cetere virgines cum aliis qui erant in
choro cereos suos sacerdoti ut mo
ris est flexis genibus obtulerunt.
Illa autem sacerdotem illa intenta expec
tans ut sibi cereum suum offerret et illa
ne nollet misit ad eam regina virgi
num per nuntium quod inciviliter faceret
quod sacerdotem tam expectare faceret.
Illa autem respondit quod sacerdos in nulla
procederet quia cereum suum non offerret.
Tunc nuntium regina alium premittens mi
sit cui illa respondit quod cereum suum
nulli daret sed illum ex devocione te
neret. Regina autem virgini nuntio
precepit dicens: Vade iterum roga
eam ut cereum offerat, si autem renuerit de
manibus eius violenter auferas.
Cumque nuntius venisset et iterum rogasset
et audiens renuisse dixit se in
mandatis habere ut ipsum ab ea vio
lenter auferret. Tunc ille cum
magna violencia cereum cepit et
ipsum auferre conabatur. Illa autem
fortius tenebat et se viriliter
defendebat. Cumque longa altercatio
fieret et hinc inde cereus velocius
traheretur subito fractus est et medie
tas in manu nuncii et alia me
dietas in manu ipsius domine man
sit. Ad hanc igitur vehementem trac
tionem illa subito ad se rediit et
se invenit ante altare ubi se posuerat in
veniens cereum fractum in manu
sua reperit. De quo valde admirans im
mensas grates beate virgini reddidit
quod eam sine missa illa die permane
re non permisit sed officio interesse fe
cit. Illa autem cereum diligenter reposu
it et pro magnis reliquiis reser

vavit. Et fieri omnes qui tangebantur de
eo a quibuscumque detinebantur infirmitatibus
protinus sunt salvati.

Cum beata Agatha in Cathanie
nsium urbe pudicie virtutibus
floreret, Quintianus quidam consula
ris Siciliensis tamen ignobilis ut
vulgo maior appetit iussit sibi
Agatham adduci et tamquam blandiens
mulieri nomine et precepit cuidam
Affrodisie turpissime cum novem fili
abus suis quibus eam exposuit et
nunc captivam fieri eam commisit. Cumque
illa per triginta dies nunc minis
terrendo nunc blandiendo inaniter
laborasset retulit eam Quintiano
dicens: Facilius lapides molliri
et plumbum ferrum verti potest quam animum
huius puelle a Christo et virginitate
avertere. Tunc Quintianus cuius condi
cionis esset Agatham [illegible] Cui illa
respondit: Ingenua [illegible] sum et
ex spectabili genere [illegible] ut omnis paren
tela mea testatur. Sed quia ancilla Christi
sum ideo ostendo me personam servilem.
Dixit ei Quintianus: Elige tibi e duo
bus unum aut immola diis et vives
aut deputata morte morieris. Aga
tha dixit: Si feras nec pro mortis an
dice Christi nomine nequaquam ignis
ne adhibeas scito in salutiferi
de celo angeli ministrabunt si plagas
et liberabis negantes ... tunc spiri
tum per quem vivunt despiciam.
Tunc iratus Quintianus iussit eam
in carcerem retrudi. Agatha igitur
leta et gaudens ibat ad carcerem
quasi ad epulas invitata agonem
suum domino precibus commendabat.

Sequenti die iussit eam educi et sus-
pensam in eculeo in mamilla torqueri
et eam demum abscidi. Cui beata dixit: Im-
pie crudelis et dire tyranne non
es confusus amputare quod in matre suxi-
sti? Sed ego mamillas integras
habeo intus in anima mea quas ab infantia
domino consecravi. Tunc iussit eam
tyrannus recludi in carcerem et ne
quid gustaret custodiri. Circa mediam
noctem affuit quidam senex et precessit
eum puer ferens medicamentum et
ait senex: Licet ergo te consul
peris[?] afflixerit plurimis tamen ipse plus
cruciabitur et tu potius recuperare sa-
nitatem. Dixit ei agatha: Medi-
cinam corporalem corpori meo numquam
exhibui et turpe est ut quod ab infantia
custodivi nunc perdam. Cui ille senior
ait: Filia et ego christianus sum et
noli me dubitare. Et ait aga-
tha: Ego [illegible] habeo salvatorem
meum ihesum [illegible] christum qui solo sermone
restaurat universa. Cui ille subri-
dere et recedere. Agatha gratias
egit deo et statim sanata est
et mamilla reparata. Tanta autem per
totam noctem lux incessanter fulsit per
carcerem ut custodes territi a car-
cere fugissent et ipsa si voluisset
abire potuisset. Post quatuor dies
carbonibus ardentibus et testulis
confractis nudo corpore volvebatur.
Et ecce subito terremotus factus est
magnus et modo vehementer lo-
cus percussus cecidit et oppressit consili-
arios quinciani nomine silvanum
falconem[?]. Universa civitas cathanensis
confluxit cum populis ad palatium

cucurrit cum fremitu dicens: Quia pro
eius iniuria tota civitas periclita-
tur. Quintianus igitur fugiens vulgi
seditionem iussit eam in carcere recludi.
Beata igitur agatha in illa carcere cum
esset expandit manus suas ad
dominum dicens: Domine deus meus qui me
creasti et custodisti ab infantia
mea qui me fecisti vincere tortores me-
os carnificum ferrum et ignem et
vincula, te deprecor ut accipias
spiritum meum quia tempus est ut iubeas
me venire ad tuam gloriam. Cumque
in conspectu plurimorum magna voce
hec dixisset statim ut flexit ge-
nua emisit spiritum. Factum est autem ut
dum aromatibus et pigmentis variis
corpus diligentia conderet advenit
subito quidam preclarus iuvenis indutus
sericis vestibus quem sequebantur
amplius quam centum pueri omnes ornati et
pulcherrimi quorum nemo umquam in civitate
illa viderat vel prius viderat, portans
levem tabulam ex marmore scriptam
sic[?] Mentem sanctam spontaneam
honorem deo et patrie liberationem
et posuit ad caput virginis
in sepulchro. Clauso igitur se-
pulchro statim abscessit ab eis nec
ultra visus est unde creditur angelus
dei fuisse. Quod audiens quintianus
arripuit iter ut investigaret[?]
facultates beate virginis. Cumque per
flumen navi transiret duo equi
fremitu dentes alter eorum quintianum
morsu vastavit alter calcibus
tundens eum precipitavit in flumen.
Anniversario circulo autem in ipso die
natalicii eius mons qui est Ethna[?] ...

in medium et eam qui flumina torrens
ignis vehementissime [illegible]
et terram liquefaciens magno impetu
veniebat ad cathaniensem civitatem.
Tunc gentium multitudo fugiens
de monte venit ad sepulchrum virginis
et arripientes velum unum quo coopertum fu-
it contra ignem venientem obtulit et ecce
ignis qui tantus [illegible] stetit dei virtute
cooperante qui sanctis suis gloriam
et honorem tribuit. Cui est ho-
nor et gloria per infinita saecula saeculorum amen.

Vedastus a beato Remigio
in Atrebatensem episcopum or-
dinatus fuit. Qui cum ad por-
tam civitatis devenisset et ibidem
duos pauperes unum caecum et alium
claudum petentes eleemosinam invenis-
set dixit eis: Argentum et aurum
non est mihi quod autem habeo do vobis et
facta oratione utrumque sanavit. Cum
autem in ecclesia desolata ursum qui vepribus op-
ta superhabitaret eidem praecepit ut
inde fugeret et ultra illic redire non au-
deret quod et firmiter est. Demum cum tam verbo
et opere multos convertisset quadrage-
simo anno sui episcopatus vidit co-
lumpnam igneam de caelo usque in domum
suam descendentem et finem suum adesse
considerans per modicum ipse quie-
vit circa annum domini sexcentesimum [illegible].
Cum autem eius corpus efferretur Audo-
marus senio caecus dolens quod
corpus sancti videre non poterat lumine
meruit recipere sed postmodum ad
votum suum amisit.

Amandus de nobilibus paren-
tibus [illegible] natus monasterium
[illegible] dum per monasterium

ambul[illegible] quendam maximum
serpentem invenit quem statim virtute si-
gnis et oratione ad foveam intrare
nunquam cum inde exire coegit. Post
hoc dum Romam ivisset et in ecclesia sancti
petri pernoctans custos ecclesiae ipsum
irreverenter foras eiecit. Qui dum
ad monitionem sancti petri qui sibi ante fo-
res ecclesiae dormienti apparuit ad
gallias ivisset et ibidem regem pro
suis criminibus increparet iratus rex
eum de suo regno eiecit. Denique
cum rex filium non haberet et oratione facta
ad dominum filium suscepisset cogitare
coepit a quo infantem suum baptiza-
re faceret. Quaesito igitur amando
et ad regem adducto rex ad pedes
eius prostravit rogans ut sibi
indulgeret et suum filium quem sibi
dominus dederat baptizaret. Ille vero
primam petitionem benigne concessit
sed saecularibus negotiis implicari
metuens secundam renuit et abces-
sit. Tandem victus prece annuit
votis regis. Qui cum baptizaret
cunctis tacentibus infans respondit
Amen. Post hoc rex ipsum in [illegible]
episcopum sublimari fecit
ubi cum a pluribus qui verbum praedica-
tionis [illegible] videret [illegible]
ivit ubi cum quidam ioculator [illegible]
[illegible] a daemone arripitur et
propriis dentibus se dilacerans [illegible]
[illegible] fecit et [illegible]
[illegible] morte [illegible]. Cum autem quidam
vitae sibi manus lavaret quidam
caecus aquam illam [illegible]
[illegible] caecus per modum curatus
fuit. Cum quidam in loco de

voluntate regis monasterium construere
vellet quod accepit pretio cum
tantis molestiis hoc Iustinus
iussit suos famulos ut eum
interficerent et eum occiderent. Qui
venientes ei dolose dixerunt
ut secum pergeret et sibi locum
aptum ad monasterium ostenderet.
Ille autem mathana corpore per quos
cessus usque ad cacumen montis
ubi eum occidere cupiebant tum
eos inter eo quod inter eum iussum
afferrent. Sed ecce tanta
pluvia et tempestate intra montes
tegit ut se invicem videre non
possent et ita se mori putantes
prostrati veniam postulabant
et ut eos vivos abire permit
teret exorabant. Qui orationem effu
dit et serenitatem maximam im
petravit. Illi quoque ad propria redie
runt et sanctus [illegible] cuadens
et nullam iniuriam alicui faciens
in pace quievit circa annum domini
sexcentesimum tempore eraclii

Rome natalis sanctorum
papie et mauri militum
tempore dyocleciani qui viden
tes agonem sanctum et fi
delium martyrum qui sunt ad fi
dem statim conversi et a laodicio
prefecto iussum est ut ora eorum qui
confitebantur cum lapidibus con
tunderentur et retruderentur in car
cerem ubi baptisati sunt a
beato marcello papa qui postea dies
duodecim eduxit iussit eos exui
et fustibus et plumbatis cedi
donec spiritum exhalarent. Sed

corpora colligens iohannes presbiter
sepeliuit via nu[menta]na [illegible] eo
de die tercia decimo exposito sancti va
lerii episcopi qui fuit discipulus beati
petri apostoli sancti gildi sapientissimi
viri in britannia

Gloriosa virgo et martyr do
rothea ex patre doro et
matre thea primogenita
et nobili sanguine senatorum
illis quibus viguit persecutio pa
ganorum in terra romanorum. Huius beatae
dorothee parentes spretis idolis cum liquis
cum possessionibus agris vineis
ac domibus christianitatis tu vero
sua thea et duabus filiabus
cristen et kalisten pervenit ad
regnum capadocie pervenitque ad
civitatem cesaream hic enim
ibi genuit filiam de cuius venta
nit (?) tunc dum locus et ipsa ge
ta secundum morem paganorum occulte
baptisata est a quodam episcopo sancto
qui nomen ei imposuit ex patre et
matre apposuit dorotheam. Ipsa autem
puella repleta est spiritu sancto virtutibus
et omnibus pariter dilecta et tamen
formosa valde super omnes puel
las regionis illius. Quod videns
scriptus (?) inimicus dyabolus cuius
nomine fabricium prefectum ter
re in amorem gloriose virginis dorothee
stimulavit ut ipsam carnali
concupiscentia appeteret [illegible]
per eam sponsam christi et res
absque [illegible] dote et
dote [illegible]
thoro adducere. Audiens hec
dulcis dorothea [illegible] tota erat

despiciens circuias dicens et iterum
pro Christo desponsatam fore clamabat.
Quod audiens Fabricius furore
succensus mox eam in dolium olei
ferventis plenum mitti iussit, sed ipsa
quasi ad imperio Christi illesa manens
ac si balsamo ungeretur. Multi autem
paganorum videntes hoc miraculum
in se ad Christum convertuntur. Fabricius
vocans eam magicas artibus hoc fieri
putans in carcere reclusit novem die-
bus absque ciborum alimentis. Que
nutrita a sanctis angelis duplo pulchrior
est ad eum vocata pulchrior quam umquam visa
fuit apparuit. Cunctique mirantur
quod tot diebus absque cibo tam for-
mosa exstiterat. Fabricius vi-
dit: Nisi deos in prima adores ecu-
lei penas non evades. Dorothea
respondit: Demonia adorabo et non deo
nec dii enim tui demones sunt. Et
prostrata Dorothea in terram elevans quoque
in celum oculos oravit ad dominum
ut ostenderet potentiam suam et quod ipse
sit solus deus et non alius preter eum.
Erexerat quoque Fabricius columpnam
et desuper ydolum. Et ecce in instanti
de angelorum veniens cum impetu con-
trivit ydolum quod nec particula colump-
ne inveniretur. Et audita est vox
demonum in aere clamantium: Doro-
thea, cur nos sic devastas et
inquietas? Multa paganorum ad Christum
manifeste convertebatur. Quidam etiam martirii
palmam ingressi sunt. Ipsa autem Doro-
thea eculeo est suspensa pedibus
elevatis unus lateret corpus
eius virgis castigatur, flagellis fla-
gellatur, deinde ad mamillas

virginales facule ardentes appli-
cate fuerunt, et ipsa semimortua in
carcere usque ad crastinum reclusa est.
De mane autem producta nec ulla
macula nec ulla lesio apparuit de
quo etiam preses mirabatur. Dixitque
et: Adhuc tu virginitatis ornamentum puel-
la satis iam castigata es. Et mit-
tit eam ad duas sorores suas Criste
et Kaliste que metu mortis a Christo
recesserant ut ipse Dorotheam sororem
suam si posset a Christo evellerent.
Dorothea autem leniter alloquens predictas
sorores suas, auferens ab eis ceci-
tatem cordis et eas ad Christum convertit.
Quod audiens Fabricius ambas
sorores dorso ad dorsum ligari iussit
et igne penitus cremari. Et dixit
Dorothee: Quousque tu maleficiis
nos protelas? Illa leto vultu respondit:
Nusquam tu vis passionem sum pro domino et
sponso meo Christo in cuius orto delici-
as et rosas cum pomis colligam
et letabor cum ipso in eternum. Audi-
ens hoc tyrannus in capite furore
precepit ut pulchram faciem eius ba-
tulis et fustibus cederent et ut tor-
tores fatigarentur et quod vestigia
faciei in ea non apparerent. Et
fuit in crastinum de mane vero produ-
cta illesa et salvatore nostro curante
sententiam capitalis iudicatur. Et
dum extra muros duceretur videns eam
Theophilus prothonotarius regni
qui illusione rosas de viridario spon-
si tui petens [illegible] quod illa promi-
sit. Dum autem pervenisset ad locum de-
collationis rogavit dominum pro
omnibus qui ad honorem nominis sui

in corona passionis pergerent in omnibus
tribulationibus salvaret et a propu-
ria verecundia et paupertate et a falso cri-
mine liberaret et in fine vite contrictio-
ne et remissione omnium peccatorum obtine-
ret. Mulieres vero parientes nomen eius
devote invocantes celeriter liberantur
in doloribus suis partum. Et ecce vox
de celo audita est: Veni dilecta mea
omnia que petiisti impetrasti. Inclinans
igitur ad ictum speculatoris apparuit puer
purpura indutus discalciatus crispa-
to capite in cuius veste aurea stel-
le sperse sunt ferens in manu spor-
tulam cum tribus rosis et tot malis.
Cui Dorothea dixit: Obsecro domine mi
feras ea theophilo scribe et decol-
lata est et ad Christum sponsum suum in ce-
lestia regna transcendit. Tunc annos
domini ducentesimo lxxxxv ydus fe-
bruarii sub dyocleciano et maxia-
no imperatoribus. Theophilus
autem stans in palacio presidis et ecce
apparuit ei et sustulit eum in
parte dicens: Has rosas cum pomis
mittit tibi soror mea dorothea de
paradiso sponsi sui. Puer autem dispa-
ruit. Theophilus prorupit in vo-
ces laudando et glorificando Christum
dicens: Dorothea, cum mense februarii
dum magna frigora terram congela-
verit aliquod virgultum frondibus vestit
rosas et poma quibus vult mittere
potens est, cuius nomen sit benedictum
et ipsius ... affirmacione et pre-
dicatione fere tota civitas convertitur. Vi-
dens hoc tyrannus fabricius theo-
philum subiectum pluribus tormentorum
generibus quibus dorothea cruciavit

Reliquum vero in particulas minutas con-
cisum dari fecit et bestiis et volati-
libus ad manducandum proiecit. Theo-
philus vero primum sacrum baptisma-
te initiatus corpore et sanguine Christi
confirmatus perexit ad Christum cui est
honor et gloria in secula seculorum. Amen

De sancta Scolastica

Sancta scolastica virgo Christi
ad fratrem suum benedictum
abbatem semel in anno venire
consueverat. Ad quam vir dei non
longe extra ianuam in possessione
monasterii descendebat. Quadam
vero die ex more venit, ad quam cum
discipulis venerabilis frater descendit. Qui
cum totum diem in dei laudibus et sacris
eloquiis ducerent, incumbente iam
nocte simul acceperunt cibos. Et cum
iam sacra eloquia tardior se hora
protraheret, sanctimonialis femina roga-
vit eum dicens: Quaeso te frater ne ista
nocte me deseras ut usque mane
de celestis vite gaudiis loquamur.
Cui ille respondit: Quid est quod loqueris
soror? manere extra cellam nullatenus
possum. Tanta autem erat celi serenitas
ut nulla in aere nubes appare-
ret. Audiens insertis digitis mani-
bus caput super mensam posuit,
dum orans sublevavit caput
tanta coruscationis et tonitrui
virtus tantaque pluvia erupit
ut ipse pater nec fratres qui cum ipso
venerant extra limen pedem mo-
vere potuerunt. Illa in mensa lacri-
marum flumina fuderat
et sic lacrimas in serenitatem plu-
via. Tunc vir dei cepit conqueri di-
cens: Parcat tibi omnipotens deus soror,
quid est quod fecisti? Cui illa: Rogavi
te et audire noluisti, rogavi
dominum et exaudivit me. Et totam
noctem illam in dei laudibus pervigi-
lem duxerunt. Cumque die altero
scolastica ad cellam propriam recessis-
set, vir dei ad monasterium rediit

t m Et ecce post triduum in cella consistens
leuatis oculis in celum uidit et ecce
sororis sue animam de corpore egres-
sam in columbe specie celos ascen-
dere qui tanto eius congaudens gloriae
deo gratias reddidit et eius fratribus
transitum nuntiauit. Qui statim primus
misit ut corpus ad monasterium
ferrent et sepulchro quod ipse sibi pa-
rauerat ponere precepit. Quo facto con-
tigit ut sicut una mens semper in
duobus fuerat eorum corpora ~~corru~~
nec sepulchrum separaret. Cor-
pus eius ut dicitur per quosdam mona-
chos diuina reuelatione monitos
cum corpore sancti Benedicti abbatis
est in gallias translatum et in ter-
ritorio cenomannensi venera-
biliter repositum.

Beatissima virgo et martir
eulalia tredecimo nati-
uitatis sue anno deo ti-
morata corpore casta religione
pudica castitate sua et studio
mortalis confecta precium nobis li-
berius exhibebat. Hec igitur a sce-
leratissimo calpurniano fu-
illi rectius persecutus sponsa christi
nuntiatum est beate eulalie super-
uenisse nuntios cum vehiculo
publico qui eam ad emeritam de-
ducerent ciuitatem ibi premium
suum liberum ei cum ceteris confesso-
ribus in carcere esse reclusos inue-
nit. Hoc cognito eulalia leta
ad passionem prosiluit peccatores
primos ciuitatis et ubi iter
aggrediens iussit vehiculum
preparari eique iuliam cum gemellis

consortium prestabat et comitatum. Et
cum iter agerent dixit ad eam eulalia
Notum tibi sit domina soror quia non ius-
sa vado sed potius pacior. et sicut
dixit factum est. Hii igitur emeritensium
urbi appropinquantes obuiebat ei
quidam iuuenis et dixit ei Bene
uenisti filia vade christiana ut
viuere possis. Cui respondens eulalia
dixit Augeat tibi dominus annos
nam ego pro christo domino meo mori de-
sidero et prosilit in velocitate
vehiculi. Quam respiciens iuuenis
uidit fulgorem eius tenacitate velut
flammam ignis. Hec aspectus que in
ea visu intellexit quod angeli
dei ea protegebant eam. Ideo dominus
sed minimum uoluit indicio ostendere
ut duritia cordis eorum osten-
sa videretur magnificentia christi. Sed
beata eulalia fide plena sua spon-
te ad forum peruenit. Tunc timor
cepit per omnes vicinias foris pres-
sertim et erat turba innumerabilis ingens
nimis ut domo sua nemo rema-
neret. Talis enim erat fama sti-
monialis et sanctitatis fides eulalie
ut omnes emeritensium urbis homi-
nes ad aduentum sancte eulalie
concurrerent ut in eius aduentu pede-
bant vernula et preparet eius
senatorem amplissimum viderent
cum plebe dominantem. Statimque de
eam nuntiatum est calpurniano presi-
di prouincie lusitanie qui a maria-
no imperatore et presentis fuerat
directus in persecutione christianorum.
Hic eulaliam intuens dixit
Ad nos trecens urbe inuenire dei.

excelsi. Tunc preses iussit eam nudam et
[illegible] virgine presente. Et dixit: Dominus me
[illegible] in virtute sua ne aufe-
ras a me castitatem meam quia non
[illegible] a dolescentia mea. Cal-
purnianus preses dixit: O infantula
numquid estas florem tuam ne p-
erdere queris. Eulalia beata respondit:
Ego [illegible]
[illegible] meam posse timore
[illegible] Calpurnianus preses dixit:
Ista tibi vanitas misere non se-
ducat [illegible] et [illegible] diis
secundum preceptum imperiale et potius
tormenta evade et honorem accip-
[illegible] Sed be-
ata eulalia respondit: Hec sponsum
dicis immortale dominum ihesum christum
qui te [illegible] et preceptum tuum dya-
bolicum qui dicitur sathanas extin-
[illegible] Tunc iussit preses
ut [illegible] Preses
tunc cepit eam vocare ad se blan-
de [illegible]
[illegible] dicebat: Eulalia in
[illegible] quam aspicis [illegible]
misere [illegible]
possis vivere. Sed beata eulalia
fide plena virtute [illegible] usque
ad finem mortis penam non timens
[illegible] sunt non facio.
Tunc calpurnianus [illegible] furore
[illegible] pudicitiam virginis
[illegible]
[illegible]
[illegible] Atque cum
[illegible]
[illegible]
sustinet et fidem in magna gloria

dum collaret ac fortiter maledice-
bat regem et cesarem cum diis eorum.
Iugulum vero dum porrigebat beatam
eulaliam [illegible] dum hys
uberibus lacerarent atque ita
[illegible] ad tunc presidis
pervenerunt quod beata diceret eula-
lia: Ipse est. Ad se eam vocare pre-
cepit et aspiciens in eam [illegible]
et plenitudinis [illegible] miseri-
cordie [illegible] dixit: Con-
silio tibi et diis immola ac decli-
na a mortis ope. Sed beata
eulalia dum primis uberibus
laceraretur similiter calpurniano
dixit: Quid tu preses miser
[illegible] honestatem meam insana
[illegible] miseri
corpus quidem meum habes in potestate
animam vero meam hic non potes
in potestate nisi solus deus qui eam dedit.
Tunc calpurnianus dum videret
primis uberibus suum dispositum
minime proficere beate eulalie
dixit: O eulalia rogo [illegible]
quia [illegible] cognosceris
[illegible] fuisse plagis et
ad laudem [illegible] diis [illegible]
[illegible] immolare. Sed beata eula-
lia ex toto corde in domino confi-
dens eadem presidi [illegible] lo-
cutum respondens ait: Tu me [illegible]
[illegible] semper dixi et dico tibi
quia [illegible] et quod dixisti omnino non facio
[illegible] sunt et omnia [illegible]
[illegible] cum diis eorum male-
dixi et maledico. Nunc hec
preses audiens et de [illegible]
danda publice mortes [illegible]

Eulalia virgo beata perseverans in christia-
na studiatiter plena fide et libera-
liter intuitu toto audiret dixit
calpurniano Da sententiam regibus
cum tuis et diis eorum eadem et sepius
dixi et repeto et maledixi et
maledico. Hijs verbis auditis
beate virginis exacerbatus vehe-
menter et iratus calpurnianus
furore nimio iussit sibi septi-
die aperiri tribunal in foro Tunc
precepit et sententia beatam virgi-
nem cruciari et viva flammis
cremari. Tunc beata eulalia respondit
Non timeo minas tuas potes-
tas cum dominus meus qui michi premis
verberibus tuis tollere [illegible] de-
dit et ab igne que michi paras
illesam custodiet. Calpurnianus
preses dixit Multum me gemo
uescet adhuc tue miseri cor-
dia. Nunc Eulalia beata respondit
Misereatur in dominus noster ihesus christus est
misericordia tua maledicte Calp-
nianus preses [illegible] ius dixit
Afferte fustes de arboribus [illegible]
[illegible] et cum stirpibus et spoli-
atam eam nudam percutite cedite
Eulalia beata dixit Hec sunt
nunc tue [illegible] nichil
me nocens sed magis confortas
Calpurnianus preses dixit Afferte
oleum et [illegible] et ardentes
eius membra nudata perfundite Eu-
lalia beata respondit Calpurniane
frigidus ignis tuus et oleum
ardens non me calefecit sed
calefecit me caritas christi que
[illegible] vide. Calpurnianus preses dixit

Afferte in caldariam vinum et illud cum
[illegible] et aquam [illegible]
te Eulalia beata respondit Erubescere
te ignis et [illegible] quemadmodum
[illegible] disposuisti puella dei
[illegible] in dominus et de mani-
bus tuis liberabit me quia non
permet [illegible] has pati [illegible] preses
Calpurnianus preses dixit Plumbo
ollam implete et vehementer
calefacite [illegible] et sup-
[illegible] nudam [illegible] primum
[illegible] penam illi ostendite ne forte
[illegible] ad nos et si sic [illegible]
noluit [illegible] perfundite Eula-
lia [illegible] beata que cotidie [illegible]
[illegible] passiones legebat ampli-
[illegible] magis roborata [illegible]
[illegible] penam oblatam [illegible] se vidisset
dixit Deus veni [illegible] ad liberan-
dam ancillam tuam [illegible] qui
[illegible]
[illegible] et ad te [illegible]
[illegible] Et con-
tinuo obstupuit plumbum [illegible]
[illegible]
ad beatam vero eulaliam frigidum
[illegible] Tunc Calpurnianus
nimio furore [illegible] dixit
[illegible] Ingeres afferte
et ardentes [illegible]
[illegible] et [illegible]
te Eulalia beata dixit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Calp-
urnianus dixit Afferte [illegible]

tuncque et [illegible] sacrificia diis et
~~Et illa solum mundo ergo consequenter~~
~~lege de sancta eulalia~~

Blasius cum omni mansuetudine
et sanctitate polleret christiani
eum in sebasten civitate cappi-
docie in episcopum elegerunt. Qui episcopatu
suscepto ob dyocleciani persecutio-
nem speluncam petiit et ibi heremiti-
cam vitam duxit. Aves autem pabulum
afferebant et se ad eum unanimiter
confluebant et donec manum eis im-
poneret benedicens non recedebant
ab eo. Denique si que infirmabantur
ad eum protinus veniebant et sanitatem
integram reportabant. Preses igitur
regionis illius dum milites suos
ad venandum misisset et illi in va-
num ibi laborantes casu ad an-
trum sancti blasii pervenissent magnam
multitudinem bestiarum ibidem circa ipsum
invenerunt ex quibus dum nullam capere
possent attoniti suo domino nuntia-
verunt. Qui statim preses milites
misit et ut ipsum cum omnibus christianis
adducerent ad se precepit. In ipsa
nocte ter christus ei apparuit dicens:
Surge et offer michi sacrificium.
Et ecce milites advenerunt dicentes:
Egredere vocat te preses. Respondit sanctus
blasius: Bene veniatis filii mei. Nunc
video quod deus non est oblitus mei. Pergens
vero cum eis numquam a predicatione cessa-
vit. Ingrediens civitatem iussu
presidis carceri mancipatur. Alia vero
die iussit preses ipsum sibi presentari
quem ille blandis sermonibus salu-
tavit dicens: Gaude blasi ami-
ce deorum. Cui blasius: Gaude et
tu optime preses sed non dicas eos
deos sed demones qui eterno igni cum
hiis qui eos honorant tradentur. Iratus
preses eum fustibus cedi iussit et in
carcerem retrudi fecit. Cui blasius:
Insensate speras per penas tuas
divellere a me amorem dei mei cum
ipsum habeam in me corroborantem.
Audiens hec vidua illa que porcum
receperat porcum ipsum occidit
et caput cum pedibus et candela et
pane ad sanctum blasium deporta-
vit. Ille gratias agens comedit
sibique dixit: Singulis annis in
ecclesia candelam nominis mei offeras (in margin: in honore)
et tibi et cuicumque qui hoc fecerit bene erit.
Quod illa egit et sibi prosperis nimis suc-
cessit. Post hoc cum eductus a carcere
preses ad deos inclinare non posset
iussit eum in ligno suspendi et car-
nes eius ferreis pectinibus lacerari
et sic iterum in carcere reponi.
Septem igitur mulieres sequentes gut-
tas eius sanguinis colligebant.
Que mox tenentur et ad deorum sacrificia
compelluntur. Que cum sacrificare nollent
preses dura sententia eas decollari
precepit. Nunc cum decollari deberent
flexis genibus adoraverunt
dicentes: Deus qui nos a tene-
bris separasti et in hanc lucem
dulcissimam adduxisti qui nos
sacrificium tuum fecisti animas nostras susci-
pe et ad vitam eternam fac nos perve-
nire. Et sic truncatis capitibus
ad dominum migraverunt. Post hoc
iussit preses blasium sibi presentari
et dixit ei: Vel nunc adoras
deos vel non. Cui blasius: Impie

non timeo minas tuas. Age quod
vis, corpus enim meum penitus
trado. Tunc iussit eum mitti in
stagnum. Ipse vero aquam signavit
et mox arida ipsa sicut terra prima
sit duricies. Si vere sunt dii vestri
ostendite virtutem eorum et ingredimini
hic. Ingressi quoque sexaginta viri
stagnum continuo sunt submersi.
Angelus autem domini descendens dixit
ei: Egredere Blasi et coronam tibi
preparatam a deo suscipe. Cumque
exisset dixit ad eum preses: Quomodo
decrevisti non adorare deos? Cui
Blasius: Cognosce miser quia
servus Christi sum, et demones
adoro. Et sic statim decollari
iussit preses. Orans vero fecit ad
dominum ut quicumque infirmitate
gutturis vel alia quacumque infir-
mitate eius patrocinium postu-
laret exaudiri continuo merere-
tur. Et ecce vox de celis ad eum
venit dicens: Quod sic fiet ut
oravit. Et sic cum duobus pueru-
lis decollatus est circa annos
domini ducentesimo ~~octo~~ octua-
gesimo septimo. Sequentur

~~Sequitur de sancta eulalia~~

itaque et iuuencis sacrificat diis
Eulalia beata respondit. Ego sacrificium
et omnes assistentes tibi diis tuis ego
autem sacrificabo deo meo hostiam
uiuam me offerendo illi sicut ille
prius oblatus est ut nos de potestate
tenebrarum et de ipso liberaret.
Calpurnianus preses dixit. Si igitur deus
est in ipsis celis quomodo ut homo in terra
passionem sustinuit. Eulalia
beata respondit. Calpurniane [illegible]
quod passionem ut homo quem homines pro
nos induit et pro salute nostra ser-
uilem formam assumpsit ut nos ad
libertatem perduceret. Calpurnianus preses
dixit. Informat te cogitacio tua
ego hic uos liberare studio atque de-
et sacrificandum diis ne forte amplio-
ri pareret tormento. Beata Eula-
lia subridens ait. Tunc mea ma-
gis adiuuas uotum qui in ampli-
ori inferis tormenta. Tunc ipso co-
gnoscas ut me in omnibus in christo
fidelibus esse uictricem. Calpurnianus
preses dixit. Ergo uictricem te nunc
demonstra sed grauissimis penis te
afficiam. Eulalia beata respondit. Si
esse me non potes qui uincit in me
qui pugnat pro me. Calpurnianus
respondit. [illegible] medite et
ad genua eius ponite. Tunc Eu-
lalia dixit. Adultum est corpus me-
um et fortis mens mea sit sal-
[illegible] ut plenius in christo
possit esse [illegible]. Tunc Calpurnia-
nus respondit. Et dyabolico [illegible]
[illegible] extendit dixit car-
nificibus. Caminum succendite
et illuc [illegible] donec defi-

ciat. Succendit igitur caminum secundum
preceptum presidis dixit puella
ut in caminum mitteretur atque
psallentem in fornace ceperunt et di-
xit. Adducite [illegible] virgines post
eam proximi eius adducentur in le-
ticia et exultacione. Calpurnianus
igitur ante fores deambulabat
prope quia primus locus erat ubi
fornax ardebat. Cumque solam
virginem audisset psallentem ait
suis. Puto [illegible] hec uirgo
perdurat in malis sed ne gloriari
reputetur educite eam et statim
ne uidere et dixit [illegible] ipsam
ac [illegible] et distinctam te
uelle. Cumque beata eulalia audisset
hec uerba respondit. Licet ignominiosa
[illegible] sustinuerim [illegible] et
distincta ut ad deformitatem
uenerim nouit christus pro quo patior
et ille scit quemadmodum [illegible] exe-
rigat [illegible] iusticie. Calp-
urnianus preses dixit. Ergo si times
ad deformitatem uenire acce-
de et immola diis. Eulalia beata
respondit. Ego immolo deo meo
sacrificium laudis et uictimam
iubilacionis. Tunc Calpurnianus
[illegible] crudelitate uoluntate
dixit carnificibus suis. Sulco
imponatur et flammis [illegible]
pectori appositis comburatur. Beata
uirgo beata sentenciam audiens
psallens dicebat. Magnificabo te
me deus igne me examinasti
et non est inuenta in me iniquitas.
Et exultabat in domino angelos
quidem ita uidebat sibi

assistentes et passionibus ipsius per
fusione spectantes. Interea cum
capillis suis suffocatam ad passi
onem duxit et cum ad locum passionis
esset vincte puelle manibus suis
veste sua ipsa se exuens questio
nariis tradidit sine principium
velum se tamen pro pudoris aspectu
ad tegimen feminis servavit. Sed
cum in eculeo poneretur extenditur
torquetur flagellatur et distinctis
membris extendebat corpus ad penam.
Sed que christo in victoriam ponebat
nulla poterant tormenta senti
ret tantum suppliciorum atrocita
te queunt tremore. Fidelitas
quod templum corpus puelle depinxit
tis duobus militibus utrique late
ribus brustie nutis suppositis fla
marum fratibus iussit adimi et
pugnis adustione minora
tormentorum genera sancta membra ce
sunt attingere. Dissecte Dum
beata martir eculabat adantea ludi
bris tormentorum dixit. Domine
preces o celsum mane quam tue de
lectatis servulam in me exercere
voluisti minas et supplicia
tua non prevaluerunt. Rogo ut me
et devotam dominis fateor notum
sit cum fides mea ut sine tribu
nal domini mei ihesu christi ipse iudi
ci veniemus. Rogo ut sanctos fa
cienda meum in illa die et debitam
premium considero meis aliorum
multa et ut ipsum corde lapi
illius studiis hic martis eula
ite obviolis exsisterunt et in
domino ediderunt. Post hec ergo

bra eculabat duobus gradibus tormen
torum in mactentia pedes in trunc
se hys omnibus gloriabatur gemens
ratis separari in quibus se ab infan
cia praeveniens omnibus cum audien
tibus sedebat. Oravit unum ver
dum patrem celeste et verum ihesum
christum filium eius omnipotentem cum spiritu
sancto adorandum qui est hunc ... In sancta
Unus beata virgo gloriosa in suo agone
ne festinans ad deum quem celeius
ne poterat. Inveniebat de ce
no ignis et utraque parte apponitur
apro ore suo unum rapuit et
hauserit tenendo. Pro ore et ore
eius in specie columbe in aspectu omni
um eculabat martis spiritus ingerit
ad celum quem ut mitem christi celestibus
sedibus mineret.

Factum est ut cuiusdam Cra
tonis filius unicus sco
lasticus nimia egritu
dine incurvaret ita ut dorsum
erigere non valeret et caput inter
genua ferret. Sed cum omnes medici qui in
urbe Roma erant minus sanari
pacere viderent non posset adveniunt
quidam nomine Fonteguis qui dixit
filium suum esse in infirmitate detentum
cum eo a sancto Valentino episcopo curatum
esse. Audiens hoc Craton plus
misit ad eum nobiles viros amicos
suos ut rogarent adveniret.
Qui cum advenientem episcopum audivit fi
lium rogans ut eum sanaret. Sed
episcopus. Eo cum vis sanabitur ar
guentem. Dixit dedi in bonorem
domino si credis eum dixit episcopus. Si cre
dis in ihesum christum sanabitur filius.

nius. Tunc gratiaton cecidit ad
pedes eius dicens. Credo quod ille quem
tu predicas verus sit deus christus filius
non est alius qui imperat morbis
et fugiunt et prestat vite reddit. Ad
hec episcopus: Fides vestra non tamen verbis
sed opere comprobatur. Dixit gratiaton:
Que est operatio per quam fides osten-
ditur? Episcopus dixit: Ut abrenuncies
ydolis que ymagines demonum sunt
et ab omni peccato lotus dei filii crucifixi
fidem (fudit plis). Quomodo magis sino
in prolongare vitam filii mei bre-
uitate sed tu quod cumque dixeris salua-
to filio etiam faciam. Dixit episcopus: Da mihi
fidem tuam et habe promissionem ut dum
sanatus fuerit tu cum omni domo tua
credens eris ad christum. Tunc gratiaton
vovit uxore sua et cum familia
sua promisit ut si sanaretur filius eius
omnes in christo crederent. Erant autem ibi
paulus ephebus et apollonius qui
de grecia romam venerant ut latinas
litteras discerent. Hii tres filii nos se e-
diaconos promittebant si integrum
sanum cermnone gratiatonis filium
viderent. Deus valentinus iussit
sibi cubiculum parari et claudens osti-
um super se et super puerum. Tunc media
die ac nocte lumen tantum apparuit
ut omnes putarent flammas accen-
sas esse. Surgens autem puer sanus
sanus effectus est et cepit deum lau-
dare. Audientes autem parentes eius
dei laudes illum canere cuius prea-
tres annos gemitu solummodo
audierant et dolore viderant omnes
gaudentes baptizati sunt. Deni-
que autem paulus ephebus et apol-
lonius episcopum secuti omnes sunt ad
deum. Interea confluebat per hos
in laudem scolasticorum ad diuini-
tatis habundans filius prefecti urbis ro-
me cepta nocte se simul in christum
fatebatur. Interim igitur claudius
ad se valentinum ducendum precepit
dum fecit interrogauit per eum dicens:
Quid est valentine cur amicitia nostra
non frueris ut deos nostros adores
superstitione tue abiectis vanitatis?
Sanctus valentinus ait: Si gratiam scires
dei tu nequaquam diceres sed abre-
nuntiares ydolis et deum qui in
celis est adorares. Tunc quidam
qui claudio assistebat dixit: Clau-
dius dixit: Valentine de statua
deorum nostrorum? Sanctus valentinus:
Ego de eis nihil dico nisi quod
fuerunt homines miseri et omni immundi-
cia pleni. Ad quem claudius
dixit: Si christus verus deus est cur non dicis
quid verum est? Sanctus valentinus: Vere christus
solus est deus in quem si tu credideris
anima tua salvabitur res publica
tua augebitur omnium inimicorum
victoria concedetur. Respondens clau-
dius assistentibus dixit: Viri
romani audite quam sapienter loqui-
tur homo iste. Tunc dixit prefectus: Se-
ductus est imperator, quo defe-
remus quod ab infantia nostra te-
nuimus? et tunc cor claudii in-
mutatum est. Traditus autem est
cuidam principi in custodiam cum
in domum ductus fuisset ait:
Domine ihesu christe qui es verum lumen
illumina domum istam ut te verum
deum cognoscant. Tunc prefectus

De sancta Iuliana

Uxor ce dixit ei quod xpc est lumen ve-
rum si filiam meam diu cecam illuminaue-
ris faciam quicquid precipis. Tunc Va-
lentinus orans eius filiam cecam illumina-
uit et omnes de domo sua conuertit.
Tunc imperator Valentinum decollari
precepit circa annos domini CCLXX.

Tempore Maximiani imperatoris
erat quidam senator nomine Eleu-
sius. Hic desponsauit quandam
puellam nomine Iulianam cuius pa-
ter Affricanus dicebatur. Sed gentilis
Iuliana a natiuitate deo deuota
et digna conuersatione et vita perples-
sima. Hec cogitabat apud se quis
verus esset deus qui fecit celum et terram.
Eleusius vero sponsus eius volebat
nuptias ipse festinare. Iuli-
ana dixit amicis suis quod erat cri-
stiana. Ite et dicite prefecto Eleusio
Si crediderit deo meo et adorauerit
patrem et filium et spiritum sanctum accipiam
eum maritum. Quod si noluerit querat
sibi aliam coniugem. Iste audiens pre-
fectus dixit patri eius omnia verba que mandaue-
rat Iuliana. Pater vero audiens
hec tradidit eam cruciandam prefecto
sponso suo. Prefectus videns pulchri-
tudinem eius dulcibus verbis allo-
quitur eam dicens: Dic mihi Iulia-
na quomodo me tanto tempore verasti
consentiam ut credas in deum me-
um. Iuliana respondit: Si spiritum
accipe et nubam tibi. Audiens
hec verba prefectus commotus iracundia
iussit eam suspendi per capillos
per sex horas. Iterum iussit eam de-
poni et dixit ei: Iuliana sa-
crifica diis ne tormentis defi-
cias. Non enim liberabit te deus
tuus quem colis. Sancta Iuliana
respondit: Vincere me non potes
nisi per tua tormenta quia ego
in ihesum xpistum credo. Prefectus iussit
eam conflari et denudatam eam a
capite usque ad talos perfundi
et sic eam ingredi quod ei nichil
nocuit. Iterum iussit ligari
prefectus eam et mitti et sic eam in
carcerem mitti. Que cum in carcere in-
clusa esset orauit ad dominum
dicens: Domine deus pater omnipotens mi-
serere mei et ne repellas me
a facie tua. Et cum complesset ora-
tionem Belial demon veniens in
figura angeli dixit ad eam:
Iuliana mea alia tormenta
pessima parat tibi prefectus. Modo au-
di me et saluaberis cum de car-
cere educta fueris. Accede et sa-
crifica diis et effugies tormenta.
Putabat autem Iuliana quod an-
gelus esset domini et dixit ei: Tu quis es
diabole? Dixit: Angelus dei sum et
misit me ad te ne moriaris.
Ingemuit Iuliana amarissime
et clamans ad dominum cum lacrimis
dixit: Domine deus celi et terre noli
me deserere sed significa mihi quis iste
sit qui illa persuadet. Statim vox
facta in carcere dixit: Confortare
Iuliana ego tecum sum. Tene eum
ipsum qui tecum loquitur ut sciam quis
sit et sinistra ...
Tenens autem Iuliana Belial dixit
ei: Dic mihi quis es vel unde es et quis
te misit. Tunc demon cepit di-
cere: Dimitte me et dicam tibi

Sca iuliana r̄ndit dic m̄ et
dimittam te. Demo dix̄. Ego sū
iophim niger q̄ feci abel int̄-
fici a frē suo ego feci rēs pueros
i cunabulis iugulari iudith et sim-
si natalitho domilde i gi p̄ma
gine aureā facere ad adorādū.
Ego feci ysaiam p̄phetam lignea
serra secari et ihr̄lm flam-
mari et p̄plm in deserto vitulum
adorare et occidi substantiā iob
p̄ire. Ego sū q̄ a salomone tēpl'
sū. Ego feci infantes ab herode
interfici et iohem decollari et
stephanū lapidari. Ego sū q̄
dixi p symone q' magus esset
petr' et paul'. Ego neronē
instigaui ut petrū crucifigeret et
paulū decollaret. Ego sū q̄ co-
puli iudeos lanceā sauciare
latus filij dei. Ego ista oīa et
alia dedecora feci cū frīb' meis.
Sca iuliana dixit. Qs te misit.
Demo r̄ndit. Beelzebub.
Sca iuliana dix̄. Q̄d ē op' ei'.
Totus mali inuentor et digni-
nos ad subuertendū hoīes xp̄i-
anos ut peccāt a deo vincere.
Iuliana dix̄. Immunde spūs quo
sūmus te [illegible] applicare.
Demo r̄ndit. Quid me audes
tu tenere n̄ cōfidēs in xp̄o sic et
ego in p̄ncipe meo et q̄d ipse vult
ego facio. Sca iuliana p̄ pigu-
[illegible] ligauit eū et posuit
sup̄ terrā et arripiēs unū ferreū
ligamē cū quo ipsa ligata fue-
rat cedebat ipsum demonē valde.
Demo aut̄ rogabat eā clamās

et dicens. Dña mea iuliana
p̄ passione ihu xp̄i miserere
[illegible] mei. Sca iuliana
coegit eū ad [illegible] cū hoīb' iu-
ria fecisset. Demo dixit. Oīa ma-
la q̄ in mūdo fc̄a sūt ego feci
et q̄s in eum nō hītes signū
crucis xp̄i ego feci [illegible]
neq; ausus fuit tenere me n-
isi tu q̄ virginitas q̄ cōt' nos [illegible]
mat'. Et h' dicente demone iussit
p̄fect' ut iuliana duceret' an
tribunal suū. Et dū duceretur
iuliana trahebat secū demonē
et rogabat eā dicens. Dña mea
iuliana noli me ridiculum oī-
bus facere hoībus quia satis me
torsisti. Sca iuliana trahebat
eū p̄ mediū fori et piecit eū
in mediū stercoris. Et dū venis-
set in p̄toriū z p̄fcs illā inspexisset
dixit illi. Iuliana q̄nto talia
et tanta tormenta in [illegible]
superasti. Iuliana r̄ndit. Dns deus
meus ihc xp̄s docuit me cole-
re patrem et filium et spm scm. In quo
tu adiutorio oīa tormenta de-
uici. Prefectus iratus iussit af-
ferri rotā ferreā valde acutā
et sup̄ rotā ipam iuliana poni
et q̄tuor milites [illegible] pre
[illegible] q̄ sit plenū rotam
ut iuliana [illegible]. Et ut angelus
dn̄i descendit et [illegible] ar-
gumenta rote [illegible] solu-
ta sūt. Sca iuliana orabat ad
dn̄m et dū orōne cōplesset
[illegible] Potes
[illegible] iuliane et p̄ ipam [illegible]

F m

ē alius pereunt nos perire qa
usque nunc in dubium venim⁹. Sta
ti resurrexerunt quingenti hoīes
qui una voce clamaverunt
dicentes: Pereat gen⁹ paganō
rū resultet genus xpianorū et
nos eundē deū colim⁹ quē tu
colis. Illa ꝓpheta ac illi di
set i nuntiavit imperatori impri
ano. Imperator ac iussit eos de
collari. illos quingentos viros et
mulieres cum tigranta. Petrus
iussit ollā afferri et ferventes
oleū mitti et sup ollā iussit
ut poneret statuā illam. Dum ac
posita fuisset fervēte oleū statī
quasi balneū ex ipsa ac olla
flamma accendit de manib⁹
lecti viros. Imperator ac iussit
eā decollari. Sed ac duceret adhuc
ut dux clamando nolite ꝑdere
eū. qui eos vituperat. multa mala
fecit in una nocte. Statī illā
paululū aperuit oculos ut videt
quid esset q̄ talia loqueret. Timebat
eū dux et clamabat: Heu me
miser forsitan ipsa vult me ꝑter
rere et sic effugit. Et dū duc
ta ē ad locū ubi decollāda erat
oravit dicens: Domine deus pr omnipo-
tens auctor fidei misere mei et
parce suscipe aīam meā. Et cū
hec dixisset cū paciencia ēdid
aīam dño deo meo q̄ vivit et
regnat in scla sclorū. Amē.

Tu es petrus et sup hāc
petrā edificabo eccliam
meā. Quale meritum
bti petri q̄ illum xpm dī filiū
ēē ꝯfessus meruit audire: Tu es
petrus et sup hāc petrā. Hic etiam
tēpore ponā in solitudine et firmitate
sue fidei et ut meis illud dī ēē eos sic
oēs ꝯfitentes salvet. Et tibi dabo cla
ves regni celorū. Quodcumque ligaveris
in terris et in celis ligabit. Et quod
solveris sup terrā erit solutū in celis.
Hanc ptatē oēs apli accepunt
et ꝯmunes vicarius suus idē ēē eius
et pbris. Sed q̄ dñs btm petrū
aplorū principē ꝯstituit ecclam cū s
summū pastorē. hodie in ecctas
prius Antiochem expulso sy
mone mago cū venerunt et ꝯpim
sic se ꝯtinuerunt. Hui dic celebr
eccīa qz eū qui meruit umbra
sui corporis et mortuos cunctos mortuos
suscitare gaudet exaltatū. Ca
thedre ac sti petri apli ab eccīa
festivitas recolit. Huius igit solēpni
tatis institutio q̄druplicē ēē cau
sā dicit: Prima qa cū btūs petrus
antiochie pdicaret z theophilū
eū viviscā antiochie et cū alijs
ꝑplibus ꝯvertisset gloriā ecclam
fabricaverūt in cui⁹ medio ex
celsā cathedrā collocaverunt
et petrū ut ab oib⁹ videri z au
dri possz exaltaverūt in q̄ septē
annis sedit. Scd̄a p imodū veniens
romā in rome cathedra sedit
xxv annis. De pmo cū honore
eccīa celebrat qa tūc pmo plati
eccīe ceperunt loco et ptate et noīe
sublimari. Tūc qz impletū ē illud
qd dr in ps: Exaltent eū i eccīa
plebis z̄. Scd̄a est institutionis
est hec q̄ quidā de itinerario

clementis suppletur. Sed cum petrus
ubique praedicans antiochiam venisset
quatuor omnes de civitate illa ei
obviam venerunt nudis pedibus, cilici-
tes se induentes et capita
pulvere aspergentes agentes poenitentiam
quia contra eum cum symone mago con-
sensissent. Petrus vero eorum poe-
nitentiam videns gratias deo egit. Tunc
illi obtulerunt ei omnes vexatos
languoribus et a daemonibus fatiga-
tos. Quos cum petrus ante se poni
iussisset et super eos nomen domini invo-
casset, immensum lumen ibi apparuit
et omnes protinus sunt sanati curren-
tes et osculantes vestigia sancti pe-
tri. Nam infra septem dies plus quam decem
milia hominum baptismum suscepe-
runt ita ut theophilus princeps
illius civitatis domum suam in basi-
licam faceret consecrari et ibidem petro
cathedram excelsam collocavit ut ab
omnibus videretur et audiretur. Nec istud
contrarium est hystorie quam dicit sanctus linus. Po-
tuit enim fieri quod petrus per eundem
paulum a theophilo et toto populo
magnifice sit susceptus. Sed rece-
dente petro simon magus populum per-
vertit et petrum contempsit. [illegible]
Postmodum vero poenitentiam agens iterum
honorabiliter eum recepit. Hoc autem
festum de inthronizatione sancti
petri consuevit appellari festum
epularum beati petri et hinc triplex ra-
tio institutionis assignatur. Consue-
tudo enim antiquitus fuit gentilium
ut dicit magister iohannes beleth sin-
gulis annis in mense februarii
certo die epulas offerre super

tumulos parentum suorum et eas de
nocte daemones consumebant. Ipsi autem
animabus circa tumulos errantibus
quas umbras vocabant [illegible]
Solebant enim antiqui dicere ut idem
dicit ut qui in humanis corporibus
sunt dicuntur animae, in infernis manes,
spiritus vero vocabant qui ad caelos ascende-
bant, umbras qui recens erant se-
pulti sive qui circa tumulos erra-
bant. Haec autem consuetudo de ipsis
epulis vix a christianis potuit extir-
pari quod sancti patres attendentes et
penitus extirpare volentes festum
de inthronizatione sancti petri tam de
illa quae fuit romae tum de illa
quae fuit antiochiae statuerunt illo
scilicet eodem die quo illa fiebant
unde ab illis epulis adhuc festum
beati petri epularum vocatur. Secunda
ratio institutionis est propter inventionem
coronae clericalis. Secundum enim quod
traditur hic originem aliquorum corona
clericorum hinc primo sumpsit exordium.
Nam dum sanctus petrus antiochiae praedi-
caret in contumeliam nominis christi eius su-
periorem partem capitis abraserunt,
quod quidem postea toto clero traditur
in honore quod pro christo apostolorum prin-
cipi in contumeliam fuit illatum.
Circa autem ipsam coronam clericorum
tria attenduntur, scilicet capitis abra-
sio, capillorum determinatio et for-
mae circulatio. Abrasio autem in
superiori parte capitis fit triplici
ratione quarum dominus assignat dyo-
nisius in ecclesiastica ierarchia
dicens: Detonsio capillorum significat
mundam et non fictibilem vitam

Id capillorum cum detonsione siue
capitis abrasione fit sequitur
scilicet munditie conseruatio de sor-
dibus et denudatio. Munditie conser-
uatio quia ex capillis sordes in
capite aggregantur; deformitas
quia ad ornatum capilli sunt.
Significat quod per tonsuram munda-
tur et non sordibus vitiorum. Hoc est quod
clericus debet habere munditiam men-
tis intus et non sordibilem
id est non [illegible] habitum exterius.
Denudatio est. Significat quod inter se
et deum nichil debet esse medi-
um sed immediate deum debet vide-
re et facie reuelata deum speculari.
Capillorum detruncatio fit
ut et hoc detur intelligi quod cle-
ricus omnes cogitationes superfluas
a mente sua debet abscindere
et ad ubi dei spiritus auditum parati
et expeditum habere et omnia temporalia
preterire ad [illegible] a se penitus
remouere. Sic autem circularis figura
multipliciter [illegible]. Primo quia hec figura
non habet principium neque finem per
quod datur intelligi quod clerici sunt
ministri dei qui non habet principium
neque finem. Secundo quia hec figura
nullum angulum habet. Et significat quod
clericus non debet sordes habere interius
quoniam ubi angulus ibi sordes ut
dicitur. Et debet habere unitatem
in doctrina quia unitas angulos
non amat sicut dicit [illegible].
Tertio quia hec figura est omnium fi-
gurarum pulcherrima unde in hac
[illegible] celestes [illegible] sunt per quod
significat quod clericus debet habere pulchri-

tudinem intus in mente et exterius
in vultu et. Quarto quia hec figura
est omnium figurarum simplicissima. Nul-
la enim figura alia ut dicit au-
gustinus ex una linea consistit
sola circularis est que una tantum li-
nea clauditur per quod significatur quod
clericus debet habere vitam columbinam
iuxta illud: Estote simplices sicut
columbe.

Cum inter ascensionem et
penthecosten apostoli essent
in cenaculo congregati, videns
petrus quod numerus duodecim aposto-
lorum esset minutus quem eis dominus
ihesus in numero elegit ut tanquam
testes in quatuor mundi partibus predica-
rent surrexit in medio fratrum
dicens. Viri fratres oportet ut ali-
quem loco iude substituamus qui
testetur nobiscum resurrectionem
christi quia dominus dixit nobis: Eri-
tis michi testes in iherusalem et in
omni iudea et samaria et usque
ad ultimum terre. Et quia testis
non nisi is qui vidit testimonium
debet ferre eligendus est unus ex
hiis viris qui nobiscum fuit et
semper fuerunt et domini miracula
viderunt et eius doctrinam audie-
runt et statuerunt duos de
septuaginta duobus discipulis
scilicet ioseph qui cognominatus
est iustus pro sanctitate sua qui
fuit frater iacobi alphei et ma-
thiam de cuius laude tacetur
quia sufficit ei pro laude quod in
apostolum electus est. Et orantes
dixerunt. Tu domine qui nosti corda

hominem ostende nobis quem elegeris
ex his duobus accipere in locum
ministerii huius et apostolatus quem
iudas amisit et dederunt illis sorti-
bus cecidit sors super mathiam et
annumeratus est cum undecim apostolis. Et
nondum quod sit exemplo ut ait Ihe-
ronimus non est sortibus utendum
quia privilegia paucorum communem legem
non faciunt. Rursus ut ait beda
donec veniret veritas figuram li-
cuit observare. Verum enim hostia in
cruce fuit immolata sed in penthe-
coste consummata. Et ideo in electione
mathie sortibus usi sunt ne a
lege discreparent in qua summus sacer-
dos sorte querebatur. Post penthe-
costen vero veritate promulgata sep-
tem dyaconos non sorte sed discipulo-
rum electione apostolorum vero oratione et
manuum impositione ordinati sunt. Que au-
tem fuerint hee sortes duplex est doc-
torum patrum sententia. Iheronimus
enim et beda volunt quod hee sortes
fuerunt tales quales ille que in
lege veteri creberrime usitate
erant. Dyonisius autem qui fuit pauli
discipulus irreligiosum hoc existima-
vit, hoc arbitrans asserens sibi
videri quod illa sors nihil aliud
fuit nisi quidam splendor et radius
divinus super mathiam emissus
per quem ipse ostendebatur in apostolum
assumendus. Ait enim in libro
ecclesiastice ierarchie de divina
sorte que super mathiam divinitus
cecidit: Alii quidem aliter dixe-
runt non religiose sicut arbi-
tror meam autem et ipsum intellectum dicam
videntur enim michi eloquia
sortem nominare thearchicum quoddam donum
demonstrans illi thearchico choro a
divina electione susceptum. Hic ergo
mathias apostolus in iudeam in sortem
accepit et predicationi insistens
et multa miracula faciens
in pace quievit. In nonnullis vero
codicibus legitur quod passione crucis(?)
passus est et sic martirio coronatus
celos ascendit. Cuius corpus in ecclesia
sancte marie maioris sub lapide
porphiretico sepultum esse dicitur
et inde caput eius populo demonstratur.
In quadam vero alia legenda treve-
ris inventa sic inter cetera legitur:
mathias de tribu iuda et civitate
bethlehem illustri prosapia ori-
undus fuit qui traditus litteris omnem
in brevi legis et prophetarum scientiam appre-
hendit lasciviam quoque abhorrens
puerilis annos morum maturitate
vincebat. Informabat quoque eius
animum ad virtutem ut esset ad intel-
ligentiam habilis ad misericordiam
facilis in prosperis non elatus in
adversis constans et intrepidus sa-
tagebat ut quod sensu preceperat
ore compleret et operis documentum ma-
nus operatione monstraret. Hic cum
per iudeam predicaret cecos illumina-
bat demones expellebat lepro-
sos mundabat claudis gressum
surdis auditum et mortuis
vitam restituebat. Qui cum coram
pontifice accusaretur in multis
respondit de obiectis que crimina di-
citis non oportet me multum dicere
quia christianum esse non est crimen sed gloria

sin potestate. Si enim induite vis
penite. Sed ille absit ut a vita
te quia scilicet meruit per apostasiam
dici fur dicatur. Igitur mathias in lege
erat doctissimus corpore et corde
mundus mente providus in solvendis
questionibus sagax scripture acutus in consilio
providus in sermone expeditus.
Cum in iudea verbum dei predicaret et
multos signis et prodigiis converte-
bat. Iudei sibi invidentes ip-
sum in concilio statuerunt. Duo autem
falsi testes qui ipsum accusave-
rant primo in ipsum lapides mise-
runt quos lapides in testimonium illis
secum sepeliri fecit et petiit. Dum
cum lapidaretur securi more romano
punitur et extensis in celum ma-
nibus spiritum deo reddidit. Sed fertur
inde eius corpus romam de iudea
deinde de roma treverim est translatum.
In quadam vero alia legenda legitur quod
dum mathias in macedoniam advene-
nisset et fidem christi predicaret quandam
potionem intoxicatam que visum oculorum
privabat ei dederunt quam in christi
nomine bibit et nullam lesionem in-
currit et cum illa potione plus quam
cc excecati essent ille singulis ma-
num imponens omnes illuminavit. Dy-
abolus autem in solitudine in spe-
cie apparens suasit ut mathiam
occiderent qui eorum cultum evacua-
ret. Et cum in medio eorum esset
tribus diebus eum querentes
minime invenerunt. Tertia autem
die se eis manifestans dixit Ego
sum. Qui manibus post tergum ligatis
et fune collo imposito et dehi-

affluxerunt et sic in marte inclu-
serunt ubi dracones apparentes den-
tibus in eum fremebant et appropinqua-
re non poterant. Angelus autem cum multo
lumine ad eum veniens de terra eum
levavit et vincula solvens et
dulcibus confortans ostium aperuit
qui ingressus verbum dei predicavit.
Dum autem ipsum obstinati essent dixit
eis dominus vobis quod vivi in
infernum descendatis. Mox terra se
aperuit et cunctos illos degluti-
vit. Reliqui vero ad deum conversi sunt.
Beata walburgis virgo
de anglorum gente oriun-
da willibaldi episcopi eysta-
densis et wunnibaldi abba-
tis soror fuit. Hec post mortem
fratrum quibus de anglia secuta
fuit in monasterio virginum heydan-
hem prelaturam et curam susce-
pit et instantissime mandatis
dei adhesit propriis intendens
et multis noctibus atque diebus
in oratione persistens vigiliis et
ieiuniis spiritum nutriens castam se
custodiens corpore et mente. Con-
tigit autem ut in ipso quod frater eius
edidit monasterio heydanhem dum
ipsa in ipso sedulo fines monasterii
et peracta vespertina sinaxi circui-
ret ipsa de cena ad solium dormito-
rii nocte prima erat tenebris
imminentibus et quidam custos ec-
clesie nocte commeraturus lumine
prius sollicitus denegaret pete-
nti illa ut est mos sanctarum monialium
luminaria sibi illam in oratorium gres-
sus sanctimonialibus pertracto

dictauerat ipsius mensa cenandi
gratia adeuntibus inueniatur la-
terna petijt. Tunc mirum in
modum in spiritu eius de sanctimonialium
dormitorio tantum lux usque ad
pulsum matutinalis officij co-
ruscauit ut eadem per sui immen-
sitate fulgoris fere iteratum pene-
trare videretur. Stupentibus deinde
que viderant sacratis deo virginibus
et pre gaudio exultantibus cunctis
ad matrem walburgim conueni-
unt deuote et visu lucis tristice
intimauerunt. At illa se totam conuer-
tens ad dominum lacrimis fusis illam
prorupit in vocem. Tibi domine cum
illa humilis desinere debeo a
cunctis collato de munere
gratias referre qui ad extremos fi-
nes multarum tuarum in colligendum ani-
mas me indignam hic tuam sola-
mine visitare dignatus es et
tetram hominis caliginem tristitie
in sede tue medius eradicasti
et idoneis meis meritis valet-
tudini veram gratie tue munifi-
centie pietati et precibus mei ce-
tui deuoti famuli fratris. Preca-
rgo meorum et spiritu in ore te-
nendo walburgis etiam fratris
wunnibaldi ut seruum magis est
festum quam predicte gentis.
Contigit ut quadam vespera illo
ex monasterio vel leuiter sedens
egrediens ad domum cuiusdam di-
uitis deueniret ut ibi fores et de-
gi peregrina quedam et ignota
sola consisteret. Erat domini eius dominus
domus sui familia mutuis sensus

officina plebes leuiorum essent quoque
foret perdua ut ille concitate pre-
familias cum domesticis vniuersis
ne rabida canum furore audiatur
qualiscumque vidit perdua ea latran-
tium dilaceraret iussit ut quem eius
ocius introduci. Tunc illa neque
inquit me tum quod veris canes
illatos dentes coangere conabuntur ner-
walburgim sic eum nimium per mor-
te valebunt. Ipse neque quem me
ad domum suam perduxit in columne
ad locum suum venire reduxit valere
et quem me ad tuum te ignorante
perduxit iterum ipse tue domum co-
ferre mediante domino si totis viribus
cudere credideris medium mediante.
Attamen fratres karissimi die beati
in Suitberti in quo sancti conue-
nimus et fraudate Dyter-
nos patres esse ad decorem bonum
propositis lite vias primo quod
ad audiendam legis domine maxime
Primodum vos ut quemque possimus ce-
teris ex se quidem deceamus et sic demum
alios docere possimus. Sicut fecit
dominus noster ihesus christus de quo sancti scriptum est
Cepit ihesus facere et docere alioquin
nimia et ceteris enim minima doctrina
sicut quidam dicimus nihil agendo
distribuamus. Nam quid prodest alicui
si bonum audiat et male agat aut
quid proficit illi si aliis viam pedum
ostendat ipse autem in via motum
et tamen non desinat. Nos igitur
vestigia redemptoris nostri sequentes
quibus bona libentissime audiuimus
audita vos dignis actibus compleamus
et sic ad ordinem ad inueniendos

primos accedentes consulatus eis
rex bonarum doctrinis prius et exem
plis. Hec igitur ut sine dilatione fieri posset
commendata sunt nobis ad memoriam
sancti swiberti de quo supra diximus
apta qui moribus condidit prius et
senectute audientibus suis exem
pla dedit neque vinculo mentis ab
id faciendum dominus quod ipse faciendo
perfecit. Unde ut simul volen
tibus hoc quod manifestissimum fiat fra
tres de planicie omnes audienti sa
cris misteria in publico traderetur
quorum eadem plebs ecclesie edificatio
nem accipiat et tanti viri gloriosis
preconiis sub gratulabunda extollat.
Ipse beati willibrordi contemporaneus
episcopi fratres qui erant in fresia mini
sterio mancipati elegerunt ex suo
numero virum modestum moribus et
mansuetum corde swithbertum qui eis
ordinaretur antistes quem brita
niam destinatum ad petitionem eorum
ordinavit reverendissimus wilf
ridus episcopus qui tunc forte patria pulsus
in merciorum regionibus exulabat.
Non enim tunc eo habebat episcopum can
tia. defuncto quidem theodoro sed
necdum bertwaldo successore
eius qui trans mare ordinandus
ierat ad episcopatus sui sedem reverso.
Qui videlicet swithbertus accepto
episcopatu de britannia regressus non multo
post ad gentem boructuariorum
secessit ac multos eorum predicando
ad viam veritatis perduxit. Sed ex
pugnatis non longo post tempore
boructuariis a gente antiquorum
saxonum dispersi sunt quolibet

hii qui verbum dei receperant. Ipse antis
tes cum quibusdam pipinum petiit
qui interpellante blitrude coniuge
sua dedit ei locum mansionis in
insula rheni que lingua illorum vocatur
in litore in qua ipse constructo
monasterio quod hactenus heredes
possidet eius aliquandiu continen
tissimam gessit vitam ibique diem
clausit extremum. Hec igitur que
scriptura de sanctissimo viro digesta
sunt beda commemorasse nemi
nem ambigere credimus. Agamus
ergo gratias deo omnipotenti in die sol
lempnitatis huius sancti antisti
tis orantes simul et postulantes
ut cuius vitam gloriosam predicamus
meritis eius pro nobis perveniamus
in celis. Amen.

Facta magna persecutione sub
valeriano et galieno
comprehensi sunt venerabiles
viri iuvenes saturus et saturni
nus duo fratres et felicitas
soror eorum et perpetua que erat de
nobili genere que habebat patrem
et matrem et duos fratres et
filium ad mamillam. Erat enim
illa etate annorum viginti duorum apud
affricam in civitate tubur
norum. Ammonito proconsule qui
dixit ad eos. Invictissimi
principes valerianus et galienus
iusserunt ut sacrificetis. Sa
turus respondit. Christiani sumus
Christiani enim sumus. Proconsul
iussit eos recludi in carcere
sequenti hora carcerati. Audi
ens hoc pater perpetue cum esset

comprehensa fuisset venit ad eam pater eius
et dixit Quid fecisti filia dehonesta-
sti generationem tuam nunquam enim
de genere nostro aliquis missus est in carce-
rem Perpetua dixit patri Pater
ubi terra vides vas iacens et
ait vel lebes graiens Ait ille respondit
Video quod ad hoc Perpetua dixit
Numquid nomen potest aliud habere quam
quod est Ait ille respondit Non Perpe-
tua dixit Sic nec ego aliud
nomen possum accipere quam quod sum
christiana Tunc pater eius exacerba-
tus irruit super eam volens oculos
eius eruere et exclamans con-
fusus egressus est foras Dum au-
tem omnes sub custodia
essent in illis diebus in carcere
Saturus divina confortabat eos et
timorem supplicii mitigans et amorem
nominis Christi sensibus eorum insere-
bat ut nec penam timerent
et ad eam ardentius festina-
rent quorum membris tantum ardor
fidei tribuebat ut viriliter
se coaptare et animum ad
nostrum martirium parata nec
diffidentia ulla auderet. De eo-
rum suppliciis agnoscere in opere.
Quadam nocte videns visionem
sancta Perpetua alia die retulit
sociis comitibus suis dicens
Vidi in visione hac nocte scalam
aeream mirabilis altitudinis
usque ad celum angusta erat
ita ut non nisi unus per eam
ascendere posset. Dextra vero leva
que in ea erant fuit cultellorum et
gladiorum ferri ut nullus ascen-
dens nisi ad celum posset respicere
Sub ea vero iacebat latens draco
teterrimus ingentis forme ut pro
metu eius quis ascendere formida-
ret. Vidi etiam ascendentem per eam
Saturum usque ad summum et respi-
cientem ad nos et dicentem Ne
vereamini hunc draconem qui iacet
confortati gradu in gratia Christi ascendi-
te et nolite timere ut metum
pre habere possitis. Vidi etiam
latum ortum ingentem copio-
sissimum et amenum et in medio
orto sedere senem in habitu pasto-
rali et mulgere oves et in
giro eius stante multitudine
candidatorum et respiciens ad
nos vocavit ad se et dedit
nobis omnibus de fructu lactis et
cum gustassemus omnis turba candidatorum
respondit Amen. Et sic pre clamore
vocum sum expergefacta. Et vos illi
cum hec audissent gratias agentes
sufficientes domino cognoverunt
se et in hac battaline presentis
ad nostram coronam dignos esse
effectos

Cum sanctus heribertus
construere opus cenobii
voluit et nusquam locum inveni-
ret que placeret satis ydoneum
convertens sese ad dominum lacrimis
cum gemitu in ieiuniis et ora-
tionibus postulabat sibi ipsius re-
velari voluntatem. Denique nocte
quadam dum post vigilias fatigatus
corpori membra dedisset ecce ad-
est presens illi beata virgo gloriosa
et omni gratia plena dicens

Gratias tibi o celeberrime exauditor
orationes meas nunc ecce vero ad
te ut dixi et novum quod merere ge-
ris quo in loco presentias. Ego sum
Maria mater domini. Surge quoque cum tre-
se castra petens locum in eodem mun-
dum pape ibique monasterium de multiq(ue)
et omnibus suis construe ut ubi quo-
dam hydamur p(ra)vum et cult(us) demo-
num ibi iustitia vigeret in institu-
tione sanctorum. His dictis misericordie mater
disparuit. Presul vero cum gaudio cingula-
te atque elabente dulcedine
tante visionis. Erat autem in eodem
castro situs curtis principis ad ser-
c.ij vitium episcopi. Surgens igitur et con-
festim petens curtis ministralem
accersiuit nullisque convenius
ete illa enim dum qui in ipsis celon-
atque gestus erus ita debet cura-
ri et exportata supellex unius
salvi loci dicet ad ustensum atque his
ceteris illuc vadit. Dies tempest-
ut exportata in eorum quam multa
erat cum altius quoque superari poterat
locus emundatus est. Ipsa multa
iactis fundamentis alacriter atque
celeriter constituta speciosa surrexit
ut quod dictum. Cum enim opus sic pararet
esset ita sicut fuit appositum terri-
culum de nostro choro ectus adu-
natus extiterit eadem nocte domini sa-
mas maturinorum solemnius ges-
simul ergo illi superere sic tota ste-
cunctatio dicit ut lapis super lapidem
non remaneret pro unum pariete per
multum quod solus inter ruinas illas
stetis est ipsius. Vir quidem Dei quod intel-
c.iij lexit id quod accidit sancto in ipsius

vibus sua desiderii commi ipsum spa-
tium edificandi monasterii in alacritude
ne mali naturalis effodientes tur-
sus fundamenta iecit omnes quoque consu-
matum est que idus nonas maii
monasterium dedicatur. Porro de
lapidibus struitur pro eis claustr(um)
cum officinis construxit. Tandem
in venditus dei sacerdos sic dicere cunctus
sui immitte videns consumatum esse
opera voluit augere sua loca cum
cunctis oves suas in multis adulsus
insidias luporum atque munire eas
providentie diligentis sacerdotali bu-
dione fuit pergere et ut sufficien-
tur in anime et lucaret in pre-
done applicaret portum misericor-
die celebre gratiam viribus mentis et
noie inferbuit cepit pulsari
Et invalescente molestia in dies
atri cepit dolore fatigatus tran-
sire ... celo tot(us) inhyabat
et indesinenter ab oratione insuda-
bat. Spiritus xvij kalendas aprilis
Prefuit autem cathedre sue annis
viginti ... duobus mensibus duobus
Anno domini millesimo vige-
simo inquantum ordine tertio c.iiij
Eppo Bauenburgensis episcopus
eadem nocte qua vir dei emigra-
uit de mundo talem visionem vidit
quam coram Henrico imperatore de-
mane intulit in hunc modum.
Videbatur in magno quodam campo
lumen splendidum et magnum ubi
residebat in solio divino venerabilis presulem
consorti conforme ... abbatum et regum
excellentium ... ordinum vero
rum illustrium quoque ... suo sitim

vestiebat et p(er)volabat q(ua)si
ad ostiu(m) eccl(es)ie p(er)rexi i(n) me-
dio sella quasi ep(iscop)alis vaca-
bat et ad h(oc) parata ut mea
q(ua)s(i) magn(us) resideret. Stabam stu-
pidus et ingredi i(n) no(n) audeba(m)
et ecce unus de p(ri)oribus olim
m(ihi) notis ad me egressus me
i(n)troduce(re) conabat(ur) invitu(m)
ut sedere(m) s(upe)r sella(m) vaca(n)tem.
Ego aut(em) renuui sciens q(uod) no(n) m(ihi)
s(ed) me longe meliori (con)servaret(ur).
Tunc in tanto senatu p(re)or-
dinavit duob(us) ut cernerent (et) q(uo)d
p(ri)mu(m) p(rae)sule(m) iuvene(m) i(n)troduce-
rent et in sella vacante loca-
rent. Et certe iussi i(n)troduxe(run)t
Herib(er)tu(m) Colonie(n)se(m) a(r)chiep(iscopu)m
sacris indutu(m) ut i(n) die solep(n)-
ni et i(n) media sede vacante re-
ne(n)te locaverunt. Unde p(ro)pt(er) nimie
ornatu ei(us) balteis decore
videbat(ur). Audiuit(ur) assidere(n)s
q(uo)s a(n)i(m)a p(ro)sulis d(omi)ni innuerat
ornamentu(m). Et rursu(m) est ip-
h(enr)ic(us) (?) imperator. Mo(do) studi-
to imperator iussit minos
ad exp(ri)mendu(m) illa nocte vir-
di obiisset. Et cognito mi-
s(er)i viri (?) ista balteo caruit me
p(er)sone d(e) imitare i(n)stitutu(m).
Et in(ter)ior q(uod) ab illo audie(n)t
s(ed) illu(m) vult no(n) visum et q(uo)d p(ro)p(ter)
nimis illu(m) no(n) satis honorasse
set co(n)tinebat e(n)i(m) illic eu(m)
i(n) eo balteo spoliasse dona-
tionis r(e)p(u)bl(ic)e q(uo)d p(ri)ncipib(us) (con)tribuit.
Eo v(ero) vir venerabilis Wolber-
tus p(ri)m(us) abbas cenobii tuy-

tiensis miles monachoru(m) p(at)r(u)m
q(ua)e ap(u)d ecc(lesi)am (con)su(e)tudine(m) no(n) so-
lum p(er) totu(m) cenobiu(m) s(an)c(t)i b(ea)ti
Pantaleonis et viri monasteria
regebat. Accidit q(uod) o(mn)i i(n)ter-
stabat ad ep(iscop)i sepulchru(m) quo
plurimus orare (con)sueverat. Mira-
bili(ter) i(n)tima ut tota eccl(es)ie
fabrica quati videret(ur). Ab ea ab
oratione no(n) desistit s(ed) pave(n)s app(re)-
hendit cornu altaris. Iterum mu-
rus templi cu(m) magno sonitu t(re)-
muit et o(mn)ia moveri sunt visa.
Sepulchru(m) q(uo)q(ue) illi patefactu(m) est
et ipse eg(re)diens visus e(st) i(n)q(ue) le-
ni(ter) tangens abbate(m) q(ui) ag(e)ns
magis. Illum t(ame)n mestus orante(m)
s(ed) dic(eb)at. Tunc ep(iscopu)s baculo tange(n)s
eu(m) confortatus dices: Ora(m) b(ea)t(e)
illa mentito p(er)venit (et) patronu(m)
tuorum mei vos amplius in die
obitus mei tricesimo mecu(m)
p(ro)videbis. Mo(do) d(omi)n(u)s abbas ve-
lud exanimis corruit et visio
disparuit. Mane facto i(n) illa
visione. Tricesimo die q(ui) eu(m)
ad p(ro)videndu(m) iniunxer(at) servitiu(m)
cu(m) sociis cane(re) cepit ve(n)turum
et ad capl(u)m r(e)p(ra)s i(n) singulis
illis q(uo)d ac viv(er)et vivit deo et
ri(us)d(em) illis do(mi)nis gr(ati)as et
sp(iri)t(u)m. Sepulto q(uo)q(ue) co(m)muni
corp(us) pontificis (con)tractus q(ui)
ambor(um) elemosinis vivebat
ut illius nutritores i(n)-
c(or)p(or)ati sanguine suo per
pavimentu(m) defluere integre
sanat(ur). Feria(m) illa egri ad
bustu(m) pontificis sunt sanati in-

Gregorius senatorio stir-
pe progenitus cuius pater gor-
dianus et mater silvia dice-
batur. Cum summum philosophie apicem in
ipsa sua adolescentia attigisset
ac rerum et divitiarum copia plurimum
habundaret, cogitabat tamen omnia de-
serere et in religione se transferre.
Sed dum longius conversionem protraheret
et tutius se christo famulaturum pu-
taret si sub pretoris urbani habitu
mundo specietenus deserviens, cepe-
runt multa contra eum ex seculi cura
succrescere ita ut non iam specie sed in-
corde tenetur et mente. Tandem pre-
orbatus sex monasteria in sicilia
construxit, septimum intra urbis me-
nia sub honore sancti andree apostoli in
propria domo statuit in quo relic-
tis sericis auro gemmisque radian-
tibus vili monachorum habitu tegebatur.
Ubi ad tantam perfectionem in brevi deve-
nit ut in ipso sue conversationis initio
possit iam in perfectorum numero computari.
Cuius quidem perfectionis ex verbis suis que in
prologo super dyalogum ponit aliquid
perpendi potest ubi sic dicit: Infelix
animus meus occupationis sue vul-
nere pulsatus meminit qualis aliquando
in monasterio fuit, quomodo ei labentia
cuncta subter erant, quam rebus omnibus que
volvuntur eminebat, quod nulla nisi
celestia cogitare consueverat, quod
etiam retentus corpore ipsa iam carnis
claustra contemplatione transibat,
quod mortem quoque que pene cunctis pena est
videlicet ut ingressum vite et laboris
sui premium amabat. Tantam igitur
districtionem corpori suo afferebat ut

infirmato stomacho subsistere vix
valeret et ratione vitalium quas
greci syncopin vocant passiones crebris
angustiis per horarum momenta ad
exitum propinquaret. Hic cum post et
honoribus sancta conversatione placeret sub
apostolico ad dyaconi ordinem est
et non multo post in papam urbis elevatur.
Sed quia se indignum credidit fugere et
latere, sed dum oraret in loco quo latebat-
ur in media lux cum resplenduit et omnibus
eum papam dignum dominus ostendit. Nam
licet ipse tota ecclesia verbo et exemplo
sicut illuminabat ut sol suo iubare
mundum illustrat. Hic etiam totam an-
gliam usque ad tempus illud per dolos sub-
ditam ad fidem christi convertit. Quadam
vice autem antequam ipse fieret papa dum in quodam
monasterio suo ubi abbas preerat
solus ut consueverat scriberet, an-
gelus domini in specie naufragi vere
gemens et adiutorium petens
supplantavi. Cui sanctus sex aureos nummos
dedit. Alia die iterum rediit se
multa perdidisse parumque recepisse
perhibuit. Cui iterum ab eo totidem rece-
pisset, tertia die rursus miseri-
sibi importunis clamoribus postu-
labat. Qui cum a procuratore monaste-
rii sui didicisset nihil dandum
preter scutellam argenteam qua ma-
ter sua cum leguminibus mittere sole-
bat in monasterio, mater illa illam
dari statim precepit quam ille libe-
nter accipiens letus abscessit.

Gregorius accepto pontifica-
tu cum non solum in urbe romana sed
pluribus in locis pauperes innumeros
de famulantibus circa pauperes

voluit tantum ut ad mensam suam coti
die duodecim adessent ipse tempore de
cibis suis reficeret. Quadam die con
spexit tredecimum adesse et tre
decimum per vultus frequenter se mutas
se. Mensa itaque sublata duode
cim abire permisit tredecimum
secum retinuit quem in secretum du
cens conjuravit inquirens. At ille
inquit: Ego sum ille naufragus
quondam cui tu duodecim nummos
aureos et scutellam argenteam
consolatus es et [illegible] in primo
dominus papatum dedit. Beatus Gre
gorius respondit: Unde scis quod me dominus
ecclesie sue presidem fecit? Respondit:
Ista illius angelus sum ad custodiam
tuam ab eo datus et ipsius ab eo pe
tieris per me impetrabis usque du
vultum eius quem desideras [illegible]
het. Cum dixisset ulterius non comparuit.
Gregorius [illegible]
egit infirmitates elemosinas facie
bat pro quibus hodie exemplum
et vitam et nomen accepit. In
prologo super dyalogum sic ait: Ex
occasione cure pastoralis
animus meus secularium hominum ne
gotia patitur et post tam pulchram
quietis sue speciem terreni actus
pulvere fedatur. Cum enim magna
in mense fluctibus quatuor [illegible]
in natu [illegible] tempestatis val
de procellis illidor et cum pro [illegible]
vitam [illegible] post tergum ductis
oculis viso litore suspiro. Sed
cum adhuc pestis vastaret
valida Romam in ecclesia processionem
sicut in letaniis per circuitum

ecclesie quodam paschali tempore or
dinavit in qua ymaginem beate sancte
Marie virginis que adhuc ut aiunt
est Rome in ecclesia que dicitur sancta Maria
maior quam Lucas artis medicus
et pictor egregius formasse
dicitur et eidem virgini similem per omnia
perhibetur ante processionem reveren
ter ferri. Et ecce tota aeris infec
tio et turbulentia ymagini cede
bat ac si ipsam ymaginem fu
geret et eius presentiam ferre non
posset. Sicque post ymaginem mira
serenitas et aeris puritas
remanebat. Tunc ut fertur
iuxta ymaginem audite sunt
voces angelorum canentium:
Regina celi letare alleluia
quia quem meruisti portare alle
luia resurrexit sicut dixit
alleluia. Quibus mox beatus Gregorius quod
sequitur adiunxit: Ora pro nobis deum
alleluia. Tunc beatus Gregorius vidit
super castrum Crescentii angelum domini
qui gladium cruentatum detergens
in vaginam revocabat. Intel
lexitque Gregorius quod pestis illa cessas
set et sic factum est. Unde et castrum
illud castrum angeli deinceps
vocatur. Laudes autem humanas
beatus Gregorius exhorrebat ut se laudari
nullo modo permitteret. Nam Stepha
no episcopo qui eum in suis epistolis
laudaverat ita scripsit: Multum
mihi et ultra quam audire debui
indignus favore in vestris epistolis
demandastis sive demonstrastis.
Et cum scriptum est: Ne laudes
hominem quamdiu vivit. Et si

indignus audiente tali fui oro
nibus vris peto ut dignus effici
ar si bona in me io depre(he)ndis
quia non sunt io sic qui diuisus Item
in epistola ad vallis patrum qui
causa et ignis solitudine fa
ciendo per septem clausulas pela
macies qui foras etc Frater
h nunc symeca leonis vocans ip
co nos agens qui sepius qui stabio
sos catulos pardos vel tygris
vocatur Fecit ipse quod anglus
dum adiecerit qui empus dampna
to vegetali duorum dat et adep
no Autem in purgatorio duobus
diebus eris ... etc tanto
que vite tue infirmitatibus et do
loribus fatigabis R pelegri
toto que vite sue doloribus co
cia quod duobus diebus in purgatorio
... Unde frater ... dictus
et febribus laboravit et po
dagre molestia passus fuit
et validis doloribus ... ssa
tus et dolore stomachi innumerabi
liter ... Unde misit epistola
sic loquitur dicens ... Annus po
dagre ... molestia ... tu
doloribus premor ut vita mea
michi gravissima pena sit
Condicio enim in dolore defunctorum
morans in medium expectando
suspiro Item alibi Dolor meus
in dum ... levius e ... dum
... neque ... levius ut
recedat nec ... ut mi
tiat Unde fit ut quia condici
mortem sui sine repellor et mor
te ... me in extremo ...

hominis imbibit ut vivere michi
pena sit et mortem desideranter
expectem quam graciabus meis l v
solam esto ... in medium Grego
rius officium et cantum emenda
vit et scolam priorem et cantorum
instituit et pro hoc duo habi
tacula vnum iuxta basilicam sancti
petri alterum vero iuxta lateranense
ecclesiam fabricavit ubi usque ho
die lectus eius quo recubans mo
dulabat et eius flagellum quo
pueris minabatur cum antipho
nario autentico congrua vene
ratione servatur In canone quoque
apposuit Diesque nostros in
tua pace disponas atque ab
eterna dampnatione nos eripi et
in electorum tuorum grege iubeas
numerari Tandem cum ... sedisset ... menses ...
et diebus decem plenus operibus
bonis migravit a corpore in cuius
tumba hii versus scripta sunt v
Suscipe terra tuo corpus de corpore
sumptum reddere quod valeas vivi
ficante deo Spiritus astra petit
leti nil iura nocebit Cui vite
alterius mors magis ipsa via
est Pontificis summi claudit hec
membra sepulchra qui innumeris
vivit ubique bonis Floruerunt
autem anni ab incarnatione domini
sexcentesimo sex

Beata Gertrudis pippi
in filia sentiens predecessores
genitus sue ... die et
nocte verbo et exemplo meditari
bat de eterna ... amatam ...

suas credulitates exercebat. Post
primum etatis sue in Christo sanctimo-
nium sibi sicut per iustum et veracem
hominem accepit qui prius ibi adierat.
Cum Pippinus genitor suus regem
Dagobertum in domum suam ad nobi-
le prandium invitasset, adveniens
ibi vir pestifer, filius ducis
Austrasiorum, qui a rege et a paren-
tibus puelle postulavit ut sibi
puella in matrimonium fieret promissa
secundum morem seculi pro terrena ambitione
et mundiali amicitia. Placuit regi et
patri puelle suadere ut in sua presentia
illa cum matre sua fieret evocata.
Illis autem ignorantibus propter quam causam
eam vocaverat, interrogata est
inter epulas a rege si illum puerum
tunica sericata indutum vo-
luisset habere in sponsum. Illa autem quasi
repleta furore respuit illum cum iu-
ramento dicens: Nec illum nec alium
terrenum nisi Christum Dominum volo habere
sponsum. Ita ut ipse rex et proceres eius
valde mirarentur super hiis que ipsa
puella Dei iussione dicta erant.
Ille vero puer recessit confusus iracun-
dia plenus. Sancta autem Dei puella rever-
titur se ad suam genitricem. Et ab illa
die parentes eius cognoverunt
quod a rege fuerat amata. Post an-
nos vero quatuordecim cum pater eius
Pippinus de hac luce migrasset,
mater in viduitate secuta est eum,
que in obsequium Christi et Dei mandatis
sobrie et caste vivebat. Tunc
supradicta mater familias cotidie
[illegible] de se vel de sua orphana fi-
lia quid esset futura cogitabat.

Adveniens vir Dei ad domum suam
Amandus episcopus verbum Dei predicans de
divina iussione rogabat ut monaste-
rium sibi ipsa et filia Geretrudis et Christi
famule construeret. Beata ut intel-
lexit vir Dei ignote rei notitiam
ad salutem animarum pertinentem, sanctum
velamen accepit et semetipsam
Deo tradidit et omnia que habebat. Tunc
hoste humani generis instigante, qui
ab initio bonis operibus invidus est et
resistere piorum corda temptabat, ut
ab hiis qui Dei voluntate tenenda
et adimplenda debuerant non parva
sustinuit temptationem, quales
iniurias vel ignobilitates et
multas petitiones propter nomen
Christi supradicta famula Christi cum filia
sua perpessa est, sed valde longum est per
singula narrare. Sed sancta enim ipsam
devotionem et quale desiderium
habebat in se Dominum ut non vio-
latores animarum filiam suam ad ille-
cebras huius mundi voluptates
per vim raperent, ferrum tonsionis
arripuit et capillos sancte pu-
elle ad instar corone abscidit.
Sancta autem famula Christi Geretrudis
agens Deo gratias gaudebat quod
meruisset in hac sua vita pro
Christo in capite coronam accipere
ut illam perpetuam coronam corporis
et anime integritate digna esset
habere. Nam cum misericors Deus adiu-
tor in tribulationibus ipsos adversa-
rios ad pristinam concordiam revoca-
vit, cessavit iurgia persecutionis (?) dyabo-
lica (?) est. Famulam vero filiam
suam Dei electam Geretrudim sacerdotibus

tradidit ad accipiendum velamen
cum sodalibus suis et sic congregatione ceno-
biali Christo ordinate per constituit
[m] His omnibus iuxta divinum ordinem ita
dispositis plena dierum circa septua-
gesimum etatis sue annum post obitum
viri clarissimi pippini domini sui anno
xxi det angelis spiritum suum commen-
dans migravit ad dominum et in ni-
uialensi monasterio sub regimine beati
petri apostoli honorifice est sepulta
Cum igitur beata famula dei Gertrudis
iure defuncta esset ... virginis
se monachie ... ... se co-
gnatur ... ...
hominis dispensationibus foris de
fratribus ... vero se ... monasteria
spiritualibus sororibus eius ...
... ut eo melius
diebus ac noctibus vigiliis orationibus
et ieiuniis ... spirituales necessi-
tates possit diminuere. [l v] Appropinqua-
nte die mortis beate Gertrudis nep-
tem suam nomine Wuluetrudi in vita
sua ... ... et pari
pibus ... constituit ... ...
... per beatam Gertrudem
... gubernatur
et sancta Gertrudis ... ...
quod in monasterio ... ...
... interrogavit abbatem
[‖ ad] ... quali die de hac luce esset
migratura et ille ... dei sine
mora ... ... dedit risum et
dixit. Hodie xvi kalendas aprilis
... ... die migratura
... solempnia ... famula de
corpore ... ... petrus
episcopus ... dei ... ...

Audito nuntio Gertrudis leta effecta
et eodem die ... ... qui fuit iiii
... ... sacri Christi corporis et
sanguinis viaticum accepit tri-
gesimo tertio etatis sue anno
migravit ad dominum ... ...
... ... continua-
vit ... ... et omnes qui
aderant ... ...
Cuius corpus in ... sua
quam olim ... ... dominus
laudibus honorifice tradidit sepul-
ture. [l vi] Eodem tempore modesta dei
famula in treuiris monasterio
abbatissa cum ... ...
ret vidit in dextro altaris
beatam Gertrudem stantem ... et
dixit. Soror modesta ego sum
Gertrudis quam ... ...
... ... hodie ... ...
... me de hoc mundo migrasse.
His dictis ... disparuit. Ve-
niens ad ... die ... ...
civitatis episcopo et visionem ape-
ruit et signantes horam in-
venerunt sicut modeste ap-
paruit. [l vii] Post decimum annum
depositionis sue flamma ... ...
cenobium ... et fugientibus
... ... monasterium
custodivit elevatis oculis
vidit beatam Gertrudem in summi-
tate ... ... et cum ve-
lo suo flammam depellentem.
Nam statim cum filiis in ... ...
... ascendit et sibito vide-
ntibus omnibus flamma ... ...
monasterium ab medio est libera-
tum. Alia de sororibus per visum

lij

tum in monte sunt ut in quo sanctus vi-
vens quiescere solebat nulla de
certo se collocaret. Huic neptis
eius abbatissa Welfetrudis quotam
cognitionem lectum eius in oratori-
um sancti Pauli posuit ubi deus
ostendit multas virtutes.

Benedictus ex Nursia
provincia ortus cum Rome
liberalibus studiis tra-
ditus esset in ipsa ad-
huc infantia litteras deseruit et dese-
rere penitus decrevit. Quem nutrix
sua que eum tenerrime dilige-
bat usque in quendam locum qui di-
citur Effide secuta est ubi ad purgan-
dum triticum mutuo capisteri-
um impetravit sed super mensam incau-
te ponens casu fractum in duas
partes fractum vidit. Quam
Benedictus flere conspiciens partes ca-
pisterii accepit et ab oratione
surgens integrum et solidatum
invenit. Postmodum nutricem
occulte fugiens in quendam locum
venit ubi tribus annis hominibus
incognitus mansit excepto quo-
dam monacho Romano nomine qui sedu-
lij lo sibi ministrabat necessaria. Cu-
ius ad ipsum specum a Romani mo-
nasterio iter non esset panem
longissimo fune ligatum et
sic ei deponere consueverat tin-
tinnabulum etiam ipsi corde inse-
ruit ut ad eius sonitum vir dei
cognosceret quando sibi Romanus panem
preberet quem exiens acciperet.
Sed antiquus hostis utriusque ca-
ritati et alterius invidens refectioni

lapidem iactavit et tintinnabu-
lum fregit. Sed tamen eidem Romanus minis-
trare non desiit. Crebrescente autem
fama eius cum abbas cuiusdam monas-
terii obiisset tota ipsius monasterii
fratrum congregatio ad eum venit et
ut eis deberet preesse expetiit.
Qui diu negando distulit suis
illorum fratrum moribus convenire
non posse predixit sed tandem victus liij
assensum dedit. Cumque illos re-
gularem districtius servare compelleret +
quorum sibi conscientia in norma
eius rectitudine offendebat. Cum
quod sibi sub eo conspicerent illicita
non licere et sedule illicita relinquere tedium
que venenum vino miscuerunt
et sibi bibendum obtulerunt. Be-
nedictus signum crucis edidit et quasi
ictu lapidis vas illud vitreum
fregit. Intelligens igitur quod po-
tum mortis habuerat quod potare non
potuit signum vite illico surrexit
et placido vultu dixit: Misere-
atur vestri omnipotens deus fratres. Numquid
non dixi vobis quia vestris meis
moribus non conveniret? Tunc ad lo-
cum dilecte solitudinis rediit ubi cre-
brescentibus signis et multis ad
eum venientibus duodecim monasteria
construxit. Presbyter quidam honeste
vite singulis annis ad visitandum
virum dei ieiunus venire consueverat. liiij
Quadam igitur die dum illuc iret
se alter viator adiunxit illi qui
sumendos in itinere cibos porta-
bat. Cumque tardior hora iam cre-
visset dixit: Veni frater sumamus
cibum ne lassemur in via. Quo

respondit se quod nullatenus in via gustaret. Ad horam ille tacuit. Post modicum ad hoc rursus invitavit sed ille consentire noluit. Denique cum hora iam processisset et eos longum iter fatigasset, pratum et fontem et quicquid poterat ad reficiendum corpus delectare invenerunt. Tunc viator hic ei omnia ostendens rogavit ut paululum gustaret et ibidem
fc requiesceret. Placuit et verba auribus et locus oculis blandiretur, eidem consensit. Cumque ad beatum venisset, vir dei dixit ei: Ecce frater, malignus hostis semel et iterum persuadere non potuit, sed non valuit, sed tertio superavit. Tunc ille pedibus advolutus se deliquisse ingemuit. Eodem anno quo de hac vita erat iturus obitus sui diem fratribus nunciavit. Ante sextum vero diem sibi aperiri sepulturam iubet, qui mox febribus correptus cum per singulos dies languor ingravesceret, sexto die in oratorium se portari iussit ibique exitum suum dominici corporis et sanguinis perceptione muniens atque inter discipulorum manus imbecilla membra sustentans erectis in celum manibus stetit et ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Ipso die duobus fratribus, uni in cella morato, alteri longe posito revelatio eadem
fc monstrata est. Viderunt namque viam palliis stratam atque innumeris coruscantibus lampadibus a cella sua versus orientem usque ad celum tendentem. Cui venerando habitu vir dei desuper clarus assistens cuius esset via quam cernerent inquisivit. Qui cum nescire se dicerent, ait: Hec est via qua dilectus domini Benedictus celum ascendit. Sepultus vero est in oratorio sancti Iohannis baptiste quod destructa ara Apollinis ipse construxit. Floruit circa annos domini quingentos decem et octo tempore Iustini senioris.

Longinus fuit centurio qui cum aliis militibus cruci domini assistens iussu Pilati latus domini lancea perforavit et videns signa que fiebant, solem scilicet obscuratum et terremotum, in Christum credidit. Maxime ex eo quidam dicunt quod cum ex infirmitate vel ex senectute eius oculi caligassent, de sanguine Christi decurrente per lanceam fortuitu oculos eius tetigit et protinus clare vidit. Unde renuntians militie et ab apostolis instructus in Cesarea Capadocie viginti octo annis monasticam vitam duxit et verbo et exemplo plurimos ad Christum convertit. Cum autem a preside teneretur et sacrificare nollet, ly iussit preses omnes dentes eius excuti et linguam eius abscidi. Longinus autem ex hoc loquela non perdidit, sed arrepta securi omnia ydola comminuit et confregit dicens: Si dii sunt videbimus. Demones autem de ydolis exeuntes in presidem et in omnes eius socios intraverunt et insanientes et latrantes se Longino pedibus

perforaverunt. Et ait longinus
comitibus: Centurio hic sepultus
quem vidistis. Ubi christus non veniat
et eius signum non est positum, ibi
habitare non possum. Quo legere multi presidem in fra-
tres et oculos amisissent, dixit
ei longinus: Scias quod sanari non
poteris nisi qui me occideris, quia
cum ego mortuus fuero pro
te orabo et tibi sanitatem corporis
et anime impetrabo. Et statim
eum decollari iussit. Post hec ille
abiit ad corpus eius et prostratus
cum lacrimis penitentiam egit et con-
tinuo visum et sanitatem recepit
et in bonis operibus vitam finivit.

Annunciatio dominica di-
citur quia in tali die ab angelo
adventus filii dei in car-
ne fuit annunciatus. Congruum enim
fuit ut incarnationem filii dei precede-
ret angelica annunciatio triplici ratione.
Primo ratione ordinis quo scilicet ut
sic ordo reparationis responderet
ordini prevaricationis. Unde sicut
dyabolus temptavit mulierem ut
eam pertraheret ad dubitationem et
per dubitationem ad consensum et
per consensum ad lapsum, sic angelus
nunciavit virgini ut nunciando
excitaret ad fidem, per fidem ad con-
sensum et per consensum ad concipien-
dum filium dei. Secundo ratione ministe-
rii angelici quia angelus dei minister
et famulus est et beata virgo electa e-
rat ut esset dei mater et congruum
fuit ministrum domine famulari.
Conveniens fuit ut beate virgini
annunciatio per angelum fieret.
Tertio ratione lapsus angelici reparandi,
quia enim incarnatio non tantum fiebat
ad reparationem humani lapsus sed etiam
ad reparationem ruine angelice, ideo
angeli non debuerunt excludi. Unde
sicut mulier non excluditur a cog-
nitione misterii incarnationis et resur-
rectionis, sic etiam nec angelus
nuncius, immo deus utrumque angelo
mediante nunciavit mulieri, scilicet in-
carnationem virgini et resurrectionem
marie magdalene. Cum igitur beata
virgo a tertio etatis sue anno usque
ad quartumdecimum annum in templo cum aliis
virginibus extitisset et votum de casti-
tate servanda emisisset nisi deus aliter
disponeret, Ioseph desponsatur domino
revelante et Ioseph virga florente,
sicut in hystoria de nativitate virginis continetur
plenius. De nativitate et in bethle-
hem unde oriundus fuit nuptias para-
turus perrexit. Ipsa vero in naza-
reth in domum rediit parentum. Na-
zareth interpretatur flos. Unde dicit
Bernardus: Flos nasci voluit
in flore et de flore et floris tempore. Ibi
igitur angelus ei apparuit et ipsam sa-
lutavit dicens: Ave gratia plena
dominus tecum benedicta tu in mulieribus.
Bernhardus: Invitat nos ad Marie
salutationem gabrielis exemplum,
Iohannis tripudium et salutationis
lucis. Sed hic primo videndum est quare
dominus matrem suam voluit desponsari.
Super hoc allegat Bernardus tres rationes
dicens: Necessaria desponsatio est Ioseph,
et per hoc a canibus misterium absconditur
et a sponso virginitas comprobatur
et virginis verecundia et fama providetur.

Dixit ad angelus Aue gratia plena
In ventre gratia deitatis in corde
gratia caritatis in ore gratia affabi
litatis in manibus gratia misericordie
et largitatis. Ve plena quia de
plenitudine eius accepimus vniuer
si captiui redemptionem egri cura
tionem tristes consolationem peccatores ve
niam iusti gratiam angeli leticiam
denique tota trinitas gloriam filius
hominis humane nature substantiam. Dominus
tecum. Dominus pater tecum qui genuit quem
concipis et dominus filius quem tu carne
tua induis et dominus spiritus sanctus de quo
concipies. Benedicta dicit bernardus
Benedicta tu in mulieribus id est super
omnes mulieres quia eris mater virgo et
mater dei. Nota tu audiuisti turbata est
in sermone eius et cogitabat qualis esset
ista salutatio hinc apparet laus
virginis in auditu in affatu in
cogitatu. In auditu laudatur
modestia quia audit et tacet
In affatu verecundia. Verum turbata est
in sermone angeli. In cogitatu prude
ntia quia cogitabat qualis esset salu
tatio non admirans visionem angeli
quia sepius angelos viderat sed
numquam talia loquentes audierat
Petrus rauennensis. Venerat
ad angelus blandus [illegible] tribu
lis sermone. Vnde leuiter salutauit
ut visus [illegible] turbatur audi
tus. Bernardus. Nota turbatam fuit ve
recundie virginalis quod non turbata for
titudinis quod tacuit et cogitauit
prudencie et discretionis. Et ait an
gelus confortans eam ait Ne timeas
maria inuenisti enim gratiam

apud deum Bernardus Magnam
dei et hominum pacem mortis destru
ctionem vite reparationem. Ecce conci
pies et paries filium et vocabis nomen
eius ihesum id est saluatorem quia ipse
saluum faciet populum suum a peccatis
eorum. Hic erit magnus et filius altis
simi vocabitur. Bernardus Hic est ille
qui est magnus deus fortis est magnus
salus magnus homo magnus doctor
magnus propheta. Miles quidam
diues valde ac nobilis seculo
renunciauit et ordinem cister
ciensium [illegible] introiuit
et quia litteras nesciebat et robel
res monachi [illegible] nobilem [illegible]
ut laycos deputatum [illegible]
et magistrum si forte modicum ad
discere posset et [illegible]
me monachos [illegible]. Sed cum
diu cum magistro fuisset et nichil
omnino preter hec duo verba Aue
maria discere potuisset. hec
tamen tanta auiditate retinuit ut quocumque
deambularet quicquid ageret inces
santer ruminaret. Tandem
moritur et in cimiterio cum aliis
fratribus sepelitur et ecce super
eius tumulum speciosum crescit
vel lilium et in quolibet folio Aue
maria aureis litteris habebat
inscriptum. Currentes ergo ad tam
grande spectaculum terram de tu
mulo effodiunt et radicem lilii
ex ore defuncti procedere inuenerunt
Intellexerunt quod cum quanta
deuotione illa duo verba
dixerit quem deus tam honore prodi
gii ipsum illustrauit

Beatus ludgerus ex pa-
tre thiadgrimo matre vero
liafburga ortus est.
Mater eius cum nata esset avia eius pa-
gana ira repleta submergi iussa
est eo quod tantum filias generaret sed
misericordia dei liberata est et situlam
in qua mergi debuit vicina quedam
eripuit et mel gustan-
dum eius ori imposuit. Ratio: mel
gustantes infantes apud pa-
ganos necari licitum non est et sic
ea evasit mulier nutrivit eam et
adulta est et hec fuit futura mater
sancti ludgeri. Hic cum eius ultimum
gestaret et quadam die graviter
corrueret ut de salute eius omnes
desperarent fetum tamen post paucos
dies intra eius sinum erexit. Re-
dux ut infantia transiit et pu-
er devotus extitit et in suo bo-
no litteris erudiendus est. Traditus est
si episcopo discipulo sancti bonifacii,
ubi veniens de terra anglorum
venerandus albinus rogatus
a gregorio ut sinum cooperatorem
ordinaret obtinuit quin vice
episcopi inibi preficeret et ita con-
sensit ut a suo pontifice ordina-
retur. Et assumpto ludgero ebo-
racum ordinatur est et ibi sanctum
litterature altiorem doctissimi
doctoris adeptus est. Et post accep-
tos ordines cum rediret ludge-
rus vir a gregorio impetravit lit-
terarum cupiditate ductus ad alt-
erum redire ubi tribus annis sub
eodem magistro erudiretur. Ad
patriam rediit. Eodem quoque

lebuinus ex anglia veniens a predicto
gregorio missus est predicare gentibus
iuxta fluvium ysla ad locum qui
daventer dicitur in confinio francorum et
saxonum dato sibi socio ex sua gente
sancto vigilantio et martino, et Marchelmo
quem sanctus willibrordus a puero
enutrivit ubi multos convertit.
Ibi lebuinus ad celos migrans
diem clausit extremum. Post mortem
illius saxones nimis zelantes col-
lectione facta locum illum preda-
verunt et incendio vastaverunt. Ea
tempestate gregorio defuncto al-
bertus in episcopatum successit qui
sanctum ludgerum capellis curam solum
instituit et missus ab episcopo diru-
tas ecclesias et a paganis incen-
sas reedificavit. Inde pergens
in frisiam ferocissimos gentiles
convertens ibi multos convertit in
in colonien ecclesia presbyter ordina-
tus est. Constituitque eum sacerdotem
ecclesie in pago ostrate ubi sanctus
bonifacius martyrizatus est
in frisia ubi iam olim fructus sancti-
tatis pullulavit ut gratia operis
dei per ipsum posset perficere. Tribus
que per annum quibus singulis hyeme
vere et estate ibi evangeli-
zandi curam intentus est. Eciam
cum ipso albinus habuit inter-
ductores causa per vices qui
tamen dispensavit ut ipse uno tempore
quo sint marie continua esset pri-
ma pro se ministraret estate
adulgerus et hyeme alberi-
cus ... vir ut dixinus ludge-
rus

saxonum frisia de vastitate. Sanctus
ludgerus assumpto secum fratre suo
hildegrimo romam perrexit
visitans beatum leonem papam ut in
sua hereditate ei liceret monasterium
edificare. Dum ibi per biennium moraretur exemplo-
rum dedit. Veniens autem beneventum
et inde ad montem cassinum ubi duo-
bus annis regulam beati benedicti
didicit. tunc abbate qui eius cogna-
tus erat et parte cum alcui-
no magistro suo et karolus rex
eum ad se vocavit. Hiis temporibus
unusquisque pagi frisonum regno
francorum se tradiderunt volentes
ibi sanctum ludgerum presentem con-
viso widekindo et cum eis tre-
verensis vacans a rege offerret
episcopatus renuit itaque potius
elegit rudibus et non conversis
predicare gentibus et frisonum
omnem cultum sitronum cepit
strenue officium sibi commissum ad-
ministrare. Imperatoris consilio
intravit insulam in confinio friso-
num et danorum que fosetelanth
dicitur ad quam navigans cepit
canere psalmos cum ei appropinquaret.
Et rutilat deus et diffugerunt
[illegible]. Et ecce nubes te-
terrima ab insula surgens
ante eum fugit et dixit socijs
Ecce dyabolus ante faciem nostram
fugit et ascendens insulam omnes
convertit. phana destruxit ecclesias
edificavit et filium principis
baptizans de fonte suscepit
landrinum nomine et postea presbyterum
ordinavit. Iste sanctus karolo

predixit per normannorum crudelitatem futuram
vastationem terrarum quam conversat sicut
ei revelatum fuerat et postmodum
sue significavit quod hec mala
visurus erat. Et ego inquit ante
te transibo. Et eisdem diebus migra-
vit prope fuit. Consecratus est
a hildebrando episcopo colonie po-
stmodum cepit miraculis
clarescere. In frisia cecum
nomine bernlef curavit et
docuit eum psalmos penitentiam
eum precepit ut nulli diceret
nisi cecis per quos illos bapti-
zavit sanctus ludgerus confirmavit.
In vita saxonie alma cecus
quidam clamans cum elemosinas
accipere vellet et ad episcopum ire
vellet iussit dyacono suo ut
ei nummum daret et non accepit
Interdum autem consuluit episcopus quid
vellet. Et videam inquit per domino
rediit. Et statim videt ille et
coram episcopo letus incedit. In
villa bilrebeke mulier cuidam
[illegible] pro
[illegible] vas mellis iussit
[illegible] noluit [illegible]
illud accipiens sub alvearium
abscondit. In [illegible] episcopo
[illegible] ut missam celebra-
ret vas [illegible] per medium et
mel effusum est et fecit omnia
foras [illegible] non cessavit
donec [illegible] copulata [illegible]
In frisia in villa
[illegible]
[illegible]
[illegible]

in nocte dum et ecce maximis
ventus subito nubes adducit tempestuose
vel pulsu affectus in ampla
valide cecidit et ruinonem
magnum opposuit episcopo fecerunt
Cum sanctus ludgerus per
villam meppe transiret vidit
multitudinem populi die dominica
latronem suspendere volentem quem
humiliter sibi donari postulavit
Sed cum nollet vir obtinuit ut
eius confessionem audiret suscepit
pertinens a eo Et ecce cum vesperam
veniens in villa que dicitur
chedorp dicitur seruinhaia et loco
suspensionis dimissis certis
ad pedes episcopi qui illic hospitatus
erat Et dixit homo mirantibus
eis Vidi a latere episcopi duos
splendidissimos viros incedentes
et cum collocutus et michi
suspenso nescio quid supposuerunt
et nichil mali sensi et tam vesperam
redeuntibus ministris me deposuerunt
Monasterium iuxta fluvium
rura et dominicam ecclesiam
in salem edificavit ad quem
locum veniens omnes dissiparet
rei per laborem ipse tota nocte
in oratione mane vidit omnes
arbores a vento deiectas et
ita ad operandum visio sancti miraculosa
provocavit Unam arborem
invalide sibi quam nocte
orationis loco eius ecclesie opulentem
et stum fructum produxit et sic
postea completum est Accusatus
apud imperatorem quod negligenter
vocatur ab imperatore vivens

palatium ministratione accepit mane
ne cum bis vel tertio vocaret non
propter psalmodiam venire noluit et
dum venisset quereretur cur palatium
ingredi tardaret Respondit Obediendum
deo est magis quam hominibus
et hoc ipsum in precepto mandatum
cum episcopi primo iussit oratione finita
et veniam quod libenter imperator
audiens eum in gratia sua dimisit
Infirmitatis cum cottidie celebratur
divina et dominica die in nocte
mortis eius percellens valetudinis
tres ergo mane consuetudinem
nullam audivit horam tertiam
bilrebecke venit et ibi ultimo
missam celebravit et redeunte
populo dixit discipulis suis se illa
nocte abhac vita migraturum
Rogavit itaque ut werdene eius
ecclesiam sua sepeliretur dicens
Ducetur corpus meum in ecclesia monasterii
nasciensi quam in inimigramur forte
sed dixit donec frater meus hildegrimus
ab imperatore ubi sepeliar
obtineat et sanctus erit signum
quod post mortem meam sanguinem
de naribus meis effluxisse
quoniam et imperatori signum tamen
Hora qua predixerat transiit
et lux immensa emicuit quam totam
regionem illuminavit et usque ad
celos ascendit Vidit sanctus gerfridus
quod aberat cognatus eius
et per hoc cum tristitia cognovit
Vidit quoque sanctus signum karolus imperator
quod eadem hora ad insignem
terra cum alcuinus eiecerat Dum
et ipsum populus auferri non permitteret

in ecclia wigornensi sicut dictus est
donec hildegrimus cathalaunen
sis eps mandato regis accep
to die obitus sui tricesimo illuc
in loco quem elegerat sepeliunt
er extractum et cum eum diu sunt
est non corruptus sed odore
in medio spiritus sanguis sicut
perduraret e naribus eius fluere
bat. Obiit autem anno domini dcc
ii uiuens cum hildegrimus fr
eius eps et nepos eius sui
fridus successores se humani
rogauerant

In regione palestinorum mona
chus quidam zozimas cum iam per
quinquaginta annos et quattuor
ferre uita uixisset gratie ac diu
tinus incedens labore carnis suo
cepit uenialiter. Si quis in mundo
melius eius aliquid uel saltem
par inueniri possit. Et ecce
angelus domini assistens ait egre
diens de monasterio sequere me et
ostendam tibi opus in magnum non
ad perfectionem clamanti. Post
hoc uenerunt ad iordanem ubi
ostenso monasterio ductor ait.
Hic ingredere et canonem huius
loci usque ad finem uite tue dili
genter obserua. Et uidentis dicta
discessit ab eo zozimas quem mo
nachus benigne suscepit canno
nem docetur. Erat autem regula
illis ut opera in manibus psalmi in
ore uersabant. parce medio
et nihil corporis reficerent et paru
issimam in oleribus et pomis
et leguminibus alia cum non sumere

bat cibaria. In prima dominica quadra
gesime orationes omnes uno aut
duobus in eodem secessus cum bat et
ab initio separati in heremo uaga
tes usque in cenam domini deambulant
secundum arbitrium proprium uiuus quisque
sem detulit modicum panis
aut leguminis mag mollium aut de
fructu palmarum. nihil aliud
preter corpus suum detulit zozimas
et egressus nocte sedit die incessan
ter ambulauit ut si inueniret
quem desiderauerat. In illis egipcia
desertis in meridie stans in
oratione oculis ac manibus in celum
eleuatis uidit in deserto pre ho
mine nudum corpore nigerrimo
capillo modico sed albo et in spiritu
uisibus omnia te apperere putans
ac bestiam te currit uolens scire
quid uideret. Illa autem fugit zozimas
uelociter persequens. Obsecro te per
illum cuius causa solitudinem habitas
clamauit ut me expectes.
Illa autem fugiens peruenit ad torrentem
quendam et transiuit et uidens in
obliquum ait. O zozima ignosce
in quod fugio te sum enim mulier
et si uolueris tu longe prece uidere
pallium tuum et cooperta loquar tibi.
Ille audito nomine suo spiritu sancto eam
repletam non dubitans tamen rapuit
et cum alacritate deiecto pallio
ipse paululum cessit ad uos cooperta
dixit. Sed tibi uis pater zozi
ma. Ille autem prostratus petebat
benedictionem secundum morem eam
pere. At illa dixit. Te oportet
pater benedicere cum sis dei sacerdos

sacro deditus altari. Quod cum ille con
stanter negaret, illa ait: Audiat
deus qui salutem animarum desiderat. Et
respondit Zozimas: Amen. Cum autem vi
disset orantem illam per spatium unius
hore oculis ac manibus elevatis cepit
orare. Et ecce cubitum unum de terra
elevatam in aere pependit. Quod viso
Zozimas in terram corruens pu
tavit se spiritum non hominem videre.
At illa conversa interrogavit eum
dicens: Pater venerande, ut quid co
gitationes animum tuum perturbant? Scias
me mulierem peccatricem cum bap
tismate lotam. Non sum spiritus ut
credis, sed cinis et favilla. Oscu
lans igitur Zozimas pedes eius
ut sibi cuncta referret que essent, et
per ihesum cui inhiaret et quem
diu diligeret rogavit. Incipit
illa et ait: Et si turpitudinem
meam erubescam referre, cum tu precipis
cuncta in ordine expediam. In
egipto cum nata essem duodecim
annorum spretis parentibus vivis in
alexandriam ivi, ibique per xvii annos
corpus meum peccatis exposui cunctis,
quod quoniam me nimis pudet recordari
publicam. Sed quia in sceleratissimo
tam longo tempore corpus meum sit in
volutum, contigit homines partis illius
ad mare me videre pergentes
Iherosolimam ad solempnitatem sancte
crucis exultationi cum quibus
me iunxi non pro oratione sed pro
explenda mea nequitie voluptate.
Cumque iherusalem venissemus comi
tes mei pariter simul incedentes
templum peterent, Ego quoque conserto

contra consuetam cum intrantibus templum
intrare putavi. Sed ecce virtute dei re
iecta pervenire non potui. Iterum aliis
intrantibus ad intrandum intrare cona
bar, sed ecce iterum ego sola ne intra
rem prohibita sum. Hec iam ter quater
passa cum desperatione abii et in
atrio stans cepi flere quod scelera
per que tanti mali meruimus. Tandem
ex obliquo respiciens vidi pictam
ymaginem sancte virginis genitricis
dei fidelis, qua ibi lacrimis orans
dum fideiussorem pro emenda
corporis mei et scelerum satisfac
tione. Et ecce ianua templi ad
ivi et intravi cum oratione gratias
deo et gloriam referens. Et ecce
ibi talis vox insonuit: Iordanem
si transieris bona invenies requie.
Transivi igitur secundum vocem predictam ut
solitudinem adirem. Cum quidam
transiens tres nummos mihi dedit
unde tres panes comparavi. Dimidium
quem ex illis iuxta iordanem come
di, ibique nocte illa cubata in
ecclesia sancti Iohannis baptiste communicavi
et transeo inde heremum istum
ubi panes meos in modum lapi
dis indurato per xvii annos
vescebar herbis. Veste quam de
tuleram defluente tota nudata
sum. Sed neque feram neque hominem
vidi hodie tecum, pater Zozima,
preter in hoc xvii annos. Quin
etiam mihi hostis iniquus etiam
dura iacula fecisset cum collu
ctatio qui me etiam mihi vincere,
cordi adhuc dudum est. Nunc cum desiderio
et delicias modo vini modo

deo mancipata et aliorum illicitam mihi
in consuetudine hominum vehementer
torquebar et oratione dei geni-
tricis intercessione nunc sum multa
mentis et corporis contritione fatigata
Certe usque modo solis her-
bis et verbo dei sustentata sum
Vade modo et revoluto anno
venite et ego te in hoc loco gra-
di annuente expecto secundum con-
suetudinem vestram non egredimini
sed usque ad cenam domini domi per-
maneatis et tunc corpus domini in
vasculo mihi deferas Interim autem
de me sileas petivit Dicito autem
Iohanni abbati tuo quod in clausura
suo emendanda sunt que illa sciri
celabis Tunc ipsa dicens ad interiora
silve se rapuit Zozimas autem
terram in qua stabat osculatus rediit
et in monasterio de revisa pertran-
silivit subsequentes autem septem ter-
dos tres dies egerit Et tunc ve-
niente die peregrinationis prefe-
ctus Zozimas arripuit vi
morbo detentus in monasterio man-
sit Fratribus autem in cena domini
rursus Zozimas corpore domini et
quibusdam arborum fructibus et
palmis leguminibus acceptis
locum peregrinationis adiit et ecce
eo ibi stante sancta dei famula
advenit et sic transiit Iordanem
siccis pedibus ambulavit
Quo viso Zozimas se ad terram
prostravit At illa prohibuit
dicens Cum sis domini portans
misteria Tunc accepto divini
corporis misterio cum lacrimis

clamavit dicens Nunc dimittis
domine ancillam tuam secundum verbum tuum
in pace quia viderunt oculi mei
salutare tuum Et precepit Zozime ut re-
voluto anno veniret huc et mecum
invenies supplantavit deo Dixit ei
Zozimas Volui te oro ut benedictio-
nem de manu mea accipias sa-
lutis modicum absque ... mich
Suscepit quoque illa tria grana len-
ticularum et ... et postea re-
diens super aquam Iordanis ambu-
lavit Zozimas autem rursus de nomine
illius quod ignorabat doluit et
revoluto anno locum notum pervenit
illamque mortuam invenit scriptam
talem invenit Sepeli Zozima
pater Marie corpusculum et redde
terre quod suum est pulveri adde
pulverem ora etiam pro me que
preceptis apostolis ... Tunc Zo-
zimas ... quomodo ageret quo
famulam dei sepeliret respexit
et ... et vidit leonem hor-
ribilem venientem et timuit Sig-
no autem crucis se muniens leoni dixit
Sanctam quam a deo venisti et ... opus
officium exple corpus quod prius terre
vehementer commendata Leo autem ter-
ram fodit et Zozimas pe-
des Marie lavit lacrimis et
leone adiuvante corpus terre comme-
davit quod facto leo mansuete discessit
abiit Zozimas autem rursus
fratribus suis visa et audita nar-
rat enodavit Et sicut vos bre-
viter ... celebro et
Zozimas implens annos centum
migravit ad dominum

Ambrosius

Ambrosius filius ambrosii
prefecti rome cum in cuna
bulis pretorii esset positus
dormiret examen apum subito
adveniens faciem eius et os eius
ita complevit ut quasi in alveolum
suum intraret et exiret. Pater
hoc percipiens elevantes se et in aerem
tanta altitudine sublevate sunt
ut humanis oculis minime viderentur
quo pacto territus pater dixit
si vixerit infantulus iste aliquid
magni erit. Postea cum adole
visset et videret matrem et sororem
suam sacram virginem manus sacerdo
tis osculari ipse ludens sorori dex
teram offerebat asserens et sibi id ab
ea fieri oportere. Illa vero ut adolescentem
et nescientem quod diceret respuebat.
Rome igitur litteris eruditus cum causas
pretorii oratorum splendide pe
roraret a valentiniano imperatore
ad regendas liguriam emiliamque pro
vincias directus est. Cumque medio
lanum venisset et ibidem episcopus
tunc decessisset convenit populus ut sibi de
episcopo provideret. Sed cum inter arria
nos et catholicos de eligendo
episcopo non modica oriretur
illuc ambrosius causa sedande sedicio
nis perrexit et statim vox infantis
insonuit dicens ambrosium episcopum
cuius voci omnes unanimiter con
sentiunt ambrosium episcopum acclamantes
Quod ille cognito ut eos a se terre
bus reponeret ecclesiam egressus tri
bunal conscendit et contra suam con
suetudinem personis tormenta

adhiberi iussit. Quod cum faceret populus ni
chilominus acclamabat Peccatum tuum
super nos. Tunc ille turbatus domum rediit
et philosophiam profiteri voluit. Sed
ut ne faceret revocatus est. Publicas
mulieres ad se ingredi fecit publice
ut hiis visis populus ab eius electione
revocaretur. Sed cum nec proficeret et semper
populum peccatum tuum acclamare vi
deret fugam media nocte petiit.
Cumque iter agere se putaret mane
ad portam mediolanensis ci
vitatis que romana dicitur invenitur. Qui
inventus cum custodiretur a populo missa
est relatio ad clementissimum im
peratorem valentinianum qui summo
gaudio cum accepit quod iudices
a se directi ad sacerdotium peterentur.
Letabatur etiam probus prefectus quod verbum
suum in eo fuerat adimpletum. Dixe
rat enim cum proficisceretur mandata
dando: Vade age non ut iudex
sed ut episcopus. Pendente relatione iterum
absconditur sed invenitur. Qui cum adhuc esset
cathecuminus baptizatur et in
octava die in episcopalem cathedram
sublimatur. Sed et post annos quatuor
romam ivit et sororem suam virginem
sacram eius dexteram osculantem
subridens ait: Ecce ut dicebam
sacerdotis manum osculatis. Cum
autem in quandam civitatem pro
episcopo ordinando ivisset et eius
electioni iustina imperatrix et
alii heretici obviarent volentes
ut de sua secta aliquis ordinaretur
Una de arrianorum virginibus
procacior ceteris tribunal conscendit

et beatum ambrosium per vestimentum
apprehendit volens eum ad partem
mulierum trahere ut ab eis cesus
ab ecclesia cum iniuria pelleretur.
Cui ambrosius ait. Et si indignus
ego tanto sacerdotio sum tamen te non con
venit in quemcumque sacerdotem inicere
manus. unde timere debuisti iudi
cium dei ne tibi aliquid contingeret.
Quod demum evenit. Nam die altera mortuam
ipsam ad se
pulchrum deduxit gratiam pro contu
melia rependens. Quo facto omnes
valde perterruit. Post hec medio
lanum rediens multas insidias
a iustina imperatrice pertulit mu
neribus et honoribus adversus eum
populos excitante. Cum autem multi
eum pellere niterentur unus
eorum ceteris iniquior in tantum furo
re excitatus est ut in ecclesia iuxta
domum suam se locaret ac in eadem
quadriga haberet paratum quo rap
tum iustina faciente raptum
ad exilium deportaret. Sed iudicio
dei ipso die quo se eum rapere arbi
trabatur in eadem quadriga de
eadem domo in exilium pulsus est.
Cantus et officium in ecclesia me
diolanensi primus instituit et
celebravit. Fuit autem tante
abstinentie quod cotidie nisi in
sabbato et festivis diebus et
die dominico ieiunabat. Tante
etiam largitatis quod omnia que habere
poterat ecclesiis et pauperibus
nichil sibi retinens tribuebat.
Tante compassionis ut cum aliquis
lapsum suum confiteretur sic ama
rissime flebat quod illum flere se cogit
compellebat. Tante humilitatis et
laboris ut libros quos dictabat propria
manu scriberet nisi cum infirmitate
corporis gravaretur. Tante autem pieta
tis et dulcedinis ut cum alicuius
sancti sacerdotis vel episcopi sibi obitus nun
ciaretur sic amarissime fleret ut
vix consolari valeret. Post pau
cos igitur dies in infirmitate la
borare cepit. Tunc comes ytalie
cum mediolani esset convoca
vit nobiles dicens. Ne tanto
viro recedente periculum imminedi
cere ne ytalie interitus immi
net rogamus ut ad virum dei
accedentes rogaretis ut se adhuc
spatium vivendi impetraret a domino.
Quod ille cum audisset respon
dit. Non ita inter vos vixi ut me
vivere pudeat nec mori timeo
quia bonum dominum habemus. Eo tempore
quatuor eius dyaconi inter se conve
nerunt inter se tractantes quis post
eius obitum bonus episcopus esset. Cumque
a loco in quo vir dei ambrosius
iacebat longe essent et sim
plicianum tam silenter nominassent
ut vix inter se audirentur ille
ab eis longe positus tercio excla
mavit. Senex sed bonus. Quod
audientes territi fugerunt et non
alium post eius obitum elegerunt.
Honoratus vero episcopus vercellensis
qui beati ambrosii exitum exspec
tabat cum se sopori dedisset voce
tercio se clamante audivit

Lingue quod in modo ignis tectum eius Rem
constringens mediolanum continuus
venit et ei domini corporis sacramentum
cum dedit mox quoque ille manus in
modum crucis expandit et ulti
mum spiritum inter verba orationis effla
vit. Floruit circa annum domini ccc
lxx. Cum autem in nocte eius corpus
delatum fuisset ad ecclesiam plurimi
infantes baptizati cum viderunt
ut aliqui eum sedere in cathe
dra tribunali dicerent. Alii autem
dicte digito suis parentibus demon
strarent nonnulli vero stellam super
corpus eius se videre narrarent
Temporibus diocletiani impera
toris fuit in calcedonia
civitate proconsul quidam nomine
priscus. Erat autem in eadem ci
vitate congregatio magna christianorum
proconsul hebat nimium
ipsissimum quendam nomine apellia
num phylosophum et gentilium sacerdotem qui
in templo martis fuerat constitutus
Iudicabat autem apellianus christianos
et dicebat assidue proconsuli pre
cepto Optime vir tuum debes
hic maxime de deo marte qui
diocletianus imperator sanctissimo cole
affui. Placeat igitur tibi ut edictum
per civitatem vel in celebrioribus
locis proponas ut si quis non venerit
deo marti sacrificia immolare ad
ultimum puniatur in mortis peri
culum. Precipiemus igitur nos omnes
ut decertet cum eis cotidie solemne
lenius die constitutus deo marti si
quis autem negligens et alienus sectae
cultor inventus fuerit tormentis
pessimis puniatur. Iubet igitur
hic innate ceperunt qui vanam
spem sequebantur ad templum conue
nire. Erant autem in eadem civitate
qui unum dominum deum timebant in do
mo una secreto in saeculis lau
di et illabat eamus et ipsum om
nibus laudantes. Erat autem cum ipsis
eufemia sacratissima virgo filia
filosi virum romani imperatoris et ipsius
matris theodore. Latebantque ideo
simul secundum preceptum domini exspec
tantes de celo mercedem sibi retinendam
sibi. Apellianus autem dixit ... dra
et potius solus dixit proconsuli
Sunt hi vi atque qui se in saeculis
viri domus celaverunt et nec
decreto imperatoris nec tue potestatis precep
tis obedire voluerunt. Sed illos
non prophetis nisi gratiaret a sa
cerdotibus dei martis. Hoc audiens proconsul
iussit de officio suo ... secreto
diligenter qui eos comprehensos adducerent
Cum quibus erat tunc inter eos eufe
mia virgo et summa pudicitia
ornata. Erat igitur stante ante tribunal
plurimis cum aliis dixit ad eos pro
consul. Obedite omnes decretis impera
toris et non immolastis deo marti
Illi responderunt Notum est superiori consul
quia non sumus parentes sed deo magno
ihesu christo filio eius qui patris voluntate
extendit celum et fundavit terram
et mare et cuncta que in eis sunt
Illum adoramus nos et illi
supplicamus Tiburtius
autem et Valerianus et

Tiburtius preciosas facerent sepul-
turas martyrum et elemosinas distribuerent
et martyrum corpora sepelirent ac-
cusati apud Almachium prefectum
quod ipsi facultates suas in viles
personas expenderent. Dixit Alma-
chius ad se vocatis: Cur pro suis
sceleribus dampnatos cum gloria se-
peliri iussistis? Cui Tiburtius:
Utinam servi illorum essemus quos tu ap-
pellas dampnatos, qui contempserunt
quod videtur esse et non est et invene-
runt illud quod videtur non esse et est.
Cui prefectus: Quid nam est illud? Tibur-
tius: Quod videtur esse et non
est, est omne quod in hoc mundo est quod hominem
ad non esse perducit. Quod vero videtur
non esse et est, est vita iustorum et
pena malorum. Cui prefectus: Non puto
quod mente tua loqueris. Tunc iubet
astare Valerianum dicens ei: Valeriane,
non est sani capitis frater tuus, tu
saltem poteris dare sapiens responsum.
Constat plurimum vos errare qui
respuitis gaudia et omnino in-
gaudiis affectatis. Tunc Valeri-
anus se vidisse ait glaciali tempore
otiosos iocantes et operarios
agricolas deridentes, sed estivo
tempore cum advenisset gloriosi fructus
laborum, gaudentibus illis qui vani
videbantur, tunc ceperunt flere qui vi-
debantur urbani. Sic et nos
nunc sustinemus ignominiam
et laborem, in futuro autem recipiemus
gloriam et eternam mercedem. Vos
autem nunc transitorium habetis
gaudium, in futuro eternum interitum.

Cui prefectus: Ergo nos invictissimi
principes eternum habebimus luctum
et vos persone vilissime eternum ha-
bebitis gaudium? Cui Valerianus:
Homunciones estis, non principes,
nati tempore vestro, cito morituri et
rationem deo plus omnibus reddituri. Dixit
prefectus: Quid verborum circuitu immo-
ramur? Offerte diis libamina et
illesi abscedite. Sancti responderunt:
Nos deo nostro cotidie sacrificium ex-
hibemus. Quibus prefectus: Quod est no-
men eius? Cui Valerianus: Nomen
eius invenire non poteris etiam si pe-
nnis volaveris. Cui prefectus: Ergo
Iupiter dei nomen non est? Cui Va-
lerianus: Nomen est homicide et stu-
pratoris. Ad quem Almachius: Ergo
totus mundus errat et tu cum
fratre tuo verum deum nosti? Valerianus
respondit: Non soli nos sumus, sed in-
numerabilis multitudo hanc sanctitatem
recepit. Traduntur igitur sancti ad custo-
diam Maximi. Quibus ille ait:
O flos iuventutis purpureus,
o germanus fraternus affectus,
quomodo ad mortem quasi ad epulas
festinatis? Cui Valerianus ait:
Quod si se crediturum promitteret,
gloriam animarum eorum post mortem
videret. Et Maximus: Fulmini-
bus igneis consumar si non
illum solum deum confitear quem vos
adoratis, si contigerit quod dicitis.
Ipse igitur Maximus et omnis eius
familia et universi carnifices
crediderunt et sancto Urbano qui
occulte illuc venit baptizati

sustulerunt. Igitur dum ad mortem si-
ne dubio crudeliter exclamauit
dicens: Eya mulieres christi abici-
te opera tenebrarum et induimini ar-
ma lucis. Datianus igitur indignatus
ab urbe sua ad statuam iouis
duci iussit et dum sacrificare nollet
prius decollari. Aiunt interea
cum in martirio asserunt se in hora
passionis eorum angelos vidisse
fulgentes et animas eorum quasi virgi-
nes de thalamo exeuntes quas
in gremio suo angeli in celum
detulerunt. Athanasius vero eum
dicens in maximum amicum eius
cum pluribus tamen diu credi se
tur quousque spiritum exalasset. Cuius
corpus ... tabernaculo
et valeriani sepeliuit.

Cum presides uniuersi gen-
tium pro diuersis negotiis ad
dacianum romanum imperatorem
in militina ciuitate confluxissent
aduenit etiam georgius miles
egregius tribunus capadocie. Qui in-
uenit illum in omnes tam nominis se-
ipse se illi fortiter opponere non
dubitauit. Primo quoque pecuniam
quam pro accipiendo commilitio ad-
duxerat pauperibus erogauit
clamidem etiam ipsam deposuit
et signo crucis armatus coram
daciano clamauit: Omnes dii
gentium demonia. Quo audito ius-
sit eum dacianus leuari in eculeo
et ungulis corpus eius lacerari
ita ut eius interiora visibiliter ap-
parerent. Post hec iussit eum cum

extra urbem et vulneribus illius emine-
re sal vero in vulnera spargi et
singulis plagis eius fricari. Sanus
vero nunc christi fortis et constans ad
alibi aliqua tormenta tolerare
letus duruit. Tunc dacianus eo
misso in carcerem vocatur ma-
gum quendam nomine athanasium ut
eum ... georgium. Qui cum vidisset
mirabiliter georgius ait. En uineis
potens quantum consequitur. Ille autem sumens
calicem nonnullum deponens illo
adiuit et dedit ei bibere. Super
bibisset nec aliquid mali pateretur
magus accepto calice cum fortiori
veneno miscuit nolens fortiter
demum etiam potentia estimabat
fortiore. Super illum sanctus poneret
... et ille in nulla temptatione
bibisset nec quicquam ei nocuisset
magus prostrauit se coram ...
ad pedes beati georgii rogans ro-
gans ut baptismum christi mereretur
accipere. Quo facto iussit eum da-
cianus extra urbem duci et decollari.
Sanctum vero georgium custodia manci-
pari. Sequenti autem die iussit ...
cessione in amplius ...
... ut rotam ...
afferret et gladios bis acu-
tos in ea figerent ... sanctum ge-
orgium super eam ponentes ex alto
dimitterent. Hoc cum vidisset
sanctus georgius orauit dicens:
Deus in adiutorium meum intende
domine ad adiuuandum me festina
Hys diuis potius ...
quod ... voluerit ... christi

illesus permansit. Mox tunc ut
vidisset datianus, statim repletus
est ira. Iussit sartaginem
eneam cum plumbo repleri et dum
efferbuit georgium committere
in bullientis plumbi [illegible]. Cumque
et licet plena sartagine fuisset
sanctus georgius oravit ad dominum.
Completa oratione et facto se crucis
signaculo constans et intrepidus
intravit sartaginem bullientem in silentio
stetit quasi fervore plumbi calefactis
sui corporis [illegible] ita ut qui in eo
pausare videret. Cum cum vidisset
datianus dixit ei Georgi unquam
nos [illegible] diis nostris patientissime
per te laborant atque omnia deum per
tuam salutem patienter [illegible] ut vi
deatur que per ignoranciam gessisti
si tamen resipiscis indulgentiam
dabit quo michi mortuis et sa
crifica diis et precipue apollo
ni. Sanctus georgius spiritu sancto
repletus subrisit et ait. Tamen
me diutius laborare nunc est
atque suggeris fratrem inmor
talis deo sacrificium exhibere. Nomo
tibi statuat quoque michi dies
et locus et ego veniens immo
labo. Datianus vero spe delu
sus exultabat ipsum [illegible] sibi
cessurum. Exultans festinus im
plerent [illegible] eum et advelli [illegible]
et osculari non permisit eum. Sa
tiatus sed datianus iussit preco
nes clamare per plateas civita
tis et clamare. Omnes ad delu
bra cum festinacione non venit

et georgium diis nostris immolare
non laudavit fidem te sentiet
maiestatis. Iussit autem omnia tem
pla deorum decorari et sacerdotes
templorum omnem populum sacrificio
georgii adesse mandavit. Veniens
igitur ipsi intraverunt die statuto
iove apolline et hercule flex
is genibus in terra suspexit in
celum et ait. Domine ihesu christe fac
ut idola ista in cinere defluere
incipiant et faciens ignis labentes
Et cum finita oratione ignis de
celo descendens ipsum templum cum ydo
lis et sacerdotibus et multitudine
paganorum in cinere convertit.
Tunc datianus iussit eum in ferream
[illegible] in [illegible] et [illegible]
plateam ut homines eum [illegible]
[illegible] stadio necari. Cumque ad
locum supplicii ductus fuisset ex
pansis manibus oravit dicens.
Omnes rogo domine ut me visito
de tormentorum [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] ut [illegible]
[illegible] et sint omnes spiran
tes in te. Hec dicens permissus est
spiritum [illegible] ad dominum.
Tunc venientes in capadocie quidam
[illegible] magone in silentio
noctis corpus tollentes in eadem
civitate in lignea sepelie
runt. Datianus autem accipiens [illegible]
[illegible] unde plu
rima [illegible]. Datianum vero
cum suis ad palacium pergentem
ut fulminis [illegible] ipsum
georgius [illegible] corpore [illegible]

Marcus vero a beato petro in alexandriam transmissus est ibi verbum domini primus praedicavit. In primo autem introitu suo alexandriam, ut ait philo disertissimus iudeorum, magna multitudo in fide et devotione et continentie observatione adunata est. Papias autem ierapolitanus episcopus valde praeclaris eum praeconiis depingit. Illo petrus vero damianus de eo sic ait: Tantam ei deus apud alexandriam gratiam prerogavit ut omnes qui ad fidei rudimenta confluerent mox per continentiam et totius sancte conversationis insignia tamquam ad monastice perfectionis fastigium pervolaverunt, ad quod non modo miraculorum prodigiis, non modo praedicationis eloquiis, sed etiam sublimis provocabat exemplis. Et ut idem subdit, factum est ut post mortem ad ytaliam deductus sit, ut terra in qua ei datum est evangelium scribere sacras eius reliquias mereretur possidere. Beata es o alexandria, triumphali sanguine purpurata, felix tu ytalia corporis huius thesauro dives effecta. Tante autem humilitatis fuisse dicitur ut pollicem sibi amputaverit ne ad ordinem sacerdotii posset humano iudicio promoveri. Vicit tamen divina dispositio et auctoritas sancti petri qui eum alexandrie episcopum ordinavit et destinavit. Cum autem alexandriam ingressus esset, statim calciamentum eius ruptum est et solutum. Quod intelligens in spiritu ait: Vere expeditum fecit dominus iter meum, nec me potuit impedire sathanas quem dominus ab operibus mortuis iam absolvit. Videns autem marcus quendam veterem consuentem calciamenta ei dedit corrigendum. Quod cum faceret, sinistram manum graviter vulneravit et fortiter exclamavit: Unus deus. Quo audito vir dei ait: Vere prosperum fecit dominus iter meum. Et faciens lutum ex sputo manum eius unxit et statim sanitatem recepit. Videns homo ille tantam eius efficaciam in domum suam illum introduxit et quis esset vel unde venisset percunctari cepit. At ille se domini nostri ihesu christi servum confessus est. Cui ille ait: Vellem ego videre eum. Et marcus: Ego tibi ostendam eum. Incipiensque marcus ipsum evangelizare ei et ipsum cum tota domo sua baptizavit. Audientes autem viri civitatis illius quod quidam galileus qui deorum sacrificia contempneret advenisset, insidias posuerunt. Quod ille cognoscens hominem illum quem curaverat, qui dicebatur anianus, ibidem episcopum ordinavit et ipse pentapolim perrexit et cum ibidem duobus annis stetisset iterum rediit alexandriam et fideles ibidem multiplicatos invenit. Pontifices autem templorum eum comprehendere conabantur. Cum igitur in sollempnitate paschali beatus marcus missam celebraret, convenerunt omnes illuc et funem in collo eius mittentes ipsum trahebant per civitatem dicentes

Trahatur bubalus ad loca bu- culi. Carnes autem eius in terra flu- ebant et sanguine lapides riga- bant. Post hec in carcere re- cluditur et ibidem ab angelo con- fortatur. Sed et ipse dominus Ihesus Christus confortavit eum dicens: Pax tibi Mar- ce ewangelista meus, noli timere, quia ego tecum sum ut eruam te. Mane autem facto funem iterum collo eius innectunt et huc illucque per rapinam eum protrahunt exclamantes: Trahite bubalum ad loca buculi. Ille autem dum traheretur gratias deo egit dicens: In manus tuas com- mendo spiritum meum. Et hec dicens spiritum exalavit circa annum domini quin- quagesimum septimum sub Nerone. Cum autem pagani vellent eum comburere, subito aer turbatur, grando exori- tur, tonitrua mugiunt, fulgura coruscant, ita ut quilibet evadere niteretur, et sic corpus ibidem intactum relinquitur. Christiani vero corpus eius rapuerunt et in eccle- sia cum reverentia sepelierunt. Fuit autem forma beatus Marcus mediocri, longo naso, subducto supercilio, nigro pul- cher oculis, recalvaster, barba pro- lixa, habitudinis optime, etatis me- die, canis aspersus, affectione conti- nens, gratia dei plenus. Anno autem in- carnationis domini ducentesimo quinqua- gesimo septimo Veneti corpus sancti Marci de Alexandria Venetiam transtule- runt, ubi ecclesia in honore sancti Marci mire pulchritudinis est fabricata.

Natalis sancti Vitalis martiris, patris beatorum martirum Gervasii et Prothasii, apud Ravennam colitur, et auctor passionum Christi fidelium ore laudatur. Cum vidisset in Pauli- no iudice Ravenne esse ingressus, unumque videret in conspectu iudicis sui [illegible] nomine Ursicinum, arte me- dicum, natione Ligurium, post multa tormenta capitalem accepisse sen- tentiam et accedere ad palmam gladium timuisse, exclamavit [illegible]: Noli, Ursicine medice, noli, qui alios curare consuesti, te ipsum eterne mortis [illegible] vulnerare. Qui per passiones multas venisti ad pal- mam, coronam perde a domino tibi paratam. Consummato igitur sancti viri martirio, beatus Vitalis corpus eius rapiens iuxta Ravennensium urbem condidit. Ad iudicem ipse vero ultra venire con- tempnens [illegible] Paulino consulari [illegible] Ursicinum in passionis agone po- situm suis exhortationibus roboras- set. Post tormenta igitur extolli iussit eum in Palmam. Locus autem ubi decollabatur [illegible] habebat vocabulum [illegible] arbores palme illic nascerentur. Et in fovea profundissima mitteretur, aqua ibi sub- primus depositus fuit, ac lapi- dibus est oppressus. Mox in terra [illegible] sanctus Vitalis [illegible] [illegible] ut sacerdos Apolli- nis [illegible] Paulino dederat a diabolo repletus est, et per septem dies energuminus ibi clamaret ubi obrutus erat: Sanctus Vitalis dicens: Incendis me, sancte Vitalis [illegible]

titatis meae. Post septem autem dies p-
recipitatus est et demersus in flumine et
exspiravit. Beatus autem Vitalis est
gloriosus martyr Christi iuxta civitatem
ravennensem cuius pietas orationibus suis
beneficia iugiter omnibus hominibus exhiben-
tibus in domino usque in presentem diem.

Romae sancti Quirini tribuni et
martyris sub Traiano imperatore
qui cum ex praecepto Aureliani comitis Alex-
andrum papam et Hermen praefectum in
vinculis custodiret. Quirinus filiam eius
collo struma habentem? [illegible] audi-
tis exhortationibus beati Hermetis
de fide Christi et visis signis que dominus
in martiribus suis Alexandro et
Hermete operabatur ipsam eandem
filiam suam obtulit eis ad sanan-
dum. Cui dixit beatus Alexander:
Tolle boiam (i. catenam) de collo meo et in-
pone ei. Quod cum obedienter perfecis-
set sanata est filia eius. Vocabatur
autem ipsa Balbina atque ipse pater eius
Quirinus et ipse cum vinculatis quos in
custodia tenebat cum domo sua
baptizatus est. Quod cum innotuisset
comiti [illegible] Aureliano iudi-
ci [illegible] iussit adduci Quirinum
et dixit ei: Ergo qui filium te diligen-
tem [illegible] irrisisti me deceptus ab Al-
exandro. Dixit ei Quirinus: Ego vo-
[illegible] fratres [illegible] hujusmodi [illegible]
[illegible] aliud non credo omnes
qui erant in carcere [illegible]
dimissi [illegible] et noluerint [illegible]
[illegible] Aurelianus fecit ei lin-
guam abscidi deinde in eculeo suspe-
di [illegible] Aurelianum non credere.

linguam iussit ei amputari et pedes
abscidi et sic eum decollari. Cuius corpus
[illegible] Christiani corpus in via Appia se-
pelierunt in cimiterio Pretextati.
Silvanectis civitate natalis
sancti Regli episcopi qui ibidem [illegible]

Philippus primus praedicatur.
Philippus apostolus Christi cum viginti
annis per Sithiam praedicasset a pa-
ganis detinetur et ad immolandum
statue Martis ab eis compellitur. Tunc
sub basi draco quidam ingens exiliit qui
filium pontificis ignem ministrabat
in sacrificio interfecit et duos
tribunos quorum ministri Philippum
vinctis detinebant extinxit et ce-
teros adeo suo flatu fetido infe-
cit ut omnes morbidi redderentur. Dixitque
Philippus: Credite mihi et statuam
illam confringite et in loco eius crucem
domini adorantes ponite ut infirmi
vestri sanentur et mortui resuscitentur.
At illi qui cruciabantur clamabant:
Fac tantum ut sanemur et hunc Mar-
tem deicimus et confringemus. Tunc
Philippus draconi precepit ut in
locum desertum descenderet ubi nulli
omnino noceret. Qui statim recessit et ul-
terius non comparuit. Tunc Philippus
omnes sanavit et illis tribus mor-
tuis vitae beneficium impetravit. Sic
universis credentibus adhuc per unum
annum praedicavit et eis presbiteros et
diacones ordinavit. Et inde ad
civitatem Ieropolim venit ibique
heresim Hebionitarum qui Christum car-
nem fantasticam sumpsisse dogmat-
izabant extinxit. Erant autem ei

Tandem [illegible]

duae sanctae virgines per quas dominus multos ad fidem convertit. Philippus autem ante septem dies obitus sui omnes presbyteros et episcopos convocavit et ait illis: hos septem dies praestat vobis dominus ad monitionem. Erat autem annorum octoginta septem. Post hoc infideles eum tenuerunt et ad instar magistri sui quem praedicabat affixerunt et sic ad dominum migravit et feliciter vitam complevit. Juxta eum duae filiae eius sepultae sunt, una a dextris et alia a sinistris.

Jacobus iste apostolus vocatus est Jacobus Alphei, Jacobus frater domini, Jacobus minor et Jacobus iustus. Jacobus Alphei non tantum dicitur secundum carnem generationem sed etiam secundum nominis interpretationem. Alpheus enim interpretatur doctus vel documentum vel fugiens de mundo per despectionem. Dicitur autem Jacobus Alphei quia fuit doctus per scientiae inspirationem, documentum aliorum per instructionem, fugiens de mundo per despectionem. Frater domini dicitur eo quod sibi simillimus fuisse perhibetur adeo ut plurimi in eorum facie fallerentur. Vel dicitur frater domini quia Christus et Jacobus sicut et duae sorores descenderunt sic et a duobus fratribus Joseph et Cleopha descendisse putabantur. Non enim dicitur frater domini quia fuerit filius Joseph sponsi Mariae de alia uxore sed quia fuit filius Mariae Cleophae quae fuit Cleophas fuit frater Joseph. Dicitur Jacobus minor ad differentiam

Jacobi filii Zebedaei. Licet enim Jacobo filio Zebedaei natu sit prior, fuit tamen vocatione posterior. Unde hinc consuetudo in plerisque religionibus obtinuit ut ille qui prius ingreditur maior vocetur et ille qui posterius minor, licet posterior sit aetate et maior tempore et dignior sanctitate. Dicitur etiam Jacobus iustus propter meritum excellentissimae sanctitatis. Unde secundum Hegesippus apostolorum vicinus ut in historiis ecclesiasticis legitur: Suscepit ecclesiam frater domini Jacobus qui ab omnibus iustus cognominatus est ab ipsis domini temporibus usque ad nos. Hic ex utero matris suae sanctus fuit, vinum et siceram non bibit, carnes numquam manducavit, ferrum in caput eius numquam ascendit, oleo non est unctus, balneis non est usus, sindone tantum veste utebatur. Tot autem genua flexit ut callos in genibus sicut camelus haberet. Propter hanc incessabilem et summam iustitiam appellatus est iustus. Hic solus inter apostolos prius ingredi in sancta sanctorum meruit. Dicitur etiam quod primus inter apostolos missam celebravit. Nam propter excellentiam sanctitatis eius hunc honorem apostoli ei detulerunt. In passione autem domini Jacobus votum vovit se non comesturum donec videret dominum a mortuis resurrexisse. In ipsa autem die resurrectionis cum usque ad diem illam nihil gustasset, tunc ei dominus apparuit

et illis qui cum eo fuerunt dixit: Ponite
mensam et panem. Deinde accipiens
benedixit et dedit iacobo iusto di-
cens: Surge frater mi et comede quia
filius hominis a mortuis resurrex-
it. Septimo autem anno cum perfecisset
in episcopatu suo et in die pasche apostoli
iherusalem convenissent, interrogavit eos
iacobus quanta per eos fecisset dominus co-
ram populo referebat. Cumque septem die-
bus iacobus cum aliis apostolis in
templo predicasset coram cayapha
et aliquibus iudeis et iam prope esset
ut baptizari vellet, repente quidam
templum ingrediens clamare
cepit: O viri israelite quid facitis
cur ab istis magis vos decipi
permittitis. Intantum autem populum
concitavit ut apostolos lapidare
vellet. Ascendit itaque homo ille super
gradum ubi iacobus predicabat
et ipsum precipitavit deorsum
et exinde plurimum claudicavit.
Hoc autem septimo anno post ascen-
sionem domini beato iacobo passus
est. In anno episcopatus sui tricesi-
mo videntes iudei quod paulum non
possent occidere eo quod cesarem
appellasset persecutionis sue ty-
rannidem in iacobum converterunt
quod cum occasione querentes iudei
ad eum convenerunt dicentes: Ro-
gamus te ut revoces populum quia
ipse erravit in ihesu putans quod ipse
sit christus. Deprecamur ergo te ut sua-
deas omnibus convenientibus in die
pasche de ihesu; tibi enim obe-
dimus omnes et de te testimonium

perhibemus cum populo quod iustus es
et personam nullius accipis. Statue-
runt igitur eum super pinnam templi et
voce magna clamantes dixerunt: Iustis-
sime virorum cui nos obedire debe-
mus, quoniam errat populus post ihesum christum crucifixum,
nobis expone quid tibi videtur. Tunc iacobus in-
genti voce respondit: Quid me interro-
gatis de filio hominis? Ecce ipse sedet
in celis a dextris summe virtutis
venturus iudicare vivos et mortuos.
Hoc audientes christiani valde gavi-
si sunt. Pharisei et scribe dixerunt:
Male fecimus quia tale testimonium prebuimus
de ihesu, sed ascendamus et precipitemus
eum deorsum ut ceteri terreantur et
ei credere non presumant. Et simul dixe-
runt: O o et iustus erravit. Et ascen-
derunt igitur et precipitaverunt eum.
Cumque eum precipitassent lapidibus
obruerunt dicentes: Lapidemus
iacobum iustum. Qui deiectus non so-
lum mori non potuit, sed conversus et
in genua procidens dicebat: Ro-
go domine, dimitte eis quia nesciunt
quid faciunt. Tunc unus ex sacerdo-
tibus de filiis rechab clamavit:
Parcite queso, quid facitis? Pro vobis orat
hic iustus quem lapidatis. Tunc
unus ex illis perticam fullonis
arripiens vehementer in caput
eius impegit et cerebrum excussit.
Hec egesippus. Tunc quo in martirio mi-
gravit ad christum et sepultus est
ibidem iuxta templum sub nerone
anno domini.

Inventio sancte crucis dicitur quia hoc
die ab helena [illegible]

nunc in monte calvarie inventa fuit. Sed cum ipsa ierosolimam venisset omnes iudeorum sapientes qui per totam regionem inventi sunt ad se congregari fecit. Iudei autem nimis formidantes dixerunt ad invicem: Quare putatis quod regina nos ad se congregari fecit? Unus autem ex eis iudas nomine dixit: Scio quod vult discere ubi sit crucis lignum in quo christus crucifixus fuit. Videte ne quis sibi dicere presumat sin autem certissime scitote quod lex nostra evacuabitur et paterne traditiones destruentur. Zacheus enim avus meus prenuntiavit Simoni patri meo moriens dixit mihi: Vide fili quando requiretur crux ipsius christi illam non manifestes antequam pro ea tormenta patiaris. Numquam enim cessabit iudeorum gens regnabit sed illum crucifixum adorabunt quia ipse est christus filius dei. Tunc ego: Si ergo patres nostri ipsum dei filium cognoverunt cur ipsum in patibulo affixerunt? Et ille: Novit dominus quod numquam in consilio ipsorum steti sed eis sepius contradixi. Et quia ipse phariseorum vitia corripiebat ipsum crucifigi fecerunt. Ipse autem die tertia resurrexit et celos videntibus discipulis suis penetravit. In quem etiam stephanus frater tuus credidit quem iudeorum insania lapidavit. Vide ergo fili ne umquam ipsum et discipulos eius audeas blasphemare. Dixerunt ergo iudei ad iudam: Nos etiam numquam audivimus. Verumptamen si regina de hoc te interrogaverit vide ne sibi confitearis.

Cumque illi ante reginam stetissent et illa eos interrogasset de loco in quo christus fuerat crucifixus et ipsi nullatenus indicare vellent iussit omnes igne cremari. Illi vero timentes tradiderunt iudam dicentes: Hic domina iusti et prophete filius optime novit legem et tibi omnia que ab eo quesieris indicabit. Tunc illa omnes dimittens tenuit solum iudam. Cui dixit: Mors et vita tibi posita sunt; elige quod malueris. Ostende mihi locum qui golgatha dicitur ubi fuit dominus crucifixus ut crucem eius invenire valeam. Respondit iudas: Quomodo locum scire possim cum ducenti anni iam effluxerunt et nec ego illo tempore fuissem? Cui regina: Per crucifixum te interficiam fame nisi dixeris veritatem. Iussit igitur ipsum in puteum siccum mitti et fame molestari. Cumque ibi sex diebus sine cibo mansisset die septima extrahi petiit et crucem indicare promisit. Cumque extractus ad locum venisset et ibi orasset locus terre motus est et fumus aromatum mire odoris sentitur ita ut miratus iudas ambabus manibus plauderet et diceret: In veritate christe tu es salvator mundi. Erat autem in loco illo templum veneris quod adrianus imperator ibidem construxerat ut si quis christianorum in illo loco adorare voluisset videretur venerem adorare et ob hoc oblivioni datus erat locus. Regina vero templum destrui et locum arari fecit. Post hec iudas se precingens fodere cepit et viginti passus fodiens tres cruces

absconditas invenit, quas ad reginam
deportavit. Sed cum crucem Christi a la-
tronibus latronum nescirent discernere,
eas in civitatis media posue-
runt gloriam dei expectantes. Et ecce
circa horam nonam cum quidam iuvenis
defunctus mortuus Iudas feretrum
tenuit et primam et secundam crucem
super corpus defuncti apposuit, sed ne-
quaquam ille resurrexit. Apponens quoque
tertiam, protinus redit ad vitam.
In historiis tamen ecclesiasticis legitur
quod quaedam mulier primaria civita-
tis semiviva iacebat, protunc episcopus
Ierosolymitanus primam et secundam
crucem apposuit et nihil profecit,
tertiam apposuit et protinus mulier sa-
nis oculis resurrexit. Ambrosius
autem dicit quod ipsam crucem
domini ab aliis per titulum quem posuerat
Pilatus quem invenit ibidem invenit
et legit. Diabolus autem in aere vociferaba-
batur dicens: O Iuda, cur hoc fecisti,
Iudas meus contrarius operatus est; nam
ille me suadente fecit proditionem
et tu me renuente istum invenisti.
Per illum multorum lucratus sum
animas, per te videor perdere iam lucratas.
Per illum regnabam in populo, per te iam
expellor a regno. Verumtamen tibi
vicem rependam et alium re-
gem suscitabo qui quidem de Iulia-
no apostata dicitur fuit, qui Iudam
cum multis tormentis torque-
ret et Christi martyrem fecit.
Audiens Iudas dyabolum vociferantem
nihil expavit sed constanter dya-
bolo maledixit dicens: Christus dominus
ipsum te dampnet in abyssum ignis eterni.
Post hoc Iudas baptizatur et Cyriacus
nominatur et Iherosolymitanus ibidem
episcopus defuncto ibidem episcopo
ordinatur et Cyriacus vocatur. Cum autem
Helena clavos domini non haberet, roga-
vit episcopum Cyriacum ut ad locum pergeret
et clavos quaereret. Qui cum venisset et
ad dominum preces fudisset, statim clavi
velud aurum fulgentes in terra appare-
runt. Quos ille accipiens reginae detu-
lit. Illa autem genua flectens in terra et
caput inclinans cum multa reverenti-
a adoravit. Partem crucis Helena
filio detulit, partem vero
thecis argenteis reliquit in loco.
Clavos autem quibus dominicum corpus fuerat
affixum ad filium detulit, ex quibus,
ut Eusebius Caesariensis ait, frenos quibus uteretur
ad bellum apposuit, et aliis gale-
am armavit. Nonnulli etiam asse-
runt quatuor clavos in dominico corpore
fuisse, ex quibus Helena duos in
freno imperatoris posuit, tertium in
ymagine Constantini quae se eminet
Romae urbe locavit, et quartum in
mari Adriatico quod usque tunc
fuit naufragantium vorago praecipitavit
praecipiens ut festum de inventione
sanctae crucis singulis annis sollempni-
ter celebraretur.

Rome sanctae Balbinae virginis
filiae Quirini martyris. Cum
Quirinus tollens boiam de collo Alex-
andri ipse secundum visionem et cum
peteret ut collo filiae suae strumam
habentis imponeret. Ecce tribunus puer
cum facula apparuit qui se
angelum domini fuisse et venire

ad puella dicens Salua esto et
in virginitate tua permane et
ego fratrem et sponsum video tuum
qui pro amore tuo sanguinem suum
fudit Procedens igitur princeps ut
perficeret quod de bono et iustissimo
fuerat uidens libero filiam suam sa
nam quam per Hermetem et beatum Alexandrum
baptizatam et illam in virginitate
plenam operibus bonis permansit
... sepe osculari bonum ...
beati alexandri Dixit ... Alexander
Alexander Desine habet bonum
osculari ... Pontius ... domini mei
percutere ... et illa osculatur
Tunc dedit operam et summo
studio ... magnis
... ad illam ... sancte
... et ... fecit ...
... Hermetis ... et ...
Ipsa uero iuxta balbinam post ...
tu ... sepulta est
... inuentum ...
... in ...
Iohannes apostolus et euangelista
dum ephesi predicaret a proconsule
capitur et ut diis immolaret
inuitatur Qui cum renuere in car
cerem mittitur et ad domitianum
imperatorem epistola destinatur in qua
magnus sacrilegus dicitur et Christum
2 crucifixum colere nominatur Iussu
igitur domitiani romam deducitur et
decaluatus deris capillis pro deri
sione in caput ... et
ante portam urbis que latina
dicitur in dolium feruentis olei
igne subter ardente mittitur

iubetur ullum cum ... dolorem
sentit sed penitus illesus exiuit
In illo igitur loco christiani ecclesiam
fabricauerunt et dies illa quasi dies
sui martirii sollempnizatur Cum sic
quoque uero a predicatione cessaret
iussu domitiani in pathmos in
sulam mittitur et ... nec non ... et
romani apostolos persequebantur qui Christum
predicabat cum tamen nullum deum
respueret sed quia ipsum sine senatus
consilio auctoritate deificatum
nolebant quod ... de nemine fieri
prohibebatur Unde legitur in
hystoria scolastica quod cum pylatus
quondam uice ad tyberium de Christo
epistolas misisset ipse tyberius et
fidei ... romanis ... consentire
... et ... non
sua auctoritate ... fuit
Alia est quia legitur in ...
... ex eo quod romanis ... appa
ruerit Alia est ex eo quod om
nem cultum ... sine ...
... Alia est ex eo
quod mundi ... predicabat
et romani ... et ...
... non ...
... potentiam ...
Alia est secundum magistrum Iohannem
beleth quare imperatores et senatores
apostolos et Christum persequebantur eo
quod uidebant eum deos ...
et ... non dignitatem ...
... Alia est quia eo
... quod ...
... ad tyberium ...
non ... de Christi ...

libros destruxit et ideo eius collectio-
nem vult deus si voluit. Unde mar-
tyrologium: [illegible] de senatoribus occi-
dit et quosdam exilio condempnavit.
Christiani ipsius iohannis audientes fili-
um nomine [illegible] in via con-
[illegible] romam ad eum visi-
tandum accessit sed dum venisset
eum in exilium relegatum audisset,
inde que in campania [illegible] cum
tate venisset migravit ad domi-
num. Corpus in quadam spelunca sepul-
tum in [illegible] sed postmodum
a filio suo [illegible] fuit,
quod [illegible] multis [illegible] fuit in mi-
raculis multis refulgens ad [illegible]
[illegible] cum multo honore transl-
latum est.

Gordianus vicarius Julia-
ni imperatoris cum quendam
christianum nomine Ianuarium ad sacri-
ficandum compelleret ad predicationem
ipsius Ianuarii ad fidem cum uxore
sua nomine Marina et cum LIII viris con-
versus est. Quod audiens Iulianus Ianuarium exi-
lio relegavit et
Gordianum vero si sacrificare nollet
capite truncari. Decollatur ergo beatus
Gordianus et corpus eius ad
canes proiectum per septem dies [illegible] est.
Sed cum octo diebus illesum mansisset tandem
a familia sua raptum et cum beato
Epimacho quem dudum predictus Iulianus
occiderat non longe ab urbe
[illegible] fere uno miliari circa annum
domini trecentesimum sexagesi-
mum sepelitur.

Mamerti epi

Nereus et Achilleus eunu-
chi cubicularii Domitille
neptis Domitiani impera-
toris fuerunt quos beatus Petrus apostolus
baptizavit. Cum igitur predicta Domi-
tilla Aureliano filio consulis despon-
sata esset et purpureis vestibus tegeretur,
et Nereus et Achilleus ei fidem predica-
verunt et virginitatem multipliciter com-
mendaverunt ostendentes virginitatem
deo esse proximam angelis consanguineam
hominibus innatam, et quod viro subdita
pugnis et calcibus cedi, deformes
partus sepe parere. Cumque [illegible]
[illegible] monita sustinere po-
tentis oportet gravia quamvis [illegible]
matrum. Illa autem ait: Scio dum
[illegible] patrem meum fuisse zelotipum
et matrem meam ab eo quamplurima
passam esse. Numquid vir meus
futurus talis erit? Cum illi dicerent quod dum
sponsi videntur esse benigni, sed mariti
effecti crudeliter dominantur et aliquando ancil-
las preferunt dominabus. Omnis enim sanctitas
amissa per penitentiam potest revocari,
sola virginitas ad statum suum re-
vocari non potest. Reatus enim per penitentiam
expelli potest, virginitas revocari non po-
test ad statum pristinum [illegible]
gitur. Tunc Flavia Domitilla cre-
didit et virginitatem vovit et a beato
Clemente velata est. Quod sponsus
eius audiens licentia a Domitiano
impetrata virginem cum sanctis Nereo et
Achilleo in Pontianam insulam rele-
gavit putans se sic posse virginis
propositum immutare. Post aliquod
tempus cum ipse ad insulam pervenisset

et illas muneribus suis ut virgini-
tatem suaderent induxit. ipsi se penitus
respuentes magis eam in domino confor-
tabant. Quapropter cum ad sacrificia
compellerentur et dicerent se a beato petro
apostolo baptizatos nullatenus posse
ydolis immolare, capita cesa sunt
circa annum domini octogesimum quorum
corpora iuxta sepulchrum sancte petronille
posita sunt. Alios tres scilicet victori-
num euticetem et maronem qui cum do-
mitilla adhebant tenuit et eos toto
die in suis prediis laborare faciebat
et vespere canum cibaria ad manducan-
dum eis dabat. Tandem euticetem
cedi iussit quousque spiritum exalaret.
Victorinum vero in aquis fetentibus
suffocari fecit. maronem vero sub
immani ingente opprimi iussit. Sed cum
ingentissima petra quam vix lxx
viri movere poterant sic cum iactasset
ipse per immanem lapidem in humeris ac-
cepit et quasi leves paleas ad
duo miliaria portavit. Et cum plu-
rimi eum credidissent consularis eum occi-
fecit. Post hec aurelianus do-
mitillam de exilio reduxit et duas
virgines eufrosinam et theodo-
ram collactaneas eius ut ei suade-
rent misit quas tamen domitilla ad
fidem convertit. Aurelianus
cum sponsis predictarum puellarum et col-
lactaneis ad domitillam venit
ut eius nuptias celebraret et spon-
sas earum violenter opprimeret. Sed cum do-
mitilla predictos duos iuvenes
convertisset aurelianus domitillam
in thalamum introduxit et ibidem

mimos vel iuvenes cantare fe-
cit et eos secum saltare iussit
volens eam post modum violare. Sed cum
defecerunt mimi in cantando et ceteri
in saltando ipse tamen per duos dies
non cessavit quousque saltando defi-
ciens exspiravit. Luxurius vero fra-
ter eius impetrata licentia omnes qui cre-
diderant interfecit et cubiculo
ubi predicte virgines morabantur
ignem supposuit quae orantes spiritum
emiserunt. Sed corpora sanctus cesa-
rius mane illesa reperiens se-
pelivit illesa

Pancratius nobilissimus
parentibus ortus dum apud
frigiam patre et matre orba-
tus esset sub cura dyonisii pa-
trui sui relictus est. Ambo igi-
tur romam ubi largum habebant patrimo-
nium redierunt in qua vico corne-
lius papa cum fidelibus latitabat
a quo idem cornelio cum predictus
dyonisius et pancratius fidem
christi recepissent. tandem dyonisius
in pace moritur et pancratius ca-
pitur et cesari presentatur. Erat autem
pancratius quasi annorum xiiii. Cui
dixit dyoclecianus cesar. Infan-
tule suadeo tibi ne morte mala
moriaris quia cum puer sis facile
decipieris et quia nobilis probaris
et tu karissimi mei filius exstitisti
rogo te ut recedas ab vesania
tua ut velud filium meum te ha-
beam. Cui pancratius Et si puer
sum corpore cor tamen gero senile
et virtute domini mei ihesu christi

lxvi

tr. or. Vt apud nos tunc q̄ tu
ſpcturam quam eminus diu ar
cu q̄s me hominis colē decep
toēs et gnumanter ſimpitudes
fuunt quod nec pennib9 pe
perit et ſi hodie ſ nos tuos
d̄es ygnoſteēs ptm9 ouidium
leis ailes d̄s mirar quod colē
nō erubeſtes Augustus igitur
vides ſe capucēs vithi iuſticem
i via aurelia decolli carta
anno dni cc lxx cui9 corp9
octouilla ſenatrix diligēt ſepe
liuit. Dein9 ſepulchrum ut aīt
g. tinonem ſ. q̄s falſū in
me voluit aūq ad thorū p
ueniat a ſtatu a demone arreptus
ſtatuit a cades in terra penitus
vitā pdit. Ius nomē duou mt
dnos ēēt et uidet renū minime
ygnorabat zelo igit iuſticie
uidet duct. alios ad altare ſti
petri adduxit et ibidē ſuum
innocenciā ſuā quā pcedebat
iuramento expiare coegit ro
ganus apl̄m ut aliq̄ iudicio
oſtēder vindictā. Tunc ille in
teſta et nil mali paſſus fuiſſet
uidet eo9 malicie cōtrarius zelo
iuſticie ac tenſus exclamauit.
Demer iſte petr9 ā nimis
iudicioēs ē ā nimei differē
etiam ad penitētiam iuueniē z
ab eo rythmum. Tugo vellet
et ſi eius tumulū teus fal
ſū mīre pſupſiſſ manū
inde effe no potuit et inde
p9 modum exemitur. Vide

uſq hodie et pleriſq colluat
et ſic ſti pancracii reliquiis
peridus vniamentū fiat.

Rome ſtetit mirum alexā
der ppe euen et theo
doli pſbiteri ſb traiano
principe iudice aurelano ce
lebrat natalis. Alexander
ep̄atum rome tenuit quint9
p9 btm petrū annos decē men
ſes duos dies decē tantum i
capabilis fide claruit9 in qua
inam pre ſenatori urbis co
ac adduxit q p9modū uſq de
traiano pncipe ab aurelia
no comite utruſq malicie car
ceri mancipatus poſt dece ac
diuā uarietā ubi ppuerū
filiū quā febre ardete e
corā noſtro ſilentio eduet
p feneſtrā ad domū qrini tribu
ni ubi btus hermes ptre ſb cuſto
dia tenebat pduxit. Poſtq
ſanauit e filia ipi9 qrini bal
bina noie et ipe qrin9 quilius
baptiſmū gratiam deſiderauit.
Poſtq deliberacionem et bapti
ſationem eoz q̄s vinctis aſtri
ctos in carcerem qrin9 ipe tenu
ēat int q̄s duos quibq ſimi
mos pbros nīt eos ǵſuir
ēēt euenciū et theodolū qui
de oriente venerat. Poſtq uro oīa
et ſiquitatia ab eo venerabi
lit geſtis aurelano comite
trecen principe adhuc trittius
ſupdem adrian9 nodū ipo
bat exhibitus ē ſed eū ipſis

bus duobus presbiteris primo in eculeum
levatur et tercio ungulis atque
lampadibus adurebatur et constantissime
Cumque nullas daret voces dixit ei Au-
relianus: Quare taces? Sanctus Alex-
ander respondit: Quia tempore orationis Chri-
stianus homo cum deo loquitur. Deposito autem
Alexandro iussit ipsum videre ap-
plicari Eventium et Theodolum et in-
terrogavit beatum Alexandrum quis esset
iste. Sanctus Alexander dixit: Ambo
sunt viri sancti presbiteri sunt. Tunc versus
ad beatum Eventium videre interroga-
vit: Quanto tempore es Christianus? Cui beatus
Eventius respondit: Ante annos
lxx et annorum undecim sum baptiza-
tus et annorum viginti presbiter ordina-
tus et nunc lxxxi et unum annos
annos agens et illum unum annum in
etate complevi. Et postquam interrogavit
etiam beatum Theodolum et in confessione
manere videret, iussit fornacem
incendi forti et beatum Alexandrum
atque Eventium ligatos in medio proi-
cere cum eis et beatus Theodolus
sponte in flammas prosiluit di-
cens cum ipsis et pariter gratias
agentes: Igne nos examinasti
et non est inventa in nobis iniquitas.
Quod cum nuntiatum esset ipsi tunc
habens fecit beatissimum Alexandrum
punctis creberrimis per totum pungi
membra donec deficeret. Morti
fine virtutis vitam suam comple-
vit. Eventium autem duos presbiteros gladio
consumptos sunt quorum corpora Seve-
rina femina religiosa collegit et
beatum Alexandrum atque Eventium

in uno sepulchro sepelivit. Theodo-
lum in alio separatim posuit ha-
bentem monumentum in predio suo quinto
nonas maii.

Servatius ex parentela sal-
vatoris nostri ihesu christi secundum
carnem ortum habuit. Anna enim et
Esmeria sorores erant iuxta
legem moysi. Ex Anna autem fuit
mater beate marie matris christi. Esme-
ria vero genuit Elizabeth matrem
iohannis baptiste et Eliud fratrem eius.
Eliud genuit Eminu. Eminu
itaque relictis parentibus et patria tran-
sivit in armeniam et commoratus est
ibi in vico cui nomen Phlesima cum
coniuge sua Memelia de qua ge-
nuit Servatium. Qui cum natus esset in
studiis et abstinentie virtute pri-
mitias vir alia die mansuetus
inter suos sunt. Hic sanctus iam docti-
manu superius inspiratus est.
Adultus vero iherosolimam adiit
ubi sacerdos ordinatus est. Die autem
quadam dum oraret astitit ei an-
gelus domini dicens ei ut iam tun-
geren quod nunc per passionis mortem
vocabatur ingredi cum confortaliter
eum posuit in orientem et linguas
pro quibus rusticos debebat ut eos
dictos doceret valedicens patribus
pedes est. Iter incepit venit ad ci-
vitatem tungrensem iussam et in vicu-
lum sibi tungrensis qui nunc octavum ab
octaviano quondam augusto
denominata est. Cumque hic annos
magna et gloriosa miracula
publica in ecclesia beate marie pro

eligendo pontifice congregati
Virga autem pastoralis ita ut sibi al-
tari illic posita a pontifice Mater-
no tempore primo mortuo quod ibi perma-
neret clericis omnibus sine dubita-
tione quis eam de altari tollere presume-
ret donec eis dominus dignum ponti-
ficem designaret quem etiam monuit
ieiuniis et orationibus postulare.
Mox autem ut beatus Servatius ecclesiam
intravit facta oratione gratiam prebuit
angelus domini virgam pastoralem in
oculis omnium elevans ei porrexit.
Quo signo divinitus premoniti ip-
sum pontificem constituerunt in quo
officio tam strenuus apparuit
ut omnibus esset amabilis [illegible]
quociens verbum dei predicavit ab
omnibus intelligebatur [illegible] lo-
quens [illegible] inexperte
opus habuit. Hic condidit multa
solli[illegible] et celebrius [illegible] in
die cene convenirent. Huius quibus
[illegible] habebat [illegible]
[illegible] opposuit Servatius
et [illegible] ut ingredientes [illegible]
[illegible] dei cum magna devocione
susciperent [illegible]
[illegible] et [illegible] et
[illegible] suis [illegible]
[illegible]. Cum illo
tempore in civitate Coloniensi [illegible]
[illegible] nomine pontifica-
[illegible] que [illegible]
[illegible] Servatius
deceptum deposuit et loco eius
virum [illegible]
constituit. Post hec Servatius [illegible]

tertium decimum annos ibi [illegible] primus
constituit ubique [illegible] posuit
Huic dominus quod civitas Tungrorum
et tota circumiacens terra Gallia
revelavit. Unde ab omnibus ma-
lis operibus eos cessare commonu-
it ut iram dei possent in misericordiam
penitentes mutare. Rogatus Ser-
vatius a sacerdotibus Francie
venire in Franciam venit ad urbem
Treverensium ubi occurrit ei sa-
cerdotum multitudo que ad beatum
[illegible] super casu pa-
trie legatos mittere ordina-
verunt et ad hoc [illegible]
virum sanctum [illegible] episcopum ele-
gerunt ut patribus suis et
apostolorum meritis gladium domini
evadere possent. Ille autem talibus se
ope insufficientem asserens
Servatium prelatus virum
sanctum ad hoc opus [illegible]
digniorem. Demum omnes qui
sunt ad beatum Servatium [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] instantia [illegible] ro-
mam direxerunt. Veniens autem
vir dei [illegible] et beato auctore
[illegible] urbis [illegible] et
susceptus ubi lapide altaris
ex casu trabis confracti a
fratribus rogatus manum te-
tigit et integre solidatur
et sic eorum orationibus [illegible]
[illegible]
omnes sibi oblatos [illegible]
curavit [illegible] venit
visa est stella [illegible] venturus

erat innotescere et fulgore suo ur-
be et apostoli basilicam illustrare
et apostolice sedis alumpni ibi in-
signissime adventum venien-
tem honorifice susceperunt
Ille autem suam in ... limina
circuiens protinus dum in ecclesia
apostolorum vigiliis et orationibus
vacaret lassus sompno corri-
pitur videtque in visione ante
altare positum thronum et in
eo sedere filium dei quem cingebant
bant multe legiones angelo-
rum et multitudo sanctorum ...
sanctus mancipabat pro salvatio-
ne sue ecclesie ... peregrinatorum
Aderant beati apostoli Petrus et Pau-
lus pro sua ecclesia prima sup-
plicantes barbari et ...
quidam in ecclesia christi pungitur
Stephanus cum collega suo
Nichodemo pro consecratione
metensis ecclesie cum aliis pro omni
supplicantes Ut autem dei servi-
tus beati Petri presumunt ex-
postulat quantum sanctus pro suis
civibus intercedat Cui apostolus
sic respondit Quid me vir dei
inquietas apud deum diu diffi-
nitum est ut tota in ecclesia gal-
lia urbs et tungrensis que est
et tua cathedra in angustum
sue proditionis abeunt necesse
est sepulchrum est sanctum in certo
civitate est eos sepeliens pro
quibus te sollicitudinem nolumus ita
ex omnibus gallie civitatibus
hec sola superest Tolumus unde

et oratorium metense Stephani
prothomartyris Et dixit apostolus be-
ato Servatio clavem argenteam tradidit
quo celum aperiret et clauderet et
admonuit festinus redire quia
urbis tue tungrensis ruinam videre
debes ante eius desolationem in-
gredis Redit ille et in tota in-
veniens predicta devastatione in-
venit consternatus inviduit et cor-
pusculum cathenam sub invocatis
medio limine celum ...
vatum cecidit et ...
visu ...
de extra in servandus ...
sepultantibus illis summo loquen-
te aqua eius expansis
a fine solis peremit Unde ...
... barbari ... quod sit et unde
vel quo pergat perunctantur Ille
autem dixit Ecce servum dei summum
Servatum barbari ad nomen dei
sanctum liberum abire permiserunt
Inde autem Servatius terris eius
et possessionem ... lassus
sitivit et fons in terra signum dens
ingentem fontem produxit qui usque
hodie medela languentibus prestat
Wangionum et Wormatiam de-
veniens a suo ... digne
suscipitur Ubi cum auctor ...
episcopus et ... veniens colon-
iam Severinum episcopum salutavit et
inde ... ad ...
pergit et sic Metensem venit ubi
nunc ... solempnia fontes
eius sunt solemnitate Ibique
princeps episcopus et ipso ... roma

vixerat et audierat enarravit
Ab inde ad octavam que a Tungris
urbem v dies tradunt cunctis
illis convenit et de gaudio hoc et
boni operis exercitatione admonuit
et ostendens clavem argenteam a pe-
tro apostolo sibi traditam hec inquit
Novimus me ianuam celi aperire
et claudere per dei donum posse. Et
assumptus secum sancto reliquiis sancti
que [illegible] nostro dextra eius be-
nedictione advenit Traiecti ibique et
divina celebrantem angelis dominum in
altari apparuit et fine huius vite
terminique celestis premio eadem per dei
desiderat quod cum omnes ipsis cius et
[illegible] Ille autem levata fe-
bre correptus hora nona vale
dicens fratribus celo spiritum reddidit
in eodem tunc [illegible] celitus descendere
quod duobus diebus ibi manens repleverunt
dum se sentit et viri corpus eius
involvebatur ipso videre angeli
eius obsequiis sic corpus eius
positum ante [illegible] omnes fra
[illegible] Quo tumulato
in agro publico ad dextram
eius [illegible] cum hyemis tempore ter
ram repleret nullus tum sepulchrum
eius tangebat donec devocione
[illegible] super eius membra ec
clesia est fabricata

In diebus Antonini imperatoris
sub [illegible] et Sebas
tiano comite. Erat tunc quidam
miles de [illegible] nomine Victor
[illegible] et tunc dominus Tunc Se-
bastianus [illegible]

domino meo Christo in celis [illegible]
ut eam sacrificet [illegible]
[illegible] Victor respondit Ego sum
miles magni regis Ihesu Christi
et immortalis dei qui [illegible] non obe
dio mortali regi quia regnum eius
stabile non est regnum autem Ihesu
Christi non corrumpitur nec finem
[illegible] Tunc Sebas
tianus dixit Victor libenter
de nullis tormentis et sacrifica
diis Victor respondit Ego domino
meo Ihesu Christo [illegible]
Tunc Sebastianus iussit eum con
stringi et digitos eius confringi
et [illegible]
[illegible] Victor
ingenti gaudio repletus dixit
Gratias ago domino meo Ihesu Christo quia
me [illegible] famulum per [illegible]
[illegible] Tunc comes
iussit eum [illegible]
[illegible] unus
[illegible] orationem [illegible]
[illegible] Tunc
comes iussit illi dari venenum
a malefico ut [illegible] in
cibum Victor vero accipiens orave
[illegible] et nil mali sensit
Tunc maleficus obtulit [illegible]
[illegible] venenum [illegible]
et nil mali sensisset ego [illegible]
[illegible] maleficium meum et [illegible]
[illegible] Victor [illegible]
[illegible] non potuit
et [illegible] maleficus [illegible]
[illegible]
[illegible] Christo

Tunc comes iussit neruos eius de
corpore uelli. Sed eius omnibus nullus do-
lor accidit. Et sicut erutis a corpore
neruis leuior effectus est et in xpo
confortatus. Tunc comes iussit
feruenti oleo perfundi membra
eius. Victor dixit. Sic mihi est
oleum feruens sicut homini sitienti
aqua frigida. Tunc comes iussit
calcem cum aceto in guttur eius
perfundi. Victor dixit. Acetum
tuum et calx mihi tam dulcia sunt
ut fauus mellis pro amore ihesu
xpi. Tunc comes iussit oculos
eius erui. Victor dixit. Oculos
corporis eruere potes sed oculos
mentis eruere non potes. Proinde
quecumque uolueris paratus sum ferre pro
nomine xpi. Comes iussit eum
deorsum suspendi et sanguis de
naribus eius fundebatur in terram.
Post horam uenientes milites
inuenerunt eum quem putabant
mortuum et cum hoc uidissent
territi facti sunt. Et ut Victor
dixit eis. In nomine ihesu xpi pro
cuius nomine ego suspensus sum
illuminati [illegible] et illuminati sunt. Mi-
lites dixerunt comiti quod eis
contigerat. Iterum comes iussit
eum [illegible]. Tunc mulier quedam
nomine corona [illegible] sedebat
adueniens clamauit dicens
Videns Victor et [illegible] operi-
ent(?) [illegible] uidit duos angelos
de celo duas coronas ferentes
maiorem et minorem [illegible]
[illegible] cum sim [illegible]

capio tibi regnum dei habere cum sanctis
Hec audiens comes [illegible]
iussit eam duci ad se et ait
Quo nomine uocaris. Respondit Coro-
na uocor. Comes iubens eam sacri-
ficare diis. Cum autem nollet sacri-
ficare nimio furore succensus
precepit duas arbores flecti que
usque se coniungerent et usque
ligari beatam coronam et sic
eas dimitti. Dimissis arboribus
scissum est corpus beate corone per
partes et sic gloriose compleuit mar-
tirium suum. Victoris autem iussit
sit comes plecti caput. Cum autem
decollatus esset beatus Victor de
collo eius exiuit lac et sangui-
nis. Plerique hoc miraculum viden-
tes crediderunt in dominum ihesum xpm.

Rome sancta Potenciana uirgo
ex illustrissimo genere pro-
dens discipula sancti Petri
apostoli fuit [illegible] cuius mater Sabinel-
la soror uero Praxedis que pussil-
lum(?) [illegible] et religione
xpi erudiuit uirgines [illegible]
religione post obitum parentis [illegible]
[illegible]
[illegible] nocte dieque [illegible]
ymnis et orationibus [illegible]
[illegible] Pastore
presbitero cum eis in laudibus
~~[illegible]~~
dei perpetuare. Remanente [illegible]
[illegible] laudibus [illegible]
[illegible] post
[illegible] multos

nimium venerabilis exhibuit se
pulcherrimas preces frequentans
sanctis et vigiliis per annum ieiunans
[illegible] meditatus [illegible]
[illegible] ad christum migraverunt. Po-
tentiana vero xvi kalendas iu-
nii posita in cimiterio priscille
via salaria. Praxedis vero quie-
tissima xii kalendas augusti et
ipsa cum sorore iuxta patrem suum
posuerunt posita est. Ecce ipsa die
basilica [illegible] patris supradicta
virgini [illegible] apostolis ipso in
[illegible] [illegible]
[illegible] ad coronam vite im-
maculatam custodivit.

Urbanus calixto pape suc-
cessit. Cuius tempore cum fuisset
maxima persecutio. Tandem Alma-
chius prefectus qui beatam ceci-
liam decollaverat sanctum urba-
num inquiri fecit diligenter quem
in spelunca cum tribus presbiteris
et tribus diaconibus
ipsum in carcerem mitti iussit.
Post hec coram se ipsum adduci
precepit et [illegible] quinque milia ho-
minum cum sancta cecilia et
illustribus viris tyburtio et va-
leriano seduxerat [illegible] obice-
ret et thesauros cecilie re-
quisivit. Cui urbanus ait
video plus te ad sevitiam
in sanctos dei induci cupiditate
quam cultu deorum. Thesaurus
cecilie per manus pauperum
celos ascendit. Cum ergo sanctum
urbanum cum sociis plumbatis

cedem et ipse nomine domini ydolum ino-
cet sibi dicentes presbiter ait. Sapiens
vult ille senex videri et ignotum ig-
nota loquitur. Cum autem superari non pos-
sent rursum in carcerem includuntur
ubi tres tribunos ad se venientes cum
custode carceris Anolino sanctus ur-
banus baptizavit. Audito igitur quod
Anolinus christianus factus esset presides sibi
et sacrificare renuentem decollari
fecit. Urbanus cum sociis suis
ad simulacrum ducuntur et thura impo-
nere urgentur. Tunc orante urbano
simulacrum cecidit et viginti duos
sacerdotes qui ignem ministrabant oc-
cidit. Tunc sancti gravissime laniantur
et post hec ad sacrificandum ducuntur
qui in ydolum pariter conspuentes fronte
crucis munierunt et invicem dato pa-
cis osculo capitale sententiam exce-
perunt. Carpasius autem statim a
demone rapitur et deos suos blas-
phemans et christianos invite magni-
ficans a demone suffocatur. Quod
uxor sua Armenia videns
cum filia sua Lucina et tota fa-
milia a sancto fortunato presbitero
baptisma suscepit. Et post hec
corpora sanctorum honorifice sepelivit

Circa annum domini sexcentesi-
mum octogesimum septimum
beda venerabilis presbiter et mo-
nachus in anglia claruit qui
licet in sanctorum cathalogo conscribatur
tamen ab ecclesia non sanctus sed venerabilis appel-
latur et hoc duplici de causa. Prima
est quia pre nimia senectute eius oculi
caligabant habebat quendam in-

stiut ductore habens per vicos et castel
la ducebatur ut ubique verbum
dei predicabat. Quadam vice dum
per quandam vallem lapidibus plenis transi
rent eius discipulus derisionis causa ei
dixit quod ibi esset magnus populus congre
gatus qui eius predicationem silenter et
attente exspectaret. Tunc ille fer
venter predicare incepit et in fine per
omnia secula seculorum conclusisset mox ut
fertur alta voce lapides clama
uerunt Amen venerabilis pater. Quia igitur
lapides cum miraculo responderunt
venerabilis. io venerabilis appellatur. Vel
ut alii asserunt angeli responderunt
[illegible] venerabilis pater dixisti. Beda est
e [illegible] eius morte clericus quidam
causa devotionis quendam versum edere cupie
bat quem in eius tumulo sculpi fa
cere volebat in marmore. Hic
sunt in fossa Bede valens versus
clericus [illegible] ossa sed quia talis finis ver
sus agminis non placebat et se
dula mente revolveret ut congruum
finem videret. Cum quadam nocte multum
super hoc cogitans veniret ad tumulum
premissis manibus anglinus versum
clericus scriptum reperit et firmum. Hic
sunt in fossa Bede venerabilis ossa. In
die festi ascensionis cum morti ap
propinquaret ad almam portam se
faciens ait: O rex glorie domine virtutum
qui triumphator hodie super omnes celos
ascendisti ne derelinquas nos orpha
nos sed mitte promissum patris in nos
spiritum veritatis alleluia. Deinde dum
finivisset in pace obdormivit.
Tantus odor ecclesiam perfudit ut

in paradiso se existimarent. Eius
corpus apud Ianuam congrua devo
tione colitur.

Maximinus urbis episcopus
pictauorum indigena clarissi
mis ortus natalibus fratrem
habuit Maxentium quo nobiliter educatum
et penitus (?) patris [illegible]
[illegible] digniorem cognovit
defensores. Maximinus autem divino [illegible]
tu [illegible] solum [illegible] accepit
[illegible] Gallia commigravit in Tre
verorum urbe [illegible] et spectatum
pluribus agrum [illegible]
dum [illegible] ob [illegible]
vite [illegible] ordinatus est. Huic [illegible]
[illegible] illi pere
[illegible] dignitati [illegible]
vir [illegible] et
ecclesia nomine [illegible]
[illegible] et magis
[illegible] vigilando studere
[illegible] et intueri ductorem
[illegible] quod Maximinus agricio
episcopo defuncto mox in pastoralis of
ficio esset successurus qui [illegible]
[illegible] omnibus
se imparem [illegible]. Et non multo
post Agricius [illegible] mortem
mortem sempiterne vite felicitate
mutavit et Maximinus ei successit
[illegible] et defunt
[illegible] pahnos
curabat [illegible] officiis
honoribus fungitur. Erat ei solep
nis consuetudo [illegible]
[illegible] cum [illegible] episcopis summis
[illegible]. Huius tem

gratia quinto se operatissimo confessore
marino totum pergit. Illis autem in
vlacera per dies forte ascella
confectionis beatam febrit ursus
ostendit eum presbyterum devoravit.
Dixit marinus in nomine domini te di-
spersisse ut iumentum non ab
eo recedat sed suppleat ipsa iumenti
omnes assumeret. Ista cuius stupo
successisse omni et quasi filii ad
locum qui ursarii villa dicitur devenire
terret sic nomine mansuetissime fa-
mulatum. Ibi demum a violento
presbytero virginem deprimente de eius loco
ea recepisse. Unum quasi primum sibi
sibi fuerit in bono suo episcopo elimi-
natus et sancto. Marinus beni
matutinum tremium in urbe sancti
a Christi nunc suorum populo diuphi
civitati benedictionis et vertis communa.
Ibi martinus spiritale sibi filium habe-
tum martino erudiendum quousque fieret
quem sancti libris instructum presbyterum
ordinavit. Marinus autem ad ipsa
reuertitur ad vilico post ibi vitam
excessit sancto tempore labore fructum
a domino consecutus est.

Petronilla

Petronilla cuius vitam beatus
Marcellus scripsit fuit
filia sancti Petri apostoli quae cum
nimis speciosa esset et ex volun-
tate patris febribus laboraret
discumbentibus apud eum discipulis
dixit ei Titus: Cum omnes a te
sanentur cur Petronillam
iacere permittis? Cui Petrus: Quia
sic ei expedit. Verumtamen ne pu-
tetur possibilitas sanitatis eius
meis sermonibus, ait ad illam:
Surge Petronilla velociter et minist-
ra nobis. Quae statim sanata surrexit
et ministravit eis. Completo autem
ministerio dixit ei Petrus: Petronilla
redi ad lectum tuum. Quae statim redi-
it et ut prius laborare febribus
coepit. At ubi in dei amore coepit
esse perfecta eam perfecte sanavit. Co-
mes igitur Flaccus ad eam venit
ut eam acciperet eius pulchritudine
accepit in uxorem. Petronilla re-
dit: Si me in uxorem habere desi-
deras iubeas ad me virgines venire
quae me usque ad domum tuam dedu-
cant. Illis dum ille pararet
Petronilla ieiuniis et orationibus
insistere coepit et corpus domini
suscipiens ac in lecto se collocans
post triduum ad dominum migravit.
Flaccus delusum se videns ad Fe-
liculam sociam Petronillae se convertit
et ut aut sibi nuberet aut diis immo-
laret praecepit. Quod cum illa utrum-
que renueret praefectus septem diebus sine
cibo et potu eam in carcere recludi
fecit et postmodum torquendo occidit
ac eius corpus in cloacam proiecit.
Quod cum Nicomedes clericus sepe-
livit. Unde a Flacco vocatus Nicome-
demus accersitur et sacrificare re-
nuens plumbatis caeditur et in
Tiberim corpus proicitur, sed a iusto
clerico levatur et honorifice se-
pelitur.

Marcellinus et Petrus

Rome beati Marcellinus presbyter
et Petrus exorcista ab Dio-
cletiano iudice sereno ...

cum teneretur vinctus petrus ob sanctissi-
mo a carcere ferreis vinculis strictus
et custos nomine archemius
custos carceris haberet filiam demo-
niacam quam valde diligebat
Tunc vir dei petrus ait Audi consilium
filium meum archemi et crede in uni-
genitum filium dei vivi dominum nostrum
ihesum christum qui libenter omnium
sic est tamen si credideris salvabitur
filia tua Cui archemius ait
Miror prudentiam tuam quod deus tuus te
liberare non potest nullis credis et
cotidie per nomine plagas et
vincula perferis quomodo poterit filiam
meam liberare si ei credidero sine
vinculis et te et custodiam duplicabo
sic et archemius et claustra omnia
carceris muniam te et ipsum in
ipsa vera tenebra includam si
de hiis omnibus liberabit te deus
tuus credam ei Tunc beatus vir pe-
trus consensit et dedit principes
ad domum eius se vertere Igitur
nocte [illegible] ad lumina sua preparate
nes tuas et ad deducendum pro
se [illegible] domini nostri ihesu christi Igi-
tur accipit archemius Vix ho-
mines [illegible] ha fatigatus
[illegible] Et sic dicens ab
cessit [illegible] secum et
[illegible] sine credere Et ecce
[illegible] vir dei petrus induit
vestibus candidis in manu te-
nens triumphum crucis in ca-
[illegible] [illegible] illi cla-
mabit [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] filia eius

nomine et corpore virgo paulina ab
immundo spiritu vexata curata est
Et [illegible] omnes qui in domo arche-
mii erant crediderunt Convenit
[illegible] vicinorum amplius quam
trecenti [illegible] habundantes [illegible]
clamantes per ipsum nomen christi [illegible]
Quos sicut [illegible] adduxit vir dei
petrus marcellinum qui disposuit
eis viam dei et [illegible] omnes qui in
vinculis erant absolvit quos et
baptismi gratiam perceperunt Au-
diens hoc iudex iussit marcellinum
et petrum [illegible] et audiens
beatum marcellinum [illegible] cedi
iussit [illegible] At
ubi defecerunt [illegible] et
petrum [illegible] iussit ut nudus
[illegible] fragmenta [illegible] et
[illegible] et lumine [illegible]
Petrus [illegible] ad [illegible]
[illegible] nomine [illegible] nubilum
et tenebrosum [illegible] Tunc
[illegible] iussit in vinculis [illegible] et
pedes in cippo [illegible] con-
stringi [illegible] domini [illegible] esset
[illegible] angelus domini marcellinum
[illegible] [illegible] et induit
vestimenta sua et adduxit
eum ubi petrus erat in cippo et
ferro [illegible] solvit et ambo
[illegible] ad domum ubi [illegible]
[illegible] orabant [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Ille iussit eos

duci in silvam magnam que in honore
sororis sue Candida appellatur
et in eadem alios decollari. Sup-
venit fluvius in medio silve
qui se in alveum suum mutaverit
locum [illegible] ubi crucis sit et
[illegible] super pannis consulibus gemma
posito decollati sunt. Et qui eos de-
collavit vidit animas eorum simile
dicentes [illegible] ab angelis ad
celos et portari ante eos sub
[illegible] papa baptizatus est in se-
nectute sua nomine Dorotheus
Quorum corpora christiani se mer-
[illegible] tulerunt per modum [illegible]
et [illegible] et [illegible] tyberim
in [illegible] ipse sepelierunt
quinto kalendas septembris
[illegible] nomine [illegible] est plenus
[illegible] dyocletianus imperator
ut [illegible] sacrificet diis vel
[illegible] supplicio deperiret. [illegible]
sanctus erasmus [illegible] in
[illegible] in ea [illegible]
[illegible] in monte qui dicitur [illegible]
[illegible] et angeli [illegible] eo
et [illegible] eum. Et
[illegible] de celo dicens: Erasme
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in nomine domini [illegible]
[illegible] dyocletianus
iussit sanctum erasmum ad se duci
[illegible] eos
[illegible] sanctus erasmus
[illegible]
et [illegible] Imperator
dixit: [illegible] diis meis [illegible]

male moriaris. Sanctus Herasmus
dixit: hoc non fiat [illegible] sacri-
ficabo vivo et vero. Tunc imperator
furore plenus iussit ministris plum-
bo [illegible] eum cedi. Tunc sanctus eras-
mus ad deum respiciens dixit: Christe
te rogo domine ihesu criste qui es vivus [illegible]
[illegible] in te quod [illegible] desider-
avit anima mea pervenit adiuva
me ut non absorbeat me abis-
sus mortis. Imperator dixit: Video
te pulchrum consule animae tuae et
sacrifica diis meis. Erasmus
[illegible] ait: [illegible]
plenus iniquitate [illegible] in
nomine domini hec loquitur fidei qua
[illegible] non potest. Tunc dyo-
cletianus timore plenus iussit
eum [illegible] et
[illegible] nos [illegible] et in eius
dorso nulla macula
videbatur et universa plebs
clamavit et dixit: Deus magnus
christianorum. Tunc imperator
iussit eum cum ungulis [illegible]
[illegible] psalmum
psalmum [illegible] canebat
dicens: Posuerunt [illegible] in po-
[illegible] custodiam carnes sanctorum tuorum
bestiis terre. Tunc iussit picem
resinam sulphur simul cum cera
resolui et in eum perfundi. [illegible]
[illegible] quasi [illegible] in frigerium [illegible]
[illegible]. Tunc iussit eum in carcerem
retrudi et sexaginta pondera
ferri in cervice [illegible] in manibus
eius ponere precepit ministris
ne [illegible] et [illegible] et

Anulo suo carceris ostia signavit
et circa mediam horam noctis angelus
domini venit ad eum dicens Erasme
surge et ambula mecum in Italiam
ibi est dominus vita eterna paratus. Alia
vero die Dioclecianus signaculum an-
nuli sui videns in ostiis carceris pre-
cepit milites ut magnum fortis deduce-
rent. Qui ad carcerem venientes
eum non invenerunt. Fuit vero sanc-
tus eius inventus est. Hec cum audisset
imperator alapas sibi in fronte de-
dit dicens Ve diis meis regnum
meum dolosum est et in magno timo-
re positum. timebat enim populum
semper christianorum querentes et dicentes
Redde nobis patrem ne civitas
pereat. Dioclecianus respondit
quod angeli eum in celis rapu[illegible] taliter
et per primum magnum re[illegible] mis-
sent. Fugit ipse cum qui[illegible] mis-
set et in civitate lucida [illegible]
venit beatus Erasmus baptizans
et virtutibus operabatur in nomine domi-
ni nam infirmos et cecos orationibus
suis sanabat. Audiens hoc
Maximianus imperator qui erat tunc in
civitate lucida iussit sanctum Eras-
mum ad se duci et sedens pro tri-
bunali interrogavit eum dicens
Dic tu scelestus homo qui est in regno
fratris mei christianus latebat et celum
aspiciebat. Maximianus dicit
Nihil loqueris et iussit maxil-
las eius contundi. Sanctus Erasmus
respondit Impie tyranne plene ini-
quitatis quod plenus sum dei spiri-
tus dicit. Quid confiteris

Erasmus respondit Ihesum Christum filium dei.
Tunc Maximianus eum cum vinculis appo-
ad templum Iovis in civitate firmia-
na deduci iussit. Et cum ingressus
fuisset templum vidit statuam magni-
tudinis cubitorum duodecim. Et dixit
imperator. Dic deus meus cum isto
sermo et ut ibi aspexit draco
fremens ad latere ipsius ascendit statuam
et qui eius facta est et exiunt draco
magnus ex illa et occidit tantum
populi. Imperator fugit ad pa-
latium suum furore repletus iubens
sanctum Erasmum teneri et diversis
suppliciis cruciari et tunicam ex ere
fieri similem stature eius quam calefi-
eri iussit faciens tamquam carbones et
sanctum Erasmum vestiri dicens Videbo
modo si deus tuus eripiat te de mani-
bus meis. Sanctus Erasmus respondit
Satane infer filius inferni diaboli
plenus fallacie non timeo minas
tuas et sancto signaculo Christi vesti-
tur scutica ignea psalles per
deum dicens Transivimus per ignem
et aquam et induxisti nos in re-
frigerium. Et facta est tunica ignea
qui vestis frigida erat nulla
macula sic illa fuisset inventa. Tunc
imperator iussit ollam parare cuba-
torum viginti plenam resina et
pice sulphure cera simul et oleum
fervida quod ebulliebat sicut unda
maris. Et sanctus Erasmus facto signo
sancte crucis descendit in eam dicens Ver-
bum sic [illegible] tonuit
dominus sic [illegible] et effulsa
unda de olla et occiderunt ipsa

morte. Clamavit imperator: Ardeo
o homo, ora pro me. Beatus Ciriacus re-
dit [illegible] et gehen-
ne quia est dominus propinquus. Sic cum pre-
mio dyabolus et ministri eius. Sicut quan-
tum obduratum est corpus ipsius
num est et bene et cessavit ab illo
dolor. Aurilianus videns in illa ho-
ra [illegible]. Imperator autem videns se
delusum misit eum in carcerem [illegible]
et posuit super collum eius mille pondera
ferri et custodes acrius custodie-
bant. Et circa mediam noctem apparuit ei
michael angelus dicens: Ciriace
surge sine mora, missus sum ad te ut tollam
te et ducam te in supernam patriam
[illegible] ad [illegible]
et [illegible] eum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
et apud dominum requievit cum angelis
et parte angelorum [illegible]
Et facta est vox de celo dicens: Ciriace
[illegible]
[illegible] fratribus tuis. Et [illegible]
Ciriacus oravit pro [illegible] et
[illegible] dicens: Domine ihesu christe fili dei
rogo ut [illegible] loco [illegible]
[illegible]
sue. Et vox de celo dixit illi
[illegible]
[illegible] illi cum [illegible]
et [illegible] fuerint
pro nomine domini ihesu christi cui est honor
et gloria in secula seculorum. Amen

Cum enim primevo puerilis e-
tatis [illegible] ut
solet materne sollicitudinis
cura ablactatus atque enutritus esset
a patre multa cura, sanctus bonifatius
Cum igitur etatis annorum circiter quatuor
seu quinque dei servicio se subiugare
studuit et [illegible] et si
quid intellexerit ubi de predicatorem
cum eo de perfectione vite [illegible] monas-
ticam vitam anhelans. Pro eo ipsum
mundanis negotiis in [illegible]
[illegible] dei arripere fortitudine
celeste cupiens [illegible]
[illegible] studiis insudavit. Ideo
[illegible] wulfrido abbati erudiendum
commendavit cum [illegible] principes
[illegible] tricesimo etatis sue anno
sacerdotio insignitur. Contigit igitur
beatum bonifacium [illegible]
sanctum willibrordum ex hac peregrina-
cione ad celestem patriam obiisse [illegible]
[illegible] ut hoc audivit pro-
[illegible] ingemuit.
[illegible] bonifatius [illegible] ut
sapiens architectus [illegible] dispo-
suit et adhibens sibi aliquos
fratribus navi [illegible]
[illegible]
[illegible] dignè sus-
ceptus [illegible] sibi spectabi-
le collegium [illegible]
[illegible] Mansit
[illegible] longo tempore in eodem episcopatu
[illegible] frisonum
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Cum autem beatus pontifex
bonifatius [illegible] peregrinationis [illegible]
[illegible] ut preciosa morte

et hi sancti migraverunt ad dominum. Dicitur
in gestis sancti Germani felicis memorie se
scripsisse debere victoriam. Hunnes
quoque vandalos et alanos quos a sancto de
mente pervenerant quosdam convertebat
eos in fide sancta sua predicatio
ne. Hii cum in fines eius cum duce
eorum quo illis subministravit videns
convenire audaciam contra vesti
menta cum gladiis et lanceis ar
mati venientes invenerunt in
[illegible] dei cum [illegible] mortem
[illegible] et ad terram [illegible]
dicione pervenerunt. Sancti vero mar
tyres perierunt nobiles bo
num pro malo reddentes benedictione
pro persecutione; imitantes pro eo
persequentibus moriendo victores effe
cti [illegible] corpus pro ipso sponte
offerentes ad supplicia que de
derunt se [illegible] mora [illegible]
gaudio suscipere pro primo [illegible]
[illegible] libenter [illegible]
[illegible] martyrium [illegible]
[illegible] fideles [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad ipsa [illegible]
et [illegible] in corpora [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
corpus eius [illegible] dimisit [illegible]

trecentesimo quinquagesimo [illegible] die in eius
magnitudine [illegible] collocatur
ad cuius sepulchrum [illegible]
[illegible] fiunt. Sedit autem
in episcopatu [illegible] annis [illegible]
sex menses septem dies septem
in nonis Junij [illegible]
Anno domini CCLV.

[M]edardus gallus civitate Suessionis
nationis [illegible] medardi [illegible]
[illegible] ex [illegible] parentibus
ortus [illegible] nectardo no
mine de genere francorum [illegible] et
matre vero protagia nomine romana
qui [illegible] medardus [illegible] (vero medardus)
[illegible] ad scolas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] medardus
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

in frigoribus primo autem pro liba-
vit cum tamen ieiunus hic ab[illegible]
[illegible] videatur non tamen nisi vespere cibum appo-
nebat. Indumentum cilicii et
tunicam in diebus [illegible] temporibus
quibus nec hyeme addicit [illegible]
et diminuit cilicio [illegible]
cinctus stratum eius cilicio suppo-
situm noctibus nunquam vestimentum [illegible]
cingulum [illegible] calciamentum [illegible]
[illegible] loco et capsula
[illegible] in [illegible]
in [illegible] Quod dominus [illegible]
hyeme [illegible] et [illegible]
die in ieiunio et [illegible]
usque ad vesperam [illegible]
absque carnis [illegible] nulla
morum [illegible] frequentes homi-
nes [illegible] mirum [illegible]
vir dei cum [illegible] in nocte
[illegible] legendo [illegible]
officium ille ieiunio et [illegible]
ne [illegible] Tunc
[illegible] hora [illegible] legens
[illegible]
[illegible]
[illegible] umbra [illegible] esset
[illegible] Respondit se et [illegible]
[illegible] fuisse [illegible]
et [illegible] et [illegible]
homines [illegible]
et [illegible] ut [illegible]
se [illegible]
[illegible] Tunc [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] terra dilecta [illegible] cadaver
vinctis adhuc ligata sunt ordine
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
finem illius [illegible] [illegible]
Sanctus medardus in [illegible] domo que
esset [illegible] [illegible]
[illegible] sola domo [illegible]
[illegible] in [illegible]
Tandem in multis clarus miraculis
quinto decimo episcopatus sui anno mi-
gravit ad Christum in cuius obitu vi-
sibiliter celi aperti sunt et [illegible]
divina [illegible] [illegible]
[illegible] tumulum [illegible] paralyticus
[illegible] et [illegible] omni
membrorum debilitate [illegible]
[illegible] plurime [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et salutis [illegible]
[illegible] ut singulis [illegible] vigore
reddito [illegible]
[illegible] illesus et [illegible]
[illegible] paralitici [illegible]
[illegible]
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] laudabat

Rome in monte celio nati
[illegible] primus et
felicianus sub dyocleciano
et maximiano persecutoribus [illegible]
[illegible] in domino [illegible]
[illegible] a pontificibus templorum
apud imperatores [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] romam adducti sunt
[illegible] imperatorum et miserunt
eos [illegible] in carcerem
[illegible] ubi [illegible] angelo

deum qui eos consolaretur. Post aliquot
vero dies miserunt eos in quatuor
sine vestibus [illegible] et misse-
runt vinculis ut ducerent eos
ad terram Herculis ut si sacrificare
nollent fortiter eos penis affli-
gerent. Sed cum nulla possent eos
ratione movere sed per ipsum [illegible]
rent magis [illegible] ut eos
vinctos et [illegible] macera-
verunt. Et cum [illegible] ipsa
tribus vinctos [illegible]
[illegible] eos miserunt [illegible]
primo [illegible] nomina-
tur ut [illegible] eos penis affi-
cerent et [illegible] eos vinctos
duxerunt in via qua dicitur [illegible]
na [illegible]
et miserunt eos in carcerem [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] Post [illegible]
[illegible]
in [illegible]
[illegible] per [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] bonos et [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] vite [illegible]
[illegible]
[illegible] et nichil de blandi-
[illegible] cogitare
[illegible] meos et [illegible]
[illegible] [illegible] eos [illegible]
[illegible]

in manibus et pedibus eos [illegible] et
diu [illegible] et per [illegible] dies [illegible]
nec ulli [illegible]
[illegible]
[illegible] laudibus [illegible] cum
flagellis [illegible] et de [illegible]
[illegible] et in [illegible]
Postmodum vero [illegible]
[illegible]
[illegible]
lampades [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] vir [illegible]
[illegible] paulo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde [illegible]
[illegible]
[illegible] nomine [illegible]
sepulta [illegible]
[illegible] ab urbe
[illegible]

H[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

cuius [illegible] gloriosa
[illegible] et [illegible]
[illegible] signis [illegible] usque
deuotus in die sancti [illegible]
magnus [illegible] est
[illegible]
[illegible] et [illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] principis
[illegible] coloniensis ar-
chiepiscopus et [illegible]
[illegible]
corpus eius muros urbis [illegible]
[illegible]
[illegible] cosme
et damiani medicorum [illegible]
[illegible]
[illegible] pro-
[illegible] nouelle ciuitatis [illegible]
augustam et [illegible]
magnum [illegible] imperatorem [illegible]
[illegible] dome po-
[illegible] suum [illegible]
[illegible]
et [illegible] occasione [illegible]
[illegible]. [illegible] qui non
potuit [illegible]
[illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]

ossa bone memorie martini abbatis
qui in [illegible] sub die
sexto ydus junii

Sanctus barnabas cyprius genere
vnus fuit de septuaginta duo-
bus discipulis domini. Hic sanctum pau-
lum nouiter conuersum duxit ad apostolos et
narrauit quomodo conuersus fuit. [illegible]
[illegible] a spiritu sancto electus
apostolus cum beato paulo gentibus predica-
uit. Unde [illegible]
[illegible] qui cognominatur marcus glorio-
sus vir quidam splendidus in visu
apparuit dicens: Constans esto iohannes
quia amodo non iohannes sed marcus
id est excelsus vocaberis. Quod cum ille
barnabe indicasset, ait illi: Nulli
dixeris quod vidisti quia et mihi similiter re-
[illegible]
[illegible] pro nomine meo dedisti. Cum ergo
barnabas et paulus diu in antio-
chia predicassent, angelus domini
paulo apparuit dicens: Festinans
veni in iherusalem quia quidam fratres aduen-
tum tuum prestolabantur. Unde cum ergo
barnabas cyprum vellet pergere
et suos parentes visere, paulus
autem iherusalem pergere vellet, sancto spiritu
instigante a se inuicem discesse-
runt. Dum cum paulus barnabe
quod sibi dixerat angelus indicasset,
respondit barnabas: Fiat voluntas
domini. Nunc enim cyprum vado et ibi de-
[illegible] te amplius non videbo,
et cum flens eius pedibus humiliter
volueretur compaciens ei paulus dixit:
Noli flere quia sic est domini voluntas.
Nam et mihi dominus in hac nocte

apparuit dicens. [illegible] barna-
ba ire cyprum quia illic consummabis
et ibidem martirium consummabis. Per-
rexit igitur barnabas cyprum cum
iohanne evangelium sancti mathei secum
detulit et illud super infirmos ponens mul-
tos divina virtute sanabat. Cum autem de
cypro exissent invenerunt elymam
magum quem paulus lumine orbaverat ad
tempus puniverat qui eis restitit et
paphum intrare prohibuit. Die
igitur quadam vidit barnabas homines
et mulieres nudos currentes et
sua festa agentes. Unde indignatus
templo maledixit et subito pars
eius corruens multos oppressit. Tandem
de salamina devenit et ibidem
predictus magus seditionem non
modicam excitavit. Comprehendentes
igitur iudei barnabam multas ei
iniurias inferebant et iudici
civitatis puniendum trahere festina-
bant. Cumque audissent quod eusebius vir
magnus et potens de genere nero-
nis illuc advenisset timuerunt
iudei ne ipsum de manibus eorum eri-
peret et sic liberum abire permitteret.
Ligantes igitur funem in collo suo
extra portam eum traxerunt et ibidem
eum protinus combusserunt. Nec adhuc sa-
tiati iudei impii sumentes ossa eius
in quodam vase plumbeo incluserunt
et in mare ea proicere volen-
tes. Iohannes autem discipulus eius cum
duobus aliis ea rapuit et de nocte
surgentes in quadam cripta
occulte sepeliunt que ut ait
sigibertus usque ad tempora zenonis
imperatoris et gelasii pape usque
ad annum domini quingentesimum latu-
erunt. Tunc vero ipso revelante re-
perta fuerunt. Dicit autem dorotheus sic-
ut barnabas in roma primum
predicavit et episcopus mediolanensis fuit.

[illegible] mediolano nativitas sancto-
rum martirum nazarii et celsi pu-
eri. Sanctus vero nazarius ex patre af-
ricano [illegible] a beato pe-
tro apostolo baptizatus fuit. Hic vero
nazarius a sancto clemente instructus
est et baptisatus est quem ambrosius
sub urbe [illegible] qui neronis
crudelitatem dum nuntiasset et
filium in carcere conclusit cum
beatissimo puero celso quos idem pre-
nuntiat gladio ferire iussit.
Quorum corpora in horto quodam quin-
to kalendas augusti temporibus
quod dicitur romana in pratis occultus sepe-
lierunt. Revelaverunt autem se
beati martires eidem cerato nomine
cuidam viro fortunato et [illegible]
monumento [illegible] usque
ad tempora honorii et arcadii
imperatorum quos beatus ambrosius
divina revelatione reperit. Detectus
autem sepulchro in quo iacebat
corpus beati nazarii qui quando
passus fuerat ut sciri non potest
penitus usque tempus quo inventus
invenerunt sanguinem eius ita
recentem quasi presentes eadem
die fuisset effusus. Caput
vero ipsius quod ab impiis fuerat
abscisum ita integrum atque in-
corruptum cum capillis suis

et barba ut videret eam quae quod
revelabat locum atque positum
in sepulchro eam tanto odore
repletum fuit ut omnium aromatum
vinceret suavitatem. Post levatio-
nem et in sarcophago positionem statim ad sanctum
Celsum primum qui in eadem arca posi-
tus erat ad orationem procurrit cum et
utrumque transtulit ad basilicam
apostolorum quae est in Roma. Inventum
est [illegible] Idibus [illegible] festivitas
eorum agitur quinto kalendas augusti
de vitis [illegible] corpus
[illegible] celebrem in die sanctorum mar-
tyrum [illegible] et [illegible] a fidelibus
[illegible] et [illegible]

Romae sanctae Feliculae virginis
et martyris quae cum Flaccus co-
mes post decessum Petronillae
vellet ducere uxorem atque ad credendum
posuisset ei duas optiones: Vel nube mihi
et elige ... vel ... sacrificare deis,
sacrifica. Fusum ab ea accepit.
Nec nubo tibi quia Christo sacrata
sum nec immolabo idolis quae vana
sunt. Tunc Flaccus tradidit eam vica-
rio qui fecit eam in tenebroso clau-
di cubiculo sine cibo per septem dies.
Deinde ... in ... Christi
... aderant virgines
Vestae ibique per septem dies
sine cibo permansit eo quod nullatenus
de eorum manibus pateretur cibum ca-
pere. Post haec levata in eculeo cla-
mabat [illegible] Nunc incipit amatorem
meum videre Christum in quo amor
meus [illegible] ... et torquentes
ducunt. Negas te Christianam? Dicit

tis. Illa clamabat: Ego non nego
meum amatorem qui propter me felle
cibatus aceto potatus spinis
coronatus et crucifixus est. Post haec
deposita est et praecipitata in cloacam.
Hanc autem Nicomedes presbyter in sterquiliis
positam occulte levavit et per
noctem in biga posuit et ad
cellam suam septimo ab urbe mi-
liario in via Ardeatina ibique eam
sepelivit.

Vitus puer egregius et
fidelis annorum septem in
Sicilia passus est. Hic a patre nomine
Hyla paganissimo crebro verbera-
batur ex eo quod idola contemnebat
nec ipsa adorare volebat. Quod
audiens Valerianus praeses puerum
accersivit et sacrificare nolentem
fustibus caedi iussit. Brachia autem
verberantium et manus praesidis
aruerunt. Clamavitque praeses:
Vae mihi quia manum amisi. Cui Vitus:
Accedant dii tui et te sanent
si possint. Cui ille: Numquid et tu
facere vales hoc? Cui Vitus: In
nomine domini valeo. Statimque pro eo
oravit et sanitatem obtinuit.
Dixitque praeses patri: Corripe puerum
tuum ne male pereat. Tunc pater eum
in domum duxit diversis musicorum
generibus et puellarum lusibus aliisque
deliciis cor pueri immutare conabatur.
Cum autem eum in
thalamum conclusisset mirabilis
odoris fragrantia exiit quae patrem
et totam familiam nimio odore
perfudit. Aspiciensque pater per ostium

vidit septem angelos circa infantem
stantes Dixitque dii venerunt in
domum meam statimque cecatus est Ad cu-
ius clamorem tota civitas lucania
commota est ita ut valerianus occur-
reret et quid esset causam interrogavit
Cui ille Deos vidi igneos et vultum
eorum ferre non potui Ad templum ig-
itur Iovis ducitur et pro recuperatione
luminis taurum cum cornibus aureis
pollicetur Et cum nihil proficeret
filium pro salute sua [illegible] rogavit
et lumine suis precibus recuperatur
Cum autem nec sic crederet sed filium
occidere cogitaret angelus domini
Modesto pedagogo eius apparuit
et ut navim ascendens puerum ad
aliam terram duceret precepit Quod
cum fecisset aquila eis cibum afferre-
bat Venerunt quoddam locum qui dici-
tur iuxta flumen quod dicitur siler et
ibi numerosa miracula faciebat Inte-
rea filius Dyocletiani imperato-
ris a demone arripitur et nisi
vitus lucanus veniat nunquam se
exire fatetur Vitus queritur et
inventus ad imperatorem deducitur
Cui Dyocletianus Potes pu-
erum meum sanare Vites Cui
ille Non ego sed ihesus Statimque su-
per eum manus imposuit et protinus
ab eo demonem effugavit Et ait
Dyocletianus Puer consule tibi
et sacrifica diis ne mala mor-
te moriaris Quod cum ille renuisset
et in carcerem cum modesto mis-
sus fuisset ferri moles que
eis erat imposita cecidit et
carcer immenso lumine coruscavit
toto tempore Quod cum imperatori nunci-
atum fuisset vitus educitur et in
balneum ardentem mittitur sed ille
sus egreditur Ad hoc leo terribilis
ad eum devorandum dimittitur sed
inde ab eo fidei virtute placatur
Tandem ipse cum modesto et cres-
centia nutrice sua que ipsum secuta
fuerat in eculeo suspenditur Statim
aer turbatur terra movetur to-
nitrua mugiunt pre dolore templa
corruunt et multos occidunt
Imperator etiam territus fugiens se
pugnis percutiebat dicens Ve
mihi quia ab uno puero vincor Statim
illi ab angelo soluti sunt
et iuxta quoddam flumen se invene-
runt et ibidem pausantes et oran-
tes animas domino reddiderunt quorum
corpora ab aquilis custodiuntur que
Florentia illustris matrona sibi vito
revelante invenit et cum aromatibus
transferens sepelivit Passi sunt
autem circa annos domini et CCLXXXVIImo

Apud cesaream capadocie
sancti basilii episcopi fratris sancti
gregorii et petri Cum
tunc omnibus virtutibus fulgeret
et eodem tempore a valente imperatore
in exilium cogeretur propter fidem catho-
licam ad tribunal prefecti evocatus
est ut illi moris erat precipue et
minis mateis agere cepit nisi
preceptis principis obediret in-
teritum sibi iam iamque fieret
expende Tunc ille intrepidus
et absque ulla conturbatione

hec simulacrum prefato vidisse fertur atque ignea in aliquo eius dignum innueris ipso retinere. Huic quem euentum Basilius quo modo Libanius sophista absoluit. Interrogaverat nox que erat media ad spacium deliberandi vidisse demo philosopher. Ego crastino corpore quiuit tu te ut uos mutaces. Et ille statim nocte voce speciosis velud tonitruis tedium creat. Filius vero quem erat eius unicus exitus varie spectantis soluit simphona vel alii bene missi qui rogaret Basilium ut precibus suis pro eo intercederet ne eam ipsi et presertim mitius filii immineret. Hic audit ut eum omnes catholicos expulerit miles Basilius usque ad vite exitum tremento quamvis sacramento in eam proditur.

Quiricus fuit filius Julitte illustrissime matrone Iconii que persecutionem declinare volens in Tharsum Cilicie cum puero suo Quirico qui erat annorum trium devenit. Sed cum Alexandro presidi presentata in ulnis gestans ipsum duce mulier eius videntes quod in ima fugisset et eam deliquerit. Preses quem puerum in ulnis suis suscepit et matrem sacrificare nolentem crudis nervis flagellari iussit. Hic puer matrem suam cedi conspiciens amare flebat et lamentabiles emisit voces. At preses puerum quem in ulnis et super genua ponens cum osculis et verbis blandimentis demulcebat. Infans igitur ad matrem respiciens presidis oscula abhorrebat et caput cum indignatione avertebat vultumque eius unguibus laniabat et matri consonas voces dabat quasi diceret: Ego etiam christianus sum. Tandem diu impugnans presidem in scapulis momordit. Tunc preses indignatus puerum ab alto precipitabat ita ut tribunal tenellum cerebrum adhereret. Julitta vero ad celum precessisse filium videns leta deo gratias egit. Igitur nimium illa iussa est excoriari et bulliente pice perfundi et demum capite truncari. In quadam tamen legenda invenitur quod Quiricus tyrannum blandientem eum ut minantem pariter spernens christianum se esse confitebatur secundum quod iuxta elingius infantilis spiritus sanctus in eo loquebatur. Hunc cum preses nimis rogaret quis eum docuisset: Miror o preses inquit insipientiam tuam quod in me cernens nullam annus completam necdum triennium etatem parvulus quis me divinam doceat sapientiam. Quando cederetur clamabat christianus sum et quotiens hoc clamabat totiens vires in tormentis recipiebat. Igitur preses matrem cum puero membratim scindi fecit et ne corpora eorum a christianis sepelirentur dispergi mandavit sed tamen ab angelis sunt collecta et nocte a christianis sepulta. Horum corpora tempore Constantini magni cum pax ecclesie reddita esset ab una de ancillis suis que adhuc supererat revelata et in devocione magna habentur.

omni populo legitur. Passi sunt circa annos
domini ccmo lxxxvito sub Alexandro.
Clarissimis viris Marcellia-
no et Marco geminis fra-
tribus condicione solatium pre-
stitit beatus Sebastianus et saluta-
ria fidei consilia ministrabat ut
contempnerent seculi blandimenta et
perirent et monerent eos ne tor-
mentorum quia non timerent. Qui
cum sanctis consolationibus assensissent et
ubi carnifices liberationis tolle-
rent capitale iussi sunt subire
sententiam. Quorum amici sequuntur
dierum inducias impetraverunt ut
eos ad sacrificandum parentes dolis emo-
lirent. Accedentes igitur pater Tranquil-
linus et mater Martia cum coniugibus
et filiis intrabant eos quibuscumque
potuerant modis emollire.
Advenit igitur mater et soluto ca-
pite scissis vestibus uberibus
ostensis clamabat: O dulces
filii crudelis me circumdat mi-
seria et inexplicabilis luctus.
Heu me miseram amitto filios
meos ad mortem ultro tenden-
tes quos si michi hostes aufer-
rent per medios sequerer bella-
tores; si violentia in [illegible]
concluderet carcerem irrumperem
moritura. Novum hoc pereundi ge-
nus est in quo carnifices rogantur
ut feriant, vita optatur ut fugiat,
mors invitatur ut veniat. No-
vus luctus nova miseria in
qua natorum iuventus amittitur
et parentum cogitur miseranda se-
nectus ut vivat. Hec et hiis
nunc pater senior manibus addu-
citur servulorum ex utroque parte
capite pulvere aspersus voces da-
bat ad celum: Ad mortem ultro
proficiscentibus filiis valedicturus
adveni, ut quod mee sepulture
pararem in filiorum sepulturas infe-
lix expendam. O filii baculum
senectutis mee et geminum
meorum viscerum lumen cur sic
mortem diligitis? Venite huc
iuvenes flere super iuvenes
sponte pereuntes. Venite huc
senes et mecum super filios plan-
gite. Huc accedite patres et
prohibete ne talia patiamini.
Deficite plorando oculi mei ne
videam filios meos gladio ce-
di. Hec dicente patre adveniunt
coniuges eorum aspectibus ipsos
filios offerentes ululando cla-
mantes: Cui nos dimittitis?
Qui erunt horum infantium domini? Quis
vestras largissimas dividet pos-
sessiones? Heu quam ferreum pectus
geritis qua parentes despicitis, ami-
cos respuitis, uxores abici-
tis, filios abdicatis et spo-
nte vos carnificibus exhi-
betis. Ad hec eorum ceperunt
virorum corda emollescere.
Tunc Sebastianus qui ibi aderat
erumpens in medium dixit: O
fortissimi milites Christi nolite
per miseram blanditudinem coro-
nam deponere sempiternam. Et ad
parentes dixit: Nolite timere

non separabuntur a vobis sed manent parate
vobis sedes et mansiones. Ista
ab initio mundi hec vita separantes
male fefellit, se expetentes
decepit, se presumentes irrisit
et inter omnes nullum cui redderet
ut omnibus preberet esse mortalem. In-
te hec admonet finem ut in-
cipiat mundum ut sequatur men-
dacem infallax. Ipsa impera-
verunt ubi fecit mortem suadet
iustitia. Hec est presentia quam hic
sustinemus hodie cruciabuntur et
cras eunt [illegible] sub una hora
induuntur et sub una hora exclu-
duntur, dolor est eius [illegible]
ut serviat augmentatur ut ex-
[illegible] ut premat. In
amore quod multa sustinemus [illegible]
[illegible]. Ubi enim dicit [illegible]
et [illegible] quod dum [illegible]
est dum [illegible] [illegible] est dum [illegible]
[illegible] dum [illegible] [illegible] est dum
[illegible] [illegible] est. [illegible]
[illegible] hec et huius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et non [illegible] penitus.
Post hec [illegible] et
[illegible] ambo ad [illegible]
[illegible] et [illegible] in manibus et
pedibus clavos [illegible]. In
[illegible] [illegible] [illegible]
dicebat: Ecce quam bonum et
quam iocundum habitare fratres in unum
[illegible]. Iudices [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

inde exempti esse fieri in amore Ihesu
Christi ut tamen dum sit nos exspectantes
multos quod dominum Ihesum exspectamus
corporis in [illegible]. Super istis
una dies et una nox [illegible]
psalmus et hymnus laudantes
Deum perseveranter [illegible]
[illegible] gloria martyrum ad sede-
rent [illegible]. Sepulta
sunt [illegible] ab urbe
ubi omnes laudibus titulos et tro-
triumphos [illegible] in Christo sunt gloriati
[illegible] hominis qui affuerint
studuerint.

Post passionem beati Vitalis mar-
tyris viri beate
Valerie duo filii eius gemini Gervasius
et Protasius domos rerumque paterni
hereditates Mediolanensis [illegible]
[illegible] cum [illegible] Nazario [illegible]
et in fide Christi [illegible] baptismo
in uno se includentes cubiculo
per decem annos lectioni et orationi vac-
abant. Decimo anno ad palmam
pervenerunt martyrii dicendum est.
Tunc veniente comite Astasio
qui nomine imperatoris iussu ibat
ad bellum et Marcomannis gentibus
[illegible] cultores eius occurre-
runt asserentes quod dii sui [illegible]
[illegible] nisi prius Gervasius
et Protasius immolarent. Et cum
[illegible] tenerentur et ut sacrificarent
[illegible]. Tunc Gervasius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quod diu spiritum exalaret. Deinde p
chasium accersiri fecit eique dixit
amice vis tu vivere suade et noli
cum fratre tuo mala morte perire.
Impthasius. Nos e miser
ego qui te non timeo et tu qui
me times plus. Tunc ei illatus
Ego te miser hodie quod timeo
Impthasius. Iussisti me tunc
et te ledi probavis sine sua fini
ueo dominus tuus licet eum te ledi
a me nequaquam timens nunc ad
sacrificium ydolorum me ipse compel-
les. Tunc eum comes in eculeum
suspendi precepit. Impthasius.
Nos tu nefande comes qui te-
cos oculos cordis tui attende
qui potius miserorum que nescis
quod [illegible] quod recepisti
ut in tu fratre meo hodie possis
cernere benignitatis salvatoris.
Tunc eum comes iussit decol-
lari. Philippus autem suus ipse
cum filio suo corpus accepit [illegible]
it et omnibus in domo sua in
[illegible] sarcofago sepelivit et [illegible]
bellum corum [illegible] ortum vim et fine
[illegible] ad corpus accepit posu-
it. Passi sunt autem anno
domini quinquagesimo septimo.

Temporibus piissimi Ho-
norii regis persecutionem atque me-
tum Wandalorum gentes
cum orta foret [illegible]
[illegible] arrianos [illegible] ex
ex fide sancte trinitatis [illegible] in
in arrianos [illegible] [illegible]
ubi dum [illegible] synodus
congregaretur [illegible] fidelium quam
arrianorum ab Honorio sex-
centi septuaginta episcopi ibidem
convenerunt ubi ipsi plurimi
suis sedibus expulsi exilio
dampnati sunt. Inter ipsos vir val-
de egregius Theonestus et Phi-
lippus expulsus et ipse se [illegible]
privatur pro [illegible] fidei et in-
dividue sancte trinitatis peregri-
nus est [illegible] apostolum
exequens exemplum. Cum pere-
nentur [illegible] divino [illegible] in
[illegible] ut non [illegible] mundo dis-
[illegible] cum discipulis suis
Albano Urso viris venerabilibus
et [illegible] Beda
cum [illegible] ad limina apostolorum
Petri et Pauli [illegible]
cum licentia beatissimi pape [illegible]
[illegible] beati Petri principis
apostolorum [illegible]
[illegible] peregre [illegible]
[illegible] civitatem Mediolanensem
adiit [illegible]
ubi sanctissimum Ambrosium inve-
nit ab illo benigne se suscepi
[illegible]
Nam ipsi auctoritate domini [illegible]
fide sancte trinitatis [illegible]
[illegible] victores
Dum [illegible]
[illegible] Ambrosius Theodosii impera-
toris christianissimum adiit [illegible]
[illegible] beati Theonesti in Mediolano
labores [illegible]
pro fide catholice religionis atque
individue trinitatis habuit

dicens et [illegible] Nolunt ista non sufficere
nisi eciam sanguinem pro Christo et morte
ulterius ad martyrium velle perficere
Quid de regalibus ipsum velle
aperiret ab episcopo benignitate sus
ceptus plurimo [illegible] regis
commendans ut [illegible] eius dignitate in
pace [illegible] abscessit i pa
ce Ad dominum [illegible] augustini [illegible]
[illegible] per [illegible] motum al
[illegible] [illegible] civitatem inte
[illegible] veniunt ad augustinam civita
te ubi eciam [illegible] ml
[illegible] collecta sunt [illegible]
[illegible] [illegible] tenentur ab [illegible]
bus in eodem loco martyrio coronati
sunt ubi usque hodie per illum dominus mira
cula operatur Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] usque [illegible] [illegible] rege
[illegible] [illegible] et ver [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ver [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] catholice [illegible] [illegible]
fidei [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] ad eos dixit [illegible]
[illegible] ad nos [illegible] [illegible]
martyrium et [illegible] [illegible]
pro fide Christi [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible] corona
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nos
non [illegible] [illegible] [illegible] nos

[illegible] ipse dominus in ewangelio
commonuit dicens Nolite timere
eos qui corpus occidunt animam autem
non possunt occidere Ad ille [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dignetur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] apud
illum morarentur videntes eis
[illegible] [illegible] eos in pace [illegible]
it arripientes venerunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] metropolis est civi
tatis [illegible] ubi [illegible] [illegible]
arriani [illegible] gothorum [illegible]
[illegible] [illegible] fidei [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
agnoscerent [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] educentes foras civitatem
[illegible] [illegible] caput eius abscis
sum est [illegible] ipse [illegible] caput suum
arripiens [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] cor
pus eius [illegible] [illegible] [illegible]
ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] velle [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
voluerunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

navicula sua ad litus usque
pervenit. Et dum vestimenta sua de
traheret secumque cogitaret quid illum
agere oporteret. Iterum turba infidelium
eum circumdedit et tenentes eum dix-
erunt iterum ad oceanum flumen et iterum
serunt illum in sua navi qua tunc
pervenerat. Duxerunt eum in medium
superaddi fluminis cum pessimis viris et
dimiserunt illum ut in mediis
fluctibus illum perimerent. Et beatus
theonestus clamante sua [illegible]
in [illegible] oculos suos ele-
vans ad celum dixit. Domine deus qui
fecisti celum et terram mare et omnia
que in eis sunt te deprecor fili dei
vivi ut conservis meis hic navem meam
in qua sum ab infidelibus videor
puniri ut cognoscant quia tu es
virtus militia sanctorum. Tunc facta
vox ad eum de celo dicens. Theo-
neste noli timere quia exaudita
est oratio tua et festinanter erit na-
vis tua in portus qui in orbibus multa
[illegible] tibi et ipse duc-
tor tuus erit per gratiam quocumque
te duxerit quia dominus tecum [illegible]
Angelus qui in primo vocationem
tuam adesse. At ille ad litus
perveniens insidias infidelium de-
vitans per medias gallias transi-
means ad mare usque pervenit
ubi inveniens navem ascendens
altera maris penetrans ad [illegible]
tum grecie civitatem que regio
pentapolis dicitur usque pervenit
ubi cum ibi predicans atque disse-
minans in loco pulchro dominum

magnum multi opera dignatus est.
Deinceps navem ascendens italiam
veniens innumabiles plurimorum
turbas per sua doctrina domino convertit
atque venetiam veniens et urbibus in
terris dimittens usque in [illegible]
venit. Tunc ibi predicante repulsus
sunt turba plurima infidelium circum-
dedit eum cum pessimis aliquibus suis
[illegible] civitate iterum turba
plurimorum eos persecutus usque
ad pontem maiorem quod est
super [illegible] fluvium [illegible] ibidemque
martirio sunt coronati nam ut tra-
ditum in capite pons de col-
latus sit et sanctus theonestus
in medio ponte et thabrata
et alia prope pontis [illegible]
[illegible] ut omnes per capitis obsidio-
ne sunt coronati. Et ipse beatus
theonestus caput suum manibus
suis propriis detulit usque ad locum
ubi et corpus a religiosis viris
una cum capite humatum est
ubi et corpora discipulorum eius
[illegible] et fabricata sit cum ipso
requiescunt in pace. Ad quorum tumu-
lum per ipsorum intercessionem mul-
ta et innumabilia deus operatur
miracula. Passi sunt hec sub
die decimo kalendas decembris in
altino civitate sub theodosio
imperatore augusto.

In britannia sancti albini martiris
qui sub diocletiano in vero-
lamio civitate post verbera et
tormenta acerba capite
plexus est. Sed illo in terra cadente

odi eius q cu passi sut prius eru
derut. Ad cui9 sepulchru cu
germanus autissiodorensis
sanctissim9 pontifex qdam que
adveisset oro fuit illuc venire
precepit ubi diu laboras stetit
quinas qs habebat senu redies
ipi9 senu portatur abstulit
ubi et eade die vilagentibu
p dimisit ad fide quasi sut
Spiritu in habitu angloru. Pas
sus e cu eo etia vn9 de mili
bus eo q cu ferire noluisset
imago dicuo pertinus unanimo
q videat bru multi s dn
ad corona martiri pervenire
Aliam autem p9 ea incorporata
do cuismentabile redidisse q
mp p'clivas occani litbu
insistens cuius attione i ubi
brittanie cu alijs plib9 viris
et feis fel'n erudo depingut

Reverendissima et certis
subditis memorie dignitas
et passionis series x m
gidinis sctoru decem miliu mar
tiru venerabis obsequio cole-
tetrimo kalendas iulij in quod
duo peccati et eucaripuli
larunt vz marchus et alex
ander q eos una die intep
ti fuit ab adriano rege aptte
mit quos gulmare et alijs
se regib9 q s nephandi in
adiutoriu ostis peruenerunt.
Hij sanctissimi milites et invicti
pugiles xpi quanta tormenta
que dns in cruce p9 plurima

gnis salute passus e q tanto mo
grata re collecta sustinuerunt
Turme vo certatis ipsu atro
gratie iudicio et pfidie totius
q p'p'muntus inferri vniys atq9
in mites passionis afflictione
superierunt cigunt centesimum mlia
Post multa vo tormentoru genera
q ipis violent intulerunt sup
monte ipsos magnu et excelsu
appellatu ararath distante
a ciuitate allexandrina qsi
stadijs quingentis ducentis cu
eos patibulo affixerunt. Int
qs passus e tus hermolaus
arcep9 q cu sce mites a solomon
misterio q f in abo baptizantur
Hora aut diei sexta passionis
ipsoru tremor9 terre e magn9
solis splendor obscuratu. Vela
mine etiam templi scissu est in quo i
passione dni nri ihu xpi appa
ruerunt. ibi manifeste in secu.
Tunc cum illi consumatione pervenis
sent ... sup xpi milites sui
dederunt oraciones q vno ore dixe
runt Domine ihu xpe memento
nri qs in hoc eius patibulo
et nre penalis [illegible] et
audiens nob concede ut quicu
que passionis diem corde et
ore tu ieiunio [illegible] penis et
[illegible] et devocione congrua cele
braverit [illegible]
mercede fructuosa. Celsissimi
[illegible] digneris et [illegible] mentis
et corporis sanitatem et [illegible]
[illegible] nris et feis bonoru

omni ubertate Tercia petimus de-
dicatorem ne eos spiritualiter in-
imici visibiles et invisibiles
vincant quia dicit augustinus ieiunium
passionis mee tantum eis in prospera-
tione spiritualem floreret Tibi enim
illorum supplicium rex et cunctorum
creature conditor et salutifere in-
[incunctanter] meroris et languoris ad-
versitates ab eis longe repellas
cui nominis excellens dignitatis
veneranda quod semper gloriosa per-
manet in secula Huius sancti mar-
tirum orationibus expletis vox de
celis venit principes ipsis so-
no gaudifico roboratur dicens
dilectissimi sustinete vos vite per-
hennis habitum indesinenter spe-
rantes gaudere qui orationes vestre
coram rege in morali beatitudine exau-
dite Huius diei dedicationis ea
patribus custodierunt spiritum sanctum sic
precepimus in regno celorum
Iohannes baptista multipliciter
nominatur Dicitur enim propheta amicus
sponsi lucerna angelus vox heli-
as baptista salvatoris preco
iudicis et precursor regis In
propheta designatur prerogativa cog-
nitionis In amico sponsi prerogati-
va dilectionis In lucerna arden-
te prerogativa sanctitatis In angelo
prerogativa virginitatis In voce pre-
rogativa humilitatis In helia
prerogativa fervoris In baptista
prerogativa mirabilis honoris
In precone prerogativa predicatio-
nis In precursore prerogativa

parationis In hiis que sanctus singulariter
habuit testimonium a celestibus
id est ab ipsa trinitate Primo a
patre qui vocat eum angelum mala-
chie secundo Ecce mitto angelum
meum ut angelus autem est nomen
officii et non nature Et dicitur angelus
omni officio eo quod omnium angelorum
officium exercuisse videtur Habuit
enim officium seraphym Sera-
phym interpretatur ardens quia nos
ardentes faciunt et in amore
dei plus ardent Et de iohanne dicitur
Surrexit helias quasi ignis et
ipse enim venit in spiritu et virtute
helie Secundo habuit officium che-
rubin Cherubin enim interpretatur
plenitudo scientie Et iohannes dicitur
lucifer Iob xxxviii Ex eo quod
finis tenebris noctis ignorantie et
initium lucis gratie Tercio habuit
officium thronorum quorum officium est
iudicare Et de iohanne dicitur arguebat
herodem dicens Non licet ti-
bi habere uxorem fratris tui Quarto offi-
cium dominationum qui docent nos
regere subditos dominationem enim ge-
re Et iohannes regebat subditos
habebat in amore Quinto offi-
cium principatuum qui docent nos
superiores revereri qui de terra est
de terra loquitur Qui autem de
celo venit super omnes est Item
cuius non sum dignus solvere corri-
giam vestimenti sui calciamenti
Sexto officium potestatum per quas
potestates arceantur Et non
potuerunt nocere sibi in aliquo

a nob. et inc[li]nabat d[omi]n[u]s nos ad
baptismu[m] p[ro]me disponebat
Sextus officiu[m] v[ir]tutu[m] p[er] q[uo]s fi
unt miracula. Et b[ea]t[u]s ioh[ann]es
multa miracula i[n] se ip[s]o ondit
Magnu[m] e[n]i[m] miraculu[m] mel sil
vestre et locustas ede[re] [et] pilos
camelor[um] i[n]due[re] et h[uius]mo[d]i. Se
ptimus officiu[m] archangelor[um]
q[ui] revelabat maiora sicut ea
q[uae] spectabat ad m[u]nu[m] redeptio
nis cu[m] dicebat. Ecce agn[us] dei [et]c.
Nonus officiu[m] angelor[um] q[ui] o[mn]i
annu[n]ciabat maiora sicut ea
q[uae] spectabant ad mores ut ibi
Penitentiam agite [et]c. Ipse ne[m]ine[m]
[con]tu[m]ta[n]s et ce[tera]. Sec[un]do h[abu]it
testimoniu[m] a filio sicut patet
mathei xi ubi x[ristu]s eu[m] [com]mendat
multipliciter. cu[m] i[n]ter alia dicens
ait ce[tera]. Int[er] natos mulier[um]
no[n] surrexit maior ioh[ann]e bap
tista. Tercio a sp[irit]u s[an]c[t]o cu[m] per
prenu[m] sum dicit. Tu puer [pro]ph[et]a
altissimi vocaberis [et]c. Sec[un]do a
celestib[us] id e[st] ab angelis sicut
p[at]z luc[e] p[ri]mo ubi eu[m] angelus mul
tipliciter [com]mendat. o[n]dens q[ua]nte
sit dig[ni]tatis q[uae] ad d[o]m[inu]m cu[m] dicit
Erit magn[us] cora[m] d[omi]no. Q[ua]nte
sa[n]ctitatis q[uae] ad se ip[su]m cu[m] dicit
Vinu[m] et sicera[m] no[n] bibet et
sp[irit]u s[an]c[t]o replebit[ur] [et]c. Q[ua]nte v[ir]
tutis q[uae] ad p[ro]ximu[m] cu[m] dicit
Et multos filior[um] isr[ae]l [con]vert[et] ad
d[o]m[inu]m. Tercio a [ter]restibus
id e[st] a b[ea]tis sicut a p[at]re su
o et vicinis cu[m] dicebant Quis

putas puer iste erit [et]c. Et no[n]
[solum] ip[s]e ioh[ann]es e[st] vang[elist]a in hac die
magnificat ad d[omi]n[u]m. Sed etia[m] festu[m]
ei[us] in eadem die nativitatis d[omi]ni
celebrandu[m] instituit q[ui]a cu[m] ei[us]
etia[m] sunt dedicata et sollepnitas
nativitatis ioh[ann]is bapt[ist]e i[n] hodie[rna]
remansit. Primo q[ui]a h[ic] dies ab
angelis gaudio nativitatis p[re]c
sois e[st] nu[n]ciata. Primus o[mn]i[u]m
futuror[um] d[eu]s o[mn]ia novit et q[uod] fiat
o[mn]ia disposuit atq[ue] aperuit
uni de b[ea]to ioh[ann]e loq[ui]t[ur]. Priusq[uam]
te formare[m] novi te et antequa[m] exires
de vulva sanctificavi te [et] [pro]ph[et]am
i[n] gentib[us] dedi te. B[ea]t[u]s ioh[ann]es an
q[uam] eet natus sp[irit]u s[an]c[t]o e[st] replet[us]
scilicet dum q[uam] i[n] ut[er]o egit c[um] dudu[m]
angelus q[ui] ei[us] nativitate[m] nu[n]cia
vit. Erit i[n]q[ui]t magn[us] cora[m] d[omi]no
[et] sp[irit]u s[an]c[t]o replebit[ur] in utero m[at]ris
sue. Lucr[etius] hic ut[ilis] sit i[n] mundu[m]
dicit evang[elist]a. Zacharias
pontifex nobile[m] uxore[m] accepit
nec tamen nob[is] ut ea[m] q[ua]m zacha
rias d[omi]n[u]m elig[er]et uxore[m] accep[it]
q[uae] morisse[t] utile[m] d[omi]no s[ed] i[n]stit
tuit. zacharias [et] usq[ue] ad
senile[m] etate[m] et elizabeth
filius p[er]veniat. Sacerdos ac
quida[m] cotidie in te[m]plo sa[cri]
ficabat. sol[us] a[utem] pontifex s[eme]l i[n]
anno sacrificabat i[n] te[m]plo ext[ra]
te[m]plu[m] ma[n]ete eo a[utem] solo in
trante. Du[m] zacharias i[n] s[an]ct[u]a[rium]
hostias offert i[n] t[em]plo ostendit
e[st] angelus d[omi]ni a dextris al
taris stans quo viso zacharias

trat gabriel angelus mox consolatur
Ne timeas inquit zacharia ex-
audita est oratio tua et elizabeth
uxor tua pariet tibi filium et vocabis
nomen eius iohannem Erit enim tibi
et filium nasciturum et multi in
nativitate eius gaudebunt
et erit in utero matris spiritu sancto
replendus et nomen eius esse
iohannem imponendum et magnum
coram domino futurum et multos ad
dominum quesituros Zacharias autem
dubitante et se et uxorem suam
senuisse dicente angelus silentium
ei imposuit donec omnia implerentur
que dixit Elizabeth de studio
cum prolem tantum non dedisset di-
cebat cum visione vidisse eli-
sabeth concipiens se mensibus quinque
abscondit que tam senectute
cum pudium concepisse Sexto
mense inde angelus marie graciam
omnium [illegible] nunciavit que ad eli-
sabeth mox veniens eam salu-
tavit et infans in utero matris
exultavit Elyzabeth autem ex
salutatione marie impleta spiritu
sancto erat marie Et quo votum
tua studio [illegible]
[illegible] exultatio Post
hec elyzabeth peperit et ei
penitus gaudium fecit Certe
vicini et affines convenerunt
et puerum nomine patris sui zacha-
riam vocare voluerunt Et
parentes mater eius dixit Non sed
vocabitur iohannes Et dixerunt
ad illam quia nemo est in
cognatione tua qui vocetur hoc nomine
Innuebant patri eius quem vellet
vocari eum et postulans pugillare
scripsit dicens Iohannes est nomen eius
Et mirati sunt universi apertum est
illico os eius et lingua eius et
loquebatur benedicens deum Et factus est
timor super omnes vicinos eorum et
super omnia montana iudee divulga-
bantur omnia verba hec et posuerunt omnes
qui audierunt in corde suo dicen-
tes Quis putas puer iste erit et
enim manus domini erat cum illo Et
zacharias pater eius impletus spiritu
sancto prophetavit dicens Benedictus dominus deus
israel quia visitavit et fecit re-
demptionem plebis sue etc Puer
autem crescebat et confortabatur spiritu
et erat in desertis usque in diem ostensio-
nis sue ad israel Rursum [illegible]
mus pro nobis sanctum iohannem [illegible]
ut eius precursorem [illegible]
ut eius [illegible]
Hodie enim sancti iohannis [illegible]
de matre [illegible] angelorum
chorus [illegible] magnum
per officium [illegible] iohannis
hodie celebrare non potuit quia
statuit in nativitate domini [illegible]
die eius festum celebrari Igitur
karissimi istos sanctos [illegible] o-
rate et summo studio eius festa
celebrantes [illegible]
Beatus lebuinus in infancia
sua sacris litteris studiis
et [illegible]
est [illegible]
[illegible]

et morum probitate adultos clericos
esse et irreprehensibiles. Clau-
sit igitur et ordinavit in officium presbiteri
sacerdotes nos adhuc generales ulli-
us regis igitur habitant prudentia sua
publicam suo exercitui inchoavit
singulis annis in singulis pagis
duodecim constituebant iudices
qui scilicet in quo secus flumine me-
lesum et locum marcido nuncupa-
tum convenientes generale agebant
consilium. Hic quod sicut queritur sa-
cerdotes tantum statuerunt dominum
illic ire ut regi suo copiosum
illic acciperet numerum et gloriosum
inde reportaret triumphum. Verbis
autem in medio illorum dixit: D-
iscussum meus homines nunc-
tis siles dominus circumcidere terre
ipse faciat nos et non ipsi nos
et non est aliud despici cum. At illi
erant prudenti omnes deferunt consi-
lio ut quisque vellet pergeret secum.
Post hanc igitur dominum docu-
menta et exempla gente illa
magnam domino acquisivit. In-
super corporis vires deficiunt et
multione optatis plus labore
dilatata sunt augmento verum sua
pro meritis nulla sit ad ipsum
peregrinatum. Dominum eius-
mem ad deum confitebatur unum qui
veniam et apicibus eum fuerat
dimittere. Et iterum dominum
quod dilata sunt tribunalia sua
coniunctis et debitis in tunc
eius mea. Hoc ipsum corruptibile
mens est deservit. Itaque

bat saturam corporee molis in-
alia admissum potest. Constituta
ne in celis nisi fiet domus sive
dissolutis tunc ille de fontis ig-
neus tum et id elementa in homine
dissona fecit et consona fecit unum
nisi vero ut ligamen corpus re-
solutum in partes revocare et ortus
et unum in suam reduceret originem
spiritus redimet ad dominum qui misit
illum. Correptus quoque febre modica
migravit ad dominum eodem die quo
Alexandrum Gallicanum misit.

Iohannes et Paulus primicerii et
prepositi Constantie filie Constantini
fuerunt. Eo autem tempore Scithe
in Daciam et Thraciam occupabant et
Gallicanus dux romani exercitus
contra plurimas gentes mitti debebat
Constantiam filiam Constantini pro mercede
laboris sui in uxorem sibi petebat
quod etiam romani principes fieri
postulabant. Pater autem plurimum
contristabatur sciens filiam suam post-
quam a beata Agnete sanata fuerat
in virginitatis proposito positam
similiter omnino posse ipsi ad con-
sensum declinari. Virgo tamen de
deo confidens patri consuluit ut eam
spondeat sibi ex victoria reversam(?)
dimittit duas filias suas quas
ex uxore defuncta susceperat
ut Gallicanus secum permanere
mittat ut per eas voluntatem eius et
mores patris sui possit. Et ipsa
suos duos prepositos Iohannem et
Paulum suos secum dedit ut de-
quod firmamentum mente eius consu-

promittit ipsam et filias ad dominum con-
uerti. Quod omnibus placuit. Gallica-
nus assumptis iohanne et paulo cum
copioso exercitu proficiscitur sed tamen
a scithis in tantum geritur eius exercitus fran-
gitur et in urbe thracie ab hos-
tibus obsidetur. Tunc accedentes
iohannes et paulus eidem dixerunt
Fac votum deo celi et eris victor
melior quam fuisti. Quod cum fecisset
statim iuvenis ferens crucem in hu-
mero sibi apparuit eique dixit
Sume gladium tuum et sequere
me. Qui ille accipiens per me-
dia castra iuit et ad regem
usque deveniens illum occidit
solo timore universum exercitum sub-
iugavit et romanis tributari-
os fecit. Duo quoque milites ar-
mati eidem apparentes eum hinc
inde confortabant. Factus igitur christianus
romam rediit et cum multo honore
suscipitur rogatque augustum ut
sibi indulgeat si filiam suam non des-
ponsaret eo quod de cetero christo
continere vovere proponeret. Quod cum
augusto plurimum placuisset et
due filie gallicani a constantia
virgine ad christum converse fuissent
Ipse gallicanus ducatum cessit
et omnia pauperibus tribuens christo
cum aliis servis dei in paupertate
servivit. In tantum autem miracula
faciebat ut ad solo visu demo-
nes de obsessis corporibus effu-
garet. Huius sancte opinionis fama
in toto orbe terrarum in tantum

crevit ut ab oriente et ab occi-
dente venientes viderent virum
ex patricio et consule lavantem
pedes pauperum ponentem mensam
aquam manibus effundere lan-
guentibus sollicite ministrare et
cetera sancte servitutis officia exhi-
bere. Constantino vero defuncto
constantius constantini filius arria-
na heresi depravatus imperium tenuit
Unde cum constantius frater constantini
duos filios haberet gallum et iu-
lianum in fine constantius imperator
deinde gallum cesarem fecit et
contra iudeam rebellantem misit quem
cum postmodum interfecit. Iulianus
vero timens ne exemplo fratris a
constantino perimeretur monasterium
ingressus est ubi magnam religi-
onem simulans lector ordinatus est
Qui per magum demones consuluit
responsum accipiens quod ad imperium
sublimaretur esset. Post aliquantum tempus
imperatoris necessitatibus constantius
iulianum cesarem creavit et
ipsum in galliam destinavit qui
omnia strenue agebat. Mortuo
autem ut dictum est constantino et iuli-
ano apostata in imperio con-
stantio sublimato iulianus iussit
ut gallicanus aut diis immolaret
aut abscederet. Tamen cum viro
necem non audebat inferre
Ille autem alexandriam perrexit
et ab infidelibus per cor con-
fixus martirii coronam accepit
Iulianus avaricie captus cupiditatem

Legenda

sacrilega invasione fraudulenter evangelii
testimonio tollebat nam famul-
antes autem christo cupiens dicebat
ipse ut dicit in evangelio qui non
renunciaverit omnibus que possidet non
potest meus esse discipulus. Audiens igitur
iohannem et paulum quod ex opibus quas
virgo constancia reliquerat christi pauperes
pauperes sustentabant mandavit
eis quod sicut constantino et ita et
sibi adherere deberent. At illi dix-
erunt: Quando gloriosi imperatores constan-
tinus et filius eius constantius se
esse christianos gloriabantur nos eis famu-
labamur esse, sed tu quia religionem
virtutibus plenam reliquisti a te
discessimus et tibi obedire contemp-
simus. Quibus iulianus mandavit:
Ego in ecclesia clericatum obtinui et
si voluissem ad primum gradum ecclesie perve-
nissem, sed considerans vanum
esse inercie et otio vacare milici-
am sum secutus et diis sacrificans
eorum suffragio imperium obtinui.
Unde vos in aula regia nutriti
non debetis lateri meo deesse
ut primos vos in palatio meo
habeam. Quod si vobis contemptus
fuerit agere me necesse est ut contemptum non
possim. Respondentes dixerunt:
Deum preponentes minas tuas
nequaquam timemus ne eterni dei
inimicicias incurramus. Ad hec
iulianus: Si intra decem dies
ultro ad me venire contempseritis
coacti quod modo facere sponte
noluistis facietis. Cui illi dix-
erunt: Iam decem dies putes transisse
et nunc et hodie fac quod cum

te facturum minaris. Quibus iulianus:
Putatis quod christiani faciant vos
martyres, nisi mihi consenseritis puniam
vos non ut martyres sed ut pub-
licos hostes. Tunc iohannes et
paulus per totos decem dies ele-
mosinis insistebant et omnia sua
pauperibus erogabant. Decima
autem die missus est ad eos terenci-
anus qui dixit eis: Dominus noster iulia-
nus simulacrum iovis aureum
ad vos misit ut eidem thura
incendatis, alioquin ambo
simul peribitis. Cui illi dixerunt:
Si iulianus dominus tuus est habeto
pacem cum illo, nobis alius non est
dominus nisi dominus ihesus christus. Tunc
iussit eos occulte decollari
et infra domum sepeli-
ri, fingens quod in exilium essent
missi. Post hec filius terenci-
ani a demonio arripitur et intra
domum clamare cepit quod a demo-
ne vexaretur. Quod videns terenci-
anus scelus confitetur et christianus
efficitur. Passio eorum ab eo
conscribitur et eius filius liberatur.
Passi sunt autem circa annos domini
cccº lxiiii. Refert gregorius
in omelia evangelii quod quedam
mulier veniens per ecclesiam quamdam
martyrum dictorum iohannis et pauli
frequentius visitaret,
et die quadam inde rediens
duos stantes in peregrino habi-
tu monachos invenit quos pe-
regrinos credens elemosinam
sibi dari precepit. Sed priusquam dis-
pensator eius ad largiendum

eleosinam [illegible] alibi te
riat et vivum [illegible] dixerunt
Tu modo nos visitas nos
te in die iudicii visitemus et
quo potius te probabimus. Hec
dicto abortus est ab [illegible] sunt
Ambrosius de his martyribus
sic ait: Hi sunt milites quos
paulus [illegible] repleverunt quos
[illegible] voce [illegible] Hic
qui bonum certamen [illegible] et
[illegible] lege consortes fidei
[illegible] consimiles
consiles passionis in uno domino
semper gloriosi.

Septem dormientes in
civitate ephesi orti
sunt. Decius autem imperator perse-
quens christianos cum venisset ephe-
sum iussit edificari in medio ci-
vitatis ut omnes cum eo ibidem
sacrificarent ydolis. Cumque omnes
christianos requiri iussisset et vinctos
vinctos ad se adduci ut sa-
crificarent aut mori eos compelle-
rentur tantusque penarum timor cunctis in-
cubuit ut amicus amicum pater filium et
filius patrem abnegaret.
Tunc in illa civitate inventi sunt
septem christiani: Maximianus,
Malchus, Marcianus, Dyoni-
sius et Iohannes, Serapion et
Constantinus. Hi hec videbant
nimis dolebant. Et cum essent
primi in palatio sacrificia ydolorum
spernentes in domo sua se
celabant. Igitur accusati an-
te decium statuuntur et christianos esse
se confessi datur eis induci-
arum spatium usque ad reditum decii. Dimiserunt
eos. At illi primo interim sua iterum
in pauperibus expendentes uno
consilio in montem celion recesserunt
et ibi secretius esse decreverunt.
Unus igitur scilicet malchus eorum mi-
nistrabat et quotiens intrabat ur-
bem, se in medicum habitum vestie-
bat. Cum igitur decius in urbem rediisset
et eos ad sacrificandum requiri iussisset,
malchus minister eorum timens
ad socios rediit et eis furorem
cesaris indicavit. Qui cum nimis timerent
tunc malchus eis allatos
panes apposuit, ut cibo
confortati fortiores ad pugnam redde-
rentur. Vespere autem convenerunt sede-
ntes et colloquentes cum luctu et
lacrimis subito sicut deus volu-
it dormierunt. Mane autem facto cum quesiti
inveniri non possent et decius doleret
quod tales iuvenes perdidisset, accu-
sati sunt quod hucusque in monte celi-
on latuissent et sua omnia pau-
peribus erogantes in suo proposito
permanerent. Iussit ergo decius pa-
rentes eorum adesse et comminatus
est eis mortem nisi de eis
dicerent quecumque scirent. Illi autem et ipsi
eos accusaverunt et divitias
suas expendisse pauperibus
conquesti sunt. Tunc cogitans quid
de eis faceret, nutu dei iussit
os spelunce lapidibus obstrui
ut ibi morerentur fame et inopia.
Ministri autem et quidam christiani fece-
runt et duo christiani theodorus et
rufinus eorum martyrium describentes
caute inter lapides posuerunt.

Mortuo igitur decio et tota illa
generatione post annos trecentos sep
tuaginta duos anno tricesimo
imperii theodosii pullulavit
heresis eorum qui negabant resurrecti
onem mortuorum. Unde contristatus
theodosius christianissimus impera
tor quia fideles tam impie agi
tari videbat induto cilicio
sedens in interiori loco per singulos
dies flebat. Quod videns deus
misericors consolari lugentes et
confirmare spem de resurrectione
mortuorum volens et thesaurum
sue pietatis aperiens in pre
dictos martyres suscitavit. immisit
in cor cuiusdam burgensis ephesi
ut in illo monte edificaret sta
bula suis pastoribus. Cementa
riis speluncam aperientibus surrexe
runt sancti et se invicem salutantes
putabant se una nocte tantum dor
mivisse et pristinam tristitiam
recordantes interrogaverunt
malchum qui ministraverat eis quid de
eis decius decrevisset. At ille re
spondens: Sicut dixi in sero quesiti
sumus ut ydolis sacrificemus. ecce
quid de nobis cogitat imperator.
Respondit maximianus: Et deus scit
quia non sacrificabimus. Cumque soci
os confortasset misit malchum ut
empturus panes ad urbem des
cenderet et plures quam heri panes
afferret et quid iussisset imperator
referens nunciaret. Tollens igitur
malchus quinque solidos de spe
lunca exivit et videns lapides
miratus est sed aliud cogitans

parum de lapidibus cogitavit.
Veniens igitur timide ad portam
civitatis valde miratus est
videns crucis signum appositum. Per
gens ad alteram portam dum
idem signum invenit ultra modum
miratus est videns omnes portas
signo crucis apposito et immuta
tam civitatem signansque se ad pri
mam portam rediit se estimans
somniare. Unde se confirmans et
velans faciem suam ingressus urbem est
et veniens ad venditores
panum audivit homines loquen
tes de christo et amplius stupefactus
ait: Quid est inquit quod nemo au
debat heri christum nominare et
nunc omnes christum confitentur? Puto
ipsa non est civitas ephesiorum
quia aliter edificata est sed aliam
civitatem nescio talem. Et cum
interrogans audisset hanc esse
ephesum errantem putavit se pu
tavit et redire ad socios co
gitavit. Accessit tamen ad eos
qui panes vendebant et cum argen
teos protulisset mirantes vendito
res dixerunt adinvicem quod ille
iuvenis antiquum thesaurum
invenisset. Malchus vero eos ad
invicem loquentes videns putabat
quod eum ducere vellent ad impera
torem et territus rogavit
eos ut se dimitterent et pa
nes simul et argenteos retinerent.
At illi tenentes eum dixerunt
ei: Unde es tu quia thesauros an
tiquorum imperatorum invenisti indica
quod nobis et erimus socii tecum

et celabimus te quia aliquem celare non potes. Malchus vero non inveniebat quid illis diceret pre pavore. Illi quoque videntes eum celantem miserunt funem in collo eius et trahebant eum per vicos usque ad medium civitatis et exiit rumor ad omnes quod quidam iuvenis thesauros invenisset antiquorum imperatorum. Congregatis igitur ad eum universis et mirantibus volebat eis satisfacere quod nichil invenerat et circumspiciens omnes a nemine cognosci poterat et in populum prospiciebat et volebat aliquem cognoscere de cognatis suis et consanguineis quos vere vivere putabat et nullum inveniebat. Stabat quasi insanus in medio populi civitatis. Quod cum audisset sanctus Martinus episcopus et Antipater proconsul qui nuper in civitatem venerat mandaverunt civibus ut eum caute adducerent et argenteos eius. Cumque a ministris traheretur ad ecclesiam putabat quod duceretur ad imperatorem. Episcopus igitur et proconsul admirantes argenteos interrogaverunt eum ubi thesaurum incognitum invenisset. At ille respondit se penitus nichil invenisse sed de sacculo parentum suorum esse huiusmodi. Interrogatus autem cuius civitatis esset respondit: Scio plane quod huius civitatis sum si tamen hec est civitas Ephesi. Proconsul dixit: Fac venire parentes tuos ut testentur pro te. Quos cum nominasset et nullus eos cognosceret dicebant eum fingere ut aliquo modo evaderet. Et ait proconsul: Quomodo credimus tibi quod hec pecunia tuorum fuerit parentum, cum scriptura eius sit plus quam trecentos septuaginta duos annos et sit primorum dierum Decii et nullo modo similis sit argenteis nostris, et quomodo parentes tui tam multum ante fuerint, tu vero iuvenis vis decipere sapientes et senes Ephesi? Ideo iubeo te legibus tradi donec confitearis quod inveneris. Tunc procidens ante eos Malchus dixit: Pro deo domini dicite michi quod vos interrogo et ego dico vobis quod est in corde meo. Decius imperator qui fuit in ista civitate ubi est? Episcopus dixit: Fili non est hodie in terra qui Decius vocetur. Imperator fuit longis temporibus. Malchus dixit: In hoc domine tam stupeo et nemo credit michi. Sed sequimini me et ostendam vobis socios meos qui sunt in monte Celion et ipsis credite. Hoc enim scio quod a facie Decii imperatoris nos fugimus et ego sero vidi quod iste sevus est Decius imperator in hanc urbem si tamen hec est civitas Ephesi. Tunc episcopus cogitans in se ipso dixit proconsuli quod visio est quam deus vult ostendere in iuvene isto. Perrexerunt igitur cum eo et civitatis plurima multitudo et ingressus est primus Malchus ad socios suos et post eum episcopus ingressus est et invenit inter lapides

litteras sigillatas duobus sigillis
argenteis et ipso coram omnibus lege-
nte et audientibus et universis
admirantibus et intrantibus illos sedentes
in spelunca et facies eorum tamquam ro-
sas splendentes et florentes et
procidentes glorificaverunt deum.
Statim episcopus et proconsul miserunt
ad theodosium imperatorem quod festi-
naret pro resurrectione mortu-
orum ut super divinum rogantes
ut cito veniret et mirabilia dei
nuper ostensa videret. Qui protinus sur-
gens de humo et de sacco in
quo lugebat glorificans deum
venit a constantinopoli in ephe-
sum et obviantibus cunctis ascen-
derunt simul omnes ad speluncam et
mox ut sancti viderunt imperatorem
resplenduerunt facies eorum tamquam sol.
Et ingressus imperator prostravit se ante
eos glorificans deum et sur-
gens amplexatus est eos et
super singulos flevit dicens: Sic
video vos tamquam si viderem dominum
suscitantem lazarum. Tunc sanctus
maximianus dixit ei: Crede
nobis quia propter te suscitavit
nos deus ante diem magne re-
surrectionis ut credas indubitan-
ter esse resurrectionem mortuorum.
Vere enim resurreximus et vivimus
et sicut infans est in utero matris
non sentiens lesionem et vivit, sic
fuimus viventes iacentes dor-
mientes et non sentientes. Et
his dictis videntibus cunctis incli-
natis capitibus in terra ob-
dormierunt et tradiderunt
spiritus suos secundum dei preceptum. Sur-
gens autem imperator cecidit super
eos flens et osculatus est eos
et cum iussisset fieri loculos aure-
os in quibus mitterent, in ipsa noc-
te apparuerunt dicentes im-
peratori ut sicut hactenus in ter-
ra iacuerunt et ex terra surrexe-
runt ita eos dimitteret donec
iterum eos dominus suscitaret. Iussit
igitur imperator locum illum in aurea-
tis lapidibus adornari et
omnes episcopos in resurrectione non
confitentes absolvi.

Leo papa ut in miraculis
beate virginis legitur in
ecclesia sancte marie maioris in die
dominice resurrectionis missam ce-
lebraret et domini fideles per or-
dinem communicaret et quedam matrona
manum eius osculata fuisset
et his in eum vehemens carnis
temptatio insurgit. Sed vir
dei in semetipsum severissimus
ultor insurgit et eadem die ma-
num se scandalizantem occulte
precidens amputavit et a se
proiecit. Interea murmurare cepe-
rat in populo cur summus ponti-
fex divina more solito non cele-
braret. Tunc leo se totum ad beatam
virginem sequitur et eius provi-
dentie totaliter se commisit.
Cui illa continuo sibi adstitit
et manum suam suis sanctissimis
manibus restituit et confirma-
vit iubens ut procederet et suo
filio sacrificium immolaret. Leo
igitur omni populo que sibi contigerant

predicavit et maximam institutionem omnibus ecclesiis ordinavit. Hic calcedonense concilium celebravit et solas virgines velari instituit. Ibi etiam statuit ut virgo maria mater dei appellaretur. Cum sui tempore attila ytaliam devastabat, beatus igitur leo in ecclesia apostolorum tribus diebus et tribus noctibus orationi vacabat, post hec dixit ad suos: Qui vult me sequi sequatur. Cum igitur ad attilam appropinquasset, ille ut beatum leonem vidit de equo descendit eiusque pedibus provolutus rogavit ut peteret quod vellet. Qui petiit ut ab ytalia discederet et captivos relaxaret. Et cum a suis argueretur quod orbis triumphator a sacerdote victus esset, respondit: Providi michi et vobis. Vidi enim a dextris eius fortissimum militem evaginato gladio stantem et michi dicentem: Nisi huic parueris cum omnibus tuis peribis. Cum beatus leo epistolam ad flavianum episcopum constantinopolitanum adversus euticem et nestorium scripsisset, super sepulchrum beati petri apostoli ipsam posuit ieiuniis et orationibus insistens dixit: Quod ego in hac epistola ut homo erravi, tu cui cura ecclesie commissa est corrige et emenda. Et post dies quadraginta oranti illi petrus apparuit dicens: Legi et emendavi. Accipiens leo epistolam invenit eam manibus apostoli correctam et emendatam. Alius etiam quadraginta diebus ieiuniis et orationibus sepulchro sancti petri sanctus leo insistit obsecrans ut suorum peccatorum veniam impetraret. Cui petrus apparens dixit: Deprecatus sum pro te dominum et omnia peccata tua tibi dimisit, solummodo de manuum impositione debes inquirere, id est sive bene sive male eas imposueris exigeris. Hic sedit rome [illegible] decem. Hic eloquentissimus et divinis scripturis sufficienter instructus greca latinaque lingua eruditus. Hic sextam synodum que in regia urbe celebrata est, ubi dampnati sunt cyrus, sergius, honorius, pirrus, petrus, paulus, macharius, stephanus, polocronius et novus symon, qui unam voluntatem et operationem in domino ihesu christo predicabant, quibus agathonis papa (?), de greco in latinum transtulit. Hic constituit ut qui archiepiscopus ordinatus fuerit nulla consuetudine pro usu pallii in diversis officiis persolvere debeat.

Petrus apostolus inter ceteros apostolos maioris fervoris erat nam et sic proditorem domini voluit. Nam ut dicit augustinus quasi si eum scivisset dentibus discerpsisset et ob hoc dominus proditorem suum nominare nolebat quia ut dicit crisostomus si eum nominasset petrus continuo surrexisset et ipsum trucidasset. Hic super mare ad dominum ambulavit

in domum tabithe et ipsam puelle
suscitavit. Ad hoc electus fuit. Iste
tercio pre ceteris invenit cla-
ves regni celorum a domino recepit
pascendas oves a christo susce-
pit. Tria milia hominum in penthe-
coste sua predicatione convertit. Ana-
niam et saphiram morte predixit.
Eneam paraliticum sanavit. Corne-
lium baptizavit. Tabitham suscita-
vit. umbra sui corporis infirmos
curavit. ab herode incarceratus
est. ab angelo liberatur. Qualis
autem eius cibus vel indumentum fue-
rit ipse in libro clementis testatur.
Panis inquit solus cum oli-
vis et raro cum oleribus in usu
est. Indumentum autem hoc est mihi
quod tu vides tunica cum pallio
et his habitis nihil aliud requiro.
Fertur etiam quod semper in sinu suda-
rium portabat quo crebro fluen-
tes lacrimas tergebat quia cum
dulcedinis allocutionis et presentie
domini memor esset pre nimio amore
dulcedinis lacrimas continere
non poterat. Audiens nero symo-
nem magum per ordinem apostolorum
morte deceptum se doluit perdi-
disse tantum virum. Dixitque apostolis
Suspecto animo me fecistis pro-
pter quod malo exemplo perdam vos. Il-
los tradidit igitur eos in manibus
paulini viri clarissimi et pauli-
nus tradidit eos in custodia ma-
mertini sub cura duorum militum processi
et martiniani quos cum nullus
petrus ad fidem convertit. Qui car-
cerem aperuerunt et eos libe-

dimiserunt. Quia propter paulinus
post passionem apostolorum processum et
martinianum accersitum et
pro quod christiani essent capite
cesi sunt. Rogabant igitur fratres
petrum ut inde discederet et cum
discedere nollet tandem victus
precibus discessit. Et cum venisset
ad portam ut leo et linus testa-
tur ad locum qui nunc dicitur sancta maria
ad passus vidit christum sibi
occurrentem et ait: Domine quo
vadis? Qui respondit: Venio romam
iterum crucifigi. Ad cum intelligeret
dominum de sua passione dixisse. Cum
ergo hoc fratribus intimasset a ministris
neronis capitur et prefecto agrippe
presentatur. Facies eius
sicut sol ut ait linus. Cui dixit
Tu nempe es ille homo qui in plebibus
et mulierculis quas a thoris
virorum separas gloriaris. Quem apostolus
increpans dicebat se in cruce
domini gloriari. Tunc petrus tamquam
alienigena iussus est crucifigi.
Paulus vero quia civis romanus
iussus est decollari. De hac
sententia in eos data dicit
dyonisius in epistola ad tymo-
theum de morte pauli in hec
verba: O frater mi thymothee si
vidisses agones consummati-
onis eorum defecisses quidem pre
tristitia et dolore. Quis non fleret
illa hora qua preceptum sententie
egressum est ut in corpore liberetur ut
petrus crucifigeretur et paulus
decollaretur. Vidisses tunc turbas
iudeorum et gentilium percutientes

eos et in faciem eorum exspueret. Adveniente autem terribili illa consummationis hora cum separarentur ab invicem ligaverunt columpnas mundi non utique absque dolore fratrum et ploratu. Tunc igitur Paulus Petro: Pax tecum fundamentum ecclesiarum et pastor ovium et agnorum Christi. Petrus autem ad Paulum: Vade in pace praedicator bonorum mediator et dux salutis iustorum. Cum autem elongasset se ab invicem secutus fui magistrum meum, non enim in eodem loco occiderunt eos. Hec Dyonisius. Petrus autem ut Marcellus et Linus testantur cum venisset ad crucem ait: Cum dominus meus de celo descendit in terram recta cruce sublimatus est, me autem quem de terra ad celum vocare dignatur crux mea caput meum debet in terra ostendere et pedes ad celum dirigere. Ergo quia non sum dignus ita in cruce esse ut dominus meus crucem meam girate. Tunc illi crucem verterunt et pedes sursum manus autem deorsum fixerunt. Tunc populus furore repletus voluit Neronem et prefectum occidere et apostolum liberare qui eos rogavit ut passionem suam impedire non deberent. Dominus autem ut ait Egesippus et Linus aperuit oculos eorum qui ibi flebant et viderunt angelos stantes cum coronis de floribus rosarum et liliorum et Petrum in cruce stantem cum eis et librum a Christo accipientem et eum ubi que loquebatur diligenter. Tunc Petrus ut ait Egesippus de cruce dicere cepit: Te domine imitari optavi sed rectus crucifigi non usurpavi. Tu semper rectus excelsus et altus, nos primi hominis filii cuius caput in terra demersit in terram cuius lapsus signat speciem generationis humane, sic enim nascimur ut proni in terram videamur effundi, mutata est conditio et hoc mundus putat dextrum quod est sinistrum. Tu domine mihi omnia es, totum quod es tu mihi totum es et nihil aliud nisi tu solus. Gratias tibi ago spiritu toto quo vivo quo te intelligo quo te interpello. Videns quod Petrus quod fideles gloriam suam vidissent gratias agens et deo fideles commendans spiritum emisit. Tunc Marcellus et Apuleius fratres discipuli eius eum de cruce deposuerunt et diversis conditum aromatibus sepelierunt. Ysidorus in libro de ortu et obitu sanctorum sic ait: Petrus postquam Antyochenam fundavit ecclesiam sub Cesare Claudio contra Symonem magum Romam pergit, ibique predicans viginti quinque annis eiusdem urbis pontificatum tenuit, tricesimo sexto anno a passione domini a Nerone deorsum ut ipse voluit crucifixus est. Hec Ysidorus.

Paulus apostolus post suam conversionem multas persecutiones perpessus est quas beatus Hylarius breviter enumerat dicens: Paulus apostolus in Philippis virgis ceditur in carcere ponitur et ligno pedibus affigitur in Listris lapidatur, in Yconio et Thessalonica ab iniquis persequitur

in epheso feris datur in damasco per
sportam a muro deponitur in ihrlm
laudat ceditur ligatur includitur in
cesarea claudit(ur) criminatur navi
gans in ytaliam periclo digitur romam
veniens sub nerone iudicatur et
occisus fuit. sicut hylarius. Apostolatum
inter gentes accepit quem deus con
traditum in iudeis erexit invenie
quod de beneficio cedebat et ex sapien
tia fugabatur et multa alia
mirabilia fecit. Apud mirenam
insulam vipera manum eius invasit
sed nichil eum lesit quam potius in
ignem ipsam excussit. Dicitur quod
omnes de progenie illius quod paulo hos
picium tribuit a veneno penitus nulla
tenus ledi. Unde cum pueri nati sunt
in cunabulis eorum serpentes ponunt ut
probent si veri filii eorum sint. Veni
ens igitur rome cum nero nondum esset
in imperio confirmatus et etiam audiens
quod de lege iudeorum et de fide christiana
questio inter paulum et iudeos ageba
tur non multum inde curavit
et sic paulus quo volebat libere ibat
et libere predicabat. Iheronimus autem in
libro de viris illustribus sic ait.
Vicesimoquinto anno a pas
sione domini hoc est neronis secundo
paulus vinctus romam mittitur
et per biennium in libera manens
custodia adversus iudeos dispu
tavit deinde a nerone dimissus
evangelium in occidentalibus partibus
predicavit. Quartodecimo vero ne
ronis anno eodem die quo et petrus
et paulus capite truncatur. Her
ieronimus. Eius autem sapientia et
religio ubique divulgabat et ab
omnibus admirabilis habebatur.
Multos etiam de domo cesaris
sibi in amicicia copulavit et
eos ad fidem christi convertit. Quedam
etiam eius scripta coram cesare
sunt recitata et ab omnibus mira
biliter commendata. Senatus etiam
de eo alta non mediocriter
sentiebat. Quadam die nero
omnes tyrannos fecit magni et
omnes sui interrogatione per
validam tormenta puniri.
Aut paulus vinctus inter ceteros
ante neronem adductus est.
Cui nero. O homo magni regis
sed nunc michi adiunctus cur
milites meos in libro imperii
et te eos colligis. Cui paulus.
Non solum de tuo angulo mili
tes colligo sed etiam de uni
verso orbe quibus rex noster do
nativa que numquam deficient et
que omnem excludunt indigen
tiam largietur. Tu si ei sub
iectus esse volueris salvus
eris qui tante erat potentie
tie ut iudex omnium veniat
et mundi huius figuram per
ignem resolvet. Per audi
ens vero et mirans
quod figuram mundi per ignem
paulus diceret resolvendam
omnes milites christi iussit igne
cremari paulum vero tamquam ma
iestatis reum capite truncari.
Tanta autem tunc occisa est
christianorum multitudo ut ipsis romanis
palacium fremere erumperet

et seditionem contra eum excitare
molirentur proclamantes: Pone
modum cesar, tempera iussiones,
civitates sunt quas perdis, romani
tuetur imperium. Timens impera-
tor mutavit edictum ut nullus
christianos tangeret donec impera-
tor de eis plenius iudicaret.
Quapropter paulus iterum est adduc-
tus et aspectui neronis ob-
latus; quem ut nero vidit ve-
hementissime exclamavit: Tol-
lite maleficum, decollate im-
postorem, nec sinatis vivere crimina-
torem, perdite sensuum alienatorem,
auferte de superficie terre mentium
immutatorem. Ad quem paulus
ait: Nero, ego modico patiar
sed vivam eternaliter cum domino meo
ihesu christo. Nero dixit: Auferte
ab eo caput, ut me regem suo
fortiorem intelligat, quem cum
devicerit videamus si semper vivere
valeat. Cui paulus: Ut scias
me post mortem vivere eternaliter,
cum michi caput abscisum fuerit
vivus tibi apparebo et tunc cog-
noscere poteris quod christus est dominus
vite et mortis. Et hiis dic-
tis ad locum supplicii ducitur.
Dum autem duceretur dixerunt ei
tres milites qui eum ducebant:
Dic nobis paule quis est ille
rex vester quem tam diligitis
ut pro eo magis mori quam
vivere eligatis, et quam re-
mercedem inde habebitis. Tunc
paulus de regno dei et de
penis inferni adeo eis predi-
cavit quod eos ad fidem convertit. Qui cum
rogarent eum ut libere iret quo
vellet, ait: Absit fratres ut fugiam,
non enim sum profugus sed christi miles
legitimus. Scio enim quod per hanc
mortem transitoriam ad vitam transi-
bo eternam. Mox autem ut fuero decol-
latus viri fideles rapient corpus
meum, vos autem locum notate et illuc
cras mane venite. Invenietis autem
iuxta sepulchrum meum duos viros
stantes scilicet titum et lucam oran-
tes, quibus cum dixeritis quare ego
vos ad eos miserim, ipsi vos baptiza-
bunt et regni celestis facient
coheredes. Dum autem loqueretur misit
nero duos milites ut viderent
si adhuc non esset occisus. Et cum
vellet eos convertere illi dixerunt:
Cum mortuus fueris et resurrexeris
tunc credemus hiis que dicis. Nunc
autem veni et quod meruisti
accipe. Cum ad locum passionis
duceretur in porta hostiensi qui-
dam matrona nomine plautilla disci-
pula pauli, que secundum dyonisium
alio nomine dicebatur lemobia,
que forte in via sibi obvia-
vit, que flebiliter gemebunda se eius
orationibus se commendare cepit.
Cui paulus: Vade plautilla eterne
salutis filia, commoda michi velum
quo caput tuum tegis et inde
oculos meos ligabo et postmodum
tibi illud restituam. Quod cum sibi
traderet, deridebant eam carnifices
dicentes: Cur impostori illi et
mago tam preciosum velum tri-
buis ut ipsum amittas. Cum

quod ad locum passionis venisset Pau
lus ad orientem stetit et manibus
in celum expansis diutissime cum
lacrimis patria voce orauit et
gratias egit. Post hec valefaciens
fratribus oculos sibi de velo plautille
ligauit et utroque genu in terra
figens collum tetendit et sic decol
latus est. mox ut caput eius a
corpore exiliuit ihesum christum quod sibi in
vita sua tam dulce extiterat
et tam crebro nominauerat hebra
ice clara voce insonuit.

Rome natiuitas sanctorum pro
cessi et martiniani tempore
quo nero christi apostolos tra
didit paulino nobili viro scilicet
petrum et paulum. eorum tempore paulinus
mancipauit eos in custodia ma
mertini et videbant uiri famam
sanctorum et curabantur ab infirmitatibus
suis et obsessi a demonibus per orationes
suas liberabantur. Eodem tempore processus
et martinianus cum vidissent mira
bilia que dominus operabatur per apostolos
petrum et paulum mirari ceperunt.
Cumque essent ipsis apostolis in cus
todia mamertini nouem mensibus cum
pro ubi de monte per orationes eorum
fontem manare fecerunt. In quo
baptizati sunt a beato petro processus
et martinianus quia milites qui in cus
todia erant prociderunt se ad pe
des beati petri et baptizati sunt
promiscui sexus etiam numero xlvii.
Tunc processus et martinianus dixerunt
ad beatum petrum et paulum
Egite quo desideratis quia nero
oblitus est de vobis. Precantes de

custodia sancti apostoli venerunt iuxta
portam appiam ubi dominus obuiauit
petro. Eodem quoque nuntiatum est nero
ni quod processus et martinianus
[illegible] christianum
et tenuit eos et iussit in custo
dia recludi. Tunc paulinus ma
gister praetorii iussit eos sibi presentari
Qui cum ducti ante eum fuissent dixit
eis Adorate deos immortales quos
hactenus adorastis. Dixerunt
Nos declinare sufficiat quia
vel christianum sumus et dominum ihesum
christum. Et cum confiterentur christum pertina
citer iussit paulinus cum lapi
dibus ora eorum contundi. Pau
linus igitur precepit vinculis
pressum tripodem et iouem ma
num huc ut viderent insequitur
et ioue expuerent coram pauli
no. Tunc precepit eos suspendi
in eculeo et flagris nervis et
fustibus cedi et sic flamme posi
tum circa latera eorum. Erat ibi
lucina nobilis domina confortans
eos et dicens Constantes estote
milites christi nec timeatis penas
que ad tempus sunt. Iterum appli
siti sunt eculeo et cedi scorpionibus
Illi autem gaudentes magis cla
mabant Benedictum nomen
domini nostri ihesu christi. Eadem hora tam
sit paulinus oculum suum sinistrum
Tunc precepit eos trudi in car
cerem siue in custodiam mamer
tini ubi lucina venientibus domini
ministrauit eis. Post triduum pau
linus interemptus de corpore exspi
rauit. Tunc pompeius filius

paulum cepit rogare cesarium
urbis prefectum ut eos dimitteret
quod ille prefatus nuncius neroni-
anus non percepit non mittet sed
citius extinguat. Prefectus vero
data mercede dicti sanctos mu-
ros urbis rome via aurelia
capite cesi sunt. Corpora autem eorum
relicta sunt canibus devoranda.
Tunc sancta lucina que cum filia sua
secreta fuerat eos ad locum passi-
onis collegit corpora eorum et in
predio suo cum diversis aromatibus
sepelivit. Ubi die sexto nonas
Julii in via aurelia ubi passi
eorum bustum usque in hodier-
num diem.

Bonifatius episcopus servus
servorum dei ad perpetuam rei
memoriam. Superni benignitas
conditoris humanam creaturam ad
similitudinem suam creatam misericordie
pietate respiciens collapsam
per primi parentis lapsum considerans
illam miro decrevit consilio reve-
landam ut sibi illud firmum quod deerat
in principio carnis et mortis nexibus
liberaret. Voluit ergo propriis
[illegible] nos diluerit actus quos
recente plenitudine verbum ipsum
eternum [illegible] sui carnem intra
[illegible] assumere ut tandem
[illegible] mortem [illegible] destrueret
ac dampnacionis [illegible] filios et
maculam quam per reatum primi homi-
nis genus humanum contraxerat
nostre nature clemens et in bonitas
aboleret. Qui de clara stirpe
regia david virginem pelegit virginem

in cuius utero mistico spiramine verbum
ipsum carnem susciperet ut egrederetur
[illegible] propheticum. Virga de radice
yesse et flos de radice eius ascen-
deret et requiesceret spiritus domini super eum.
Prefata regina intacta in virginem eligens
que tanto rege digna fuit sui corporis
thalamum parare de quo [illegible] speciosus
pre filiis hominum procederet speciosus. Locum
in nazareth que flos sive sanitas
dicitur ad sua conceptionem elegit ut quasi
per angelice salutacionis eloquia
ipsius incarnationis ubi mysteria [illegible]
que fuerunt solempnia celebrantur ibi
cum [illegible] respiciens [illegible]
ubique primum dies visitacionis illius
qua nobis de salute spem [illegible]
et de eterna leticia. In hoc enim
loco summe fecunditatis virgo virginea
venustissima et domina [illegible]
flos vitis celestis gratie mundissimi
omni virtutum floribus redimita cuius
pulchritudinem sol et luna mirantur
[illegible] virgo concepit dum
[illegible] gentibus [illegible] [illegible]
[illegible]. Deinde ipsa regina celorum
in cuius se clausit verbum dei filius
[illegible] ex eadem [illegible]
per angelum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
domus [illegible] [illegible] exurgens
abiit in montana ad elyzabeth
cognatam suam que vocabatur sterilis
iam sextum mensem pregnantem in senec-
tute. Et quemadmodum ab angelo
[illegible] salutacionis [illegible]
[illegible] [illegible] ipsam elyzabeth

humili salutatur. Elyzabeth
vero ut salutationem audivit vir-
ginis gloriose repleta spiritu sancto ex-
clamavit ubi infans in utero
suo virginali voce magna clama-
vit et dixit Benedicta tu inter mu-
lieres et benedictus fructus ventris tui.
Et unde hoc mihi ut veniat mater domini
mei ad me. Ecce enim ut facta est
vox salutationis tue in auribus
meis exultavit pre gaudio infans
in utero meo. Et beata que credidisti
quoniam perficientur ea que dicta sunt
tibi a domino. Ad que virgo vene-
randa in spiritu humilitatis respondens
illud mirabile canticum decantavit
Magnificat anima mea dominum. Et
exultavit spiritus meus in deo salutari
meo. Quia respexit humilitatem an-
cille sue. Ecce enim ex hoc beatam
me dicent omnes generationes. Quia
fecit mihi magna qui potens est et
sanctum nomen eius. O magnum mis-
terium o admirabile commercium
et ineffabile sacramentum ut
infantes de pignoribus que gesta-
bant in visceris in spiritu prophetaret [?]
et etiam exsultaret. Et ut sacra
evangelii pandit historia
celi regina gressu in iuda pro consecra-
ta divino pro humilitatis am-
plioris signaculo in currendo sine [?]
que gestabat filii genitrici [?]
grandi humilitatis impendit ob-
sequium. Mansit [?] tribus mensibus impletoque
huius visitationis officio tum [?] ...
... in domum suam est reversa.
Et hec est illa de qua futura ca-
nit eulogia. Habens [?] ...

lunam habens sub pedibus que stel-
lis meruit coronari duodecim.
Hec est illa que in suis castis
visceribus celi terreque gestavit
opificem et sola cunctas inte-
mit hereses et pro populo christiano
est advocata strenua et exor-
trix pugil ad regem quem ge-
nuit. Igitur felicis recordationis
Urbanus papa sextus predecessor
noster dignum reputans et debitum
ut festum visitationis ipsius beate
marie virginis qua ut prefertur visi-
tavit elyzabeth in dei ecclesia
celebraretur quod textus sacri sustinet [?]
tum evangelii hymnis necnon
cantibus decoratum. Et attendens
quod laudes tante virginis humana
lingua neque exprimere nec
etiam [?] ... ille
quem celi capere non poterant se
clausit aula virginali dignam
laudum preconiis ad plenum esse
poterunt. Et considerans ex quo
dominus in sanctis suis laudatur ubi-
que quam magis in veneratione
beate marie virginis matris eius
exultandum est et eius laude
agendo ... gratias referre
que genuit filio que debeatur [?]
que exaltata super choros [?] angelo-
rum consedet soho [?] in generationis
ne etiam domine ulius [?] ... velle [?]
voluntatem que cum [?] ... aliqui [?]
vivis devotis ad huiusmodi festum
festivitate celebranda ut pre-
dicte predecessor credidit digna [?]
fuit memorie inspirante delibera-
tione etiam super hoc matura [?] plenam [?]

de fratrum suorum sancte Romane ecclesie car-
dinalium de quorum numero tunc era-
mus consilio Ad exaltacionem fidei
catholice digne et nobiliter
videlicet sexto nonas aprilis pontifi-
catus sui anno vicesimo statuit
ut festum prefatum videlicet visitacio-
nis Marie virginis qua ipsa prefatam
visitavit Elizabeth sexto no-
nas Julii annis singulis in ec-
clesia cum laudum canticis leticie
iubilo cordis perpetuo tempore sub
duplici festo per orbem universum
solempniter celebraretur Statu-
it etiam et constituit idem predeces-
sor ut ipsius festi vigilia ut
vigilia nativitatis et assump-
cionis prefate virginis festivitatum
etiam in observacione ieiunii devo-
te observaretur etiam mandavit
quod sicut nostri duplex officium abs-
que [illegible] commemoracione excep-
tis primis vesperis cum octava festi
apostolorum petri et pauli et officio
toto octave cum commemoracione
eiusdem novi festi per septem se-
quentes dies in ecclesia cum cele-
brari debere decrevit Ac
etiam volens idem predecessor Christi-
fideles ad colendum tam festum virginis
et eius celebrandum devocius spiritua-
libus animare muneribus [illegible] multas
de thesauris militantis ecclesie be-
[illegible] muneribus [illegible] pre-
[illegible] omnibus vere penitentibus et con-
fessis qui in matutinali officio
festi eiusdem in ecclesia in qua idem
celebraretur interessent centum et
qui misse tociens quot et primis

ipsius festi vesperis scilicet [illegible]
quam [illegible] sedis [illegible] Illis vero qui
prime tercie sexte none et completorii
officiis pro quibuslibet horarum ipsarum
quadraginta dies Illis autem qui
per octavas festi predicti matutina-
libus vesperarum misse et predicta-
rum horarum officiis interfuerint centum dies
singulis octavarum diebus de omnipo-
tentis dei misericordia et beatorum petri
et pauli apostolorum eius auctoritate
confisus de iniunctis penitenciis mi-
sericorditer relaxavit Verum quia pre-
eo quod ipsius predecessoris superveniente
obitu littere apostolice super premissis con-
fecte minime extiterunt huius-
modi constitucio dicti predecessoris sortiatur
effectum volentes et apostolica auctorita-
te decernentes quod huiusmodi constitucio
ab eadem die videlicet sexto nonas aprilis
predicte sortiatur effectum Ac si super
eadem dicti predecessoris littere sub ipsius
dies date confecte fuissent pre-
sentibus [illegible] Quod presentes
littere ad probandum plene constitucio-
nem huiusmodi ubique sufficiant nec
ad id probacionis alterius amminicu-
lum requirant Universos patriarchas
archiepiscopos episcopos et alios ecclesiarum
prelatos monemus et hortamur
in domino per apostolica scripta eis in
virtute sancte obediencie districte preci-
piendo mandantes et in remissionem
peccaminum iniungentes quatinus tam
gloriosum festum et celebre annis
singulis sexto nonas Julii ut
prefertur devote et solempniter cele-
brent ac ieiunium vigilie huius-
modi in augmentum [illegible] [illegible]

lxxix

observari et fuerunt per universas
ecclesias sicut cunctarum et dyocesium
celebrari et officium peragi secundum dictum
ut per eas virgines eiusdem intercessione
qui rursus fideles et hec eis quorum
peregi ut in suis sempiterna eterni
gaudia mereantur. Nullus ergo omnino
hominum licet paginam nostre volun-
tatis constitutionis mandatis hortamen-
tis et mandatum infringere vel ei ausu
temerario contraire. Si quis autem
hoc attemptare presumpserit indignatio-
nem omnipotentis dei et beatorum petri
et pauli apostolorum se noverit incur-
surum vel incursurum. Datum rome
apud sanctum petrum quinto ydus novem-
bris pontificatus nostri anno primo.

Rome passio trium virginum
fidei spei et caritatis. Tempore
adriani imperatoris mulier
quedam nobilis nomine sophia cum
tribus filiabus suis adveniens ro-
mam exemplo sue religionis et
sobrietatis multas ac nobiles
feminas ad fidem convertit. Erant enim
puelle speciose valde et divinis
studiis erudite et cum eas vidisset
adrianus stupens ad pulchritudi-
nem earum loqui nichil potuit. Post
per iussit adduci eas, primum ma-
trem interrogavit unde esset vel cuius
dignitatis. Illa respondit: Christiana
sum. Adrianus dixit: Nomen
tuum interrogo quod fuerit cultura.
Illa respondit: Ego primum a nobile
est. Sophia vero nomen est et
tribus carne vocor sophia no-
bilissima de genere primo et veri
nominis causa filias ut eas
offerrem in munere christo. Adrianus
dixit: Secundum ordinem etatis e-
arum nomina puellarum. Illa ait:
Prima dicitur fides annorum est duo-
decim; secunda spes que est annorum
decem; tercia caritas annorum no-
vem. Tunc imperator advocans
fidem dixit ad eam: Immola
magne et sacre dyane. Sancta
fides respondit: Ego deo sacrifi-
co et non demonibus. Tunc imperator
iussit eam expoliari et virgis cedi
duodecim enim centurionibus puelle
corpus muniatis nullo tactus
plage parebat in corpore eius.
Iterum iussit ferro incidi mamil-
las eius. Iussit tamen imperator
imponi eam super craticulam et sartagi-
nis igni in craticula ardentibus
carbonibus cum ea ignis non inmi-
nueret iussit illam transferri in
sartaginem et frigi pice et
cera et bitumine ferventibus.
Cumque nec sic in ullo lesa fuisset
adrianus repletus ira quia in
nullo poterat suadere virgini
ut immolaret iussit eam gladio
perimi. Quod beata virgo audiens
gavisa est et agens gratias deo
osculata est matrem et sorores et
prebuit libens spiculatori cer-
vicem et ita decollata capite
migravit ad celi palmam victo-
rie feliciter ad christum. Et inde
adrianus advocans secundam
virginem sororem blandiebatur
eam dicens: Filia magestati
mee qui premi et sacrifica
dyane ut sic filia sis ab imperatore

pena. Beata autem puella respondit
Stulte imperator qui mihi superflu-
es tantum verbis. Audiens vero
Adrianus hos sermones iussit eam
expoliari et mamillas eius
truncari. Et tunc de [illegible] fluxit lac [illegible]
carne nimium [illegible] non
potuit a sua mente obtinere gloriosi
[illegible] tamen eius [illegible] ad corporis
[illegible] postulabat a deo tollere
animam puelle. Iratus Adrianus
precepit eam vivam in medio [illegible]
ingredi fornacis. [illegible] flamma
extincta est. Ipsa vero in posita
cepit orans laudare dominum. Au-
diens autem vocem orantis et canentis
Adrianus iussit eam educi de for-
nace et suspensam torqueri. Cumque
torqueretur de [illegible] eius [illegible] odor
suavissimus exiebat et hilari
vultu dicebat: In me non sen-
tio tormenta adiuvante domino
Ihesu Christo. Tyrannus imperavit af-
ferri circulum vas et impleri cum
cera adipe pice et [illegible]
Cumque fervente [illegible] iussit le-
vari puellam ut eam ibidem in-
geret [illegible] est [illegible] et [illegible]
[illegible] in medio [illegible]
sit [illegible] usque ad ossa
Igitur Adrianus nec [illegible]
[illegible] eam iussit de-
collari. Igitur [illegible] gau-
dens virgo cucurrit ad matrem et
amplexata osculavit eam dicens
Vale tibi mater et [illegible]
[illegible] ad dominum. Post
eam Adrianus vocavit tertiam tem-
[illegible] ubis

Beata vero predicta que vocatur caritas respondit
An ignoras me eisdem genitoribus
quibus et sorores editam eademque doctrina
institutam et miraris me esse in sermone
illis quibus sunt genitrice et educatrice
consortes. Adrianus audiens caritatis
verbis magis accensus insania
iussit eam suspendi et per nova
quadam argumenta torqueri. Cum primam
[illegible] suam videret par-
vipendere iussit eam flagellari. Et dixit
puella: In vanum laboras. Tunc
Adrianus iussit eam in igne mitti.
Aut in igne illa medium signavit
se in nomine Christi. Et tunc mirabiliter
erupit subito flamma de camino
et percussit circa grande virorum. Beata
vero deambulabat in igne glori-
ficans et laudans dominum. Adrianus
stupefactus erubuit et precepit eam
de fornace educi per prefectos.
Qui in eum primitus eam forma-
tam [illegible] viderunt deambulan-
tes quia [illegible] aspectus sole splendidior
erat et tunc ad visionem ceci-
derunt in faciem. Cumque ergo illa esset
virgo et vidisset eam imperator [illegible]
iussit occidi. Audiens hoc dixit puella
[illegible] clamavit ad
matrem: Mater [illegible] mea
[illegible] ad illam [illegible] Filia [illegible]
[illegible] tuis ut [illegible] me
iubeat Christus cito ad vos venire
Et [illegible] a [illegible] duos [illegible]
virgo. Beata vero Sophia mater puel-
larum collegit corpora et condiens
aromatibus imposuit vehiculo
et portavit ad [illegible]
miliarium ab urbe roma [illegible]

sepelitur venerabiliter et ipsa est
omnia prius agens de electione
pignora. Post hec et absque aliquibus
milites nobilibus ad mensam sibi
tum porrectis sibi accommodata ad
adornandas [illegible] ministri. Tunc
fratribus ... se committit in oratione
super sepulchrum eius et cum lacrimis
dixit: Filie compater me ad vos
velud [illegible]

Udalricus ex nobilibus parentibus
Suevie natus et fidelibus sed
[illegible] filiis [illegible] et theo-
burga alemannus [illegible] du-
nuta [illegible] et [illegible] lactans
[illegible] in omnia
nes appebat. Quare cum diuti-
nus timbaret [illegible]
[illegible] clericus [illegible]
[illegible] ad [illegible]
nonne [illegible] parvum infantulum
du plene [illegible] omni [illegible]
[illegible] audivit [illegible] bagit
[illegible] et quia prudens
[illegible] dixit [illegible]
Nisi hic infans celerius ablac-
tetur non poterit esse salvus. Cuius
[illegible] aut [illegible] unius diei
[illegible] parvus veller [illegible]
[illegible] die cum parvum infantulum
ad [illegible]
in [illegible] omnibus [illegible]
Sanctus [illegible]
[illegible] a lacte non fuit [illegible]
[illegible] morte moreretur. Et ideo sicco
[illegible] ordine [illegible]
moram fuit [illegible] magnus
est in futurum. Tandem [illegible]
a lacte non sine [illegible]

[illegible] et [illegible] et in [illegible]
virum [illegible] dum [illegible] dominum
rem [illegible] et amore huius [illegible]
[illegible] honore [illegible] sancti
[illegible] cum [illegible]
[illegible] cum bo-
na indole ut parentes perce-
perant in monasterio [illegible] cum
[illegible] celibes [illegible]
celestibus disciplinis [illegible]
Erat [illegible] in monasterio
eodem quedam ancilla [illegible] inclusa
nomine bertradis [illegible]
[illegible] et omnibus deo
servientes [illegible] adolescentes
[illegible] illa rem
[illegible] statuit [illegible]
dicere [illegible] postulavit
quibus [illegible] illi sit
[illegible] ... domini voluntas
ut in hoc loco [illegible]
sed in oriente ubi flumen duas
dividit regiones [illegible]
ubi [illegible] et
multis [illegible] adversitatibus
[illegible] in [illegible]
[illegible] Iuvenis [illegible]
[illegible] scripture
[illegible] et omni [illegible] sacra
pagina [illegible] memorie com-
mendavit. [illegible] a [illegible]
[illegible] est ad
parentes qui illum [illegible]
[illegible] episcopo com-
mendabant [illegible]
[illegible]
[illegible] Tandem
Udalricus [illegible]
[illegible]

tinus presbiter benigne suscepit
quod sit predicat. Ille autem ale
mannum genere fuit et Adel
beronis augustensis ecclesie
presulis clericus. Cum papa no
strum suscipias inquit filium quem
tu dicis quia eius episcopus iam mor
tuus est. et dei nutu ei succe
dens in episcopatu. Ille autem rudit
se indignum esse ad tantum onus.
Cum papa. Si nimium delitescendo
subterfugiis quoniam in hos
pitalis et tranquillitatis tue
ecclesie navem gubernes venient
tibi dies in quibus nullo modo statum
ecclesie dei percipere valebis. Vincant
enim multiplices anxietates
ecclesiam dei reges et defensores
ipsius fluctivagam naviculam
ad portum quietis deduces.
Quod ille audiens ad locum oratio
nis pergens postea die nescien
te papa clam discessit. Sed mor
tuo brevi in tempore Adelberone
et hac luce migrante Hiltinus
ei in episcopatu successit. Post
quidem annos mortuo ut ora
cula sanctorum dei implerentur Udalri
cus totius cleri et populi voto
unanimi cum rege consentiente in
episcopum sublimatur. Deinceps
omnium virtutum studio dedit operam nunquam
otiosus fuit sed orationi aut
lectioni satis semper sedulus intende
bat. Qui ecclesie muros dirutos
et multa vetustate dilapsos
reparavit. In die quadam pasche
dum sanctus Udalricus episcopus divina
celebraret misteria astantibus

deret quedam apparuit de superis q
cum ipsius dextera divina sanctificavit
sancta mensa. Qua visione cum quam
tus cum cantatoribus [illegible] officium
coram episcopo [illegible] ad pedes eius
procidit. Vir dei inquiens illum dix
Melius esset te tacere quam talia in
auribus vulgi publicare. Tande
instabat legitima dies qua episcopi mu
les convenire [illegible] super [illegible]
[illegible] et [illegible] sancti pe
[illegible] in [illegible] langore opp
[illegible] de [illegible] evangelistis
dixit astantibus. Vestibus me induite
et calciamentis. Cum illum [illegible]
pre excessu [illegible] propter [illegible]
obedire studuerunt. Recordatus autem
vir dei sibi quedam [illegible] supellectilia
que adhuc [illegible] [illegible]
[illegible] solidos et [illegible]
[illegible] sibi et tunc [illegible]
allata [illegible] dixit. Heu me mi
serum ut quid tamen dimittere ne forte [illegible]
[illegible] in pauperibus erogare. Induimus
autem pontificalibus ornamentis cum [illegible]
ut mos est clericorum officio [illegible]
omni presul in publicum [illegible]
[illegible] sancti iohannis quam ipse [illegible]
[illegible] diu sic [illegible]
[illegible] [illegible] donec ea
die ut statutum est [illegible]
sollempnia celebravit. Quibus
expletis consedit et omnibus [illegible]
[illegible] dixit. Hunc celebrationem
officium meum [illegible] non possibi
litate sed ordine [illegible]
[illegible] hodie cum dulci [illegible]
no [illegible] erit coram meo [illegible]

iuuenes duo aspectu formosi quorum
vnus dixit in R Quare nos singulis
debes cum hodie ad sanctum iohannem
bis celebrare missam. Tunc rndit
alter. Non propter hoc sed quia post triginta
ante vnum virum primus explebit.
Tunc ille primus Dinge cum cipiet
te nullus ibi hodie celebrabit
Ihesus dominus quod tubicinium rendit penitus
us vos diebus intra quindenas in vigilia
apostolorum petri et pauli que illo
anno septima feria euenerat spe-
bat se migraturum de hac vita quod
licet nondum nos exponeret uer-
bis tamen quibusdam agnumt ac signis
euidentibus declarauit Scribit sig
nis omnibus ecu quippe ad vespe-
ram solis sonantibus ipse balneans et sa-
cris uestibus in usus hospitium idu-
tus hymnum sequitur ac si eadem
hora esset moriturus. Finita quoque sinm
vespertina cum adiutorio aliorum se
leuauit et cum quodam conseruans
mere secedens Dilecte petre
nunc nos fecisti sicut ego estima-
ui Inuenit renatus in spiritu per
coniunctos quinque dies manens re-
tus ab omnibus indulgentiam petens
et benedictionem ponens clericis eum
circumstantibus et cum fletu cantantibus
In manus domini spiritum commendans tran-
siit de mundo quarto nonas iulii
tempore octauiani sedi augusti cuius cor-
pus cum ex more esset nudatum ad
lauandum mira odoris fragrantia
omnium circumstantium nares et pectora
perfudit Wolfgangus autem episcopus ra-
tisponensis adueniens ipsum in
ecclesia sancte crucis sepeliuit ubi ipse

xcj

adhuc viuens sepulchrum uellerat
parari ubi multa miracula deus
operatur

Fuit vir vite venerabilis nomine Kyllena qui Scothi-ca terra de magno editus genere. [illegible] in sacris litteris perfectus ita ut exinde didicit postponere cuncta terrena et cum alio nomine vocabatur Kylianus. Quadam autem die dum evangelium audiret admonitum ubi dicit: Qui vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Congregatis consociis suis et discipulis idem Colonato, Gallone et Arnovale presbiteris et Totnanno dyacono [illegible] [illegible] kylianum [illegible] tes pervenerunt ad [illegible] ad castellum quod Werzeburgh nuncupatur [illegible] duce paganino nomine Gozberto filio Hetani senioris qui fuit filius Ruodol-[illegible] [illegible] pontificis [illegible] nomine domini nostri ihesu christi. [illegible] et eorum [illegible] et omnis plebs sibi subiecta baptizata fuit. Coniugem suam Geilanam nomine uxorem fratris sui ut a se dimitteret [illegible] Dum [illegible] [illegible] Longe [illegible] [illegible]

Precepto Geylane uxoris Gozberti [illegible] decollati sunt. Eadem nocte celeriter in eodem loco sunt tumulo sepulti. Sed et illorum [illegible] crux et evangelium aliaque pontificalia vestimenta simul cum illis in sepulchro posita sunt. [illegible] videns quedam mulier nomine [illegible] duce Gozberto ubi [illegible] sunt [illegible] Interea [illegible] eius uxor videt se nescire quo pergeret ubi forent. Sed ipse miser qui eos necaverat vagus et peregrinus velut freneticus se [illegible] de morte [illegible] [illegible] et lugens Kyllena id est Kyliane sancte dei me [illegible] qui [illegible] [illegible] vitam finiret. Geylana ipsa [illegible] maligno [illegible] illa [illegible] vitam finiret. Gozbertum vero gladio sui servi occiderunt. Hetanum vero filium eius plebs orientalium Francorum eiecit de regno. Inimici [illegible] unus de stirpe eius remaneret. Post multum vero tempus in loco ubi illorum corpora requieverunt divino nutu [illegible] Illustrante [illegible] domino [illegible] et Petro Zacharie pape mediante Bonifacio archiepiscopo de tumulo [illegible] Pippino primo orientalium Francorum rege

Agillolphus archiepiscopus co-
loniensis defuncto pippino
francorum rege filium eius
karolum in regno succedentem et
imperium romanorum puerilis adhuc
etatis tenellum quidam princeps co-
lonie in suam curam suscepit erudi-
endum. Et tunc agilolphus gratia
predicationis in germaniam adhuc
non quidam dethmallus frangi-
ne contra romanum imperium et romanum
imperatorem bella concitabat.
Nam quidam demele nomine qui
dam clericum inter vero nominato
nomine helperium rege sibi fe-
cerunt qui manu armata co-
loniam obsedit et sibi urbem et
in ea ecclesias spoliaverunt et plures
ex civibus ad fines quam plures cap-
tivatos abduxit. Puer vero
karolus hys auditis contristatus
est valde et per nuncios agi-
lolphum de germania revocavit.
Qui veniens et audiens que
facta sunt valde doluit de spolia-
tione urbis sue et hostes ar-
matos insequitur clamans post
tergum fugientium ut vel ad satis-
factionem redeant vel si quam sit-
eis ... plurimos rege roma-
no ... puerulum cum captivatum
natum et spectet. Et tunc eos
episcopus trans alpes sequitur hos-
tes ipsum apud ... in al-
... occi-
derunt cuius animam fideles vi-
derunt in specie columbe ab an-
gelis in celum deferri. Beatum quoque
hostes ... dicitur ...

fugierunt et terre sue pacem dedit
deus per interventum suum. Locus in
quo occisus est vir dei miraculis in-
numeris illustratur. Semper hyeme et
estate gelu et estu viridus
persevera(n)t. Terra enim ab incolis que
nec tranquillitat(ur). Ad huius namque
sepulchrum diverse egritudines curantur
ubi dum quidam dolorem dentium moles-
tiis candelam ceream obtulisset
et liberatus abiret custos ecclesie
candelam subtraxit. Qui statim maxi-
mum dolorem dentium sensit et tam diu
tenuit donec candelam quam occulte
detulerat aperte reportaret.

Septem fratres fuerunt filii beate
Felicitatis quorum nomina sunt
Ianuarius Felix Philippus
Silvanus Alexander Vitalis et
Marcialis. Hos omnes cum matre iussu
imperatoris Anthonini Publius
prefectus ad se vocari fecit. Suasit
que matri ut sibi et filiorum suorum
misereri deberet. Que ait: Neque
blandimentis tuis potero allici
neque terroribus frangi. Securam enim
sum de spiritu sancto quia hos quos te
superabo viva et melius vincam
occisa. Et conversa ad filios ait:
Videte filii mei celum et sursum
aspicite. Ibi enim Christus vos
expectat. Fortiter pro Christo pugnate
et fideles in Christi amore vos ex-
hibete. Quod prefectus audiens eam
alapis cedi iussit. Sed genitrix
et filii in fide constanter per-
maneret omnes matre vidente et confor-
tante diversis suppliciis interfi-
ciuntur. Post verbera virgarum

xcvij

et mater eorum. Januarius plumbatis
occisus est, Felix et Philippus
fustibus mactati, Silvanus praecipitio
interemptus est, Alexander, Vita-
lis et Martialis capitali sen-
tentia puniti sunt. Hanc beatam
Felicitatem vocat Gregorius plus quam
martyrem, quia septies passa est in
septem filiis suis et octavo in
corpore proprio. Gregorius in ome-
lia: Beata Felicitas quae credendo Chri-
sti ancilla extitit, praedicando facta est
martyr Christi. Septem quippe filios sic
post se timuit vivos in carne
relinquere, sicut carnales parentes so-
lent metuere ne mortuos praemittant.
Parturivit spiritu quos carne peperat
mundo filios suos quos carne sua
noverat, eos sine dolore non poterat
morientes videre, sed erat vis amo-
ris interior quae dolorem vinceret
carnis. Recte ergo hanc feminam ul-
tra martyrem dixerim quae toties in fi-
liis est et desiderans et mortua.
Dum enim multiplex martyrium obtinu-
it, ipsam quoque martyrii palmam vicit quae
et amore Christi sola sibi mors ei
minime sufficit. Passi sunt autem
circa annos domini c. x.

Translatio sancti Benedicti fa-
cta est tempore eodem quo papa
sedit apostolicae sedi circa an-
num domini et hoc ordine. Lon-
gobardi longobardorum dei iudicio
Italiam intrantes devastarent
urbes villasque monasteria depo-
pularent, coenobium beati Benedicti
quemadmodum venerabilis adhuc
vivens praedixerat ablatis

inde spoliis fratribus exierunt.
Regnante autem Clodoveo Daga-
berto filio in Francia Leobodus
abbas monasterii sancti Aniani
quod situm est intra moenia urbis
Aurelianensis, caput Floria-
cense qui situs in regalis erat
et ipse obtinuit ut Floriacen-
se sibi monasterium afferret.
Datis in vicissitudine praediis quae
in Hiedonio dederat vir dei
Leobodus possederat. Rex fre-
dius abbas in eodem loco du-
as edificavit ecclesias, unam
beatae Dei genitrici, aliam beato Petro
apostolo. Edificavit quoque cum pluribus
mansionibus plures ibi fratres sub
sancta regula collegit. Praefuit
eis abbatem virum Mummolum nomine, qui
studiis satis intentus legit in
secundo libro dialogorum beati Grego-
rii beatum Benedictum in provincia Be-
neventana vitam consummasse
legitque quod pater monasterium
suum perhanc custodiri, quod et
ipse iam vidit. Misit illo
tempore de suis monachis nomine Agi-
lolphum qui per studium ad tumu-
lum suae sanctitatis gloria mirifice me-
ritis decorum. Eo tempore Cenomanni-
cis quaedam visio apparuit ut
et qui cives corpus sanctae Scolas-
ticae sororis sancti Benedicti transferret.
Devenientes igitur ad Floriacum
monasterium unum Cenomannen-
ses Agilolphi gratia legerunt ut
Agilolphum eadem mox praem...
Igitur quidam per Romam profi-
ciscitur ubi cum gratia visitandi

loca sanctorum a se inventa diceret
Agilolphus iter proposito matu-
ravit veniens ad locum castri
qui cassinum dicitur orans diligenter
locum perscrutabatur si usque pateret
thesaurus quem querebat. Quem
quidam senex videns de causa iti-
neris inquirit. At ille intuitu
sibi non ausus propalare secretum bis
interrogatus nil respondit. Iterato
quem senex ait. Cum secretum tuum non
celas bonum delatorem non me
metuas fidem tuam ingenies et
forte negotio tuo proderit si in-
genere accomodas. Agilolphus
revocans dictis hec senis omnia
sibi exposuit. Tum senex ei
precepit ut de nocte consurgeret
et ubi locum clarissimo lumine radi-
atum inveniret noctis in tenebris videret
illic thesaurum suum sciret latere.
Quod ille gratias agens et hec omnia ut
senex predixerat inveniens cum
multum invenit vile fodiens sub mar-
moreis rerum magnarum the-
saurum quem invenit unius sportule
inclusit angustia. Huius viri
exitus assunt socii cenomanni
cum tempus sequuntur iuge se
eciam divina revelacione admoni-
tos ad tollendum sancte scolastice
corpus quo eciam velocius
ablato moritur arripiunt
abeundi. Eadem hora papa
romanus quiete compellebatur per
visionem dicens. Ut publicis
utilitatibus omissis properanti-
us a te auferunt preciosum mag-
ni benedicti et scolastice et

gallias transtulerunt. Expergefactus papa
autem misit illos insequi si illis
qui reliquias deferebant. orationibus deum
ut qui corpora sanctorum nostra venerat
eciam ad loca destinata deferri per-
mitteret. Siquidem eunte insequentes
dei usque persecuti etiam frustrato
proposito compulsi sunt ad sua repedare.
At illi qui reliquias sanctorum deferebant
lassitudine cogente diverterunt in pre-
diolum quoddam bonodum nomine situm
in pago aurelianensi. Inde divertentes
ad prediolum nonnulla dirumpere
venerunt et inde cum diebus eas ag-
nimina [illegible] cum plebe aurelia-
nensi obviam procedunt miliario
uno in vicum qui dicitur floria-
cus ubi cum letania et honore rece-
perunt reliquias sanctorum quinto idus
Iulii et in laude dei solempne diem
singulis annis statuerunt. Plebs
eciam cenomannica obviam processit
cum suis quos pro corpore sancte scolas-
tice transmiserunt. Hedum visiones
et actus Agilolphi cognovisset
petierunt corpus sancte scolastice. Sed
cum resisteret dicens duorum quidem mutuarum
corpora se nolle dividere cum preterea
virtus asserere ne duo magna
luminaria uno loco non amitteret angu-
stia consensum tandem adhibuit. Sed
cum ossa duorum in unum mixta fuerunt
nulla ratione dividi non posset. Hoc
tandem placuit consilium ut ossa ma-
iora a minoribus dividerent
quod et factum est et ad minorem qua-
tudinem accipiunt duorum puerorum
masculi et femelle funera uni-
cuique corpus invenit ossa quam magni-

tudine perstabat locauerunt et
renouatis puer et puella renouati
posita iuxta ossa scolastice Se-
nomannum dato corpore sibi sancte
scolastice secundum domum redierunt
et monasterium statim mulierum fece-
runt ubi ad corpus sancte scolastice
uisitatur uenerabiliter. Rimolus
abbas et agulolphus corpus
beati benedicti in ecclesia beati petri de-
posuerunt custodiendum et diu
dubitantibus ubi aptum locum in-
uenirent corpori sancto Rimolus
abbas quadam nocte dormitori-
um egressus et pro dicta orans
ecclesia stans sub nudo aere uidit
lumina lucis celitus emissa sum-
ptoris basilice sancte marie resple-
dere et ibi corpus beati patris sub
die nonarum decembrium cum gaudio
condiderunt. Post hec quedam tem-
pora regis franciorum nortmannorum
feritas ubique et inopinate e-
uigens totam fere galliam et in-
to gallia comprehendit cuius etiam
timore presbyteri monachos floria-
censes qui assumpto corpore beati
benedicti aurelianum confugerunt
et in basilica sancti aniani ibi
sancto posito deposuerunt sub
cuius diu diligenti deuote timor
dum perstitisset. Fratres deinde intro-
ire quoniam et abbati conuentu in
kalendis decembris in monasterio reduce-
rent corpus sanctum ab aureliano
afferre satagebant. Sed autem
per uie difficultate morarentur.
Erat quippe tempus obstricta
glacie quidam ex monachis aut

Si placeret meum consilium fratribus in mea
patris mei glebam in nauem imponamus
nichil quippe apud dominum est illi impossi-
bile ut nauigio redeat quem nauem
ascensum elegerat. Cui uerbis igitur
consentientibus timorem ut et pbri
pignora imposuerunt nauem que
ita glacie constricta erat ut immo-
bilis in alueo ligneis conglutinata
teneretur sed mox resoluta est ad
omnes illam et liquefacta ac si sol in
mundo ualeret. Cumque nauem
plenam onustam leuiter deduce-
bant cum glacie liquescente. Nunque
cum magis sancto ponderosior ferebat
quod fieret. Cumque peruenisset floriacum et
tangentem occurrit eorum abbati
monachorum clericorum populique multitudo
deo canentium laudes in ecclesias
reductum. Sanctis quibus uenit in nomine
domini. Tunc episcopus leuantibus beatum
patrem de naui frigus cuncta
distringere nimia sed cum portam
que patentis dicitur intrent arbores
simul et arbusta flores protulerunt
ut solet in medio aprilis. Et
depositum est sanctum corpus in eccle-
sia beati petri apostoli monasterio
pridie nonas decembris

Regnante mariano imperato-
re cum esset consulto grauis
in populo christiano persecutio
exercita in ciuitate me-
diolanensi duo quidam uiri nimis
nobiles presbyteri apud ipsum impera-
torem notissimi quorum unus dice-
batur nabor alius felix. Hii
cum multe in christiana religione
essent deuoti suggestum est

maximiano imperatori ab exercitu ori
bus suis in ista dicta civitate demo
rantibus Tunc requirit clementissime
imperator nabor et felix quidam ex
eis sunt et blasphemant deos
nostros et dicunt eos demonia esse Tunc
indignatus imperator iussit eos
apprehendi et adduci quibus et
dixit singulariter Nabor miles
meus quid tibi deesse estimasti ut
te variam fidem Nabor respondit Ego
ego miles variatus extitus sum sed ab
[illegible] mea Maximianus
imperator dixit Ergo [illegible]
manifeste christiani estis Nabor respondit
Ego christianus manifeste sum et ihesum
christum filium dei vivi de maria virgine
per spiritum sanctum natum adoro et corde
credo et ore non cesso laudare Tunc
iratus imperator repletus ira eum
iussit in carcerem mitti Et conver
sus ad felicem dixit ei Quid tu videris felix
[illegible] et stulte desideras tu
vel sacrificio tuo pure sacrifica diis
et esto in amicitia nam si non sacrifi
caveris diversa tormenta vos ex
pectant Felix respondit Tormenta
tua nichil sunt me enim stabis vivi
dei filium dominum ihesum christum nulla[tenus]
negare et magis me ipsum sibi
offerre sacrificium Maximianus impera
tor iratus iussit eum in ipso carcere
mitti Et fuit pueri in carcere
duodecim diebus in tempus augusti
sine pane vel aqua vel potu direc
tis Tredecima autem die iussit
maximianus imperator tribunal in
alto in ypodromio circi parari et
iussit adduci sanctos felicem et
naborem et ait ad eos Quid utilius
tenuit salutem vitam et animi mei Sanctus
nabor dixit Oportet te animum si quid
non timet sum dominum habere timentia
nam quam amicitie sunt in civitate tue
tantum iussit immunitie tue dulciores
et eius amicitie Maximianus dixit
Insilius quod dicis Felix dixit Quod
nabor dixit et ego dico vita enim
nobis vita et fides est Maximianus
dixit Ergo hoc vobis placet ut
precepta mea contempnatis et morte
moriamini Nabor dixit Mors quam
tu in minatis iussisse vitam nostram est
et ideo non timemus iram tuam quia ex ipsa
nobis nascetur vita perennis et corona
eterna et palma Tunc iratus maxi
mianus dixit anolino consiliario suo
Cras mane in secretario tuo diversis
vexentur suppliciis si sacrificare eos
tempserit si vero non contempserit et
tuo eos amore copulata et meis
eos amicitiis in pristina Anolinus quoque
consiliarius dixit Nisi non sacrifica
tis diis quos imperator adorat et quibus
civitas servit sua Sancti milites respon
derunt Nos primum et vobis non tempe
mus sed et eos nostro cotidie calcamus
fortitudine Tunc iratus [illegible]
anolinus imperatori maximiano et
iussit eos in carcerem mitti ad
portam que dicitur romana et ibi custodiri
a militibus Cumque fuissent ibi quinque
diebus reclusi iussit eos ipsa que
est die de carcere educi Et dixit
ad eos imperator Immolate diis
istis quos vera divinitas demonstrat
ut Sancti milites dixerunt Nos diis
paganorum non immolamus et ipse

est nobis ut ipsi in baptismatis
sacramento percepimus a te homine cor
ruptibili et non in omni humane
condicionis contagio descendimus non fugie
fac quod facturus es quia nos scimus quod
te fortior ille est qui impugnat pro
nobis. Tunc maximianus imperator et
anolinus consiliarius eius iusserunt
fustes afferri et extendi eos et
quaternones tensi et clamarent
eis: Sacrificate diis quos imperator
et omnes homines adorant. Nabor
dixit: Dominus meus rex eternus et ve
rus qui dixit: Diis qui preter solum sacri
ficaverit eradicabitur. Anolinus
dixit: Appendantur eculeo. Cumque fuissent
appensi beati nabor et felix lampadibus
urerentur et ungulis raderentur dixit:
Non tibi dixi immunde tue me et
alter et faciunt in gratiam amplius
ore in conspectu regis mei christi
tu inventa excogita duriora tor
menta carnem enim laniare po
tes animum vero vincere non potes
pro fide et veritate luctantem. Ano
linus consiliarius dixit: Nunc
video quod in bello arma verbera et
tormenta oportet ponere quod timere
commoveret illum et collegam eius
in fidem. Tunc ducto atque feli
ce anolinus dixit: Dic mihi felix
que est ista doctrina quod tot tor
mentis afflictus non consentis.
Felix autem: Nam finem habent ista
tormenta sed hic exper est que
pro dolore cultoribus reservatum.
Anolinus dixit: Quis hic noster.
Felix autem: Christus nos docuit
qui de celo descendit et de spiritu

nos homo factus est de virgine quem na
tum angeli pastoribus nunciaverunt
stella magis demonstravit a quibus
auro thure et mirra honoratus
est quem herodes querens inter parvulos
ipsos quos occidit sed christum non inve
nit. Cum patre de celis testimonium
dedit dicens: Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene complacui.
Ipse cecos illuminavit et reddidit
surdis auditum claudis gressum
paraliticis sanitatem et demonia mor
bis curatis [illegible] eiciebat. Quem
iudei quia eorum vitia arguit cru
cifixerunt et crucifixus mortuus
et sepultus tertia die resurrexit
et per dies quadraginta discipulis
suis conversatus ipsis conspicientibus
ascendit in celum. Hec est fides
vera que nullo tormento superatur.
Tunc ait anolinus: Ut video imperi
tor deus est natus ut tu dixisti deus
tuus crucifixus est imperator autem noster
omnipotentiam suam deposuit sed po
tius imperium suum triumphavit.
Tunc deridens felix dixit: Imperi
tus modo vir barbarus
adulter prior stuprator
parricida extitit insuper etiam
germanam suam uxorem sibi in cupit
[illegible] si diu evideris cum ipso
eis [illegible] medijs.
Tunc iniqui consiliarii eius
sua stridentes clamaverunt: Domine
nobis [illegible] erit si isti non fuerint
ignibus concremati. Tunc anolinus
consiliarius iussit eos ignibus con
sumi. Et cum missi fuissent in
ignem incolumes permanserunt.

Tunc iterum iussit eos mitti in car-
cere. Cum post aliquos dies per-
venit in civitatem laudensem im-
perator iussit eos ad terrorem christia-
norum vinctos catheis secum duci
et post diem tertium iussit in sessio-
ne parum extra civitatem quibus ad me-
dium deductis dixit maximianus
imperator. Iam deponite si bonam
vitam et aetatem magnam relinque-
re vos eius exemplum omnibus.
Responderunt beatissimi martires Nabor
et Felix. Nos aetatem magnam nec
timus sed scimus dominum Ihesum Christum
dei vivi filium in quem confidimus mi-
nas tuas non pavescimus.
Tunc iratus maximianus iussit eos
fustibus cedi et capitalem subire
sententiam qui decollati sunt iuxta
portam civitatis laudensis circa
flumen Silerem. Quorum corpora se-
pelivit quedam matrona nomine Savi-
na cum monachis in sarcofa-
gis suis. Et illic hactenus recede-
runt se inde cum suis sanctis religiose
et reddere meruerunt vitas. Et si-
cut illic mater ubi et hic
credit ... et inde tre-
nent christi martyres precesim
pervenit ad vitam. Hos igitur et re-
ligiosa femina de mitis filias
claudens in urbe sancti sub
sepultos et imponens suo ve-
hiculo deduxit eos hinc inde
dolentem pleno gaudio tamen
intus ... ... et
sicut stelle in celo ponte hinc
... tene ... ita sco-
rum meritum per orbem eluxerunt

fragrat et odor suavitatis divine
pro christi passione in universum mun-
dum diffusus est. Hii sunt boni
milites christi qui ipsis armis
muniti qui fidei lorica et sa-
lutis galea et scuto celestis atque
spiritualis protecti sunt. Celebremus
itaque diem illorum et sequimur
exempla illorum imitatione cor-
dis atque in certamine et in-
maculatum Ihesum Christum dominum nostrum.
Passi sunt sancti martires Nabor et
Felix quarto idus Julii regnante
domino Ihesu Christo qui est honor et
gloria in secula seculorum. Amen.

Margareta de civitate an-
thiochie filia fuit Theodo-
sii gentilium patriarche. Nu-
trici traditur et ad adultam
etatem veniens baptizatur et
ex hoc exosa patri plurimum ha-
betur. Quadam igitur die dum quin-
decimum annum attigisset et cum
aliis virginibus oves sue nutri-
cis custodiret prefectus Olibrius
inde transiens et puellam
tam speciosam considerans mox
in eius amore exarsit et pue-
ros ad se continuo misit dicens
Ite et eam comprehendite ut si li-
bera est eam in uxorem accipi-
am. Si ancilla est eam in concu-
binam habeam. Cum igitur eius
faciei aspectui presentata esset de
genere suo et nomine et religione
requisivit. Illa autem respondit se ge-
nere nobilem nomine Margare-
tam et religione christianam. Cui
prefectus. Duo prima tibi recte

conuenit quia et nobilis heris
et margaritam pulchram possidebis
sed tamen non conuenit ut puel
la tam pulchra et nobilis deum
habeat crucifixum. Cui illa: Unde scis
ipsum fuisse crucifixum? Et ille: Ex
libris christianorum. Cui margareta:
Cum ibi legatur christi pena et gloria
que verecundia est vobis ut unum cre
datis et aliud negetis? Cum
que margareta sponte pro
redemptione nostra crucifixum assereret
sed nunc eum immortalem affir
maret iratus prefectus eam in car
cerem mitti iussit. Sequenti au
tem die eam ad se vocari precepit eique
ait: Vana puella miserere
pulchritudinis tue et deos nostros
adora ut bene sit tibi. Cui illa:
Illum adoro quem terra tremit, mare
formidat, venti et omnes
creature timent. Cui prefectus: Nisi
michi consenseris corpus tuum faciam
laniari. Cui margareta: Christus se
semetipsum pro me in mortem
tradidit et ego pro christo mori
non dubito. Tunc prefectus iussit
eam in eculeo suspendi et tam
crudeliter tamque primo virgis
deinde pectinibus ferreis usque
ad nudationem ossium laniari
quod sanguis de eius corpore tamquam
de fonte purissimo emanauit.
Flebant autem qui ibi aderant et
dicebant: O margareta vere
dolemus quia corpus tuum tam
crudeliter laceratum conspicimus.
O qualem amisisti pulchritudi
nem propter tuam incredulitatem.

tamen nunc vel saltem crede ut viuas.
Quibus illa: O mali consiliarii re
cedite et abite hinc. Tormentum carnis
est illa perhennitate salvatio
anime. Et ad prefectum: Impudens canis
insatiabilis leo in carne potestatem
habes sed animam seruat christus. Prefectus
autem clamide faciem eius operiebat
nec tantam effusionem sanguinis
videre poterat. Deinde eam deponi
fecit et eam in carcerem includi ius
sit. Ibi dum esset orauit dominum ut
inimicum qui secum pugnabat visibi
liter sibi demonstraret. Et ecce draco
immanissimus ibidem apparuit et os
super caput eius posuit et linguam
super calcaneum porrigens eam pro
tinus deglutiuit. Sed dum eam ab
sorbere vellet signo crucis se muni
uit et illud draco virtute crucis
crepuit et virgo illesa exiuit. Dia
bolus iterum ut eam decipere posset in
speciem hominis se mutauit. Quem vi
dens in orationem se dedit et dum
surrexisset dyabolus ad eam accessit
et manum eius tenens dixit: Sufficiant
tibi que fecisti, iam nunc cessa
de mea persona. Illa autem eum per
caput apprehendit et sub se ad
terram deiecit et super ceruicem eius dex
trum pede posuit dicens: Sperne
superbe demon sub pedibus femine. De
mon autem clamabat: O beata marga
reta ego victus sum. Si iuuenis
me vicisset non curassem. Ecce a
tenera puella superatus sum et
inde plus doleo quia pater tuus et
mater tua amici mei fuerunt.
Tunc vero cogit eum dicere cur venit

nil suplicium per annos reperiret. Re-
spondit: Vale odium et messe tam
viros et vinolos et quantum ab eis se
perpellat, sed cum desiderio sedu-
cendi infustus extitit. Ergo in-
videt ei de felicitate qua ipse
amisit quantum eam ipse recuperare
non posset ipsam cum aliis aufer-
re contendit. Addidimus quod Salo-
mon infinita multitudine demonum
in quodam vase conclusit. Sed post
mortem suam cum de illo vase demo-
nes ignem mitterent et homines
ibidem magnum thesaurum puta-
rent, vas confregerunt et demo-
nes exeuntes aerem repleverunt.
Hiis dictis virgo pede levavit dicens:
Fuge miser et demonstrari con-
tinuit. Deinde igitur efficitur quia
quando principe vincitur multis preludi-
bus superatur. Beata igitur dic-
tum [illegible] ipsis vindicta punitur
et sanctissime comprimentes [illegible] com-
pulsi eius sanctis [illegible] usque
ad nimiam [illegible] ita ut cum
miraretur quod tam tenera puel-
la tot posset tollerare tormenta.
Deinde in vase magno pleno
aqua ipsam ligari et poni fecit
ut ex pena [illegible]
nis dolorosis sed [illegible]
et cunctis [illegible] virgo illesa
egreditur. Et [illegible] milia homi-
num crediderunt et [illegible]
[illegible]
[illegible]
tent [illegible] virginem de-
collari precepit. Illa autem oran-
di impetrato spacio pro se et pro

suis persecutoribus necnon et pro
eius memoriam agentibus et se
invocantibus devote oravit ut quis-
quis in partu periclitantis se invo-
caret illesam prolem emitteret.
Facta est vox de celo quod suis se
petitionibus noverit exauditam.
Surgens ab oratione dixit
spiculatori: Tolle gladium
tuum et percute me. Qui amputans
caput eius uno ictu [illegible]
et sic [illegible] corona accepit.
Passa est autem sexto decimo kalen-
das augusti sicut in eius historia
invenitur. Alibi legitur quod tertio
ydus iulii. De hac virgine quam
sanctus [illegible] magna
fuit timoris dei [illegible]
religione constans [illegible]
[illegible] honestate laudabilis pa-
tientia singularis nihil in ea
[illegible] religioni inveniebatur
odiosa patri suo dilecto
domino nostro ihesu christo.

Gloriosissimos [illegible] fidei
principes apostolos annua
solempnitate honorantes
fratres karissimi ipsum dominum et deum
nostrum qui huius auctor est fidei
debita religione veneremur.
Apostoli sermone [illegible] dicit nulli
[illegible] honorant nullos nisi felices
est eos honorare [illegible] qui
dignitas que [illegible] illi-
cius [illegible] exhibet ut
[illegible] ipse salvator ad discipulos:
Qui vos audit me audit et
qui vos recipit me recipit. Ve-
bum apostolorum [illegible] in [illegible] se

rpis et rapi pdicat et audiui
vocem sicut et illi quorum devotio
delata apostolis micti in xpm
Venetes magis fres huius professionis
fine de simplicibus pri m
morum pro xpi confessione suscep
tis crudelium qui quidem de mar
tirii morte letati mites non
dubitant tamen ipso regnare post
mortem Hii sunt glorius mediator
dei et hominum manifestavit nomen
tuum domine potentissimum et fami
liavit eis omnia Hii sunt quorum
fiunt sicut principes sicut octem
tra quorum tuba predicationis
ad totius mundi aures pervenit
Illi namque sicut ab initio viderent
et ministri fuerunt sermonis tunc
dicerunt nobis initia regni tui
multa namque tua copia et nimi
rum ubi illorum credibilia facta et
signis et portentis et variis
virtutibus ipsi sunt ipsi distri
butibus Hec sunt ea est
sine ulla dubitatione suscep
tus ipsi vero ... eam virtutibus
repleti docet usque adeo ut p
...
per ... omni genere tor
mentorum ... non timeant ... sunt
... pro xpo vitam gloriose finiere
... Hii sunt ... impleti spiritu sancto
... omni genere ... loquuntur et
voces fuerunt arguunt veritate
salutis ... predicant homines ad
penitentiam hortantur pro vita
... indulgentiam de divina
... pollicentur et predicatione in
... sequuntur

Firmata est tandem adversus eos
seua infidelitas tollerant p
dicta speciali premissa doctrina pre
cepta iniunt ergo per mundum
discurrunt per eos in virtutibus sanctis
... consistunt inter ... eos
augent ... et sunt et
per afflictionum angustias
usque in extrema terrarum dilatantes
animos adversitatibus et prospe
ritatibus ... patientia et perma
nentia vigilantia exercent Isti sunt
non solum stelle sed super stellas
sunt quia stelle in celo apostoli super
celos sunt Stelle de igne sen
sibili apostoli de igne intelligibili
Stelle in die obscurant apostoli
die ac nocte sine intermissione effulgent
Stelle coram sole tenebrescunt
apostoli sole iustitie resplendente lucent
Stelle ... ante
ut ... apostoli ... in umbri
... in aere ... alias
aliud ... aliud appellatur
... apostolis vero ... sunt
... et in stellis minores ...
eos ... dicto
... non solum docent in
corpore sed etiam ... magis ...
... non ... inveniuntur
nocte non ... dies non dis
solvunt ... nec nocte obscu
rantur nec tenebris obumbrantur
Piscatores quidem erant apostoli et
illis ... o
... et ... quidam pisces ca
piebant ad mortem nunc autem
homines capiunt ad salutem ...
tores erant ... labruscis

eradicaverunt et illis absentibus corpore. Vinea nunc floruerunt et botros attulerunt. Fuerunt etiam columpne quarum virtute sua ecclesia roborata firmata est. Fuerunt et fundamenta quibus in confessione eorum fundata est ecclesia. Portus quoque qui tempestates spinas repulerunt. Gubernatores etiam qui orbem terrarum in viam rectam duxerunt. Pastores qui lupos abiecerunt et oves conservaverunt. Aratores qui spinas eradicaverunt. Medici qui vulnera nostra curaverunt. Fuerunt et plantatores et structores et rigatores et athlete et duces et certatores et coronas gestantes. Adducamus paulum in medium hec omnia fuisse. Vis eum plantatorem videre? Audi: Ego plantavi et Apollo rigavit. Vis structorem videre? Sicut sapiens inquit architectus fundamentum posui.

tem Vis dimicantem videre? Sic pugno non ut aerem verberans. Vis videre rigatorem? Ab Ierusalem et in circuitu usque ad Illiricum nunc ad Hispanias repletum est evangelium. Vis athletam videre? Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem. Vis videre ducem? Assumite inquit armaturam Dei. Vis videre certantem? Bonum inquit certamen certavi. Vis videre coronatum? De cetero reposita est michi corona iustitie. Piscatores orbem terrarum et in finem eum [illegible] ad sanitatem reduxerunt et in ruina

positum ad stabilitatem commoverunt non sunt arma moventes non arcus tendentes non sagittas mittentes non pecuniam largientes non in eloquentia confidentes pecunia non indigentes sed regnum celorum possidentes non habentes humana solatia habentes autem divinum solatium. Ego enim inquit vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Peragraverunt universum orbem oves sicut cum lupis et voluntate a bestiis non sunt oves sed magis lupi ad ovium consuetudine sunt conversi. Horum vitam intuens Ysaias ait: Qui sunt isti qui ut nubes volant? Non volare ut nubes dicuntur qui in terra viventes conversatio tota fuerit per omne quod egerunt. Vitam et perfectam [illegible] In carne ambulantes non secundum carnem militamus. Priores etenim patres coniugiis utebantur filios procreabant terras possidebant curis rei familiaris intendebant. Istos autem prophetie spiritu videns terras deserere per terram velut homines ambulantes non eos nominavit sed ut nubes volantes coniugia non appetere filios non procreare nichil in terra querere nichil possidere. Volant enim quia mente est que sunt celestia contemplantur qui terram quasi non tangunt qui in terra nichil appetunt. Iste sunt quibus dominus dicit: Ecce ego mitto vos. Hoc est ego qui vos posui qui vos de mundo elegi qui etiam que petieritis sunt omnia non negabo vobis qui etiam laboravi

vobis condignam mercedem in futura
in futuro ipse vos secundum nomen
vestrum ex discipulis magistros faciam
Nos fratres karissimi digni habebimur tan-
te sortis electione non tamen dicat
a domino Intra in gaudium domini tui
sed tamen dicat sedete et vos me-
cum super duodecim thronos iudican-
tes duodecim tribus israel. Et de
quibus dicit Pater volo ut ubi e-
go sum et isti sint mecum. Volo e-
tiam istos esse reges ut ego sum
rex regum volo et istos habere domina-
tionem ut ego sum dominus dominanti-
um qui ad illa ascendunt fasti-
gia meritorum. Dum rex pugna-
turus contra adversarium regem prius
congregat exercitum et sic vadit
ad pugnam sic et dominus contra dya-
bolum pugnaturus prius congregavit
apostolos ubi dicit milites Expug-
nato enim dyabolo est predicatio victoris
Sagitta inventa in visceribus
eius est expugnatorum signum. Spoliato
prelatus eius est conversio fidelium
Et rex quando triumphat congregat exerci-
tum ut illorum laboribus ipse gloriam
assequatur. Iste autem congregat apostolos
non ut eorum laboribus ipse gloriam
consequatur sed ut suo labore illis
victoriam preberet. Non autem peritos
grammatica non armatos dyale-
ctica non inflatos rethorica sed
discipulos habere habuit ineruditos
tos et quasi ad philosophorum [illegible] doct-
rina impolitos [illegible] predica-
tores eius fidei [illegible] rentibus ad
mare [illegible] hus sed pau-
ulisios [illegible] atque ita et omni

gnie tam multos pisces et tanto
mirabiliores quanto rationes etiam
ipsos philosophos cepit. Volens enim su-
perbiam frangere civitatem non quesivit
per oratorem piscatorem sed per pis-
catorem lucratus est imperatorem
Sciens sapientes et divites ac
nobiles primum elegerint merito
illum rex elegi viderent. Pro-
pter hoc ergo non elegit reges vel sena-
tores vel philosophos vel orato-
res sed elegit plebeios pauperes
indoctos piscatores. Unde et Na-
thanael doctus non est in apostolum
electus. Hii sunt qui prius signum
sicut fuerunt ut in morte viverent
et quibusdam impedimentis prodessent
Post resurrectionem vero patent
attemptate ut prodesse plus pos-
sent. Unde et in hac datione spiritus
dei. Quorum renunciationis premia re-
muneratum est et ipsi renunciatis
renunciata sunt. Liber vinculi discipli-
ad cuncta humilitas onerata votum
ad quam gloriam culmine producti sunt
Sunt non solum de se metipsis se-
curi fuit sed etiam obligatoris
aliene potestate in liberationis acceperunt
Philosophorum summi iudicium sortiuntur
ut iudicem quibusdam penam remittant
quibusdam flarent. Sunt qui dis-
trictum dei iudicium metuunt etiam
iudices et alios dampnant vel
liberant qui se metipsos dampnari
metuebant

Erat quidam vir qui archi-
dux et horum imperatorum de-
votus Eufemianus
nomine et vir nobilis fidelissima

et tamen diu quibus vivus extitit
filius nomine Alexius cum desponsassent
parentes eius filiam de
sanguine imperiali. Quo facto Alex-
ius peregre exivit sponsam autem to-
tam primam relinquens. Alexius
autem mansit in exilio annis decem
et septem quibus tristitiis dice-
bat ad semetipsum. Ibo in tem-
plum sancti Pauli quia non me noverunt
sunt in eodem loco. Et intravit
navem quae rapta est a
vento valido usque in civitatem
Romanam et ait. Vivit dominus non in-
gredior alicubi nisi in domum
patris mei. Et recepit eum pater eius
ignorans quod filius eius esset et
erat sicut servus. Fuit enim quoque
in atrio intimus et cum domus
et non cognoscens eum in malum. Pueri
ut vexarent sanctum omnes deridebant
eum et reputabant alii lavabant
discos et super caput eius immundi-
tiam fundebant quae sustinuit
hic dicens gaudio sicut sit an-
nis xvii in domo patris sui et
ne sciverunt quis ipse esset. Modo quoque
tristitia sunt deplanctum. Vo-
lens eius animam suscipere domi-
nus Alexius instructo suo fe-
cit in cartam et ostendit in
qua scripsit omnem vitam suam et
nomen et qualiter egit cum parentibus
suis et sponsa. Et audita est
vox una dicens dicite de almi-
sto dicens Venite ad me omnes qui
laboratis et onerati estis et
ego reficiam vos. Timuerunt omnes
timore et ceciderunt in facies

suas dicentes Kyrieleison. Iterum
facta est vox eadem dicens Quaerite
hominem dei ut oret pro Roma.
Et lucescente die parasceue exi-
vit anima eius de corpore et suscepit
eam dominus. Et iterum facta est vox dicens
quia in domo Eufemiani est corpus.
Eufemianus ergo dixit ad imperato-
rem. Homo iste xvii annis vixit in
domo mea et nunc defunctus
est tenens cartam in manu eius.
Venientes ergo imperatores et omnis
senatus romanorum steterunt an-
te [illegible] plorantes et dicentes
Da nobis cartam istam ut sciamus
quid in ea est. Et tunc porrexit eis
cartam et cum silentio magno
et lecta est carta. Modo audiens
pater eius et sponsa nimis
lamentabantur. Haec mirabilia
audientes imperatores permiserunt
lectum et proferri eis ut sanarent-
ur de ipso corpore sancto. Plures vero
opprimebant se nimis et quaerebant
in plateis itaque non poterant an-
cedere. Modo videntes imperatores ius-
serunt aurum et argentum in plateis
spargi ut turba populi inhiaret
sed ad thesaurum. Et fecerunt mo-
numentum eius de auro et argento
et gemmis pretiosis et sepelierunt
sanctum corpus in eodem loco ut eius
doctrina [illegible] usque in hunc diem.

Beatus Arnulphus de prosapia
francorum genere alto
sa[illegible] ut et nobilis paren-
tibus [illegible] opulentissimus
in rebus seculi [illegible] fuit sed
nobilior tempore [illegible] et

stabilior in fide Christi permansit. Sic
que tandem in diversis bonis operibus
tamquam potentissimus auriga [illegible]
laret in presulem Metensis urbis
votibus populi compulsus electus est.
Mox autem tamquam presulatus muni-
ficentia in elemosinis pauperum accen-
dit ut etiam de longinquis regioni-
bus fama crescente pauperes et re-
ligiosi ad eum festinarent. Pedes
etiam pauperum propriis manibus ablu-
it vestivit et refecit. Post hec [illegible]
[illegible] seu amplius [illegible] ieiu-
nia pane ordeaceo modico et
lympha usus fuit. Occulte etiam
cilicio induebatur vestimento.
Quadam enim die quandam mulierem
nomine Benulam [illegible] diu-
tius [illegible] oratione [illegible]
Christi liberavit et incolumem reddidit.
Temporibus denique Dagoberti regis cum
in palatio esset eidem quidam leprosus
[illegible] vultu seu etiam
vestium depositis. At ille statim
iussit eum in hospitium domini [illegible]
[illegible] barbarus erat si bapti-
zatus esset leprosus [illegible]. Respondit
domine [illegible] ego [illegible]
[illegible] et [illegible] baptismum
[illegible]. Tunc [illegible]. Re-
vera [illegible] possibile est [illegible]
esse in Christo et [illegible] volun-
tas geminam id est anime et corporis
[illegible] medelam. Accepto [illegible]
a sancto viro baptismum [illegible]
[illegible] lepra discessit
et [illegible] est [illegible]
[illegible] per-
[illegible] et [illegible]. [illegible]

cum sanctus Arnulphus fortis athleta
Christi [illegible] et for-
titer [illegible]
[illegible] flagitavit et successorem sui
officii presule daret quem per divinam
visionem dignius [illegible] in populo
[illegible] temporibus [illegible] Goericus
cognomento Abbo ut sanctus [illegible] suc-
cederet [illegible] successor eligit. Post
hec [illegible] ve-
[illegible] ad heremum pro-
perat [illegible] monachis
[illegible] leprosis [illegible] sanctus
episcopus [illegible] non abhorruit
sepe [illegible] ipse suos contuber-
nales pascebat. In his igitur
atque ceteris innumerabilibus bonis dum
angelicam ageret vitam tamquam omnipo-
tens suum athletam ad destinatum bra-
vium volens vocare ad ultimum [illegible]
[illegible] die ipso [illegible] adest et vir
religiosus Romaricus cum ceteris
monachis gloriosi et presulis
[illegible] quem alloquens vir dei ait
Bone vir et amabilis domini
obsecro te [illegible] ora pro me. Et
[illegible] hora ut [illegible] manibus
[illegible] ad Christum gestaret.
Corpus vero eius allatum per
[illegible] digno
honore in [illegible] sepulture.
Anno [illegible] elapso sanctus Goericus
episcopus successor eius [illegible] mem-
bra cum gaudio colligens trans-
tulit ad urbem.

Arsenius cum adhuc in
palatio consisteret et ut
ad salutem dirigeretur oraret
audivit Arseni fuge homines

et salvaberis. Accedens igitur ad mo-
nachalem vitam et ibidem orans audivit:
Arseni, fuge, tace, quiesce. Legitur enim
ibidem de hoc Arsenio quod apud Scitim
tres fratres studiosi fuissent monachi, unus
elegit discordantes ad pacem reducere,
secundus infirmos visitare, tertius in so-
litudine quiescere. Primus igitur laboribus
implicitus hominum non potuit omnibus pla-
cere et victus tedio venit ad secundum
quem invenit animo deficientem et man-
datum perficere non valentem. Sed concordan-
tes ad tertium qui erat in solitudine
venerunt, cum tribulationes suas
narrassent. Ille mittens aquam in cypho
dixit: Attendite in aquam. Et erat commo-
ta et turbulenta. Et post paululum dixit:
Attendite modo quomodo quieta et limpi-
da est facta. Nam tunc intendentes et vul-
tus suos viderunt in ea. Sic qui in
medio hominum consistit propter turbationem non
videt peccata sua; cum autem quieverit, tunc
peccata sua videre valebit. Nam cum
cum invenissent quendam in heremo velut
bestiam herbam manducantem et nu-
dum, currebant post ipsum fugientem
dicentes: ~~Abba~~ expecta, quia propter deum
sequimur te. Et ille: Et ego propter deum
fugio te. Qui cum proiecisset vestem
expectavit eum dicentes: Nunc ma-
teriam mundi proiecisti a te, ex-
spectavi te. Tunc ille dixit: In quo
salvus efficiar? Respondens autem:
Fuge homines et tace. ~~Matrona~~ qua-
dam nobilis et senex venit
ut Arsenium abbatem ex devoto-
ne videret. Nam rogatur a Theophi-
lo archiepiscopo ut se videre permitteret,
nullatenus annuit. Tandem illa

ad cellam eius perveniens ipsum foris
ante ostium cellae invenit et ad pe-
des eius se prostravit. Ille autem
cum indignatione nimia levavit
eam dicens: Si faciem meam
videre vis, vide. Illa autem pre confusione
et verecundia faciem eius non consi-
deravit. Cui senex: Quomodo tu
cum sis mulier tantam navigatio-
nem facere presumpsisti? Ecce cum
Romam redibis et ipsum abbatem
Arsenium videris aliis mulieribus
enarrabis et ille sibi venient
ut videant me. Et illa: Si deo
placuerit Romam revertero nullam huc
redire permittam; sed saltem obsecro
ut ores pro me et memor mei
sis semper. Et ille: Oro deum ut deleat
memoriam tuam de corde meo. Quod
audiens illa pre tristitia febricitare
cepit, quam archiepiscopus consolatus
accessit. Illa autem in tristitia se ex-
ponens. Cui episcopus: Nescis quia
mulier es et per mulierem
inimicus sanctos impugnat? Et ipsum
senex hoc dixit. Nam pro anima
tua semper orat. Et sic consolatione
recepta cum gaudio ad propria re-
meavit. De quodam alio patre
sic legitur quod cum discipulis eius
sibi diceret: Senuisti abba tam-
diu, paremus ire in mundum. Ille
ait: Ubi non est mulier eamus.
Dixerunt ei discipuli: Et ubi est locus
non habens mulierem nisi forte soli-
tudo? Et ille: Ergo in solitudinem
me tollite. Alius frater cum matrem
suam vetulam trans fluvium portare
deberet, ille manus suas pallio

involut(us). Tu(n)c ille: Vere q(uo)d operuisti
nuditate(m) tua(m) fili. Et ille: Corp(us)
min(us) honoris dignus est et eo ipso
constringebam aliquot dierum inedia
ria in cibo meo vertebat. Ar-
senius aut(em) per totu(m) t(em)p(us) vite
sue sedens in opus manuum sua-
rum pannu(m) habebat in sinu p(ro)pter
lacrimas que crebro de oculis ei(us)
fluebant. Tota(m) nocte(m) in sompno
ducebat. Mane aut(em) cum p(ro)pter na(tura)-
le(m) lassitudine(m) dormire vellet
dicebat: Sompno veni serve male.
Et sic rapiens parum sompno se-
dendo et statim surgebat. Dice-
bat quoque: Sufficit monacho si dor-
mierit una hora si est pugna-
tor. Cum p(at)ri s(an)c(t)o Arsenio nobilis q(ui)dam
senator vita(m) finiens et testame(n)-
tum faciens magna(m) hereditate(m)
Arsenio dimisisset Magistrian(us)
p(re)fectus testamentu(m) ad eu(m) detulit
q(uo)d ille accipiens voluit illud
scindere. Magistrian(us) aut(em) ei(us) pedi-
bus p(ro)volut(us) rogavit ne hoc
faceret q(uia) caput ei(us) p(er)icl(itar)et(ur).
Cui Arsenius: P(ri)us mortu(us)
sum q(uam) ille. Ipse aute(m) nu(n)c modo su(m)
mortuus q(uonia)m me fecit herede(m)
et remisit testamentu(m) nichil
accipere volens. Quada(m) vice e-
vocat(us) ad eu(m) fr(atr)es dicens: Veni et o(sten)-
dam t(ibi) op(er)a ho(m)i(nu)m. Et duxit
eu(m) in quenda(m) locu(m) ostenditq(ue) ei
ethiope(m) incidente(m) ligna et fa-
ciente(m) sarcina(m) grande(m) quam
portare no(n) poterat. Deinde ite-
ru(m) ligna scindebat et ad
sarcina(m) addebat et hoc facie-

bat diutius. Ostenditq(ue) ei et aliu(m)
hominem haurientem aqua(m) de la-
cu et effundente(m) aqua(m) i(n) cisterna(m)
p(er)tusa(m) q(ue) aqua(m) i(n)fundebat in
lacu(m) et ip(s)am cisterna(m) i(m)plere
volente(m). Et ostendit ianua(m) te(m)pli
et duos viros in equis portantes
lignu(m) t(ra)nsversu(m) volentes intr-
are te(m)plu(m) no(n) poterant eo
q(uo)d lignu(m) in t(ra)nsverso portarent.
Exposuitq(ue) dicens: Hii sunt qui
portant q(ua)si iugu(m) iustitie cum
s(upe)rbia et no(n) humiliant se p(ro)pter q(uo)d
remanent foris a regno dei.
Qui ligna incidit homo est
in peccatis multis et pro eo ut
agat penitentia(m) no(n) sublevatur
de peccatis sed addit iniquitatem
iniquitatib(us). Qui aut(em) aqua(m) hau-
rit homo est bo(na) op(er)a facie(n)s s(ed) q(ui)a
cu(m) eis p(er)mixta sunt mala p(er)-
dit op(er)a sua bona. Vespere sab-
bati veniente dimittens illucescebat
post se sole(m) et extendebat
manus suas ad celu(m) donec
iterum die dominico sol ascendens
faciem eius illustrabat et sic
residebat. Hec in vitas patrum.

Rome p(re)p(re)dis v(ir)ginis
s(an)c(t)e he in sorore sunt
Potentiana vel Pudenti-
ana a s(an)c(t)o Pastore p(res)b(ite)ro p(ru)dentissi(m)o
sunt edocte in fide ab ap(osto)lo
Paulo in o(mn)i castitate et lege
divina erudite. Post multu(m)
penitus vigiliis et orationib(us) et
ieiuniis assidue vacantes de
patrimonio suo sibi a p(at)re derelicto
sorores in sustentatione paup(er)um

et xpi sanctorum erogauit. In titulo
vero quem pater eorum pudens nomine beati
pastoris dedicauerunt vna cum filio
beati pii sedis apostolice episcopo fontem
baptismi construere soror et ipsa
studebant ut familias eorum diebus festis
pasche baptisaret quorum nonaginta
sex numero inuenti missis beatus pius
aquis salutaribus abluit. Post annos
autem duos et decem dies sua est pre-
sentia magna xpianorum ita ut
fleuerunt ad dolorem ultimum et
nisi in uno oratorio suo. Pii vero
dei feruens in spiritu sancto multos con-
gregauit per annos in eodem loco
quos cibo pascebat et verbo spirituali.
Tunc diuulgatum est Antonino
imperatori quod conuentus fieret xpia-
norum in titulo praxedis qui
misit et tenuit multos inter quos
erat simetrius presbiter cum aliis
viginti duobus quos sine interrogatione
gladio puniri precepit quorum
corpora nocte beata praxedis col-
legit et sepeliuit. Tunc af-
flictione constricta beata praxedis
ingemuit et orauit ad dominum
ut tolleret de hoc mundo. Cuius
orationes et lacrime ad dominum
peruenerunt et post quinquaginta
quatuor dies post martirium sanctorum
suorum eadem virgo migrauit
ad dominum coronam iustitie receptu-
ra xii kalendas augusti. Sepul-
ta est in cimiterio priscille via sala-
ria iuxta sororem suam atque iux-
ta patrem suum pudentem

Maria magda- posita
lena a magdalo castello
sit dicta nobilitate et diuitiis et
pulchritudine famosa fuit a pu-
dicicie in iuuentute laxabat in
dies ihesum predicatorem in domo
symonis conuiuam accepit stat ret-
ro secus pedes domini lacrimis rigat
capillis tergit vnguento vngit di-
mittit sibi peccata audit. Maria et
martha dominus amat lazarum
fratrem ipsarum precibus suscitauit ma-
riam videns flentem dominus gaudiorum
cum ipsa fleuit. In domo marthe
ihesus conuiuat maria sic caput
eius preciosum vnguentum effudit.
Iudeis fremunt hec a quo cru-
cifixus abiit cum matre ihesu sepul-
chro assistit vnguentum parat die
resurrectionis ad monumentum
cum aliis venit angelum videt apostolis
nuntiat et ceteris recedentibus ipsa
sola mansit plorans apparet dominus
ortolanum putat maria vocat
apostolorum fuit apostola velut dilectum
cum maria matre ihesu maria mag-
dalena post ascensionem domini spiritum
sanctum suscepit cum aliis et tandem
diuisis per orbem discipulis cum beato
maximino qui fuit vnus de lxxii
discipulis domini in marsiliam ve-
nit deinde ad aquensem ciuitatem
ubi maximinus fuit episco-
pus. Hec post ascensionem sal-
uatoris pro feruenti caritate quam
habuit de ihesu numquam virum videre
voluit sed in heremum recessit et
ibi degit annis triginta omnibus
horis in oratione et numquam edu-
lium sumpsit sed omnibus horis an-
geli de celo venientes eam in aere

vehebatur et ibi cum eis fecit oratio-
nes. Post triginta annos presbiter
quidam sanctus qui peciit vigiliam
cuidam quadragesimali tempore pro-
pter sanctitatem heremum recessit ab
hominum consortiis et ibi in oratio-
nibus suis fuit ibique vidit oculis
corporis quod in eadem solitudine an-
geli venerunt ibique eam susceperunt
et in sublime eam vexerunt. Ipse
vero cepit cogitare quod forte aliquis
sit qui visitaretur singulis ab angelis
domini in horis canonicis. Presbiter autem
qui videbat per spiritum sanctum con-
cessit ad locum ubi angelis domini ...
fuit ibique invenit speluncam clau-
sam ... genua flexit
et oravit dicens: Adiuro te per
patrem et filium et spiritum sanctum ut
si homo sis qui in ista spelunca la-
tes mecum loquaris si spiritus sis tu
recedas. Illa inquit: Recte me
sic adiurasti per sanctam trinita-
tem. Respondebo tibi que sum. Legisti
vel in evangelio mulierem et
peccatricem mulierem famosam quam dicitur
Mariam Magdalenam de qua eie-
cit dominus septem demonia. Et
ille respondit: Audivi et legi sanctum
evangelium quod predicatur per totum
mundum. Illa autem: Ego sum et propter
amorem domini Ihesu Christi virum
videre non potui. Ideo post ascensio-
nem eius secessi in heremum et
mansi hic triginta annis in quibus
nunquam vidi hominem neque vocem
eius audivi. Audio in voce quod
homo sis et ideo narrabo quod ad
horas canonicas angeli domini veniunt

et perducunt me in ethera ad
ordines et audio ibi laudantes
celestes et reducunt me ad spe-
luncam istam. Nunquam cibum neque cibari-
um per triginta annos pro sustenta-
tione celesti et angelorum aspiratione
et nunc scio quia propria est hora in-
grediendi de hoc seculo et eternaliter aspectu
domini perfrui. Ideo rogo ut prius meis
magistris peto ut septimo die
vestimenta mea defferas tecum quia
tempus resolutionis mee advenit. Pres-
biter autem accessit et precationibus
septima die rursus est. Beata Maria
Magdalena rogabat eum ut
perduceret eam ad cenobium cum ipse
perit. Quo cum ipse perduce-
ret eam accepit communionem corporis
et sanguinis domini et statim pre
altare oculis et manibus sursum
erectis celo spiritum reddidit. Ipse vero
sepelivit corpus eius ...
... solemniter. Ibique fiunt mul-
ta miracula per eam ... mei-
ta. Ipse fiens ... toto mentis
affectu deprecor ut per eius
merita perveniamus ad eterna
gaudia.

Post annum ab incarnatione
domini trecentesimum ... (Bta Helena)
... fides catholica floreret
per universum orbis terrarum Christi-
ana beata Helena mater imperatoris
Constantini christianissima regina
... Ierosolimam ... ivit
... loca visitavit et
regna ... in orientalem
plagam ... hominem ... vidit et ...

delectamus signa fidei habere in-
signia que deus in morte victori-
ali beatis magis sua ostendit de-
mentia. Honorata itaque beata vita
sua teste ipsius filii iudicio dimissis
demum transiit ad regna in
quibus sanctorum magorum corpora erant
singulariter conservata. Oratione autem
ante ipsorum veneranda signa
et innumerabili devotionis reverentia
ac frequentibus vigiliis et orationibus ponti-
ficibus ceterisque clericis plenius
ad cultum divini nominis ampliandum
in partibus mundi remotis regna-
vit supplicavitque sibi sanctorum corpora
magorum donari ut nomine domini
ubique per eos possit intellectum
etiam gratia vero cooperante
divina obtinuit quod petiit dilatum
christo regnante. Devotione igitur et
reverentia maxima sanctorum corpora
sibi donata suscepit beata he-
lena de ecclesiis illius in unum con-
gregata in pretioso loculo auro
et gemmis ornata pariter collocavit
et cum iubilo ad sedem filii sui im-
peratoris constantini in constantino-
polim civitatem nobilissimam
transtulerunt que in ecclesia ipsius ci-
vitatis constantinopolitane multo
tempore cum magna diligentia et ho-
nore dignissimo conservantur usque
ad tempora manuelis imperatoris
in cuius tempore fuit quidam nobilis et
religiosus eustorgius nomine
natione grecus qui legatus
manuelis imperatoris a constan-
tinopoli mediolanum directus
a populo mediolanensi electus fuit

episcopus. Hic in constantinopolim eustor-
gius reversus imperatori gratias
egit. Cui tunc certum imperator ri-
dit. Esto vir digne presul. Respondit
ac eustorgius. Gratias ago deo
et tibi rex et nunc domine iube de di-
vitiis tuis sacris quos volueris mecum de-
ferre. Respondit imperator. Quecunque vis
sumito. Presul itaque cum magno
labore archam marmoream cum corpo-
ribus trium regum cum multis vigiliis et
opere et industria vir ad urbem me-
diolanensem deduxit. In crementum il-
lius ecclesie anno ab incarnatione domini
millesimo sexagesimo quarto cum
fredericus romanorum imperator me-
diolanenses sibi rebelles subiugasset
et eius civitatem in ea presente rey-
noldus archiepiscopus coloniensis sepedictos
beatos reges dari sibi petiit et obti-
nuit. Sustulit etiam inde duos
preciosos martires felicem et naborem
qui in eadem civitate passi fue-
runt pro christo. Quibus presul
reynoldus nimium exultans
tam in regibus quam martiribus per honestas
personas coloniam transmisit quibus
appropinquantibus tota civitas ob-
viam venit tam clerus quam populus ut-
riusque sexus et omnes cum hymnis
et canticis et laudibus celestibus
missum in ecclesia apostolorum principis
venerabiliter deposuit. Quod divina
etiam constat providentia ut per pre-
latorum sanctorum magorum fieret perven-
ire corpora ut plures diversorum locorum
populi fidei et vite illorum memoria
ad fidem et dilectionem ihesu christi
confluerent cum devotionis instantia

In omni autem loco et in omni natione ubi
hii tres sancti a fidelibus cum fide et spe
ad salutis gratiam invocantur regem
altissimo virtutes et mirabilia
mirabiliter operantur et per eorum
meritum variis tribulationibus gravati
us diversa consolationis beneficia mi-
nistrantur quod expertum est quia in diversis
terrarum partibus caducum eorum sancti
nomina portaverunt scripta in ceteris
regionibus multi ab horribili
morbo liberantur operantes et sequi
tur plenissime sanitates. Nota autem
eorum salutifera gratia et laude sunt
plena. Nomine vero unius Iaspar
alterius balthasar tercius melchior.
Iaspar namque patria lingua vero di-
balthasar dux suum melchior
sacerdos interpretatur. Sequuntur vero
latina nomina istis qui reges duces et
summi sacerdotes extiterunt pa-
ne religionis. Item in lingua latina
Iaspar quasi gazas ferens per opera
bonum divina. Balthasar quasi
balsamum thalamus iste debet in-
telligi de quo processit bonus odor
de plenitudine fidei. Melchior
melius oritur apostolice magna-
tur quia dulcedine fidelis populus satu-
at. Significat ergo hec trina no-
mina christi virtute autem et opera
que ad salutem nostram per eum di-
untur sunt impleta. Nam et ipsorum
sanctorum corpora et in terminis mundi
partibus ad invocationem eorum celebran-
tur miracula et sanctos invocantibus
diversa salutis praestantur beneficia
testantur plurimi qui per eorum meri-
tum salvati sunt ab omni doloris
molestia. Nos itaque pro modu-
lo nostro vallemus magis nostre
fidei primitias honore debemus devo-
tionis obsequiis et diu totius
attrictionem habitus in eorum laude
perennis ut et ipsi pro nobis
ad dominum intercedant et sanctis meri-
tis et precibus vitam nobis eternam
obtineant quod ipse dominus trinus et
unus sua pietate concedat qui
per omnia secula seculorum vivit et regnat. Amen.

Apud ravennam ravennatis
sanctus apollinaris sanctus vero
ordinatur a beato petro
longe ab urbe ravennam ma-
sit apud quendam militem hireneum
nomine cuius filius cecus erat quem
ad se perductum sancto signo crucis
illuminavit ac sic parentes eius
penitus baptizavit. Tribunum
vero cuius dam tribuni uxorem nomine
teclam que plurimis annis infir-
missima tenebatur infirmitate cum
in nomine domini ihesu christi apprehendens
manum eius de lecto sanata erex-
it et credidit cum viro eius et fi-
liis ac familia eorum incipien-
tes credentes baptizavit. In cuius
domo per modum inter urbem raven-
nam missas et baptismata age-
bat cum discipulis suis per XII
annos. Ordinavit ac duos
plures adherent et coluerunt
marcianum virum nobilissimum
virum et leucadium presbiteros diaco-
nos et sex clericos statuit cum quibus
die noctuque psalmos canebat.
Nunciatum est duci saturnino quod
perditus est statuit eum ponti

capitolii rauennatis a quibus in
nimia cede mactatus eiectus est
ad mortem semiuiuus tanquam mor
Quem discipuli eius colligentes
adhibuerunt cuidam. Post menses
sex bonifatium nobilissimum
virum qui obmutuerat sana-
turus ad domum eius veniens pu-
ellam eius immundo spiritu liberauit
deinde bonifatium soluto vinculo
lingue eius sanavit ubi quinge-
nti homines christo crediderunt. Post
multos dies a paganis cesus
et duritie fustibus cesus est
et nudis pedibus super prunas im-
positus et inde ab urbe pulsus
sed non longe ab urbe latebat
quoddam tugurium ubi nullus fre-
quentabat in mari baptizabat ibique
timentes deum de facultatibus
suis ministrabant ei. Post plu-
rimos annos cum ad emiliam
peruenit verbum domini predicare faciens
multas virtutes in nomine domini nostri
ihesu christi. Ipse quo filius est
rufi patricii filiam a morte
corporis suscitauit quamque christo
virgine firmauit inde in ...
filia prinsiani (?) seruus erat mu
baptizabat. Ductus est ad ce-
sarem de hoc viro et quod domus
patricii obediret christo qui
mittens rufo successore ...
... mansit
... dominus ... apollinarem
... longe in exilium mitteret
Nunc aduersarium vicarius post
interrogationem ... veste
cedi virgis fecit et ... bulli-
entem plagas eius infundi et
eculeo suspensum torqueri et saxo
os eius contundi et cum grauissimo
ferri pondere onustum includi in car-
cere horrido atque in ligno ex-
tendi ubi ab hominibus quidem neglige-
batur sed ab angelo publice
pascitur. Quarto die videns quod
esset perditum at ... in ma-
nu positum in exilium duxerunt
tres vi de ... cum ... sunt
et nutriebat ei. Mortuus est eius
tempestate maris et naufragio
ipse cum clericis et duobus militibus
euasit quos ipse christo conuertit
lotos aqua salutari et ... sunt
fulciens post corinthum per multi-
tudinem ... in ... christo
... deinde ad ripam danubii
perueniens multos fide ... conuertit.
Et cum eis cum medulis omnes
in partes thracie descendit et ...
ibi dies ... et in templo
serapis ... obmutuit
... rogatus ... responsum
sic dedit quia discipulus petri apostoli
ihesu christi hic venit et siquidem
me hic nisi fuerit ab his locis
expulsus vobis dare responsum non
possumus. Inquisitus inuentus est
beatus apollinaris et discussus
duritie fustibus cedit et usque
ad mare perductus et terre prin-
ce navi ... ab ... cum
suis hominibus ... itaque
post ... annis ... inmissus
... deinde post dies
seditione orta in ... in urbe
ubi paganis ... ad form

perducitur ubi cesus et vulneratus
est. Et tunc pontifices capitolii ege-
runt ut ad templum apollinis du-
ceretur. Sed cum pervenisset data oratione
simulacrum solvit et templum destru-
ctum est. Paganus hec videntes
clamabant. Severus ingenuus se-
stinat et tradiderunt eum iudi-
cii nomine erat thaurus qui
habebat filium natum cecum quem in
nomine christi sanctus apollinaris illu-
minavit. Iudex stupefactus et
conversus ad dominum. Mansit autem in
predio thauri presidis annos qua-
tuor. Erat autem ab urbe miliario
certo ubi occultabatur tamen et
docebat ab eo et quicumque infirmi-
tatem quam tenebat ad eum perducitur
sanabatur. Igitur vinosa relatio
pontificum currit ad cesarem
capitolii adversus beatum apolli-
narem. Qui mox iussit ut si quis
temerario ore iniuriam inferret
aut sacrificaret aut urbe pelleret.
Hanc iussionem mox petiit ad de-
mostenem patricium qui eum ipsi
esse iussa sanctum apollinarem sibi
exhiberi iussit. Quem audiens
tradidit in custodiam cuidam cen-
turioni occulte christiano cognitis
quibus tractatibus cum pater quem medi-
a nocte laxavit eum ut fugeret.
Sed cum fugisset a paganis cog-
nitus sequentes eum non longe a
porta apprehenderunt et tamdiu
cesus est quousque estimaretur
mortuus. Et inde delatus est
a discipulis et perductus est in
vico ubi leprosi morabantur

et septem dies supervixit admonens
etiam eos ne a fide christi discederent
et sic gloriosissimus apollinaris
in laude christi defunctus sepultus
est foris muros et clausum in mar-
morea sarca sub terra corpus eius. Missus
est hic ab antiochia sanctus
apostolum petrum ab urbe roma ab
eodem apostolo missus ravennam
etiam rexit annos xxviii menses
unum et dies quatuor. Passus ul-
timum martirium sub vespesiano ce-
sare et demostene patricio die
decima kalen augusti

Apud cenomanniam sanctus liborius
episcopus hic ex gallis origine
precelsa dives humilis et
mansuetus castus corpore et sacris
litteris eruditus clericus factus est
qui ordinis sui sorte meritorum
illustris urbis totius in se gratiam
pulcriorem effulsit. Unde ad primum omnium
cenomannicae plebs cum clero in
cum singulis vocibus conspiciens pon-
tificem elegerunt. Susceptus igitur
summo sacerdotio laudabiliter in eo
vixit officium implens evangelice
predicans et suadens de regno dei
largus in elemosinis qui suis
impensis xx ecclesias edificavit
in sua diocesi quas multis et sa-
cris ornamentis ditavit et unicam
ibi deo servientibus providit. Mansit
autem in episcopatu per annos xlix in
quibus in singulis ordinibus et ccxvii presbiteros
diaconos vero centum xxvi. Sub-
diaconos centum viii et ceteros in-
ferioribus ordinibus ordinavit.
Anno autem primo sui pontificatus

febre arreptus est eo tempore quo mar-
tinus sanctus turonensis regebat eccle-
siam cum et diuina reuelatione ostensum
est ut venerabilem urgeret et
deum ibi infirmum visitaret. Cum
festinus ad pontem veniret tunc
et appropinquans urbi vidit in visione
clericum uictorem nomine liberatorem
laborantem et psallentem discipulum
scilicet liberum semper et cum prouidens
super eum capud eius cum saluauit
illius domus. Que in noctem
dedit compotum suum et statim
ut cum mitteret a bis liberato
in gaudio suscemus est et
affectus cum domino uiuens usque
tempore domino uigiliis olea sa-
cro deinde pater augustini
uirgam ad deum tunc tenens
et equinas bis martinus ce-
lebrans in ecclesia cum urbem
ponam agere liberare sanctum
que fuit sedes eius de eius
Iulianus presbiter et ut libere du-
dictum apostolorum ostendunt. Hec
que et dicit beatus martinus
quoniam cum clericis et populo
et de morte patris et aliis
sanctum uictorem sanctum domini in
uelatione eius capud eius ordinem
uit. Post multa tempora cum
sa corpus beati liberi quod lo-
cum in imperatoris in sacram
tum in loco quo predictum erat
dicit quam domini erat et ibi est
translatum per quam eleuationem
sanctus beatus mirabilia

Iustina nobilis (?) pren-
tibus orta in tempore

pulchre a prelatione quam demum
diuotum pedibus capud collocauit et
deos (?) et magistros sem-
per. Erat pulcherrima et
a multis in coniugium petebatur. Quem
tres nolebat et nec uolens in
in deorum ... Illa autem
... uolens sanctum
abhorrebat et in ... domus in
... in fenestra abscondebat
Vedit (?) autem pater eius puellam
in eum. Filia tua deum unum dominus
Iustina credebat ... Cum spiritum le
audiret ... et eius benedictus ad
deum ... eam. Puella
Petebat ... filia tua sed et
que sanctum laudis dicit ...
... dominus ... sed ... in
et ... in celo ... sanctum
Ipsi ... Filia mea ... [illegible]
... sanctum ... ne alium [illegible]
... Puella ... Filius eius
... uel ... sanctum ...
sanctum patrem et filium et spiritum sanctum. In
... in templo ... cum alias
... Puella ... illi
... dimisit ... Post ...
... et ... et ...
... in ... Cyprianus
... ut ... et ...
... et ... et ...
... ...
... et ... et ...
... ...
... Cum ... Pater
... et ... et ...
... dominus ...
... ... si ...
... Cum ... Cyprianus

eam in carcerem mitti iussit. Audiens
hec mater eius vestimenta sua
scidit et ad carcerem pergens filie
pedibus se prostravit dicens: Filia
mea christina lumen oculorum meo-
rum miserere mei. Cui illa: Cur
me dicis filiam tuam? nescis quia
dei mei nomen fero. Tunc cum nil
posset persuadere ad virum rediit
et que sibi responderat intimavit.
al Tunc pater iussit eam coram se in-
duci. Cui dixit: Immola diis
sin autem variis suppliciis cru-
ciaberis et filia mea non vocaberis.
Cui illa: Magnam mihi gratiam
contulisti quia iam me non vocas
filiam diaboli. Quod enim de diabolo
nascitur demon est et tu ipsius pater
sathane. Tunc iussit carnes eius
pectinibus carpi et membra tenera
dissipari. Christina autem carnes
suas accipiens in faciem
patris proiecit dicens: Accipe ty-
ranne et comede carnem a te genitam.
Tunc pater in rota eam po-
suit et ignem cum oleo supposu-
it sed flamma exiliens mille
quingentos viros occidit. Pa-
ter autem hec magicis artibus
ascribens iterum eam in car-
cerem misit et facta nocte iussit
pueris suis ut lapide grandi
ad collum eius ligato eam in
mare precipitarent. Quod cum fecissent
statim angeli eam susceperunt.
Christus autem ad eam descendit et eam
in mari baptizavit dicens:
Baptizo te in deo patre meo
et in me ihesu christo filio eius et in

spiritu sancto et commisit eam michaeli
archangelo qui eam ad terram reduxit.
Quod pater audiens in frontem suam se
percussit dicens: Quibus maleficiis
hec facis ut in mari maleficia
tua exerceas? Cui illa: Stulte et
infelix a christo hanc gratiam accepi.
Tunc in carcerem eam misit iubens
ut mane deberet decollari. In
ipsa autem nocte urbanus pater mor-
tuus est. Successit autem ei iniquus
iudex nomine dius qui cunam
ferream cum oleo et resina
et pice parari fecit et christinam
ibi iactari et quatuor
viros agitari ut citius consumeretur.
Tunc christina deum laudavit que eam
nuper renatam denuo volebat ut
infantulam in cunabulis agitari.
Tunc iratus iudex fecit caput
eius radi et nudam per civitatem
duci usque ad apollinis templum ubi
cum venisset precepit idolo et corruit in
pulverem redactum. Quod audi-
ens iudex expavit et spiritum reddidit.
Huic successit iulianus qui fornacem
succendi fecit et ibi christinam
per quinque dies illesam cum
angelis ambulans et cantans
illesa permansit. Quod audiens
iulianus et magicis artibus hec
ascribens duos aspides duos
colubres et duas viperas
ad eam dimitti fecit. Sed serpentes
eius pedes lingebant aspides
nil nocentes adherebant
colubri collo suo volventes
sudorem lingebant. Iulianus autem
incantatori dixit: Numquid et tu

magus eos irritabat bestias. Quod cum faceret serpentes in eum impetum fecerunt et eum penitus occiderunt. Tunc ipsa serpentibus imperavit et ad locum desertum recesserunt et mortuum hominem suscitavit. Tunc Julianus mamillas eius praecidi fecit de quibus lac pro sanguine fluxit. Deinde linguam eius praecidi fecit. Christina vero loquelam nequaquam amittens praecisam linguam accipiens in faciem Juliani proiecit et oculum eius inde percutiens excaecavit. Iratus quoque Julianus duas sagittas in cor eius et unam in latus eius direxit et illa percussa spiritum deo reddidit circa annos domini cclxxxvii sub Dyocletiano.

Jacobus apostolus filius zebedaei post ascensionem domini cum per Judaeam et Samariam praedicasset in Hispaniam tandem missus fuit ut ibi verbum dei seminaret. Sed cum nil se ibi proficere videret et solummodo ibi novem discipulos acquisivisset, duos ex illis ibi causa praedicandi reliquit et alios septem secum assumens iterum in Judaeam rediit. Magister Johannes Beleth dicit quod unum tantum convertit ibidem. Cum igitur in Judaea verbum dei praedicaret magus quidam Hermogenes nomine cum Phileto discipulo suo nomine Philetum ad Jacobum misit ut ipsum Philetus coram Judaeis convinceret quod sua praedicatio falsa esset. Sed cum apostolus coram omnibus rationabiliter eum convinceret et multa coram eo miracula faceret rediit Philetus ad Hermogenem doctrinam Jacobi approbans et miracula referens atque eius discipulum fieri se velle et ut ipse eius similiter discipulus efficeretur persuadens. Tunc Hermogenes iratus arte sua magica ita eum immobilem fecit ut se nullatenus movere posset dicens: Videbimus si Jacobus tuus te solvat. Quod cum Philetus Jacobo per puerum nuntiasset misit ad eum sudarium suum dicens: Accipiat sudarium et dicat: Dominus erigit elisos et solvit compeditos. Statim ut sudarium tetigit et solutus a vinculis magi Hermogenis insultavit et ad Jacobum properavit. Iratus igitur Hermogenes daemones advocat praecipiens ut ipsum Jacobum vinctum cum Phileto ad se adducant ut de ipsis se vindicet ne de cetero eius discipuli sibi taliter audeant insultare. Venientes ergo daemones ad Jacobum in aere ululare coeperunt dicentes: Jacobe apostole dei miserere nobis quia ante tempus nostrum iam ardemus. Quibus ait Jacobus: Ad quid venistis ad me? Qui dixerunt: Hermogenes misit nos ut te et Philetum ad eum duceremus, sed mox ut ad te venimus angelus domini nos catenis igneis religavit et plurimum cruciavit. Quibus Jacobus: Exsolvat vos angelus dei et ad ipsum redite et eum ad me vinctum adducite sine laesione. Qui cum abiissent apprehenderunt Hermogenem manus eius a tergo ligaverunt et ipsum sic vinctum ad Jacobum adduxerunt dicentes: Misisti

c

cv

nos ubi incensi sumus et grauiter
cruciati. Perierunt demones ad ia-
cobum Da nobis in tua potestate ut
possimus tuas iniurias et nostras
inde vindicare. Quibus ait ia-
cobus Ecce philetus ante vos est
quare eum non tenetis. Cui illi Nos
non possumus nec formicam que in
cubiculo tuo est manum contingere
Dixitque iacobus ad philetum Ut bonum
pro malis reddam quod christus nos docuit
solvam hermogenes te ligauit
et tu eum solue. Soluto hermogenes
stetit confusus et iacobus ei dixit
Vade liber quocumque volueris non est
discipline nostre ut inuitus quis conuertatur
Cui hermogenes Ego noui
iram demonum nisi michi aliquid dederis de
tuo quod mecum teneam occident me
Cui iacobus baculum suum dedit
Ille autem perrexit et omnes libros suos
ad apostolum comburendos adduxit. Ia-
cobus vero ne odor incendii incau-
tos eos in mari proici fecit. Hermogenes
autem libros ad apostolum rediit
et plantas eius tenens dixit Anima-
rum liberator accipe penitentem quem
inuidentem et detrahentem sustinui-
sti hactenus. Cepit ergo in timore
dei perfectus esse adeo ut virtutes plu-
rime per eum fierent. Videntes igitur
iudei hermogenem conuersum zelo com-
moti iacobum adierunt et cur
christum crucifixum predicaret increpaue-
runt. Ille vero cum illis per scripturas
aduentum et passionem christi eui-
denter probauit plurimi crediderunt.
Abiathar vero pontifex anni illius
seditionem excitabat in populo

et misso fune in collo apostoli ipsum
ad herodem agrippam adduci fecit
Cuius iussu eius ad decollandum
adduceretur quidam paraliticus
iacens in via ad eum clamabat
ut sibi sanitatem conferret. Cui iacobus
ait In nomine ihesu christi pro cuius
fide ducor ad decollandum surge
sanatus et benedic creatorem tuum
et statim sanatus surrexit et
deum benedixit. Scriba autem qui
funem in collo suo miserat et
trahebat nomine iosias hoc videns
ad pedes eius se proiecit et ve-
niam petens se christianum postula-
uit. Quod videns abiathar eum
tenens sibi dixit Nisi
christi nomine maledixeris cum ipso
iacobo decollaberis. Cui iosias
Maledictus tu et maledicti omnes
dies tui nomen autem domini nostri ihesu
christi benedictum sit in secula. Tunc
abiathar os eius cum pugnis
cedi iussit et missa de collega
eorum ad herodem impetrauit ut cum
iacobo decollaretur. Cum autem am-
bo decollari deberent iacobus a
spiculatore lagenam aque petiit
et inde iosiam petiuit baptizauit
statim et statim capitibus obtruncatis
ambo martirium consumauerunt.
Decollatus autem est beatus iacobus
octauo kalendas aprilis id est in an-
nunciatione domini et octauo ka-
lendas augusti compostellam translatus
est et tercio kalendas ianuarii
sepultus quia sepulchri eius fa-
bricatio ab augusto usque
ad ianuarium protelata. Statuit

Statuit igitur ecclesia ut festum eius
octauo kalendas augusti in quo tempore
magis congruo debet vniuersaliter
celebrari. Decollato autem beato iacobo
ut ait iohannes beleth qui hanc transla
cionem diligenter expressit discipuli
eius nocte timore iudeorum rapientes
corpus nauem illud imposuerunt
et sepulturam diuine prouidentie com
mittentes nauem sine regimine
conscenderunt et angelo domini duce
in galiciam in regno lupe appli
cuerunt. Erat autem in hyspania re
gina que sic dicta nomine et meritis
vite. Deponentes igitur corpus de
naui super quendam magnum lapi
dem illud posuerunt qui lapis
mox ut cera cessit corpori et in
sarcophagum corpori se mirabiliter
coaptauit. Ingredientes igitur
discipuli ad lupam dixerunt. Dominus
ihesus christus mittit ad te corpus disci
puli sui ut quem noluisti suscipe
re viuum suscipias defunctum et
narrantes ei miraculum qualiter
illuc sine regimine aduenissent
locum aptum ad eius sepulturam con
gruum pecierunt. Quod dum re
gina audisset ut dicit idem
magister iohannes beleth eos in do
lo ad quendam virum crudelissimum
vel secundum alios ad regem hyspa
nie destinauit ut eius super hoc
consensum haberent qui eos cepit
et in carcerem misit et inclusit.
Cum autem ille discumberet angelus
domini carcerem aperuit et eos
liberos abire permisit. Quod dum
ille cognouisset velociter post

eos milites qui eos caperent
destinauit. Cum autem illi milites
pontem transirent fracto ponte omnes
in fluuio sunt submersi. Quod ille
audiens penitentia ductus et de
se et suis metuens misit post
illos rogans ut ad se redirent
quicquid vellent ad libitum impetrarent.
Illi autem redierunt et plebem illam
ad fidem conuerterunt. Quod lupa
audiens vehementer doluit et
redeuntibus ad se discipulis et
assensum regis reportantibus illa
respondit. Accipite boues quos
habeo in tali monte et plaustrum
iungite et corpus domini vestri deferte
et locum sicut volueritis edifica
te. Hec autem lupa lupina cogi
tatione dicebat. Sciebat enim
boues esse tauros siluestres
et indomitos et ideo putabat quod
non possent iungi nec etiam applicari
vel si iungerentur huc et illuc dis
currerent et sic currum dissiparent
et corpus deicerent et ipsos necarent.
Sed non est sapientia contra deum.
Illi enim dolum eius non cognoscentes
montem ascenderunt et draconem
quendam ignem spirantem et in eos
irruentem cruce opposita per
medium scindunt. Tauros
igitur super quos signo crucis
velut agnos mansuescunt
et eos iungentes corpus sancti ia
cobi cum lapide super quo positum
fuerat in curru posuerunt. Boues
autem sine aliquo regimine corpus
in medium palatium lupe intu
lerunt. Quod illa videns et stupens

credidit et xpiana

credidit et ipsa anno (?) ecclesia omnia que
petierunt exhibuit et pala
tium in ecclesiam dedicans mag
nifice ipsam dotavit et in
bonis operibus vitam consummavit
Cristoferus gente cananeus
us procerissime stature
vultuque terribilis erat et
duodecim cubitos in longitudine
possidebat. Hic ut in quibusdam
gestis suis legitur cum staret cum
quodam rege cananeorum venit
sibi in mente ut principem maio
rem qui esset in mundo quereret et ad
eundem secum moraturus accederet.
Hic dum accessisset maiorem prin
cipem et se iunxisset ex quo signo
crucis muniebat se per dyaboli
insidiis cognoscens igitur Cristoferus
iudicavit dyabolum potentiorem
ipso ad dyabolum accedens se ei sub
iugavit. Cristoferus vero conside
rans dyabolum timere crucem Jhesu Cristi co
cepit in corde Cristum ipso potenti
orem abscedens igitur ab eo de Cristo
quesivit. Tandem ad quendam here
mitam devenit qui se Cristum predica
vit et in eius fide Cristoferum dili
genter instruxit. Dixitque heremi
ta Cristoforo: Fac iste cui servire
desideras istud requirit obsequium
quia te frequenter ieiunare oportebit.
Cui Cristoferus: Aliud a me requirat
obsequium quia illud nequaquam facere
possum. Et iterum heremita: Mul
tas orationes quoque te facere
oportebit. Cui Cristoferus: Nescio
quid sit hoc nec huiusmodi ob
sequium perficere possum. Cui

heremita: Nosti tale flumen
in quo multi transeuntes peri
clitantur et pereunt. Cui Cristoferus:
Novi. Et ille: Cum procere sta
ture sis et fortibus viribus
si iuxta flumen illud resideres
et cunctos transduceres regi Cristo
cui servire desideras plurimum
gratum esset et spero ibidem se tibi
manifestare. Cui Cristoferus:
Utique illud facere valeo
et me sibi in hoc servicium promitto.
Ad predictum igitur flumen pervenit
et habitaculum sibi ibidem fabri
cavit portansque quandam per
ticam loco baculi in manibus
qua se sustentabat in aquis
et omnes sine cessatione transferebat.
Evolutis multis diebus cum in
domuncula sua quiesceret audi
vit vocem cuiusdam parvuli se vocan
tis et dicentis: Cristofere veni
foras et me transporta (?)
Statimque Cristoferus exivit et
neminem reperit. Et dum rediret
in domunculam iterum audivit
vocem se clamantis qui foras
exivit sed neminem
invenit. Tertia vice ab eodem
ut prius vocatus exivit et puerum
quendam iuxta ripam fluminis in
venit qui Cristoferum ut se tra
duceret obnixe rogavit. Cristo
ferus igitur puerum in humeris
elevans et baculum suum
accipiens flumen transiturus
intravit et ecce aqua fluminis in
tumuit paulatim et puer illic
plumbi gravissimi pondere gravabat

ipse corporis magis ponderabat tan-
to amplius aqua crescebat et
puer magis et magis xpo-
fori humeris pondere inestima-
bili deprimebat. Adeo ut
xpoferus in angustia nimia
positus esset et se periclitari
plurimum formidaret. Sed cum
vix evasisset et flumen
transisset tandem et puerum in ripa
deposuisset et dixit. In periculo
magno puer tu me posuisti
et adeo ponderasti quod si totum
mundum super me habuissem vix mi-
nora sensissem. Cui pu-
er respondit. Ne mireris xpofore
quia non solum totum mundum su-
per te habuisti sed etiam illum qui cre-
avit mundum tuis humeris
baiulasti. Ego enim sum xpus
rex tuus cui in hoc opere ser-
vis. Et ut me verum di-
cere approbes cum pertransieris
baculum tuum iuxta domuncu-
lam tuam in terram fige et mane
ipsum floruisse et fructifi-
casse videbis. Statimque ab eius
oculis evanuit. Veniens igitur
xpoferus cum baculum suum in
terram fixisset mane surgens
invenit ipsum ad modum pal-
me frondes et dactulos por-
tavisse. Post hec autem xpofer
in civitatem lincie venit ubi dum
eorum linguam non intelligeret
oravit dominum ut illius lingue
sibi concederet intellectum. Cum-
que in precibus esset iudices
eum insanum putabant et eum

derelinquebant. Assecutus igitur xpoferus
quod petebat velato vultu ad
locum certaminis venit et xpianos
quos torquebant in domino confor-
tabat. Tunc unus ex iudicibus in
faciem eius percussit cui xpoferus
velatum discoopiens dixit. Nisi
xpianus essem meam protinus iniu-
riam vindicassem. Tunc xpoferus
virgam suam in terra fixit et ut
per orationem ipsius frondesceret
dominum oravit. Quod cum protinus
factum fuisset octo milia hominum
crediderunt. Rex autem ductores mi-
lites qui eum ad se adducerent
misit et cum eum orantem invenissent
et sibi hoc intimare timerent. Iterum
totidem misit qui et ipsi orantem
cum eo pariter oraverunt. Surgens
igitur xpoferus dixit eis. Quid
queritis. At illi eius vultum videntes
dixerunt. Rex misit nos ut te
ad ipsum vinctum duceremus. Quibus
xpoferus. Si ego vellem nec
solutus nec ligatus a vobis po-
teritis duci. Dicunt ei. Si ergo vis
vade quo vis liber et nos
dicemus regi quod te nusquam invenimus.
Non ita inquit sed ego vobiscum
vado. Ipse autem eos ad fidem convertit
et ab eis sibi manus ligari a ter-
go fecit et se regi vinctum presentari.
Quem rex videns territus est
sedeque de sua protinus corruit.
Deinde a suis sublevatus
de nomine suo et patria interrogavit
eum. Ante baptismum reprobus dice-
bar. Nunc autem xpoferus vocor. Cum
rex. Stultum nomen tibi imposuisti

sibi subvenire qui nec tibi profuit nec tibi prodesse poterit. Nunc igitur cananee maledicte quare non sacrificas diis nostris. Cui Christophorus: Recte vocatus es Dagnus quia tu es mors mundi socius dyaboli. Dii tui sunt opera manuum hominum. Cui rex: Inter feras nutritus es et non potes nisi ferina et hominibus incognita loqui. Nunc igitur si sacrificaveris honores magnos a me consequeris. Nolentem igitur sacrificare in carcerem mitti iussit. Milites autem quos ad Christophorum miserat pro Christi nomine decollari fecit. Post hec Christophorum rex precepit quod iussit eum virgis ferreis cedi et cassidem ferream et ignitam super caput eius poni. Deinde ferreum scamnum fieri fecit et Christophorum ibidem ligari et igne incenso pice succendi sed instar cere scamnum confluxit et Christophorus exivit illesus. Deinde iussit eum ad stipitem ligari et a quadringentis militibus sagittari. Sagitte autem omnes in aere suspendebantur nec eum aliqua contingere poterat. Rex autem putans ipsum a militibus sagittatum cum eidem insultaret, una de sagittis subito ab aere veniens et retro se vertens regem in oculo percussit et ipsum penitus excecavit. Cui Christophorus: Tyranne cras consummabor. Tu ergo tyranne lutum de sanguine meo facies et oculum tuum unges et sanitatem recipies. Tunc iussu regis ad decollandum ducitur et ibi sua oratione decollatur. Rex autem modicum de sanguine eius accipiens et super oculum suum ponens ait: In nomine domini et sancti Christophori. Et continuo sanatus effectus est. Tunc rex credidit et decretum precepit ut si quis deum et Christophorum blasphemaret continuo gladio feriretur.

Postulastis, filie carissime, postulastis, serve dei plurissime, ut si quid alicubi forte in gestis voluminibus de sancta et beatissima Anna matre theotoce, id est dei genitricis, inveniam, ad eius laudem et gloriam latino sermone depromam. Et valde miror cur tantum ut quod de genitrice regine mundi, quod de Maria genitrice omnipotentis dei invenit, tam vilitatemque despectabili stilo digeretur. Ergo mulieres sancte virgines Christi non me fatigant litteras vestras sed statim peticioni vestre non obtemperavi libellum quem grecum depostulatum quem de se pridem in manus vestras mandi in latinum sermonem tamen non transtuli. Fateor etenim me pre rei magnitudine nichil dignum scribere neque ad tam negotium translacionem dignum esse. Verumptamen vestre peticioni obtemperare coactus magis magisque instantiam vestram considerans oracionem quod sic studiis postulastis pro viribus sum conatus longum et incorruptibilem

de eduatu theodote et de
natiuitate dni nri ihu xpi p
finites tractatu pulchre
et pclare copediose a bto
theotimo editu Ergo mu
lieres ste vgines et vidue xpi
spose in pposito dissendo
eleuate cu moyse manus in
pemiois adimpleas la hoc
superno vitaru ordo mi sit fruc
tus nr de qua agimus res
est preclara res oi laude dig
Hec est enim arbor bona de q
vga ercisa p se dimit flo
ruit Hec est trinitas q rubu
visu ardere gmauit Hec e
celu celestu de quo stella
mais ad ortu pcessit Hec
e stellimas fecunda et supli
nus sta que ab anglis in
teplo est [illegible] et ab eis
dem in corde ipi columba do
mestica pepit de q salomo
Virgo ppera amica mea for
mosa mea et veni Hec est
radix colenda de q cristo est
vga pcesse et flos de radice
eius descedet et requiescet
sr eu sps dni sps sapie et
intellectus sps gsilii et forti
tudis sps scie et pietatis
et replebit eu sps amoris
dni Hec est que int mul
ieres est bndta et int mlres
lucta et ea namque tepla dni
sacrariu sps sti nr dnm
mundo illuxit Merito igit
nu di genitrix cuius hodie
oes pit solepnitate deuo

tissie celebramus amica di id est
gra qa gra plena felix et oi
laude dignissima Et hec enim
est illa trasumpta de q vicius
e orta Et hec clauis dauid
fabricata per qua paradisi por
ta nemo tutis e aperta Et
hec plenitudo gre est una glo
sa sps sts vgo maria q celis dedit
gliam tris pacem dnm et pace
fidem fide gentib dilatauit
finem vicijs posuit vite ordine
moribus disciplina donauit
Quid enim nqm ut veri
tatem ipsa sit nobis pt dni
mus e laude bte et glose
genitricis theodote Admone
ipsa indignum in gcessione
glosa et proemio gducentes
corde et ore xpo gtinemus in
hac sca festiuitate pclare
genitricis theodote et hec de
ea no que ea ipsius sunt
iucta sed q ex sris pribus i
uenimus ee data pfetes
Igitur in historijs quo de
[illegible] legit ut iacobus
aplus hierosolimitanus eps
attestatur bte et glose anne
genus et bethleem fuisse qd
e domus nro fortuitu gtigisse
sz diuina puidentia disponente
Ita cu bethleem dom panis
significet congruu fuit ut
que ex bethleem gre esse
significat eam illam diffi
niret Quia ipi ut volunt
dns et glosa anna semen
[illegible] gmauit qd [illegible] sto

duxere in bethleem quod unum fecit
quod triticum est panis angelorum pa
nis hominum vivum et restaurerio
mortuorum Ecce quomodo providentia
divine gratie virum hunc ioachim
eiusque coniugem ex galilea et naza
reth elegit Non enim ideo quod unum fuit
ut in divine pietatis fecit sibi
parari divina gratia et quod nasceretur
virginalis pudicitia quod pariete
procedit ad ortum dei sapientia et sic
nobis innuitur quod in populo Na
zareth enim interpretatur munditi
es et ioachim dicitur patris domi
na vero sunt divine gratie ex
quibus in nazareth angelo nun
tiante concepta est virgo maria ex
qua sub vili specie spiritu sancto operan
te processit filius dei et sapientia
Legitur enim in prima historia quod
vita ioachim et anne simplex
et recta erat domini apud homines ir
reprehensibilis et pia erat Nam
cum essent dites et valde dites
duplicia offerebant deo munera de
ceteris Fuit quod est exhabundantia
omni populo et quod est vite receptio
nis deo in communitate nobis
quod sicut beatus theodorus explanat
inter dites ista omnem substantiam suam
triphatim diviserunt unam pro
templo et templi ministris expen
debant aliam peregrinis et pau
peribus erogabant tertiam sibi
et sue familie usibus reserva
bant Erat enim eis autem appropinquare
dies magnus domini et cetera
mortuos festinans rubra que
theodorus prosequitur volunt qui

cum pervenisset sacerdotum erat Ioa
chim inter contribules suos cum ob
latione videns munera sua sprev
it dicens Indignum est tibi
ioachim munera deo offerre
qui semen non fecit in israel
dicente scriptura maledictus homo
qui semen non reliquit in israel in
enim israel coniugium corporis quod etiam
et castum erat sine spe sobolis
et fecibus abiciebat ecce Ioachim
quia dolendo et filius unus de populo
duodecim tribuum obiectu oppro
brii et pudore magno confusus
recessit lamentans et lamen
tando dicens Sic ego solus ma
ledictus sum semen in israel non
relinques Memineat etiam con
iugii abrahe et sare quibus
etiam in extremis diebus deus
prolem dedit Sic itaque ioa
chim confusus pre verecundia
in domum repedare noluit sed
statim verecundus et tristis in
heremum secessit ibique ieiu
nio se apposuit nec amplius
cibum vel potum sumere sed pro
limus se orationem vacare donec
visitaret eum dominus Anna vero
cum mulier honestate et
sanctitate famosissima hec ut
audivit tristis domum suam
clausit vestes quas lugubres
induit die noctuque plorans
ploravit Quo facto et appro
pinquante die festo venit
ad eam ... ancilla sua
dicens Usquequo domina humilia
bis animam tuam indue filia

israel et leuite non enim licet plan
gere quia magnus dies domini est
Quod quia anna cum Zate prophen
tate et matres iacere ubi eme
solatium meum cum recessit ual
de nimis deus animam meam hum
liauit Cui prophen indignans
ait In me dura dolore et uni
tua tu torques quis peccauit
uit quia dominus sterilitate te condu
sit Hec obicit uestes quia
cum deus aliorum uteros claudit
ut dicit beatus ieronimus sed hoc
facit ut mirabilius denuo
aperiat Et non libidinis esse quod
nascitur sed diuini muneris esse
cognoscatur Sara namque ad
octogesimum annum infecunda
fuit et tamen in ultima etate ge
nuit ysaac cui repromissa est
benedictio omnium gentium Rachel
quoque cum deo grata tanto magis
Iacob adamata diu ste
rilis fuit et tamen ioseph genu
it non solum dominum egypti sed
plurimarum gentium fame perituri
liberatorem Quis in ducibus
uel fortior sampsone uel
sanctior samuele et hii
ambo matres steriles habue
runt Ecce ergo cum diu concep
tus et steriles primus Aiunt idem
doctor in mirabiliores esse
solere Igitur anna in tristis
dolore nimia obiectu obprobrii
ab aemula mater in paradisum
sum pre nimio dolore sola
dedit dum ut liberius flere pu
let aut sancti domini est in uestibulo

plorans plorauit amare et ore
cor manibus intenta spiritum ab orde
non cessauit dicens Audi
me domine deus precum mearum et ex
audi me sicut exaudisti Saram
et benedixisti eum filium ysaac de
disti Finita oratione nimis a
mare fleuit et flendo planc
tu huiusmodi fecit Heu mihi quis pater
me genuit et que mater me
peperit quia maledicta sum inter
filias israel et ut me blasfemet
filii israel et a templo domini me ex
pellant Heu mihi domine deus meus
Heu mihi cur sum infecunda cun
ctis cur maledictionem dedisti
mihi Omnia enim que me tenent ampli
te laudant et benedicunt Anna
uero sic lamentante ecce angelus
domini astitit ei dicens Anna Anna
exaudiuit dominus deus uocem tuam et
deprecationem ecce concipies et
paries et nomen tuum erit in
uniuersis seculis Igitur anna conforta
et exhilarata Audi dicens bi
uit domini deus meus quia quodcumque ge
nuero siue masculum siue feminam
offeram ipsum domino deo meo eritque
seruiens omnibus diebus uite sue
dixit et ita contigit Unde eam
beatus ieronimus testatur dicens Angelus
domini predixit sic ad beatam annam
locutus est Anna ne timeas
natus benedicta Anna non tu nastitam
filiam que maria est uocata
et a natiuitate dei gratia ple
na sicut omnes mulieres est benedicta
Hec post tres ablactationis sue
annos domino suo est in templum

a templo usque ad intelligibi-
les annos non descenderet. Ibi ie-
iuniis et orationibus nocte ac
die deo serviens ab omni malo se
abstinebit. Virum numquam cog-
nosset sed sola sine exemplo
sine maculatione sine corruptione
sine viri commixtione virgo filium fa-
mula dominum redemptorem
et salvatorem mundi generabit. Ite
Itaque surgens ascende Ierusalem cum
veneris ad portam que aurea
pro eo quod deaurata dicitur ibi pro
signo virum tuum pro cuius inco-
lumitate satis sollicita es
obviam habebis. Quo facto ecce
duo viri in vestibus albis ad
illam qui et dixerunt. Anna fe-
lix ecce Ioachim venit cum pasto-
ribus suis. Angelus enim domini des-
cendit ad eum et dixit ei. Audi-
vit dominus deprecationem tuam vade
de et sacrifica ecce namque Anna
uxor tua concepit et pariet. Vocavit
quoque Ioachim pastores suos dicens
Afferte mihi agnos anniculos et im-
maculatos decem qui erunt domino
meo et adducite teneros vitulos
duodecim qui erunt sacerdotibus
et sacrificio oves que centum hic namque
erunt toti populo. Notate dilectissimi
sacrificium patrum significante mistice
patris et nunc dulcissimos et alui
lacri munitis dulci significatur
et ex ovili Ioachim misticum figuratur
sicut illud claustrum mirabile est
virgo beate et gloriose Anne cuius
quod Ioachim misit castro et templi
in pudico esse pandum ex quo clauso

sumeretur agnus anniculus ille et
inmaculatus qui mundi peccata tol-
leret et legem decalogi adimpleret.
Nosque providere et disponere apli
duodecim eorumque vicarii pro
peccatis hominum intervenientes per
repropitiacione divina velut vituli
oblati ob purificationem populi
impetrandam sacrificium fieret et
traderentur et flagellarentur et
tam reges et presides ducerentur
predicantes eum qui eternam ovem
perditam et inventam sic humeris
reportavit. Factus est enim pro
patris sic humeris eius. Descen-
dit itaque Ioachim cum pastoribus
stans ac Anna ad prefatam portam
motum aliquando vidit Ioachim
venientem occurrit ei cum
plerum pudico illum complexerat.
Exinde de mutua visione facti leti
ut in visione convenerunt
et plus plurimis dixerunt le-
ciam debitas exultatoris
humiliter gratias egerunt. Itaque
adorato domino domum regressi divi-
num promissum certi et hilares
exspectabant. Ista sunt o vos sponse
Christi que in libello meo de beata
et gloriosa Anna matre genitricis
domini nostri Ihesu Christi cum gloria preter-
mittimus qui ea ut perdiximus a
beato Ieronimo digesta invenimus.
Ergo mulieres sancte virgines et
vidue sponse Christi diem festum agen-
tes celebremus solempnitatem beate
Anne nuptam castissime matris
telles gloriose mirum in beatitudine
hunc psalmum viduarum recitemur

inde lectiones et melodie vir
ginum concinentur. Deus ergo gaudete
in domino mihi dilectissimi
famulantes ac congregati sub
sidio. Exultate in tanta domina
virgines corde letabundo virgi
neum enim vellus hec edidit
mundo in quo unda virginitatis
tota se infudit elapsu placi
do. Exultate et vos vidue in
tanta matrona alitum pro. Ipsum
maria peperit que dignatur vi
do per quam viduus factus est
salutis cognitus. Exultet igitur
mundus universus in tanto subsi
dio et eterna namque prodiit virgo in
qua feminea est verbum caro quod
expansum suis patibulo toti mundo sa
lutem dedit et humanis in celabus
gratiam prestitit pacem quoque et con
cordiam inter homines et angelos
constituit. Ideo letamini dilectis
simi letamini inquam et laudate
dominum in hac celebri festivitate
et sacratissima celebritate matris ihesu
christi domini nostri qui cum patre vivit et
regnat deus per omnia secula seculorum amen

Apud nicomediam tunc
temporis erat sanctus hermo
laus presbyter cuius doctrina
beatus pantaleon ad fidem conversus
est. Hic fuit in domo sua ab
sconsus cum aliis christianis et
tunc sciebat pantaleon per domum ip
sius. Cumque videret eum hermo
laus presbyter cum domum suam frequen
ter transire intellexit spiritu sancto re
velante quod esset vas electionis futurus.
Quadam vero die cum ingrederetur
pantaleon ad eum dixit illi presbyter
Gaudeas fili dilectissime omni decore
ornate. Et pantaleon respondit
Gaude et tu pater sanctissime omni
honore digne et tenens manum
eius presbyter fecit eum sedere et dixit
illi. Fili quis es tu et quid agis
Pantaleon respondit. Filius sum
eustorgii senatoris matrem enim
meam eubulam dictam multo iam
tempore christianam defunctam est pater vero
meus usque nunc paganus est.
Dixit ei presbyter. Tu autem fili quam
legem sectaris patris aut matris. Pa
taleon respondit. Dum viveret ma
ter mea voluit me secum habere pa
ter meus in palatio me esse de
legavit ego vero sapiebam tunc
nunc mea esse sed post eius decessum
suum commendavit me pater meus
nigro ut arte doceret medicine
Dixit ei presbyter. Fili docto te quia
nihil sunt asclepius neque
ypocras neque galienus neque
alii quos colit imperator sed vera
fili crede verbis meis et credens
in christum per eius invocationem
languores hominum possis cu
rare. Qui mortuos suscitavit
cecos visui restituit leprosos
sanavit demones ejecit de
aqua vinum fecit et multa
miracula ostendit. Qui non est
dives nunquam derelinquet suos
suos sed liberabit a tribula
tione. Pantaleon vero sicut
arbor fructifera accipiens fruc
tum vite suscepit verba presbyteri et
dixit ei. Iste omnia verba que

nazarilli sep' audiui a matre
mea et vidi eam xpm orantem
quem tu predicas. Hermolaus
presbiter dixit. Si credideris in eum
verus medicus erit homini qui ipse
non derelinquet sperantes in se.
Consolidamus quotidie frequenta
bat Pantaleon presbiteri domum et
melius confirmabatur in fide et
ab eodem baptizatus est et sep
tem diebus pernoctavit. Hoc cum audisset
Maximianus misit Pantaleonem
qui duceret Hermolaum ad eum.
Ingressus igitur Pantaleon domum
presbiteri Hermolaum ait. Domine pater
vocat te imperator. Et presbiter dixit
Vado fili venit enim tempus meum quia
in hac nocte venit xps ad me
dicens. Hermolae debes esse mecum
me sicut et filius meus Pantaleon
et abierunt simul gaudentes. Cum
venissent ad Maximianum imperatorem
et iussit eos ingredi quibus ingressis
ait imperator. Ad veris presbiter
dixit. Ad aperiendum accepit her
molaus dicens. Maximiane in ne no
mine est qui vanus sum Maximianus
imperator ait. Dies tecum alios
Hermolaus presbiter ait. Sunt alii
sicut dixi Maximianus imperator ait.
Ad dicite Hermolae presbiter dixit
Erumpet et responderes. Imperator
ait. Vos estis qui separastis Panta
leonem a sacrificiis pro dolor. Et illi
dixerunt. Deus verus vocat nos
ad sequendum eum Maximianus
dixit. Ite persuadete illi ut sacri
ficet diis et eius in carcere. Et illi
dixerunt. Oramus deum ut nos

ipsi in eo unquam credimus sint coro
nati. Orantes autem omnes quatuor
contremuit locus ille ubi orationem
fecerunt et ydola ceciderunt
in terram et comminuta sunt. Et
imperator filius dixit eis. Vide
tis quomodo irati sunt dii et con
tremuit. Pantaleon respondit. In
diis tuis patrantibus terra mota
est quia gravius dii tui ceciderunt
et confracti sunt quamdiu fue
runt. Pantaleonem iussit tunc
in carcerem claudi et alios
tres diversis penis affligi et
decollari. Cum autem decollarentur
corpora eorum xpiani tulerunt et
diligenter sepelierunt.

Tempore Maximiani impera
toris miles romanus persecutio
ne pavebat propter regnum
et fidem domini nostri ihesu xpi inte
rimus in medio se abscondebat
in speluncas vitam suam consumen
tes alii vero in civitatibus abscon
si morabantur. In illis diebus
senator quidam nomine Eustorgius
in civitate Nicomedia morabatur
habens filium nomine Pantaleonem li
beralibus litteris eruditum. Hunc
tradidit archimedico cuidam
nomine Eufrosino qui totius pa
latii curam gerebat. Qui accepit
disciplinam Pantaleonem et arte
medicine erudiebat. Semper
eum frequenter ad palatium duce
bat. Videntes igitur primi pa
taleonem talem qui in palatio
consistebant dixit eius magistro.
Cuius est filius iste infans

per salutem deorum quia magnam
et speciosam disciplinam habes. Erat
namque pantaleon speciosus valde
quo nullus poterat esse pul
chrior. Et erat eufrosinus
magister eius. Filius enim eorum
senatoris cum vidisset mater eius defuncta
est. Deduxit eum in presentia ipsius ut
arte doceretur medicine. Et ait
imperator et omnes qui cum eo e
rant. Per salutem deorum dignus
est iste infans in palatio
obsequi. Commendavit autem illum
imperator magistro suo ut omni illum
erudiret arte medicine vo
lens in palatio habere. Postea magi
sterium eius cum videret a presbitero her
molao conversus est ad fidem
et ab eodem baptizatus multa
que miracula faciens patrem suum
senatorem eufrosinum xpisto sub
iugavit fidei. Ob quam causam
ductus est pantaleon ad im
peratorem ligatus habens oculos
suos et cor suum ad xpistum et
dixit illi imperator. Dic michi
pantaleon si verum sit quod audivi
de te. Nonne ego commendavi te
magistro tuo ut cum omni diligentia
disceres artem medicine volens
te esse in palatio meo. Pantha
leon respondit. Sic me tenuisti in
palatio tuo. Maximianus imperator
dixit. Dic michi si verum est quod
audivi de te. Prius pantaleon
respondit. Quid est quod de me
audisti. Imperator ait. Ad
audivi de te non credidi propter
cum mala fama et falsa de
te esse. Audivi enim quod xpistum colis
et deos iniuriaris. Pantaleon
dixit. Dii qui celum et terram non
fecerunt pereant. Imperator dixit.
Video quod verum est quod audivi. Pan
taleon repletus spiritu sancto dixit.
Si iubes imperator et videamus
si dii tui celum fecerunt et terram
fundaverunt et cecos illuminave
runt et eciam si aliquid tale fece
runt quod iubes. Imperator dixit.
Dic xpistus quem colis potest facere
ista. Pantaleon respondit. Xpistus
quem nos xpistiani colimus non solum
hec omnia sed eciam multis hiis ma
iora mirabilia facit et fecit.
Imperator dixit. Quomodo hec possumus
credere. Pantaleon respondit. Iube
unum paraliticum de platea adduci
et veniant sacerdotes tui et in
vocent deos suos et ego invocabo
xpistum meum et per cuius invocatio
nem curatus fuerit in ipsum credamus.
Et iussit imperator adduci pa
raliticum de platea. Cum autem adductus
fuisset iussit eum poni in medio.
Dixit imperator ad pantaleonem.
Prius redde honorem diis. Pan
taleon respondit. Primum sacerdotes
tui faciant et audiant postea
vos si audita non fuerint invocabo
dominum meum. Sacerdotes incipiunt
vocare deos suos alii asclepium
alii iovem alii ypocratem alii
mercurium alii galienum et alii
ceteros deos suos invocaverunt.
Cum autem eos vana invocatio
Sanctus namque panthaleon irridens
eos dicebat. Cum viri iustinc

sunt autem dormiunt quia non audiunt
clamantes forte non excitetur
At illi cecantes clamabant voce
magna nec fuit qui videret eos. Et
considerans imperator quod nichil pro-
ficerent sacerdotes dixit sancto
pantaleoni invoca deum tuum. Tunc
in celum pantaleon respiciens dixit
Domine exaudi orationem meam et
clamor meus ad te veniat. Non
avertas faciem tuam a me in die
tribulationis mee inclina aurem
tuam in me in quacumque die invocavero
te velociter exaudi me et ostende
omnibus illis quia tu es deus solus
et inimicos omnes qui in te credunt
et tenuit manum paralitici dicens
In nomine ihesu cristi esto sanus ab
ista hora et statim surrexit et
abiit in domum suam gaudens
et dans gloriam deo. Multi enim ex
illa hora crediderunt in cristum
Sacerdotes autem stridentes in eum
imperatorem exacuerunt ad fu-
rorem qui iussit eum in eculeo
suspendi et eius lateribus lampa-
des ardentes applicari. Cumque
omnia membra sanctus pantaleon
torqueret respiciens in celum dixit
Domine ihesu criste qui omnem hominem
per invocationem [illegible] nominis
tui exaudisti [illegible] me cur-
rito adesto in adiutorium et libera
me. Tunc hec illo orante appa-
ruit illi cristus in similitudine her-
molai presbiteri dicens Noli timere
ego enim tecum sum in omnibus
que incipies pati et statim
eculeus est comminutus et

manus eorum qui eum torquebant
arruerunt ut candele sunt ex-
tincte. Hec videns imperator
maximianus iussit fieri sarta-
ginem ferream et conflari in ea
plumbum et sanctum pantaleonem
iussit in eam mitti. Cumque vi-
disset sanctus pantaleon ad sarta-
ginem et respiciens in celum
dixit Exaudi deus orationem meam
dum deprecor te a timore inimici
eripe animam meam protexisti me
a conventu malignantium et
a multitudine operantium iniquita-
tem qui exacuerunt ut gladium
linguas suas adversum me
Et hec eo orante apparuit illi
cristus et tenens eius manum descen-
dit cum eo ad sartaginem bulli-
entem et statim ignis extinctus
est et plumbum refrigeravit
Sanctus autem pantaleon domino psal-
lebat dicens Ego ad dominum cla-
mavi et exaudivit me. Et
omnes circumstantes mirati sunt
Tunc imperator consilio cruenta-
tum precepit ligari lapidem
ad collum eius habentem ponderis
talenta centum et sic iactave-
runt eum in medium mare et
abierunt. Tunc apparuit illi
dominus in visione in similitudine
hermolai presbiteri. Et statim
lapis ille solutus est et pan-
taleon sicut solet super aquam
cepit natare et tenens eius
manum cristus perduxit eum ad
litus et cepit psallere dicens
Confitebor tibi domine in toto

corde meo narrabo omnia
mirabilia tua. Et veniens
ad locum imperator iussit
eum capi et onerari multis
cathenis in carcere mitti
et plurimis bestiis cibum ut
servum dei inventum devoraret.
Alia die iussit imperator a
plurimis parari et impleri
populo veniens et pro tribu
nali sedens imperator iussit
sanctum pantaleonem adduci
et adductus stetit in medio
amphitheatri dixit imperatori
Dominus Ihesus Christus qui leonum impetus
tuas certum iussit eos
eos sedavit plurimum re-
fugerunt et nunc operatur ut
ipse feras tuas mansuetas
faciat. Tunc iussit imperator
introduci sanctum pantaleonem
et omnis populus curreret ut cerne-
rent eum videre. Et Christus in simili
tudine Hermolai presbyteri apparuit
pantaleoni dicens: Serve
bone et fidelis gaude mul
tum te confortabo. Et iussit
imperator omnes feras ad eum
dimitti. At cum dimisse fuis
sent circumdederunt pantaleo
nem leones et eius corpus
lambebant leopardi vero et
leene atque omnes fere immun
de provocate et crines eius
terebantque pedes ad pedes eius
manus eius impositionem ab
scesserunt nec inde aliqua
discedebat nisi omnibus manus
imposuisset. Cum hoc vidisset

omnis populus exclamavit voce
magna dicens: Magnus est
deus christianorum, dimittatur sanctus iste.
Tunc furore plenus imperator
occidit de populo mille viros
et feras iussit interfici. Videns
pantaleon videbat dum
dicens: Gloria tibi Christe qui non so
lum homines propter te tormenta
patiuntur sed et fere que magis
elegerunt mori quam unum de
sanctis tuis tangerent. Tunc corpora
ferarum qui occisi sunt a canibus
funera sunt et sepulta. Fera
rum vero cadavera multos dies
iacebant et nulla fera vel
avis ea tetigit. Qui et ipse
pro Christo mortificate sunt. Mul
ti cum videbant mirabilia et
magis confirmabantur in fide.
Tunc imperator iussit eum clau
di in carcere et ex suggesti
one domesticorum suorum iussit
sibi rotam magnam ut ligaretur
super eam et tolleretur in altum et
exinde dimitteretur quatenus posset
carnes eius dissipari per partes
ut sic animam suam emitteret.
Cumque per triginta dies fabri
caretur rota iussit imperator
mitti [illegible] preconem ut omnis
populus ad [illegible] spectaculum veni
ret et crimen eius videret et
puniret omnibus christianis si con
tra voluissent ad sacrificandum
diis non accederent qui autem non crede
ret. Imperator vero iussit thea
trum sibi adduci sanctum pantaleo
nem et ductus ad theatrum

psallebat dicens Inclina
domine aurem tuam et exaudi
me quia pauper et egenus sum
ego Custodi me domine et li
bera servum tuum deus meus spe
rantem in te da fortitudinem servo
tuo et libera filium ancille tue
fac mecum deus signum in bono
ut videant qui me oderunt et con
fundantur quia tu domine adiuvis
ti me et consolatus es me
Et oratione finita tulerunt eum et
ligaverunt eum in rota et di
miserunt eum de alto et appa
ruit ei christus et disrupte sunt
restes statimque pantaleone
sine lesione Rota ut volue
batur et occidit de populo animas
nongentas et factus est timor
magnus in civitate ex illa
hora et iussit eum mitti in car
cerem recludi Postea vero iussit
maximianus imperator pantaleo
nem ad se vocari et ait Quid
putas pantaleon quia non
potes evadere de manibus
meis si non sacrificaveris
diis Pantaleon respondit
Non est mihi timor in te ulla
simone Tunc imperator
iussit tormenta adhiberi et
cum vincere eum non potuisset
iussit eum gladio perimi admo
nens spiculatores ut decolla
rent eum et carnes eius igni
consumerent Pantaleon ibat
gaudens et psallere cepit dicens
Sepe expugnaverunt me a
iuventute mea etenim non po

tuerunt adversus animam meam
dominus iustus concidit cer
vices eorum Et duxerunt eum
extra civitatem ad modum un
hary et ligaverunt eum in
novella olivarum et accel
sit vir de spiculatoribus et
percussit eum et statim gladius
ille tamquam cera confluxus est
Videntes vero illi dicebant ad
invicem Cadamus ad pedes
eius ut oret pro nobis quia
magnus est deus christianorum Et
cadentes ad pedes eius dice
bant Rogamus te ora pro
nobis ut indulgeat nobis
dominus omnia que in te egimus
et nos credimus in christum Tunc
elevans manus suas sanctus
pantaleon dixit Domine deus
meus comple desiderium meum
in loco isto et omnibus istis da
indulgentiam et dimitte
peccata eorum et da eis partem in
regno tuo Et vox de celo
reddita Serve bone et fide
lis impleta sunt desideria tua
apta sunt in celi choris angelorum
te expectant et thronus
tuus adest corona tua
tibi parata est non diceris
panthaleon sed panthaley
mon id est misericors multos
per multos liberasti tu eris
portus naufragantium sub
levator tribulatorum medicus
egrotantium demonum persecutor
Hec audiens pantaleon cla
mavit homines illos ad se

et ait illis: Venite, percutite me,
iam venit hora mea. Illi autem tene
bant et dixit eis: Si hoc non
agitis, non habebitis partem mecum.
Hec audientes accesserunt au
dacter ad eum et stilis omni
bus membris eius percusserunt
eum et statim corpus eius appar
uit sicut nix et lac pro sanguine
emanabat et arbor illa ubi li
gatus erat, repleta est fructu
et omnes populi civitatis ven
erunt videre corpus eius et videntes
lac pro sanguine esse et ar
borem fructu onustam dederunt
gloriam deo et multis populis in eum
credidit nulla die. Iudices
imperator hec iussit ut scinderetur
arbor illa et cremaretur corpus
eius ablutum. Et factum est sicut
iussit. Christiani vero tollentes
cineres eius posuerunt in lo
culo argenteo et colloca
verunt absconse sub sancto vela
mine altaris sancti liberi. Spi
culatores vero quibus iussum fuerat
sanctum Pantaleonem decollari non
sunt visi sed in flumine corpus
eius abiecerunt, sicut et cine
ribus quos tulerunt.

Felix in papam loco Libe
rii eligitur et ordinatur.
Sed cum ipse Liberius
nollet arrianae heresi assenti
re missus est in exilium a
Constantio filio Constantini et
ibi per tres annos mansit. Tunc
Romanus clerus
communi consilio loco eius Felicem
ordinaverunt ipso Liberio volente
et consentiente. Hic quidem Felix con
cilio quadraginta octo episcoporum Constantium imperatorem
arrianum et hereticum et duos
presbyteros sibi faventes condempnavit.
Unde postea Constantius indignatus
Felicem de episcopatu suo deiecit
et Liberium eo sub revocavit,
ut scilicet solummodo Constantio et
aliis quos Felix dampnaverat
communicaret. Liberius igitur
tedio exilii et ex hoc in heresim
prius subscripsit et sic tanta
persecutio exercetur ut plurimi
sacerdotes et clerici Liberio non
prohibente intra ecclesiam sunt necati.
Felix vero de episcopatu eiectus
cum in predio suo habitaret, inde
eductus martyrium capitis trun
catione promeruit circa annos
domini trecentos quadraginta. Et
inde raptum corpus a presbiteris et
clericis sepultum est in basilica
quam ipse construxit via Aurelia
Rome xv kalendas decembris
indictione sexta cum natalis
celebratur quarto kalendas augusti.
Sedit autem in episcopatu annum
unum menses tres dies duos.

Eodem die sanctorum martyrum
Simplicii, Faustini et Be
atricis sub Dyocletiano
et Maximiano natali Rome
supplicia passi sunt. Tandem
dampnati sunt et eos sententia decol
lati sunt et in Tybri ligato
saxo in collo eorum per pontem
que vocatur lapideus precipitati

quorum corpora de monumento inventa
levata fuerunt a beata sorore eorum
beatrice et beatis presbiteris crispo et
Iohanne et sepulta sunt in loco qui
vocatur sextum philippi via portuen-
si quarto kalendas augusti. Soror
autem eorum beatrix cum moraretur
apud venerabilem lucinam factum est
ut quidam vicinus possessor lucre-
tius ambiret predium eorum eam
tenere fecit et ut ydolis immo-
laret precepit. Cui beata beatrix
exclamavit christiana sum non
sacrifico demonibus. Quod ille iratus
et carcerali custodia mancipari
eam. Quamque in domini nomine libere agere
fecit ambitiosus lucretius eam
nocte prefocari. Cuius corpus venerabilis
lucina rapiens iuxta fratres suos
sepelivit quarto kalendas augusti.
Post hec lucretius predium eorum
ingressus est ubi cum amicis
suis convivio cum mulieribus insulta-
ret infantulus quidam lactens
pannis involutus de gremio matris
sue que ibi aderat cunctis au-
dientibus exclamavit. Audi lu-
creti. Occidisti et invasisti. Ecce
datus es in possessionem inimi-
ci. Statimque lucretius timens ac
fugiens a demone arripitur et
per tres horas adeo vexatus ut
in ipso convivio moreretur. Hoc vi-
dentes qui aderant ad fidem con-
versi sunt et narrabant omnibus
possessione beate beatricis virginis
in convivio vindicatam. Passi sunt
circa annos domini ducentesimo
septuagesimo septimo

Martha hospita christi sirio
patre eucharia matre et
regali progenie descendit.
Pater eius syrie et maritime
multarumque regionum dux erat. Tria
autem oppida scilicet magdalum et
bethaniam utraque et iherosoli-
mitane urbis partem cum sorore
sua martha iure patrie et
matrie hereditarius possidebat.
Nusquam legitur quod virum habuisse aut
hominis umquam consortium habuisse. Minis-
trabat autem domino nobilis hospita
et sororem pro ministerio volebat
quia videbatur sibi quod ad servien-
dum tanto hospiti totus etiam
mundus non sufficeret. Post
ascensionem domini cum facta esset dis-
persio discipulorum ipsa cum fratre suo
lazaro et sorore sua maria
magdalena et beato maxi-
mino qui eos baptizaverat
et cui a spiritu sancto fuerant com-
mendati multisque aliis ablatis
remis velis et gubernaculis
omnibus alimentis ab infidelibus
navibus imponuntur quae domino duce
marsiliam pervenerunt. Deinde
territorium aquense adeunt
et ibidem populum ad fidem convertunt.
Erat autem beata martha facun-
da valde et omnibus graciosa. Erat
autem tunc super rodanum fluvium
in nemore quodam inter
arelatem et avinionem draco
quidam medius animal medius
piscis grossior bove longior
equo habens dentes et spatam
acutos et cornua utrimque

parte munitus qui latens in flumine
omnes transeuntes perimebat
et naves submergebat. Ve-
nerat autem per mare de galatia
asie genitus a leviathan
qui est serpens aquaticus et ferocis-
simus et ab onacho animali quod
galatie regio gignit qui sec-
tatores suos per spatium iu-
geris stercus suum velud spi-
culum dirigit et quicquid tetigerit
velud ignis exurit. Ad quem
martha a populis rogata acce-
dens ipsumque in nemore comedentem
hominem manducantem reperiens
aquam benedictam super eum iecit et
crucem quandam ostendit. ipse mox
victus ut ovis stetit quem sancta mar-
tha proprio cingulo alligavit et il-
lico a populo lanceis et lapidibus
perimitur. Vocabatur autem draco
ab incolis tharascus. Un-
de in eius memoria locus ille
adhuc vocatur tharascon qui
antea vocabatur nerluc idest
niger locus eo quod ibi erant
nemora obscura et nigra.
Ibi igitur beata martha de licen-
tia maximini magistri sui et
sororis sue deinceps remansit
orationibus et ieiuniis in-
desinenter vacabat. Deinde
congregato ibi magno sororum
conventu et ad honorem beate ma-
rie semper virginis ibidem edifi-
cata basilica severam asperam-
que duxit vitam carnes et omnem
pinguedinem ova caseum
vinum vitans semel tantum in die

comedebat centies in die et centies in
nocte genua flexit. Obitum autem
suum sibi dominus ante per annum reve-
lavit in quo toto anno febribus
elaborans tandem octava die sui
exitus angelicos choros sue so-
roris in celum animam deferentes
audivit. que mox fratrum et so-
rorum conventu congregato ait. Mei
comites et dulcissimi alumpni
mihi quaeso congratulamini quia angelicos
choros sororis mee animam ad
sedes pollicitas ferentes ovan-
ter cerno. O pulcherrima et
mea dilecta soror vivas tu
cum magistro tuo et hospite meo in
sede beata. Statim quoque beata martha
exitum suum presentiens vicinos
suos admonuit ut luminaribus
accensis circa se usque ad obitum
vigilarent. Nocte vero media-
ntem transitus sui die custodibus
sopore gravatis ventus vehe-
mens irruit et luminaria cuncta
extinxit. Illa vero malignorum
spirituum turbam cernens orare cepit.
Mi pater heli mi hospes care
congregati sunt adversum me ad
devorandum me seductores mei
scripta tenentes mala que gessi
ne elonges a me sed in adiu-
torium meum intende. Et ecce
sororem ad se venientem vidit
que manu facem tenens cereos
et lampades inde accendit
dumque altera alteram proprio nomine
vocaret ecce christus advenit dicens
Veni dilecta mea hospita et
ubi ego sum illic mecum eris

tu me suscepisti in hospitio tuo
ego te recipiam in celo meo et
invocantes te exaudiam amore
tuo. Asserunt etiam quod cum circa
horam deferri se fecit ut celum
posset videre iussitque se in terra sternere
crucifixi formam poni et lignum crucis co
ram se teneri et in hec verba ora
vit. Hospes mi care hanc pau
perculam tuam custodi et sicut
me dignatus es hospitari sic
me suscipe in hospitio tuo ce
lesti iussitque ut passio secundum lu
cam coram se legeretur et cum diceretur
Pater in manus tuas commendo spi
ritum meum illa spiritum emisit.
Sequenti vero die sabbati dum circa
corpus eius laudes persolverent
circa horam tertiam apud petrago
ricas beatus Fronto missam cele
brans et post epistolam in cathedra
dormitans dominus apparuit dicens
ei. Dilecte mi Fronto si vis imple
re que olim hospite mee pollicitus
es surge et sequere me velociter.
Quo iussa complente ambo subito
Tarasconum venerunt et circa
corpus eius psallentes totum offi
cium ambo ceteris in spiritu respondentibus
peregerunt et corpus eius in sepul
chro suis manibus collocave
runt. Verum dum apud petragoricas
finitis cantibus dyaconus lector
evangelii petens benedictionem
episcopum excitaret ille vix excita
tus respondit. Fratres mei cur me
excitastis? dominus enim ihesus christus ad
corpus marthe sue hospite
me duxit et ipsam tradidimus

sepulture. Dirigite igitur illuc ve
lociter nuntios qui nobis anulum
nostrum aureum et cirotecas
griseas deferant quas dum ad
corpus sepeliendum me ap
tarem sacriste commendavi et
ex oblivione dimisi quia
me tam cito excitastis.
Missi nuntii et hec ut episcopus
dixerat invenientes anulum
solamque cirotecam attulerunt
aliam vero in huius rei testimoni
um sacrista retinuit. Addidit
quoque beatus Fronto dicens. Cum post
sepulturam ab ecclesia exire
mus frater quidam illius loci peritus
litteris nos sequens dominum inter
rogavit quo nomine vocaretur.
Cui ille nihil respondens ostendit
ei codicem quem in manu te
nebat apertum in quo nihil
aliud erat scriptum nisi versus
iste. In memoria eterna erit
iusta hospita mea ab au
ditione mala non timebit in
die novissimo. Cum vero codicem
revolveret in cunctis foliis
hoc reperit scriptum.

Rome martirizantur Abdon
et Sennes viri in libre
gulorum sub imperio Decii.
Audiens Decius imperator Ab
don et Sennes in persecutione christianorum
corpora colligere adduci eos
dixit. Pueri stulti filii estis ut
deos meos contempnitis nescientes
quod vita vestra in manu mea est.
Responderunt. Nos dominum colimus
qui pro nobis natus et passus est.

Tunc iussit eos in custodia poni et dixerunt: Fiat gratia quam semper sperabamus. Post menses quatuor, sed diebus, decius romam adducens secum viros martires cathenis vinctos iussit totum senatum colligi et fecit questionem in tellude cum valeriano prefecto secundo kal. augusti et iussit sibi presentari abdon et sennen auro et argento et lapidibus preciosis ornatos sed cathenis vinctos. Quos cum vidisset omnis senatus cepit mirari in aspectibus eorum. Erant enim sibi regali. Tunc iussit claudium pontificem adduci decius cesar ut afferret secum tripodem et dixit decius cesar: Abdon et sennes sacrificate diis et estote sibi reguli romanorum ipsi et possidete omnia vestra in pace. Qui respondentes dixerunt: Christo domino Ihesu omni tempore nos preces obtulimus, nos ipsos ipso oblatorem numquam vestris diis immolamus. Tunc decius iratus iussit valeriano prefecto ut compelleret eos adorare deum solem quod si non facerent ferarum morsibus interiret. Qui denudaverunt eos et duxerunt ante simulachrum solis intra amphiteatrum ut adorarent. Qui in illud expuentes contempserunt simulachrum solis. Hoc viso valerianus precepit eos nudatos plumbatis cedi. Cumque diu cesi fuissent ducti sunt in amphiteatrum ut a feris perirent et dimissi sunt duo leones et quatuor ursi qui rugientes venerunt ad pedes sanctorum martirum et illesi recedebant sed magis eos custodiebant nec aliquis poterat accedere ad eos. Valerianus vero plenus furore iussit gladiatores intrare et beatos martires interficere et ligare pedes eorum et ante simulachrum solis intra ante amphiteatrum ubi iacuerunt corpora sanctorum tribus diebus. Post tres dies venit quidam subdyaconus nomine quirinus qui manebat iuxta amphiteatrum et collegit corpora sanctorum nocte et recondidit eos in domo sua in archa plumbea tertio kalendas augusti ubi latuerunt usque ad tempora constantini augusti. Tunc se reserantes beati martires levati sunt et translati sunt in cimiterio pontiani.

Germanus nobilissimus genere in urbe autissiodoro natus et liberalibus studiis plurimum eruditus. Tandem romam adductus leges studens ut tam in rerum (?) consultus ibi tantam dignitatis accepit ut eum senatus ad gallias transmitteret ut tocius burgundie ducatus culmen obtineret. Cum igitur autisiodorensem civitatem ceteris diligentius regeret, arborem quandam pinum in media civitate habebat ad cuius ramos pro

admi ratione venationis adornis
ferarum capita suspende
bat. Quod cum sanctus Ama
tor eiusdem civitatis
episcopus de eius vanita
te saepe redargueret mo
nens ut etiam arborem succidi
mandaret ne aliquid mali occasio
christianis ex hoc eveniret ille nulla
tenus acquievit. Quadam autem vice
absente Germano arborem incidit
et incendio totam dedit. Quod Ger
manus zelo religionis oblitus
cum armatis multis illuc ad
venit et mortem episcopo intentavit.
Episcopus autem divina revelatione Germa
num suum successorem agnoscens fure
ti cessit et Augustidunum per
venit. Postmodum Autissiodorum rediens
illius Germanum ecclesiam in ecclesia
conclusit et ibidem eum attonsum cum
sibi successurum praedixit quod et eventum
est. Nam paulo post feliciter
obiit et Germanum plebs omnis
in antistitem postulavit. Qui substan
tia pauperibus erogata et uxore
in sororem commutata corpus
suum per triginta annos sic af
flixit ut numquam frumenteum nec
vinum nec legumen numquam sal
pro sapore comederet. Bis
tamen in anno scilicet in pas
chali et in natali vinum sume
bat sed tamen ipsum vini saporem
aquis nimiis extinguebat. In
refectione primum cinerem gustabat
deinde panem ordeaceum sume
bat. Semper autem ieiunans numquam nisi in
vespere comedebat. In aestate

vel in hyeme nullam vestem
nisi praeter cilicium et tunicam
vel cucullam vestibus nisi forte
alicui donaret tamdiu ferebat
donec nimia attritione sol
veret. Lectus suus cinere et cilicio
et sacculo ornabatur nullum
pulvinar caput ab eius hu
meris levabat sed semper gemens
et sanctorum reliquias collo gerens
cum vestimentum raro calcia
menta et raro cingulum ex
suebat. Super hominem siquidem fuit
omne quod gessit. Vita eius tam
incredibilis fuit ut si caruisset
miraculis videretur incredibilis.
Tanta fuit miracula ut nisi
meritum praecessisset figmentum
putaretur. Hospitatus in quodam
loco cum post cenam mensa iterum
pararet admirans interroga
tur. Denuo parare. Dicitur
quod bonis mulieribus quae
de nocte incedunt pararent.
Illa nocte sanctus Germanus statuit
vigilare et ecce videt multi
tudinem daemonum ad mensam in
forma hominum et mulierum venien
tes qui eis praecepit ne abi
rent. Cunctos de familia exci
tavit inquirens si personas illas
agnoscerent qui cum omnes vicinos
suos et vicinas esse dicerent
ad domos misit singulorum.
Daemonibus praecepit ne abirent
et ecce omnes in lectulis suis sunt
inventi. Adiurati igitur se
daemones esse dixerunt
qui sic hominibus illudebant.

Fuit autem apud Ravennam decenter
a regina Placida et filio suo
Valentiniano honorifice suscep-
tus est. Hora vero cene regina misit
ei vas argenteum amplissimum deli-
catis cibis plenum quod ille
sic suscepit ut cibos famulis
traderet et sibi pro pauperibus vas
retineret argenteum. Loco vero mu-
neris misit regine scutellam
ligneam panem ordeaceum con-
tinentem quod illa libenter accepit
et vas illud postmodum argento
texit. Quadam autem vice dum
predicta regina eum ad convivium in-
vitaret ille benigne annuens
ab hospitio suo usque ad pala-
tium eo quod ieiuniis et laboribus
esset confectus asino desedente por-
tatus est. Sed cum in convivio deret-
teretur sancti Germani mortuus
est. Quod regina audiens equum
mire mansuetudinis episcopo ferri
precepit quem ut vidisset ait: Me-
us iste asinus pariter qui me
huc attulit me reportabit.
Pergensque ad cadaver surge
inquit noster revertamur hospitio.
Statimque se erigens seipsum concus-
sit qui nihil mali passus esset
cervicem ad hospitium repor-
tavit. Sed antequam de Ravenna exi-
ret predixit quod nec diutius
in hoc seculo moraretur. Postmodum
febre corripitur et die septimo
in domino moritur et corpus eius
sicut a regina petierat ad
Gallias transportatur. Obiit
circa annos domini quadringentos

et viginti. Beatus cum [...] bus
Germanus sancto [...] Eusebio
episcopo Vercellensi [...] promisisset
quod in suum reditione [...] ecclesiam
quam fundaverat [...] dedica-
ret cum Med[...]lensis sanctus
Eusebius sanctum Germanum ecclesie
de corpore etiam sue dedicationis
cereos accendi fecit sed quo plus
accendebatur tanto plus extinguebatur.
Quod videns Eusebius intellexit
dedicationem ad aliud tempus opere
et alii episcopo reservari. Cum igitur cor-
pus beati Germani Vercellas dela-
tum fuisset mox in predictam ecclesiam
inducitur et statim omnes cerei divi-
nitus inflammantur. Tunc sanctus Eusebius
promissionis sancti Germani meminit
et quod vivum se facturum promiserat
mortuum fecisse agnovit.

Dilatissimum refendum est nobis
quare dies iste solempnis habetur.
Primo ratione cum ut quidam putant
hodierna die sanctus Petrus a vin-
culis est absolutus quod legitur in
passione per angelum de carcere
eductus. Iste dies dicitur de
catenis ad vincula Petri dicitur
colitur. Alexander papa qui sex-
tus post beatum Petrum sedit in custodia
Quirini cum filia Balbina gutu-
rosa sanavit et illa vincula
Alexandri fuit sequens oscu-
lata. Tunc sanctus Alexander Noli
has catenas osculare sed que
vincula quibus dominus meus Petrus
fuit ligatus illa osculans re-
quires sanitatem. Quirinus vero
vincula in carcere ubi Petrus

fuit tamen quirinus filie dedit
que illico sanitatem recepit. Tunc
sanctus alexander in honore sancti petri
apostoli ecclesiam fecit ubi et vincula
recepit et ad vincula nominavit.
Constituit etiam in honore sancti petri
quarto kalendas augusti celebre so-
lempnitatem in qua fit concursus populi
et vincula devote osculantur. Ra-
tio est prima etiam que de beato
petro [illegible] perhibet. Dominus quippe se-
rvos glorificantes glorificavit et
super eos se numeros eorum exal-
tavit. Hec ipsius est potestas et reg-
num et ditio et gloria et quem vult
exaltat et quem vult humiliat.
Hunc enim pauperrimos rustica-
nos homines utpote piscatores
principes totius orbis constituit
atque cunctas seculi dignitates vin-
culis quibus regnat principes eis sub-
icerent. Hunc non solum tempore ipsius pis-
catoris honore sed etiam ad victoriam
eius convenientia dies solempnes in-
stituit. Hunc non solum corpus eius
veneratur a principibus sed etiam ca-
thene et baculus eius et vestes
vel aliquid ad eum pertinens quidem dum
quid ab eo ipso adoratur. Hunc
totus orbis undique in urbe ro-
mana confluit propter petrum piscato-
rem non propter augustum imperatorem
quibus investigat sepulchrum
piscatoris nullus querit tumulum
neronis. Insuper toti mundo hunc
reverens quibus imperator sui
[illegible] mortem imperatoris [illegible] pre-
sui ossa procumbit [illegible]
flentibus fidit et supplicatur

orat imperator ut quirinus
sit piscator et mediator. Ipse enim
habet claves vite et ipsum oportet
cunctis regum portas aperire.
Hec dies antiquitus erat celebris
ob victoriam augusti cesaris.
Hac die augustus cum anthonio
pugnabat et victoriam obti-
nuit. Ideo romanus populus hunc diem
solempnizari instituit in cuius
honore templum dedicavit ut vide-
licet plus sextilem diem augustum
appellavit. Huius diei solempnitas
singulis annis festive iterabatur
atque ab eius posteritate magno
tripudio renovabatur. Sed hic
mos gentilium etiam [illegible] mutatus
est in ritum fidelium. Eudoxia
regina est orationis causa iherosolimam
venit cum miraculis [illegible]
iudeorum fidelem [illegible] ipse du-
Nam cathenas quibus beatus petrus
amplius ab herode vinctus et ab
angelo solutus est in pascha
ei obtulit quas illa secum romam
et templum replentes secum
detulit revolvens [illegible] quod de
vinculis sacris posset ordinare.
Invenit per quod kalendis augusti
in quibus romanus imperator [illegible]
gustus ad ipsum [illegible]
pro [illegible] consuetudine celebr-
antium festum pro victoria quam
obtinuerat augustus octavianus
cum regina egipti et
antonio illo die habuerat.
Ad augustum considerans [illegible]
[illegible] gentili celebrare
[illegible] secum et [illegible]

fideles principis apostolorum memoria
vir et paulus haberet. Tandem vero
collatione cum beato pelagio papa
populum dulcibus exhortationibus
induxerunt ut oblivioni daretur
memoria principis paganorum
et celebris esset memoria prin-
cipis apostolorum. Ad quod cum titulus
placuit felix populus et augu-
sta vinclis petri ab iherosol-
limis allatis dictus vinculis
adiurerent et basilicam dedicatam
et privilegiatam eam ad vi-
cula nominavit et sit solempni-
tas sancti petri ad vincula sub ka-
lendis augusti. Itaque fratres quod
hodie vincula beati petri solu-
tis peccatorum veneramur illa
mus probabilibus ut eius meritis a
peccatorum vinculis absolui me-
reamur sicut ipse e carcere probatus so-
lutus est per angelum ab eisdem
ferreis funibus quibus preceptum
compleri sanxit sed angelus in
tenebris exteriores mittimur
ligatis manibus et pedibus per
claustrum regni celestis ab-
solui mereamur. Hic enim quod ipse
in terris soluit hoc a christo in
celis solutum erit.

Apud antiochiam nati
sunt sancti machabeorum
septem fratres cum matre sua
christiana et eleazaro sacerdo-
te qui pro observatione sue legis
cum carnes porcinas nollet
comedere gravia tormentorum
genera sub antiocho rege pas-
si sunt quorum primus primatus

iussit rex sartagines et ollas
eneas succendi. Illorumque loquentem
iussit primum linguam et cute
capitis abstracta summas ma-
nus ei et pedes precidi ceteris eius
fratribus et matre inspicientibus. Tunc
iussit ignem admoveri et adhuc
spirantem torreri in sartagine in
qua diu diu cruciatus emisit spiritum.
Secundum vero ducebant ad illuden-
dum et cute capitis eius cum capillis
detracta emisit spiritum. Post
hunc tertius illuditur et linguam
postulatus cito protulit et manus
constanter extendit et cum fiducia
[illegible] dicens tertius
Defuncto isto quartum sic vexabant
torquentes quo mortuo cum ad
movissent quintum vexabant eum.
Post hunc ducebant et sextum et
vexabant eum ad mortem. Cum
adhuc adolescentior antiochus eum
eum non solum verbis hortabatur sed et
iuramento affirmabat divitem
se et beatum facturum et insuper amicum
habiturum. Ad hoc cum adolescens nequaquam in-
clinaretur vocavit rex matrem et
suadebat ut adolescenti fieret in
salutem. Cum autem multis verbis eum
hortatus esset promisit se suasu-
ram filio suo. Itaque irridens ad
illum crudelem tyrannum
ait patria voce. Fili miserere
mei que te in utero decem menses
portavi et lac triennio dedi et
in etatem istam perduxi. Itaque mihi
adolescentem multis verbis hortaretur
ait adolescens. Nunc sustinetis
non obedio precepto regis sed

precepto legis que data est a deo per
moysen. Cum hec et alia diversa
adolescentes tunc rex accensus ira
in hunc rex crudelius desevit in
digne ferens derisum se. novissime
autem et mater consummata est. Nota
dum quod ecclesia orientalis facit festa
de sanctis utriusque testamenti occide
ntalis autem non facit festa de sanctis ve
teris testamenti ex eo quod ad infe
ros descenderunt preterquam de innoce
ntibus ex eo quod in ipsis singulis
occisus est christus et de machabe
is. Unde autem quatuor rationes quare
ecclesia de istis machabeis licet
ad inferos descenderunt solempni
zat. Prima est propter martirii pro
gativam quia eminentiam suppli
na et ultra sanctos veteris testamenti
sunt passi et ideo privilegiati sunt
ut eorum passio merito celebretur.
Hec ratio ponitur in historiis scho
lasticis. Secunda ratio est propter nu
meri misterium. Septenarius
enim numerus est universitatis signum
ergo in istis omnes patres veteris
testamenti celebrantur digni.
Nam licet de ipsis non solempnizet
ecclesia tum quia ad limbum descende
runt tum quia multitudo novorum
subintravit. In istis tamen septem im
pendit omnibus reverentia quia per sep
tem ut dictum est universitas de
signatur. Tertia ratio est propter
exemplum patientie quia proponit in
exemplum fidelibus ut sic horum
constantia ad zelum fidei animentu
r et ad patiendum pro lege
evangelii sicut isti pro lege
moysi fortius dimicaverunt.
Quarta ratio est propter acerbitatem suppli
ciorum quia pro defensione legis
sue talia supplicia passi sunt
et christiani pro defensione legis
evangelice patiuntur. Et has
tres plenarias rationes assignat
magister Johannes beleth in sum
ma de officio.

Temporibus valeriani et
galieni multi paganorum
turbabantur. Decreverunt au
tem legem quam divulgasset
ubicumque christianum facultates
ipsius acciperet et honoraretur a
principe. Tunc stephanus
collecto clero suo sic allocutus
dicens ad omnes. Fratres et com
militones audistis preceptum dya
boli quod precepit. Vos igitur
fratres respuite facultates
terrenas ut regnum celeste et
eternum accipiatis. Fidit bo
nus pater nos desideramus
facultates terrenas derelinquere
et sanguinem pro nomine christi
effundere si tamen necesse fuerit. Et cum
hoc utique locutus fuisset omnes
clerici miserunt se ad pedes
sancti stephani dicentes. Ut si
quis eos invenerit paganos
in domo sua haberet vel propriorum
suorum gentiles ut adducerentur
ad beatum stephanum et bap
tizarentur et iussit beatus stepha
nus ut alia die in cripta
neptuniana omnes congregarentur
quod et factum est et consilio facto
in eadem cripta tenentur

prinsin serus viros et muli
eres nī° ccti et octo quos
eadē die baptisauit et obtu
lit pro eis sacrificium et participati
sunt oēs Alia uero die
ordinauit epos tres pbros
septē dyaconos tres clericos
quidem et sedēs docebat eos
de regno dei Tunc ceperunt mul
ti ad eum ex paganis concurre
re ut audirent predicacōem eius
et baptisaretur ab eo Veni
et autem quidam tribunus noīe
nemesius qui habebat vni
cam filiā noīe lucillā a pue
ritate oculis captam nō vidit
lumine misit se ad pedes
beati stephani dicēs Baptisa
me et filiā meā ut illumine
tur que cecorum afflictione et Tunc
beatus stephanus dixit Si po
tes credere et toto corde oīa possi
bilia et statim credidit et a bto
stephano baptisatus est et
cum levaretur de aqua cepit cla
mare filia eius Ecce video
hominem qui tangit oculos me
os et video lumine splendidum
in eo Tunc baptisauit fili
am eius que etiam de fonte le
uauit Et baptisati sunt
prinsin serus uiro lxii
illustracōe lucille Post hec tam
diēs valerianus et galienus
exarserunt nimio furore di
centes Conclusum est cultum
deorum per sollicitudinem tam
tatis et miserunt et tenue
runt nemesium cum filia sua

lucilla quos sua audiciam filia
cum templum martis inguolauit
nemesium a bto stephano dya
conum ordinatum capite trun
cantur inter viam appiam et latinā
tres die octauo kalen septēbris
Alia die iussit valerianus
simphronium et olimpium cum
uxore sua exuperia et filio
eorum nomine theodolum per ne
mesium conuersos puniri Intro
ducti sunt autem in templum cum sola
chy solis nuncupatum
et ligatis manibus et pedibus
ad ligna vna cum sarmento et
spina natiuum igni supposito
in medio sunt combusti Eadē nocte
veniens stephanus papa cum
clericis suis cantantibus simul
loca sua lacrimis corpora sepeliuit
via latina in arenario primo sep
timo kalen augusti Post
multos dies iussit valerianus
eciam mittit et tenuit beatum
stephanum episcopum et cum eo multos
clericos et presbiteros et dyaconos
ipsum cum adduxit fuitque multi
xpiani cum lacrimis cum cepe
runt sequi Tunc veniens beatus
stephanus ante valerianum
solius in tribunali dixit
Tu es qui rem publicam statio
nibus mittis et supplicas eius
Respondit beatus stephanus episcopus et
dixit Ego quidem non euerto
sed moneo ne pereant cum
dyabolo meritum Valerianus
iracundia plenus dixit Modo
tu pro aliis vivat et

cum duci iussisset ad templum mar
tis et dixit domine deus pater domini
nostri ihesu christi qui destruxisti
templum confusionis destrue et hunc
locum dyaboli ubi me perire man
dant. Et subito factus fuit tonitrua
magnus et ruit totum templum. hoc
videntes milites fugerunt et
dimiserunt eum. Unum quem misserunt
tyrannorum erat cum eo. Eadem hora
pergit beatus stephanus cum omnibus cle
ricis usque in cimiterium sancte lucine
et ibi obtulit sacrificium deo omnipoten
ti. hoc audiens valerianus quam
plurimos cum eo erant, iterum misit
militum centum numerum. Et dum
missas celebraret in eodem loco
fuit in sede sua decollatus est sub
die quarta nonas augusti. Eadem
die fratres cum plurimis magna [illegible]
fratris in eodem loco et corpus
sanctum sepelierunt in cripta cum
ipsa sede ubi sanguis eius ef
fusus fuit in loco qui appellatur
usque hodie cimiterium calixti
viam appiam ubi requiescit in pace.
Alia die venerunt quidam
acolitum tharsicium nomine por
tantem sacramenta corporis christi quem
tenentes et distringentes quid
gereret nihil poterunt invenire
hinc quem cum lapidibus et fusti
bus cedentes occiderunt.
Postmodum revoluto corpo
reis nihil invenerunt [illegible]
[illegible] corpus tharsicii fuge
runt. Venientes autem ad portas
[illegible] muros appie Theme
[illegible] christianorum

congregatum et videntes fugerunt
ad valerianum cui omnia narra
verunt que facta fuerant. Eadem
die collegerunt patrem corpus
beati tharsicii et sepelierunt
in cimiterio calixti via appia
ubi passi sunt beatissimi martyres
in ihesu christo ad laudem domini nostri ihesu christi.

Inventio sancti stephani prothomartyris
anno domini quadringentesimo vi
cesimo septimo honorii principis
anno facta fuisse narratur. Re
perta autem eius inventio translatio et
quies. Inventio quidem hoc ordine
facta fuit. Nam cum quidam presbiter nomine
lucianus in territorio iherosoli
mitano et hoc scripsit. Cum
feria sexta in suo strato quiesceret
et pene evigilaret vir quidam
senex statura procerus vultu de
corus barba prolixa pallio can
dido amictus cui gemmule
auree et cruces inerant inter
te calciatus caligis in summitate
deauratis eidem apparuit et
virgam auream tenens
tetigit eum dicens. Ad monumenta
diligentius nostra patefacienda
tumulos qui in indecenti despecto
loco reconditi sunt. Vade igitur
et dic episcopo iherosolimitano
ut nos in honorabili loco re
ponat. Et cum siccitas et tribu
latio mundi invaluit monu
mentis [illegible] pro nobis
dicetur. Cui lucianus [illegible]
domine quis es tu. Et ille
[illegible] gamaliel [illegible]
[illegible] paulum [illegible]

meos legem perdocui. Qui autem mecum
iacet sanctus est Stephanus qui a Iude-
is lapidatus extra civitatem pro-
iectus est ut a feris et avibus
devoraretur sed hoc ille omnino prohi-
buit cuius ille illesam fidem
servavit. Ego autem ipsum cum reveren-
tia multa collegi et in meo no-
vo tumulo sepelivi. Alius autem
qui mecum iacet est Nycodemus
nepos meus qui nocte ad Ihesum venit
et a Petro et Iohanne sacrum
baptisma recepit. Unde propter
indignati principes sacerdotum
eum perdidissent nisi ad nostram
reverentiam destitissent. Verumptamen
omnem substantiam eius diripuerunt
et eum a principatu deposuerunt
multisque eum affligentes verberibus
semivivum reliquerunt. Quem tunc
ego in domum meam duxisse
diebus aliquibus supervixit et defunc-
tum iuxta pedes sancti Stephani se-
peliri feci. Tertius vero qui
mecum est Abibas filius meus
qui anno etatis sue vicesimo
mecum baptisma suscepit
et virgo permanens cum Paulo
condiscipulo meo legem dei didi-
cit. Uxor vero mea Ethea et
Selemias filius meus quia fidem
Christi recipere noluerunt nostra
nequaquam sepultura digni fuere
sed eos invenies alibi sepultos
et eorum tumulos vacuos et
inanes. Hoc dicto sanctus Gama-
liel disparuit. Lucianus vero
evigilans dominum exoravit
ut si hec visio in veritate

fieret eidem secundo et tertio appareret.
In sequenti igitur feria sexta eidem sicut
prius apparuit et ait cur que tibi dixeram
neglexeris. Non inquit domine
neglexi sed rogavi dominum ut si hoc
ex deo esset in secundo et tertio appareret.
Dixitque ei Gamaliel: Quoniam tu in mente
tota cogitasti si nos inveneris quomodo
singulorum reliquias discernere posses
ex hiis que tibi sub similitudine ostendo
singulorum loculos et reliquias cognosce-
bis. Ostendit igitur ei tres calathos
aureos et quartum argenteum quorum
unus erat plenus rosis rubentibus
alii rosis albis. Quartum etiam ostendit
calathum argenteum plenum croco.
Dixitque Gamaliel ei: Isti calathi
nostri sunt loculi et hee rose nostre
sunt reliquie. Calathus autem plenus
rubeis rosis est loculus sancti Stephani
qui solus ex nobis meruit martyrio
coronari. Alii duo rosis albis ple-
ni mei et Nycodemi sunt loculi qui
sincero corde in confessione permansi-
mus. Quartus vero cophinus argen-
teus plenus croco Abibe filii mei
qui candore virginitatis pollюit et
mundus de mundo exivit. Feria
sexta ac sequentis ebdomade eidem
iratus apparuit ac de dilatione
et negligentia eum graviter increpa-
vit. Continuo igitur Lucianus
Iherosolimam adiit et Iohanni episcopo
per ordinem cuncta enarravit.
Igitur Iohannes episcopus pergens cum aliis
episcopis accesserunt ad locum predicto
Luciano ostensum. Cum cepissent
fodere terra commovetur et suavissimus
odor sentitur ad cuius odorem

nimia fragrantia mirae sanctorum
septuaginta homines a diversis
infirmitatibus liberati sunt. Transi-
erunt ecclesiam Syon quae est in Jerusalem ubi
sanctus Stephanus archidiaconatus
officio est functus cum magno
gaudio sanctorum reliquias transtulerunt
et ibidem eas honorifice condiderunt.
Et ut hoc plurima magis deste-
dit. Haec autem inventio sancti Stephani
facta est in eadem die qua eius passio
celebratur et eius passio in hac
die fuisse dicitur. Festa autem ab ecclesia
mutata sunt duplici ratione. Prima est
quia Christus natus est in terris ut homo in
caelis nasceretur. Decuit igitur ut nati-
vitati Christi continuaretur natalis sancti
Stephani qui primus martyrium pro Christo
sustinuit quod est nasci in caelo ut
per hoc notaretur unum ex alio sequi.
Unde canitur de ipso: Heri Christus
natus est in terris ut hodie Stepha-
nus nasceretur in caelis. Secunda ratio est
quia festum de inventione solemnius a-
gebatur quam festum de passione et hoc
tum propter revelationem invitationis domini tum
propter multa miracula quae in ipsius inven-
tione dominus ostendebat. Nam igitur passio
eius dignior est quam inventio et ob
hoc solemnior debet esse. Ideo ecclesia
festum de passione ad illud tempus
transtulit in quo amplior reverentia
habetur. Translatio autem eius ut nar-
rat Augustinus hoc modo fuit. Nam Alex-
ander senator Jerusalem cum uxore
sua adiit et prothomartyri Stephano
pulcherrimum oratorium construxit
atque post eius obitum iuxta eius corpus se
sepeliri fecit. Evolutis igitur septem

annis Juliana eius uxor in patri-
am suam voluit redire quia
a principibus iniurias patiebatur
et corpus viri sui voluit deferre.
Quod cum ab episcopo instantius precibus
postulasset, episcopus duos loculos
argenteos protulit dicens: Non
novi quis ex his sit loculus viri
tui. Et illa: Ego novi, et impetu
ruens amplexata est corpus
sancti Stephani. Sicque quasi cum corpus
viri putaret atque casu protho-
martyris corpus accepit. Cum
autem navem cum corpore ascendisset,
ymnus auditur angelicus suavis-
simus, odor effragrat, clamant
daemones saevam sustinent tempesta-
tem dicentes: Vae nobis quia protho-
martyr Stephanus transit diro nos
uberius urit. Cum igitur nautae
naufragium formidarent, Ste-
phanum invocant et continuo
apparuit eis dicens: Ego sum, nolite
timere. Statimque tranquillitas magna
subsecuta est. Tunc audite sunt
voces daemonum clamantium: Impie
princeps navem incende quia ad-
versarius noster Stephanus in ea
est. Tunc princeps daemonum quinque
daemones qui navem incenderent
misit, sed angelus domini eos in
profundum dimersit. Et cum ad Cal-
cedonem venisset, daemones cla-
mabant: Servus dei venit
qui lapidatus est ab iniquis
Iudaeis. Constantinopolim
igitur omnes incolumes venerunt
et in quadam ecclesia corpus sancti Ste-
phani cum magna reverentia

condiderunt sicut augustinus
Secundo ad corpus sancti stephani
in tactu corporis sancti laurentii isto
ordine facta est. Contigit enim
eudoxiam filiam imperatoris a
daemone graviter vexari quod cum apud
constantinopolim nuntiato im
peratori fuisset iubet filiam constan
tinopolim adduci ut sacras
reliquias prothomartyris ste
phani tangeret. Daemon autem
clamat. Nisi stephanus
romam veniat non exibo quia
sic voluntas est apostolorum. Audi
ens imperator audivit a clero
et populo constantinopolitano
obtinuit ut corpus sancti stepha
ni romanis daretur et ipsi lau
rentii corpus reciperent. Scripsit
imperator super hoc pelagio
pape scripsit. Papa vero de consi
lio cardinalium imperatoris pe
titioni consensit. Missi igitur
constantinopolim cardinales
corpus sancti stephani romam detu
lerunt et greci pro accipiendo
corpore laurentii perveniunt.
Capuani igitur corpus eius ra
puerunt et brachium eius dextrum
capuani devotionis precibus
obtinuerunt et in capua
ecclesiam in eius honore fabricaverunt.
Cum autem romam venissent et in
ecclesia sancti petri ad vincula
corpus deferre vellent vec
tores ibi steterunt nec ultra
procedere potuerunt. Daemon autem in
puella clamat. Frustra
laboratis quia non hic sed

apud suum fratrem laurentium
sedem elegit. Illuc igitur corpus
deferunt et ad eius tactum
puella liberatur. At laurentius
fratris sui adventum gratulans
et ridens in alteram partem se
pulchri secessit et medietatem
illius fratri vacuam dereliquit.
Greci vero dum manus apposuissent
ut laurentium auferrent ad terram
velud exanimes corruerunt.
Sed orantibus pro eis papa et clero
et populo vix ad se ad vesperam
redierunt decem tamen infra decem
dies mortui sunt. Latini etiam
qui grecis consenserant in frenesim
versi sanari non potuerunt
quousque sanctorum corpora simul tumu
lata fuissent. Tunc vox de celo
audita est. O felix roma que
corpus laurentii hispani et ste
phani ierosolimitani gloriosa
pignora uno claudis mausoleo

Nativitas sancti iustini martyris
qui passus est tempore decie
tiani et maximiani sub
rictiovaro preside. Pater eius ma
theus vobulo filii iustinus et
iustinianus sed iustinianus cum
carnali precesserat. Iustinus
vero puer quindecim annorum per
vitam immaculatam senectutem
induebat et apud paganos
cum patre suo matheo fratre
suum iustinianum querere
erat et cum venisset ad locum
qui amnis erat ad prandendum
iustinianus dixit. Si tibi placet
comedamus nam in isto loco per

Io. [illegible] martirologium [illegible] de Iustino presbytero et [illegible] qui cum beato ypolito sepelivit beatum laurencium
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

haustu aq possimus pficisti Be
atus aut iustinus hiis spu
plic rndit Si aliq gustate
pomitis ato fuite ente appro
quat uiam iudicis q volunt
nos occide Illis aut sessentib
et in eloq ab appuerunt
quatuor qs psides iusserat ut eos
occiderent Quibus visis iustin
us et matheus in qdā antro
se absconderunt Vnus aut ex hiis
quatuor accedens ad stm iusti
nu qres qs eet et cuius pfes
sionis et q eent illi socii quib
sts iustinus rndit Ego sum cri
stianus et socios meos non
pdā qz ewāgliu no pmittit
q si qs aiam suā pro xpo pde
volunt ipse eā custodiat Na
ipe dns ihs testis aut iudeis
iussit ut me disipli fineret
ne velpti dicerent illis ex eisde
pdet Itaq cum trucidabundus
infixit gladio caput eius am
putauit sic cū laude et gla
celos intrauit Amputato
q sco illius capite corpus
sumens caput int manus
pras tenuit dnm collaudans
Quod cū vidissent carnifices
in fugā sunt csi Post vox
fr eius de latebris sunt egssi
et dū vident q caput inter
manus tenet mirabant Et cū
venissent ad corp caput ad
illos loqbatur dicens Exeuntes
mox ad locū qui lappadicitur
ibi sepelite corpus meū et
caput meū intra mee deflere

ut mirū eērum in eo exhibeat
Ipa vo si mei desiderio tenet
studeat Itaq me in pdiso
locatū ubi aie sctoz feliciter
rquiescūt Accepto itaq viri
capite cū gaudio suscepit
et exclamauit dicens Tibi
xpe sit honor laus et iubila
cō q dignat es assumere
filiū meū et in bre iustinc
q regnū xpi intrasti ibi mei
meor esto in tuis suffragiis
Dū illa tali orat cū lacri
mis eadē nocte resplēduit
sic lumen in quo caput
fuit absconditū tanto sple
dor ut oēs q adeēnt i cui
tate cuiusdam si mirarent
Sed vo amator eius pre cum
ctis iussit eos pbros ad do
mū mathei ut de illo porte
to diligent inqreret Sed cum
per pbros cognouiss cū di
cleo et ipso et spatha melo
dia illud deposuit ad ecciam
ubi hodierna die exuberant
bnficia plurima ihu xpi per
merita sui mris iustini

Btus oswaldus ex fride
norhimbrorum gentis
regis filius adoptione
diuina etiam regni hereditatem
assecutus est. Nam pre eius defuncto
eduino qui regnū eius vio
lent usurpauit stm oswal
dū prim cū multis aliis nobi
libus in scotia exules tulisse
sit ibi cum rudimenta fidei et
baptismatis gram pcipere

hrrnu studiis et precipue laudi di-
ne ieiuniis aliisque sanctis operibus
vacabat et vere suavitatis dulce-
dine assidua contemplatione perfrui-
citruit. Quadam enim die sancto pas-
che cum ad prandium cum episcopo consedis-
set positusque coram eo discus ar-
genteus regalibus epulis refertus
et accederet minister qui rapiendo-
rum pauperum curam gerebat indi-
cabat regi quod multitudo pau-
perum undique adveniens per
plateas sederet atque regis elemo-
sinam expectaret. Qui mox
dabat dapes sibi appositas dari
pauperibus sed et discum confringi
atque eisdem minutatim dividi precepit.
Quod videns pontifex pientius [illegible]
delectatus apprehendit dexteram eius
et ait: Numquam inveterascat hec
manus nec marcescat. Quod et
ita iuxta votum benedictionis provenit
nam postmodum cede per fidem
christi contra barbaras nationes dimi-
cante et interfecto dextera manus
eius a putrefactione omni incor-
rupta usque in hodiernum diem
perdurat et in urbe regia que
beppa cognominatur argenteo
vasculo inclusa in ecclesia sancti
petri cum veneratione dignissima
reservatur. Regnavit autem
oswaldus rex nove annis
quibus expletis occisus est cum omni-
bus suis ergo in prelio a pagano rege
merciorum pro christi fide in loco
maserveld nuncupato tricesi-
mo etatis sue anno quinto men-
sis augusti. Multa vero non

solum de corpore regis oswaldi ac-
ceperunt sed de loco quo certius
pro patria occubuit mortuus. Ex
quibus tamen duo referre satis duximus.
Igitur post interfectionem eius contigit
ut iuxta eius sedes iter vir illu-
ageret locum tunc equus lascescere
spumas emittere ac repente
in terram cepit ruere. Desiluit eques
et stramine substrato expecta-
bat horam qua [illegible] inchoan-
tem aut relinqueret mortuum. Huc
ac undique sese torqueret volu-
tando devenit ubi rex occubuit.
Mox quiescere dolore cessabat
morbus et consueto equus more
in utrumque latus se vicissim
volvebat et exsurgens quasi
sanus per omnia gramina libare
avidius carpere cepit. Vir ut
erat sagacis ingenii signo
ibi posito quo [illegible] esset lent-
bundus ibat. Ingressus domum veni-
ens invenit puellam paralisis mor-
bo gravatam ipso narrante imponentes
eam curru duxerunt ad locum illum
de quo deposuerunt. Et illa posi-
ta in loco obdormivit parumper
et ut evigilabat per merita
sancti martiris oswaldi se accepisse
sentiebat. Postulata aqua ipsa
lavit faciem crines composuit
caput lintheo cooperuit et
cum hiis qui se adduxerunt
hilaris atque sana pedibus
incedendo domum est collaudando
D[...]e rilsa in domum ipsius
ominicus ordinis predi-
catorum dux et pr[...]ipibus

ex hispania prob. villa que
dicitur callaroga oxomensis dio-
cesis patrem felicem matrem vero iohan-
nam sortitus carne duxit originem
Cuius mater ante ipsius ortum in sop-
nis se catulum gestare in ventre
ardentem in ore faculam baiu-
lantem qui egressus ex ventre mun-
di totam fabricam incendebat
Illi etiam matrone que ipsum de
sacro fonte levaverat videbatur
quod puer dominicus stellam micantem
haberet in fronte que totum mundum
illustrabat. Cum adhuc puer
esset et sub nutricis custodia
consisteret visus est sepius lectum
dimittere et super nudam terram iacere
Igitur missus palentiam ad studium
amore sapientie addiscende vinum
per decem annos non gustavit. Ubi
dum fames magna esset libros
cum omni sua supellectili vendi-
dit et pretium eorum pauperibus
erogavit. Crescente igitur eius
fama ab episcopo oxomensi canonicus
regularis in sua ecclesia
efficitur et postmodum factus omnibus
vite speculum a canonicis subprior
ordinatur. Ipse enim nocte ac
die lectionibus divinis vacabat
assidue deum exorans ut sibi
gratiam infundere dignaretur qua
se totum impenderet saluti proxi-
morum. Igitur pergens cum predicto episcopo
tholosam deprehendit hospitem
suum heretica pravitate corrup-
tum ipsumque ad fidem christi convertit
et ipsum quendam primitiarum mani-
pulum future messis domino presenta-
vit. Post hec igitur cepit de insti-
tutione ordinis cogitare cuius of-
ficium esset per mundum predicando
discurrere et contra hereticos fidem christi
communire. Cum igitur mansisset
apud tholosam per decem annos
a tempore oxomensis episcopi usque summo
pontifice ordinem qui diceretur predi-
catorum confirmari postulavit. Qui cum
aliquantulum se difficilem osten-
deret idem pontifex videbat in
sompnis quod lateranensis ecclesia
subito ruinam minaretur
quod cum timens aspiceret vir di-
vinus occurrebat humeris
suppositis totam illam fabricam
sustentabat. Igitur evigilans
petitionem viri dei admittebat
hortatus ut ad fratres suos
pergeret et regulam approba-
tam eligeret et ad ipsum
rediens confirmationem
ad libitum reportaret
Qui regressus verbum summi pon-
tificis fratribus nuntiavit. Erant
igitur fratres circiter sedecim qui
invocato christi nomine regulam
beati augustini institutum
ipsi predicatores re et nomine predica-
tores futuri voluerunt. Elege-
runt quasdam arctioris vite consuetu-
dines quas per formam constitu-
tionum observandas statuerunt
insuper assumentes. Igitur in-
mortuo honorius in summum po-
tificem eligitur ad quem confirmationem
ordinis anno domini m cc xvi
a predicto honorio impetravit
Cum igitur rome in ecclesia beati petri

pro dilatacione sui ordinis coram deo oraret gloriosos apostolorum principes petrum et paulum ad se venientes aspexit quorum primus petrus baculum paulus vero librum sibi tradere videbatur qui etiam dixerunt Vade predica quia a deo ad hoc ministerium es electus Moxque in momento temporis videbatur quod filios suos per totum mundum dispersos cerneret ambulantes binos et binos verbum dei populis predicantes Monachus quidam ordinis predicatorum ante institucionem ordinis in extasi raptus vidit beatam virginem flexis genibus et iunctis manibus pro humano genere summum benignissimum filium deprecantem qui dum sepe [...] nimis pie repulsam tandem [...] instanti sup[...]cat Mater [...] mea quid possum vel debeo [...] amplius facere misi patriarchas [...] et prophetas et parum se emen[...]daverunt Veni ego deinde [...] misi apostolos meos et me et [...] illos occiderunt Misi martires [...] confessores nec illis ac[...]quieverunt Sed quia non est fas ut tibi aliquid denegem dabo eis meos predicatores per quos valeant illuminari sin autem veniam contra illos Scolaris quidam lubricus et lascivus venit in quodam festo ad domum fratrum de bononia ut ibi missam audiret Contigit quod beatus dominicus missam celebraret cumque ad oblationem venisset

fuisset scolaris ille accessit et manum eius cum magna devotione osculatus est quam cum osculatus fuisset tantam ex illa fragranciam odoris sensit ex tunc estus totius libidinis in eo mirabiliter refriguit ut qui erat vanus ante et lubricus efficeretur castus et continens Erat enim ei in mentis consuescendo pernoctandi crebra ut vix aut raro certum ad quiescendum locum videretur habere et cum lassitudine succumbente soporem impelleret nimius sine lecto aliquo seu super lapidem capite reclinato paululum quiescebat Tres singulis noctibus recipiebat manu propria de quadam cathena ferrea disciplinas videlicet unam pro se aliam pro peccatoribus qui versantur in mundo tertiam pro hiis qui in purgatorio tenentur Tandem appropinquante peregrinationis sue consummatione apud bononiam graviter cepit corporis infirmitate languere Dum autem corporis solutio in visione sibi monstrata est Vidit enim iuvenem pulcherrimum hiis verbis se vocantem et dicentem Veni dilecte mi veni ad gaudia veni Convocatis igitur ex fratribus bononiensibus cunctis duodecim ne eos exheredes et orphanos derelinqueret testamentum condidit dicens Hec sunt que vobis tanquam filiis hereditario iure possidenda relinquo Caritatem habere

humilitatem caritatem paupertatem
voluntariam possidere. Illud vero
quam potuit districtius prohibuit
ne quis unquam suo ordini posses-
siones induceret temporales male-
dictionem dei omnipotentis et suam
terribiliter imprecans ei qui predicato-
rum ordinem terrenarum divitiarum
pulvere presumeret maculare. Fratribus
vero de eius destitutione inconsola-
biliter dolentibus dulciter eos conso-
lans ait: Nec vos filii mei
corporalis terreat discessio nulla-
tenus dubitantes meliorem me
vobis mortuum quam vivum.
Proinde ad extrema veniens ho-
ram anno domini MCCXXI ex hoc primo
dormivit in domino. Cuius quidem tran-
situs eadem die eadem hora fratri
Guale tunc priori fratrum predicato-
rum de Brixia et postmodum eiusdem
civitatis episcopo hoc modo monstratur.
Nam cum in campanili fratrum capite
ad murum inclinato levi sopno
dormitasset vidit celum apertum
et duas scalas candidas ad terram
submitti quarum summitates Christus
et mater tenebant et angeli per
eas iubilantes descendebant. In
medio autem scalarum in ymo
sedes erat et super sedem velato ca-
pite frater sedens. Jhesus autem et ma-
ter eius scalas sursum trahebant
donec sedentem in celum levato
apertumque celum est clausum. Veniens
igitur predictus frater Bononiam comperit
eadem die et hora predictum magistrum
cognovit. Cum igitur ibi terra cor-
pus eius multo tempore iacuisset

et crebrescentibus miraculis non
posset eius sanctitas ulterius occultari
fidelium dignum duxit devotio
corpus eius ad altiorem locum
transferre. Fracto igitur monumentum
firmato vix ferreis instrumentis
cemento oblatoque lapide pa-
vimenti tanta ex ipso suavissimi
odoris erupit fragrantia ut
non tamen sepulchrum sed cella vi-
deretur patuisse aromatum. Quin
quidem odor cuncta superabat
aromata nec alicuius rei
naturalis odor similis videbatur.
Nec solum ossibus et pulveri
sacri corporis vel capse inerat
verum etiam tunc tunicis contacte
ita ut ad longinquas postmodum
regiones delata odorem ipsum
longo tempore retinerent. Fratrum vero
manibus in quibus aliquid de
reliquiis sacris tangentibus
sic inheserit ut quantumcumque lote
vel etiam confricate fragrantie
testimonium perhiberent.

Eo tempore decius cesar et
valerianus prefectus iusse-
runt sibi sistere papam cum
duobus suis presbiteris nocte in
civitate intercludere. Sixtus igitur
apud athenas natus et
doctus prius quidem philosophus postea
vero Christi discipulus dixit ad cle-
rum suum: Fratres mei et commili-
tones nolite expavescere.
Omnes sancti ipsius passi sunt tormen-
ta ut securi premia ob-
tinerent eterne vite palma-
na et dominus noster ipse Christus passus

est pro salute nostra ut nobis
exemplum relinqueret passionis. Deinde
et clara voce dixit: Venite
et nemo metuat tormenta.
Fuderunt felicissimus et aga-
pitus dyaconi et dixerunt:
Et nos sine te patre quo ibimus?
et punitus est nocte decio et
valeriano cum duobus dyaconibus.
Tunc decius sixto dixit: Deus
quod christi nobis punitatus es. Respondit
sixtus: Deo et bono filio. Decius
dixit: Ergo si scis fac ut vivi-
fices illos et tu vivas et nume-
rus clericorum tuorum augeatur. Respon-
dit sixtus: Hoc feci et facio et
clerus meus augetur. Decius
dixit: Ergo sacrifica diis im-
mortalibus et esto princeps
sacerdotum. Respondit sixtus: Ego
semper sacrificavi et sacrifico domino
meo ihesu christo me hostiam puram
et immaculatam. Decius dixit:
Consule tue senectuti sicut
et nos consulimus. Iam ergo consule
tu tibi et tuo clero. Sixtus respondit:
Nichil [..] ideo consulo tibi in
clero meo ut despiciendo mor-
tis et huic tuncer omnes metum
eripe. Decius dixit: Sacrifica
nam si non feceris tu eris exem-
plum omnium. Sixtus respondit: Iam
scilicet tibi dixi quod sacrificavi semper offero
deo meo et filio eius ihesu christo.
Decius dixit ad milites: Duci-
te eum ad templum martis ut
ei sacrificet quod si non fecerit
includite eum in privatam custo-
diam mamertini. Sixtus

igitur ductus ad templum martis
nolensque sacrificare dixit eis:
O infelices qui adoratis ydo-
la vana et manufacta muta
et surda que nec sibi nec aliis
prosunt. Sed audite me filii et li-
berate animas vestras de eterno sup-
plicio et nolite expavescere
ista tormenta sed illa metuite
que post mortem eterne et ante perpe-
tuam que nescientes ydolis va-
nis sacrificastis. Complentes igitur
milites preceptum decii beatum six-
tum cum duobus dyaconibus suis
felicissimo et agapito in privatam
custodiam duxerunt. Cumque au-
disset laurentius archidyaconus
beatum sixtum esse in custodiam
reduci hiis verbis eum appellare
cepit: Quo progrederis sine filio
pater? quo sacerdos sancte sine dyacono
properas? tu numquam sacrificare sine
ministro nec offerre consueveras.
quid in me ergo displicuit pater-
nitati tue? experire certe utrum ydoneum ministrum
elegeris cui commisisti dominici
corporis et sanguinis consecrationem.
Beatus sixtus laurentio respondit:
Tibi fili maiora debentur pro
fide christi certamina. post triduum
me sequeris sacerdotem levita.
Accipe facultates ecclesie et
da pauperibus. eas viduis et
orphanis aliisque christi famu-
lis. Venit in celiomonte in do-
mo cuiusdam vidue et in aliis
plurimis locis in secretis latebris
cuncta distribuit. Inveniensque
in domo cuiusdam plures

inuisos lacrimando dixit: Ecce
Domine ihesu christe qui aperuit oculos ceci
nati aperiat tibi oculos et statim
visum recepit. Post hec sixtus
felicissimus et agapitus decio
iubente ducti sunt ad templum
martis ut capite truncarentur.
Veniens igitur sixtus ad templum
dixit: Destruat te christus filius
dei vivi. Et statim pars templi cor
ruit et ydolum comminutum est.
Tunc clamavit laurencius:
Noli me derelinquere pater sancte quia
thesauros tuos iam expendi.
Hec audientes milites tenu
erunt beatum laurencium. Sixtum
vero cum felicissimo et agapito
duxerunt in clivum ante templum et
ibi decollati sunt. Christiani autem alii
christiani nocte collegerunt corpora
sanctorum et sepelierunt sixtum in cy
miterium calixti felicissimum et
agapitum in cimiterium pretextati.
Decollati autem sunt cum eo et alii
quatuor subdiaconi Januarius mag
nus Vincencius et Stephanus
sub dyacono ut in gestis pon
tificalibus legitur. Passus est
et cum eis beatus quartus ut
sanctus scribit cyprianus.

Tempore quo persecucio dyo
cleciani fervebat fugi
ens persecutores fidei christia
ne narcissus episcopus cum felice
quo intraret perfugium ad me
tricem ingressus est afram nomine
cum dyacono suo nomine felice.
Illa autem videns honestos viros
adventores existimans ipsis di
cor parabat cenam et omnia que solito
more cum tribus puellis suis con
sueverant. Episcopus autem veniens ut
cibos caperet orare cepit et
psallere. Afra autem que nunquam hec au
dierat nec viderat in stupore
ducta cepit inquirere quis esset et
didicit hunc episcopum esse et cecidit
pronus ad pedes eius dicens: Non
dignus sum et in ista civitate
nulla me peior dicitur peccatrix.
Cui narcissus episcopus ait: Ad hec
ubi salvator meus a peccatricis
tactus inquinari non potuit illius
enim sancti oculi sordes eius diluit
atque mundavit. Non sordes inqui
nare potuerunt claritatem divi
nam lux de celo veniens et sple
ndor solis dum cloacas et lu
tulentas plateas fundit mundus
fundit de celo mundus revertitur in
celum. Unde et tu filiola suscipe
in te lumen fidei ut purificata
ab omni peccato possis de introitu
meo superna claritate gau
dere. Ait autem afra: Ego que plura
capillis capitis mei peccata com
misi quomodo possum a tantis sor
dibus ablui? Fudit narcissus
episcopus et dixit: Tantum tu crede
et baptizare et salva eris.
Tunc afra convocatis puellis
suis dixit: Iste homo qui ad nos
venit episcopus est christianorum et dixit
mihi: Si credideris christo et baptiza
ta fueris ab omni potens mundari
peccato. Quid vobis videtur? Responderunt
autem: digna et conveniencia et
congrua dixerunt. Tunc misit eos

dn̄a et seruire te sinunt ad iḡ
namēta satanorum et quo te
nō sequūtur ad indulgēciā pctō
rū tu caput ut membra ꝯsequūtur
caput iecit membra p̄me est
absequūtur. Tunc cū sermocina
ret nox iam suscepit et in
pces eps yrinios dō carne cū
dyacono suo tota nocte orādo
et psallendo p(er)uigiles sūt ante
pit afra cū suis puellis glo(ri)fica
te. Mane aūt orto die census
narcissus cepit q̄ri ab afra
dom̄ q̄ est illi. Ubi sunt qui ad
te intrauerunt. Illa aūt dixit eis
Hospites amatores mei ma
serunt ad satisfacie(n)dū. Illi autem
hec audientes putabant eos
ad capitolium uel ad templum
abisse. Sup(er)uenerunt et eius vir
inuasit ibi qui dixit ad eam
Ego cognoui illos q̄ sero ve
nerunt q̄ xpiani erant nā vn(us)
ho(rum) signabat in frontib(us) suis sig
nū crucis quo xps con passus est.
Dixit ei afra. Ad me meretri
cē habebat mittere si certi xpiani
ad me nō venirent nisi q̄ fideles
mei sunt. Abyt et hic et
inuitauit oīa q̄ dixerat q̄p(er)
audierat hys q̄ q̄rebant eos.
Tunc abyt afra ad matrem
suā noīe hylariā et dixit ei
Eps xpianorum venit ad me nes
ciens quo intraret et tota
nocte expandens manus suas
ad dn̄m suū cantās et que
noīauit q̄ nos fecit sal(u)ari ad
me. Circa vō pullorum cantus

exstinctū ē lumine et cepi festi
nare ut incēderē et nō poterā
aīt dyc(on)us ī dyacon(us) eius. Nō est
lumē extinguibile meo ꝯdere
ē lumine q(uo)d extingui nō pt.
Et cū dixisset eps. Veit lux mea
de celo oñde faciem tuā et salui
erim(us). Veit fulgor de celo sicut
sol et sicut chorusta(n)do venit
aīt conspectum et nō recessit
s(ed) tam diu stetit q(ua)m diu stans
intueret et dū orōem suā fi
nisset iussit nos l(uce) videre
Amē et lux fulgoris illius
paulatī ab oclis nr̄is recessit.
Post hec misi me ad pedes
eius et dixi illi. Dn̄e tuum
grādē ē scelus qui ad me ī(n)gressi
su(n)t eum mulier peccatrix. Et
dixit illi. Ubi dn̄s me fecit isti di
ebus mittere. Mite aūt eū tuum
hom(in)es oderint se in q(ua) anteq(uam)
illucesceret insidiati fuerant
ut exeuntes tenerent et occide
rent s(ed) tu nō cenet quenerit
me. Ego vō ubi saluarās lignum
habui abscondi eos et timeo
ne struerent illud locū si iubes
mr̄ dn̄a hic eos tulisse fratrem
q(ue) ꝑmisit michi fratrem te
xp̄iana et oīa pcc̄a tua delebunt.
Audiens hec mr̄ eius gaudio
repleta est et dixit. Prestet
deus ut et h(ec) in ꝯtingat.
Et dixit afra. Ego nocte veni
ente fratrem eos mitti richit
Cum viderit mr̄ sua dn̄a si
noluit rogat eū. Veste at
rogauit s(ed) in uacuū et

ingressi sunt ad matrem eius. Ingressus
autem domum narcissus episcopus factum est
gaudium magnum. Mater eius hilaria
per tres horas tenebat plantas
eius et dicebat: Obsecro te domine ut
me mundes sordibus a peccatis meis.
Tunc sanctus narcissus episcopus dixit:
Beata est fides tua quia antequam disceres
verbum vitae ipsam vitam quam
per verbum vix agnoscere possunt homines
in tua mente fundasti. Tunc quia video
te capacem esse verbi dei hodierna
die sit in capite ieiunium et per
septem dies ieiunantes audite
sermonem vitae. Octava autem die
purificatam ab omni peccato et eius
tres isti fuistis infantes non
habentes ullius criminis reatum nisi quod
primi. Tunc baptizata est hilaria
cum filia sua afra et cum puellis
suis et cum omni cognatione sua et
cum omnibus caris suis et fecit do
mum hilariae ecclesiam et ordinavit
ei presbyterum zosimum avunculum afrae.
Post haec apud provinciam retiam
in civitate augusta comprehensa est
venerabilis afra oblataque sacrilego
iudici antiocho dixit ad eam
iudex: Hue dicas. Respondit Afra.
Antiochus dixit: Christiana es.
Afra dixit: Sic obvoluta sum
peccatis tyranna sum. Antiochus
dixit: Sacrifica diis quia expedit
tibi vivere. Afra dixit: Sufficiunt
in peccata mea que nunc usque gessi
sed nunc ego illud non sum factura.
Antiochus dixit: Accede ad ca
pitolium sacrifica. Afra dixit:
Capitolium meum christus est quem

nunc tantum oculos heo. Antiochus
dixit: Audio te publicam esse
meretricem. Ergo sacrifica quia iam
alienata es secundum legem tuam
a deo tuo quia meretrix es. Afra
dixit: Dominus ihesus christus pro pecca
toribus de celo descendit et pati
dignatus est. Sic prima ego sum
nam et publicani et meretrices
non desperent sed cum eis ipsis
manducavit et bibit. Antio
chus dixit: Magis sacrifica
diis ut diligaris ab omnibus ama
toribus tuis et accederes ad
te secundum consuetudinem intrans
et offerant divitias. Afra dixit:
Ex hoc me agnosco non esse
despectam a facie dei mei quia me
ad hanc gloriosam passionem
vocare dignatus est per quam
credo me remissionem peccatorum esse
consecuturam. Tunc iudex dic
tam sententiam dixit: Afram
vivam incendio perimi. Statimque
rapta a militibus ad insulam
ducta lethe fluminis ibique spo
liata ad stipitem ligaverunt.
At illa levans oculos ad celum
dixit: Domine ihesu christe qui non
pro iustis sed pro peccatoribus de
celo descendere dignatus es
et eos vocare ad penitentiam cuius
promissa vera et manifesta sunt
tibi confiteor iniquitates meas
quas gessi in corpore meo et tu
dignum non est quod primam. Pe
to et deprecor tuam [illegible] lar
gam misericordiam ut [illegible] p
hanc confessionem tuam [illegible]

nominis dignitatem sanctimonialem
suscipiant atque ita omnes complices
mee non servas alienas sed tu sanc-
tas in requie donate dignas
sint suppositorum nutri-
catum vitam intenderunt.

Donatus cum Juliano
apostata imperatore e-
nutritus et nutritus est
usque ad subdyaconatus (?) Julianus fuit autem
in subdyaconum ordinatus
sed cum ad imperium sublimatus
fuisset patrem et matrem sancti Do-
nati occidit. Donatus vero in
aretinam civitatem aufugit et
apud Hilarium monachum manens
multa miracula fecit. Nam prefectus
civitatis filium habens a demonio vexatum
cum eum ad beatum Donatum duxisset
clamare cepit spiritus immundus
et dicere: In nomine domini nostri Ihesu
Christi noli michi molestus esse ut
de domo mea exeam (?). O Do-
nate quare coartas me exire
cum tormentis? Sed orante Donato
fuit protinus liberatus. Vir
quidam Eustachius nomine ex-
actor fisci in Tuscia pecuniam
publicam in custodia uxoris
nomine Eufrosine dereliquit sed
cum provincia ab hostibus urgeretur
pecuniam abscondit et do-
lore percussa vitam finivit. Vir
autem eius rediens cum pecuniam
invenire non posset et iam tunc
filiis suis ad supph-
cium trahi deberet ad
sanctum Donatum confugit.
Donatus autem ad uxoris

sepulchrum cum eo pergens oratione
facta clara voce dixit: Eufro-
sina per spiritum sanctum te adiuro ut
dicas nobis ubi thesaurum (?) pecuniam
posuisti. Et facta est vox de se-
pulchro dicens: In ingressu do-
mus mee ibi eam fodi. Et euntes
eam ut ibi dixerat invenerunt.
Post aliquos dies Satirus episcopus
in domino obdormivit et omnis cle-
rus Donatum in episcopum elegit.
Ipse autem a deo quia a populo dili-
gebatur. Electione facta a Juliano
urbis Rome episcopo qui tunc erat conse-
cratus cum multa leticia populi in
sede aretina est receptus. Cum
autem ut refert Gregorius in libro
dyalogorum cantatam (?) missam
obtulit sacrificium domino de ordina-
tione sua nulla (?) dicens populo com-
pleto sacrificio dum Antimus dya-
conus calicem domini deferret ut
propinaret populo impulsus a pa-
ganis qui missae aderant cecidit
et calice comminuto Christi sanguinem
effudit. Turbato dyacono cum
omni populo Donatus fragmenta calicis
colligens et genua sua flectens
cum lacrimis oravit ad dominum di-
cens: Domine Ihesu Christe qui confracta
reparas et elisa erigis non turbetur
plebs tua propter nomen tuum sed
cognoscant omnes quia tu es deus celi
et terre et dominator omnis creature.
Completa oratione reddidit dyacono
calicem illesum sed una particula a
dyabolo abscondita fuit que in calice
predicto defecit que tamen est ad testimo-
nium huius miraculi reservata.

Hi videntes ea pagani qui ibi erant glo-
rificabant deum et baptizati sunt
per beatum donatum pagani lxxx et
viri laudantes deum. Post dies
xxviii quadratianus preses augus-
talis fecit teneri donatum et hylarium
et in carcerem retrudi et cum ad
sacrificandum eos impellere non pos-
set hylarium monachum iussit ex-
spoliari et in pavimento extensum
fustibus cedi quousque spiritum exala-
ret. Os vero beati donati precepit
lapidibus contundi et eum iterum
in carcerem recipi ubi multi christiani
ad eum venerunt et curati sunt.
Hoc audiens quadratianus in ipso
carcere iussit eum decollari sub die
septimo idus augusti. Christiani corpora
eorum collegerunt et iuxta civitatem
aretinam in petra sepelierunt.

In regione palestinorum monachus lvii
quidam zozimas cum iam per quinqua-
ginta annos et quatuor sancta
vita messuisset etc.

Tempore maximiani augusti
erat vir christianus nomine tra-
son vir potens facultate
locuples valde fidelis qui cum videret
christianos affligi a gentilibus per
servos suos cyriacum sisinnium lar-
gum et smaragdum dabat elemosinam
et victum sanctis martiribus ministrabat.
Hec audiens beatus marcellus ur-
bis rome episcopus magno gaudio
repletus elemosinam quam trason
fecit commendavit et consilio habito
cyriacum et sisinnium dyaconos
rome ecclesie fecit et concedentur
quod victum quem trason ministrabat

quadam nocte deferentes a militi-
bus paganis tenti cum uno
exupero puniti in custodia
publica sunt reclusi. Post hec
maximianus sisinnium iubet
puniri et cum ad deos suos adorandum
non posset inclinare iussit tradi
cum laodoceo preside et qui in custo-
dia mamertini decem et septem
diebus reclusus est. Qui cum ab ap-
roniano quinctario de carcere
educeretur subito vox cum luce veni-
ens de celo manifestatus est cum
dixit. Venite benedicti patris mei
etc. Et cum apronianus conmetens
credidit et a beato sisinnio se bap-
tizari fecit quem cum invenisset
tius marcellus episcopus sacerdos
consiliare congregavit et ad presentem
confitentes christum venit. Hic in presentes
Nunquid tu vanus tuus es. Qui re-
spondit. Ve mihi qui perdidi dies
meos. Preses respondit. Ve modo
perdis dies tuos et iussit eum
decollari in via salaria milia-
rio secundo ab urbe septima die nonis
februarii. Interim beato sisinnio
in carcere recluso multi gentiles
per eum crediderunt. Papias
et maurus per beatum sisinnium
cum aliis baptizati sunt. Tandem
beatus sisinnius in eculeo sus-
pensus nervis fustibus et
scorpionibus cesus flammis
ad latera positis velut alacri-
ter agens deo gratias capitalem
sententiam subiit et decollatus
est in via nomentana cuius
corpus trason cum iohanne

pbro sepelivit in predio suo via
salaria sub die tertia kalen no
uembris cum laudes gloria xpi pa
piaz et martirus ipse per beatissi
simum e dixerunt fustibus et
plumbatis cesi emiserunt spiritum
quorum corpora collegit nocte
iohannes pbr et sepelivit in via
momentana ipsa kal februarii
Beatus vero ciriacus cum iam diu
in custodia teneretur ita ut iam
de eo oblivio facta esset contigit
arthemiam filiam dyocleciani
a demonio graviter vexari que a beato
ciriaco educto de carcere una
cum largo et smaragdo qui cum eo
tenti fuerant liberata xpo cre
didit et baptizata est pariter cum matre
sua serena que etiam filiam
suam in obsidione vane religio
nis monuit esse fidelem Post
liberationem arthemie paucis
diebus evolutis rogatu sere
ne beatus ciriacus cum smarag
do ad regem persarum sabore nomine
dirigitur ubi filiam eius Iobiam
a demonio liberavit et ad fidem
xpi conversam baptizavit Eodem
que tempore cum tota familia sua
promiscui sexus quingenti et
viginti baptizati sunt Beatus
ciriacus postquam dirigitur dies
romam rursus est in pace et
quia reversus Post duos
et menses dyocletianus qui ei
hactenus connivebat ad dal
maciam profectus ibidem defunctus
est cui successit filius eius
maximianus qui ubicumque xpianos

fecit contra cum et precepit carpa
sio vicario suo ut sanctos dei ciria
cum largum et smaragdum diversis
tormentis affligeret Carpasius
iussit picem liquidam et fundi super
caput ciriaci et ille extensus in
eculeo suspenso et fustibus ceso
et inflammatis incendiis multa
tandem migravit ad dominum cuius cor
pus iohannes pbr collegit et
cum honore sepelivit in via
salaria veteri sub die ipsa kalen
septembris Beatus vero ciriacus
in catasta suspensus nervis
attractus fustibus cesus tandem
capite truncatus est et cum eo
promiscui sexus viginti duo quorum
corpora iohannes pbr collegit nocte
et terre commendavit Beata vero
lucina sanctorum corpora ciriaci lar
gi et smaragdi in predium suum
transtulit via ostiensi ab urbe
romana miliario septimo et ibi re
condidit in sarcophago lapi
deo octavo die mensis augusti
Carpasius qui in sanctos dei dese
viebat domum beati ciriaci sibi
donari rogavit ubi in gene
ha vani poris fecit balneum
lupanar ante baptisterium
quod ibidem sancti dei extruxerat
vix cum cum aliis undecim recubans
uno fit mors absorbuit Ab
eadem die clausum est balneum
et timor factus est in illa regione
usque in hodiernum diem Fertur
les ipse paganos cepit timere
et venerari
Rome sancti romani iij

p'uba laurencii dum in tormentis
esset et vidit et beato laurencio
dixit Video ante te stare iuve-
nem pulcherrimum et membra tua
cum lintheo detergentem Adiuro
quoque te per deum ne me derelinquas
sed festinanter me baptizare Tunc
imperator decius valeriano Puto quod
per artem magicam vincimur
Romanus autem afferens urceum
cum aqua ad pedes laurencii procid-
it et ab eo sacrum baptisma
cum lacrimis petiit et suscepit
et accepit quam beatus laurencius
benedixit et eum baptizavit
Quod ut decius comperit dixit
Exhibete eum cum fustibus et ad-
ductus romanus miles in conspectu
decii cum interrogaretur cepit
clamare christianus ego sum Et
iussit decius ut capitalem
subiret sententiam Quod factum est fo-
ras muros porte salarie quin-
to idus augusti

Sanctus laurentius genere
hispanus apud sedem
apostolicam beati petri sub
beato sixto papa archidyaconatus
fungebatur officio pudicicie in-
nocentie vite liberalitate omni
misericordie et beneficentie meritis
triumpho apostolico se collegio
mancipavit Eo tempore philippus
imperator cum suo filio philippo
primi inter imperatores in fide
christi baptisma susceperunt
christianum se habentes incedentes
in quorum exercitu erat quidam nobilis
nomine decius ipse decius philippo
misisset fuerat ut rebellantem
galliam subiugaret Quo perfe-
cto dum victor decius rediret
philippus cum talibus honorare volens
a roma usque veronam ei obviam
processit de equo decius in sublimi
erectus imperium ambiens dum sic
in singulari laudant Decius quoque im-
perator dispositus philippi militibus
donis et promissis sibi attrahere
ut sic ad urbem regiam perveni-
ret superavit Philippus vero
iunior hec audiens beato sixto
et laurencio thesauros patris
et suum commisit ita ut si ma-
nus decii effugere nequiret
ecclesiis et pauperibus largiretur
Fugit igitur et latuit ne vo-
decius perimeret sed zelo ydola-
trie suum dominum occidisse videretur
christianos per se et suos cepit
persequi unde multi multa pericula in-
corruerunt inter quos philippus
iunior erat Victor quoque decius
de presidente et dicens de thesau-
ro dominorum suorum pluribus
sextum papam incarcerari
iussit ad quem beatus laurentius
dixit Quo progrederis sine filio
pater Cui sixtus Non ego
te desero fili sed post triduum
me sequeris flere desiste
Helias helyseum relinquit sed
virtutem non abstulit Tunc iussit
omnes facultates et thesau-
ros pauperibus tribui ne mani-
bus sacrilegis gravarentur
rent Beatus laurentius par-
unicuique opus erat tribuit

die ac nocte pauperes visitando
Post sixtus ad iudicem ducitur
post quem laurentius currens clama
uit Noli me derelinquere pater sancte
Audientes milites tenue
runt beatum laurentium quem decio
presentauerunt ut de thesauro
fieret questio laurentius vero non
vidit eum ubi Tunc tradidit vale
riano prefecto valerianus autem tradi
dit eum ypolito vicario qui sanctum
laurentium cum multis aliis inclu
sit in carcere inter quos erat luci
llus gentilis et cecus Quem sanctus
laurentius ut in christum crederet
docuit et baptizatum illumina
uit Unde multi ceci ad sanctum lau
rentium confluebant et illuminabantur
Ypolitus hec videns dixit lauren
tio Ostende thesauros Cui lau
rentius O ypolite si credideris in
christum thesauros tibi ostendo et vitam
eternam promitto Cui ypolitus
Si dictis facta compensas et cetera
Tunc credidit ypolitus et bap
tizatus est cum tota domo sua
numero xviii Iubetur interim lau
rentius prefecto presentari Quem dixit
ypolito Ambulemus simul quia
et mihi gloria paratur et tibi Venerunt
autem ad tribunal et fit inquisitio de
thesauro Dantur laurentio inducie
per triduum congregatis interim
cecis claudis pauperibus secum
hiis in palatio presentatis dixit
thesaurum [illegible] pauperes
[illegible] divites Ecce thesauri
horum manus opes in celum tule
runt Decius iratus iubet lauren
tium expoliari vestibus et scorpioni
bus cedi ypolito decio clamante No
li deos blasphemare Sanctus lauren
tius deo gratias agens et cathenis
vinctus ducitur in palatium
tyburtii in templo iovis decio
tribunal parato laurentius plum
batis ceditur diutissime et ad
dominum exclamauit Domine accipe
spiritum meum Decio [illegible] de
[illegible] laurentii hispanum seductum
et erudiuit rome ut [illegible]
lis nec tormenta paueret Tun
decius Nox ista expendetur
suppliciis Cui laurentius
Mea nox obscurum non habet Tun
os laurentii lapide tunditur et
ferreus lectus allatus cum tribus
costis in modum craticule et
extensus est in eo Et allatis
batillis cum prunis et furcis
ferreis sub per hoc sanctum conforta
bat corpus Dixit laurentius
valeriano Disce miser quia
carbones sunt mihi refrigerium
tibi autem perpetuum supplicium
Et vultu hilari dixit decio ele
uatis oculis in celum Assasti
miser partem unam regira aliam
alteram et manduca Tunc
gratias agens deo cum gloria dixit
Gratias ago domine ihesu christe
quia ianuas tuas ingredi
merui et hec dicens emisit
spiritum Confusus decius cum valeria
no redit ad palatium corpore
laurentii in [illegible] igne [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] raptum est corpus ypoliti

et dixit sic: Iustino presbytero quomodo
super carbones Laurentius emisit
spiritum et Decius et Valerianus con-
fusi recessissent et quomodo corpus
suum super craticulam nocte reli-
quissent. Tunc beatus Iustinus presbyter et
Ypolitus plorantes et nimium ge-
mentes tulerunt corpus sancti Lauren-
tii martiris et sepelierunt in crip-
ta in predio Cyriace vidue in agro
Verano quarto ydus Augusti.
Legitur in dyalogo sancti Gregorii corpus
in ecclesia sancti Laurentii sepultum
super quo dum [illegible] archa statim
set turbo celi hanc extulit.
In eodem loco et eadem ecclesia Lombar-
dos monachos [illegible] invasit
presbyter suus beati Laurentii ecclesiam
a Lombardis incensam volens re-
parare artifices adhibuit artifices
et dum famis media deficerent
sacerdos oratione premissa vidit et
invenit in clibano candidissimum
panem qui vix personis ad unius
prandii esum sufficiens vix videbatur.
Sed beatus Laurentius nolens suos
artifices deficere in alimentum
decem dierum ipsis et omnibus operariis
sufficiebat et sic suus beati
Laurentii opus suum perfecit.

Natalis Tyburtii martiris co-
memorat duos sanctos agi-
tur tercio ydus Augusti. Hic
fuit filius Cromatii urbis prefecti
et erudierunt eum in fide beatus
Sebastianus et sanctus [illegible] et
gloriosus presbyter Policarpus qui
ipsum in sacro baptismatis fonte
innovavit et familiam eius
primus fuit servus mille quadringen-
tos cum eo pariter baptizavit. Iuxta
dum sic agitur tunc [illegible] beatus Tyburtius
occurrit homini qui de alto lapsus
et caput et omnia membra conquassaverat
ita ut de sola sepultura agerent
hii quorum filius videbatur. Tunc dixit
eis flentibus: Permittite me pre-
cantare ei si forsan recuperet
sanitatem. Hiis que omnes recessissent
spacium accessit iuxta eum et duos
[illegible] et dixit orationem
dominicam et symbolum totaliter solida-
ta sunt ossa eius et caput et
omnia viscera et quasi nichil ei eve-
nisset ita fuit sanus et incolumis.
Tunc optabat parentes suos ut
illum vivus sui servum haberent. Tunc
apprehensa manu eorum segregavit
eos a turbis et dixit eis: Sciu-
te nos christianos. Ergo igitur que Fabia-
nus prefectus dixit ad Torquatum: Duc
prefecto. Ille respondit: Famulus sum
Fabiani prefecti. Dixit: Ignoras
quod invictissimi prin-
cipes qui sacrificare noluerunt diversis
suppliciis mactarent. Torquatus
ait: Hic magister meus est et ipse
me sic docuit quod hic facere video
nunc est ut ego faciam. Fabia-
nus prefectus dixit ad Tyburtium:
Audisti quod consocius asserat
quid ad ista respondes. Tyburtius
dixit: Ego salvum in ecce melius
non consulo quia deos decipientes
nego unum dominum [illegible] Christum
deum esse fateor. Torquatus
dixit: Nos soli ipse crude-
lis es unum cuncta in illos

persuades et decipis. Tiburtius
dixit: O imprudentissime virorum et
a bonis iudicum consilium(?) qui me-
rito venerem et vestram(?) iovem et
mercurium intelligere(?) et saturnum
filium patrem colere nolo sed unum
et verum deum qui in celis regnat ado-
ro et veneror. Tunc fabianus
iussit ante pedes eius carbones
ardentes effundi et ait ad eum:
Elige tibi unum e duobus: aut thura
diis nostris super carbones adole, aut nudis
pedibus super eos incede. Tunc
beatus tiburtius facto signo
crucis constanter super eos nudis in-
cessus est pedibus et cepit
per ea dicere: Depone incredulitatem
tuam et disce quod solus sit deus
quem confitemur christiani omnibus domi-
nantem. Tu si potes mitte manum in
nomine iovis tui in aquam calidam(?)
et si per iovem tuum sanat te
non senties fervorem ardoris. Nam
ego in nomine domini mei ihesu christi in-
cedo super flores roseos grati-
ores quam etiam ipsa carbonis sim-
ulat(?) impius. Fabianus dixit:
Quis ignorat docuisse magicam
christum vestrum? Tiburtius dixit: Ob-
mutesce infelix et noli auri-
bus meis hec nomina facere ut
audiam te rabido ore latrante
mellifluum nomen et sanctum. Tunc
iratus fabianus dixit sententiam
dicens: Blasphemator deorum
et reus atrocium numinum
gladio addicatur. Ductus
est in viam lavicanam tertio
miliario ab urbe et effundens

orationem ad dominum uno ictu gla-
dio percussus abcessit et in eo-
dem loco [illegible] se-
pultus est tercio ydus augusti.

Admirabilis femina clara
vocabulo et virtute de civi-
tate assisii claro satis
genere traxit originem. Beato francisco
primum omnium in terris virginum
professionem(?) in ecclesiis pre ceteris mu-
lieres et toti(?) ... perire(?) precies
inchoavit(?) domus habundans et
copiose iniecta more patris fe-
cunditates ... nomine ortula-
na fructiferam in orto ecclesie plan-
tulam protulit fructibus bonis
et ipsa non mediocriter habunda-
bat. Nam quamvis maritali iugo
subdita quamvis curis familie habi-
talligata(?) vacabat tamen possi-
bilis obsequiis insistebat ope-
ribus pietatis. Ultramarina sepe
cum peregrinantibus devota transiit
et loca illa plurima que deus ho-
mo factus vestigiis consecravit. Item
et sanctum michaelem archangelum cum
orationis ... et apostolorum
limina devotius visitavit. Ad
plenum et fructum arbor agnoscitur
et fructus ex arbore commendatur.
Pregnans ipsa mulier et proxi-
ma partui cum ante crucem in ecclesia
attente inferius oraret ut eam
de partus periculo salubriter expedi-
ret vocem audivit dicentem sibi:
Ne paveas mulier quia quandam
lucem salva paries que ipsum
mundum clarius illustrabit. Quo
edocta oraculo natam ... nomina-

sacro baptismate renascentem cla-
ram vocari iussit sperans promissi lu-
minis claritatem per divine ampliatio-
voluntatis aliqualiter fore comple-
dam. Edita igitur in lucem puella
clara satis tempestive in umbris
seculi cepit clarescere luce etiam
infra teneros annos morum sple-
ndescere probitate docili corde primum
et matris ore fidei rudimenta
suscepit et spiritu intus conflan-
te pariter et formante vas fieret
purissimum vas esse innotuit gra-
tiarum. Extendebat libenter ad pau-
peres manus suas et de habunda-
ntia domus sue supplebat inopiam
plurimorum. Et ut suum sacrificium gra-
tius esset deo proprio corpusculo
delicata subtrahebat cibaria
[illegible] per internuncios mittens
reficiebat viscera pupillorum
Sic ab infantia secum misericordia cre-
scente mente compassiva gerebat
miserorum miserias miserantem
Studium orationis habebat amicum
ubi sepius odore bono respersa
paulatim vitam celibem emulabatur
Cum singulariter non haberet quam
evolueret dicere pater noster conge-
rie lapillorum suas oratiuncu-
las domino numerabat. Ubi igitur san-
cti amoris stimulos primitivos
sentire cepit mundanorum florum
picturam instabilem [illegible] con-
[illegible]
[illegible]
voluntatis. Sub vestibus namque
preciosis et mollibus cilicium
gerebat [illegible] absconditum mundo

exterius florens Christum interius
induens. Denique cum sui eam no-
biliter matrimonio volentes nulla-
tenus annuit sed dissimulato in
posterum mortali coniugio suam
virginitatem domino committebat.
Audiens vero tunc celebre nomen
Francisci qui velud novus homo
oblitam in mundo perfectionis viam
novis virtutibus renovabat
mox eum audire desiderat et
videre suadente hoc patre spirituum
cuius iam uterque licet differenter
acceperat primicias. Hortatur
eam pater Franciscus ad mundi
contemptum spem seculi aridam spem
deceptivam vivo sermone demo-
strans. Extunc Francisci consilio
totam se committit ipsum post deum
statuens sue directionis aurigam.
Pendet extunc anima eius ad sanc-
tas eius monita et de bono Ihesu
calido excipit pectore quod ip-
primit ille sermone. Igitur domo
civitate et consanguineis eius
derelictis ad sanctam Mariam de
Portiuncula festinavit
ubi fratres qui in aula dei ser-
vabant sacras excubias
virginem claram receperunt cum
luminibus. Mox ibi reiectis
sordibus babilonis mundo
libellum repudii tradidit. Ibi
manu fratrum crines deponens
ornatus varios dereliquit.
Et cum a consanguineis ex cogi-
tatis [illegible]
[illegible]
nes [illegible] cepit

denudat crines se ullatenus
a xpo sinendo ulterius euellendam
Tandem per mensem quiescentes pau
cis interiectis diebus ad ecclesiam
sancti angeli de panso transiuit
ubi cum non plene mens eius quiesce
ret tandem ad ecclesiam sancti dami
ani beati francisci consilio commi
grauit ibi mentis anchoram
quasi in certo figens non prolon
ga mutatione ulterius fluctuat
non pre artitudine dubitat uel
pro solitudine formidat
Hec est illa ecclesia in qua dum
franciscus oraret vox ad eum
de ligno crucis dilapsa insonu
it Francisce vade repara do
mum meam que ut cernis tota
destruitur In huius loculi angu
stulo pro celestis amore sponsi
se virgo se clara conclusit et
incarcerauit In huius cauer
na materie columba deargentata
nidificans virginum
xpi collegium genuit paupe
rum dominarum ordinem inchoa
uit In hoc arto reclusorio
per quadraginta duos an
nos multiplicibus flagellis fran
git sui corporis alabastrum
ut domus ecclesie repleatur fra
grantia unguentorum Breuiter
francisco obedientiam sanctam
promisit et a promisso nullatenus
declinauit Triennio vero post
conuersionem nomen et officium
abbatisse declinans humili
ter esse voluit potius sub prelato
sed cogente sancto francisco tandem

regimine suscepit dominarum illos
in famulatus et spiritus actus
Quadraginta igitur annis in stadio
currens altissime paupertatis cum
esset iam ad brauium superne voca
tionis precedente languore mul
tiplici propinquabat Summo autem pon
tifice cum cardinalibus moram
faciente lugduni cum clara prolix
to tempore ingruente morbo salutaris
mentes ingentis doloris gladius
trucidabat et esset plus modicum
tunc fuerint ante personam pusillum
Audito quod eius infirmitatis aug
mento properat de perusio dominus hos
tiensis visitare sponsam xpi pater
quod infirmam dominam corporis sacramento
pascit et verbis salutaris exhor
tatione sermonis supplicat illa cum
precum lacrimis ut priuilegium pau
pertatis a domino papa et cardina
libus sibi impetret confirmari quod ipse
promisit et opere adimpleuit Re
uoluto anno dominus papa innocentius
quartus cum cardinalibus de perusio
transiuit assisium festinat visitare
xpi ancillam Ingressus quoque monaste
rium ad lectulum infirmantis ori eius
manum applicat osculandam quam illa
gratanter suscepit et pedem apostolicum
summa cum reuerentia exposcit oscu
landum petens humiliter remissionem
omnium peccatorum Cui ille dicit utinam
ego tanta gratia indigerem plene
absolutionis munus et ampla be
nedictionis gratiam impertit Recedentibus
cunctis ait sororibus Laudate
dominum filiole mee quia hodie talis
simum recepi et eius vicarium videre

merita. Tandem in extremis plurimum
laborans flexis corporibus in ecclesia
beati laurentii egreditur anima illa san-
ctissima templo corporis. eternus soluto spiritus
felicitatis migravit ad astra. Rumor
igitur sancti de transitu virginis continuo
populum civitatis confluit in laudem dei gra-
tiarum copiosa omnes statim omnes deo
grates proclamant. Commonetur se-
quenti die cum tota vicarius pape cum
cardinalibus accedit ad locum
toto quasi civitas versus sanctum conveni-
unt digne gestus. Venit enim ad
celebrandum divina cum fratribus suis
cantaturus officium mortuorum repente
dominus papa officium de virginibus incepit
nisi ut prius canonizare videtur quam
sepeliretur. Assidente vero eminen-
tissimo domino hostiensi maioris fac-
te agendum missa de mortuis cele-
brare et ipsi enim non fuit neque
dignum tam preciosum pignus cum
longe distare a cunctis cum ymnis
et laudibus ad sanctum georgium ubi
corpus sibi fraternum conditum fuit
honorifice sepelitur.

Sub dyocleciano nonies
et maximiano septies con-
sulibus tertio die ipso ydus
augusti in catanensium civitate
tunc cum esset velum secretarii beatus
euplus proclamavit dicens:
Christianus sum et pro Christi nomine
mori desidero. Audiens calvisi-
anus consularis dixit: Ingredi-
atur qui clamavit. Et cum in-
gressus fuisset beatus euplus se-
cretarium tenens evangelium
portans tunc unus ex amicis

calvisianum nomine maximianus
dixit: Non debet tales cartas con-
tinere contra legem regalium preceptum
Calvisianus consularis
dixit ad beatum euplum: Unde
ista sunt et si de domo tua
exierunt? Beatus euplus respondit:
Non habeo domum sicut dominus meus Ihesus
Christus novit. Calvisianus consu-
laris dixit: Tu ea huc depor-
tasti? Beatus euplus respondit:
Per me ea huc deportata
sicut et vides. Calvisia-
nus consularis dixit: Ecce sicut
nunc ea portasti me presente
in conspectu meo lege et dic
michi ut ego sciam. Et cum aperuisset
evangelia beatus euplus legit
secundum matheum dixit dominus
ihesus: Beati qui persecutionem pa-
tiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum
est regnum celorum. Iterum
aperuit et legit secundum lucam
dixit dominus ihesus christus: Si quis
vult post me venire abne-
get semetipsum et tollat
crucem suam et sequatur me.
Item aperuit et legit secundum
marcum dicens: Omnibus qui credunt
in ipsis dictis et qui noluerit
regnum dei. Item aperuit et
legit secundum iohannem: Omnis qui
venit ad me non esuriet
et qui credit in me non sitiet
in eternum. Et cum clausisset
evangelia calvisianus
dixit: Hoc quid vult esse? Beatus
euplus respondit: Lex domini mei que
michi tradita est. Calvisianus

dixit. A quo beatus euplus respondit. A ihesu christo filio dei vivi.

¶ Cum motum est confessio publice facta est dyocleciano novies et maximiano septies consulibus sub die pridie yduum augusti. Cum in medio beatus euplus traditus fuisset calvisianus dixit ad eum. Nunc per tua confessione hodie dic illa que dixisti de hiis. Tunc beatus euplus signaculum crucis in fronte sua fecit et dixit. Nunc iterum dico et nunc iterum confiteor. Calvisianus dixit. In huius ergo lectiones quas vetuerunt imperatores. Beatus euplus respondit. Habui. Calvisianus dixit. Et ubi sunt. Sed beatus euplus respondit. Apud me sunt. Calvisianus dixit. Hec ea. Beatus euplus respondit. Hec. Calvisianus dixit. Torqueatur euplus quousque confiteatur se deos veros omnipotentes adorare marte apolline et esculapium. Beatus euplus respondit. Bene dixi calvisiane ut adorem trinitatem inseparabilem que trinitas est unitas divinitatis. Calvisianus audiens hec verba precepit quod de dictis ipsius diceret. Gaudio repletus est et ait. Ergo sacrifica. Sed beatus euplus. Ego sacrifico et immolo meipsum patri et filio et spiritui sancto. Hec audiens calvisianus ira commotus iussit eum amplius torqueri et dum diutius sic torqueretur calvisianus sententiam dedit dicens. Contemptorem deorum et negantem ipsam legem iussione iubemus iusto iudicio gladio puniri. Tunc beatus euplus gratias egit domino et repletus spiritu sancto dicens gaudebat. Magna est gloria tua in servis tuis quos ad te vocare dignatus es et pro omnibus qui sequebantur eum orabat dicens. Domine adesto servis tuis et ne derelinquas eos usque in finem ut glorificetur nomen tuum in secula seculorum. Et cum hec verba complesset flectens genua sua prebuit cervicem et decollatus est et repositum est corpus eius in loco venerabili cum divinis aromatibus ad laudem et gloriam dei omnipotentis domini nostri ihesu christi.

Beatus ypolitus post tertium diem sepulture beati laurentii venit ad domum suam et dedit pacem omni familie et communicavit de sacrificio altaris beati laurentii levite et posita mensa prius quam cibum sumeret venerunt milites et tenuerunt eum et perduxerunt eum ad decium cesarem. Quem ut vidit decius cesar cum subridens dixit. Numquid et tu magus factus es qui corpus laurentii sepelisse diceris. Respondit ypolitus. Hoc non feci quasi magus sed ut christianus. Quo audito decius iussit os eius lapidibus contundi et exui eum veste qua indutus erat dicens. Sacrifica diis ut vivas

et non peccas per tormenta. Ypo-
litus dixit: Non me expoliasti sed
magis vestisti. Dixit Decius:
Quomodo insipiens factus es ut nu-
ditatem tuam non erubescas coram
populo? Respondit Ypolitus: Ego sa-
piens et christianus factus sum. Ipse igno-
minis factus quod tu es diis. Decius dixit:
Sacrifica diis ut non pereas si-
cut Laurentius. Respondit Ypolitus:
Utinam exemplum merear beati
Laurentii quem tu miser
polluto ore ausus fuisti nomi-
nare. Decius furore repletus
iussit eum fustibus cedi et dum
cederetur Ypolitus dixit: Christianus
ego deo meo. Decius dixit:
Accendet Ypolitus fustes cum
cardis. Cum cederetur et dum
cederetur ille confortabatur et gratias
egit deo. Post hec elevabatur
a terra et iussit Decius eum indui
veste militari quam ante gentilis
utebatur. Et ait Decius: Recole
militiam et esto noster amicus. Cum
ille respondit: Militia mea est
Christo facta sum. Tunc Decius
ira plenus dixit ad Valerianum
prefectum: Accipe omnes facultates
eius et tradi morte cum omni de-
Ipsa die, exquisita facultate eius,
Valerianus invenit in domo
eius omnem familiam christianam quam
adduci iussit ante conspectum
suum. Inde erat nutrix beati Ypo-
liti nomine Concordia et hec erat
christiana. Valerianus dixit ad
eos: Parcite Ypolito. Concordia:
carnes vitas ne sit pereatis

cum Ypolito domino nostro. Respondit Con-
cordia: Nos cum domino nostro magis
desideramus pudice mori quam impu-
dice vivere. Tunc Valerianus ira
commotus dixit ut Concordia in
plumbatis cederetur, quod factum est et
emisit spiritum. Tunc gaudens Ypo-
litus dixit coram omnibus: Gratias
tibi ago domine Ihesu Christe quia premisisti
nutricem meam ante conspectum sanctorum.
Tunc iussit Valerianus duci eum
extra muros porte Tibur-
tine cum familia sua et vidit
familiam suam in conspectu eius decol-
lari et decollati sunt decem et
novem. Postmodum servus beati Y-
politi pedes iussit ligari
ad colla indomitorum equorum
et sic per cardos et tribulos
trahi quod dum traheretur emisit spiritum.
Eadem nocte venit presbiter Iustinus
et collegit corpora eorum et sepe-
livit in loco iuxta ydus augusti
ubi multa prestantur beneficia usque
in hodiernum diem. Post hec tamen
Decius cum Valeriano in curru
suo descendit ad amphiteatrum
ubi christianis hostibus de christianis
prebet spectaculum. Mox unus
a demonio gravissime arreptus
vexatur Decius ab Ypolito et
Valerianus a Laurentio igneis
cathenis se constringi clama-
bat et ipsa hora Valerianus
prius, Decius exspiravit. Decius
ad palatium reductus et tri-
duo a demonio sic vexatus
clamabat: Adiuro te Laurenti
ab Ypolito tractus se clamat

demum die tertia spiritus eius cum mag-
no tormento de carne exivit
et cetera tormenta sua sic pati-
enter complevit. Iustinus autem presbyter Tri-
phoniam uxorem Decii filiamque eius
Cyrillam et quadraginta sex mi-
lites baptizavit. Altera die
cum oraret Triphonia emisit
spiritum. Corpus eius sepelivit Iusti-
nus presbyter iuxta sepulchrum beati
Ypoliti ib' die xv kalendas nove-
bris. Cyrillam vero Decii filiam et
milites quadraginta sex Clau-
dius rex gladio interfecit. Cor-
pus beate Cyrille collegit Iusti-
nus presbyter et sepelivit iuxta cor-
pus beati Laurentii quinto kalen-
dis novembris. Isti sunt qui venerunt
ex magna tribulatione et qui stolas
ipso et cruore suo laverunt ideo cum
palmis in consortio dignitatis meru-
erunt et coheredes regni eius cer-
tatores quos suos sine fine cruciari
videbunt.

Eusebius semper virgo existens
dum adhuc cathecumi-
nus esset ab Eusebio
papa baptisma et nomen susce-
pit, in quo baptismo manus an-
gelice vise sunt que ipsum de sacro
fonte levaverunt. Mulier que-
dam ipsius pulchritudine capta
cum ipsius cubiculum vellet adire
custodientibus angelis pervenire
non potuit. Unde facto mane ad
eius pedes procidit et ab eo veni-
am petiit. Ordinatus presbyter tan-
te sanctitatis emicuit ut in missa-
rum sollempniis inter eius manus
angelicum ministerium appareret.

Post hec cum arriana pestis totam
Ytaliam inficeret imperatori Constantio
eidem heresi favente, Iulius papa
Eusebium episcopum Vercellensem conse-
cravit, qui obtinebat inter
alias urbes Ytalie principatum.
Quod heretici audientes omnes fores
ecclesie fecerunt claudi. At Euse-
bius urbem ingressus ante ostium
maioris ecclesie que est beate Marie
genua flexit et omnia ostia ingr-
sua oratione aperiuntur. Auxentium
Mediolanensem episcopum heretica
pravitate corruptum de episcopatu
eiecit et pro eo virum catholicum
Dyonisium ordinavit. Sicque Eu-
sebius totam ecclesiam occidentis
et Athanasius totam ecclesiam
orientis ab arrianorum peste
purgabat. Arrius namque presbyter
Alexandrinus fuit qui ipsum
Christum puram creaturam dicebat esse
asserens quod erat quando non erat
et propter nos factus est ut nos per eum
tamquam per instrumentum Deus crearet.
Et ideo Constantinus celebrari fecit
Nicenum concilium ubi cum eius er-
ror condempnatus est. Ipse autem post-
modum miserabili morte de-
fecit quia omnia viscera et intestina
per secessum emisit. Constan-
tius autem Constantini filius ipsa heresi
corruptus fuit, quo circa Con-
stantius imperator contra Eusebium
plurimum indignatus multorum episcoporum
concilium convocavit et Dyonisium
accersiri iubet, quas epistolas
Eusebio destinavit quas sciens

malicia in multitudine prevale-
venire contempsit. Unde imperator statu-
it concilium eius execrationem in
mediolanensi urbe que prope
erat concilium celebrari ubi
tamen eusebium deesse videntes mi-
serunt arrianos fidem suam describe-
et dyonisium episcopum mediola-
nensem ac viginti novem episcopos
eidem fidei fecerunt subscribere. Quod
audiens eusebius ex urbe
sua presciens mediolanum exiit
et se multa passurum predixit.
Cum autem ad quoddam fluvium venisset
ut mediolanum pergeret navis
parte alia posita flumen existens
eo iubente venit ad eum et ipsum
cum sociis suis sine gubernatore
alio transportavit. Tunc ei predictus
dyonisius obviavit et ad pedes
eius prostratus veniam postulavit.
Cum igitur eusebius ab imperatore
nec minis nec blandimentis
flecti posset coram omnibus dixit. Vos
dicitis filium esse minorem patre cur
ergo in filium meum prelatis et
discipulum. Non est enim discipulus
super magistrum nec filius super patrem. Quo
dicto illi commoti statim cyrogra-
phum quod scripserunt et cui dyoni-
sius subscripserat ei obtulerunt.
At ille nequaquam post filium subscribam
cum auctoritate plena sed ultimum reddite
novumque cum scriba stolus
conscribite sicque nunc di fine
sius est cyrographus cum dyo-
nisius et viginti novem
episcopi subscripserunt. Arriani fu-
arriani novum cyro graphum

subscripserunt. Sed cum ab eusebio
nunc nullatenus consentiret cepe-
runt plurimum gratulari quod cyrogra-
phum cum contra subscripserunt consul-
tum penitus videbatur. Tunc iratus
constantius eusebium voluntati ar-
rianorum tradidit qui ipsum protinus
de aliorum medio rapientes du-
rius flagellantes cum per gradus
palatii a summo usque ad imum
et rursum ab ymo usque ad sum-
mum traxerunt. Cum igitur capite
quassato multum sanguinem fudisset
et adhuc non assentiret vinctis
post tergum manibus per collum cum
fune ipsum trahebant. Ipse autem gratias
agens dicebat se pro confessione
fidei catholice mori esse paratum.
Tunc constantius liberium papam dy-
onisium paulinum et omnes episcopos
alios qui eius exemplo fuerant
animati in exilium misit. Tunc eu-
sebium vero apud scitopolim in
urbe palestine arriani duxe-
runt et ipsum in eiusdem loco angustia
sic recluserunt ut esset illa longi-
tudine brevior latitudine angusti-
or ita ut extensos nec pedes
extendere nec se in latus alter-
utrum posset. Capite quoque deposito hu-
meros tenet et cubitos movere
valebat. Mox constantio defuncto
iulianus eidem succedens et omnibus
placere volens iubet exulatos
episcopos revocari et deorum templa
aperiri et pacem firmiter lege
quam quisque vellet. Et sic eusebius
inde exiens ad anastasium
venit et quanta fuerat passus

cive exponit. Defuncto autem iuliano et ioviniano regnante sepius arrianis eusebius versellas rediit et cum populus cum magna exultatione suscepit. Sed iterum valentes arriani repullularent et eusebii domum vallantes et extractum domo ipsum supinum trahentes lapidibus obruerunt et sic ad dominum feliciter migravit. In ecclesia quam ipse construxerat sepultus est. Fertur autem hanc graciam suae civitati eusebius precibus impetrasse ut nullus arrianus ibidem vivere possit. Vixit autem secundum cronicam ad minus octoginta octo annos. Obiit autem circa domini annos ccc^os l.

Modus autem assumpcionis marie traditur in quodam sermone ex diversis dictis sanctorum compilato qui in pluribus ecclesiis legitur ubi sic habetur. Que in sollempnitate presentis veneracionis in toto orbe devenerande virginis dei genitricis invenire potui ad ipsius laudem commemorare curavi. Sanctus cosmas cognomento vestitor ea que ab eorum posteris qui interfuerunt se didicisse certa relacione commendat incommendat asserens quod cum christus ad se vocare matrem suam disposuisset concitus proposuit adducere per angelum consuetum et premittat dormicionis eulogium ne mors inopinata te veniens turbacionem ipsi afferret. Obsecraverat enim illa filium cum adhuc in terra versaretur ne videret quempiam spiritum malignorum. Premittitur igitur angelus ad eam cum his verbis: Tempus est te assumendi ad me matrem meam. Sicut enim terram gaudio implesti ita facies celestia gratulari patris mei mansiones iocundas reddes spiritus meorum sanctorum consolaberis. Ne turberis de seculis corrumpentibus cum sis contemptrix eius mundum adeptura celeste palacium. Nec terrearis, o mater, quia sequestratis ad vitam potius perpetuam ad gaudium indeficiens ad pacis requiem ad conversacionem securam ad lucem inaccessibilem ad diem non ad vesperascentem ad gloriam inenarrabilem ad me ipsum tuum filium ad unum sanctus factorem. Ego enim sum vita et lux dilectio incomprehensibilis lumen ineffabilis lumine nescius tenebris testimonialis bonitatis de mundo qui recepit corde ipsum suum nos te quesiti de manu mea eripe mei cum terre fines terre depone in corpus tuum quia in ventro tuo posui divinitatem mea non gloriabitur te mors qua vitam genuisti. Non offuscabit te

caliginis vmbr' q' lumine pe
pisti nō ɔfusionis attritō
te attinget q' meū vas
fi meruisti Vel q° tā ad
cū qui ex te natus est recep
tura matrē uicē pignora
ɔpensatōis laetus et ei se
mat dē virginitatis testimo ad
here filio Nouit enim ipse affari
filij etidus nō angustiacis
p te matrem virgine exhibui
totius mundi exhibeo te mu
nī archā salutis doni porrē
fluctuantiū vaculi imbecilla
talis ad celos ascendentiū ppi
tiatricē Adducā ad apostolos
ad te quorum ac simeis sepe
lieis manibus deteret ñtaq
ut spales luas mee filij
qbus tradidi spm scm tuum
corp' sepeliat et ipi in tuo
admirabili fine mea pso
na impleant Post hoc nar
rationem dat angelo virgini bra
uiū palme missū ex paradiso
ppagine ad credendū ador
lius corruptionem mortis vic
torie et vestimenta funebria
ac celū quo veneat properat
Beat ac virgo quo cantis amicos
et cognatos suos dixit
Notū vob' facio mea caritatis vi
ta fore cursum qui vnoq'q'
tu seuite diuersus angelos
et malignos spos ad mortem
lem venire Hijs audiens
oēs flere ceperunt et dixerunt
Tu timeas fortes spiritus
qui auctoris oium mr' esse

meruisti q' pdonē t infno
despexisti que et cherubin et
seraphin ppatū solū habe
meruisti Ad q° nos fugie
et q'li nos facient adest at
infirmitudo mulierū flentium pe
se orphanos relinquit Beata
at virgo eas ɔsolās ait Si
vos corruptibilium matres na
torum nō tollentis ab eis ad
modicum separi quo q° ego
mr virgo desidente debeo ad
meū pge filiū dei patris vnigeni
tū si ipuellulz vrm gebabit
filio aliq' ɔsolabit filio in
posterū uel nasciturū Ego at
qui vnum possideo et in cor
ruptam pmaneo quid ppera
te ad eū vniuersa q' omnē
vitā hoc ei aget Ibe at
iohēs adueniens q'li res se
habeat percunctat Cui virgo
suā celerē migratiōem annū
tiauit ille in terrā pstratus
cū lacrimis clamabat Ad
sumus nos dne q' si nos tā
tam tribulationem indutus
ut qd me nō potius de car
pe eduxisti ut magis pasi
tur et dim mei mre q' eius
funeri interessem Tunc virgo
flentē in thalamū intro duxit
ut palmā et vestimenta fu
nebria ei ondēs et p' hoc
in loco suo sibi strato requie
uit Et ecce vehemens tonitruu
sonu' audit turbo qui nu
bis candida geriat et apli
tā rēnunā donu' ad introitu

mulierum collocatur quam cum de hoc
plurimum mirarentur iohannes ad eos
ingreditur revelat quod beate virgini
per angelum fuerant nunciata. Nec
tamen omnes flerent iohannes eos consola-
tus est. Detersis igitur lacrimis
introierunt et beatam virginem re-
verenter salutantes eam adora-
verunt et illa ait. Avete filii mei
unigeniti et tum modum adventus
eorum audivisset illa omnia eis ma-
nifestabat. Sermo apostoli. Iure
celeberrima virgo que ipsum dominum
primum nutrientem aspicientes colo-
labium [illegible] solum refrigerium ha-
bemus que te mediatrice apud dominum
nostrum nos hic speramus eam
[illegible] caterva que corporaliter
aderant dicebat sit nunc no-
biscum consolatio nostra ne derelinquas
nos orphanos quia hactenus la-
borum solatium sudorum refrigerium
tibi vivente vivet et moriente eo
mori. Gloriosa cum hec vita quo
vita tua destituti tua destituti
puniuntur hec et similia arbitror
apostoli tum rursus multitudine cete-
rebris singultibus gemitus in-
terpositis proponebat. Illa ad
filium gaudiosa ait. In dilectis filiis
istis fratres appellare placuit de
meo discessu dolentibus fratres
consolator et imposite manum
meam appone benedictionem ut
benedictionem eorum. Deinde extendens
manus fidelium collegium benedix-
it et addidit. In manus tuas
fili commendo spiritum meum suscipe
animam tuam dilectam quam inculpa-

tam tu servasti et non terre commendo
spiritum meum custodi integrum
illud quod tibi coniungere placuit
transfer me ad te ut ubi tu es
membrorum visceribus pars sim et ego
tecum cohabitans. Illa vero talia ait
audita. Surge veni dilecta mea
columba mea in mulieribus pulchra
es amica mea et macula non est
in te. Hec verba virgo audiens
commendat in manus filii spiritum
suum presentibus apostolis lacrimis fi-
guram oscula tabernaculo domini be-
nedictione et sanctitate a contactu
sacri corporis adimpleta. Tunc
dominus cum multitudine angelorum
descendens animam matris sue as-
sumpsit. Tanta enim eius anima
resplenduit ut apostolorum in eam
nullus respicere potuisset. Dixitque
dominus petro. Corpus matris mee
cum omni reverentia sepelite et tribus
diebus illud tam diligenter custo-
dite ego quippe tunc veniam et
id ad incorruptionem transferam
et illi meam claritate induam
ut id quod accepi a te et concepit
per quod conveniant et concordent.
Dicit quod augustinus in quodam
sermone eius sacratissimam assump-
tionem [illegible] ostendit dicens.
Sacratissimo corpore parentis virginis
cuius de assumptione loqui
incipientes hoc primo dicimus quod
in scripturis preter quod cum dominus disci-
pulo suo in cruce commendavit
nichil de ea reperitur preter quod
lucas commemorat in actibus
dicens. Erant omnes perseverantes

vacaverunt in oratione cum matre eius. Ad quartum de morte quod de eius assumptione dictum est, dicendum quod scriptura nihil commendat nisi quod credendum est, quod consentiat veritati. Fiat quoque ipsa veritas auctoritas. [illegible] igitur conditionis humane mortem illam temporalem subiisse dicatur, non metuimus; sed si dicimus eam resolutam in communi putredine vermem et cinerem, laborandum est si tante conveniat sanctitati tanteque aule Dei prerogative. Dictum quoque de communi homo peccati: Pulvis es et in pulverem ibis. Hanc conditionem caro Christi evasit, quia corruptionem non sustinuit. Excipitur quoque ab illa sententia generali de virgine suscepta natura mulieri cui dixit Deus: Multiplicabo erumpnas tuas et in dolore paries. Erumpnam Maria sustinuit, cuius animam gladius pertransiit, sed sine erumpna genuit Maria. Quoque et si contigit erumpnas eius non contingat parturiendo cum dolore. Excipitur a quibusdam generalibus quam natura attulit pro gratia dignitatis. Si igitur dicimus morte subiisse nec tamen vinculis eius retentam, numquid impium erit? Si Dominus voluit integrum matris servare pudorem virginitatis, cur non voluit incorruptionem a putredinis servare fetore? Numquid non pertinet ad benignitatem Domini matris servare honorem, qui legem solvere non venerat sed adimplere? Qui enim in vita pre ceteris illam gratia sua conceptu honoraverat, pium

est credendum eam in morte singulari salvatione et gratia speciali honorasse. Putredo et vermis est humane conditionis opprobrium; ab hoc opprobrio cum Ihesus sit alienus, natura Marie excipitur, quam Ihesus de ea suscepisse probatur. Caro enim Ihesu caro est Marie, quam super astra transtulit, honorans hominis naturam et multo magis maternam. Si enim natura matris est filius, conveniens est ut sit filius matris, non quantum ad unitatem persone, sed quantum ad unitatem corporalis nature. Si enim potest unitatem facere gratia sine proprietate specialis nature, quanto magis ubi gratie unitas et corporalis est specialis nativitatis unitas, que est ut discipulorum in Christo de quibus dicit: Ut sint unum sicut et nos. Et post: Pater, volo ut ubi sum ego et illi sint ibi. Si igitur vult secum habere illos qui sunt hic fide iuncti unum tamen in eo esse iudicantur, quid de matre censendum est, ubi digna sit haberi nisi in presentia filii? Quantum igitur intelligo, quantum credo, Marie animam excellentiori quadam prerogativa a filio honorari, possidens in Christo corpus suum quod genuit glorificatum; et hec non sunt per quod genuit si non dum obtinuit nec dum perfectum auctoritatis vel credo, quia tanta sanctificatio dignior est celo quam terre. Thronum Dei, thalamum celi Domini atque tabernaculum Christi dignum est ibi esse ubi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignius est celum servare quam terra. Tantam integritatem merito incorruptionis non putredinis ulla resolutio sequitur.

Illud sacratissimum corpus in
estimatum diuinis virtutibus sentire
non valeo dicere et promere
quam estimationem paulo pellicium
corporalibus gratie munus quod medi-
te spiritu pulsare nutrit eius
mentis virtus erat. Vbi e-
go sum illic et minister meus erit.
Si hec est equalis sententia omnium
per fidem et operationem christo
ministrantium quanto magis ipsam
matrem specialiter matrem absque dubi-
o cuius opere ministra erat quem
hic in utero gessit. peperit et
filium aluit et fouit et in
presepio reclinauit et fugiens
in egyptum abscondit et omnem
infantiam eius prosecuta usque
ad crucem ab eius non recessit con-
sortio non potuit. Et eius di-
uinitatis non esse credula que se
nouerat hunc non viri semine sed
diuino spiramine concepisse.
Vnde de filii potestate tamquam de dei
virtute non diffidens deficiente
vino dixit. Vinum non habent.
sciens illum hoc potuisse quod cum
mox contigit miraculo compleuit
se. Fuit igitur ministra fide et
opere christi ministra sibi non fuit
ubi christus suos ministros esse
uult ubi ergo est. Et si ibi
fuit numquid esse sine gratia et si cum
gratia nisi capita dei cessura quod
reddit unicuique secundum meritum.
Si meritis pro omnibus matre
virgini donata est gratia mor-
tis ipsa est minuenda. Absit.
Si enim omnium sanctorum mors est

preciosa matris sancte est preciosis-
sima. Constat diu igitur sentio ma-
riam ad eternitatis gaudia as-
sumptam benignitate christi hono-
rabilius susceptam. Credas quia
gratia honorauit preces eius ad
gentem humanitate non esse addu-
ctam. Post mortem putredinis
videlicet vermis et pulueris
que sunt et omnium genuit salua-
torem. Si elegit deus volucres
in ignium flammas puerorum
vestimenta sunt illesa cur
abnuat in matre propria quod ele-
git in veste aliena. Ionam
seruare in ventre ceti incorrup-
tum voluit sola est misericordia
matrem incorruptam non serua-
uit. Sanauit sanctus daniel
in lacu pariter leonum
non persuadere maria tanta do-
tata meritis dignitatum. Hec ergo
tradita que diximus quia ueritatem
uite non cognouimus in integ-
ritate ipsius matrie plus gratiam quod
natam potuisse esse non dubitamus
Tristus quod non sit le-
mitatum tam et corpe in pro-
filio nec ullam legum corrup-
tionis ercipere quia in illa se-
ruata est tamen parendo filium
dignitatis integritatis cor-
ruptio ut sit sine incorrupta
quam tam perfudit gratia sit inte-
graliter viuens quod omnium integra
genuit vitam. Sic ergo dixi ut
debui aprobare christe te et tui
si vero non ut debui ignosce
christe tu et tui. In ecclesiis

assumpcio super dicta omnibus sollempni-
tatibus sollempnior est et ad sta-
cionem portatur ymago salvato-
ris quam lucas ewangelista
depinxit et populus devote sequi-
tur. Unde legitur in libro mira-
culorum virginis marie quod cerei gran-
des in sollempnitate illa ibi
fiant a primis vesperis usque ad
secundas lumine quorum post baciat(?)-
li quantitate non minorabantur.
Item postquam cerei in lampades olei
cultiret(?) et devocio non longa
non invencio bullient sibi est hunc.
Similiter legitur de illo ipso quod balsa-
mum quod inficiat ...
... sancti petri episcopi ... in de-
narios convertebant. Unde cum in
die festo dicti populus in ecclesia beati
petri pater infirmus solus ibi pa-
trie nequit in hac ecclesiam
sancti petri tandem recognoscens
quod egerat vel intraturus valens
pre senectute constitutum ad tuum(?)
refugit marie presidium presul
quantum voti gaudens quod si cum
filio et apostolo consiliaret per-
ipsum eius horas eius devote
diceret et ad eadem alios horta-
retur. Fecit est etiam legi ...
dit et a fidelibus marie lau-
dibus ... voti adamatur. Ite-
Leo papa in die resurrexionis
christi domini in ecclesia sancte marie dicta(?)
celebraret et ad oblacionem
fideles accederent ex osculo
cuiusdam in ... vehemens
temptacio surgit. ... longinquo
vir dei adductus sero sum...

scandalum manum osculatam
ea die precidit et a sequenti
Cumque minimum populi esset quod
diu pontifex a divinis cessaret
sive abstineret ille duplici
pudore perfusus ad mariam ex
intimo corde quantum suc(?)legre-
gauderes. Astat ei tunc ma-
gistra virtutum infirmorum medela
delinians maternis sinus pape
manus scilicet(?) in pristina restituens
iubens ut cum illa filio sacrificium
laudis offerret. Non occultat
hoc gratiam omnibus predicat ma-
num ostendit ad laudem virginis
omnes invitat. Visio elysabeth
ancille dei in cenobio sconau-
giensi de resurrexione beate
marie virginis quod diem tempore quo
octavam assumpcionis domine nostre
celebrant etiam in hora divini
sacrificii fuit in extessu mentis
elysabeth et ei apparuit suo
more consolatrix regina celorum
tur sicut ab uno ex senioribus
cenobii elysabeth premonita
fuerat rogavit illa ut dessi-
cos certificare dignaretur utrum
solo spiritu assumpta esset in celum
an etiam carne. Hoc autem ideo
dicebat quia in libris patrum
dubie scriptum invenit et dixit
ei. Hodie(?) in ... nondum sunt po-
tes futurum eum nec ... per te hoc
revelet. Ipsam ... toto
illo anno nichil aliud de hoc
vel de angelo qui ei esse fuit
familiaris vel ab ipsa que ei custi
... ei apparuit ... interrogare

audebat. Invenit autem ei frater ille
qui ad hanc inquisitionem eam hor-
tabatur istas orationes quibus impe-
traret ab ea revelationem sic propositam
erat ei. Denique evoluto anno
et dum adesset festivitas assump-
tionis eius languebat ex tedio
dierum multorum et ubi ecclesiam intrares
in lecto iacens de hoc eam certificat-
tur dicens: Nunc in eo die quo
nunc celebratur eius assumptio
de hac vita migravit. Quadrage-
simo autem die post illum, hoc est nono
kalendas octobris surrexit a
mortuis et celos corporaliter
ascendit. Adiecit etiam dicens
quod patres qui solempnitatem as-
sumptionis eius statuerunt in ecclesia
celebrari nullam certitudinem
corporalis assumptionis eius habebant,
ideoque diem dormitionis eius so-
lempnem fecerunt, diem quam et
assumptionis appellaverunt, quia
et carne eam assumptam dubitantes
credebant. Itaque ad hanc omnes
devota mente confugiamus et
devotionem ei in isto festo spiri-
tuale offeramus ut cum filio eius
et ipsa et sanctorum angelorum cum
choris vitam eternam percipi-
amus. Amen.

Constantino augusto
et Licinio Licinii augus-
ti filio Constantium ac eius sororis
nepote quater consulibus facta est
congregatio iudeorum et paganorum
in urbe Roma in qua duo illa-
rum principum erant episcopi quadrin-
genti quatuor, iudeorum vero
doctores centum viginti, in qua
erant principes disputationis
duodecim. Denique cum diceretur
duodecim debere apte paganorum
elegi qui contra duodecim iudeo-
rum in conflictu astaret, obsti-
tit Silvester dicens: Non in multi-
tudine hominum se confidere, sed sola
dei potentia plurimum. Tunc quia
tamen solus cum duodecim et
singulos cum testimoniis veteris
novi legis quasi signo invicti
quod ferrum in resurrectione thau-
ri ab episcopo iniectus omnes invi-
cte omnibus appellavit Dominum
nostrum Ihesum Christum verum deum, veri
dei filium verum, paganis religionis
reddidisse fidem. Interim in asser-
tione fidei et exhibitione virtu-
tum triumphante augusta le-
vatis aulicis abiectis regia-
libus indumentis in conspectu
omnium genua sancti Silvestri de-
osculabatur, longumque penitentie
deo prestabatur. Certe hiis misericordia
dictiones et obsessis corporibus
sicut est illi. Tunc vero nimia
dei potentia videns augustum
cum iudicibus et toto illo conve-
ntu augustam assumere et ad
unitatem eius festinam leta
tam prudentie et in voce exul-
tationis per tres horas spatia
proclamare: Verus deus et ve-
rus dei filius dominus Ihesus Christus. Post-
ea vero ubi regina vidit
provolutam pedibus plenas gau-
dio fudit lacrimas eamque tam
dignam reverentiam

manu a terra levavit. Surge
mater filia et vide et inclina
aurem tuam et obliviscere populum
tuum et domum patris tui et con
cupiscet rex decorem tuum quia
ipse est dominus deus tuus. Nunc surge
te dimissoque velo ad vocem
Christi aurem inclinate dic nunc
nomen tuum. At illa dato nomine
ad vocem fidelium sacramentum bap
tismatis unda imbuit. Satha
ne abrenuntiavit et candido
Christum induta a sancto fonte descen
dit. Baptisata autem est in Christi
nomine die sancto pasche inter
una mensis martii cum nepoti
bus suis consobrinum augusti fi
liis et cum omnibus qui aderant tam
virorum quam mulierum amplius quam
quinque milia deo omnipotenti gratias
agentes in die eius resurrectio
nis ad divinas laudes omne genus
sexum inhiare unanimiter intonantes
Hec est dies quam fecit dominus ex
ultemus et letemur in ea. Ab illo
namque die cepit ab omni populo Romano
magnificari nomen domini nostri
Ihesu Christi.

Agapitus
Apud Prenestinam civitatem
miliario ab urbe tricesimo
tertio natalis sancti Agapiti mar
tiris sub Aureliano imperatore
et preside Antiocho. Cum esset
puer annorum quindecim timens
deum et amore Christi nimio fer
vens cibis suis pauperibus et leprosis
ministravit et tali Christo semper
militavit. Unde cum cotidie in
Christi doctrina permaneret accusatus
est sacrilego regi Antiocho et iussit
beatum Agapitum sibi presentari dixitque ad
eum: Audio te et video te puerum
esse et cur sis melius nescio. Ante
de et sacrifica deplaudendo sacro
deo Iovi ne incidas in mortem.
Beatus Agapitus respondit: Iudex
meus deus est a cuius dilectione me
neque minis neque blandimentis
avertere potes. Ego enim meipsum ob
tuli illi deo omnipotenti in sacrificium.
Tunc iratus rex iussit eum cum
nervis crudis diu cedi. Tunc an
tiochus rex iussit eum presidi pri
mo dicens: Nisi Agapitus sacri
ficaverit diversis interficiatur tormen
tis. Tunc preses ipso non consentiente
eum in obscurissimo atque obscurissimo
carcere recludit et per quattuor dies
omnem cibum negavit. Inde de
carcere eductus et exhibitus
preses prunas ardentes super caput
eius poni iussit et cum gratias deo
nostro Agapitus ageret post hec tor
mentum flagellis cesus et postea
hic est inde a capite suspensus
deorsum versus atque subter fumo fetido.
Et cum dixisset presidi: Sapientia tua
et vanitas tua in fumo laboravit.
Item flagellis ceditur et quattuor sibi
dentes sunt cadentibus. Preses vero in
[illegible] perfines in hiis tormentis
iussit aquam calidam super ventrem
eius mitti et dum hec ministri dia
boli agerent dixit Agapitus:
Vos aquam calidam ad ventrem meum
misistis videte cum in quo frigi
dam aquam immisisse quod dominus meus
Christus que ego illi pastor refrige

rium in prostravit. Hoc viso prefectus
iussit eius confringi maxillas et
dixit ei: Nescis tu quia libras et
indisciplinate loqueris? Respondit
beatus Agapitus: Tot tormenta
que sunt in terris in me compleantur
quia magnum hec pro nomine dei quod
me confortat et facit talem cor
hominem vestrum. Tunc hec dicens A-
gapitus prefectus cecidit de tribu-
nali suo. Tunc levaverunt eum
ministri sui de terra et eum in lectum
posuerunt et semivivus diu vixit
in infirmitate dixit ministris suis:
Currite cito trucidate michi
militem quia dii nostri quos semper coluimus
sed deus Agapiti magnus et
eternus est et quod teneo in preiudicio
hoc tempore. Et cum hec dixisset
prefectus tristem animam emisit post
modicum. Videntes autem ministri
eius quod factum est de preside nuntia-
verunt imperatori. Tunc iussit
imperator Agapitum leonibus
subici. Ad quem duo leones missi
fuissent venerunt et ille cum
omni mansuetudine et humilia-
verunt se ad pedes beati Aga-
piti martiris et ad lambendum
se inclinaverunt. Videntes autem
populi admirati sunt dicentes:
Vere non est alius deus nisi quem
colit Agapitus. Statim multi
paganorum crediderunt deo per
doctrinam Agapiti et baptiza-
bantur. Hoc videntes fideles
ministri tulerunt statim iuvenem
de medio et venerunt contra
civitatem Prenestinam ubi due
sunt columbe et ibi genu posito
in oratione eum percusserunt gla-
dio sub die quinto decimo kalen-
das septembris. Venerunt autem christiani
nocte et tulerunt corpus eius
et posuerunt eum uno miliario a
civitate in agrum sarcopha-
go novo iuxta di ibi invento.

Beatus Magnus virtutis
erat plenus. Eius filius
in Apulie partibus natus
fuit. Parentes dum adhuc essent
pagani adeo pauperes erant
ut nec haberent unius diei
cibum. Et cum filius eius Magnus
cepisset parentes cum monere
dicentes: Vade fili et fac opus
mercenarii et pasce oves ut
sit nobis huiusmodi cibum. Cumque
cum flente per viam transiret
ei angelus domini et dixit ei: Quid
est quod video te plorare? Noli sed
tolle quod deus tibi transmisit et
dedit ei pondera auri decem.
Beatus Magnus rursus ad parentes
gaudens dixit: Ecce deus hoc
nobis donavit. Tunc beatus Mag-
nus dixit patri suo: Vade et
mihi oves compara ad pascendum
et dum emisset centum oves ce-
pit eas pascere. Crescebant
autem oves valde ita ut de
viginti octo ovibus fierent
mille. Beatus Magnus cum ad-
huc esset paganus de tonsu-
ra omnium suarum saccos imple-
vit et per noctem ad civitatem
deportavit et pauperibus
et viduis et orphanis

exrogauit et precepit ut nemini
diceret sed quia deus eis donauit
Alio tempore descendente eo ad ciui
tatem dum ageret dies festus domini
apparuit ei angelus dei in solitudine
hominis qui duxit eum in domum cui
dam senis et infirmi in nomine redempto
ris qui eum cum omni diligentia bapti
zauit et in ipsa hora pre
misit spiritum quem tamen omni dilige
ntia sepeliuit Tunc beatus mag
nus omnia patris sui predia vendi
dit et pauperibus distribuit
et dum hec faceret fama eius
per totam peruenit apuliam
Tunc nutu dei quia volebat sa
cerdotem eum eligere vniuersus
populus clamabat ad eum ut
secum ageret eis episcopatum quo
accepto omnes populi de salute
eius deprecabantur In illo tempore
dum gentiles diuersis penis
christianos punirent beatus mag
nus territus est a consule seue
rino Pagani inito consilio
beatum magnum iudicabant ubi
ydolis immolabant Tunc intro
euntes eo templum omnia sculptu
ra ydolorum ad pedes eius ce
ciderunt et nullus qui cum eo
erant exemplum [illegible] Tunc beatus
magnus per totam noctem la
borans [illegible] sculptura confregit
ipsum vero auctorem ignem quem
totus aureus erat com
minuit [illegible] ad diuinam
ter ei deum angelum mitteret
qui eum de carcere educeret
Adhuc eo orante cum angelus

domini venit et dixit ad eum Colli
ge totum aurum in pallium tuum et
pauperibus viduis et orphanis
distribue et dum hoc fecisset sanc
tus magnus voluit romam ire
ad confessionem apostolorum petri et
pauli et inuenit per eundem in
quadam ciuitate in sancto ianuario
qui etiam pro christo martirisatus
est veniens ad eum ipsa nocte
angelus dixit ei ut sequeretur
eum et cum ingressus esset ciuitatem
occurrit ei dyabolus in similitudine
hominis et dixit ad eum Ego sum
homo viator et veni tecum Angelus
domini recessit a sancto magno ut
probaret si pergeret cum dyabolo
Sanctus magnus sensit in spiritu
sancto quod dyabolus esset rogauit dominum
ut eum eriperet de manu dyabo
li Et ubi orauit apparuit ei angelus
domini et fugauit dyabolum Cum au
tem peruenisset ad locum ubi hiematurus
esset beatus magnus fuit ibi flu
uius et nullus ad transmeandum locus
nec aliquid nauigium Tunc angelus
domini precepit ei ut intraret cum
eo pedibus fluuium et dum trans
issent peruenerunt ad locum
mansionis et dixit ei Magne
ne precipit tibi deus omnipotens ut
in illo sancto loco habites quia
multa fient per te in illo loco
fratrum est dominus Statimque an
gelus domini receptus est in celum
Tunc beatus magnus cepit congregare
pauperes sedere ante fores ecclesie
et ipsi interrogantes eum de
qua regione illuc venisset

ille mil rudit. Erat autem ibi
puer nomine patnus hic cum
vidisset sanctum magnum recorda
tus est quod illi dominus per visum reue
lauerat dicens: Mittam ad te
hominem sanctum et virum sacerdotem
de terra longinqua per eum venies
inter choros angelorum et
sanctorum in celo. Tunc patnus,
duxit eum in domum suam. Erat
autem ibi eo tempore quedam mulier que
annis quinque non poterat filios
habere venit ad eius pedibus et
provoluta deprecabatur eum dicens
Agnosce malis meis et
miserere in peccatis. Postquam
dixit beatus magnus eam mu
lieris benedixit eam quod alio anno
cum filio venit ad beatum mag
num benedicens dominum. Erat tunc
quidam princeps vir nobilis valde
venit et cum filiorum suorum sani
tate petiit a beato magno qui
statim eius visitans benedixit o
leum et dedit mulieri inde cor
ut singulorum corpora perungeret
quo facto statim sani facti sunt et
diuulgatum est hoc per totam terram.
Erat autem ibi quedam mulier que iam
viginti annis ceca permanserat
que adducta est ad beatum mag
num et ab eo illuminata est. Erat
quidam formosissimus iuvenis
nomine mesinas habens tale
demonium ut nec catheris nec
compedibus ulla racio posset te
neri et vinculorum [illegible] quatuor
tes morsibus amputauerat
ductus est ad beatum magnum

et cum vidisset eum statim iussit
eum solui et adiuratus per nomen
domini nostri ihesu christi exiuit demo
n qui iuvenem possederat. Tunc
iuvenis cepit gratias agere deo
et etiam alia multa miracula per
illum fecit dominus. Tempore decii et
valeriani dum persecutio ageretur
paganorum fama beati magni ve
nit ad imperatorem et armatos
duos viginti milites misit qui
beatum magnum interficerent. Cum
tres vero milites comprehenderent
eum et variis tribulationibus
interfecerunt. Audiens hoc beatus
patnus tulit corpus magni
nimis et sepeliuit. Passus
est autem xviii kalendas septembris.

Bernardus in burgundia
castro fontanis ex no
bilibus valde ac religio
sis parentibus ortus est cuius pr
ecellentissimus miles stre
nuus nec minus deo religiosus
fuit mater vero aaleth nuncupa
ta est. Hec septem filios genuit
sex mares et feminam unam ma
res ut monachos futuros feminam
sanctimonialem. Mox ut et pro
filium ediderat manibus propriis
deo offerebat alienis ubi illos
ipsos nutriri refugiebat quasi
cum lacte materno materni quodam
modo boni infunderet eis naturam.
Cum autem crevissent quamdiu sub
manu eius erant heremo ma
gis quam curie nutriebat cibis
grossioribus parcioribus eos et
gibus ipsi continuo ad heremum

tū simul te eos. Cum igitur tercium filium
scilicet bernardum adhuc gestaret
in utero vidit sompnium presagium
futurorum catellum scilicet totum candi-
dum totum in dorso subrufum et
latrantem in utero se habere. Quod
cum cuidam viro dei exposuisset
Ille prophetica voce respondit. Opti-
mi catuli mater eris qui domus
dei custos futurus magnos contra
inimicos daturus latratus est. Erit enim
predicator egregius et multos
medicinalis lingue gratia cu-
raturus. Cum autem bernardus
adhuc parvulus esset et gravi
dolore capitis egrotaret veni-
ente ad se muliercula ut
dolorem suum carminibus mitiga-
ret cum indignatione nimia ex-
clamans repulit ut abiret.
Pueri autem bono zelo misericordia
dei non defuit sed continuo sur-
gens liberatum se esse cognovit.
In sacratissima nativitatis domini-
ce nocte cum puer bernardus
matutinale officium in ecclesia
expectaret et quota hora noctis
Christus natus fuerit scire cuperet
apparuit ei puerulus ihesus quasi
iterum ante oculos suos ex utero
matris nascens. Unde quamdiu vixit
hanc fuisse horam nativitatis
dominice semper putavit. Ab illa quoque
hora in hiis que ad illud perti-
nent sapientior et sensus
ei profundior et sermo copio-
sior datus est. Unde et post-
modum in laudem genitricis
et geniti inter ipsa sua opera

tractatum unum insigne opus-
culum edidit in quo illam lectionem
evangelicam Missus est angelus
gabriel explanavit. Videns
hostis antiquus propositum pueri
tam salubre eius castitatis
proposito invidit multosque laqueos
opposuit. Cum enim aliquando in quandam
feminam oculos defixisset aliquamdiu
tenuisset continuo de seipso eru-
bescens in se zelum ipsum severissimus
ultor insurgit et in stagnum
gelidarum aquarum insiliens tam diu
ibi permansit donec pene exsangu-
inis effectus per gratiam dei a calore
carnalis concupiscentie totus
refrigerit. Circa idem tempus instinctu
demonis puella quedam in lecto dor-
mientis se nudam iniecit quam
ille sentiens cum omni pace et silen-
tio partem lecti quam occupa-
verat cessit et in latus alterum
se convertens dormivit. Misera
vero illa aliquamdiu sustinens et
expectans deinde palpans se
stimulans novissime cum inmobilis
ipse persisteret illa licet impuden-
tissima erubuit et horrore
ingenti atque admiratione perfu-
sa surgens aufugit. Item cum
iterum in domum cuiusdam matrone
hospitatus fuisset illa adoles-
centis aspectum decorum considerans ve-
hementer in concupiscentiam eius ex-
arsit. Cum autem seorsum sibi lectum
sterni fecisset ipsa impudenter
et silenter de nocte surgens ad
eum accessit. Quam ille sentiens
protinus exclamavit Latrones

latrones. Ad quam vocem mulier
fugit, familia surgit, lucer-
na accenditur, latro queritur, sed minime
invenitur. Ad lectulos singuli
redeunt, quiescentibus ceteris, sed nondum illa
misera requiescit, sed iterum ex-
urgit, Bernardi lectum petit.
Sed ille latrones latrones iterum
clamavit. Latro nequaquam queritur, sed
nec sibi ab eo qui solus nove-
rat publicatur. Usque tertio ip-
sa mulier sic repulsa vix tan-
dem metu vel desperatione victa
cessavit. Tum autem sequenti die
iter agentes arguentes cum socii
eius quotiens latrones sompniave-
rat perquirebant, quibus ille ait:
Vere in hac nocte insidias
sum perpessus latronis, quia hospi-
ta nitebatur mihi auferre the-
saurum incomparabilem castita-
tis. Perpendens igitur non esse
tutum cohabitare serpenti fugam
cepit meditari et ordinem
cisterciensem intrare ingredi de-
liberavit. Quod cum fratres eius
cognovissent et eum ab hoc
proposito modis omnibus prohiberent,
tantam ei gratiam dominus contulit
ut non solum ipse a conversione
prohiberetur, sed omnes fratres suos
et multos alios ad religio-
nem domino lucraretur. Gerardus
tamen frater eius miles strenuus
hec fratris verba vana putabat
et eius omnino monita repel-
lebat. Tunc Bernardus fi-
de iam ignitus et fraterne cari-
tatis zelo nimis in modum

exardescens: Scio, inquit, frater mi,
scio, sola vexatio intellectum dabit
auditui. Digitumque lateri eius appo-
nens: Veniet, inquit, dies et cito
veniet quando lancea latus hoc
perforabit et ad cor tuum consilio
quod abicis viam dabit. Post pau-
cos dies Gerardus ab inimicis
capitur et in loco quo frater digitum
imposuerat infixa lancea gestans
capitur et in custodia vinculatur.
Ad quem Bernardus veniens cum
loqui non permitteretur, ad eum ex-
clamavit: Scio, frater Gerarde,
quod in proximo ituri sumus et monaste-
rium intraturi. Eadem nocte
compedes de eius pedibus cecide-
runt et ostio ei aperto letus au-
fugit. Indicansque fratri se mu-
tasse propositum et fieri velle mona-
chum. Anno ab incarnatione domini mil-
lesimo centesimo duodecimo a consti-
tutione domus Cisterciensis quin-
todecimo servus dei Bernardus annos
natus circiter viginti duo cum
sociis amplius quam triginta ordinem
Cisterciensem est ingressus. Cum autem Ber-
nardus cum fratribus suis de do-
mo paterna egrederetur, Guido pri-
mogenitus videns Nivardum
fratrem suum minimum puerum
in platea ludere cum pueris:
Eya, inquit, frater Nivarde, ad te
solum respicit omnis terra posses-
sionis nostre. Cui non pueriliter
puer respondit: Vos igitur celum
habebitis et mihi terram solummodo
relinquitis? Non ex equo divisio hec
facta est. Modico igitur tempore cum

parte remansit sed fratres per hunc modum
servatus est. Igitur ingressus or-
dinem sic novus dei Bernardus ita
totus est in spiritum absorptus et
deo totaliter occupatus ut iam non
sensibus corporeis uteretur. Iam
quippe annum in cella noviciorum
exegerat et adhuc tamen domus
testitudinem habere ignorabat.
Multo tempore etiam intrans et ex-
iens in capite ubi tres erant
unam tantum putabat esse fenestram.
Abbas autem Cisterciensis fratres ad
edificandam domum Claravalle-
sem misit et eis Bernardum
in abbatem prefecit qui multo ibidem
tempore in paupertate degebat
et pulmentum sepius ex foliis
fagi conficiebat. Vigilabat
autem servus dei ultra humanam possi-
bilitatem. Nullum enim tempus se ma-
gis perdere conqueri solebat quam quo
dormiret, ydoneam satis re-
putans comparacionem sompni et
mortis ut sic dormientes.
Unde etiam si quem stertentem
audiret seu minus composite
iacentem videret patienter vix ferre
poterat et carnaliter seu seculariter eum
dormire causabatur. Ad comede-
dum vero aliquam trahebatur volup-
tate appetitus sed solo timore
defectus. Sic incedebat ad su-
mendum cibum quasi ad tormentum.
Ad cibum semper quamcumque comederit post
cenam solitus erat, si quando vel ad
modum mensuram solitam exces-
sisse se deprehenderit nunquam impune
abire non patiebatur. Sic gule

illecebras edomuit ut ipsam
quoque saporum discretionem ex magna
parte perdiderit. Nam et oleum sibi appositum
per errorem sanguinem bibit et
penitus ignoravit. Nec prius
illud est cognitum donec quidam labia
eius unctas miraretur. Sanguinem etiam
sic crudum per errorem sibi oblatum
pro butiro multis diebus noscitur
comedisse. Solam autem aquam sibi sapere
dicebat eo quod dum sumeret fauces
et guttur ei refrigeraret. Quidquid
in scripturis didicerat maxime
in silvis et in agris meditando
et orando se confitebatur
accepisse et nullos aliquando se
magistros habuisse nisi quercus
et fagos inter amicos dicere
solebat. Denique confessus est
aliquando meditanti vel oran-
ti sacram scripturam velud
suppositam vel expositam
sibi apparuisse. Semper autem
in vestibus eius semper paupertas
erat, sordes nunquam. Animi enim
inforte indices erant aut
negligentis aut inaniter apud
se gloriantis aut foris humanam
gloriam affectantis. Dubium
illud in ore eius frequenter semper
in corde: qui hoc facit quod nemo
omnes mirantur. Unde et cilicium pluri-
bus annis portavit quamdiu
occultum esse potuit, sed ubi hoc
cognitum esse sensit continuo
illud abiciens ad communia se convertit.
Risus sic risit ut nos potius
ad ridendum quam ad reprimendum
sibi vim facere oporteret et

risum magis stimulum adhibe-
bat quam frenum. Tunc ad paenitentiam ge-
nus solus erat dixit. Temptatum sci-
licet ad laborum impares ad dampna
ferre ad corporis lesionem. Pater autem
eius qui solus domi remanse-
rat ad monasterium venit et ibidem
post aliquod tempus in senectute bona
decessit. Soror autem eius saeculo nup-
ta cum in divitiis et deliciis saeculi
periclitaretur quadam vice fratres suos
ad monasterium visitatura acces-
sit. Cumque venisset cum comitatu et
apparatu superbo ille eam tamquam
rete diaboli ad animas capien-
das abhorruit nec ad videndum
eam aliquis fratrum exire consensit.
Videns illa quod nullus fratrum occurreret
sed ab uno eorum [illegible] qui tunc
portarius stetit [illegible] involutum
diceret tota in lac[illegible]mis
resoluta. Et si peccatrix [illegible]
sum inquit pro talibus Christus mortuus
est quia me peccatricem sentio id-
circo consilium et colloquium bonorum
requiro et si despicit frater meus
carnem meam ne despiciat
servus dei animam meam veniat
et praecipiat ut quidquid praeceperit
adimplebo. Hanc igitur promissio-
nem tenens exivit ad eam cum fratri-
bus suis et quia eam a viro separare
non poterat primo ei omnem mundi
gloriam interdixit et formam
matris imitandam eidem tradens
eam dimisit. Illa vero rediens
tantam repente mutationem ut in
medio saeculi vitam duceret here-
miticam et ab omni saeculo prorsus

se faceret alienam. Tandem precibus
multis virum suum vicit et ab episcopo
absoluta monasterium intravit.
Infirmatus aliquando vir dei cum extre-
mum iam spiritum trahere videretur et in ex-
cessu mentis sistere ante tribunal
dei visus est praesentari. Affuit autem et
Sathan ex adverso improbis eum ac-
cusationibus pulsans. Ubi vero
ille omnia finivit plenus et vir
dei pro sua parte fiducialiter dicens:
nihil territus nec turbatus ait
Fateor non sum dignus ego nec
propriis possum meritis regnum ob-
tinere caelorum. Ceterum duplici
iure illud obtinens dominus meus
hereditate scilicet patris et merito
passionis altero ipse contentus
alterum mihi donat ex cuius
dono iure illud mihi vendicans
non confundor. Confusus in hoc
verbo inimicus evanuit et ille solutus
et vir dei in se reversus est. Tantam
autem abstinentia labore et vigi-
liis corpus suum attriverat ut quasi
nullam et fere continuam aegritudinem
languens vix sustinere posset.
Tandem beatus Bernardus morte
felici appropinquans ait fratribus
suis: Tria vobis observanda re-
linquo quae in stadio praesentis vitae
quo cucurri me pro
viribus observasse recolo. Scan-
dalum facere nolui et si aliquando
incidit sedavi ut potui. Ani-
mi mei sensui minus quam alterius
credidi. Laesus de laedente numquam
expetii vindictam. Ecce caritatem,
humilitatem, patientiam vobis

claruisset. Denique postquam multa monasteria
clara perfecisset et centum sexaginta
monasteria construxisset, multos li-
bros et tractatus compilasset,
consummatis vite sue diebus in
etate sexaginta trium annorum, anno
domini millesimo centesimo quinquage-
simo tertio inter manus filiorum ob-
dormivit in domino. Post obitum suum
multis gloriam suam manifestavit.
Cuidam enim abbati in quodam
monasterio apparuit et ut sequeretur
admonuit. Quem cum sequeretur, dixit
ei vir dei: Ecce ad montem Lybani
venimus et tu hic manebis,
ego autem illuc ascendam. Interroga-
tus ab eo ad quid vellet ascendere,
inquit: Volo discere. Mirante illo
ad quid magis vis discere, pater, quem
nullum credimus esse secundum in scientia? Et ille:
Nulla hic scientia, nulla veri cognitio;
sursum est plenitudo scientie, sursum vera
notitia veritatis. Et in his verbis
disparuit. Ille autem diem notavit
et tunc virum dei Bernardum de
corpore migrasse invenit. Multa
autem alia et pene innumerabilia mi-
racula deus per servum suum operatus est.

Rome vico Ostiensi nati-
tas sancti Thymothei martyris
in cimiterio eiusdem. Hic
ab Antiochia veniens et Christum
publice predicaret tempore persecutio-
nis, hospitio Silvester papa
adhuc iuvenis eum suscepit,
quod facere ipsi pontifices formi-
dabant. Dum Tymotheus enim
per annum unum et menses tres
verbum vite instanter predicaret

multosque ad fidem converteret, dignus
martirio tentus est a paganis et tra-
ditus est Tarquinio prefecto urbis
sub Nerone imperatore, a quo tor-
mentis plagarum afflictus et
carceri positus, et calce viva
eius plage aspergerentur et ipse in
ipsis deo gratias ageret, duo angeli
sibi astiterunt dicentes: Erige
caput in celum aspiciens. Qui in-
tuitus celos apertos et Ihesum co-
ronam gemmatam tenentem et
dicentem sibi: Istam coronam de ma-
nu mea accipies. Quod quidam
vir Apollinaris nomine videns
sacrum baptisma suscepit et
postmodum Thymotheus longa
carceris custodia maceratus
est, quia predictis sacrificare nolu-
isset. Iam fatigatis quoque nullis suppli-
ciis attrectatus, inter homicidas
in confessione domini perseverans
cum predicto Apollonario decollatus
est circa annos domini lvii.

Ipso die natalis sancti Symphoriani
in urbe Augustidunensi;
qui cum adolescens omnium morum
gravitate polleret, quasi seniorum
virtutem anticiparet. Cum
igitur pagani festum Veneris
celebrarent et statuam ante
currum preferrent, deferente Sympho-
riano astitit et nolens sacri-
ficare, dire cedit et carceri
mancipatur. Nam pro celesti
patria nulla formidabat tormen-
ta. Cum igitur eductus esset de car-
cere et ad immolandum deis cogeretur
et multa munera sibi promitterent

ab Heradio consulari per Aurelia-
num imperatorem qui multos martyrio
coronari fecit ad Augustu-
dunensem urbem misso qui cum Heradius
dum eadem civitate resideret
de christianis perdendis sollicitus
adesset tunc ibi quos etiam Sym-
phorianum athletam ad deum immo-
latorem cum dixit Symphorianus
Deus meus novit remunerare
merita ut novit punire
peccata. Vitam quam Christo sumus solu-
turi ex debito soluamus ex
voto. Sera penitudo est sub
conspectu iudicis timuisse. Igitur
mundana vita sicut mellis per-
mixta dulcedine male credulis
mentibus venena parturiunt.
Cupiditas vestra omnia habendo nil
possidet quia diabolicis artibus
occupata miseri lucri catula
detinetur in compedibus. Omnia gau-
dia vestra cum ceperint splendere
et valde frangitur. Igitur iudex
nimium commotus datam sen-
tentiam mandat ut Symphorianus
occidatur. Qui cum ad locum duceretur
mater eius de muro exclamans
ait: Nate nate memento
vite eterne; sursum aspice et
regnantem in celo intuere hodie
vita non tollitur sed in melius com-
mutatur. Tunc ergo decollatus
a christianis corpus eius honorifice
est sepultum ad cuius tumu-
lum multa miracula fiebant
ut etiam a paganis in maxi-
mo honore haberetur. Gregorius
episcopus turonensis dicit quod de

loco ubi sanguis eius effusus est
quidam christianus tres lapillos san-
guine aspersos sustulit et in capsa
argentea ligneis tabulis circum-
septa collocavit. Quam cum in
quodam castello collocasset et illud
castrum omnino incendio conflagrasset
de medio ignis capsa sana
et integra est educta. Passus
est igitur circa annos domini cclxx.

Apollinaris vero cum vidisset
angelos loquentes cum Ti-
motheo procidens ad pe-
des eius dixit ei: Domine Timothee
ora pro me, ego enim libentissime
moriar pro nomine Christi quia vidi
tecum loquentes viros splendidis-
simos et dum tecum loquerentur
magnitudine dei vidi illos ridentes
in celo. Tunc preses ut vid-
it se in omnibus esse confusum dixit:
Vasa Apollinaris afferte
ac in plumbum bulliens et effun-
dite in os ipsius ut non talia
verba loquatur. Et cum allatum esset
plumbum bulliens et misisset
bulliens in os eius factum est fri-
gidum tamquam glacies. Viso
ergo hoc miraculo multitudo mag-
na credidit in nomine domini nostri
ihesu christi. Tunc preses ira magna
plenus et confusione dixit: Du-
cite illos in carcerem usque dum
ego pertractem quo supplicio
interficiantur. Cum autem ducerentur
plurima turba sequebatur eos flen-
tes et dicentes: Domine iustum
iudicium quod in civitate ista fit.
Perducti vero in carcerem multa

erant circa eos desiderantes consolari a sancto thymotheo. Ipsa autem nocte adducit quidam presbiter nomine maurus quem cum multitudine hominum baptisaverunt in nomine domini ihesu christi. Apollinaris vero cum baptisaret vidit celos apertos et audivit angelum dicentem sibi. Fortis es apollinaris quia ecce dedisti bona omnes qui vincti sunt [illegible] annunciant eis quamque enim in hac nocte baptisatus fuit crastina die in paradiso suscipietur. Hoc autem omnes qui ibidem aderant audierunt et genua flectentes dixerunt. Parce nobis domine deus [illegible] insidiantium hiis qui diligunt nomen tuum. Altera autem die iussit preses adduci ante tribunal suum eos astantibus ait illis preses dixit. Stulti homines quis vos decepit ut credatis in hominem crucifixum qui sub pontio pylato [illegible] passus est novissime mortuus [illegible]. Qui illi responderunt dicentes. Audivimus in hac nocte angelum dei loquentem cum sanctis quos tu tenes in carcere ipsi angeli dixerunt nos hodie ituros esse in paradisum et accepturos coronas quas oculi tui videre non merebuntur. Preses vero iracundia plenus singulos decollari iubet [illegible] ducentur [illegible] signaverunt se signaculo christi et sic martirisati sunt confitentes patrem et filium et spiritum sanctum. Fuerunt autem omnes qui decollati sunt sexa

ginta die septima kalendas septembris. Alia autem die precedens preses sedit pro tribunali suum vero tymotheum et apollinarem adduci precepit astantibus ait illis ait ad eos preses. Infelicissimi hominum consentite preceptis imperatoris et adorate deos ipsos ipsi adorant. Tymotheus et apollinaris dixerunt. Nos demones non adoramus nisi solum dominum nostrum ihesum christum qui est deus vivus et verus ipsum oportet nos confiteri. Tu ergo ne putes cruciatibus tuis separare nos a caritate christi et a regno dei [illegible] notum sit quia quos homo nos putas mortificare tu vivificamur sicut illi qui hesterno die interfecti sunt vivunt in celo tu vero peribis [illegible] christi ultione pessima. Iratus preses dixit. Istos si non mortifica[illegible] alii multi ad istam sectam novam venturi sunt. Sic dedit adiutis eos [illegible] ut gladio interficerentur. Illi autem cum magna fiducia perducti sunt extra civitatem in via que appellatur cesarea in loco qui [illegible] dicitur ibique martirizati sunt sub die decima kalendas septembris et coronati sunt ab angelis et vox audita est dicens. Venite tymothee et apollinaris dilectissimi mei et [illegible] vobis gratia mirabilia meruistis pro [illegible] vestris quas obtulistis

pro nomine meo. Fratres sicut quem
facturus sum lampade presidi
statim vacuus igne⁹ de celo des
cendit et nobis videntibus igi
sus est in hymineos eius dextro
et demonio arreptus ultima
morte vitam finivit. Corpora
vero sanctorum sepulta sunt a fratribus
die undecima kalendas septembris.
Eutychius quidam vir et ipse
per verbum ipsorum credidit sa
nitatemque illis basilicam in
qua iusserat sigillum et in media con
sederunt cecus visum claudus
gressum et qui a demonis vexaba
tur curati sunt in nomine domini nostri
ihesu christi cui est virtus gloria et ho
nor et imperium in secula seculorum amen

Cum ingressus esset in
Indiam beatus bartholo
meus venit in templum in
quo erat ydolum astaroth et
quasi peregrinus ibi manere cepit
In hoc demon talis erat ut
diceret se curare languentes
beato bartholomeo ibi ma
nente nulla dabat astaroth
responsa et nulli poterat sub
venire. Cumque plenum esset
templum de languentibus et co
tidie sacrificantibus et nullum
astaroth daret responsum quidam
ex eis perrexerunt ad aliam
civitatem ubi aliud demonium
colebatur cui nomen erat
berith et illi sacrificantes
ceperunt inquirere cur deus eorum
astaroth non daret responsa.
Respondit berith deus vester sic

captivus et ligatus tenetur
ut neque suspirare audeat ne
que loqui ex illa hora qua apostolus dei
bartholomeus ingressus est.
Dixerunt ei Quis est iste bartholo
meus. Respondit Amicus dei omnipoten
tis et hic ideo venit in istam provin
ciam ut omnia numina que colunt
indi evacuet. Tunc illi dixerunt
Dic nobis signa ut possimus
cognoscere eum inter tot milia
hominum. Demon respondit Capilli
capitis eius nigri et crispi
hus [?] paucos canos vestitur
colobio albo clavato purpura
induitur et pallio albo. Vi
ginti et sex annis nunquam sordi
dantur vestimenta eius et nunquam
veterascunt. Vox eius quasi tuba ve
hemens est et ambulant cum eo
angeli dei qui non permittunt eum
fatigari nec esurire. Omnes lin
guas loquitur et intelligit et
quod a me interrogatis et quod
ego vobis dico ipse iam novit
ipsi angeli dei famulantur et nunquam
imitantur ei. Rogo autem vos
ut dum eum inveneritis rogetis
eum ne huc veniat et hoc
dicens demon conticuit. Reverten
tes autem ceperunt circuire pe
regrinorum vultus et habitus et
per duos dies non invenerunt.
Factum est autem ut quidam demonio
plenus clamaret et diceret
Apostole dei bartholomee incen
dunt me orationes tue. Tunc
apostolus iussit eum tacere et sta
tim liberatus est homo qui per

in illos quos fatigat. Fiat ab
eo. Polemius rex provincie illius cum
haberet filiam lunaticam nuntiatum est
ei de hoc demoniaco et mittens
rogabat apostolum ut filiam suam a
demonio liberaret. Videns autem puellam
Bartholomeus vidit eam catheis
constrictam et iussit eam solui. Dicunt
ei ministri quia nemo est ausus
manum mittere ad eam. Dixit eis
apostolus: Iam ego vinctum teneo inimi-
cum qui in ipsa est et vos adhuc
eam tenetis? Ite et soluite eam
leuate et reficite eam. Et fecerunt
sicut iussit apostolus et postea penitus
non fatigatur eam demonium. Tunc
rex onerauit camelos auro
et argento gemmis et vestibus
et cepit querere apostolum et non inuenit
eum. Sed in aurora apparuit apostolus
soli regi clauso ostio cubiculi
eius et dixit ei: Ut quid me quesiui-
stis tota die auro et argento
gemmis et vestibus? Ista munera
eis sunt utilia qui terrena querunt.
Unde sic volo vos quia aurum et
argentum non accipimus sed contemp-
nimus quia ibi dites esse cupimus
ubi nec languor nec tristitia
nec mors locum habet sed felicitas
perpetua et gaudium sine fine et
sunt delicie sempiterne. Audi
quare demon videtur homines cu-
rare quos intrat egrotantes in templo.
Ipse enim homines egrotare facit
suadet et suadet eis credere ydolis
et ut in animas eorum potestatem
obtineat tunc cessat eos ledere
cum dixerint lapidi aut cuicumque

metallo: Deus meus es tu. Et si tu
vis probare verum esse quod dixi iubebo
illi ut statuam eius diruat et faciam
illum confiteri quod reuidere non possit.
Dixit ei rex: Crastina die hora
prima querunt pontifices sacri-
ficare ei et ego videbo super hoc factum
mirabile. Altera die sacrificantibus
eis cepit clamare demon dicens:
Cessate miseri sacrificare michi
ne peiora patiamini quam ego qui
catheinis igneis ligatus sum
ab angelis Ihesu Christi quem iudei
crucifixerunt. Ille autem die tertia re-
surrexit et postea misit disci-
pulos in universas provincias re-
gionis. Scio ex quibus unus est hic
qui me vinctum tenet. Petite eum
ut me dimittat ne in aliam
provinciam. Tunc dixit apostolus ad plebem:
Ecce quem deum putabatis esse
quem putabatis curare vos. Cre-
dite in deum verum creatorem celi et
terre et si vultis ut orem pro vobis
ut omnes hii sanitatem percipiant
confringite ydolum hoc et cum hoc
feceritis templum hoc in Christi nomine
consecrabo et vos omnes in eo bap-
tizabo. Tunc iussu regis omnis
populus misit funes et trocleas
et simulachrum non poterunt euertere.
Tunc apostolus iussit solui vincula
eius et cum hec soluisset omnia
dixit ad demonem qui in ipso erat:
Si vis ut non faciam te in ab-
yssum mitti exi ergo de simulachro
isto et confringe illud et vade
in terram desertam ubi nec avis
volat et ubi nec vox hominis

resonat. Ad illius ergo dictum commun-
iti omnia quae per idolorum que ubique per
omnia templa erant comminuerunt. Tunc
omnes una voce clamare ceperunt
Unus est deus omnipotens quem predicat
bartholomeus. Tunc rex pole-
mius cum uxore sua et filiis
suis duobus et cum omni populo et ci-
vitatibus universis que ad regnum
eius pertinebant a sancto beato
bartholomeo simul omnibus bap-
tizatus est. Interea colligen-
tes se idolorum pontifices
abierunt ad astrigen fratrem
suum maiorem et dixerunt
ei. Frater tuus discipulus est hominis
magi qui templa nostra sibi
vendicat et deos nostros con-
fringit. Cumque hec flentes
referrent indignatus as-
triges misit mille viros
armatos cum pontificibus
ut ubicumque inventus esset
apostolus vinctum adduceret
illum. Quem cum adduxissent
dixit ei rex. Tu es qui fecisti
fratrem meum relinquere deum
suum et credere deo tuo. Ita ego te
faciam relinquere deum tuum et
credere deo meo. Dixit ei apostolus.
Si ego deum quem frater tuus
colebat religatum ostendi et
feci ut simulacra confringeret
suum si potes deo meo hoc
facere potes me ad sacrificium
provocare [illegible] deos
deo meo facere [illegible] deos
tuos comminuam et credere deo
meo. Hec cum dixisset

nunciatum est regi quod deus suus bal-
dach cecidisset et minutatim
fractus esset. Tunc rex vestem pur-
puream qua erat indutus scidit et
fustibus cedi beatum bartholomeum
cesum autem iussit decoriari et de-
coriatum decollari. Venientes
fideles populi duodecim civita-
tum qui per eum crediderant una cum
rege suo et abstulerunt corpus
eius cum hymnis et gloria. Factum est autem
tricesimo die depositionis sue
arreptus est a demone astriges
rex venit ad tumulum eius et
omnes pontifices pleni demonio
passi sunt ibi confitentes apostolatum
eius et sic mortui sunt. Factus
est timor et tremor super omnes incre-
dulos et crediderunt universi et
baptizati sunt a presbiteris quos ordina-
verat beatus apostolus bartholomeus.
Polemius in episcopum ordinatur qui
miraculis clarus viginti annis
tenuit episcopatum. Post hec beatus bar-
tholomeus ad insulam que dicitur
lipparis est translatus. Tunc
vero corpus suum per monachos trans-
latum est et in insula in eadem
nobis sunt sepultum est. Hic dicitur apostolus
cleris evangelium quod matheus
scripserat in india in indicam
linguam transtulit. Bartholo-
meus itaque apud indiam predi-
cans capitis truncatione
martirium complevit eius corpus
primum ad insulam lipparis
deinde beneventum translatum
pia fidelium veneratione ce-
lebratur.

Sub impio

Sub imperio dyocletiani
cum per annos quatuor omnes
ecclesie clause essent fuit
in ciuitate romana vnus nomine
genesius qui ignorans deum se
ipsum ignorabat. Hic dum uellet
imperatori dyocletiano per artis
sue peritiam placere strumentum
per singulos annos cepit se
contra diuini misterii. Qui dum uni-
uersa diligentius agnouisset
perrexit ad theatrum et ingressus
oratorium a suis minoribus
salutatus consedit quibus ait
Scitis quia imperatores nostri cru-
deles sunt per annos. Qui responderunt
Ita hoc omnibus notum est ut qui
hec nesciat inueniri non possit.
Dicit eis genesius Rogo
uos ut placeamus eis venite
de eorum misteriis ponamus.
Cumque ergo toto animo consensissent
docuit eos de uniuersis secretis
diuinis et que faciunt que uero
dicunt diligenter instruxit.
Veniente itaque expectata die
sedente imperatore in medio
[illegible] posuit se dicens
se egrotum esse et ideo gratiam
baptismi instantius flagitaret
[illegible] ut iaceret in
grabato et ait ad socios
suos Grauat nimis grauat me sentio
uos leuate me quia volo At illi
ridentes dixerunt Quomodo te le-
uare faciemus si grauis es Nunquid
nos fabri sumus et adrimi
[illegible] alleuiare
te possimus Hec et his similia
dicentes risum populo cum fecisset ge-
nesius [illegible] ait Ve-
stem [illegible] desidero modo Cum col-
lege dixerunt Quare Respondit ge-
nesius ut illa die uelut fugi-
tiuus in deo reuertar Hec dyo-
cletianus audiens risum tenere non
potuit Tunc sicut ordinatum
fuerat statuit exorcista intrare
et presbyterum qui ita ut ingressi
sunt dixerunt sedentes ad lectum
eius Quid ad nos misisti filiole
Nobis genesius iam non ex illa[illegible]
affectu respondit Sed ex corde respondit
quoniam gratiam christi consequi cupio ut
renatus me sentiens liberer a
ruina iniquitatis mearum Sic cla-
mat ipsi contra [illegible] sentes
[illegible] ei ab imperatore tam
iussa et cum omnia ordine diuinorum
sacramentorum secreta complessent
indutus est uestibus albis et
cepit sedens pane et dulcia
vina et ceteros erogare sicut
dum erogat Subito uenerunt
milites qui ab imperatore missi
quem cum tenentes ad iudicem per-
duxerunt qui cum ad falsam
similis passionem perductus ad
veram confessionem accessit Te-
nens in albis uestibus vadit
ad tronum loci ubi expectabat
imperator et alia dicens basem
ubi statuta fuit venis ita co-
rrogatus est Audi imperator
omnes qui sapientes estis au-
dite [illegible] credidit ut
uel tantum audire nomine in-
uno dixeram Deinde

tm hijs qui t[ra]hebat xanos p pub
licu adiungebar et sil' eos tm
[illegible] et in torme
tis p[er]sequentib[us] insultaba et
furore s[imiliter] eos [illegible] Tanto
aut odio nomine illud exhorrui
ut etiam parentes meos et affi
nes hac de ca deserere et ma
lum p egritudinis omnis egesta
tis assumere q[uam] in ipsa pietate in
xanos aqua redurare. Cum
ergo hunc hodie ca volui p[er]secu
tioni secreta et abdita non in
cedere sed ut de hijs misterijs
visu ipsis exhibens mox ut
ut meatu in conspectu vestro aqua
illa perfudit et interrogat[us] [illegible]
me ad interrogata respondissem
Vidi si[quidem] manu de celo ve
nientem et di[?] angelos stantes mecu
mediantes et ipsum tangentes me sta
tes in vivi[?] [illegible] mea
que adiunctiue [illegible] in libro
scripto [illegible] dixerunt michi
Aqua hec delet omnia illa que te
cognoscis fecisse. Cumque ego
baptismatis aqua finitus perfunderer
sic etiam ille liber perfusus can
didior nive effectus est ita nec
signum scripture pictum remoll[?] [illegible]
Quid dixerunt in angeli [illegible]
te ab omni peccato mundatum age
nunt ut gratiam quam accepisti
conserves. Tanta enim est vis multi
orum di ut ludibrijs liberare non
possim iudicio gratia [illegible] indicat
te Deus vobis [illegible] imperatori
bus placere cupio regi celesti
complacui. Ecce risum aliquem

honoribus extorquere ut studiu
anglis gaudium fecit. Ex hac
itaque luce vos domini imperatores
mei et vos populi vivunt sicut
meum incredibile de hijs sus
ursisti[?] innixi[?] ignorantia
mea meum cedentes ab irrisione
cessate indicante me vobis
quia aptum videri celum et manum
de celo si[quidem] me posita in luce qua
perfundebar et visos angelos
et angelorum monita et dei gloriam
meo corde expulsa per quam
didici unum deum esse dominum ihesum
christum hunc esse lumen hunc esse
veritatem hunc esse pietatem et
salutem omnium qui eius gratiam per
baptismum fuerint consecuti
Audite ergo me et vos boni pri
cipes et vos boni atque capita
mei populi amorem meum erga vos
ita probate induimini quibus dep
cor exhortor ut amorem sa
lutis vestre dotti[?] credatis dominum
nostrum ihesum christum hunc esse verum
deum quod probare non potestis nisi
vos unda illa perfunderit quam
pater et filius et spiritus sanctus nominis
sui invocatione sacraverit. Aut
diocletianus nimio furore
accensus nullus tamen se ad dum
omnes qui cum eo lusum exhibue
runt et vires fortiter occidi cla
mans eos sibi credere. Aut illi
cepimus blasphemantes no
men sanctum cum exprobratione
ducentes. Nunc imperator nos
aliter meditati sumus [illegible]
et nostrum [illegible] dimisit

lectica sua et pietatis vite et
totius populi et planctu ac dignitatis
accepit et per hoc
quod solus fecit expiavit. Tunc
imperator ira furie et seuicie
in genesium cepit ut si non
prohiberet horrore sanguinis eius
biberet. In crastinum igitur populi fecit
eum tradi in laudem satisfaciens.
Altera vero die iussit eum a pluciano
prefecto suo ad sacrificium cogi
et tamdiu tormentis agi quousque
ad eius possit pervenire consensum.
Qui cum positus esset in eculeo et
plucianus ei diceret: Insane et
miser nunc sacrifica diis ut et ad
tuum ministerium possis reverti et ad gratiam
regis redire dominorum. Genesius
respondit: Ad istorum dominorum gratiam redire
temptat quod dudum ipsorum ignorat. Verus
enim ille rex est quem ego pre
ceteris celis vidi quod indignatus est
ostendere suam misericordiam et me in
dignum et irrisorem et incredulum
in misteriis suis illuminare ut
quicumque tu eris videns lumine aspicerem
et agnoscerem virtutem. Unde miser
me lugeo quod nobilium tam expe
titui et legem in nomine in hominibus
irrisi et horrui quod eum nunc
in spiritu michi subiiciens supplicaret
quamquam satis tarde ad viri regem
adorandum accessi. Dixit ei plucia
nus: Quis est iste rex propter quem
Genesius respondit: Rex iste hic est
rex enim quem ego adoro deus est.
Iste rex per celum sparsum terram in pace
rexit in celo et in terra et in toto
mundo imperat. Iste autem rex in terra
etiam quia et fine accepit. Rex autem
ipse gloriosus vivit et regnat in celis.
Igitur eum diu in eculeo positum un
gulis attrectatis lampadibus
inflammatus in confessione sua per
sisteret ac diceret iudici: Si centum
plucianus tu in ista tormenta
ipsum iam de corde meo auferre
non potes. Hec audiens plucianus igitur
dyocleciano ad placitum omnia le
genda portavit quod cum legata fuis
sent iussit eum decollari. Quem
sumam cum omni gaudio suscipiens
sanctus Genesius martirisatus est
pro nomine domini nostri Ihesu Christi cui
est cum deo patre honor virtus et
potestas in omnia secula seculorum. Amen.

Hodie sanctorum martirum Henei
et Habundi roma celebrat
natalis qui sub decio et
valeriano martirio coronati sunt.
Hii quidem ad nostram coronam pervene
runt huius initiatione. Post
passionem sancti Ypoliti confessoris
eius cepit beatus iustinus presbiter
diligenter inquirere corpus beate
concordie et diu inquisitum relatum
est iudicium cloacario nomine Heneo
Christiano quod a valeriano in cloacam
fuisset dimersum. Heneus vero ve
nit ad se quendam Christianum nomine
Habundum extulerunt corpus
et attulerunt beato iustino presbitero.
Altera vero die valerianus prefectus
hoc audiens tenuit Heneum et
Habundum iussitque ut vivi in
cloacam necarentur qui necati
sunt sub die VII kalendas septembris.
Tunc beatus iustinus presbiter levavit
corpora eorum et sepelivit cum in
corpus beati laurentii XIII die

post passionē sup(er)dictorum
m(arti)rum Hodie eciā apud
pergamum urbē ytalie sancti
alexandri m(arti)ris natalis
celebratur hic miles ex the
bea legione cū tamquā fuis
ent a marigno appositā me(n)
sa appellabatur sacrificare Hic
dū sacrificare contempnet iussus
ē subire capitale singnum Gau
dio itaque repletus nimirum flec
tens genua et ceruicē in terra
humiliās effusa oracione ad dominum
xpm transdulsus est

Apud capuā natiuitas sancti
rufi m(arti)ris quē docuit et
baptizauit beatus apollinaris
discipulus sancti petri apostoli cum esset
idē rufus patricie dignitatis

Rome manente adriano in
opido vendinensi ad
arcum faustinum illustris
et illustrissime sabine uxoris
que fuit uxor quondam valen
tini et filia herodis metallarii
que passa est adriano impera
te sub preside helpidio habe
bat virgo serapia cum in domo
eius conversaret perduxit in fide
domini nostri ihesu christi quam preses
eandem virginem usque ad locum
passionis sequeretur cum ei preses
helpidius dixisset Quid tibi ipsa
derogas et quare non consideras
que es et cuius filia es con
iunxisti cum sceleratis et obli
ta es natales tuos et memo
riam tam viri tui fuisti et
decor quare ista decor ne incurras
iniuriam magis in domum tuam et
dimitte hanc nephandam que ma
leficiis te et pestes demonstrant
a decore cultura. Beata sabina re
spondit Illius sancte puelle de
cuius maleficiis loqueris vanam
et suadentis sicut et ego sum
sancta sum ut immundis sceleribus
ydolis et vino et castissimum
agnoscens deum qui bonos
vocat ad eternam vitam et ma
los relinquit in penam perpetuam
Quod preses audiens tenentur
illam dimisit Post vero beata se
rapia gloriosissimo martirio co
ronata est illustrissima sa
bina colligens corpus eius
celebrantis venerabilibus
exequiis et thesaurum
sempiternum velut margaritam
preciosam imposuit in monumento
suo quod ipsa sibi cum summo studio
et ornatu fecerunt Deinde
interpositis aliquibus diebus comprehensa
misit helpidio presenti quia
ille videns ait Tu es illa sa
bina uxor valentini illustrissime
memorie et filia herodis summi
tironia respondit Ego sum et gratias
ago ihesu christo qui me peccatricem
per famulam suam serapiam de immun
dis sordibus et potestate demonum
liberare dignatus est Commotus
autem preses cum videret in
confessione christi constantiam eius
dixit serenissima dicens Sabi
nam dis inobedientem deos quam
augustos nostros blasphemantem
gladio perimi decernimus atque omnes
facultates eius titulis pub
licis persignari Passa est autem
religiosissima et sanctissima sabina
quarto kalendas septembris et quarta
mis relatum corpus eius sepultum
est in monumento ubi ipsa ve
nerabilis imposuerat virginem
fidei sue virginem serapiam ad
arcum faustinum iuxta aream
vindicianam in opido vindinensi
Eodem die sancti Florini martiris

Augustinus ab affrica ori
undus omnium artium libe
ralium disciplinis imbu
tus a baptismi gratia usque
ad triginta annos alienus fuit huius
mater monica christianissima co
tidianis fletibus orabat ut
ad fidem eum deus converteret

in sua nutricia augustinus
in italiam perveniens et carthaginem post-
posita romam venit postea mediolanum
in singulis civitatibus scolas re-
gens mater vero post filium terra mari-
que secuta est curiosa ne forte ante
baptismum gratiam in vita decede-
ret. Carthagine enim errorem
manicheorum tenuit. Eo tempore
sanctus ambrosius erat episcopus me-
diolanensis cuius predicationi sepe
intererat augustinus. Contigit
autem in uno dierum maximum er-
rorem augustinum repellere ambro-
sius propter quod diligens christianos
baptismum desideravit et dixit
Verum cantavit gallicanus cum am-
brosio. Renunciavit autem eis quod
rhetoricam docebat divine sapie-
ntie volens scripturam incipere. In pri-
ma igitur festo pasche cum matre
matris et omni exultatione bapti-
satus est. Cum autem ei iam vilesceret
mundus et concupiscentia eius
assumpta matre et aliis duobus
sociis remeabat ad affricam
sed cum esset apud ostia tyberina
ubi vadum intratum erat quadam
nocte ipse solus cum matre iace-
bat ad fenestram et cum ea con-
tulit de instabilitate huius vite
et eterne vite stabilitate et
felicitate. Inter hec dulcia col-
loquia mater ascendebat ad su-
perna et gravius penitus indignabatur
huius vite miseria. In hoc loco
iam infirmata et gravi inherente
morbo mortua est et sepulta
est ab augustino. Nam statim

in affricam rediens sanctus dei cum
gratis ieiuniis et orationibus va-
cabat et eis libros scribens et
docens. Eo tempore valerius ypo-
nensis episcopus audita fama eius
eum ad se vocavit et licet invitum
presbiterum ordinavit. Tunc monaste-
rium clericorum secundum regulam ab
apostolis constitutam ut eis centum
omnia communia ordinavit et fecit.
Fuit autem in yppone quidam
presbiter fortunatus nomine qui
plurimos seduxerat cum tamen
nullus catholicus resistere au-
deret. beatus augustinus in pub-
lica disputatione eum superavit.
Hic enim dei preordinatione attamen
ne plus agnosceret ceteros er-
rores quos consilius per modum con-
firmavit. Igitur valerius nimium
gaudens gratias egit cum
episcopis ut augustinus ei coepiscopus
substitueretur. Factus igitur episcopus
in loco iustum cepit predicare
et docere populum. manicheos et
donatistas et pelagianos ce-
terosque hereticorum errores aliquos con-
sentiebat disputabat cum
eis et frequenter superabat. Un-
de heretici et mortem ei inten-
tantes insidiabantur tamen ei
quod clericos suos armare. Unde
accidit dei ordinatione ut
per aliam viam nesciens insi-
dias evaderet. Clericos vero
suos in ecclesiam cupientes di-
versis penis in affrica
infecerunt. Ipse vero fidu-
ciam habens in deo eriens

eorum deseruit cum eo semper clerici una
domo ac mensa sumptibus communibus
pascebantur et vestiebantur causas
pauperum audiebat et diffinie-
bat et curam eorum semper gerebat ita
ut pecunia deficiente vasa domi-
nica destructa captivis et egenis
impertiret. Quis omnes virtutes eius
et doctrinas posset enarrare.
Appropinquante vero morte eius ex per-
missione dei civitas Yponensis
a barbaris obsidebatur. Ipse
vero videns hostium ex[illegible] et
pene omnes ecclesias cessare cere-
monias et laudes dei ex toto
preterisse petiit a deo ut vel suam
civitatem liberaret ab hostibus
vel eum de hoc mundo eriperet. Et
ecce tercio obsidionis mense de-
cubuit febribus et contin-
uatis accessionibus anima eius car-
ne soluta est. Corpus vero eius
propter metum hostium in Sardiniam
productum ibique sepultum est. Post
multos vero annos Luprandus rex
longobardorum dato precio mag-
no Papiam eum transtulit ibique
honorifice sepelivit. Corpus
eius diu in terra positum lava-
ret cor eius ita recens et cru-
dum inventum est ac si eo die
mortuus fuisset.

Hodie etiam beatus Hermes
migravit ad dominum quem
beatus Alexander pontifex
et martyr cum esset prefectus urbis
Rome convertit et baptisavit
cum uxore sua et filiis et Theo-
dora sorore sua et [illegible] suis
ducentis et quinquaginta cum uxori-
bus et filiis eorum. Hoc audiens
Aurelianus imperator beatum Her-
metem cum Alexandro in carcere
apud Quirinum tribunum precepit
recludi. Cum inde doleret Quirinus
quod vir nobilis et prefectus urbis
talia pati vellet dixit ad beatum
Hermetem: Que est ista ratio
ut vir illustris vite secularis indicias
non solum ad istam vitam redegit velis
verum etiam preterire honorem in
vinculis nunc prefecture onerari
et exinanire teneas. Beatus Her-
mes dixit: Ego prefecturam non
perdidi sed mutavi. Nam dignitas terre-
na ad horam est et tollitur et mu-
tatur; dignitas vero celestis eterna
sublimitate subsistit. Dixit ei Qui-
rinus: Miror prudentem virum ad tantam
stulticiam devenisse ut credas te
extra istam vitam aliquem thesaurum pos-
sidere. [illegible] huiusmodi corporis ita ad ni-
chilum redigeret ut nec ipsa ossa
subsistant. Cui beatus Hermes: Et
ego ante hos annos deridebam
et istam temporalem vitam valere credebam.
bam. Et Quirinus: Fac et me
probare ut sciam et sciam cum credidisti
et ego credam. Beatus Hermes dixit:
Beatus Alexander qui tenetur in vin-
culis hoc docuit. Audiens hec
Quirinus cepit maledicere Al-
exandro et dixit ad Hermetem:
Ego rogatum te dixeram: fac me
probare ut sciam et credam et non
nasci mihi hominem magnum qui
in vinculis tenetur et in carcerem
conclusum. Postea vero credidit

quirinus ut nuntiatum est aureliano
imperatori et iussit eum linguam
abscindi tunc iussit eum in eculeo
torqueri. Postea iussit eum manus
abscindi et pedes ac sic eum de-
collari et proici canibus corpus eius
tamen in via appia sepelierunt
in cimiterio pretextati. Filia eius
balbina in sua virginitate perman-
sit. Dicit autem quod hermes pre-
fectus tamen quirino tribuno custodienti alexan-
dro quod cum unicus eius filius ad
mortem infirmatus in capitolio
ab ipso ductus et a matre tunc sacri-
ficantem et diis et pontificibus de-
ducitur primus mortuus est. Nu-
trix eius improperabat ipsum dicens
Si duxisset ad limina sancti petri
duxisses et edidisses filium
tuum vivum haberes et sanum. Cum pr-
videt. In eum sis ecce dicens
filium reddet incolumem. Illa ru-
dit. Et nunc vult quod nos
edidisse probidem. Puer ei
vadit et rede et si vere es tempe-
reperit alexander. Cum Abyt
ac ecce et ille et videns et
reponens filium suum humeris suis
currit et inclinavit eum ante pe-
des alexandri et ille oratione
facta suscitavit eum. Et misit
se ad pedes eius offensi et roga-
vit se fieri baptizatum. Primo omnium
nuntius filio dedit et de suo addi-
dit proprium pauperibus erogavit
et sicut scimus quod fuit hermes
audiens sanctus quirinus dixit
ut hinc gladio occideretur. Post
corpus collegit soror eius theo-

dora et sepelivit.

Iustus deus morte preoccupatus
fuit in refrigerio erit. Sanctus
iohannes igitur in valle lacrimarum
magis presentiam prurebat. Dum
ab herode morte preoccupatum
in refrigerio eum abstulit ab an-
gustiis relevatur. Tres herodes
legimus. Unus fuit sub quo domino nato pu-
eri occiduntur. Alter huius filius. Tercius
filius aristobuli a quo iacobus truci-
datus est. Primus sub quo dominum occidere querentes
semper interierunt. herodes qui
dominum in alba veste illusit in
scribitur in isto deperiit. Tercius
qui petrum apprehendit ab angelo
percussus interiit. Philippus
namque tetrarcha prius herodis filius frater
archelai accepit regis filiam
uxorem duxerat quam ei herodes
frater suus abstulerat ob quam re
iohannes illum arguebat. Dum autem
undique populus ad iohannem confluet
metuens herodes ne ob verba io-
hannis populo exosus fieret. Cumque de
regno per iniustitiam pelleret iohannem
tenuit et vinctum in carcerem
posuit quem adultera occidere
volens si quo pacto id aggredi
posset. Invenienda potuit.
Quadam autem die cum maiores reges
ob natale suum grande convivium
instituisset filiaque prefatis
coram cunctis saltare videlicet
rex puelle iurat quod quicquid ab
eo peteret obtineret et per
suasione matris caput iohannis pe-
tit. Tunc rex propter hoc solum rex
in discis inferri precepit accep

tum quam puella matri dedit. Quod ne-
quam mulier mater herodiadis in iherusalem
caute iussit sepeliri seorsum ti-
mens si iungeret ipsum caput cor-
pori surgeret. Quod post hec marcia-
ni imperatoris tempore baptista duo-
bus fratribus monachis revelavit
quod dum iulianus eiusdem urbis episcopus
abinde elevavit et instituit
festum decollationis eodem die ce-
lebrari. Post hec gloriosum corpus con-
stantinopolim est portatum et ibidem
in ubi plurimi mortui
vivunt nimis sunt resuscitati. Cor-
pus vero eius abstulerunt disci-
puli sui et sepelierunt in seba-
ste urbe palestine inter heli-
seum et abdyam. Venientes et
nuntiaverunt ihesu quod cum post mor-
tem multi convenerunt ita ut ipse
diceret. Ipse erat lucerna lucens
etc. Cum erat ad sepulchrum baptiste
miracula crebrescerent gentiles
invidentes tempore iuliani aposta-
te cum ossibus licitur vexerunt
ossa de sepulchro sparsa rapuerunt
et iterum incenderunt et pulve-
rem in ventum per agros sparserunt.
Quidam tamen fideles se gentilibus im-
miscentes plura de suis ossibus
collegerunt et ad philippum pri-
marium deferentes qui misit
ea athanasio alexandrino per
iulianum dyaconum. Post tamen theo-
philus eius successor mundato
templo serapis quod theo-
dosii ossa sancti in eo locavit
et in honore eius consecravit. Digni-
tas vero iohannis cum quod dominum ad se
venientem dominavit illic intra
certam fuit translatus quia sua ceda
intra alpes attulit et dixit eam in
ecclesia suspendit. Hec decollatio sancti
iohannis quarto kalen. septembris cele-
bratur non est sine causa. Ita cum iohannes
die azimorum anno precedente passio-
nem christi fuit decollatus oportuit
eius passione differri propter digni-
orem mentem ut minor cedit maiori.
In hac etiam die fuit translata quia
caput eius fuit inventum in eadem. Et
nota ossa eius sicut predictum est fuerunt
combusta et secundo passa et etiam
propter collecta vincula et combusta
festum vero collationis. Penitus autem
fratres karissimi quomodo tribulatio-
nes miserias et malas dominus electos
suos in hac vita perpetuo permittat
et ideo eos abyssus terre edu-
cat et ipsa in gloria eos suscipiat.
Erat enim maior inter natos mulie-
rum cum hec omnia incarceratur de-
collatur saltatrici in premium datur
corpus eius ob ludibrium crematur.
Petrus qui erat princeps ecclesie
et ianitor celi cruciatur versis
pedibus suspenditur ut caius bar-
tholomeus ut bestia excoriatur.
Laurentius ut piscis assatur.
Quidam certo ventre impleti
cum ... propter deum expo-
nuntur. Quidam prudenter pectini-
bus ferreis pro christo crucifi-
guntur. Ipsi qui ab impiis habiti
sunt ludibrio abyssus terre ab
angelis educti sunt cum iubilo
et in eterna gloria suscepti sunt
cum decoro tripudio. Postquam enim

vltio sanguinis suorum xpi in xpm
eius intulit et sanguinem eius respe-
recordati ac ipsi ... agentibus tamen
quam regio sua et igne devastatur
ac demum deleta est ob xpi sancta
fidelibus hystoriam a nobis quod mona-
chis advenientibus sanctus baptista re-
velat ut caput suum absconditum
lateat quam designatum locum fo-
derunt caputque suum inventum cum
gaudio abduxerunt quibus in via
quidam associatur eique caput ad
portandum datur. Ipse vero eis dor-
mientibus cum capite fugam iniit
proficiscitur thesaurum in edissam
civitatem intulit quam pre ob divitias
infortunium ipsos fures excessit
sed unum ob meritum sancti iohannis divitie
ei undique affluebant. Ad hoc
sentiens celeste monile in domo
celavit cum digno honore cotidie
adoravit moriensque soli indi-
cavit hereditatis successore
quod sibi debitum honorem eius impende-
rent. Demum paulatim caput
a successoribus negligitur locusque
ab habitatoribus vacuus redditur.
Post aliquod tempus beatus baptista cuidam
religioso apparuit caput suum
in eadem civitate esse significa-
vit qui videbat in sompnis flu-
vium sanctumque iohannem accedentem
baptisare populum baptisatum vero
per portam clarissimam ingredi
in alba veste et aureis splen-
didis indumentis locum reple-
batur quod dum vidit et ipse acce-
dit sanctus eum locum sancte inventionis
indicavit quo caput suum illic

venit et in quo loco conditum sit
quin cito hic ostenditur pandit. Episcopus
vero in tridui ieiunio cum omni clero et
populo ad locum tendit oratione namque
facta caput in urna invenitur
ad episcopum gratias referunt cum
hymnis ad ecclesiam deferunt gutte
etiam sanguinis de eo cadebant
sicut ea hora qua abscisum fuit.
Cuius eandem de clero presentia in-
...nu diceret quod hic caput sancti iohannis
est post mortem mutavit cum bra-
chio riguit tot populis laudans
dominum exivit. Processione autem
facta clamans qui venerandum cap-
put pro plurimum sectum vocibus et
fletibus fatetur. Omnia namque ma-
nus ablata restituit et item
populis in dei laudibus attollitur.
Huius et aliis preciosis signis
caput eius inventum hodie ab homi-
nibus veneratur quia hic dies in ho-
nore eius ab omni populo honoratur
ideo per eum caput nostrum in corpus
nostrum inseratur. Hoc caput
eius et in octava inventum est in festo
sancti mathie apostoli recolitur. Legitur
enim quod moyse mortuo iosue
principatum eius obtinuit sive
suscepit et populum per iordanem
in terram repromissionis induxit
duos exploratores ad iericho
misit quos raab meretrix hospi-
cio suscepit. Rex autem civitatis
eos perquirit sed raab eos ille-
sos remisit. Demum iericho
cum omni populo medio devastatur
sola raab cum tota domo sua
per signum coccinei funis salvatur

que etiam principe iuda in intrimo
mo et tunc terra populo in possessione
sorte distribuitur. Sicut moyses
peccatum per legem demonstrabat sed non
auferebat, sic beatus iohannes bap
tizans ipsum peccatum quidem ostende
bat nec omnino auferebat. Moy
ses terram promissionis predicabat
et nulli eam dabat, ita iohannes
regnum celorum predicabat et nulli
dare poterat. Iohe vinctus re
latum qui et peccata largiri et
regnum celorum dare valuit. Io
hanne mortuo verus christus sal
vator noster principatum suscepit qui
ipsum fidelium per baptismum in
terram viventium perduxit. Occiso
enim iohe in primis publice pre
dicavit christus signis mundum
illustravit duos exploratores
ad iericho misit scilicet legem et
ewangelium in mundo predicavit
et domum quasi raab suscepit.
Rex et civitatis voluit eos
perimere quia dyabolus principibus sue
lilis per persecutores et heret
icos visus est contra legem de
struere et observatores earum
perdere. Sed raab ad sui munitionem
remisit quia ecclesia predicatores
et observatores legum ad christum
remittit. Iericho destruitur
et domus raab cum omnibus
suis eripitur quia hic mundus
igne solvetur et ecclesia cum omnibus
per coccinum sanguinis christi
de exilio ad regnum tolletur.
Principi de iuda raab copulatur
quia ecclesia unitur christo vero principi

omnium de tribu iuda orto feliciter felix
sponsa associatur. Tunc possessio
sorte distribuitur populo et regnum
celorum diversis meritis diversis
mansionibus electis distribuitur.
Igitur dilectissimi sanctum iohannem ami
cum sponsi toto corde deposcamus
ut in alba veste uniti per por
tam clarissimam christum amenitatem
paradisi intrare valeamus
et cum omnibus sanctis perfrui celesti
gaudiis sine claritatis ubi hec
dimittis capiamus quod oculus
non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit.

Rome iuxta ostiensi milita
rio lapide ab urbe basilica
rum iuxta felicis et ad
auctum sub dyocletiano et maxi
miano imperatoribus. Isti fuerunt
fratres duo fratres nomine et opere
felices ambo presbyteri horum
senior hic felix ex iussione
imperatoris cum ad templum
inductus esset productus ante
statuam serapis dum cogeretur
ad sacrificandum exsufflavit
in faciem statue et statim
mox cecidit. Item ductus
ad mercurii statuam ... in ...
... similiter mox exsufflavit
in faciem illius statue et mox
cecidit. Item ad simulacrum
dyane quod patri mox deicere
perductus ad pontificem et pontifi
cales ut inquirerent quibus hic
maleficiis faceret. Beatus
felix respondit: Non maleficiis
dyaboli sed beneficiis omnipotentis

dimei legi egi. Furore itaque prefectus succensus iussit eum duci extra urbem via Ostiensi que illic arbor excellentissima erat demonibus consecrata iuxta quam templum ut ibi ad sacrificandum compelleretur. Qui oratione facta dixit ad arborem: Precipio tibi in nomine domini Ihesu Christi ut radicitus corruas et templum et simulacrum vel aram eius funditus comminuas ut amplius cultum non decipiat. Hec statim ad verbum dei causa est ut et templum et simulacrum comminueret et quid fuerat non pareret. Audiens hoc tunc prefectus iussit eum decollari et corpus eius inhumatum lupis et canibus derelinqui. Dum autem decollandus duceretur obviam ei fuit quidam vir christianus hactenus quidam absconditus christianus manifestus. Hic cum didicisset quod beatus Felix finaliter iussus duci, clamare cepit et dixit: Ego eadem lege sum et ipsum quem hic presbyter confitetur dominum Ihesum colo. Tunc et ipse ab officio prefecti comprehensus post sibi dato osculo cum beato Felice decollatus est. Huius nomen cum non invenerunt christiani primo Adauctum appellaverunt eo quod sancto martiri Felici adauctus sit ad coronam. Sicque pro fidei confessione commune martirium dedicantes. Christiani itaque nocte venientes in eodem loco ubi arbor steterat quam eadem ruina terre similiter receperunt eos sepelierunt quorum corpora volucres paganorum extra custodie quod ut mitti ipso fuerunt ad ... arrepta sunt ubi postea pontifex quidam basilica fabricata est et inibi in memoria digne exultat. Compleverunt autem ibi martyrium suum tercio kalendas septembris.

Treverensis civitatis sanctus Paulinus episcopus et confessor tempore arriane perfidie a Constancio imperatore pro catholica fide exilio relegatus et usque ad mortem cum quodam nomine ... exilio fatigatus ad ultimum apud Frigiam defunctus beate passionis coronam percepit a domino

Egidius athenis oriundus re
gia ex stirpe progenitus
et genitus et sacris litteris
ab infantia eruditus. Vn
de cum quadam die ad ecclesiam pergeret
egrotum in platea iacentem et
elemosinam petentem tunicam suam
tribuit qui induta sanitatem rece
pit integram. Post hec parentibus
suis in domino quiescentibus patri
monij sui christum heredem fecit.
Quadam vice dum ab ecclesia rediret
virum quendam a serpente percussum
eidem obuius veniens oratione fusa
egidius percussus fugauit ve
nenum. Quidam demoniacus cum
ecclesie consisteret et fideles cla
moribus suis turbaret egidius
demone fugato sanauit. Vn
de humani fauoris formidans pe
riculum clam litus maris petiit
et nautas quasi in mari periclitantes
conspiciens facta oratione tem
pestatem omnem sedauit. Appli
cantibus autem nauibus et audientes
quod romam tenderet gratias ei
referentes egerunt et quod gratis
eum vehentes promiserunt. Cum
autem arelatum venisset et biennio
cum sancto cesario eiusdem ciuitatis episcopo
mansisset et inde quendam tercianum fe
bricitantem curauisset heremum cupiens
clam discessit et cum vno heremita
diu mansit ubi sterilitatem suis
meritis fugauit. Sed cum virtutibus mi
raculis coruscaret humane lau
dis timens periculum et illo re
cedens interiorem heremum penetrauit ubi
quandam antrum et quendam fonticu
lum reperiens quandam sibi diuinitus
ceruam diuinitus paratam ibidem habuit
nutricem que certis horis lactis
alimonia sibi prebebat. Quam cum
ibidem regis pueri venantes pariter
videntes ceruam certis horis eo
tempus hanc cum canibus insequuntur
at ipsa nimium vehementer urgente
ad pedes eius confugit alumpni.
Ille vero admirans cur preter solitum
sic mugiret exiens et
venatores audiens dominum exo
rauit ut sibi quam tribuit nutricem
saluaret. Canum autem nullus infra
iactum ad iactum vnius lapidis
ausus est appropinquare sed cum
immenso vlulatu ad venatores
reuertebantur. Nocte igitur veniente
domum redierunt et sequenti die
illuc redeuntes casso labore
domum iterum redierunt. Quod dum
rex audisset rem suspicatus cum
episcopo et multitudine venatorum
illuc perrexit. Sed canes ut
prius accedere non presumpserunt
sed omnes vlulando redierunt
locum vero propter densitatem cum
cinxissent vnus autem temere
dirigens sagittam ut inde ceruam

expelleret viro dei pro cerva orante
genu vulnus inflixit. Sed milites
ferro semitam aspicientes ad ipsius
devenerunt speluncam et videntes
senem habitu monachico vestitum ca-
nitie sacrum et etate venerabilem
cervam quoque ad eius genua provolutam
solus episcopus et rex pedites adi-
erunt ceteris retro stare iussis. Et in-
terrogaverunt eum quis esset vel unde
venisset et cur deserta heremi vasti-
tatem petisset seu quis eum tam graviter
vulnerasset [illegible]. Quibus cum
ad singula respondisset et illi ab eo
veniam humiliter postulaverunt, me-
dicos se curare vulnera spoponderunt
et multa donaria obtulerunt.
Sed ipse nec medicinam voluit ad-
hibere et munera contempnens ad
ipsa etiam non respexit, quin potius
sciens virtutem et infirmitate dominum
exoravit ne quoad viveret sanitatem
pristinam redderet. Sed cum eum rex fre-
quenter visitaret et pabulum salutis
ab eo reciperet, immensas divitias
obtulit. Ille autem recipere penitus
recusavit, admonens ut inde mo-
nasterium construeret ubi monachi-
ci ordinis disciplina vigeret.
Quod cum rex fecisset, victus Egidius
lacrimis et precibus regis post plu-
rimum renisum monasterii curam
suscepit. Dum autem famam rex Karo-
lus audivit eius, per nuntios ad
se venire fecit, suscepit eum. Cum-
que coram sanctis colloqueretur rex,
eum rogavit ut pro ipso dig-
naretur orare et factum enor-
me quod ipse commiserat quod nulli

umquam nec ipsi sancto confiteri auderet
confiteretur et dimitteretur. Die ergo igitur
dominica dum Egidius celebraret et
pro rege oraret, angelus domini eidem
apparens cedulam super altare posuit
in qua scriptum erat peccatum re-
gis [illegible] et Egidii precibus ita esse
dimissum si penitens et confitens ab
illo deinceps abstineret. Adiunc-
tum quod erat in fine quod quicumque sanctum
Egidium pro commisso aliquo in-
vocaret, si ab illo desisteret eius
meritis remissum non dubitaret.
Oblata igitur ipsi cedula peccato
suo rex agnito postulavit
humiliter veniam rex ab Egidio.
Egidius autem cum honore rediens ad pro-
venit in eadem urbe filium princi-
pis qui tunc obierat suscitavit.
Post aliquantulum vero temporis premuni-
tus monasterium suum non longe
ab hostibus evertendum Romam
adiit et privilegia sue ecclesie duo
que ostia cypressina in quibus sculp-
te erant ymagines apostolorum
a papa impetratas dimittens ea
in Tyberim deo regenda commen-
davit. Ad monasterium rediens
eadem reperta apud Tyberim
[illegible]. Cumque ad mo-
nasterium rediret, predicta ostia
in portu invenit et gratias agens
deo qui in tot maris procella
illesa servasset et in liminibus
ecclesie sue et monumentum ad se-
dis apostolice erant claudendi.
Die obitus sui per spiritum cog-
novit quod fratribus indicavit et
pro se orare suadens in domino

feliciter dormivit ubi choros an
gelorum eius animam in celum deferentes
plurimi se audivisse testati sunt

Pretiosi insigni ac beatissimi
anthonini martyris ac venera-
bilium meritorum virtute dicen-
da sunt sicut multorum sanctorum passi-
onibus omnipotentis dei gloria declara-
tur nec absolvenda sunt atque qua-
ne addenda. Nam sicut adu-
lteris morte pro nota mendacium in-
martus est in gestorum diminucione
peccatum sit aliquid de illis vel de e-
veritatibus quarum virtus integra
perdimitte dicenda est. Historia
etenim potius quam laudatio predi-
canda est. Nam quod in amplificatis
martyris virtutibus possit adiungi
cuius eternus passionis triumphus
est. Itaque inclinatus sanctus dei
in tenebris mundi fidei sue luce
velut eminenti sideris splendore
fulget ut sacrilegarum corum vita-
ret tyrannia utrumque separatum
precepta ad alium virum [illegible] carne
non ullorum [illegible] consuetudinum
migravit. Ecce quo loco in sancti
operis studio et sedulitate [illegible]
[illegible] ab ipsorum [illegible]
parte cessavit. Cumque deinde
adulterius cum [illegible] sacrilegorum
in pectoribus inflammata [illegible]
esset eius tempore corone [illegible]
[illegible] instaret perdurit ipse
[illegible] Nam cum una die
[illegible] legis agere solep-
[illegible] festinata
te [illegible] religiosis viris
[illegible] consecrata
ministerio ac se [illegible] legis
paulo [illegible] nullus ipse pre-
[illegible] devenerant ore

[illegible] ipse [illegible] in [illegible] operum
[illegible] et [illegible] feriendum.
Itaque sicut divino spiritu premonitus
erat ita [illegible] gentilibus quam eius
[illegible] speculabatur. Eger ita-
que [illegible] prostrat-
us est et pro confessione domini nostri
Ihesu Christi dum ei illata [illegible] mor-
tis penam gentiles ad [illegible]
[illegible] non est [illegible] sufficere posse
in plurimas partes ac frusta dis[illegible]
est [illegible] ad urbe
[illegible] defluebat cum sacrilegis
[illegible] manibus iactaretur [illegible]
ad [illegible] gloriosissimum martyris
cum palma [illegible] dimittis sacri
venerandi corporis membris [illegible] ante
[illegible] velut [illegible]
[illegible] nec [illegible] ipsa [illegible]
Gloriosissimus namque ille sanguis
pro domini nostri amore [illegible] rapido
[illegible] est [illegible] in terra arida
[illegible] collectus
nil ex inde mobilis elementi
[illegible] vel unda dissipsit sed
velud quodam fidelissimo famu-
latu membris suis [illegible]
[illegible] quiverit [illegible] sacrilega
manus et [illegible] displicat
velud agnoscens [illegible] Christi
fidelior [illegible] servabat.
Nam congulatum circa [illegible]
corporis cruoris non [illegible]
cumulatus est [illegible] fluc-
ta [illegible] dicitur ac
si [illegible] corpori [illegible]
tuerit [illegible] cursu solito [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
[illegible] membris [illegible] [illegible]

d

dum si pro utilitate transituma-
ris atque eius sicut in transitu Ior-
danis exhibuit. Deinde cum
ad levandum sanctissimum corpus
dulcorum populorum agmina vario
loca venissent nunquam se a pluribus
passus est transportari quam cum
mulierculis que fuerant fidei
ardore succense ut illuc ubi
tumulari voluerat transferretur.
Exinde se sic tantum passus est
vehi nimirum ut et hic virtus
numinis monstraretur. Siquidem quod
nimis arduum fuerat et impossi-
bile duabus tantum fragilissimi
sexus personis levissimum red-
didit. Ergo cum ad quendam perven-
tum foret locum quo se beatissimus vir voluerat
manifeste deferri omnium per illas
fuerunt devotissime mulieres funus
sed sollicitate devotionis prosequi
sollempnius famulantes exequiis
magna virtutum frequentia do-
cuit persimiliter non fugatis devo-
tis exigente liberatione quorum cor-
pus nec non alios persimiliter reddidit
sanitati nec non illius etiam prop-
ter divina sancti meritum quod primus
nostris nobis etate propter mul-
titudinem ex ipsis generalibus et ...
fuerat interempti et diaboli
obsidione dissolvit prestante
et manifestante domino nostro Ihesu
Christo cui est honor et cetera.
F
uit in Aquitanie partibus
vir quidam venerande dignus
nomine Remaclus hic puer
cis (?) ... enim deinde
per quem dei gratia fauente mire
in vita et moribus tantus extitit
ut inmigrans etiam antistes popu-
li honorandus miraculis etiam
quampluribus emicuit cui sicut
dum in visione apparens revela-
re dignatus est ut crederet sanctus ...
gratiam quam ipse divinitus accepisset
pretio quidem illi nobilissimo pro-
tirudoni de Hardanie finibus
editio mihi ... ipsum studeret
innocens siquidem illi de via sa-
lutis et qua illum aptet illuc in
hereditate sua oratorium construe-
re ubi iugiter omnibus diebus vite
sue famularetur deo. Quid plura
itaque hic vir dei in natalis bonus
pastor populi et fidelis suus Christi
miseriarum et ista et presentia gaudia
eternum bonum consummans tertio nonas
septembris migravit ad dominum.
P
assio sancti Marcelli martiris
Marcellus presbiter Cabylone-
sis urbis sublimitate me-
riti pollet et lucet. Igitur dum
sub Anthonino imperatore gra-
vis adversus christianos persecu-
tionis procella desaeviret que
a paganis vitiis corporum plurimis
et propositis penitus et ob-
tinendi studio et vane religio-
nis odio et sacrilege persecu-
toris institutione custodita vehe-
menter compleebantur tunc per
universas civitates ordinati
errores in christianorum sanguine
hostili ferocitate seviente
grassabantur. Eodem tempore
in urbe Lugdunensi quinqua-
ginta sanctissimi viri christiane

religionis cultu in ergastulorum
custodiam tradendi in manibus sup
pliciis extruduntur. Ex quibus sanctus
marcellus et sanctus valerianus
venerandi martyres fuerunt quibus ob
seratis claustris nocturno tempore an
gelice visitationis ad egressum
liberum denuo reclusi diu inclusionem
patiuntur. Post hec sanctus marcel
lus iter arripiens proinde secum cor
latino quodam gratia hospitalitatis
excepit qui errore gentilium sta
tuam martis excolebat. Ad cuius
domum suus videns sibi sancte cautum non
posse hospitem admonuit ut
abiciat iniquam superstitionem discer
dens cuius magister obiurgatus in
tantum valuisse perhibetur ut brevi
tempore ad cultum vere religionis totam
fidelissimam domum hospitis ex
hiberet. Visum itaque est ut per
missa cabilone sui civitate
seugonnia civitate et prius
hospitium sanctus magister dixit quem ille
ut conspexit celeriter superveniente
ad convivium sacrilegis cultibus
apparatum invitavit. Sed testis
christi marcellus refugiens epu
las prophano errore pollutas
Et cum interrogatus [illegible]
fiducialiter perdidisset novis atti
nendum cruciatibus [illegible]
plicis decernit impium. Siquidem
cum vinclis elevatus in arbore
per distractos ramos in eius
corpore laqueis [illegible] tende
tur et membrorum compage dis
tracta extensi artus [illegible]
neribus urgentur et imposito

immobilis perduraret. Tunc ar
ripiens [illegible] saturni precium ut io
vi [illegible] adorantes atro
cibus principis suppliciis. Sed sanctus
marcellus respondit. Quis silachma
ista ad instar sculpta adora
ret et vanum inanium sustinebunt
ego vero [illegible] et in christum
dei filium et spiritum sanctum me esse
professor. Preses vero indignatus
sanctum marcellum ipsius custodiendum
carnificibus assignavit. Primum
itaque iterum ad saturni statuam
eculeo distentus [illegible]
flagella suscepit. Deinde ad
solis ymaginem quam [illegible] muros
[illegible] colebat [illegible]
ubi effigies [illegible]
preside iubente perducitur. Ubi sanctus
[illegible] celesti [illegible] perducitur [illegible]
[illegible] ihesu christi [illegible]
[illegible] passione [illegible]
[illegible] triumphabat et [illegible]
laudibus christi perdurans [illegible]
[illegible] membra [illegible]
spiritum emisit ad celos

Tam suburbano [illegible] beati victori
ni [illegible] fuit [illegible] duos fratres
victorinum et severinum hii post
[illegible]
pedagogum [illegible] custodia
[illegible] obsequiis [illegible]
[illegible]
les [illegible]
obtulerunt. Cumque uterque [illegible]
[illegible]
[illegible] relinquerunt et [illegible]
pauperibus [illegible]
[illegible] expeditius [illegible]

Tu victorine [illegible] demonis [illegible]
Virum [illegible] ego [illegible]

nudi famulatu ab omnibus in manserunt
alter namque tunc alteri mutua
vite et emula caritate serviebat
ipsum libertas nichil deerat illis
cum nichil haberent. Igitur Victorinus
superatus elatus idipsum quod sibi
parcebat ipsorum communis vet
s [illegible] sanctissimum si alteri liceret
in [illegible] alio ut alter alteri conti-
nuum exhibet. Hec enim magis diu
seditque in speciem alte rupis
quam sibi tunc victus atque genium
luminarat abruptum vim tamen hos-
pitium viro ut sedes lapis minim
caperet vel si propter altera sedes
oraret exceat ostiolum intrinsecus
assiduus in lectione et oratione ma-
nebat. Cernit inde eos boni
presentem viri gementem vibat et
fratre non valens silat sepulta
et cum fores viri gementem vibat
ingeminat. Hec inquit meminis-
sem silvis errare et tenebris
vagam locus non agnosit iter
querunt ipsius eos locum huius incola
celum undique et undique silve
fauna verum nunc operis fi-
eripe et tenentibus ignis cl-
pe et sevientibus lupis et
rictibus ursorum quo victuram
sum tamen est si molor tum
Satis superque sufficeret opini-
one tuo non longum quia sanc-
tissimi viri cum noctis hospes
eius recessit. Victorinus cel-
lam et hoste dum miseretur
inclusit vir hoc spacium re-
cesserat dum in mollimina
et assiduum corporis motum

presso pede tetigit hominem dei et
velut pungentes volue novis catiloce
succedit addit gemitum dulcedo
sinois unguit factum amor scelus
solitudo. Quod morer fecit cum co-
rupina arboris alta radicitus quod diu
fundata steterat fortius amor
scelus perfecit exclamat in victor
Victorinum dirus quid agis vir insig-
nis, pessime cum tua facinus sint
iam ingens alta quod recessisti a mo
quod agis quod novum hominem silvas
incoles suadebas scopulis castitate.
Hec iactans et odiis decepti
ut sinnit enamuit. At vero quod reti-
neat velud exanguis iacuit
ipse atque iussis silvas deserunt
fretum suum severum impeditur
pudore dum vocem supprimentes ta-
men cum sui exponentes ipse pe-
nam sibi statues findens ipsis arbore
manus per scissuram mittentes pro
durantem cuneos pessulas cont-
terens arboris claudit. Et mox
severius fruitur penaque suis et pro
suo inuitatur. Ille vero eius pri-
mum solvere cum se ut impugnatre
videret orat vindictam ylolat et
discedit. Vir autem dei qui se gra-
vissima penitencia dampnaverat
diurno die cum pessimus et angustie
a fratre perspiciebat qui cum se
sibi cibo et ieiunio pro fratre
mactabat. Igitur in huiusmodi con-
stitutione triennium egit. Cumque
iam omnis pena movisset et in
ypo innata humilitas sic se ex-
timatis rediens agere potuit
sese a pena quod ipse memor

tre medii inditum depinxerat
absumptus pene carnibus periit
ter resolutum. Quatre civitates post-
ea fuit quod quidam portes in miraculis
nos facile lingua aliena explic-
cat. Cletus deinde ab urbis
praefecto a termine civitatis sa-
cerdotum adduxit inde post modum
ab imperatore Nerva cum aliis
dei servus cutice et matre ab
Aurelliano iudice primo religat-
tur in sexagesimo miliario ab ur-
be via Salaria. Idem apud eum
locum qui condiitas appellatur
ut putentes aque emanant ac
sulphureae in ipsis capite deor-
sum per horas tres suspensum ab
ipso iudice tenet iussus est.
Adductus per tedium pro nomine Christi pas-
sus fuit et glorie coronatus victor
migravit ad dominum. Cuius vero
die Aurelianus iussit corpus eius
inhumatum iaceri. Venerunt a-
utem fideles ipsi eum et rapi-
entes in suum territorium transtule-
runt et honorifica sepultura condide-
runt cuius reliquias post non modi-
cum ad vicum monasterielem Villara-
nis ubi virtutibus pollet. Ma
gnus
Interea in castello cum beatissimus Co-
lumbanus simul cum beato Gallo ne-
pote suo dum sancta loca plurima et
ad disseminandum verba dei et pe-
regrinandi causa Hyberniam pertra-
nsiret quem ex nomine Magno-
aldus et patria prima Hyber-
nie peregrinus pulsare cepit
a mea sancti Galli discipuli beatis-
simi Columbani ita alloquens.
Iste pater magister et domine video vos
in servitio dei cum sollicitudine ut hec
mundi contempsisse quoniam pridie mo-
rantes bellorum suis verborum pu-
bulorum impetum ut si timido frequenter
et ad virum impium rediret. Hu-
ius vestigiis prosolutus deposito
ut sperent fallere mentem saeculi
et prudenti papa famul... tamen
contempnens et maximum capere
mereatur. Ad hoc beatus Gallus con-
veniens eum ad primum medium me-
um convertere viri eius et cenobii
cepit ubi tamen dominus iubet per
eius orationem contrupisti. Beato
Columbano III idus obeunte
cum suis obitibus vestitus ab
eo consilium et voluntate. Cum beatus
Columbanus in videret. Pergentes
igitur filii in heremo voluntate dei
pleni vitam desideratam arri-
piens iter. Anno pergentes quo-
que iam adolescentes nomine so-
nantes in comitatu simul et
ad destinatum in heremo locum
pervenerunt viri patres tamen
cibo carentes. Cumque iam tercius dies
transisset hora quasi tertia meridiem appro-
pinquaret imperant a priore ut
per praerupta rursus essent ac
quod ad imam vallis pervenirent
et quidquid ad cibum opportune repi-
rerent deferrent. Quantes illi
cum sinerent per vallem et inve-
nerunt copiam piscium olim
a piscatoribus captam undique
appositam quod inspicientes
deo gratias agentes simul et
quod tres isti repererunt pisces

pm̄ p̄nuauerūt At ille repe
spū sc̄o ip̄letus vocauit sibi
pastum a dn̄o dapes paratas et
cū gr̄ar actiōib' sumpserūt
cibū et p' cibū itez gr̄as eo
dicēti agentes coꝝ inspiciens
magnoaldus reges brim gal
lū lecto suo p̄mittit se corā
speryꝭ pariturū et x̄po dn̄o
iugit̄ seruiturū Quē vn-
ctis colūban' sūus bis manib'
receptū in obediēcie positū do-
natūq3 uirga magnificencia
sua nomē īposuit dicens
Magnū te faciet dn̄s ī sapiā
et astucia de cui' magno
nōie magnoaldus vocatus
Abbas itēz Condita sunt ē
oīa nutricia monasteria cui'
cognomē habebis magnoal
dus scōꝝ mōcho tradidit
ei claue cellarii

Regina fuit clemens
cuiusdā p̄ris filia gentilis
q̄ fuit illi vnica Postq̄
nata ē dederūt eā foras nu
trice cuidā ī p̄dio distante sta
dia quindecī ab alisia ciuitate
q̄ nutrita ē ab ea q̄ illa sunt
cepit Huius g° cū moreret̄ mu-
lier vero maiori habebat amore
nutrici sue cognoscēt xp̄ianā
Odiū aūt habebat a p̄re suo
dilecta vero erat dn̄o ihū xp̄o
Nā cū esset ānoꝝ quindecim
delectabat̄ in domo nutricis
sue et ydiebat vero oīa sc̄oꝝ
mīm ..... In illis aūt
dieb' multoꝝ sanguis ē effusus

scōꝝ xp̄ī p̄ nomē dn̄i nr̄i ihū xp̄i
Hec vero spū sc̄o illuīata oēm
spem habebat in dn̄o Transiebat
aūt in dieb' illis olibrius q̄dā
p̄fectus veniens de massilia in ali-
siā ciuitatē deponere sc̄os dei q̄s
inueniebat Sc̄a vero regina delecta
bat̄ et crescebat in agro cū ouib'
nutricis sue et cū eas pasceret
cū aliis puellis mutabat̄ no
iā sc̄a p̄ris iacob ātiqua
Transiens aūt imp̄' olibrius sedens
in vehiculo suo vidit puellam
speciosam fore nimis vel eo
p̄hendere eā qui missi erāt dixit
illis q̄ si libera ē erit m̄ vxor
si aūt ancilla cū p̄cio erit in concu
bina bn̄ aūt erit ei in domo mea
p̄p̄ pulchritudinē eius Cū aūt
cōprehendēt eā hi q̄ missi erāt
cepit clamare voce alta x̄pī
et dixit Sc̄e dn̄e ihū xp̄e noli
me derelinquē ne sinas aīam
meā cōtaminari cū sit munda
et casta et incontaminata nec
polluatur fides mea nec coīquinet̄
corp' meū nec mutetur sīua
mea nō p̄uat̄ margarita
mea in luto porcis nō offerāt̄
seruitu(tē) ad turpitudinē per
malivolentiā dyaboli sed mitte adiu
torium de sedis tue sapiam ad
apiendas fauces seruitutis mei
ad īueniendū cū fiducia sy tuo
re cōsiste ad oēm cōfusionē ma-
ligni p̄sidis huiu' Video aūt me
velut ouē ī medio luporum et
circūdat m̄ scandala velut
passer et m̄ ī rīa velut

aucupis et mox piscatores velud
piscis gratia adiuva me Christe et
salva me

Evortius Aurelianensis
urbis episcopus hoc ordine conse-
cratus est. Tempore Constantini impera-
toris et Silvestri pape mortuo Di-
onisio episcopo Aurelianensi cives
secundum affectum carnalem duos sibi
consimiles elegerunt et in hac
discordia etiam sanguis humanus
est effusus. Nam quo Constantinus
imperator pretorem Priscianum nomine
illuc misit quia assumptis episcopis Gal-
lie cum populo ieiunium triduanum inie-
runt expectantes quem dominus osten-
deret eis quem vellet esse pontificem.
Illo tempore Evortius Romane ecclesie sub-
dyaconus illuc cursum ceperat pro requi-
rendis duobus suis fratribus undique quon-
dam a se captivitate abductos quos
et illo tempore sciebat in civitate Aureli-
anensi perquirens quibus eum hospicio
recolligeret. Tunc ostiarius ecclesie cum
de suo statu perquireret hospitavit.
Et cum mane pertransire vellet exposu-
isset in de episcopo eligendo adhortans
ut maneret et videret quod diceret a
domino episcopus ut hoc possit intimare que
venerit. Erat autem in tercia ieiunii
dies. Cum igitur pontifices cum populo
domino supplicaret apparuit colum-
ba nivea cum luce immensa et vo-
labat super caput Evortii quam cum
ille abigeret evolavit et amplius
cum episcopis quamvis vidisset columbam
cum super eius volaverat cum aliquan-
to defecit ea capiti ostiarii prout
insedisse. Iterum orabat quem
dominus miraculi iteraret et ecce
iterato columba super caput sancti Evortii
volabat. Tunc episcopi cum in medium
eum ad orandum locaverunt et ecce
columba preter instituto loco ubi vir
dei prius steterat et illic non iuncto
presbiteris undique circo super caput
eius volabat. Tunc placuit episcopis
ut illi quasi dominus quod electos ex populo
ostenderat sibi cum Evortio statuerent
in uno loco ut videretur si columba
super alicuius eorum caput vellet volare.
Sed columba indignius illis circo
super caput Evortii evolavit et
sic levata toto populo episcopus consecratur.
Post annum et electionis sue cum
urbs actualiter igne succenderetur
confugientibus ad eum civibus ignem
suis precibus restrinxit quod toto hor-
rebat populum fecit collectam ut
ecclesia dilataretur et cum omnibus hoc
placuisset ipse accepto ecclesias vexillo
et fossorio primus fodere cepit. Iam
pene sub pedes foderat et inve-
nerunt ollam clausam et bitumi-
natam divina dispensatione structe
ecclesie reservatam quam aperientes inve-
nerunt thesaurum copiosum. Episcopus
cum vocato archidyacono Valerico
nomine misit pecuniam ad impera-
torem. Sed imperator audiens rem gest-
am pecuniam reversam cum dupli-
cato censu episcopo addito remisit
precipiens ut ecclesiam in modum crucis
edificaret in longitudine cubi-
torum septuaginta et centum in
latitudine vero quadraginta cubi-
torum et misit septem lances au-
reos et totidem calices aureos
ad ecclesiam pretium. Insuper toluis
fere tributa tercium diminuit ut

eo diligentius intenderet structure ecclesie. Illo tempore fratres Evortii quos infra quadraginta annos non viderat venerunt et ab eo cogniti sunt et recepti cum gaudio. Transmisit pro reliquiis sanctorum per mundum quibus allatis convocavit alios episcopos et ecclesiam dedicavit et reliquias sanctorum apostolorum Petri et Pauli et sanctorum martyrum Crispini et Crispiniani recondidit in altaribus. Cum Evortius celebraret missam apparuit cum nubes splendida de qua manus egrediens hostiam salutarem eius benedixit. Post hec itaque miraculis multis et signis clarus anno ordinationis vicesimo exitum suum de hoc mundo sensit propinquare et admonebatur de episcopo futuro sibi successore faciendo. Ecclesia persuasit sibi statuere chorepiscopum et abbatem suum Anianum. Et cum hac mortem non obstante cives inter duos sibi assimilare adhuc episcopo vivente incipiunt substituere. Episcopus Evortius dixit eis ut electorum suorum nomina cum nomine Aniani in cedula scripta ponerent super altare et de mane puerulum innocentem advocarent qui per cartulas de primo altaris tolleret. Et si hoc minus paruit est ad consulendum divinum psalterium et ewangelium recurrant. Et si etiam hec experimenta glorificat ille qui designatur ordinetur. Placuit sanctis omnibus et ieiuniis et vigiliis celebratis puer advocatur qui ut unam cartulam voce ampla exclamavit. Anianus Anianus dignus est esse episcopus in hac civitate. Postea in aperto psalterio invenerunt versum quem elegisti et assumpsisti. Et in ewangelio invenerunt: Tu es Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Et sic Aniano substituto Evortius migravit ad Christum septimo idus septembris.

Nativitas beate et intemerate genitricis dei fratres karissimi incitat precipuum et singulare plebi hominibus gaudium que totius humane extitit salutis exordium. Sicut enim omnipotens deus ineffabili providentie sue immutu antequam ipse fieret hominem perituram diabolicam machinationem previdit sic etiam reparationis humane consilium scilicet in mente preparatum sine initio ante secula habuit et non solum quem redimeret modum et ordinem in profundissima sapientie sue arce constituit verum etiam quo redimeret etiam temporis articulum prefinivit. Sicut ergo impossibile erat ut humanum genus fieri redemptio nisi dei filius de virgine nasceretur ita etiam necessarium fuit ut virgo ex qua verbum caro fieret nasceretur. Oportebat quippe prius edificari domum in qua descendens celestis rex habere dignaretur hospitium illam videlicet de qua per Salomonem dicitur: Sapientia edificavit sibi domum excidit sibi columpnas septem. Septem namque virginalis hec domus suffulta columpnis erat quia venerabilis mater domini septem

spiritus domus id est sapientie intellectus
consilii fortitudinis scientie pietatis
atque timoris dedicata quam utique
eterna sapientia que attingit a fine
usque ad finem fortiter et disponit
omnia suaviter tamen construxit que
digna fieret illum suscipere et de
intemerata carne eius et visceri
bus pro tempore nature carnis prius ex
gi thalamum quem veniente ad nup
tias sancte ecclesie susciperet sponsam

Cui — Quod david exultans in spiritu epy
thalamium canit dicens Tamquam
sponsus dominus procedens de thala
mo suo. Merito ergo hodie prin
cipiis gaudiis totus ubique orbis
terrarum exultat. Merito universa
sancta ecclesia nascente sponso singu
lare ut in magno gaudio dicit fel
[illegible] eternis laudes alternat
Exultemus igitur in hac die karissimi
in qua dominum beatissime venerantes
virginis ortum cantibus eciam novi
testamenti festivitatem celebra
mus. Exultemus in hac die
pariter et totis medullis visceribus
delectemur in qua domini redemptoris
nostri recolimus [illegible]
festivitatem celebrantes dignitate
que eciam cunctis festivitatibus
antiquior tempore nequaquam debet
esse inferior dignitate. Nam si
salomon cum israelitico populo in dedi
catione templi ex lapidibus fa
cti [illegible]
sacrificium [illegible] celebravit
[illegible] quantumcumque gaudium bre
[illegible] nativitatis populo [illegible]
[illegible] valuit

in ea sanctissimum templum dei ipse
ipse dedicavit et humanam naturam ex
ea suscipere et cum hominibus dignatus
est visibiliter habitare. Licet enim et
illud salomonis templum dei dedi
catum [illegible] sit in hoc tamen verbi
[illegible] hoc est in beatissime virginis
utero multo mirabilius [illegible]
[illegible] dignius est [illegible] pro
nobis in quo verbum caro factum
est et habitavit in nobis. De
illo autem [illegible] templo scriptum est
factum est cum exisset sacerdotes de
sanctuario implevit nebula do
mum domini et non poterant sacer
dotes stare propter nebulam
Impleverat enim gloria domini do
mum domini que omnia ut dicitur eg
[illegible] in figura conti
gebat illis. Gloria quippe domini
intelligitur christus cuius fide reple
tus est mundus de qua gloria
cum pro [illegible] vitulo deprecaretur
dominum moyses ut parceret
populo peccanti. Respondit dominus propi
tius ero illis verumptamen vi
vo ego vivit nomen meum et
implebitur gloria mea omnis terra
Quod autem nebula implevit do
mum domini et non poterant sacer
dotes ministrare propter nebulam
Hec sententia superbos iudeorum
pontifices et doctores significat
qui domini incarnationis christi sacra
mentum investigare despiciunt
debitum fidei sue ministerium
[illegible] nebulam perdunt. Item
enim eorum mentes infidelitatis
caligo replevit ut penitus

epythalamium [illegible] canticum

ex[ul]tantib[us] meis ~~non agnos~~
~~exultantibus meis~~ non agnos-
cit aut[em] celi s[ub]limitas. Ad illu[m]
q[ui]p[pe] templu[m] d[omi]n[u]s in nebula des-
cendit et certa[m] videtur in fide-
litatis caligine[m] designaret
in hoc sicut scriptu[m] est. In so-
le posuit tabernaculu[m] suu[m] ut
sedentes in tenebris et in um-
bra mortis illuminaret. Isti
denique te[m]plo d[eu]s om[n]ip[ot]e[n]s gl[ori]am
q[ua]ndo adductus s[unt] [con]pulit
s[ed] nichil ex eo in sua na[tura] susce-
pit. In basilice aut[em] v[ir]gi[ni]s utero
no[n] solu[m] dignatus est descende-
re s[ed] et ca[rnem] p[ro]pria[m] cu[m] s[ub]stancia
n[ost]re mortalitatis unire. Q[uan]to
igit[ur] in te[m]pli minor e[st] dig-
nitas tanto gl[ori]osior ei[us] debet e[sse]
solempnitas. Sed quo pacto ei[us]
festivitate[m] digne celebrare
valet infirmitas ho[m]i[nu]m que
gaudiu[m] par[er]e meruit angelo-
ru[m]. Qualit[er] eam laudare pote-
rit [mor]talis homo ru[s]ticoru[m] v[er]bu[m]
q[ui] illud de se protulit v[er]bu[m] quod
mari[?] meruit. Ex lingua d[e]fi-
ciunt in ei[us] laude p[ro]ponenda q[ue]
illu[m] genuit cui o[mn]ia blandiunt[ur]
et cui t[er]ra et mare obedivit cleme[n]-
ter. Nam d[omi]n[u]s eni[m] lib[er]is p[ro]p[ri]is fa-
tetur extollere cupim[us] d[omi]n[u]m v[ir]-
tutu[m] ei[us] insignia ad r[e]d[em]ptoris
n[ost]ri gl[ori]am p[er]ducim[us] et si ad
cogitandu[m] ardor sens[us] i[m]pe-
diat vel ad loqu[en]du[m] balbuties
lingua no[n] suppetat. V[er]bo[rum] ta[men]
copia[m] ip[s]ius rei mat[er]ia ministrat. Cu[m] v[er]o basilice d[e]i geni-
tricis laudes sc[ri]bere volum[us] q[uam]

nova et i[n]audita est que tanta d[e]
su[m]pmus ulla v[er]ba inv[e]nim[us] q[ui]b[us]
ad hec exprime[n]da digne sufficere
valeam[us]. Tollit eni[m] facultate[m]
s[er]monis mat[er]ia singularis. Nec
eni[m] lingua explicare sufficiat
ut que ibi sunt no[n] obstupescat
cu[m] cogitare cepit q[uo]d creator o[mn]i[u]m
ex creatura factor sit ex factura. Ad
in v[ir]gineam puellam vulva [con]cepit
q[ue]m in vastitatis totius mundi
amplitudine no[n] tenet[ur] latet
int[ra] uteri visc[er]a p[ar]vul[us] q[ui] cu[m]
[pa]tre no[n] p[ar]te s[ed] toto o[mn]i[u]m imp[er]ia guber-
nat i[m]mensus. Ad ubera q[ue]
d[omi]n[u]s tenue lac p[ar]vulis labris
infudit angelo[rum] cibu[m] et homi[nu]m
pastum ex ignum exprimit lucere
et mundi r[e]stituit creatore[m] q[ui] sue
v[ir]tutis imp[er]io mariu[m] procellas
mitigat q[ui] fluminib[us] indefic[ien]te
aquaru[m] impetu sc[ri]bunt q[ui]
arida t[er]ra[m] i[m]mens ubiq[ue] fontib[us]
irrigat. Nunc de v[ir]gineo pec-
tore guttas lactis expectans
est manat lux et uberibus v[ir]-
ginis et in carne v[er]bi saluta-
tio. Hic dilectissimi fr[atr]es mei
s[em]p[er] rogo p[er]cendite dei genitri-
cis gratias ill[i] p[er] d[omi]n[u]m de n[ost]ra r[e]d[em]pc[i]o[n]e
gr[ati]as agere debeam[us]. Illud siq[ui]de[m]
corpus [Christ]i q[uo]d beatissima virgo
maria genuit q[uo]d in gremio
fovit q[uo]d fasciis cinxit q[uo]d ma-
terna cura nutrivit illud inq[ua]m
absq[ue] ulla dubietate no[n] aliud
nu[n]c de sac[r]o altari p[er]cipim[us] et ei[us]
sanguine[m] in sac[ra]mentu[m] n[ost]re re-
dempc[i]o[n]is haurim[us]. H[oc] catholica
fides h[abe]t h[oc] s[an]c[t]a eccl[esi]a fideli docet

Nullus enim humanus sermo in laude
eius inuenitur ydoneus de qua
mediator dei et hominum cognoscitur
incarnatus. Impar est illi omne
humane lingue preconium que de
intemerate carnis sue visceribus
cibum nobis protulit eternum illum
videlicet qui de semetipso prophe-
tis dicens Ego sum panis viuus
qui de celo descendi si quis ex isto
pane manducauerit viuet in eter-
num. Per cibum namque sumus et
paradisi amenitate eiecti per
cibum quoque ad paradisi gaudia re-
parati. Cibum comedit eua per
quem nos eterni ieiunij fame
mulctauit. Cibum maria edidit
qui nobis celestis conuiuij aditum
patefecit. Sic enim obsecro dilectis-
simi fratres hanc lineam vite redemp-
tionis attendite et quanta circa
nos diuine pietatis viscera fue-
runt intenta cordis attencione pensa-
te. Fecit deus hominem ut inter dire-
ri mortale et immortale videlicet ut si
custodiret velud preceptum et obe-
diret ei viueret in eternum si vero
contempneret moreretur ipso tibi arcet (?) lo
Quid plura peccauit homo diabo-
suadente et tota humani generis
arbor venenata est in radice
cecidit infelix primus per gulam et
vniuersa eius progenies rea facta
est per illam dicente apostolo Era-
mus per naturam filij ire sicut et ceteri.
Fructus est itaque adam fermentum
et vniuersa corrumpit insanitudi-
ne saltem quod dum ille pestifero
serpentis veneno viciatur tota
in illo generis humani massa

corrumpitur unum immediate ad no-
ue gratie sinceritatem per egregium nobis
predicatorem dicitur. Expurgate vetus
fermentum ut sitis noua conspersio (?)
sio (?) sed pius et misericors deus
noluit omnimode perire creaturam
suam quam formauerat ad ymaginem
et similitudinem suam. Degustauit enim (?)
generis diluuium (?) in ipso quale
momentanee mortis amari-
tudinem ut ad eternam plus modum (?)
resurrexionis eius gloriam perue-
nire mereamur et dulcedinem.
Ad hoc enim fecit pro nobis hostia sacri-
ficij quod et nobis testante
propheta qui (?) mit. Quid igitur tam
bonus dominus pro omnibus que retri-
buit mihi. Pro nostra namque
redempcione non aurum dedit non
argentum appendit non pecuniam
numerauit sed semetipsum tradidit
preciosum sui corporis sanguinem
fudit propriam pro nobis animam
posuit. Unde et petrus ait
Non corruptibili auro re-
dempti estis de vana vestra conuersa-
cione (?) patrum (?) tradicionis sed precioso
sanguine quasi agni immaculati
et incontaminati christi. Expe-
dit ergo ut redemptori suo semet
ipsum offerat quatinus ad eius
consorcium peruenire festinat.
Illius vestigia imitetur in via
qui cum eo gaudere anhelat. Illi
sibi ducem faciat in itinere qui
eius particeps esse desiderat in
peruencione cum compatimur et con-
regnabimus si commorimur et
conuiuemus. Et iterum idem dicit
apostolus Si complantati facti sumus

silicidium mortis eius sil' et resur
rectionis eius. Nos se fratres
mei iam seducat nemo
se iam spei securitate decipi
at non enim possumus hic gaude
re in seculo et illic regnare cum xpo.
Ecce clementia et gloria sancta virgo
maria cuius hodie splendidis
sima nativitate universi saltem per
orbem ecclesia ministrat etiam in le
ge prefigurata in patriarcharum
et prophetarum oraculis prenuncia
ta ab angelo singulari honori
ficentie privilegio salutata.
Thronus dei solium divinitatis
palatium regis et in gazophi
lacium thesaurus quod summus decreu
eum predonis libertas spem hec
tam singularis tam incomparabilis
virgo si non sequeret humilitate
xpi si virtuta mandata contemp
neret ad premissa premia nulla
tenus pervenit. Nam dum predica
ret eo quedam mulier extollens
vocem de turba dixit Beatus
venter qui te portavit et beata
ubera que suxisti. Respondit Quin
ymmo beati qui audiunt verbum
dei et custodiunt illud

Adrianus a maximiano
imperatore martirium pas
sus est. Dum enim predictus
maximianus in nicomedia
urbe ydolis immolaret iussu
eius cuncti xpianos perquirentes
alii timore pene alii premissi pretio vi
cini vicinos domestici domes
ticos ad supplicium pertrahebant.
Inter quos capiunt .xxxiii. a precatori
bus comprehensi in regem
adducti sunt quibus rex. Non au
distis quas penas adversus xpianos
posita sit. Cui illi Audivimus et
stultitiam tue iussionis irrisimus.
Tunc rex iratus eos nervis cru
dis cedi iussit et lapidibus ora
eorum contundi mandavit ac unicuique
tamen vinculis confessione ferro
vinctos in carcere recludi precepit.
Quorum constantiam adrianus princeps
officii militaris considerans dixit
eis Adiuro vos per deum vestrum ut
mihi dicatis quam remunerationem quam
expectatis pro istis tormentis.
Ad hec sancti dixerunt Oculus non vidit
nec auris audivit nec in cor
hominis ascendit que preparavit deus dili
gentibus se. Tunc adrianus in
medio prosiliens ait Annotate
me cum istis quia ego xpianus sum.
Quod imperator audiens nolen
te sacrificare vinctum in carcere po
suit. Natalia vero uxor eius audiens
virum suum incarceratum scidit vesti
menta sua flens plurimum et cum
audisset quod pro fide xpi
incarceratus esset gaudio reple
ta ad carcerem cucurrit et vin
cula viri sui et aliorum osculari
cepit. Erat enim xpiana sed propter
persecutionem se non publicaverat
et dixit ad virum suum Beatus
es tu domine adriane quia invenisti
divitias quas non dimiserunt tibi
parentes tui quibus eget hic qui
multa possidet qui non erit fe
nerandi tempus nec unus ab alio ac
cipiendi quia nullus de pena alium libe
rabit non pater filium non mater fi
liam non servus dominum non amicus

amictum nec divitie possessorem. Cumque
ammonuisset ut omnem gloriam terrenam
contempneret et amicos et parentes sperne-
ret et semper ad celestia cor haberet dixit
ad eam Adrianus: Vade soror mea
que passionis nostre accersiam te
ut videas finem nostrum. Cumque vero
suum sanctis commendasset ut eam stabiliter
confortarent rediit in domum suam.
Postmodum audiens Adrianus diem
passionis sue adesse dans munera
custodibus et sanctos qui cum eo erant
in fideiussores habuit in domum
vocare Nataliam sicut ei iuramen-
to promiserat et ut eorum passioni-
bus presens esset. Quidam autem eum videns
prevenit et nuntiavit Natalie
dicens: Absolutus est Adrianus et
ecce venit. Quod illa audiens non crede-
bat dicens: Et quis potuit eum solvere
a vinculis? Non michi contingat ut
solvatur a vinculis et separetur a
sanctis. Dum hec loqueretur puer domesti-
cus venit dicens: Ecce dominus meus di-
missus est. Illa autem putans quod mar-
tirium effugisset amarissime flevit
et cum vidisset eum velocius surgens
ostium domus contra eum clausit dicens:
Longe a me fiat qui a deo
recessit, non michi contingat loqui
ori ipsius per quod dominum suum ab-
negavit et conversa ad eum
dixit: O miser sine deo quis te coe-
git apprehendere quod non potuisti perficere
et quis te separavit a sanctis aut
quis te seduxit ut recederes a con-
ventu pacis? Dic michi cur fu-
gisti antequam pugna fieret antequam
pugnatorem videres? Quomodo vulnera-
tus nec dum emissa sagitta et

ego mirabar si ex gente sine deo
et de impiorum gente aliquis offerretur.
Heu me infelicem et miseram quid
faciam que coniuncta sum huic ex
gente impiorum. Non est concessum michi
unius hore spatium ut vocarer
uxor martiris, ut dicerer uxor
confessoris. Ad modicum quidem
exultatio mea fuit et nunc per-
petuum est opprobrium meum. Hec
autem Adrianus audiens vehementer
gaudebat admirans de femine
iuvencule pulchritudine et nobilitate
cum quatuordecim menses nupta
quod talia loqui posset. Unde ex hoc
ad martirium fervens ardebat verba eius
libentissime audiebat. Sed cum eam
nimis affligi videret dixit ei:
Aperi michi domina mea Natalia non
enim ut tu putas martirium fugi
sed te ut tibi promisi vocare veni.
Que autem non credens ait: Videte
quomodo me seducit traditor quomodo
mentitur alter Iudas. Fuge a me
miser me [illegible] ut
sanctis. Et dum moraretur ad aperi-
endum dixit ei: Aperi citius
nam vado et ulterius non videbis me
et postmodum lugebis quod me an-
tea non videris. Fideiussores
dedi sanctos martires et si ministri
me requirentes non invenerint
sustinebunt sancti tormenta sua
simul et mea. Hec audiens Na-
talia aperuit et in invicem pro-
strati ad carcerem simul abie-
runt ubi Natalia per septem
dies sanctorum ulcera lintheis
preciosis extergebat. Statu-
ta autem die imperator eos

puniri iussit qui resoluti pedis
pre ambulare non poterant ve-
lut alia portabant. Adrianus
portans se culeum cessum puniat
Natalia vero adiungens se cecidit
Vide domine mi ut forte non trepi-
des cum tormenta videbis. Modi-
cum quod nunc pateris sed continuo
cum angelis exultabis. Adrianus
igitur sacrificare nolens graviter iussus est
cedi. Currens autem Natalia ad
sanctos qui erant in carcere ait: Ecce
dominus meus inchoavit martyrium.
Cum autem rex ut deos suos blas-
phemaret moneret, ille ait:
Si ego ita torqueor quia eos qui non
sunt blasphemo, qualiter ipse rex
torqueberis qui deum verum blasphe-
mas. Cui rex: Haec verba te se-
ductores illi docuerunt. Ad quem
Adrianus: Cur vocas seductores eos
dicis qui sunt doctores vitae et-
ernae. Currens Natalia haec rursus
viro suo et aliis cum gaudio nunti-
avit. Tunc rex a quatuor validis-
simis fecit eum graviter cedi
eos ad penas et interrogatio-
nes et cesiones Natalia aliis
martyribus qui erant in carcere con-
tinuo referebat. Tantum autem cesus
est ut eius viscera effunderentur.
Erat autem Adrianus iuvenis deli-
catus valde et decorus annorum
viginti octo. Natalia vero vi-
rum suum supinum iacere et totum
laceratum considerans mulcens
manus tenens eius vnte dicebat
Beatus es domine mi quia dignus
effectus es de numero sanctorum. Beatus
es lumen meum ut patiaris pro

eo qui pro te passus est. Perge nunc dul-
cis meus ut videas gloriam eius. Audiens
autem imperator quod mulieres in prisone sanctis
ministrabant precepit ne ulterius
ad eos permitterentur ingredi. Quod au-
diens Natalia scapulam tonsora-
vit et habitum viri assumens sanctis in
carcere ministrabat. Alias quoque exemplo
suo ad hoc induxit. Rogavitque virum
ut cum esset in gloria haberet preces pro se
ferret ut se immaculatam custodiens
ab hoc seculo citius evocaret. Audiens
autem rex quod mulieres fecissent iussit
incudem afferri ut fractis super eam
cruribus sic inermes viverent. Ti-
mens vero Natalia ne vir suus ex
aliorum suppliciis terreretur rogavit
ministros ut ab eo inciperent. Abscis-
sis ab eo pedibus et cruribus quo eo
fractis rogavit eum Natalia ut
manum sibi abscindi permitteret quatenus
aliis sanctis qui plura fuerunt passi com-
par esset. Quo facto Adrianus spiritum
reddidit ceterique ultro pedes prebentes
ad dominum migraverunt. Rex autem cor-
pora cremari mandavit. Natalia
autem manum Adriani in sinu suo ab-
scondit. Cum autem corpora sanctorum in ig-
nem proicerentur voluit et Natalia
se cum eis in ignem proicere sed subito
vehementissimus imber erupit
et ignem extinxit et corpora sanctorum
illesa servavit. Christiani vero consilio
inito corpora eorum Constantinopolim
transferri fecerunt quousque pace ec-
clesie reddita cum honore referrent.
Passi sunt autem anno domini ducente-
simo octogesimo. Natalia autem
domum residens manum sancti Adriani
secum tenuit quam in solatium vite

sine spiritu ad caput sancti tenebat. Post hec tribunus videns Nataliam tam pulcherrimam tamque divitem et nobilem de voluntate imperatoris honestas matronas ad eam misit ut si suum coniugium consentiret. Cui Natalia respondit: Quis mihi prestare poterit ut iungerer tali viro? Sed peto ut tres dies mihi dentur inducie ut me valeam preparare. Hoc autem dicebat ut inde posset aufugere. Dominum autem dominum exoraret ut se servaret a tactu certam vim consentiret. Subito obdormivit et ecce ut unus martyrum veniens imperavit. Fugiens igitur et manum Adriani solam accipiens cum multis navem ascendit. Quod tribunus audiens cum multis militibus eam persequi contendit. Erumpens autem ventus contrarius multos eorum submersit, eos redire compulit. Media autem nocte in specie nauclerii diabolus in navi sanctarum ipsis qui erant cum Natalia apparuit et quasi voce nauclerii ait eis: Unde venitis et quo pergitis? Et illi: De Nicomedia venimus et Constantinopolim pergimus. Quibus ille ait: Erratis, ad sinistram pergite ut recte navigetis. Hoc autem dicebat ut eos in pelagus mitteret et perirent. Cumque vela mutare vellet, subito Adrianus in navicula sedens eisdem apparuit et eos navigare sicut prius ceperant admonuit, asserens malignum spiritum fuisse qui sibi locutus fuerat, ponensque se ante eos precedebat et viam eis ostendebat. Natalia vero Adrianum precedere

videns immenso gaudio repleta est. Sicque antequam dilucesceret Constantinopolim devenerunt. Intrans autem Natalia in domum ubi corpora erant martyrum intravisset et manum Adriani ad corpus eius posuisset et post orationem dormivisset, Adrianus ei apparuit salutans eam ut in eternam pacem secum veniret. Precepit que cum evigilasset et omnibus astantibus retulisset, valefaciens omnibus emisit spiritum. Fideles autem corpus eius accipientes inter martyrum corpora illud posuerunt.

Passio sanctorum Dorothei et Gorgonii apud Nicomediam sub Dyocletiano imperatore. Hoc por Dorotheus magister in officiis qui in palatium exhibebatur erat regis cubiculi prepositus huius. Secundus officio fide et magnanimitate pares Gorgonius quoque institutionibus optimis actibus pene incomparabiles in fide dei vigilanter et libere profitebatur. Hii namque cum viderent quedam immensa crudelibus suppliciis cruciari constanter et libere clamabant: Cur imperator in hos solos sententiam que in omnibus nobis viget, ut quia in illo crimine ducit quod a nobis omnibus confitetur? Hec nobis fides, hic cultus et unanimis eadem professio est. Quos ille cum in medium Nicomedie venire iussisset, iussit eos appendi et flagellis toto corpore laniari et visceribus iam pelle nudatis iubet aceto et sale perfundi. Cumque eadem hoc gemitus

tormenti constanter et fortiter tollerasset, craticula prunis superstrata poni iubetur, in medio ibique reliquum fuit incendibus absque signo corporis supponi et non id subito sed sensim paulatimque succendi. Ad ultimum quoque laqueo suspendi eos iussit necari. Inde certo [?] tempore beatus Gorgonius Romam translatus positusque est venerabiliter in via latina inter duos lauros. Horum [?] socius fuit Petrus martir gloriosus qui sub pena necatus est. Compleverunt autem martirium suum sexto idus septembris in Sabinis miliario ab urbe tricesimo. Eodem die nativitas sanctorum Iacincti, Alexandri et Tyburtii.

Prothus et Iacinctus fuerunt domicelli et in studio philosophie socii Eugenie filie Philippi nobilissimi Romanorum generis. Qui quidem Philippus a senatu prefecturam Alexandrie accepit et illuc Claudiam uxorem suam et filios Avitum et Sergium filiamque Eugeniam que omnibus liberalibus et litteris erat perfecta. Prothus ipse et Iacinctus secum studuerant et ad perfectionem omnium studiorum devenerunt. Eugenia vero quinto decimo etatis sue anno ab Aquilino consulis filio peteretur. Cui illa: Maritus non natalibus sed moribus est eligendus. Venit igitur ad manus eius doctrina Pauli et cepit mente christiana fieri. Permissu erat tamen

tunc intra Alexandriam christianis habitare. Que in villa quasi solatiando pergens ad villam transiens audivit christianos cantantes: Omnes dii gentium demonia, dominus autem celos fecit. Tunc dixit ad pueros suos Prothum et Iacinctum qui secum studuerant: Philosophorum silogismos scrupuloso studio transegimus, aristotelica argumenta et platonis ideas, socratis monita et breviter quidquid canunt poete, quidquid oratores et philosophi excogitant, hac sententia excluditur. Dominatum me vobis potestas usurpata conditione, vos sapientia fecit fratres. Simus igitur fratres et christum sequamur. Placet consilium et habitu assumpto ad monasterium cui Elenus vir dei preerat venit, qui nullam ad se feminam venire sinebat. Qui cum quadam die cum heretico disputans cum vim argumentorum ferre non posset, magnum ignem accendi fecit, ut ille qui non combureretur veram fidem habere probaretur. Quod cum fieret, primus intravit et illesus exivit; hereticus autem cum intrare nollet ab omnibus expulsus est. Adhuc igitur cum accessisset et se virum diceret, ille ait: Recte virum dicis te, cum sis mulier viriliter agens. Nam sibi eius conditio a deo fuerat revelata. Ab eo igitur cum Protho et Iacincto monachilem habitum accepit et se fratrem Eugenium ab omnibus appellari fecit. Pater eius et mater videntes currum Eugenie ad domum vacuum redisse, merentes undique filiam inquiri fecerunt sed minime invenire potuerunt.

Interrogatur vates quid de filia factum
sit. Qui respondit eam a diis inter astra
translatam, quo circa pater ymaginem
filie fecit et ipsam ab omnibus ado
rari mandavit. Ipsa autem cum sociis
in timore dei permansit et preposito
mortuo ipsa prefuit. Erat autem Alex
andrie matrona quedam dives et
nobilis nomine Melancia, quam sancta
Eugenia oleo perungens a quarta
na liberavit in nomine Ihesu Christi.
Tandem autem Eugenius a prefecto pro
commissi sceleris quod ei impositum
fuerat, videlicet quod polluisset violasse
matronam, capitur, ceterique sui Christi
cum eo fratres vincti adducti fuerunt,
dieque statuitur in quo omnes tradi debe
rent morsibus bestiarum. Accersi
tus ergo cum coram sederet ad Euge
nium ait: Nobis scelestissime
hec vos Christus vester docuit ut operam
corruptionibus detis et matronas
impudenter insania violetis? Cum
Eugenius demissa facie ne cog
nosceretur respondit: Deus in castitate
docuit et integritate servantibus
eternam vitam promisit. Hanc autem
Melanciam falsam testem monstrare
possumus, sed melius est ut nos
patiamur quam quod illa cum convicta
fuerit puniatur et fructum patientie
nostre deperdat. Verumptamen addu
catur ancilla quam dicit mihi sce
leris esse testem ut ex ore eius
possint convinci mendacia. Que
cum adducta esset, illa a domina sua
docta constanter sibi opponebat
quod dominam suam opprimere vellet.
Cuius omnes de familia similiter de
ponunt et sic esse testantur. Tunc

Eugenius: Tempus tacendi transiit, tempus
loquendi advenit. Nolo ut impudicia
in servos Christi crimen imponat nec
fallacia glorietur. Ut autem veritas
vincat et superet et sapientia maliciam
vincat, veritatem ostendam, non per
iactantiam, sed propter dei gloriam. Et hec
dicens tunicam cepit et usque de
orsum ad cingulum scidit et femina
apparuit. Dixitque prefecto: Tu michi
pater, Claudia mater, fratres hii duo
sunt qui tecum sedent Avitus et
Sergius. Ego Eugenia filia tua,
hii duo Prothus et Iacinctus. Que
pater audiens et filiam agnoscere
incipiens amplexus cum matre
ruit et lacrimas multas effu
dit. Eugenia autem vestibus aureis
induitur et in sublime tollitur. Ignis
autem de celo venit et Melanciam cum
suis consumpsit. Sicque Eugenia
patrem, matrem, fratres et totam fami
liam ad fidem Christi convertit, ita quod pa
ter eius a prefectura depositus a christia
nis episcopus ordinatur et in oratione
persistens ab infidelibus occiditur.
Claudia autem cum filiis suis et
Eugenia Romam revertitur et ibi
multos ad fidem Christi convertebant.
Eugenia autem iussu imperatoris
ligato grandi saxo in Tiberim
precipitatur, sed rupto saxo super undas
incolumis graditur. Tunc in fornacem
ardentem ponitur, sed extincta
fornace refrigerio utebatur.
Includitur autem in tenebroso car
cere, sed lumine splendidissimo
radiabat eidem. Sicque per decem
dies sine cibo fuisset, Salvator
eidem apparuit et panem candidissi

mum sibi porrigens dixit. Accipe
cibum de manu mea ego sum sal
vator tuus quem totis mentis in
tentionibus amasti eodem die quo
ad terram descendi ipse te in capiam
In die igitur natalis domini spicula
tor mittitur et caput eius abscindi
tur et per hunc modum viri caput et dic
dum est se capite perdidit. Decurre
igitur die dicitur claudia in oratione
posita emisit spiritum. Protheus autem et
iacinctus cum ad templum trahe
rentur fracta simulachra comminuerunt
et cum sacrificare nollent capitis
obtruncatione per hunc modum martyrium
compleverunt. Passi sunt autem sub
valeriano et galieno circa an
nos domini cc lvi.

Post decessum sancti valerii beatus
maternus pontificale fasti
gium adeptus cepit per civita
tes et regiones veram fidem con
stanter predicare cunctos ad viam sa
lutis assidua monitione provocare
magnus virtutibus extitit signis et
miraculis longe lateque claruit
tungrenses et colonienses ad
fidem christi convertit et hiis tribus civita
tibus pontificali iure presedit in
quibus singulis festo paschali die
divinum officium celebrasse. Hic
etiam quamvis esset vir magne
auctoritatis et potentie in omnibus
tamen non suam sed christi gloriam querit.
Quamque mire circa statum virtutum
erga miserimos curas sollicita
bat afflictos pavit et hiis
que habebat egenos vestivit
nudos captivos liberavit sus
cepit peregrinos eis in tabus

viam salutis ostendit desperatis spem
venie exequendo prestitit clement
hiis gratia atque aliis bonorum operum
fultus studiis ad statum ac lau
dabilem senectutem pervenit et sicut
in quadraginta diebus iacuit in se
pulchro ita etiam totidem annis mansit
in sacerdotali habitu et ministerio
qui dum quadam nocte orationi labore
devictus in ecclesia apud coloniam
paululum obdormivit apparuerunt
ei per visionem sancti eucharius
et valerius sacerdotalibus insulis
choruscantes coronatis singularibus
floribus adornatis mirabili ar
te intextis in capitibus gestantes
sibi et certum depingentes et di
centes. Frater materne sicut olim
promisimus ita nunc dicimus domino iubente
tue visitandi gratia ad te venimus
nunc autem gaude et letare quia die
tertia ex hoc seculo migrabis et ad
dominum tuum gaudia introibis eterne
corone tue que tibi a christo per
nos famulos tuos est destinata.
Maternus autem quod sibi ostensum fuerat
referens fratribus cepit eos studiose
de fidei integritate monere ac per
totum diem eis salutaria monita
dare non cessavit usque ad octavam
horam noctis tertie que ab sermone
hortatorum preterit reliquum
noctis in psalmis et ymnis cum
fratribus peregit. Instante iam
die pueruit desuper clara vox
cunctis qui in ipsa cellula erant au
dientibus dicens. Materne dilecte
dei veni quia iam nunc ad aulicatam
vocem corone divine sacramenti ac
cepit statimque sanctam animam

Exaltatur anno domini centesimo
trecesimo octavo ydus septembris
cuius obitum treverensis audito mox co-
loniam properant pastorem suum repetentes
advenerunt etiam et tungrenses qui
simul cum coloniensibus cum super ten-
tione sanguinea certatum est quod
dic ab utrisque interim venientibus
quidam senex in urbe apparuit mo-
nens cives ut a lite desistentes
sanis parerent consiliis et corpus
pontificis in navi ponentes de-
inde a litore fluctibus impellen-
tes quo vellet abire sinerent innu-
entes mox ut angelus consuluerat
factum est. Navis quoque [illegible] con-
tra nullo se regente nauclero
angelico ministerio contra fluctus
dirigitur et parve hore spacio
miraculo confecto qui ex [illegible]
coloniensium in [illegible] tur votis cle- rodekirke
ricisque applicatus. Tunc treve-
ri corpus sui pontificis a deo sibi
destinatum cum debita gratiarum
actione suscipientes Treverim
reverterunt et in ecclesia non longe
a corporibus eucharii et vale-
rii honorifice sepelierunt

Exaltatio sancte crucis ecclesia
sollempnizat per quam fides plurimum
fuit exaltata. In illo
tempore cosdroes rex persarum universas
gentes suo subiugaverat im-
perio et subiugatis universis per
vinculis ierosolimam veniens
cum omni [illegible] territus est
accedens ad sepulchrum domini sed
lignum vivificum quod ibi helena
regina reliquerat tollens secum
portavit et in turri argentea
quam ipse auro et gemmis fabricari fece-
rat iuxta thronum suum aureum
quasi sibi collegam collocavit in
eadem palacio solem et lunam et
stellas depinxerat et per occul-
tas fistulas meatus aque ad-
duxerat et subterraneo specu
equi in circuitu trahebant ut turris
que moveri videbatur et modo to-
nitrui daret vocem et aquas distilla-
ret quasi deus desuper pluviam videretur
In throno aureo sedebat et
lignum crucis iuxta se locaverat
filio suo tradito imperio prophanus
in tali loco se deum impetrat nominari
Mortuo autem tercio eraclius romanum
suscepit imperium et post omnia strenuus
qua bella contra filium cosdroe susce-
pit et sicut utrisque regibus placu-
it ordinatum est ut quidam duo soli
in ponte fluvii danubii confli-
gerent et quod vinceret utriusque ipsi
acciperet et quod nullus eis in cumu-
lum venire deberet sub pena et in-
hibitum. Eraclius victor existens
cosdroe exercitum ad se recepit eos
qui fidem [illegible] recepit veniens autem
ad turrim quam cosdroes omnibus odio-
sus erat nullus tamen [illegible] immane
erat adorare crucem et salutare
patrem [illegible] Ruina autem
turrim tamen modulis honoravit
baptisare et salvatoris. Cum tamen
nollet [illegible] ipsum gladio et
tempore peremit urbes quas cum
sepelivit turrim vero destruxit et
argentum ad expedicionem militum
dedit aurum et gemmas in
reparacionem ecclesiarum quas destruxerat
erat exposuit. Filium quem suum

decem annorum quem secum invene
rat baptizari de fonte fece
rit totum sibi regnum subiugando
Assumpto autem vivifico ligno dominice
crucis ierusalem detulit et dum per
portam qua dominus intravit ad pas
sionem equitans regio vellet intrare
confluunt lapides et fit paries
unus et respicientes signum
crucis flammei coloris in celo vide
runt et angelus domini stans super
portam apparuit dicens Cum rex
glorie per hanc portam intraret
non in cultu regio sed in humili
asello intravit et cum passurus
erat suam portans crucem non re
galibus ornamentis sed humilis
erat Statimque eraclius de
positis regalibus et insigniis nu
dis pedibus veste lanea indutus
crucem domini flens accipiens et
orans ad portam pervenit et quam
ante clausa fuerat statim se ape
ruit et statim odor suavissi
mus de parte regionis platee
infusus est Tunc cum laudi
bus et hymnis crucem domini loco suo
restituit imperator vero devotis
simus in has laudes prorupit
O crux admirabile lignum in
quo sanguis adorandus effu
sus est pro vita salutis O crux
splendidior omnibus astris que
sola fuisti digna portare
talentum mundi dulce lignum
dulces clavos dulcis mucro
dulcis hasta dulcia ferens pon
dera salva presentem catervam
Tuncque miracula renovantur in-

resurgit mortuus paralitici quatuor
curantur leprosi decem mundantur ceci quin
decim illuminantur plurimi a demonibus
erepti liberati sunt et ab aliis vari
is infirmitatibus Demumque ornat ecclesiam
multis exhibitis donis et redit ad
constantinopolim divina fultus
virtute et hunc diem exaltationis
sancte crucis instituit in suo imperio
et ubique de cetero iussit celebrari
Quodam tempore iudeus romam perge
bat cum nocte imminente in quodam
antiquo templo idolorum ubi via
quiescebat sed quia locum horroris
expavit signo sancte crucis signavit
et media nocte multitudo demo
num advenit ut quis quidam ut rex
in solium sedebat ab aliis inqui
rens quid quisque mali egerit illis
suas nequitias referentibus unus in
medium prosilit se andream
summe religionis virum episcopum in
amorem cuiusdam monialis pro
vocasse traxit usque eo perductum
ut nocte cum ea dilacerit a
lapam ei blandiens in posteri
ora dederit in cuius laude de
omnes clamant industriamque
eius collaudant simulque cohortantur
ut ceptum opus perficiat pri
ceps [illegible] pro ruine
gloriam in eius domo [illegible]
[illegible] magister [illegible]
[illegible] ut videant [illegible]
[illegible] et ecce
inquiunt vas vacuum et tamen
signatum Hoc dicto magister cum
suis disparuerunt quia sig
num sancte crucis ferre non potuerunt

nitens. At surgens eadem hora ad episcopum venit et cuncta que viderat retulit. episcopus vero ad hymnum p.. tus domini studuit ipse cum a presbitero custodiretur. videns constanter baptizavit eum in presbiterum ordinavit. templum in quo demones convenerant in honore sancti andree apostoli dedicavit. Sic utique per virtutem crucis salvatur quod diabolus in sua potestate tenere gloriabatur. Ecce per hanc scientiam crucis salvatus est cyprianus ad vitam eternam predestinatus. Hic famosus cum plures magicis artibus de civitatibus intulisset horribilia signa vel flagitia perpetrasset mulieres pregnantes dividens pullos eorum demonibus immolasset per virtutem sancte crucis pervenit ad viam salutis. Erat quedam virgo iustina nomine deo amabilis quam et hic magus conabatur inclinare ad consensum libidinis sue. Semper per incantationes demonem misit quem a se signo crucis expulit. a quo cum cyprianus quereret cur virginem non adduxit illud signum terribile se dixit vidisse. quem ille deridens fortiorem misit qui celerius per signum crucis aufugit. Similiter cum a cypriano cur virginem non adduxerit quereret respondit quod terribile signum quod vidit non potuisset. Et sic principe demonum rediente curavit qui se in mulierem transfiguravit blandis verbis et telis ig-

neis sollicitavit. que mox ut signum crucis edidit ille magnus spiritus ut fumus evanuit confusus ad magum rediit se quoddam tremendum signum se retulit vidisse. Interrogatus a cypriano quod illud signum esset quod omnium illorum fortitudinem solveret respondit crucis christi. Per hoc omnes vires eorum destructe sunt. omnes quoque dyabolicas artes crux triumphavit. Hec audiens cyprianus dyabolum respuens ad christum convertitur et in christiana religione pollens presbiter et episcopus et doctor postea cum eadem iustina per diversa supplicia hostiam se vivam deo offerens gloriosus martir effectus est presbiter et clericus ephesi.

Rome victa christiana in initio cathedra papatus sancti cornelii episcopi sub persecutione decii cum presbiteris et dyaconibus cecilius exilio deputavit. ad quem consolatorias epistolas cyprianus scribebat. Ipso tempore beatus cyprianus scripsit ei de celerino lectore quod pro fide et confessione christi sustinuit. Decius cesar audito quod multa ei scriberent et de beato cypriano rogavit sibi presentare precepit. Decius interrogavit cur a cypriano consilium et rem publicam lingua acceperit. Respondit Ego de corona domini litteras accepi non contra rem publicam. Iratus decius iussit ut os eius cum plumbatis cederetur et deduci ad templum martis ut sacrificaret duceret quod si despiceret

illic capite punirentur. Cumque du-
cerentur vii ex militibus nomine cere-
alis rogare cepit beatum papam
ut visitaret uxorem eius que annis
quinque paralitica iacebat. Ingres-
sus autem in domum eius tenuit
manum salustie et erexit eam
dicens: In nomine ihesu christi nazareni
in surge et sta super pedes tuos.
Mox primus erexit se clamans
et dicens: Vere christus est filius dei
et dixit: baptiza me beate cor-
neli per christum te coniuro et cun-
ctos impleuit verbis ac et attu-
lit ei. Autem miserunt se milites
ad pedes eius orantes se baptizari
quos ut baptizauit obtulit
pro eis sacrificium laudis participa-
ti sunt omnes corpore et sanguine
domini nostri ihesu christi. Audiens hoc
decius milites tenuit omnes
et misit ut cum beato cornelio du-
cerentur ad sacrificandum et si nollent
parere capite plecterentur. Veni-
unt foras muros porte appie
expuentes in templum decollati
sunt vna cum beatissimo papa vigin-
ti et vii cum cerealis cum vxore
sua salustia sub die xviii ka-
lendas octobris. Eadem post nocte
venit beata lucina cum clericis et
familia sua et rapuit corpora
eorum et sepeliuit ea in agro
suo in cripta in cimiterio
callisti huius beate lucine roga-
tu. Idem beatus cornelius cor-
pora apostolorum de catacumbis
leuauit et posuit pauli
quidem in ostiensi ubi decolla-
tus est petri autem iuxta locum

ubi crucifixus est inter corpora sanctorum
in templo apollinis in monte aureo
in vaticano palacio neroniani
tercio kalendas iulii. Apud africam
beati cipriani episcopi valeriano et galli-
no imperatoribus galerio maximo
proconsule qui egestatibus et labo-
ribus generalibus prophetie ex precep-
to aspasii paterni proconsulis in
exilium curubitanam missus
et hinc inde ibi suspensus ad celum mere-
tur ad celebrandas passiones huius
christi famule christianis quia conue-
niebant ad eum plebes cuiusque clarissi-
simi ordinis et sanctimonialis sed et
clarissimi nobilitate gloriosi qui proprie-
tatem eius antiquam secessum co-
mitem sunt derelicti et ne pre cete-
rorum sintilla eam locum ad quem
secederat offerebant. Post dies
autem multos regressus de exilio hic
erat in ortis suis et cum illic
moraretur venerunt ad eum duo
principes et officiales gallieno maxi-
mo qui aspasio paterno successerat
et leuantes eum in carruculo dux-
erunt ad proconsulem in locum secretum
ubi propter secretam laterebat
collectus quod ab assidue officio
secessit in officium eius in virum sa-
num. Cogerent autem ad eum omnes plebs
fratrum quod cum comperisset beatissimus
minor precepit custodire puellas
que aduenerant audire verbum dei
quos autem ostium principis intrabant
ad amorem nimis gloriosi. Altera
die xviii kalendas octobris mane
gallienus maximus sanctum cipria-
num sibi afferri precepit in atrio
sauciolo cum inter alia cum

dixit illi proconsul. Iusserunt te sacra-
tissimi principes ceremoniis
obedire paganis. Beatus Cyprianus
dixit: Non faciam. Maximus proconsul
dixit: Consulo tibi. Beatus Cypria-
nus dixit: Fac quod tibi preceptum est.
[illegible] proconsul dixit: Diu sa-
crilega mente vixisti et nefa-
rios tibi conspirationis homines
aggregasti et inimicum te diis
romanis et sacris religionibus
constituisti nec te pii imperatores
ad sectam ceremoniarum suarum
revocare potuerunt. Cum sis ne-
quissimi criminis auctor et
signifer deprehensus eris
ipse documento his quos
scelere tuo aggregasti; sangui-
ne tuo sancietur disciplina.
Et his dictis et tabella recita-
vit Tascium Cyprianum gladio
animadverti placet. Beatus Cyprianus
hec audiens dixit: Deo gratias
ago. Et cum duceretur populus fratrum
plangens dicebat: Et nos cum
eo decollemur. Et ita productus
gloriosus vir [illegible] mag-
[illegible] exuit se lacerno birro
et applicans posuit ad genua
sua dalmaticam tulit et
diaconibus tradidit et stans in
linea sustinebat spiculatorem
cui et viginti quinque aureos
precepit tribui. Fratres vero linteami-
na et oraria ante eum ponebant
ne sanguis eius defluens absor-
beretur a terra. Item cum lacrimas
manuales sibi ligare non posset
Iulianus presbyter et Iulianus subdiaco-

nus ipsi ligaverunt. Ipse tamen manu
propria texerit et genua in terra posuit
orationemque ad dominum fudit et sic
gladio percussus migravit. Corpus
eius propter gentilium curiositatem
in proximo collatum est. Hinc a gen-
tilibus collectum nocte adveniente
et eodem loco ubi positum fuerat sub-
latum est et inde cum cereis et
scolacibus in area Macrobii
Candidi procuratoris in via Map-
paliensi iuxta piscinas cum
magno triumpho sepultum est.
Post multa temporum curricula
gloriosissimo Karolo Francorum imperan-
te contigit legationem Francorum
ferentibus illustris ac sapientia
spectatos legatos transitum per
Affricam fecisse. Hinc Carthaginem
dirutam et locum venerabilia
[illegible] nimium [illegible] a rege
[illegible] qui [illegible] media totum
pene tenebat orientem vidisset
fidele sibi consilio principe ac
favore in re tali postulate pro
magno munere rogaverunt
ut ossa beati Cypriani eis tradi
permitteret. Quod ille non magni
ducens germano postulata con-
cessit ut ipso imperatore auc-
toritatem omni qui in toto orbe
terrarum erat [illegible]
[illegible] proponeret ipse [illegible] fieret
libenter assensit. Hinc venera-
biles legati [illegible] dona
[illegible] ferentes
[illegible] et [illegible] mens
qui [illegible] de quindecim illis
preciosis muneribus [illegible]

caput etiam beati martyris Pantaleonis
simul cum brachiis et ossibus Cypriani
inventa fuerunt. Praedictis vero ve-
lis tantis pervenerunt ad Arelaten-
ses ibique sancta membra martyrum signantes i-
terum legationem suam reliquias
glorioso imperatori intimare festina-
verunt ut et cum regis apostolicis
delegatione strenue perfecta glorifica-
ret. Inter alia de sanctorum reliquiis
ab Africa deportatis eius etiam
attollitur. Unde ille plurimum letus
eas tandem apud Arelaten-
dignae venerationi reservari iussit donec
ipse aliquod magno opere in reg-
no suo templum conderet ubi eas
preciosum pignus ingenti cultu et
ornatu reponeret. Ex eius gestis
causis domini apostolici tandem constrictus
occasione nactus Leydradus
episcopus Lugdunensis gloriosum impera-
torem rogavit ut ad civitatem
suam beata ossa martyrum deferri liceret.
Annuit imperator. Sed et is devotus
votum suum primum perfecit cum honore
infra civitatem Lugdunensem deportata
sunt atque in maiori ecclesia beati
Johannis baptistae et sancti martyris Ste-
phani aliquo tempore custodita
et ad defensionem eiusdem deo id
misericorditer aptante et ipso
in votum suum de confirmatione
templi in loco alio constituere
studuit episcopus beatissimas reliquias
gloriosorum martyrum in parte ecclesiae
post venerabile et sacrum altare
recondita sepultura condidit
apostolis cunctis plurimum
venerabiliter concedentibus [illegible]

rum est cum beato Cypriano passi. Celebre-
tatur vigilia insula et [illegible]

Nativitas sancti Nicomedis
martyris quem Flaccus comes
cum ad sacrificandum finxisset quod
corpus sanctae virginis Feliculae quam ipse
per se primicerius sepelivit tenuit
cum teneret et dum ad sacrificandum
quem cum diceret: Ego non sacrifico
nisi deo omnipotenti qui regnat in
coelis. Nos hunc gratis qui in tem-
plis quam in carceribus demisi custo-
diunt plumbatis diutissime caesus
migravit ad dominum. Corpus eius in
Tiberim praecipitatum quod a clerico
suo Justus nomine et opere iustus col-
lectum et perductum ad Ortucellum sunt
sepultum est iuxta muros urbis Nu-
mentanae.

In Calcedonia civitate Europe
Diocletiano imperante ad dela-
cionem Appellani iniustam tra-
dita est Eufemia philosopho-
ni senatoris et Theodore religio-
sae filia cum aliis quadraginta no-
vem martiribus Prisco proconsuli. Quos
ipse singulariter fide magnanimi-
mos per singulos dies graviter
tormentabat. Tunc completis
in carcere decem et novem diebus
eos sibi vicesimo die sistens pro-
clamavit debere exhiberi diis
quoniam nimium Christum interpellare
[illegible] proconsul eos [illegible]
[illegible]
[illegible]
recepit Eufemia suggestione
et tormentis viriliter probatur
quam primo arguens rotare

fecit imponi ut excussa in continenti
cito redderet spiritum. Volucres autem ro-
tis per singula membra constringebat cor-
pus eius. Illa vero signo crucis se
muniente et ad dominum orante an-
gelus domini confringens argumenta
rotarum et vinculis nullis dissolu-
ceciderunt at bona hylari vultu er-
at illesa. Proconsul iratus eufe-
miam uberibus novis que tormentis
affecit per medium corpus in forna-
cem ardentem cuius flamma per cubi-
tos xlv ascendit mitti iussit.
Sostenes autem et Victor qui hanc
cremare videbant dixerunt: Prisce,
fac nobis quod vis hanc enim affli-
gere nolumus; vidimus enim in ore for-
nacis exercitum candidatum qui hanc
secum consolabatur. Tunc ambos tamen
ipsos ursis ferocissimis consumendos
proconsul adduxerunt. Illi autem orantes ad dominum
a feris illesi spiritum domino reddide-
runt. Cesario autem et Barbario eufe-
miam in ignem precipitantibus angeli-
cis pennis flammam ignis dispersit
ita ut nullis incendiis absumeretur.
Inuicta vero christi exiens a fornace
iterata in carcerem inclusa est. Aste-
ro proconsul in angulis quatuor lapi-
dum machinas atque argumenta
constituit ubi cum imposita esset eu-
femia genibus flexis et cum lacri-
mis orante ad dominum comminuti
sunt lapides et argumenta tanquam
pulvis. Sponsa vero christi sicut ag-
nus immaculata stetit coram deo.
Tunc indignatus proconsul iussit eam
in foveam aqua plenam feris et
bestiis ut eam devoraret immitti.
Accurrentes autem bestie portabant

eam ab aqua qui iuxta infantem et
iungentes eam ad caudam quasi cathe-
dram ei ex membris exhibebant ser-
vitutes timore dei. Post hec in
iratus proconsul iterum iussit acu-
tos lapides cum gladiis peracume-
re in obscuro loco infigi et mo-
dicum terre cooperiri ut veniens an-
cilla christi et impulso gladiis in-
cumberet et moreretur et cum impelleret
gladiis a militibus eufemiam ig-
norantibus eripitur ab
angelis et deposita in alio lo-
cum. Ministri vero intrantes in argu-
mentum sine capite mortui sunt.
Appellianus quidem cum proconsule totus
in iracundia serras acutas
et sartagines fieri iussit et per
argumenta acutas secari membra
virginis precepit. Hiis tormentis sancta
virgo imposita virtute et alio etiam
precepte ferre constante sunt et
sartagines igne extincte ita
ut virgo nullam sentiret lesionem.
Proconsul se dolens in omnibus victum ius-
sit eternam sponsam christi in
stadium deduci ubi erant due bel-
ue quatuor leones et tres ursi fe-
rocissimi. Illa vero consignans in-
vocavit dominum. Fere autem singu-
lis imperium quasi in ad eam irrue-
runt attingentes eius vestigia
virginis osculabantur eam et provolu-
te pedibus eius honorem dederunt deo
et in tranquillitate ab ea recede-
bant. Quod videns proconsul leonem
etiam ferocem admisit qui eam
dicto citius devoraret quia licet
bestiis aliis ferocius videret
et eam constringeret in pedibus eius

geminamque horribili feritatem
humanam inspicientes virginem relinquunt
illesam. Eufemia genibus flexis
deo dixit. Domine Ihesu accipe spiritum
meum. Et statim vox de celo dicens
Ascende filia et accipe palmam tuam.
Tunc carnifices in dextrum latus
eius mittentes gladium ipsam
xvi kalendas octobris consummaverunt.
Videntes autem pater et mater eius cor-
pus sepelierunt quod multe passi-
bus transmigrare calcedonensi re-
ligiosi vero milites per consul quoniam tedio
affectos imperatori consuluerunt.

Luna regina mater [illegible] accu-
satam et filio suo crispino
qui regnavit cum anno etatis sue
xxv a dyocleciano imperatore
tunc interrogata est in hunc mo-
dum. Audio quod illum castrum confecis
et deos nostros derides. Nunc vero
separata es vivere parata sum et diis
oportet te ut eis offeras thymiama
et possint comparari et vivas.
Beata luna respondit. Nec tu ipsi comparari
neque cultoribus suis nam imperatorem
habet dominus meus ihesus christus per cuius
amorem parata sum igne vinculis et
omnes quas volueris penas sufferre.
Audiens dyoclecianus constantiam
fidei eius iussit eam flagellari ad carce-
rem ubi consolatione divina perfruitur.
Reducta autem rex ad dyoclecia-
num secrete eos per thimiama erecte
sit ecclesia facta et fustibus diu
tusce verberata. Ecce tonitruo terre
motus factus est et templum iovis
in throni [illegible] est ut nec lapis
super lapidem edificium remanserit.
Tunc dyoclecianus omnia crea-

adduci fecit eamque prius impleri
et in centum lignorum aggregari et
succendi. Statimque luna in medio ignis
ubi stans munita a duobus viris astan-
tes quos dyoclecianus vivos comburi
[illegible] ei ligna tota in cinere erant
resoluta. Ipse quoque nullus fuit timi-
nit imperatori dicens quod absque ulla
lesione sana vivet. Impius
autem tanto miraculo nullo modo ad cre-
dendum est mutatus iussit ut o-
nerata ferro et plumbo per civitatis
plateas duceretur. Illa sic ducta
pervenit ad domum hominis procertis
nomine geminianus in cuius domo
erant deorum simulacra. Tunc dumque
sancta luna domum propriam pene transiret
ibi columba alba velut nix de
celo descendit et super caput gemi-
niani eius signum crucis residet.
Geminianus hec conspiciens et erigens
caput vidit celum patere et
secutus est puellam ad locum ubi iam
sancta torquebatur et prostratus se ad
pedes eius cepit dicere quod videret
et peciit baptismi lavacrum.
Reducta est beata luna iterum ad car-
cerem et erat ibi quidam sacerdos nomine
prothasius cui nocte apparens
angelus domini monuit ut iret ad
carcerem et geminianum quem fontis
reperiret baptizaret. Ille cum eum in-
lesum fecisset abiit et beatum virum
aqua salutari lavit. Post diem
tertium exhibita est beata luna dyo-
cleciano et cum ipsa geminianus de
quo iam imperator audierat. Quos
ille penis gravissimis afflictos
diu quos tortos tradidit eos [illegible]
pisillio iudici ut quod decernet

penitus ipse supplevit. Tandem primo in-
sulsit cives consulibus tandem
mox fremente sed tamen eam dominus
in dirittie tradidit et induit ipsum
opposuit. Deinde sibi martyres exhi-
bita primum apostasio sed quo
in finem impleverunt. Tres qui
in his martyribus quem eam sedes suos
dominus apabat esse dixerunt. Aut
inter ipsilam post horum sporum
iterum necem mittitur diabolo
cum equo de lapideo ponte precipita-
tus est in flumine corpus et post ea
milliones rapitur est. Deinde sacra
but a est ipsa geminam amiegra-
tio consulatis viro vito terram post
laudabilem victoriam martyrii gla-
dio confossa sub die xvi ka-
lendas octobris cuius corpus rapuit
quedam mulier religiosa nomine Mari-
na et ut decuit sepelivit.

De potestate tungrensi Leodio
publica nativitas sancti Lam-
berti episcopi et martyris. Hic ex
parentibus potentis traiectensis
urbis genitus et litteris sacris primo
erudiit Theodardo eiusdem urbis
episcopo traditur in lege Dei nutriendus
cum quo palatium frequentans inter ce-
teros carus factus est. Occiso ab impiis The-
odardo Lambertus traiectensi ecclesie
votis omnium preficitur annuente Hilderi-
co rege in quo officio ita apparuit
aptus ut omnibus acceptus esset et
carus. Interfecto Hilderico rege Lam-
bertus a filiis iniquitatis appetitur
et de sede sua eicitur. Ille cedens
hominum malicie in monasterium se-
cessit ubi per septem annos arduam
vitam ducere studuit in vigiliis
ieiuniis et in vigili oratione. Dum quadam
nocte matutinas ex more surgens
caperet surgens ex cadere calci-
amentum sonitum dedit. Unde abbas
monasterii ad crucem ire iussit eum
qui sonitum fecerat. Ille mox ut obe-
diens nudis pedibus cilicio
tantum tectus locum petiit ubi de
huiusmodi excessibus convenerunt in hye-
me que tunc asperior erat sub in-
horruerat ubi crucem in orationem
psallere cepit. Et cum nix magna
omnia occupasset ipsum penitus te-
xit. Completis vero psalmis
cum fratres post matutinas ad
ignem accessissent Lambertus deesse
et deprehensus est ad crucem
stare et sic confectus frigore
intrat oratorium. Quod videntes quidem
cum et ceteri cervicibus ad pedes
eius veniam postulaverunt. Post
septem ergo annos Pharamundo
invasore ab ovibus suis Lambertus
ex iussu Pippini et in sede sua
redditur in qua humilitate eam qua
erat in monasterio pluribus in-
cunctis tenens provinciam Texandriam
cum agrestibus gentibus vo-
lebat circuire et ecclesias con-
struxit ibi multos instruxit
sacri officii. Gallus et Validus
pessimi homines in terram eius ir-
ruerunt. Quibus occisis cum illis
cum affinitatem quod zelo eius
ducti cognati eius Petrus et
Andologus ignorante episcopo occi-
derunt. Erat deinde dux potens
in illis regionibus regis Pip-
pini domesticus cuius soror
Alpaida nomine fuit illustris

plectrudi regine sue duceret rex
Quod sanctus dei non ferens adulterium
deprehendit manifestum regem cessa-
re tota auctoritate precepit. Un-
de Dodo (?) ... tunc pro for-
tuitu prioris ... in morte episcopi co-
niuravit qui stuprum prohibuit. Con-
vocatis igitur suis ad locum ubi vir dei
pernoctabat in oratione cum ministris
suis post longas vigilias perma-
nens cum iam aurora appareret
unus de familia hostes adesse nun-
ciat quos nebula terre tegebat
et surgens episcopus nudis pedibus
qui se ad defendendum parabant in se
... clamat precepit et irrupe-
res olim hostes nepotes sui
peremerunt et ad proloquium ... re-
pulerunt. Hos agmines eius ma-
gna parte inhibens ut cum eo fine se-
cundum voluntatem dei tempore. F-
ratres ... oratorium in modum crucis
orans se in terram extendit et
unus tectum scandens iacentem in-
fra lanceam infixit. Sicque co-
sumato celo spiritum reddidit. Ir-
ruentes autem hostes in cubiculum
nepotes eius cum omnibus qui ibi erant
peremerunt. Cuius corpus ... fi-
deles navi imponentes ...
detulerunt et ibi ...
decore sicut decuit sanctum. In lo-
co autem ubi passus est videbant
... in ecclesia et plurima
ibi ... in media ... et
audite sunt ab incolis ad se-
pulchrum frequenter angelorum psal-
lentium voces. Defuncto autem
... Hupertus episcopus
qui ei successerat corpus eius

sicut mihi revelatum est ad locum
passionis eius reduxit et in via
multa in medio ... contulit. Et con-
dic ad sepulchrum et ad memoriam
eius mirabilia per suum ... opera-
tus dominus. Archiepiscopus sedem episcopalem
instituit ibi ... a ...
post similiter et insignem et loco
martyrii eius basilicam superedificavit
in illius honore decoravit.

Iniquissimus tymotheus audiens opini
onem sancti viri ianuarii cum sibi
exhiberi iussit. Sicque ... pun-
tus nolane ... consulari presidis
tymotheus preses dixit ei. Ianu-
ari audiens opinionem generis tui
hortor te ut secundum decretum im-
periorum principum accedens sacri-
fices diis si autem nolueris adhi-
bebo tibi horribilem tormentum.
Sanctus ianuarius respondit. Obmu-
tesce infelix et noli in auribus
meis ... omnem tuam iniuri-
am. Ille qui condidit celum et terram
ne audiat dominus deus hanc tuam
blasphemiam et mittat te et
eos ... et similiter non audies
et sicut deus non vides. Hec
audiens tyrannus tymotheus
sancto ianuario dixit. Neque pati-
as mea ut quibus volueris ma-
leficiis ... tu et
deus tuus. Sanctus ianuarius
respondit. Pater meus nichil est
sed est deus in celo qui est pater ...
et omnibus qui obediunt et con-
fitentur ei. Et cum hec dixisset
iussit eum in carcerem ... et ...
vehementer per totum ...
succedi et illuc beatum ianuarium

pira precepit. [P]reses vero ianuarium
terre dimissum sua fronte erexit et igne
inclusus in celum sursum aspexit
et expandens manus suas ingressus
est in caminum ignis ardentis dominum
salvatorem omnium creatorem
collaudans et dicens: [D]omine Ihesu
Christe propter nomen sanctum tuum hanc
passionem libenter amplector et
etiam punitionem quam diligenter
tibi te puniri expecto. [E]t
hec dicens cepit beatus ianuarius
in medio fornacis ardentis cum
sanctis angelis ~~angelis~~ deambula-
re benedicendo et collaudando
patrem et filium et spiritum sanctum. Cum
autem audissent milites qui circa
cat fornacem sanctum ianuarium de ca-
mino ignis dominum collaudantem
timuerunt timore magno cur-
su rapidissimo respicientes nun-
ciaverunt presidi dicentes: [R]oga-
mus te domine preses ne indigneris
nobis auditum cum voce ia-
nuarii de camino invocantis
dominum suum et magno timore
conterriti in fugam conversi sumus.
[T]hymotheus vero preses hec au-
diens iussit caminum ignis a-
periri et cum apertus fuisset erup-
tuabat flamma ignis et devo-
ravit medullam partem paganorum
qui circa fornacem fuerant. [B]eatus
ianuarius apparuit in medio
flamme ignis glorificans dominum
Ihesum Christum ita ut neque vesti-
menta neque capillis eius ig-
nis potuit dominari.

[D]ominus Ihesus circa finem suorum gentis
misit apostolum suum matheum
in ethiopiam in civitatem que dicitur Na-
daber ubi rex erat nomine Eglip-
pus in qua civitate invenit duos magos
Zaroes et Arfaxat qui dixerunt
se deos esse et etiam homines ibi
fecerunt oculos hinc mutos au-
ditu lingua voce privabant.
[C]ura quo hominum deos genus apostolum
qui hos misit quod omnia prestigia
evacuavit coram. [M]atheus
donator ... alio
nomine levi quod additus assumptus
appositus seu applicatus. Fuit et
fuit filius alphei et cognatus
publicanus ex publica
negotia exercebat. [I]ta dominus in
theolonio sedentem ad apostolatum
vocavit et relictis omnibus secu-
tus est cum fecit domino convivium. [V]n-
de quidam murmuraverunt quod dominus cum
peccatoribus manducaret. Dominus aut-
em ait illis: [N]on est opus valentibus
medicus sed male habentibus. Post
suum spiritus unctionem matheus in
iudea predicavit evangelium.
Postea in macedonia et in mar-
nidonia civitate ubi eius reli-
quie ... et ...
[S]anctus andreas ... et ...
recepit visum et ad ethiopiam est
profectus. [C]um veniens ad civitatem
Nadaber ... qui apostolum
hospicio recepit ...
... et recepit eum in domum
suam ...
audiret ... formula et bapti-
sati sunt ...
esse duo magi cum ...
draconibus dracones ...
galeam flammas evomentes

cum sulphureo odore narium homines
suffocabant. Quos cum matheus vi-
disset, ire voluit ad eos; prohibe-
bat autem eunuchus dicens: Per fe-
nestram si vis loquere illis magis.
Hinc ergo ostio illis aperto ecce magi
cum singulis draconibus veniebant;
sed ubi venerunt ad pedes apostoli
dormierunt. Conabantur autem eos
suscitare et non potuerunt. Tunc
dixit eis apostolus: Magi, apparet
quid potestis. Si dominum meum non
rogassem, furore suo in vos re-
versi essent. Rogaverunt ergo populi
ut liberaret urbem ab eis. Et
apostolus dixit eis: Nolite timere;
vos videbitis eos exire cum
omni mansuetudine. Tunc omnes
ad dracones ait: In nomine domini
ihesu christi adiuro vos ipsos cum
dati sunt isti dracones in potesta-
tem ut sustulistis eos et cum omni
mansuetudine exeatis ne le-
datis quemquam. Ad hanc vocem ele-
vantes caput ipsorum exierunt
et egressi apostolum non ceperu-
erunt. Tunc coram populo beatus ma-
theus apostolus allocutus est dicens:
Audite fratres et filii karissimi, si
volueritis animas vestras salvas facere
et ab iniquo dracone dyabolo
liberare, sacra fidei misteria
recipite. Videtis quam primum
salutem invenistis et deo veni ut
[illegible]
[illegible] ad eum quos [illegible]. Cum
hec et his similia loqueretur, ecce
tumultus magnus ortus est
de filio regis mortuo; ad cuius
funus [illegible] magi dixerunt
sibi facere templum quia filius esset deus.
Qui cum vivificare non potuerunt, dixit
autem eunuchus ad reginam: Iube istos
in [illegible] et advoca matheum. Quem
cum venisset, regina pedibus eius advolu-
ta dixit: Apostole, suscita in nomine
dei tui filium meum et credam verbis
tuis. Extendens ergo manus suas ad
celum dixit: Deus abraham, deus
ysaac, deus iacob, qui misisti filium tuum
ad visitandum genus humanum, [illegible]
in oratione nostram et cognoscant
omnes gentes quia non est alius deus preter
te. Et apprehendens manum defuncti
ait: Eufraten, in nomine patris et
domini mei ihesu christi surge. Et statim
surrexit filius. Quo audito
magi fugientes ab ethiopia in
persidem venerunt, ubi non minus
delirantes tamen ibi victi sunt ab
apostolis symone et iuda. Rex autem
ex preciosas vestes, coronas aureas
aliaque talia iubet apportari apostolo,
et a preconibus laudes cantari eumque
ab omni populo pro deo adorari. Quo cogni-
ta itaque insania matheus se non
esse deum sed dei famulum asserens pre-
cepit ut auro et argento sibi oblato
ecclesiam deo fabricaret; et facta
est ecclesia mire magnitudinis infra
triginta dies. Sedit autem apostolus in
hac ecclesia tres annos, diaconos,
presbiteros, episcopos ordinans; primo bap-
tizans regem, reginam et filium eorum,
que sanctificantur filiaque eorum euge-
nia, quam etiam sacratam deo ipse
velavit. Post hec pluribus signis
visis regi hyrtacus successit,
et ipsam eugeniam iam velatam
et plus quam ducentis virginibus prepositam

per mattheum sperantes se posse impe-
rare cepit rogare eum dicens Accipe
dimidium regni mei ut eugeniam
possim in matrimonio copulari. Cui
apostolus ait Frater quod in sabbato omnem tur-
bam virginum convenire ut audiant
quanta bona de coniugio loquar. Quo
audito hirtacus gratulatus valde
iussit omnes convenire. Mattheus autem
facto silencio ait Matrimonium si honeste
et si legitime conservata fuerint irre-
prehensibilia et virtutum magna
digna sunt. Si quis servus sibi
domini arripuit sponsam merito
flammam meretur in eadem plebe [?] tu igitur hir-
tace fili dilecte cum scias eugeniam
sponsam regis eterni quomodo speras
eam tibi copulari. Tunc hirtacus
iratus recessit. Apostolus autem longo
sermone virgines monuit et ipsam
benedixit et missa celebravit. Missa
finita furtive plenus gratie apud al-
tare se orante et cum oraret spicu-
lator missus ab hirtaco venit
et a tergo ictu gladii feriens apostolum
christi martirem fecit. Quo audito
omnes populi ad palatium regis accen-
properant sis facibus properant cum furenti populo
occurrerunt dicentes Nolite fratres ma-
lum reddere pro malo. Celebremus
cum gaudio martirium apostoli et que deus
ordinavit exspectemus. Tunc
eugenia quidquid in auro vel argento
habere poterat et gemmis sacerdoti-
bus contulit et sic gratiam dei exspecta-
vit. Sed cum hirtacus non posset
eugeniam per industrias et magos
s[?] avertere iussit domum in qua erat
eugenia cum aliis virginibus igne
succendi. Sed ignis ardenti

angelus domini cum mattheo appa-
rens comburens eos et flammam in
circuitum expandit venit unum dei et
remansit a domo virginum in aula
regis ignem decidit. Tunc hirta-
cus cum filio evasit. Filius demo-
ne arripitur et patris crimina apud
tumulum matthei fateri coegit.
Pater autem lepra a capite
usque ad pedes repleverunt quem
cum medicus curare non posset ipse
ipso gladio incubuit et se inter-
ficiens perimitur.

In galliis civitate sedunio seu
octodoro loco agauno sanctorum mar-
tirum thebeorum mauricii exsu-
perii candidi victoris innocen-
tii vitalis cum sociis eorum sex milibus
ducentis et sexaginta sex qui
sub maximiano passi pro christo glorio-
sa passione mundum illustraverunt.
Maximianus igitur quem diocleci-
anus cesarem fecit ad armandum
et helvanni [?] qui bella movebant
in bagaudarum primum bella susce-
pit et ad remedium [illegible] tendentem
plurimis collectis exercitum in
quo erant thebea legio valida
armis et hominibus fidelibus proper-
at ad debellandos rei publice
hostes de egipto vocatam assumit.
Maximianus cum sociis violen-
cia et tyrannidis studiis
prosequitur cum suo exercitu trans
alpinas in loco cui nomen est
octodorum resedit. Ibique sacrifica-
turus idolis milites cunctos
accersiri fecit ut omnes idola-
tores [?] [illegible] principes
pes [?] quos usque

ad legionem pervenit precepitque Octo-
dorum ad locum Agaunum nomine et Aga-
num properavit ubi universitatis eos
immolando sacrilegium perficeret. Ubi
amicus quidem sic primus intri-
gnus est. Est autem locus quem Roda-
nus perfluens inter duos mon-
tes sic constrictus ita ut artus
supervenientibus pateat aditus. Agnos-
cit ergo cesar legionem perisse et sa-
tellites mittens ut in eadem die in
par ad sacrificium sacrilegium sacri-
legia. Erat in eadem legione
primicerius Mauricius, signi-
fer Exuperius, Candidus senato-
rum qui armis potius quam dolore
fuos commilitonibus preerat et
hic cum videret universos cesaris
ad hoc se precipisse ne sacrificiis
ydolorum pollueretur quod unum dim-
colerent quem diceret christiani
didicerunt. Ad debellandas rei
publice hostes paratos ad eos
mittendos sacrilegia nullo ex
sancte fide neque eam velle reddere.
Hiis audiens cesar nullo in-
dice iussit ut decimo omnibus
certi reddere et reddere non qui
spiritu sedo nimendi et salacitur
me eos de gloriose mortis pre-
occupatione. Acerno precepto
scelere redditur et in tota univer-
sitatis ordine firma legione eos
fecerunt in duos diebus. Beati
milites Thebei unanimiter conclamave-
runt quia ad maiorem lucem religionis
gloriosius nullum nobis precep-
tum imperii in mulierit hono-
rem. Deus in nostris timuimus te-
nuit ne divino opitulamur

armata obviamus sit nobis villis
animus fides inviolata permaneat.
Iam tuo eum tribunal cum fratres
eos quos vel satellites depurga-
verunt hic gloriam viam qua vite
humane mearum. Ad cum maxima-
nus audisset iterum eos decimari
precepit. Illis omnibus certi in eadem
loco residentes primus sanguinis. Fla-
grabat in bellis mittere ad ea-
gloriosus quos Exuperius cum signi-
ferum tenuit dicens. Tenerem Cesarum
bellorum signum videns sed ad hec
arma vos non provoco quod aliud
genus bellorum eligendum est nos
eum per hos gladios potestis
ad regna celorum pervenire. Iam
de gloria vita quam iudicium mauricius
locutus est dicens. Ergo ait vobis
viam eternam premitto primitus det-
vite armata sunt cum signis mili-
tibus quos vos ex spectatur ipse
in celis ut unanimiter fideliter induamus
in armis et gloria eterna. Tunc
maximianus precepit omnes sic divisos
decollari et nulli ictu gladii
perimi. Sed de prima et inter omnes
sanctorum percussores preda divisa vic-
trix turba ad vestiendum consedit.
Interim quidam veteranus nomine
Victor advenit et quoniam omnibus
esset lenatus quod sunt. Audito vic-
tis cepit eos detestari et se
talis victorie defuisse conquer-
ri. Ait Victor enim tanta cadentes
in epulando gaudentur et se-
dens ad diem magis fuerunt. Beat-
tissimorum virorum corpora post multos
annos Theodoro eiusdem loci episcopo
revelata redduntur in ipso honore

construebatur basilica que usque ad
iuxta rupem uno tantum latere acclusus

Tecla virgo de yconio civitate
nata est et a beato petro in
structa quam cum eius genitrix
tamen et nuptiis repudiatis mallet
Christo sponso adherere quam corruptori
carnis tradere. Pergens ad iudicem
accusavit virginem filiam suam esse
christianam et ymmo est ut terreret mul
eres erevit posset cremari. Hanc
cum vidisset rex adduci et propositum eius
audiens dedignatus rogum fecit
parari ut illam incenderet. Raptaque
ab apparitoribus ut in flammam mitte
retur. Illa rogum sponte ascendit
et signo crucis facto virili animo inter
medias flammas sicut. Subito
facta est inundacio pluviarum ignis ex
tinctus est et beata virgo illesa eva
sit. Iterum cum vigiliis
et oracionibus et ieiuniis vacaret
a quodam viro potenti comprehensa per
ducta est ad presidem eo quod Christiana
diceretur. Mox idem preses interrogavit
quod esset de quo accusabatur. Videns
eius constantiam se esse christianam ad bes
tias eam dampnavit. Tunc Tecla a
preside postulavit ut tantummodo
usque ad diem illum quo esset ad bes
tias pugnatura castitas eius in
violata permaneret. Itaque commenda
tur cuidam nobili femine que propinqua
cesaris erat. Sequenti die pro dicte
bestie de caveis exsiliunt beata
tecla in arenas medias et
nulla eam tetigit sed leena vene
cius pedes tecle lingebat. Cum
stuperet populus quod eam bestie minime
tangerent reducitur beata tecla ad

domum transferre ut in ...no iter
feris obiceretur quam ministri cum eo
mo imperassent transferre doloris
plenam secuti sunt eam usque ad specta
culum vulgi ubi clamor et tu
multus ingens beatam teclam
spectantium erat. Videntes quod beata
virgo admittitur et leones patria
et ursis nulla ferarum eam lese
presumpsit. Deinde in fossam tri
plenam ubi serpentes colle
fuerant et signo crucis munita
nisilit et statim omnibus feris
in capite ... nulla earum
eam tangere potuit. Sed ne sibi
ista crudelitas modum poneret
sed alligatur duobus thauris fero
cissimis et sive eadem stimulantur
ut eam discerperent. Quod taurus
disruptis vagabundi hinc illuc
que diffugerunt ac in eam nullius
malum passa relinquitur. Tacer
sic demumque per consulem eam reputaret
quia ex vi... quam ulla bestiarum
ledere potuisset. Beata tecla iudice
dei vivi tamen sum ancilla. Tunc
ait proconsul quod Tecla virtus esse
induta vestibus. Hanc dedit suam
Teclam igitur puram ac dei tulerit
et claro dimissa ubi recurrit in do
mum transferre ubi requievit pau
cis diebus domus transferra et
domum eius in fide domini nostri ihesu
Christi. Inde egressa venit seleuciam
ibique exemplo conversacionis et
vite atque eciam doctrine plu
rimos erudivit. Post multa
certamina duplice corona ad
Christum virginitatis et martirii nono
kalendas octobris requievit in pace.

clxvi

Temporibus dyocletiani et maximiani imperatorum persequencium christianos erat vir nomine firmus fide et opere catholicus qui habuit filium primogenitum nomine firminum quem tradidit honesto presbitero ut eum litteris liberalibus et pariter disciplinis imbueret qui et antea in baptismo filius dei erat. Firminus tunc erat xiiij fere annorum litteris et doctrina catholica instructus cepit religionis studio proficere. Cum ipse profecisset annos fere septem in religionis studio ad virtutum culmina perveniebat. Videns considerans honestus presbiter eum ad honorem tholosane urbis episcopi duxerat ut eum in episcopum consecraret. Nunc videns honoratus cognovit quod per eum clarus esset a domino ut verbum vite predicaret eum episcopum ordinavit et dixit ei. Fili perge ad dispersionem gentium verbum dei predicando. Qui per diversas regiones ambulans predicationis officio insistens deinde veniens ad civitatem ambianensium ubi erant valerius et sebastianus presides ibique exhortabatur populum ad deum ihesum verum deum adorandum et plurimum ydolorum destruenda predicavit. Ad quem sebastianus iratus ait. Tu ne ille es nefandus qui templa ydolorum destruis ac religionem nostram imperatorum populum dividis? Unde es vel quo nomine censeris [illegible] plus sanguinis esse videris. Beatus firminus respondit. Ego de nomine meo quis firminus in tempore genere romanus fidei doctor [illegible] missus ad predicandum evangelium filii dei ut cognoscant gentes quia non est deus preter ipsum in celo sursum neque in terra deorsum. Audiens hec sebastianus timore repletus exclamans clamavit et protulit sententiam per deos deasque immortales [illegible] firmine ut [illegible] tuis et [illegible] religione quam coluerunt patres [illegible] nisi [illegible] morte [illegible]. Ad quem vir firminus ait. Cognitum tibi est quod tormenta tua et penas quas michi promittis non formido sed vestram insipientiam et vanitatem magis doleo quod servum dei immortalis tormentis visibilibus exagitare credas. Sebastianus vero et populi conventus multa tenuerunt [illegible] et predicante [illegible] et volebat eum plus de sebastiani [illegible] eruere quia per eum sunt ostense dulce virtutes. Nam paraliticos erigebat et de corporibus obsessa corpora expellebat duos et leprosos mundavit oculum cecum [illegible] filio restituit et febres universasque infirmitates sanavit. Porro sebastianus inveniebat eum ad tormenta [illegible] ne per cumulationes [illegible] in populo. Precepit eum sebastianus custodibus [illegible] et carcere nocte capite truncari mandavit corpusque eius abscondi ne a christianis quos ad veram lucem perduxerat honorifice coleretur. Confessus est

igitur xpm beatus firminus viriliter et
intrepidus predicans est in confessione sub
septimo kalendas octobris. Fausti
nianus vero quem prius firminus an
tea baptizaverat facta nocte
corpus eius et carne surripuit
et in suo cimiterio quod abladanum
dicitur cum aromatibus et lumi
naribus preciosis condidit in quo
loco miracula et innumerabiles virtu
tes usque in hodiernum diem dominus
operatus est cum ecclesia xpianis
per infinita secula seculorum amen.
Sebastianus deinde non post
multos dies et multis laboribus celes
tis civitatis intravit. Fausti
nianus autem pater qui tempore beati
martiris in amore et in memoria beati
firmini martiris et confessoris vivi
cum suum filium firminum nuncupavit
cuique sanctis moribus imbutum viris religi
osis ad nutriendum tradidit qui
per modum in sapientia et doctrina in
gallicanis partibus velud clarissi
mus solis radius per omnibus emi
cuit. cumque pecie magister ....
ctus est et cum venisset gradibus ad
culmina [illegible] sancte ecclesie iohe
lugdunensis ecclesie antistite ad
episcopatus officium ordinatur. per
quem divina misericordia in sua ecclesia
multa miracula ostendere dignata
est nam paraliticos multos ad pristi
nam sanitatem restituit et [illegible]
[illegible] a febribus
omnis [illegible] liberavit veratos
a demonibus [illegible] per signum
crucis expiavit sicut usque ho
diernum ipsius sanctis cum
[illegible] coruscant. Hunc et

ecclesiam in honore beate marie con
struxit ubi sanctus firminus martyr
pontifex conditus est et tradit ubi et
firminus episcopus suam sepulturam ele
gerat fieri. Sed cum dubium esset pro
presentiarum quod ecclesia ubi sanctus
firminus martyr a faustiniano clam
depositus sit dubium tamen non est
ubi sanctus firminus episcopus et confessor
post multas virtutes quas condi
tus sit dubio et non querere
tenendum est. Obiit autem sanctus qua
dringenta septem et sub die
kalendarum septembris a seculo feliciter
migravit regnante domino
nostro ihesu cristo

Natalis sanctorum martyrum Cy
priani episcopi et iustine
virginis qui passi sunt sub
dyocletiano imperatore videtur
[illegible] Iustina puer [illegible] civis
apud civitatem antiochiam qui
viri religiosi a dyacono nomine
[illegible] audientes baptizati sunt
a sancto episcopo optato. Virgo autem
iustina duo [illegible]
[illegible] etiam haut agladius
scolasticus videns exarsit ob
amorem eius et accessit ad cyp
rianum magum promisitque ei duo ta
lenta auri si virginem iustinam
in amorem eius attraheret. Cy
prianus magicis artibus demonibus
cepit [illegible] ut virginem xpi ad
duceret et cum sancti [illegible]
venientes ad beatam iustinam
nichil apud illam suis decep
tionibus valuerunt quia signo
crucis repulsi victi recesserint.
Cyprianus vero cum illam vincere

adversus virginem non valuisse vi-
deret dixit ad dyabolum: Dic mihi
quomodo demon dicti eius et virginem
christianam. Cui dyabolus: Dicere non
possum, signum vinces in virgine.
Cyprianus illi instanter ait. Dyabolus:
Vidi signum crucifixi et contremui.
Cyprianus dixit: Ergo crucifixus est
maior te? Dixit ei dyabolus: Etiam
maior est omnibus. Quod audiens Cy-
prianus confusus valde dyabo-
lo renunciavit et ad episcopum currens
cadensque ad pedes eius rogavit
ut doceret eum et baptismo christi
consignaret. Beatus episcopus gratias
agens deo cathecizavit eum
et vinces cyprianus in domum suam
omnia ydola confregit. Atque ite-
rum dies ad ecclesiam diligenter ubi
salmos cepit cantare. Hiis
deinde insidens quia cathecu-
minum foras mittebatur in ecclesia
monitus est a dyacono ut cum
aliis cathecuminibus egrederetur.
Commissus ad dyaconum dixit
ei: Servus factus sum christi et foras
me mittis? Dixit ei dyaconus:
Factus es perfectus? dicit Cypria-
nus: Dixit Vivit deus meus episcopus qui
demones confudit et mitius
mei quam non ero hic non ...
factus servus christi. Dyaconus
bono animo hec recepit et re-
nunciavit hec ... episcopo
qui secundum ordinem instructum
baptizavit eum et non post multum
cum dyaconum ordinavit q-
dectinet et moribus ... dein-
de presbiter ... gratia
... floruit. Verum

non multo tempore in ... episcopus
sanctus factus, iustinam vero virginem consti-
tuit ... virginum. Non ferens dyabolus
per satellites suos apud ...
comitem accusavit eos ut
comprehenderentur. Cyprianus episcopus et
virgo christi iustina in ... comprehen-
si cum fuissent adducti vinculis li-
gati comes dixit ad beatum cypria-
num: Tu es cyprianus doctor christia-
norum qui per maleficia multos
errare fecisti. Beatus cyprianus
dixit: Aliquando in perditione demonum
positus multos luxuriosos
feci, salvavit me deus per virginem
iustinam. Dum esset per demonia cap-
ta velle. Comes iratus iussit
sanctum episcopum suspendi et ungulis
lacerari, beatam vero iustinam per ala-
pas crudis nervis innumeris
cedi. Deinde sanctum episcopum in carcere
recludi et sanctam virginem in domo
cum ... custodiri. Post
aliquos dies in sua presentia re-
ductos in sartagine ferrea
iussit coniici pice et adipe et
cera desuper missis incendi
et cum illesi manerent oportuna deo
dicente athanasius sacerdos
ydolorum postulavit comitem di-
cens: Iubeat claritas vestra et
in nomine deorum vincam virtutem
christianorum. Atque approximans se
ad sartaginem erupit ignis
et consumpsit illum. Comes visis
tot miraculis que christus in ser-
vis suis operabatur scripsit impera-
tori quid de ipsis iuberet. Rex
respondit ut dirigerentur in nicome-
diam et ibi gladio ferirentur.

Perducti igitur ad locum decollatio-
nis vidit eos quidam christianus
Theoctistus et occurrens osculatus
est compatiens quod christianus esse cognovit
ignis et dixit ut cum sanctis Cypriano
Iustina Theoctistus decollatus est
et iacuerunt corpora sanctorum proiecta
feris sex diebus insepulta. Nau-
tae autem nocte rapue-
runt ea et navigantes deporta-
verunt ad urbem Romam et nunc
Ravennae (?) ... honorifice
ter recepta illa sepeliunt in
praedio suo. Passi sunt autem sexto
kalendas octobris Aurelii Georgii
Felicis Nathaliae Liliosae

Cosmas et Damianus gemini
fratres in civitate Egea ex re-
ligiosa matre nomine Theodota
nati sunt. Hi arte medicinae et
spiritu sancto edocti tantam a spiritu sancto gratiam
acceperunt ut omnes languores
non solum ab hominibus sed etiam a iu-
mentis curarent, gratis omnibus tribuen-
tes. Matrona autem quaedam nomine Pal-
ladia cum omnia sua in medicos consump-
sisset ad sanctos dei accessit et ab eis
sanitatem integram recepit. Tunc
illa quoddam munusculum sancto Dami-
ano obtulit et cum nollet recipe-
re ipsa cum iuramentis terribilibus
adiuravit. Quod ille accepit
non quidem ductus cupidita-
te muneris sed et devotionem il-
lius offerentis et ne no-
men domini videretur spernere per quod videa-
tur se sic adiuratum esse. Sed
ubi sanctus Cosmas comperit prae-
cepit ne corpus suum cum cor-
pore Damiani poneretur. Sequenti

nocte dominus eis apparuit et fratrem de
susceptione muneris excusavit. Au-
diens igitur famam proconsul Lysias eos
accersiri ad se fecit et quae eorum
sunt nomina quae patria quae fortuna
inquirere coepit. Beati martyres dixerunt:
Nomina nostra sunt Cosmas et Dami-
anus et alios fratres habemus quorum
nomina Antimus et Leontius et
Euprepius sunt. Patria autem nostra
est Arabia. De fortuna autem
nostra quae sit nesciunt christiani. Iussit igitur
proconsul ut fratres suos adducerent
et simul pariter idolis immolarent. Sed
cum immolare recusarent praecepit
eos in manibus et pedibus diutius
torqueri. Sed cum eius tormenta
deriderent iussit eos ligari
catenis et in mare praecipitari.
Statim autem ab angelo de mari
liberati ei ante praesidem steterunt.
Tunc praeses considerans per deos
magnos quia maleficiis vin-
citis qui tormenta contemnitis
et mare sopitis. Docete ergo me
haec vestra maleficia et in nomine
dei Adriani sequar vos. Sed
statim duo daemo-
nes affuerunt et eum sic iussit (?)
in faciem ceciderunt et ille cla-
mans dixit: Deprecor vos o
boni viri ut pro me ad dominum vestrum
oretis. Quibus orantibus daemo-
nes discesserunt. Praeses
dixit: Videtis quomodo iratus
sit mihi dii maximi quia
eos relinquere cogitabam.
Iam igitur deos meos vos non
patiar blasphemare. Tunc
eos in ignem copiosum iactari

precepit, sed non tantum eos nullo modo lesit
quin potius eos flamma longe
prosiliens et multos de circumstantibus
interemit. Iubet igitur in eculeum
eum suspendi, sed ab angelo eos
custodiente fatigatus ad mo-
dum incolumes eos ante presidem
posuit. Tres igitur fratres in car-
cerem fecit recludi et cosmam et
damianum cruci figi et a populo la-
pidari, sed in se ipsos auctores la-
pides redibant et plurimos vulne-
rabant. Tunc preses furore reple-
tus eductis tribus fratribus et
stantibus iuxta crucem iussit cosmam
et damianum super cruce a quatuor
militibus sagittari. Sagitte
vero conversae plurimos vulnerabant
sed sanctos martyres non ledebant. Vi-
dens autem preses in omnibus se confusum
usque ad mortem angustiatus
omnes quinque fratres fecit illico decol-
lari. Memores autem fratres verbi quod
dixerat sanctus cosmas ne in uno
sepelirentur cogitabant quomodo
vellet martyres sepeliri et subito
advenit camelus et humana
voce proclamans sanctos in uno
sepeliri precepit. Rusticus quidam
cum post laborem messis in cam-
po aperto ore dormiret serpens
in os eius ingressus est. Evigi-
lans autem cum nihil sentiret do-
mum rediit et sero facto graviter
se torqueri sensit. Voces igitur
miserabiles emittebat et
sanctos dei cosmam et damianum
in suum auxilium invocabat. Sed
cum dolor supercresceret ad eccle-
siam sanctorum martyrum confugit et

ibidem eo subito dormiente serpens
sicut intraverat per os eius exivit.
Vir quidam longe profecturus sanctis marti-
bus cosme et damiano uxorem
suam commendavit dans ei signum
quo per ipsum debet advenire si aliquando
eam vocaret. Post hoc autem sciens signum
illud quod maritus eius dederat dyabolus
se in hominem transfigurabat et proferens
eius signum ostendens dixit: Vir tuus
ab illa civitate me misit ut te
ducam te ad eum. At illa adhuc
metuens formidans ait: Signum quidem
agnosco sed quia sanctis martyribus cosme
et damiano sum commendata si coram
altare iuraveris quod secure me du-
ces et incorruptam tecum proficiscar.
Ille autem ut dixerat continuo iura-
vit. Secuta igitur eum cum ad locum quem-
dam secretum venisset voluit eam dyabolus
de iumento precipitare ut ipsam
occideret. At illa sentiens excla-
mavit: Deus sanctorum cosme et dami-
ani adiuvate me quia vobis eum credidi et
secuta sum eum. Statim autem sancti cum mul-
titudine dealbatorum eidem affuerunt
et eam liberaverunt. Dyabolus vero stati-
evanuit et dixerunt ei: Nos su-
mus cosmas et damianus quorum
iuramento credidisti. Unde festina-
tionem in auxilium venimus. Felix
papa atavus sancti gregorii in honore
sanctorum cosme et damiani nobilem
ecclesiam rome construxit. In hac ecclesia
quidam vir sanctis martyribus serviebat
cui cancer morbus totum crus consump-
serat. Et ecce dormienti illi sancti
cosmas et damianus devoto
suo apparuerunt unguenta et fer-
ramenta secum portantes quorum

vnus alteri dixit Vbi carnes tam
piciem ut abscisa carne putri
dalorum vapium suppleam. Ait
autem alter In titulo sancti petri
ad vincula hodie ethiops re-
cens sepultus est de illo quod affer-
tur sint supponamus et tunc
ad cimiterium properavit et crura
mauri detulit. pertundentes quod
crura infirmi eius crura loco mau-
ri detulerunt mortui. Evigilans
autem cum se sic dolore sensisset manu
sua ad crura apposuit et nihil
lesionis invenit. Apponens quod can-
delam cum in crure nil mali videret
cogitabat non ipse quod esset sed alius
alter esset. Rediens autem ad se pre
gaudio de lectulo prosilivit et quod
in sompnis viderat et qualiter sa-
natus fuerat omnibus enarravit.
Qui eo cum ad tumulum mauri
miserunt et crura mauri precisa
crura quod predicti viri loco illius in
tumulo positam invenerunt. Pas-
sa fuit autem circa annos domini ducen-
tos octoginta octo Diocletiano

Wenczelaus fuit filius christi-
anissimi ducis bohemie cum
postmodum in ducatum suc-
cessit flores omnium virtutum hostenta-
te. Fuit namque circa miseri-
cordie et operis satis afflictos
innocentum viduarum pupillorum
quod causas benigne tractabat
et reos iusto examine [illegible]
navit evangelium preceptis
se totum mancipavit. Erat quod
liberalibus deditus fuit stu-
diis diversos codices crebro
legere ac alte meditari. Nunc

nocte surgebat. Nocte vero lectulum
turbat ceteras et eleemosinas
secum detulit quas occulte miserabilibus
pauperibus quos omnes tam diligebat
qui caritatis visceribus singulos
conceperat de agris et vineis
suis in quibus nudis pedibus manibus
laborabat. Inde quod recolligere pote-
rat [illegible] vinum et
hostias pro sacrificio ihesu christi conficiebat.
Preterea clericis et pauperibus erogabat
de suis certis redditibus parvulos
gentilium emebat et eos sibi
lavacro baptismatis filios fecit.
Cum autem solus ad nuptiarum cenam
cum aliis principibus [illegible] postremus
omnium adductus et ob hoc alii prin-
cipes locum ad sedem domini illatenus
dare decrevissent. Cum autem intrasset
vero viri duo viderunt crucem auream
in fronte ipsius et ipsum hinc inde
angelos comitantes. Sin te
sancti hec videns imperator assurgens
ipsum cum honore nimio suscepit
et eum [illegible] pre ceteris regni
sui principibus honoravit. Pro-
ximus ut autem eius invidens boleslaum
fratrem eius adhuc gentilem contra
ducatum [illegible] qui-
a opus [illegible] non
cessabat [illegible] meditari.
Sanctus autem venczelaus basilicam
in honore sancti viti fabricari in-
cepit [illegible] quam [illegible] ro-
mana [illegible] et auctoritatem
[illegible] pontificis ducatum in
manus fratris relicto in monasterio
celibem vitam agere [illegible] ipsius
boleslaus [illegible] pati
non potuit [illegible] in corde

conceptam dissimulat et secundum
animi sui statum cuius cotidie mortem
machinabatur. Sed viro dei beato Wen-
zezlao [illegible] quidem
pater et fratrem invitat ut [illegible]
[illegible]. In quo convivio latrunculi
sicut a Boezlao preordinatum fu-
erat [illegible] et ex-
tractis gladiis [illegible] et
clamores horribiles commove-
runt ut sic [illegible] ab
eis dux [illegible] occideret. Ve-
rum res illo [illegible]
[illegible] non potuit
[illegible] vir dei [illegible] sur-
git [illegible] vino [illegible]
[illegible] et omnes [illegible]
ne [illegible] adhortatur. Et cum festi-
vitas sancti Michaelis instaret
Wenceslaus princeps [illegible]
omnes [illegible] et secundum morem suum
[illegible] vespertinos sin-
gulos [illegible] eos bibere in
honore sancti Michaelis adhor-
tatur ut ipse dei archangelus
[illegible] in [illegible]. Et
hoc [illegible] de domo fratris abiens
omnibus valedixit. Incepta igitur
nocte secundum morem suum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] fratrem qui sibi cum complicibus
insidiabatur [illegible] de [illegible]
[illegible]. Cum
ille tamquam alter cayphas prophe-
tando respondit. Hodie [illegible]
[illegible] longe
[illegible] et hoc dicto
[illegible] gladio fratrem per-
cutere nitebatur. Et cum [illegible]
[illegible]

[illegible] dimittens [illegible] de illius
manibus [illegible]. Et cum hos-
tem [illegible] manibus
eius [illegible] gladius
cecidit. Quem Wenzelaus [illegible]
arripiens [illegible] fratrem
Boezlaum per [illegible] capitis appre-
hendit et vibrato in eum gladio
dixit. Vides [illegible] quomodo
[illegible] vitam tuam perdere possum
sed absit ut a me dominus requirat
sanguinem fratris. Resume gladium
tuum et perfice quod cepisti. Boez-
laus autem [illegible] re-
cepto gladio servos et socios
qui haud procul ab ipso latuerant
quasi [illegible] cla-
moribus advocavit qui preter-
[illegible] dei [illegible]
lanceis et gladiis confodien-
tes [illegible] et angelis so-
cium effecerunt [illegible]
Sanguis autem [illegible] effusus
qui [illegible] ad dominum
[illegible] a loco passionis per multa
annorum curricula nec abradi po-
tuit nec abstergi. Post multa
autem tempora cum fideles vellent cor-
pus eius [illegible] transferre invenerunt
corpus integrum [illegible] et plene
sanatam [illegible] auricula que
sibi fuit abscisa tempore passionis
[illegible]
[illegible] invenerunt nullo vul-
neris vestigio remanente. Cum
autem hii qui sacrum corpus [illegible]
[illegible]
inundatum [illegible] non possent
[illegible]
viderunt vehiculum cum sacro

corpore ad aliam partem fluvii mira celeri-
tate translatum est et ipsi gaudentes
sine ullo periculo transierunt. Cum autem
ad civitatem Pragam venisset tam
sceleris corpore carcere quem eum ubi ipsa
tunc esse nequit immobilis linc
et per tremorem nimium patefierent
se vinculis solutus captivus liberum
abiit exivit.
Michael prepositus paradisi quem
honorant angelici cives. hic
cotidie per eum orat animas sanctas
recipit et perducit in paradisum. Hic
inter angelorum primus signifer Christi
in voce angeli Michaelis sur-
gunt mortui et cetera et alia in
signa in die iudicii presentabit
et id magnus honor ei. Ga-
briel Danieli revelat misteria
per eos Christi nativitatem votum
et mentum prenunciat. Mariam re-
venit in Nazareth salutat
modum plene edocet ut ex deo
celis per quem forte fortior devinci-
tur et merito fortitudo dei dicitur.
Raphael Tobiam comitatur uxori
copulat tecto prestans medicinam
unde ipse merito dei medicina vo-
catur. Sunt hii et omnes angeli pre-
sentia dei semper solliciti. voluit deus
ab eis spiritale officium fieri
ut una devocio et eorum id sibi
nunc rideret. Iam pro Michael
memoria et omni angelorum primo
in monte Gargano cepit. Hec
erat in Campania per dives
quidam Garganus nomine a quo
mons vitam nomine quodam
eventu accepit quo cum thaurum
suum qui oberraverat diu quesi-

vit invenit in vertice montis stantem
videret arrepta sagitta ferire
petivit. Illa autem retorta ipsum
mittentem percussit. Episcopus super hoc
consultus triduanum indixit ie-
iunium ut deus ei ostenderet quid ibi
fieri vellet postulabat. Et ecce
angelus domini Michael in visione
episcopo apparens ait. Ego sum Mi-
chael archangelus assistens
ante conspectum domini qui locum istum in solo
et sibi ut me esse eius custodem
monstrarem omnes gentes me fa(vente)
ut quare defensus est a sagitta
et loci violator percussus. Hac
revelatione compertum est in eodem
loco et Michael archangelus
recipit in honorem nulli nisi ipsam
cripta ab angelo firmam per
licuit quam fons orabant. Et ipse
Beneventum bello ut beneventa-
nos et Sepontinos neapolitanis
bello lacessitis cepit. Tunc episcopus
Sepontinus triduanum ieiunium
suis indixit et angelus domini ap-
paruit ei in sompnis dicens
Quarta tercia die tunc exire ad bellum
et audacter procedere in ore
dei nobis confidite videbimur
hora quarta illa adveniente in cacumi-
ne montis Gargani tremuit
et caligo montis cacumina ob-
duxit. Crebris ergo fulguribus
cadentibus paganum in fugam
conversi per ferro percussi quia
celesti perterriti sunt. Post autem
cum Garganum pervenit orans quod
angelus domini per exercitus pugna-
ret ubi super sacerdotum sepe
monti cacumine eundem sit

ad dominum quasi Sepontini vero
domum reversi cum votivis gratiis ad
templum referrent ecce vestigia
hominis vident marmori impressa Ag-
noscunt Michaelem ibi sui adven-
tus reliquisse vestigia Tunc
in ultra dubitatio Sepontinis incidit
quid agendum esset si intrare si dedi-
care deberent ecclesiam Unde collatione
facta ad orientem illius loci construunt
in honore beati Petri apostoli basilicam
Tunc festines domum episcopum quid
super ipsis esset agendum consulunt
Ille vero de hoc divinum responsum expe-
dire consilium Triduano igitur
peracto ieiunio angelus domini
Michael Sepontino episcopo apparens
ait Non est vobis opus dedi-
care ecclesiam quam ego dedica-
vi ipse enim qui eam condidi etiam
dedicavi Vos autem intrate
et me astantem pro patrocinio pa-
bus locum frequentate et crastina
die missam celebrate meum
est ostendere quod per memetipsum
locum consecraverim Adveniunt
mane cum oblationibus et precum
instantia et ecce aperiunt
basilicam magnam ad quam
patet accessus per fides ... aut
magis porticus ad aquilonem
Erat ibi altare rubeo pallio
tectum ipsa autem domus angulosa
non in morem humani operis e-
rectis parietibus sed quasi spelunce
Erat etiam culmen
diverse altitudinis quod hic ver-
tice illic manu hominis tangi
posset quo deus non querit
tantum ornatum operis quam mentis

Missa igitur celebrata quique cum gau-
dio redierunt ad sua Episcopus autem
ministrorum sacerdotum officiis et man-
sione constructa ibidem cotidianum
missarum et psalmorum cursum ordine
congruo iussit celebrari nullus
tamen ibi nocturno tempore presumit
intrare sed aurora illustrata ibi matu-
tinales cantant psalmos Ex
ipsis autem saxis guttatim aqua dulcis di-
labitur que suavis est gustu et salu-
bris tactu ubi multa fiunt cotidie
miracula Non multo tempore post
hec papa Bonifacius Rome ecclesiam
in honore sancti Michaelis constructam
dedicavit et eadem die in honore
celestium virtutum solempne esse
iussit Basilica de Michael fecit
in monte qui dicitur Tumba in mari
ubi certis horis mare siccatur
accessum prebens Michael ad ecclesiam
et certis aliis horis refluit et in-
cludit ubi pregnans mulier
ex devocione adveniens inter
undas legitur peperisse et sit in
illo partu ab archangelo Michae-
le sine lesione liberata

Jheronimus in Dalmacia a patre
Eusebio natus prime vero etate ...
suscepit discipulus Donati et
victoris liberalibus studiis floru-
it post hec divinis incumbens Jheru-
salem et vitam beatissimorum ... probatissi-
morum ... Antiochorum
... penalibus ... ipsis
... laudis
... regnum celorum ...
... libros ... gentilium le-
git Illa ... media nocte post
... ordine ... pro

prius latinas libros scriptas in
manibus lune ac odorem ob situ-
mato febris valida eum invasit
attenuavit et debilitavit
ut iam mori putaretur. Cum pararentur
exequie raptus in spiritu ante
tribunal iudicis et interrogatur
cuius conditionis esset se christianum se esse respondit.
et ille qui presidebat dixit men-
tiris non es christianus sed ciceronia-
nus. Tunc accesserunt quidam
et flagellis eum verberare cepe-
runt. Ille autem clamavit miserere
mei domine miserere mei
domine. Si amplius libros gentilium
legero te negabo. Et sic in hoc
sacramento dimissus rediit et
sanitatem recepit. Iheronimus
ergo rome cardinalis presbiter et ab omnibus
summo sacerdotio reputatur dignus.
Sed inde eum clericorum et monachorum
quorum vitam reprehendit illi il-
ludias parabant. Igitur iheronimus
roma exulans perrexit et ad grego-
rium constantinopolitanum episcopum
ibi qui tunc primo sub disciplina
studiis litterarum intendit in-
de peregre in syriam hic loca
deserta lenis adiit ubi per
quadriennium monachus rigore
perfecte se totum tradidit. Te-
gebat saccus membra et cutis
autem alba colore ethiopis
attraxerat. Erant sibi lacrime
panes die ac nocte. terra
nuda tunc in nocte dormiebat.
Tacebat de cibo non est
dicendum. Cum etiam languentes
aqua frigida uterentur et coctum
aliquid accepisse luxurie sit.
in hys ac omnibus vitiis se velle
putavit deliciis. Pallebant quoque
membra ieiuniis. Mens estuabat
desideriis in frigido corpore in
carne premortua sola libidinum
pullulabat. Precedia carnis
rebellem domabat. Ipsam cellulam
quasi cogitationum conscium horrere
sibi irat et rigidus deserta
penetravit in rupe quaque
quasi carceris ergastulo se locavit
ubi sepe choris angelorum se
interesse putavit. Post hec in
quadriennio bethlehem rediit
duxitque bibliotecam quam sibi sum-
mo opere condiderat et omnes
frequentabat et in pelice papa
suppliciis. Post ea igitur discipuli
viri religiosi cum in eius tugu-
rio latitante sedulo venerunt.
Post hec affluencium tibi ad
portam querere ad orientem
locum sibi paravit. Hic autem cum
esset hiis diebus rome et quos
attingens vir eloquentissimus
qui diceretur theodorus episcopum
rogavit eum ut sanus cum scriptis
sepius visitaret et in sanis consilio
minimis se exhiberet. Iam enim
latinus grecus et hebreus pe-
ritissime litteris cuncta volumina
hebreorum que continebantur indi-
cat in latinam linguam transtulit.
De statuenda sue vite quedam
enodavit. Sed quantum difficul-
tatis sustinuerit cum post curso
nis aliorum et latinorum anima
in alphabetum qui a principio
assumpserat quo labore tibi
stridentium ac anhelantium

quis puerulus in puerili etate meditatus sit. Hec eos dispensavit expecipue in lingua caldea sudatur. Sic ut ipse fatetur calcatum sinonem vix legit vix intellexit nunquam vix sonuit. Demum in tantam scripturam transtulit et translata fideliter exposuit. Nullum laborem iuxta fugit tantum autem lassitudine fatigatus est ut etiam in lecto iacens funiculo trabe suspenso supinis manibus erigeret ut sibi officium monasterii peragere posset sicut habetur. Hostes hereticos dei hostes Helvidium Pelagium Jovinianum et ceteros multos scripturis cum studiis firmavit. Spiritualiter autem ipse triphenis vivit ordinatio sine consummatione. Octogesimo octavo etatis sue anno expiravit in domino et sepultus in Bethlehem nunc autem Rome.

Remigius regem et gentem Francorum ad fidem convertit. Dicebat enim rex Francorum nomine Clodoveus erat gentilis. Uxor eius christianissima que virum ad fidem inducebat. Cumque sed nequibat. Nam cum filium genuisset ipsum baptizari voluit sed rex omnino prohibuit. Illa autem cessare non valens tandem vix a rege obtinuit et filium baptizavit. Mox dum baptizatus esset subito defunctus est. Cui rex ait. Nunc apparet quod Christus vilis est deus qui eum per quem fides eius sublimaretur reponere in vita conservare non potuit. Imo in hoc a deo meo valde me sentio diligi quia primum fructum ventris mei ipsum recepisse cognosco quia regnum sine fine meliorem meo filio largitus est. Concepit igitur iterum et filium alium peperit quem sicut primum cum multa instantia baptizavit et ecce subito infirmari cepit ita quod de eius vita desperaretur. Dixitque rex uxori. Vere debilis est deus tuus qui nullum in nomine suo baptizatum conservare potest. Nam si mille genueris et omnes baptizaveris omnes similiter peribunt. Sed tamen puer convaluit et sanitati receptus est ita quod post patrem regnavit. At fidelis mulier virum suum ad fidem inducere conabatur sed ille modis omnibus resistebat. Qualiter autem ad fidem conversus sit in alio festo quod est post epiphaniam domini dictum est. Volens autem predictus rex Clodoveus beato Remigio dare tantum quantum ipse circuiret dum ipse meridie dormiret sibi daret quod et factum est. Sed cum quidam molendinum suum haberet infra fines beati Remigii molendinarius ipsum dum circuiret indignanter repulit. Cui dixit Remigius. Amice non sit tibi durum ut hoc molendinum simul habeamus. At ille cum eum reiecisset statim rota molendini in contrarium verti cepit clamavitque post sanctum Remigium dicens. Serve dei veni et habeamus simul molendinum. Cui ille. Nec mihi nec tibi. Statimque terra aperitur et molendinum penitus deglutivit. Previdens autem Remigius famem futuram in villa bladi cumulos congregavit. Inebriati

rustica sciens per famam deridentes ig-
ne supposuerunt. Quod ille audiens
illuc venit et prae frigore ut erat senex et
vespertinum tempus se calefacere cepit
et tranquillo corde dixit: Semper
foris bonus est vapor. Qui hoc fecerunt
posteri eorum viri inguinaria libidine rup-
ti, feminae gutturosae erunt, quod sic
in illa terra evenit quousque per Karolum
sunt dispersi. Notandum autem quod illud
festum sancti Remigii quod agitur in mense
Januarii est festum de felici obitu
ipsius. Illud autem quod dicitur de eius sancti
corporis translatione. Cum enim corpus
eius post obitum ad ecclesiam sanctorum
Timothei et Apollinaris cum feretro
deferretur, sentiens ecclesiam sancti Christofori
cepit adeo ponderare quod nullatenus
moveri potuit. Tandem coacti ro-
gaverunt dominum ut eis ostendere
dignaretur si forte in illa ecclesia sancti
Christofori, ubi mille sanctorum reliquiae
quiescebant, sepeliri vellet; statimque cor-
pus levissime sustulerunt et ipsum
ibi honorifice posuerunt. Cum ibi mul-
ta miracula fierent, ecclesiam amplia-
verunt et cum cryptam retro altare in
effossam corpus ibi reponere vellent
moveri nullatenus potuerunt. Cum
autem in orationibus pernoctarent, circa mediam
noctem omnes praeter custodes dormivissent, in cras-
tinum sub kalendis octobris invenerunt
sepulchrum cum corpore sancti Remigii in
illa crypta ab angelis deportatum,
quod iterum post longum tempus in sepulchro
de crypta in eadem die cum capsa
argentea translatum est. Floruit
circa annum domini quadringentesimum
nonagesimum.

De sancto Leodegario

Leodegarius cum omni virtute
polleret, exigentibus eius meritis me-
ruit in pontificem promoveri.
Cum autem Clotario rege decedente cu-
ram regni gereret, principes voluntate
Dei et principum consilio Childericum
fratrem Clotarii adolescentem valde
idoneum praefecerunt in regem. Sed Ebroinus
Childericum ipsius Childerici germa-
num praeficere intendebat, non ut ipse regnum
commodum sed ipse de patria ejectus
et ab omnibus odiosus iram regis et
principum verebatur. Timens igitur
Ebroinus licentiam a rege petiit
et in monasterium se contendere
et fratrem suum Theodericum ne contra
regnum aliquid moliretur in custodia
detinuerunt. Sanctitate et prudentia episcopi
pace mirabili omnes gaudebant.
Sed post aliquid tempus rex malignorum
consilio depravatus in tantum invidiam
eum habuit quod occasionem quaerens mortis
eius attentius insurgebat.
Sed episcopus blande ferens et omnes inimi-
cos suos et amicos amplectens
egit cum rege ut in die paschae in
urbe cum ipse praesentialiter celebraret,
et etiam in illa die nuntiatum est
ei quod rex in illa nocte disposuerat de
morte eius et fraude perire debe-
ret. Et ille nihil trepidans sed
illa die cum rege in mensa communicans
pleniter sic fugit et in Lu-
xoviensi monasterio domino serviens
etiam Ebroino qui in monasterio
latitabat in tali fedula concordia con-
iunxit. Postmodum rex moritur
et Theodericus in regnum subli-
matur, quapropter Leodegarius ipsi-
us precibus et lacrimis motus

et ablatus in exilio compulsus ad sedem
suam rediit et ebroinus pariter
expoliatur et regis senescalli
ordinatur. Qui licet prius fuerit ma-
lus tamen postea peior fuit totisque stu-
diis leodegarium occidere intendebat.
Cum illis igitur militibus qui eum cape-
rent cum sanctus leodegarius compulset
eorum fieri cedes dum in hostem po-
tius de urbe egrederetur at illi
ab eo caput ipsius statim oculis
eruerunt. Post biennium beatus
leodegarius cum fratre suo garino
quem ebroinus exulaverat in pa-
latium regis est adductus cum ad
irrisionem ebroinii perstitisset et
sapienter respondisset. Neque ille [illegible]
garinum lapidibus obrui statim
precepit sanctum vero die nudis pedibus
per piscinam fluminis sibi acutissimos
lapides de torrente deduci et
audiens quod inter tormenta deum
laudaret linguam eius abscidit
et per hunc modum cuidam custodi tradidit
ut ipsum novis suppliciis reserva-
ret. Ille autem usum loquendi non perdi-
dit sed predicationi et exhortationi
prout poterat vacabat perdurans.
Qui cum ille ipse et ebroinus er-
rant vivit magistrum. Lux autem in mo-
dum in modum corone super caput
eius descendit quam cum multi vidis-
sent quid hoc esset ab ipso episcopo quesi-
erunt. At ille se in oratione pro-
stratus gratias deo retulit et omnes
astantes ut in melius vitam mu-
tarent ammonuit. Quod ebroinus
audiens et invidens nullius questi-
onis supplicationibus ipsum decol-
lari mandavit. Sed igitur ipsum

duxerunt ad eos. Non est iste episcopus
fratres mei dimittamus nos sanguinei
sed implere desiderium eius qui nos
misit. Ad hec tres illorum sunt com-
puncti adeo quod ad pedes eius proci-
dentes veniam precabantur. Quartus vero
cum eum decollasset protinus a demone
arreptus et in ignem proiectus vi-
tam miserabiliter finivit. Biennio
expleto ebroinus audiens corpus
viri innumeris miraculis illustrari
invidia commotus in media nube
illuc misit ut an sic se haberet
videns inveniret. Miles autem superbus
et arrogans cum illuc venisset calce
tumbam sancti excalcavit dicens moriatur
qui mortuum miracula posse facere
credidit. Mox ille arreptus a demone
et spiritus moriens morte sua sanctum
amplius glorificavit. Ebroinus audiens
ebroinus amplius invidia torquebatur
et famam sancti extinguere volebat
sed in ira permanens cum suo gladio
necatur ipse vero occiditur. Passus
est circa annum domini sexcentesimum
octogesimum.

Apud autissiodorum natus
fuit sanctus germanus episcopus qui nobilis
vivens doctrine et moribus cla-
ruerunt qui ad affirmandam fidem
gratie celestis britanniam veniret
inductis omnibus gallicanorum sacerdotum
compulsus adiuncto sibi lupo trecas-
sinis civitatis episcopo. Siquidem
heresis fidem pelagiana brito-
norum feda peste maculaverat.
Dum ad medium iam iter cum gallico
britannus usque tenderent sedis
flatibus fieret libere vinculo [illegible]
ventorum contra impetus celo

dieque nox nubium tenebris obduxit. Et cum ipse pontifex fractus corpore lassitudine atque sopore resolutus navi incumberet, tunc sanctus Lupus omnesque turbati excitant seniorem, qui cum constantia Christum invocat et assumpto in nomine Trinitatis levis aque aspersione fluctus sevientes opprimit atque tranquillam serenitatem reddit. Desertis vero spatiis pelagi optati litoris sacerdotes Dei quiete potiuntur. At mox Britannorum insulam opinione predicatione virtutis sue impleverunt, ita ut passim et fideles catholice firmaret et depravatis viam correctionis agnoscerent.

Interea quidam tribunicie potestatis filiam decem annorum cecam sacerdotibus offert curandam, nec mora beatus Germanus plenus Spiritu Sancto adherentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquiis collo avulsam manibus comprehensam in conspectu omnium oculis applicuit, que statim lumen recepit.

Dehinc vir Dei dum aliquamdiu uno loco infirmitatis teneretur, in vicinia qua manebat casulis exarsit incendium. Sed hospitium illius viri expavescentes flamme, hinc quoque aspecta tangentes transiliunt, et inter globos flammantis incendii incolume tabernaculum quod habitator inclusus servabat emicuit, et exinde ipse nihil in incendio debilitatis fuit. Pater adhuc quadam nocte candidis induto vestibus videt sibi adesse personam, quam manu extensa iacentem videt attollere, eumque consistere firmis vestigiis imperabat, post quam horam ita fugatis doloribus recepit pristinam sanitatem ut die reddito itineris laborem subiret intrepidus.

Et bellum Saxonum Pictorumque adversus Brittanos eo tempore iunctis viribus susceptum virtute divina retundit. In tempore quo Germanus dux belli factus non tube clangore sed clamore alleluia totius exercitus voce ad sydera levata hostes immanes in fugam convertit.

Compositis vero in insula rebus diu moliuntur pontifices suis ut tranquilla navigatione suorum desideriis felix occurreret eos reverteret. Nec multo post tempore interponitur et de insula Pelagiana pravitatis iterum paucis auctoribus dilatari, rursusque ad beatissimum virum preces sacerdotum omnium deferuntur ut causam Dei quam prius obtinuerat tueretur. Namque adiuncto sibi Severo totius sanctitatis viro qui erat discipulus beatissimi patris Lupi et tunc Treverensis ordinatus episcopus gentibus verbum Dei predicabat mare ascendit et tranquillo navigio Britanniam petiit, expulsisque pravitatis auctoribus ex omnibus sacerdotes ea que venerant pravitate dixerunt.

Post hec Germanus pervenit ad Ravennam pro pace Armoricane gentis supplicaturus, ubi a Valentiniano et Placidia matre ipsius summa reverentia susceptus, post aliquos dies migravit ad Christum cuius

honorifice corpus agrippine coloniam
cum vicinis opibus suam deferret
ad urbem.

Gloriosa sanctorum martirum ewaldorum
memoria festiva replicatione
celebris commendat nobis seriem sui
natalis. Hec sancta geminatio que de
nomine in dei cultum certavit ydemptitatem
sortita prodit martirii palmam triumphantem
immortalia. Fuerunt duo presbiteri
ewaldi eque re unanimore devo-
cionis fervencia pares colore quali-
tate tamen dispares ut unus albus
alter niger diceretur ewaldus. E vici-
no propinquiores scilicet ipsos ferentes
adeunt satrapes quos non solum
mentis dulcitate ad fidem compere-
bant verum ab illis flagra mortem
perpeti parati erant. Scilicet ipsos hos-
tia deo placentem in odorem suavi-
tatis offerre nitebantur. Deprehende-
bant. Nam illi ut viri in caritate
radicati fundati inter gentes rebel-
les eciam terminos transire ac primus
villici cuiusdam hospicio suscepti
nerant: sunt causis morandi docto-
res super postulantes quibus primus
satrapa videlicet illius dominus conce-
deret iniciam aptatem dignum se
eciam illam primo prebebat.
Cum igitur sacris vasis ac tabula
altaris vite divine cotidie ipsis
rebus divino misterio concurrentibus
sacrum deprecantes officium salutis mis-
sarum solempnia celebrarent,
barbari ignorantes nova
religionis usum extimuerunt ut si
hiis credentibus obsecrantes sa-
trapam suum adire prevenirent
ad ultimum vite vincens cum omni
tum ipsos consequente ac psallente
compellerent. In fidei que certantibus deo
bolite dulcitatis fertur in amantes
sceleris gumentat conveniens diurne
inmolacionis misterio captum dantes
cum violencia invadunt sacrilegi persequunt
ipsos quidem diripiendo et leviter tunc
tangendo album velocius gladio mu-
tilare nigrum ac ewaldum suppliciis
longioribus excruciatis membris nullatenus
discerptis interimere persequentes.
Hos itaque peremptos et inimicos
pro iudicii stimulis excitanti
homicide sceleratissimi ut potius
facinoris sui mortis conducentes
gremio suo hospitium corpora in renum
proiecerunt. Que mira splendida te-
neritatis hora ipsis instabat
quod de eadem lumen consolatur in
tenebras ex summa descendit non
ex vo consilium est divini. Unde et cla-
rus dux sanctos amittunt vi-
cos corpusque nomine et memoriam
sollemniter exornarie quod potuerit

Franciscus servus et amicus
altissimi in civitate assisii
ortus et negotiator effectus
fere usque ad vicesimum etatis sue
annum vane vivendo consumpsit,
quem dominus infirmitatis flagello
corripuit et in virum alterum
subito transformavit ita ut iam spiritu
prophecie pollere cepit. Paupertatem
autem tam in se quam in aliis adeo dili-
gebat ut paupertatem suam dominam
vocaret. Si pauperiorem se quempiam
videret protinus invidebat et se
ab alio vinci timebat. Nam
dum die quadam pauperculum quendam
obvium haberet ait socio suo

Regina vero caritas intulit nobis
huius inopia et nimia paupertate
plenum resplendit. Nam per mensis di-
versis divitiarum paupertatem elegit
esse amplius voluerit in isto. Cum
ad civitatem assisii devenisset, ubi
bellis intestinum commotum fuisset, vi-
dit vir dei de burgo sancti tamen illam
demones exultantes vocavit quendam so-
cium suum nomine silvestrum dixit ei:
Vade ad portam civitatis et demo-
nibus ut civitate exeant ex parte
omnipotentis dei precipe. Cum festina-
ret ad portam vehementer clamavit
ex parte dei et iussu patris mei fra-
ncisci discedite demones universi.
Brevi ad modicum omnes cives ad
concordiam redierunt. Miraculis
multis in vita sua claruit. Nam
panes ei quod benedictum oblatum
multos infirmos quibuslibet sanitate
aquam in vinum convertit et inde eger
quidam gustans pristinam sanitatem rece-
pit et multa alia miracula fe-
cit. Cum vero ad dies appropinquasset
extremos loquitur infirmitate confectus
super nudam humum nudus se poni
fecit. Fratresque omnes ibidem
assistentes ad se vocavit et manus
singulis imponens omnes in persona
benedixit et instar cene domini
singulis buccellam panis divisit.
Invitabat ut mos fuit eius
omnes creaturas ad laudem dei. Ita
et mortem ipsam cunctis terribi-
lem et exosam hortabatur ad lau-
dem eius. Letus occurrit ad suum
invitabat hospitium dicens: Be-
nevenias soror mea mors.
Ad extremam igitur horam veniens

dormivit in domino. Cuius animam fr-
ater vidit in modum stelle similitudine
in quantitatem solis in splendore. Cum
multi fratrum nomine augustinus in
extremis laborans in hora iam ultima
positus cum diu loquelam amisisset locu-
tus exclamans dixit: Expecta
me pater expecta ecce iam venio
tecum. Querentibus fratribus quid dice-
ret: Nonne videtis patrem meum
franciscum qui vadit ad celum, et
statim in pace obdormivit
et patrem secutus est et ambo quie-
verunt in pace.

Gloriosam huius diei sollempni-
tatem exultabilem nobis
fratres karissimi beati confessoris marsi co-
memoratio reddit. Dignum quippe
est ut de sempiterna eius nos modo
gloria gaudeamus de cuius etiam gau-
dio caterva angelorum cum omnibus sanctis
choris exultat. Quo enim non
summo in terris gaudio hodier-
num diem celebremus cum enim et in
celis angelis festum est. Ita
minus dignitate hodie beatus mar-
sus dignam laborum suorum premia
recepit. Hodie de convalle lacri-
marum ad gaudium eterna migra-
vit. Hodie e terris ad paradi-
sum transiit. Hodie ex [illegible] tribu-
lationum turbinibus est in consortium an-
gelorum. Hodie depositis corpora-
libus exuviis stolam immorta-
litatis a domino christo accepit
investitam. Hodie de ergastulo
carnis celeste solium penetra-
vit triumphans ascendit. Itaque
dilectissimi confessoris ubique
christianus de tanti confessoris

gloria quam debeat de celestia nobis
cum spiritalibus est et uberius letan-
dum quam cum meliori vita [illegible] letitie
[illegible] [illegible] expugnationem possidemus
Decet enim ut ubi gloria maiestatis eius
esset hunc ibi quoque in die quo intravit festa
eius [illegible] celebraretur
[illegible] propter quod [illegible]
in domino exultare et [illegible] beatum
[illegible] agere debeamus [illegible]
patimus [illegible] alibi [illegible]
consolatus [illegible] ad celum recep-
tus nobis per [illegible] potius [illegible]
[illegible] dixit et sunt [illegible]
[illegible] Denique ut contra
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] reliquias [illegible]
[illegible] ut [illegible] eorum [illegible]
rit penes ipsos de eo scriptum
habet in quo tota vite et
[illegible] eius hystoria continebatur.
In patientia vestra possidebitis
animas vestras. Secundum vero est
quod plerumque evenire patientibus
solet ut eo quidem quo adversa
patiuntur vel contumelias audiunt
nullo dolore pulsentur et sic
patientiam exhibeant ut custo-
diam cordis innocentiam
[illegible] sed cum post paululum haec
ipsa que pertulerunt ad memori-
am revocant igne se vehemen-
tissimi doloris inflammantur
[illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible]
[illegible] acrius dolent
[illegible] [illegible] iniurias [illegible]
[illegible] non potuit. Huic [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fortiter

perculisse videant que quia in ipsa
iniuria [illegible] non potuit
ab ore clamare intus recedens
in secreta cogitatione [illegible]
quod [illegible] et quod publico bello
perdidit ad exhibendas occultas
insidias convertitur. [illegible]
[illegible] ad [illegible]
et [illegible] et iniuriam
[illegible] ad memoriam reducunt [illegible]
[illegible] sibi illata sunt vehementer
[illegible] nullo [illegible]
[illegible] Et quia [illegible]
[illegible] [illegible] ut
plerumque [illegible] se
[illegible] post
victoriam [illegible]
[illegible] non reddidisse [illegible]
[illegible] et [illegible]
occasio [illegible] querit

Marcus papa natione
romanus ex patre Prisco sedit
annos duos menses octo
dies viginti. Fuit temporibus
Constantini augusti et Nepoti-
ani et [illegible] consulum. Hic constituit
ut episcopus Hostiensis qui consecrat
episcopum urbis Rome pallio uteretur
et ab ipso papa consecraretur.
Fecit institutum de omni ecclesiastico
ordine. Fecit etiam duas basili-
cas unam in Ardeatina ubi re-
quiescit et aliam intra urbem.
Fecit quoque [illegible] ordinationes
duas per mensem decembrem
presbyteros per diversa loca quindecim
diaconos septem episcopos vigi-
ti octo. Sepultus est in cy-
miterio Balbine et cessavit
episcopatus dies viginti

Sergius et bachus ho-
noribus sublimati in pa-
latio maximiani clari
habebantur nam et sergius erat
primicerius gentilium schole
[illegible] qui apud imperatorem
accusati quod essent christiani vo-
cati sunt ab imperatore ut sa-
crificarent iovi et de sacrificiis
oblatis cum eo gustarent. In-
gressus imperator templum gusta-
vit de sacrificiis et circumspici-
ens non vidit sergium et ba-
chum neque enim ingressi fuerant
templum. Ad quos (?) milites vinctos
de astantibus et iussit eos in-
troduci quibus dixit. Ut michi
videtur cum estis deorum inimici
accedite ad aram magni iovis
et sacrificate et de sacrificiis
eius mecum manducate. Responde-
bant sergius et bachus. Nos enim
regem eternum unum in celis habemus
christum filium dei huic offerimus
per singulos dies sacrum vivumque
sacrificium atque nobile. Culturam
lapidum ac et ligni non ado-
ramus. Imperator autem indignatus
iussit exutos clamide eos in-
dui muliebri colobio et per
mediam civitatem ad palatium per-
trahi cathenis in cervicibus positis
et cum pervenissent ad palatium
dixit eis imperator. Scelestissi-
mi quia quem colitis christum fa-
bri filius fuit et atque impure
legitime sicut adulterio
fuit natus cum peterent. Cum mili-
tes viderunt. Eos imperator
nam quem colimus verus deus est et

unum eternum qui celum fecit et terram
et que in eis sunt. Amplius gau-
dens persecutoribus eorum imperator
maximianus iussit eos antio-
cho duci tradi ut compellerentur ad
sacrificandum qui relegaverunt eos
cippo et sero mane sedit in
pretorio et adducti sunt cum illi
sergius et bachus et cum bla-
diciis et minis eorum corda a
proposito revocari non possent. beatum
sergium quidem iterum iussit in
custodia recipi bachum vero
cetu nervis crudis tam-
diu cedi quousque cedentes lassi
deficerent. et sub cedentibus
victis (?) gloriosus in confessione
christi toto corpore dilaniatus emi-
sit spiritum et relicto cum illis et
feris abiit antiochus. Hoc christi-
ani furtim venientes tulerunt
corpus eius et sepelierunt in
quadam spelunca. Sequenti vero
die beatus sergius educitur de
custodia per civitatem antiochie
cum urbs eum flectere non posset per-
mo continuis ferreis clavis cum
vestiri fecit et [illegible]
bus ante se currere. Postmodum
in posito sero mane videns
decollari iussit quem christiani aut-
em eodem loco sepelierunt. Post
ea in proposito beatum bachum a
loco quo tumulatus fuerat ele-
vantes honorabiles viri in
loco iuxta sanctum sergium posue-
runt. Marcelli denique et a-
pulei eodem die colitur festum
qui quidem primum adheserunt sy-
moni mago unde videntes

mirabilia que dominus operabatur
per apostolum suum petrum et ut a
symone dixit ut apostoli scripserunt
dixerunt. Post martyrium autem
apostolorum congressione christi et christi
dilectam martyrii coronam repor
tauerunt et sepulta sunt non
longe ab urbe roma.

Dyonisius ariopagita
a beato paulo apostolo ad
fidem christi conuersus fuit qui ario
pagita a vico ciuitatis in quo
habitabat dictus fuisse dicitur.
Ariopagus enim erat vicus
martis in quo scilicet erat templum
eius. Athenienses enim singulos
vicos denominabant a diis quos
colebant. Et vicum in quo cole
bant martem vocabant ariopagum
quia ario dicitur martis et a singulis
diis sic singulos vicos de
nominabant. Ariopagus autem erat
vicus solempnior quia ibi erat
curia nobilium et scole libe
ralium artium. In hoc igitur vico mo
rabatur dyonisius maximus
philosophus qui ob plenitudinem diui
norum nominum et sapientie
theosophus id est dei sapiens
dicebatur. Erat et secum apollo
phanus eius conphilosophus. Ibi e
rant etiam epicurei qui po
nebant hominis felicitatem in
sola corporis voluptate et
stoyci qui in sola animi virtute.
In die igitur dominice passionis
cum tenebre super terram fuissent uni
uersaliter tunc philosophi qui erant
athenis non potuerunt huiusmodi
causam in naturalibus

inuenire. Non enim fuit naturalis solis
eclipsis, quia luna erat distans a sole et remota
ad solem. Eclipsis vero solis in con
iunctione solis et lune. Luna
autem tunc erat quintadecima et in
ipsa distantia a sole. Eclipsis lu
naris non aufert vniuersis terre parti
bus per tres horas durare non
potest. Sed ut illa eclipsis lumen
abstulerit vniuersis partibus terre
patet ex eo quod lucas euangelista
hoc dicit et ex eo quod vniuersitatis
dominus patiebatur et ex eo quod fuit
apud eliopolim egipti et ex
eo quod fuit rome. Huius etiam
meminit idem dyonisius ad po
licarpum loquens de se et apolli
phano dicens: Ambo apud elio
polim tunc pariter et constantes
inopinabiliter soli lunam incidere
videbamus. Non enim erat coniunctionis
tempus. Et rursus ipsam a nona
hora usque ad vesperam ad solis
diametrum supernaturaliter restitutam.
Eclipsim autem illam vidimus ab ori
ente incipientem et usque ad so
larem terminum peruenientem, per deinde regre
dientem et rursus non ex eodem de
fectus et purgationem sed e contrario
secundum diametrum factam. Aut
dyonisius cum apollophano vo
te astrologice discipline apud
eliopolim egipti perceperant
et postea inde rursus est. Tandem
philosophi ad hoc adducti sunt ut
dicerent quod deus nature pateretur. Alibi
tamen legitur quod dicerent aut ordo
nature vertitur aut elementa vin
dicant aut deus nature patitur et sibi
elementa compatiuntur. Alibi

legitur quod dyonisius dixerit Hec
nox quam novam miramur totius
mundi ad veram lucem adventum
significat. Tunc athenienses illi deo
aram construxerunt et supposito
titulus ignoti dei. Singulis
enim aris supponebant titulos
indicantes cui essent dedicate et
cum illi vellent offerre holocau
sta et victimas dixerunt
philosophi. Bonorum vestrorum non eget
sed fictis genuflexionibus ante
aram eius et supplicabitis ei
quia non querit oblationes pecorum
sed devotionem animarum. Cum ergo
paulus venisset athenis epy
curei et stoyci cum eo disserebant
quidam autem dicebant. Quid vult
seminator verborum hic dicere. Alii di
cebant. Novorum demoniorum
videtur annunciator esse. Adducen
tes igitur eum ad vicum philosophorum ut
novam doctrinam ibidem examina
rent dixerunt. Nova quedam
infers auribus nostris. Volumus
namque scire quid velint hec esse.
Athenienses ad nichil aliud
vacabant nisi aut dicere aut audire
aliquid novi. Cum igitur paulus
singula altaria perlustrasset inter
cetera ignoti dei altare
vidisset dixit eis paulus. Quem
ignorantes colitis hunc ego
annuncio vobis verum deum qui
fecit celum et terram. Deinde
dixit dyonisio quem tecis
intuens doctum in divinis vide
bat. Quis est ille deus ignotus
dyonisi. Cui dyonisius. Ipse
est deus verus qui inter deos
non est demonstratus sed nobis est incog
nitus et seculo venturo futurus et
perpetuum regnaturus. Et paulus.
Homo aut tantum spiritus est. Et dyoni
sius deus et homo est qui certe ignotus
sacro in celis est. Cui paulus. Ille
est quem predico qui de celis descen
dit mortem sustinuit et tercia
die resurrexit. Cum autem dyonisius
adhuc cum paulo disputaret tran
siit per viam cecus coram eis. Sta
timque dixit dyonisius paulo.
Si dixeris sic ceco. In nomine
dei tui vide et viderit statim cre
dam sed verbis magicis forte
forte nosti verba que habent hanc
efficaciam ego formam verborum tibi
prescribam. In hac igitur forma
dices ei. In nomine ihesu christi na
ti de virgine crucifixi mortui
qui resurrexit et ad celum ascen
dit vide. Et ut omnis suspicio
tollatur paulus dixit dyonisio
ut ipse hec verba proferret. Cum
quo modo sanctus dyonisius ceco
ut videret dixisset primus visum re
cepit statimque dyonisius cum
damaris uxore sua fidem recepit
et cum tota familia baptizatus
est et fidelis effectus. Itaque a
paulo per triennium instructus est
atheniensis episcopus ordinatus est ubi ille
predicationi insistens urbem civitatem
et maximam partem regionis illius
ad fidem christi adduxit. Hunc
paulus qui in tercium celum raptus
vidit revelasse dicitur. Iste dyo
nisius ... tempore beati clementis pape
intravit qui missus a beato
clemente parisius venit et

ibidem multos ad fidem convertit et
ecclesias multas fabricavit et
clericos diversi ordinis collocavit
Sed dyabolus hoc videns et videns
quod cotidie suum cultum decresceret
et multiplicatis fidelibus ecclesiam
triumpharet domicianum im-
peratorem in tantum commovit ad sevi-
ciam ut preceptum daret quod quicumque
christianum aliquem reperiret aut ipsum
cogeret sacrificare aut diversis
suppliciis cruciaret. Prefectus
igitur fescenninus contra christianos
missus a roma parisius beatum
dyonisium populo predicantem inve-
nit statimque caput colaphi-
zatum conspuitum derisum et loris
durissimis alligatum cum sanctis
rustico et eleutherio sibi pre-
cepit presentari. Sed vero quia duode-
cim militibus flagellatur deinde
magno pondere cathenarum
constrictus carceri mancipatur.
Sequenti die dyonisius super cratem
ferream supponitur extensus
nudus et extenditur ubi domino
decantabat dicens Ignitum
eloquium tuum vehementer et servus
tuus dilexit illud. Inde
accipitur et ad bestias fe-
rocissimas multo tempore ieiunio
excitatas proicitur sed cum in
eum impetum facerent sig-
num crucis eis opposuit et mansue-
tissimas eas fecit. De-
inde in clibanum mittitur
sed igne extincto nil leditur.
Cruci affigitur et diutius ibidem
torquetur. Inde depositus cum
suis sociis et multis aliis
fidelibus carceri mancipatur ubi
dum missam celebraret et populum commu-
nicaret dominus ei cum im-
menso lumine apparuit et panem
accipiens ei dixit Accipe hoc
care mi quia mecum maxima est
merces tua. Post hec iudici
presentati iterum novis suppliciis
mactantur et ante ydolum mer-
curii trium capita cum securibus
in confessione trinitatis plectuntur.
Statimque corpus sancti dyonisii se
erexit et caput suum inter bra-
chia angelo duce et celesti
lumine precedente per duo milia-
ria deportavit a loco scilicet
qui dicitur mons martyrum ad locum
ubi nunc sua electione et dei pro-
visione requiescit. Dum autem
infideles metuerent ne cor-
pora sanctorum rustici et eleutherii
sepelirent christiani mergi iusserunt
ut in secana mergerent. Matro-
na quedam nobilis vectores ad
prandium invitavit et illis oc-
cupatis sanctorum corpora furtim tunc
surripuit et in agro suo se-
pelivit secrete que postea perse-
cutione cessante inde sustu-
lit et corpori sancti dyonisii ho-
norifice sociavit. Passi sunt
anno domini nonagesimo sexto
etatis vero sancti dyonisii

Anno nonagesimo
apud coloniam gereonis
et victoris et sociorum
eius milites cccxviii et
unius legionis thebee cum
sancto mauricio ut supra
eiusdem decimatum numero anno

peremerunt. Maximianus trans
alpes iturus comperiens quod Ca-
rausius insidias contra romanum
imperium moliretur, misit ad
Rhenum per terram fluuium predic-
tum exercitus cum quibus duces
belli duces erant Gereon
et Victor cum sociis suis et
cum cccxviii legio sua exerci-
tibus multos infideles per-
sequentium Coloniam vestigia re-
periunt. Primo duos milites
Christi Cassium et Florencium cum
septem aliis eiusdem consortii vir-
iuxta Veronam ciuitatem que
nunc Bunna dicitur in terra ripa
consedentes. Rex cum cognouis-
set de orientali eorum presidio et
de professione fidei christiane cum
a superioribus non discordarent
in eodem loco decollati sunt.
Inde ad Gereonem sociosque eius
fama perueniens hortatus
ad tolerantiam suam in Agrip-
pine urbis campo martirum
persoluebatur. Quorum corpora cru-
entata carnifices per campos
ethereos in puteum proiecerunt.
Ostenditur locus ubi sanctus Gere-
on cum sociis suis truncatus est.
Sanguinis eius in petra spe-
ctaculum prebet. Unde et ipse locus
ab incolis ad martires [illegible]
seruat vocabulum. Deinde itaque
accessit cohors illa que Victorem
sequebatur ad locum ubi destina-
ta erat, properans venit ad o-
pidum Sanctorum quod ex maiori-
bus sedibus troya sive parua
troia nuncupatur. Ubique cum duce

suo castris in pratis vicinis ubi
posuit quos persequentes crudeli
milites ibi cum Victore duce suo
trucidauerunt, cuncti eos secre-
te fugam quorum corpora in locis pa-
lustribus submerserunt. Postea
Helena mater Constantini Gereonis
inuenit. Inuenta ergo sunt corpora ipsius
et sociorum eius templum ornatum
construxit ubi multa donaria
dominus per suos milites operatur. Ge-

Gereon, Victor, Cassius et
Florencius ex legione
thebea cum duce illius
Mauricius perierunt hoc ordine
passi sunt. Dyocletianus impera-
tor cum Maximianum Herculium
quem primo cesarem deinde au-
gustum fecit contra Gallias mit-
teret ei infinitum exercitum tradi-
dit in quo erat ex legio thebeorum
qui per Therosolimitanum episcopum
in fide imbuti armis bellicis
instructi Romam venerunt et
a beato Marcellino papa moniti
sunt eam inuicte quod fidem catho-
licam quam susceperant pugnaturi
sunt. Qui cum in Gallias pugnaturus
transiret, Maximianus cupiente
circa Romam ipsum cuilibet mutata
in prelia collecto exercitu sacri-
ficare sibi thebeos milites
incitauit. Gereonem Victorem
et alios eiusdem ordinis viros
Christi duces eos in exilium sibi
militesque Christi experimentes collo-
quium beati Marcellini romani
pontificis ab eo quos dominus in inun-
done milicie dispenseret legio-
nis gubernandos esse docuerat

dideriunt. Deinde maximianus augustus coadunato exercitu permixto tam fidelium quam infidelium contra alpium iuga bellum contra quosdam Gallie preparabat. Capto itaque ex certamine consilio quidam nobilis insidias quo christianum imperium molirentur quam cum persecutor constitutus fuerat provincie que est nunc occa- num ubi fuerant in sedibus et sedibus suis expulsi Gallorum et Saxonum confinia consederunt misit illuc per rem fluvius alveum preter [illegible] exercitus cum militari virtute nostrum ... incepit in quo tunc ... belli ductores legione victore Cassium et Florentium ... turme ... sequebantur. Interea Maximianus ferocissimus christiani nominis persecutor et ... agmine indignissimus ductor statuens ... alpium ... in loco qui dicitur Octodurum precepit ut omnes exercitus immolaret. Iam vero legione precesserat agmine et fidelium commeatus ... te ... corpus ... Ventum est ut numen sceleratissimi sacrilegii ... sanctissimus suis corporibus ... inviolata servaret. Ventum est ad locum constitutum Agaunum ubi copiosus ... exercitus qui pro religione ... iunctus ... Beatus Mauricius cum sua legione non ... iterum

ut commilitones suos ad summe certamina voluntatem in loco spiritalis exercitus secessit. Sed cum rex studiis bonorum exercitum ... presentione ... et plurimis ... tanti ... delectare non valeret precepit eam semel et iterum decimari et si adhuc qui remanerent ... esse mallent occidi illam beatissimam legionem ubicumque fuisset absque ullis indutiis iubet trucidari. Hoc sane laborum labore prius compertus ut quocumque plures occideret eo amplioribus spoliis se ditatum fuisse gauderet. Hec primum apud Agaunum ... ubi Mauricius militando ... exercitus agebat. Inde procedentium secuti vestigia reperiunt primarios milites Cassium et Florentium cum septem aliis sociis constantie virtute Veronam civitatem in riparum fluminis considentes aliosque cum eis quam plurimos eiusdem agminis ... satellites hos cum cognovisset de orientali fuisse presidio sentientes quod eos de professione fidei ... Cumque illi nec voluntate cordis nec ... ... multis capitibus in eodem loco pro Christi nomine simul ... ad ... legione eiusque socios trecentos viginti octo cum illo pro fide veritatis armatos persecutor nostre velox ... pervenit ... paululum ... cum militibus in campis Agrippine magne

cruciatus martirii gloriam sese
invicem cohortantes prestolantur. Cum
Ab hiis quinimo sevientes qui
missi fuerant a iudice nullum in
eis defendi vel a proposito declina-
ri voluntatem sed constantissimam
nominis Christi confessionem invenerunt.
Ibi beatus Gereon dux et martir
egregius cum illis regis eterni ver-
naculis contemptis omnibus que
ad huius vite delectationem possent
allicere semetipsum spontaneum
se obtulit hostiam vivam domino.
Iussum vero tortores sanctorum eundem
corpora cruentantes per capillos
platearum traxerunt et in puteum
quendam maximum proiecerunt. Mo-
stratur ac usque hodie in loco ubi
sanctus Gereon trucidatus est sangu-
inisque eius spectaculum et ipse locus
ad martires ab incolis acceptum
fuerat vocabulum. Hec interim dum age-
ret cohors illa que beatum victo-
rem comitabatur ad locum cui de-
stinata est properans pervenit ad
opidum Francorum quod ex antiquorum
suorum sedibus Troyam sive
Xanctum nuncupabant ibique cum
duce suo castra in pratis viren-
tibus posuit nec minus au-
daces illi cruentique milites
affuerunt. Perempto illic glorio-
sissimo milite Christi Victore cum
trecentis triginta commilitonibus
suis eorum corpora in locis palus-
tribus submerserunt. Tandem
onustus locupletum spoliis
cum exercitu reliquo iam centu-
rius ille fugiens sese in brigan-
tinam transtulit per viam quam

venerat lecti pro scelere commissi sub-
Kalixtus papa anno domini du-
centesimo vicesimo secundo sub
Alexandro imperatore mar-
tirium est passus cuius temporibus pars
eminentior urbis rome divino
incendio est concremata et sinis-
tra manus Iovis aurea lique-
facta. Tunc omnes sacerdotes ad impera-
torem Alexandrum venerunt pe-
tentes ut deum iratum sacrificiis pla-
caret. Dum igitur offerret subito
celo sereno in die Iovis
divino fulmine quatuor sacerdotes
ydolorum sunt mortui et ara Io-
vis concremata est et sol obscura-
tus est ita ut populus romanus fu-
geret extra muros. Audiens autem
Palmatius consul quod Calixtus
papa cum suis clericis trans Ti-
berim lateret rogavit ut
Christianos per quos hoc malum con-
tingeret ad civitatis purgationem
perimi deleret. Palmatius
imperatoris precepto accepto cum illuc
cum militibus pervenisset sed illic
primus excecatus fuisset tunc
Alexandro hec per nuncium intima-
vit. Tunc imperator iussit ut
die Mercurii omnis populus conve-
niret et Mercurio immolaret
ut ab eo super hoc responsa acciperet.
Quod cum fieret virgo quedam templi
nomine Iuliana arrepta a de-
mone clamavit: Deus Calixti
est vivus et verus deus qui nostris
pollucionibus est indignatus.
Quod audiens Palmatius
trans Tiberim ad urbem Rave-
nnatium ad sanctum Calixtum

accessit

accessit et cum uxore sua et fa
milia baptisari se fecit. Quod
audiens imperator cum ... crudeli
supplicio sentenciam edidit ut
verbis blandis eum moveret ex
eo quod rei publice plurimum neccessa
rius fuisset. Palmacio vero
in ieiuniis et orationibus perseve
rante venit ad eum quidam princi
pes quod si uxorem suam paraliticam
sanaret continuo crederet. Sed
cum palmacius oraret illa
sanata cucurrit ad palmacium
dicens. Baptisa me in nomine
christi qui tenuit manum meam
et allevavit manum meam.
Tunc calixtus veniens ipsam
cum viro suo et simplicio et
multis aliis baptisavit. Quod
audiens imperator iussit omnes
baptisatos decollari. Calixtum
vero quinque diebus sine cibo et potu
sedere fecit. Ille autem videns eum
amplius confortari iussit eum diebus
singulis fustigari demum per fe
nestram precipitari alligatumque
cum saxo in puteum precipitari
iubens. Asterius autem presbiter
corpus eius de puteo levavit
et ipsum in cimiterio calipodii
sepelivit.

De mauritania que est
prope affrice finitimus que
regionibus milites ab imperatore
inter frequentes gallorum simul
cum evocati in galliam navi
gio venerunt quorum ibi simul
trecenti sexaginta pro fide
catholica trucidati cum beato
gereone et eius sociis ...

corpora decem et venatorem pre
cium elegerunt. Post hec maxim
ianus augustus receptis in ytalia
suadente dyocletiano ut cum ipso
se exueret i[n] ... hec imperiis
purpuram simul imperium que se ... tyran
nide usum deposuit et vice sua
constantinum virum nobilissimum ytalie
affrice et gallis augusti esse
constituit. Galerio vero cetere provincie
delegate sunt. Sed constantinus gal
lis hispanis que contentus has
magna consuetudine gubernabat
et cultus dei multis molestiis
infestabat. Cumque ipse adhuc vivere
te maxiano in britannia diem
obiret constantino filio suo
christiane religionis cultori precipuo
primatus cesaree reliquit regiminis
qui confortatus in christo domino regni
romani monarchiam per bella
maxima obtinuit. Basilice nunc
sue helene honorandi et subli
mandi sanctorum martirum sepulturas
suas et facultate ipse per omnem
pene terram in eodem studio occu
patus contendit. Sicut hoc digne
matrone urbem regionis nostris
adhuc plurima reservantur insig
nia et qualis ipsa fuit testantur
ibidem apud eius memoriam crebro
repetita miracula. Fecit sane
in plurima spectabilia sue devo
cionis opera super eiusdem sanctis viris
et sociorum eius corpora ubi etiam
supramemorati sancti mauri martires
ad singulare meritum et insi
matum pulsant insigne ne
minimum prius vel serenitatem ser
monis explicabile vel arte operis

mirabile structure mirifice et
sublimis ecclesiam quam tam metallo
rum fulgore et artificii varietate
decorauit tamen vo fulgoris
meritum eminet ut iam intus
foris et intus fulgens elegantia
nomen ad quinque sanctos ab inco
lis sortiretur. Igitur sanctus mater
nus treuerorum episcopus agrippine
colonie ecclesiam primus pastor
dignus gubernatus ordinauit
cuius vitam miraculis claruisse vir
tutibus gestorum eius scriptis co
mendatur. Huius sedis titulus
nobis cognitum eius sancti seue
rini confessoris christi successor
nomine euergislus quadam die
cum capitis dolore nimium tenere
tur ad memoriam beatorum martirum concur
rit et solitam eius orationem tenderet
vigiliam in laude sanctorum solitam
dixit exultabunt sancti in gloria
magis diebus etiam inhortatur
capitis ex illo venerabili sancto
rum corporum adito risum est letaba
buntur in cubilibus suis. Prout cum
pontifex stupefactus audiret
laude deo repente cum omnibus qui
aderant collaudauit et acci
piens de loci ipsius puluere capi
ti suo salutare remedium appo
suit et consignato cum summa
reuerentia loco abcessit. Huius
diei gaudia fieri tam modo
celebremus quam ut fiat no
bis illorum intercessione veniam
sic illorum gratia gratulemur et
glorie ut quos sanctos possumus nobis
cum patrocinio veris et bono
rum operum exemplis in caritate

non ficta lucrum ad laudem et
gloriam domini nostri ihesu christi qui cum
patre et spiritu sancto regnat etc.

Ornatur in celis
dibilis deo apostata
iulianus repleretur est ira
magna, et vocatis speculato
ribus imperauit ut interem
ti dilatione magnificum de
collaret eliphium et ad ima
ginis olybrii duxit ad hostiam
acceptabile oportetis dei
Dixit videbo si deus tuus qui
colis veniens te liberabit
et surge te atque pedibus
tuis ambulare fecerit. Appari
tores statim illud iussum com
plentes et honorabile caput
sancti martiris amputauerunt
Quod ac ihesus christus in celum sin
dignatus est ostendere passio
ne quia est in regno suo p
destinatus ut meritis et glorie
Ubi enim infirmi qui diuersis
languoribus erant occupati
ad locum ipsius venientes inte
gri sunt redditi plenarie sa
nitati. Martirisatus autem
dei eliphius in prato ameno
quod situm est in ripa fluminis
eius nomine vera Ueri mira
bilis deus miraculum sibi carum glo
rificauit ut cum omnibus ubique mi
rabile fieret. Corpus quoque glo
riosi ipsius martiris erexit sese vir
tute christi et ambabus suum ca
put amplectens manibus per
viam publicam commeantibus
angelis et ymnis laudantibus
portauit donec ad sui nos

morte sine ulla offensione pueri
ret ibique lapidem album inveniens
atque planum sedit super eum. Res
satis insueta lapidis gran-
dis duritia mortis cessit stratum
eiusque ipsum recipiens quasi mollem. In suum
suo completus est sanctus Gal-
lus. Inter nunc Elephinus nunc
locum illum est sepultus in quo
sibi residebat dei desiderio
plenus. Consummata itaque cla-
rissimi martyris passione solvit
dit seculum suo more solito
nocte pausanti dicit sequenti die
inter eius iter christianos paganos
que oritur pugna et horum ce-
des agitur satis cruenta. Fide-
les namque incitus magnificentia
martyris adiuti infidelibus christo
donante viribus victoriam gloriose
sunt accepti et obtinuerunt.

Sanctus Gallus cuius
hodie natalitia cele-
bramus Scotorum natione
oriundus est regulari disciplina
a beato Columbano abbate a
pueritia imbutus est. Hic
ad australe latus est pre-
qui reno influente illis in
locis efficit cellam sibi constru-
ens cum primus quos secum veni-
re potuit monachis unum de
predicationis illius loci incolis
magno intonat eloquio
zelo etiam pietatis adimitus
phana demonum succendit
igne et ydola quamque repperit
in lacum dimersit. Plurime
quoque virtutes domino operante per
beatum Gallum fiebant. Nam

demones ab obsessis corporibus
fugabat paraliticos curabat
diversas quoque in gestis suis ut ple-
nius invenitur curationes infirmis
exhibuit. Cum quodam tempus appropinquaret
ut tandem labor beati Galli consum-
mari deberet contigit ut causa
predicationis a presbitero Willemaro
qui ei studiose ministravit ad
Arbonam fuisset evocatus. Cumque
ibi biduo in predicatione duravisset
tertia die febre correptus eum
ab eo depulsus ut nec ad cellam
redire nec de loco nisi aliorum
adiutorio posset assurgere. Sic
cum hac in infirmitate per
dies quatuordecim laborasset ex-
pletis nonaginta quinque annis
stultitie sue eitatis de hac vi-
ta transiit ad Christum xvii kalen-
das novembris. Ad declarandum autem beati
Galli merita duo cerei in ipso
castro ubi corpus eius fuerat
feretro impositum accensi usque ad
locum sepulture ardentes delati sunt
et unus ad caput alius ad pe-
des positi deinde triginta dies
sine minutione ardebant.

Lucas evangelista qui con-
surgens seu elevans inter-
pretatur natione Syrus de An-
thiochia arte medicus fuit
deo adhesit unus de septua-
ginta duobus discipulis fuit
hic Paulum secutus est neque
uxorem unquam habuit neque filios
generare servavit. Sic etiam
nunc vivit et virgini Marie
etiam nutrice tam familiaris
credit fuisse ut ei eius consilio

ore de ortu precursoris et de domini
nativitate et infantia veritatem
audiens in amore domini longanimiter.
Tunc dominus in forma peregrini incedit
illis et aperuit scripturas
cordibus innuit ut ... et in
panis cognovisti fractione. Re-
deunt iherusalem apostolis nunciaturi
... circa eos stans ihesus in
medio dixit Pax vobis. Videt
manus pedes et latus dominum
pisce assum et favum mellis
manducat deinde illos reliquias
ducens eos in bethaniam coram
et spiritum sanctum promittit benedicit
et ascendit revertuntur cum maria
in cenaculum hospitantes unde
et receperunt in linguis igneis
spiritum sanctum. His omnibus lucas
interfuit et quilis paulo iunctus
apostolorum factus est comes sue
peregrinationis eiusque paulum re-
linquit ab eius sicut ipse scribit ty-
motheo Lucas est mecum solus
hic sicut dicitur et habetur et
cuius omnibus commendatur magne
auctoritatis eum fuisse as-
serit dum laudem eius in evangelio
per omnes ecclesias et testatur.
Urbanitatem luce paulus ex-
plicat dum et sua per eum ecclesias
salutat. Fidem attribuit dum
eum in domino fidelem dicit. Cari-
tatem in eo commendat dum eum
carum vocat. Sapientiam etiam
eius predicat dum eum medicum
primo corporum deinde animarum
pronunciat. Et merito cum ceteri(?)
lit quia cum usque ad romam est
secutus ubi in vinculis eum

deservivit. Hic dum esset septua-
ginta quatuor annorum obiit in be-
thania plenus spiritu sancto et se-
pultus est constantinopolim
ad quam urbem vicesimo con-
stantii anno ossa eius cum
reliquiis andree apostoli translata
sunt. Duplex autem evan-
gelium quod non solum ab apostolo
paulo didicit qui cum domino
in carne non fuit sed etiam
a ceteris apostolis quod et ipse in
principio sui voluminis decla-
rat dicens Sicut tradiderunt
nobis qui a principio vide-
runt et ministri fuerunt ser-
monis. Actus autem apostolorum
cuius historia usque ad bien-
nium rome commorantis
pauli perducitur id est usque ad quar-
tum neronis annum ex quo
intelligimus in eadem ur-
be librum compositum.

Apud coloniam undecim
milium virginum. Fuit in
britannie partibus rex
quidam colens christum cum opta-
ret ut haberet filium regni
successorem dedit dominus ple-
niorem incohoare septem filias
que baptisata ursula est
vocata pulchra tamen sed
pulchrior fide. Quam sibi fi-
lius tyranni potentis postu-
lavit uxorem. Rex quia erat
christianus et populo potentior quam
quod eum petebat. Pater sciens
illam filiam celesti sponso
commissam. Et quia ille ydola-
tor erat quem cum petebat

cogitatur anhelans ne pote-
state illum opprimat ne arma
moveat. Dum filia patris dep-
rehendit sollicitudinem tota cum-
sa ad dominum sinum eius explorat
auxilium et per visum ei reve-
latum quod de ea dominus futurum
disposuisset et congratulatam
suam visio et quod per ipsum de
mundo transire deberet. Mane
patris lacrimas glosatur et
premium sicut per revelationem
didicerat sic ait: primum filio
regis debet satisfacere ut ipse tu
et pater iuvenes eciam michi
decem virgines speciosas forma
et genere clarissimas preparetis
et tam michi quam singulis
harum mille virgines subsidiantes
comparetis ad numerum meum
videmus et termino ad
dedicationem virginitatis mee
detur indutie. Quibus completis
quod placuit domino fiat. Ita tamen
quod iuvenis religionem fidei christi-
ane sumat. Huius pater exhi-
laratus legatis peractum con-
iugii conditionem exposuit.
Pro summa dote statuens ut
iuvenis renatus salutari
lavacro ihesus christus amans
in fide instituatur catholica. Le-
gati cum voti compotes seu re-
meantes eventum rei domino
suo exponunt. Divulgata
rumoris exultatione principum
fit totius regni tripudium
concordi vero duorum regum studio
iuvenis per baptismum conse-
cratur eodem legibus initiatur

christianus et quelibet per duo regna
virgines ingenue ac speciose
in palaciis regum hinc inde ex quesito
decore. Nec minori sumptu
sed utrisque regis pari diligentia
classe navium et argenteis sump-
tibusque munifice parantur. Com-
pletoque clarissimarum virginum
numero divinitus disposito virginee
cohortes ad regnum convenerunt.
Tunc beata ursula gratias agens
deo fidelissimis cum lacrimis
consiliis suum archanum innotuit
eisque in divine legis obser-
vantia piis exhortationibus
erudivit. Puellares autem
animi mollitia feminee avidis-
sime haurientes omnia divine re-
ligionis munia devocione
sua spoponderunt brevi tempore quibus
iam cum cor unum et anima una
esset super dulcedinem perfusa
est. Post hec dato signo super
mare contiguum esse tempore
conscendunt ad naves aliquando
petentes ad exercitandum se et
spaciandum interdum fugam interdum
ludos interdum bella simulant
et ad hoc spectaculum totum pre-
que procerum cum primatibus regni
conveniebat. Hunc per ludos
singulis diebus exercitate aliqui
prius a quibus tardius sunt reverse.
Per triennium hec itaque plu-
dio celebrato instante temp-
ore die beata ursula pro
infirmitate humana sollicita
cum virgines suas ut in virgini-
tatis pudore conservarentur
solliciter orare commovuit.

Devote autem virgines deo et toto cor
de in lacrimas effuse tam pro
sua singule quam pro regine virgini
tate conseruanda semper auxilium
a redemptoris sponsus contione invo
cabant. Quadam autem die longius
a littore remigantes prius dominus
qui semper ipse est omnibus invocanti
bus se in veritate preduceus
illuc ventos de thesauris
suis classem impulsam sub
unius diei spatio in portum tyele
tam navium quam puellarum prosper
rimo ubi sancta virgo quasi nuntium
breui custodis cum cetu virginum ce
lesti sponso debitum laudis et hymni
concinnens septimo die operans ne
cessariis adverso flumine fortem
ingressi ad insignem germa
nie metropolim coloniam peruene
runt. Ubi egressis cum sompno
fessas obrepet vidit in sompnis
beata ursula claritatis angelice
virum dicentem sibi: Deo filie quia
sicut exspectas in protectione
dei cum sororum turba conuersio ro
mam pervenies. Unde integro comi
tatu gratie uno huc revertentes
hic tamen carnifices persecutoribus
dabitis depositisque corruptibilium
corporum sarcinis ad celeste tha
lamum cum gloria [illegible] pervenientes.
Hac visione sororibus exposita gau
dentes pro nomine ihesu consolachas
pari basileam applicuerunt relega
tisque ibi ratibus itinere pedestri
romam attingerunt ubi per dies
aliquot ad nostrum limina deos sanctas
suas devotissime commendabant. P
[illegible] que votis basileam redeuntes
[illegible] navibus per decursum
rem coloniam remearunt quam in
barbarica hunorum gens arta obsi
dione vallaverat qui tam ger
manie et gallias et ytalie
confines crudelibus vastaverant et
incendiis ut in [illegible] religionis domine
vix aliqui remanerent
in regione. Sic igitur tenuis carnes
dissolui et iam esse cum christo cog
nita colonien in civitate sine
suspicione hostium in terram
egressus est et ecce barbari cum
agnoscerent eas esse christianas quasi
lupi in magnos impetu gravium
super eos irruentes infinitam illam
multitudinem inhumana crudeli
tate peremerunt. Princeps autem
scelerum visa incomparabili pulchri
tudine ursule speciosa eam blan
diciis et terroribus vbis alliceret
dicit: Noli dolere deliciis ista
si puellam ad interficiendum ascen
disses ullam in comitatu tuo
iacturam sustinuisses consolare
dilecta et gaude quia me totius
europe victorem quem etiam ro
manum timet imperium meretis
habere maritum. Virgo autem cogitans
que domini sunt liberrima voce
et animi constantia indignata
tem hunorum sponsum exsuffla
vit. Barbari vos mens super
depulsa sunt turnes infre
muit statimque virginem ictu
sagitte confuerbent fecit,
que velut celestis margari
ta super aterium stratum virginum
corruens et tot vultibus [illegible]
rinimus ad celeste palatium.

laureata virginitate quarum nomina
sunt hec: Pynnosa, Martina, Du-
nis filia, Senna, Georgia, Mar-
cha, Saula, Brittula, Urbana, Sa-
turnina, Saturia, Palladia, Cle-
mentia, Grata; ceterarum nomina scrip-
ta sunt in libro vite. Ditavit igitur
virginali et liberatione Colonie quantum
honoris et reverentie sanctis virginibus
debeant. Peracta cede Deus
illis celitus ne sue et virginis
misit una cum in ipsis sen-
sum; videntur armatorum acies
quotas et invaderunt urbes
se sepetas, et hoc modo fugatis
hostibus reddit civibus pax. Ipse
[illegible] eremum Colonie invenerunt
[illegible] hospitas
virgines per vestes et [illegible]
deprehendunt et earum meritis
se liberatos sciunt. Corpora ipsa-
rum sicut hodie cernitur humilie
venerationis studio putans et
publicus super ab gloriose sepe-
lit [illegible] in loco sarcopha-
gis suis tumulat. Haut lon-
ge post Clematius ex orien-
tis partibus vir religiosus di-
vinis admonitus ecclesiam
a fundamentis [illegible] sullimus
erectas construit. Longa igitur
temporum serie evoluta una de
sacrarum virginum contubernio
apparens [illegible] incluso quod
[illegible] de ea fuit exposuit
dicens: Sicut alie mee sodales vir-
gines diem solempnem habent
in Colonia mei nominis nec [illegible]
qua sit recordatio qua die
[illegible] de nomine querit

virgo ostendens in fronte nomen suum
scriptum dixit: Cordula sum que Christi
virginibus triumphantibus sola in na-
vis alveo latens separatim die mor-
tis cupida ulterius me carnificibus
obtuli; sicque in Christo moriens nec
sodales meas deserui nec sodali-
le coronam [illegible]. Itaque cum
sodalium mearum [illegible] dies debi-
ta devotione recolatur, nominis mei in-
fimus adhuc aliquis recordatio agi-
tur. Hec igitur revelatione patefacta statu-
tum est ut post festum virginum dies
primus sancte Cordule laudibus impendatur.

Severus iuvene civitatis
Ravennatis episcopus [illegible] episcopum
in lanificii opere [illegible]
paupertatem vitam agebat. Hic qua-
dam coniugem habuit Vincentiam nomine,
de qua genuit filiam nomine Inno-
centiam, cum quibus lanam nere modi-
ficando solebat. Sed cum populus
invenie civitatis ob electionem pastoris
pastore destitutus missus est tri-
duanum agere ieiunium ut Deus
ostenderet quem vellet esse episcopum, et
dixit Severus uxori sue: Volo pergere
in ecclesiam et videre quis hodie eli-
gatur episcopus. Illa autem indignanter
respondit: Quid tu pannose vis in-
ter nobiles et purpuratos
ut vadas et colaphizatus re-
vertaris? At ille perpendens verba
iniit et pene inter purpuratos co-
stetit. Orante populo pro episcopo eli-
genda columba desuper et ipsius volitans
cunctis cernentibus super caput
Severi consedit. Quod quidam pro
signo accipientes hunc summo
sacerdotio dignum iudicabant

alii autem eidem quasi vili indignantes
cum colaphisarent et iniuriarent se
cundum imprecationem mulieris ab
ecclesia expellunt. Solitam columbam
altera die redit et assumit seve
rus statim in loco secreto et ecce
iterum columba super eum volabat
quam cum hinc eius despicerent ad
hunc in tercium diem pervenerunt
et ecce tercio columba super eum
volabat et ipsius eum in summum
pontificem et sacerdotem cum gaudio
susceperunt. Ad quem vero narra
ret illa primo subsannans aut
dico quia sanctus est episcopus et pre
religiosorum virorum dum presentis
dignat nobis exempla monstrare
qui hactenus per plateas gra
diendo fila de colo ducere et in
fusum solebat colligere digne
in cathedram episcopalem residebit
Dum hec loqueretur venit nuncius
sedis ad terrarum eadem referens
Tunc illa troniam iam deponat ad
ecclesiam currit et vera videns que
audierat gratias egit deo et ipsa
cum filia quoque sacro velamine
consecravit. Severus autem in tantum
gratia dei profecit ut in lege domini
peritus et doctus inmirabilis claresceret
Concilio sardicensi ubi congre
gati erant tantum affuit quod multis
interfuit et predixit ubi exposi
ta est fides catholica et damp
nate sunt hereses. Defunctis autem
mulieribus iam dudum ante
morte sua vita eterna migras
sis ipse obitum suum presciens ce
lebratis sacris missis eorum clau
sit expulsis omnibus preter

unum scolarem accedens quo ad tu
mulum eorum dixit. Hoc sepulchrum
in quo dudum fecerant nobis quod ute
dum prestita coniunx et filia
vivit sat est quod et ego domini preceptio
voto date mihi locum vobiscum
dormiendi et statim per se super
eo tumulo et corporibus statim
locum dantibus vivus intravit.
Quo viso puer scolaris partem
casule pluvialis que depende
bat de sarcophago apprehendit
fortiter clamans irruentibus
que undique positis dicebat
Advenite celerius dominus episcopus
sepulchrum hoc ingressus est
ne sufforet et cognoverunt
eum ingressum ad Christum et dominum
benedixerunt. Ad illud tumulum
ibi deus operatus est per suum
sanctum pontificem severum. Huius autem
sancti severi et beate vincentie uxo
ris sue et innocentie filie sue
memoria ab aliquibus in kalen
dis february pie veneratur et
celebratur.

Apud coloniam agrippinam
beatus severinus episcopus et
confessor eiusdem civitatis anti
no et beato marino treverorum ar
chiepiscopo in auxiliare est consecratus
qui eandem inter procellas heretica
rum inlatas patiens in unitate fide
liter gubernavit. Hic animam
beati martini ab angelis in celum
delatam audivit sicut in vita
eius legitur prius subsequenter
Quodam tempore dum solemnia misse
psallere cum severinus gratus
sibi commissi custodiens vigilias

die dominico expleto matutina-
libus officiis ex consuetudine
loca sancta orandi gratia circuiret
audire meruit dulcissimam
celestis milicie melodiam quem
illico sibi spiritus afflatum docuit
quod Martinus episcopus migrasset
a seculo. Vocatum dum Turonis ipse di-
ligenti anime paper secreta ce-
lestis teste scriptura ihesus deside-
ratus voto archidiacono re-
quisivit si aures eius aliquam
celitus emissam perciperet. Quo
ille se aliquid audire negante
rursus cepit ut diligenter au-
scultaret admonuit. Hunc ille
toto mentis et corporis nisu ce-
lestis concentus fieri particeps ap-
peteret et non impetraret intel-
lexit vir dei Severinus a deo
implorandum esse ut diaconus
huius laudes audiret. Pro-
strati sunt in terram episcopus et dia-
conus quam armoniam quam ingr-
[illegible] audierat cum disci-
pulo non lateret oraverat. Ubi
erectus cum binis armisses dyaco-
num iterum interrogaret si desi-
deratam vocem auribus adhuc
quod animo audiret et sentiret
voces inquit psallentium tamquam
in celo audio sed quid sit penitus
ignoro. Cui sanctus secretorum
celestium conscius quod audiret
iubilatio designaret aperuit
dicens. Dominus meus episcopus Marti-
nus migravit a seculo et nunc
eum paradisi cuncti celestium
chori in consortium suum gaudentes
susceperunt. Quidam hec in urbe

in seculo genere nobilis et divitibus
parentibus cum iam impubes ei parce
recens raptus in spiritu vidit iu-
venem pulcherrimum astantem sibi qui
magnam ei promittens cum suis rebus
illis omnibus dimissis clarum in he-
remum transiit primo ei durum nunc
ne qui ei apparuerat mi. Eos
ibi annos faciens orat cum
quo in regno celorum gaudentem
habituri estis. Hunc possidens est
postquam Coloniensis Severinus et cu-
piens eum videre angelis qui eum
eum visitaverant locum ubi erat
episcopus ostendit et veniens ubi so-
lempnis erat festivitas post
missarum solempnia cum ad epulas
consedissent et ei copiam escarum appo-
sitam esset animum cepit divina
clementia et sic ad solitudinem
rediit. Hunc autem Severinus vir dei
Severinus monet per visum
Burdegalensem ad tuam civitatem
vade et ornatus fuit et rela-
tum est sancto Amando eiusdem civit-
atis episcopo eum illuc advenire
cum eum magister mittendo populi et
cleri obviaret eos et viene
quos numquam videret salutavit ibi
aliquantulum moram faciens multa
mirabilia patravit. Post hec
confectus senio et virtutibus maxime
decessit plenus bonorum operum mi-
gravit ad dominum quem sanctus Amandus
honorifice sepelivit in cripta
maioris ecclesie in quo loco deus
innumerabilia operatus est miracula.
Quodam quoque plus quam ad eius
solempnitatem convenerant subita
[illegible] [illegible]

ad sancti Severini confugit sepulchrum
cuius meritis hostes territi nullo
persequente fugerunt et sua omnia
pertinentes dei fidelibus predam inve-
stam reliquerunt et exinde tota
Agrippina sanctum dei venerata est.
Post aliquot dies huiusmodi fame
et malum Burdegalis cum tota
Gallia usque ad Coloniam est de-
vastata sed precibus dispersis eadem
pace reddita cives Colonienses
per diversos labores corpus pii
pastoris a Burdegalensibus
vix obtinuerunt quibus sancti pre-
tulerunt et sic ad sanctam Coloni-
ensem ecclesiam illius in via suis
prodigiis et signis ipsum obtule-
runt in ecclesia sanctorum Cornelii et
Cypriani condiderunt. Ipsius ad-
ventu siccitas que tribus annis
duraverat datis ubertimis
pluviis ablata est et felicitas
magna fame et sterilitatem
substituta est. Unde factum est quod ho-
die dicitur publice sanctum Severinum
domini esse episcopum

Fuit Evergislus Tungrorum
civitate oriundus que quondam
civitas fuit principis Evergisli
Galliarum urbium maxima nunc
autem dignitate pristina enervata
stat sola antiqui nominis et magni
umbraculum. In hac itaque civitate
iste beatus ut diximus servus dei
Evergislus natus et litteris edu-
catus tantam virtutum excellentiam
crevit ut et nominis et conversatio-
nis ipsius opinio usque ad au-
res sancti Severini Coloniensis
episcopi celebrius pervolaret. Igitur

sanctus Severinus huc veniens allec-
tus indolis puer familiaris ad
se accersitum tenere amplexatus
est lateri cum suo adiunxit et
in omnibus viis domini cum prius
in litteris erudivit. Postea eum
cum vidit iam dei servitio iam
virum in moribus ydoneum ad
ordinem gradatim promovit
dyaconatus. Tunc precipue
illis dici potest cor unum et anima
una in Christo. Simul orabant simul
ieiunabant in viis domini ambu-
labant permanebant iugiter in
defensi. Igitur quadam nocte cum
more solito in civitate sancta Colo-
niensi illustret oratoria
contigit eos in via qua ibant
et dum ex omni devotionis inten-
debant cantus angelicos sur-
sum in celo et dulcissonam audire
melodiam. Sed cum beatus Evergislus
quid significaret a sancto Severino
inquireret dixit ei amantissimus
dominus. Iam frater dilecte anima venerabilis
domini mei Martini carnis er-
gastulo soluta angelicis pre-
cibus sicut credit audire nobis
ad celi tulit palatium et dat
nobis itaque in terris intelligi
quanta merita apud deum sit ha-
bitura pervenisset meritis in celis.
Non multo enim postea audi-
vimus patrem Severinum eandem
ingressum viam universe carnis viam
sed et beatus Evergislus sine
mora in sede eius dominum et
magistrum suum omnium vicariam con-
sensu magis est raptus quam
electus. Fuit itaque in tempore eadem

prefata civitas colonia ex predicta
tranquillitate que in diebus
eius a deo venerabilium prin-
viguit aurea vocatur colonia.
Et silentio non premendum mi-
aliqua que dominus circa cum beato epi-
scopo operatus est unum tamen.
Nam cum idem famulus dei
aliquando capitis dolore fuerit
vehementer fatigatus suffragia confidenter
expetiit. Interim ut oratorium
introivit hunc psalmum versiculum
devotius in laude sanctorum incho-
avit: Exultabunt sancti in glo-
ria. Post responsiones mi-
ram voces in ecclesia concorditer
resonabant. Letabuntur in
cubilibus suis. Ad quam dulce-
dine vocis orationis vir per-
manifestationem sanctorum recitatam
et deinde illius terre dicte fore
quo martyres christi reddiderunt
animas creatori quod in eis mori
non potuit. Tunc homo dei flexis
genibus pulverem manu cepi-
ens et sanctorum adiutus languenti
capiti suo cum signo crucis impo-
suit et statim ut numquam doluisset
melius habuit. Sane post-
hec ipse cugilsus cum grossi
urbe unde originem traxerat
forte rediret quos illic in lon-
gam indurata malicia ar-
rariorum heresim felicius extir-
paret atque in gravi condicione predi-
cationi insistebat. Sed et comu-
nis salutaribus monitis quam
plurimos ad viam salutis reduxit.
Tunc divina miseratione gratia fidelis
finem consummate decentes

cursus cum palma ad celeste pa-
tur gloriam. Contigit cum nocte
quadam sanctorum plurime lumina
inerant illuc dum tunc media
nocte surgebat ad confitendum
nomini tuo domine et cum iam conderet
ad beate marie oratorium festinans
inveniat quasi sic solum agens vide-
bat forte incidit in latrones
qui de nocte surrexerant ut
spoliarent occidere predam. Hu-
iusque videntes sanctum dei virum pro nocturno
obscuro de longe venientem gavisi
sunt gaudio magno sperantes
sibi iam advenisse optatum lucri
vir quorum sceleratus emisso teli ictu
confessorem christi letali vulnere traiecit.
Itaque infelices illi nichil in eo
nisi simplicem vestem repperissent
stupefacti sunt ad modicum denique
motientes sceleris quod erat de via
portantes pulvere et surculis cir-
cumquaque cooperuerunt ne forte tam
nephandum scelus ut crimine minus
ipsum subito cooperirent. Deinde illi
diffugientes nichil preter predam
secum tulerunt. Mane facto fama
volat interfectum antistitem coloni-
ensem late per civitatem rumor
proclamat. Concurrit omnis populus plan-
ctum magnum facit clerus. Et
quis in tam digni viri interitu
bibbus crepitus interne potuisset
sibi lacrimis. Coruscant statim
miracula nec aliquis infirmus
advenit sine adepta sanitate
operata. Tandem venerabile
corpus locatum est cum magna
veneratione in quadam preclara
basilica ubi usque hodie viri

sallum in eadem civitate eru-
berat eundem miraculis plena.
Dein vero post aliquantos annos cur-
riculo attendit sicut predixit ung-
uem per sevissimas tempestates
desolari eo quod qui hunc totam
devastaverunt occidentalem gal-
liam tunc sedes illa pontifica-
lis mutata alias cessit sed
et religione christianus venerabilis epi-
scopi collocare [illegible] sunt.

Seviente persecutione christia-
norum sub dyocletiano et
maximiano sub imperatoribus
crispinus et crispinianus cla-
ris orti natalibus in gallias pro-
dicare venerunt ad suessionem ci-
vitatem peregrinacionis sue sibi
hospitium elegerunt ubi sequen-
tes pauli vestigia victum sibi labore
manuum querebant. Applicuerunt
enim animum ad artem sutoriam in qua
aliquos provaluerunt ita ut omnes
mirarentur eorum dilectos habentes
nec tamen. Amplius enim victu
et vestitu gratis omnibus et pauperibus
insciis mercede carentibus nocte et
die propter eorum in [illegible]
Itaque in non longo tempore acceptabi-
bili predicacione eorum et divina per
eos operante virtute multi ab errore
gentili ad deum redierunt. Quo au-
dito maximianus cesar sue neque
prosus misit ad eos quemdam
Iussum igitur ipsi sunt in vinculis cal-
ciamenta pauperum catenis col-
ligati duci sunt ad maximianum.
Cum interrogati quis essent et quid
colerent. Illi dixerunt. Romani
sumus genere christi confessione. Philo-

igitur vinis et gladiis adiunc-
tis fodit eos tirannus rictiova-
ro. Ille igitur primo extensos fusti-
bus cedi iussit postea subulas in
unguibus eorum figi precepit et cor-
rigias de dorsis eorum incidi. Mar-
tires autem in dolore alacritate bene-
dixerunt deum. Sudes igitur exsili-
entes nullis eos quosdam occiderunt
quosdam vulneraverunt. Tunc mola
collo eorum alligata in magno
frigore sunt missi in fluvium.
Illi sancto fidei protecti in lapide
qui in navi valida cluserunt in
ripam ulteriorem. Post hec missi in
plumbum liquefactum illesi permanserunt
sed gutta ferventis plumbi exili-
ens rictiovarum uno oculo excecavit.
Tunc pice et adipe ac oleo fer-
venti immissi laudes deo decanta-
bant. Rictiovarus autem videns se in
omnibus victum furore arreptus
igni se iniciens periit. Nocte
premunt nimis dei clementiam
ut eos a clamide ereptos ad
sumeret implorantes in extremo
se glorificandos in celestem divina
dixerunt. Maximianus autem
audita rictiovari morte eos
decollari precepit. Et sic octavo
kalendas novembris ad dominum mi-
graverunt. Corpora vero eorum a
canibus bestiis et avibus
exposita intacta permanserunt.
Nocte igitur prima post cedem
angelus cuidam seni ut eos
in domo sua sepeliret precepit
qui senex assumpta quadam muliere
vetula properans ad corpora sta-
tim venit [illegible]

mitu dī apponā. Ablevātes g°
singuli singula corpa qui liberi ab
oneribus erāt dicebant ut portar'
ferri a corpibus absq3 quod ea illa videbā
tur. Navis itaq3 corporibus impositis
contra impetum fluminis sponte sua suscep
ad romanum servus veniens accedit.
Gaudentes ergo illi corpa sctorum
in tugurio suo clam sepelierunt.
Postea persecutione fidelium pacata
preciosus thesaurus revelatur. Pau
perum tugurium oratorium efficitur.
Deinde cum ostio clerici et populi cuncta
ta sunt corpa sctorum ad sepulchra
dudum ... preparata. Et ecce puer
quidam in ... adductus cecus
surdus et mutus et claudus tacto
feretro per omnia curatus est et co
mitatus ... letus gratulans et
magnificans deum qui dicebat in
Plebs autem sepedictas venit ad locum
destinatum ubi corpa sctorum in sin
gulis tumulatis sepulchris ubi postea
ea parum magnam edificaverunt
basilicam in qua Christus suorum meri
tum precibus invocatus vota suppli
cum suppliciū et salutē largi
tur infirmis

Symon qui obediens interpre
tatur cananeus a matheo
et marco. A luca vero zelotes quod
idem sonat cognominatur. Eius frater
a matheo et marco thadeus
quod amplectens principem sonat.
A luca vero et a se ipso dicitur judas
iacobi qui interpretatur confessor
sive plantatoris. Hii duo apostoli
sunt filii marie cleophe filie anne
matris marie et cleophe que copu
lata alpheo fratri joseph nutri
toris dni. hos genuit et iacobum
minorem dni et ioseph barsaban.
Hic iudas post cenam interrogavit dicen
te: Si quis diligit me diliget et patrem dno
meum. Ait: Domine quid factum est quia
manifestaturus es nobis teipsum et
non mundo. Cui dns: Si quis dili
git me sermonem meum servabit. Hic
epistolam scripsit canonicam. Et ad
abgarum regem edisse missus
fuit a thoma post ascensionem
dni et tulit epistolam ex parte dni
et sanavit eum corde et opere. Hic au
tem valde infirmus erat et audita
fama dni misit legatos et litteras
deprecatorias ad eum ut esse digna
retur particeps sui regni et curaret
eum. Huius fidei et humilitati dns
rescripsit ei quia beatus esset eo quod cre
didisset et non vidisset. et ex illa
hora sanatus est rex. Judas
primo in mesopotamia et ponto
predicavit. Symon vero in egipto
deinde ambo in persidam venerunt ubi
magos zaroen et arfaxat quos
a facie mathei ad ethiopiam ve
nerunt. Eo tempore baradach dux
exercitus regis babilonis prere
bat contra indos ad prelium et a
diis suis responsa non poterat
accipere quia ad templum venire ubi illis
templum intraverunt ab aliis diis quere
rent. Responderunt. Hic ubi
morantur vobiscum apostoli dei symon
et iudas dii vestri tacebunt. Illi
quia in tanta virtute sunt
interrogati dixerunt: Hebrei su
mus genere christianam professione et
causa salutis vestre venimus ut re
licto errore ydolorum redeatis ad

dum certamen initum. Respondit dux:
Ergo precabor ad bellum et cum re-
diero audiam eos. Tunc apostoli dixe-
runt: Ideo magis nunc expedit te agnos-
cere deum qui solus tibi potest conferre
victoriam. Dixit eis dux: Ecce
quidem dii nostri tacent, vos autem
nobis de futuro bello respondete. Dixit
eis apostolus: Ymmo ut scias illos
mendaces esse, damus eis licentiam
dicendi quod sciunt. Ad quam vocem
statim eorum dixerunt: Grande
bellum futurum et utrimque plurimi
debent interire. Duce ergo timore
concusso dixerunt apostoli: Ne time-
as, in nostro ingressu pax intravit
in hac regione. Hodie tertio
[illegible] prefatione in crastino veni-
ent ipsi [illegible] cum legatis
Indorum et dicent vobis subditos
et solutum tributum se sponte dat-
uros. Et esse in crastino secundum
dictum apostolorum factum est. Tunc
Varardach [illegible] iussit ignem
copiosum parari pontificibus ut
eos ibi cremaret, sed apostoli in-
tercesserunt pro eis dicentes:
Pro salute hominum venimus, non
pro morte. Est enim nostrum bene-
facere hiis qui nos oderunt.
Et hoc idem in capite [illegible]
[illegible] steterunt se in terram.
Dux igitur iussit omnes fa-
cultates sacerdotum ut apostolis
daret. Et erant parte divitie
in auro et in aliis suppellecti-
libus que numerari non poterant.
Erant enim centum viginti ponti-
fices templorum excepto quem
pontificatus arce tenebat

qui duplum consequebatur in anno.
De hiis autem apostoli nichil tempore
eiusdem manserunt, sed pauperibus
viduis et orphanis et cap-
tivis distribui fecerunt. Au-
dientes autem Zaroes et Arfaxat,
quos Matheus de Ethiopia
eiecerat, dixerunt regi: Isti
homines mali sunt et contra deos
tuos et regnum tuum taliter
loquuntur. Fac eos adorare deos
tuos et abnegare de regno.
Dixit eis dux: Habere quidem
eis afflicti et qui fuerint
devicti abnegant. Dixit ei
magi: Ut videas quanta sit
nobis potestas, fac venire fa-
cundissimos homines et videbis
mirabilia. Et cum venissent,
loquebantur magis et muti fa-
cti sunt ut nec nutibus volunta-
tem suam indicare possent. Post
spatium hore [illegible] dixerunt
magi duci: Reddimus eis
consilium sed apostolis oculis nichil
videbunt. Et factum est ita. Di-
cunt consultores clericos non debere
contempni. Dux tristis hec
apostolis intimavit quod iussu
consulum adductos ad eos ve-
nit, sed vilitate vestium visa
de virtute eorum desperabat. Apostoli
quoque eorum cogitationem viderunt
dicentes: Sepe eveniunt in-
venire scrinia aurea et gem-
mata vilia quedam habent in-
clusa et econtra inter ligneas
capsulas preciosa sunt reposita.
Ne quoque vos offendat in hominis
intuitus, enim latet quod nobis

et una p̄stat gentem et impietates
a prima mundi etate de celo an
geli et homines p̄diderunt s'mone
usque ad christi nativitatem primo et
electione et aberratione illos qui
credebant ad fidei sacramenta per
duxerunt. Alia autem die intran
tes steterunt ante regem et venien
tibus magis dixerunt. Ecce si quid
possitis hesterna die impetrastis
ridiculum. Illi autem iterum in istos
serpentes fecerunt ita ut horre
rent ipsos omnes et dixerunt. Dic
tur vincite et accersite apostolos. Ve
nientes autem pallia sua implentes de
serpentibus miserunt in illos di
centes. In nomine domini non eos mor
tificamus sed morsibus eos affligite.
Serpentibus non mordentibus illi ut
lupi ululabant. Rogat autem rex apostolos
orare et rogantes ut morsibus
morerentur dixerunt apostoli. Nobis missum
est de morte ad vitam revocare
non de vita ad mortem. Tunc oran
tes dixerunt. In nomine domini abite
in loca vestra sed prius remittite ve
nenum infusum in eos in receptione
maiores cruciatus passi sunt. Nobis
apostoli dixerunt. Post triduum sana
bimini. Vulnera vero interim dolere
cogebantur ut penitentiam agentes
nam qui pater eorum foveat ipse me
dicus est. Illi autem sanatis vul
neribus in perfidia sua durantes
sicut prius a facie Mathei inter
initio et facie Symonis et Jude fu
gerunt. Apostoli autem manserunt in
babylonia facientes miracula
cotidie. Ordinabant autem presbyteros
et dyaconos et ecclesias dedica

bant. Eiusdem unus ex dyaconibus pro
incestu accusatur et invenerunt sibi
apportari puerum eodem die natum et
dixerunt ei. In nomine domini loquere et
dic si iste dyaconus fuit pater tuus.
Respondit infans. Hic dyaconus vir
sanctus est et castus et numquam inquina
vit carnem. Baptisatus gaudio consur
gunt multi hominum et ipso rege
cum universis principibus replevit urbem
eius. Post hoc ex ipso Abdya quem cum
ipsis venerat quem et illum viderent
omnibus qui tunc corporis abeuntes
insequentes magos suspendiderunt eorum facta
et eorum dicta detestentes. Erant autem
in sua civitate lxx pontifices tem
plorum quibus magi dixerunt. Futurum
est ut hic veniant duo hebrei deo
rum inimici qui vobis et diis vestris
destructionem machinantur. Sed ergo
venerint ad culturam deorum cogantur.
Quo cum venissent apostoli et hospi
tes sui sciuntis totum multi essent
ipsos clamaverunt ad sermonem. Pendite
nobis inimicos deorum et cum eis
immolare et te cum eis cruciabimus.
Ipsis quidem templum solis intrantibus
demones clamabant. Quid nobis
et vobis apostoli dei viventis nos cru
ciatis. Erat autem currus solis et lune
in templo quibus immolare cogebant.
Sed angelus apparens apostolis con
fortabat eos dicens. Unum eligite
ut aut vos pervenitis ad mor
tem aut templo deiecto isti moriantur.
Tunc apostoli riserunt. Nequaquam
domine fiat hoc forte esse et iniu
stum ex hiis qui ad dominum convertuntur.
Hinc consilio ad ipsum dixerunt
Facere silentium et audire

nos ut sciatis quia simulacra vestra non sole vel luna sed demonibus plena sunt imperamus vobis. Tunc Symon simulacro solis dixit: Exi demon et comminue simulacrum. Item dixit Iudas simulacro lune et ecce visi sunt duo ethiopes nigri nudi horribiles intuitu comminuentes simulacra et abeuntes ululatum dederunt. Pontifices autem irruentes in apostolos interfecerunt eos. Passus est et Sennes hospes eorum quia et ipse ydola contempsit. Et ecce veniente tonitruo et fulmine templum in quatuor partes divisum est. Zaroes et Arfaxat combusti in carbones sunt versi. Post menses tres misit rex [illegible] confiscavit omnia bona pontificum et corpora apostolorum in suam transtulit civitatem et per annos tres fabricavit basilicam ex auro et marmore insignem novem angulorum quorum quilibet erat centum pedum, altitudo vero centum et viginti; cameram vero aureis laminis affixit et in medio sarcophagum ex auro purissimo instituit in quo apostolos cum gloria sepelivit, in quo loco fidelibus omnia prestantur beneficia domino nostro Ihesu Christo operante.

Nativitas sancti Narcissi Iherosolimorum episcopi viri sanctitate et pacientia ac fide laudabilis. Accidit aliquando in die solempni vigiliarum pasche oleum luminaribus deesse. Cum quod id per ministros innotuisset meror populi ingruerit. Fuit sed Narcissus fide et fidens nullis imperavit haurire aquam sibique deferre. Huius cum allata oravit et benedixit aquam et infundi luminaribus precepit. Tunc repente mirum et inaudito genere versa est aqua in olei pinguedinem. Illa ipse donum divinum cum solito reddit clariorem. Ad fidem autem rei et plurimi religiosorum fratrum et eodem oleo quod versum est detinuit reservatum est. Is namque cum inter cetera virtutum insignia bonum erat valde constantissimum autem et iusti rigoris indeclinabilis tenuisse. Quidam homines nequam sibi conscii metuentes ne criminum suorum si arguerentur posset effugere vindictam, prevenerunt factionibus et convenire perfidie eius cuius iudicium verebantur. Confingunt igitur adversus eum infame satis et novum crimen. Conveniunt auditores testes et scilicet ipsis produnt quod sibi in iuramento sacramenti que obiciebant in confirmaret quorum unus testis ut igni consummaretur vel se dicere testabatur. Alius vero ne regio morbo corrumperetur. Tercius vero ne luminibus orbaretur. Et quamvis nemini credens ipsis quisquam fidelium et deum timentium crederet eo quod vita Narcissi et insignis castitas et prudentia ab omnibus nosceretur; ipse tamen eorum que mota sunt indignitatem ac molestiam non ferens

simul et scientiam et philosophiam
vitam semper ipse desiderans subter-
fugit esse multitudinem et in
desertis locis atque agellis se-
cretioribus delitescit. Tamen quam plu-
rimis. At ille non integrum diu ne
providentie oculus quiescit in longum
sed in impios ultionem per ea
ipsa que per iuramenta statuerunt
maledicta molitur. Primus namque
ille testis prout iuraverat scintilla
noctis tempore domo sua succensa
cum omni genere omnique familia flam-
mis ultricibus conflagratur.
Alius impetigine ab imis pedi-
bus usque ad summum verticem ca-
pitis morbo regio quem fuerat
imprecatus repletur atque consumitur.
Tertius autem posteriorum vi-
dens et oculum divinum non latu-
isse perspiciens prorumpit in me-
dium et audientibus cunctis se-
ne penitentia vim illi commissi
sceleris ordinem pandit.
Tantis autem lacrimis [illegible]
convulsus fletum deflet et tam
die noctuque perdurans in fletibus
usque quo luminibus orbaretur. Hi
igitur figmentum suum hic tamen
penitus dederunt. Narcissus
vero cum desertum penitus et lo-
cis secretioribus se abdidisset
ut ubi nunc degeret nullus agno-
sceret, vicinarum visum est episcopis
ut alium pro illo ordinarent
cui nomen erat Dius. Sed pauco
pro tempore fuit in ecclesia succe-
dit ei Germanion et Germa-
nioni Gordius. Sed cum esset sub-
ito velut redivivus celo quasi
redditus et ut ipse vis apparuit
Narcissus et rursum a fratribus
ad presidendum rogatur. Cum vero
cum ipse iam senio fessus pre etatis
pontificatus ministerio non posset
sufficere, Alexander qui tunc ceter-
is episcopus alterius loci divina dispe-
satione sensus evidentissima relatione in-
vitatur. Explens autem
centum et sedecim annos in illa sede
beato Alexandro laborum suorum
fructum a domino recipere meruit.

In illo tempore sub Maximiano imperatore
multi christiani persecutionem patie-
bantur propter integritatem et fidem domi-
ni nostri Iesu Christi. Beatus vero Quintinus
natione Romanus cum beato Luciano qui et dei
nomine probatus est in urbe Roma-
na se in hac consuluerunt regione
non aliam nisi renuentes sed
ut Christus pro nobis pro delictis nostris
intercessores largiri dignaretur.
Sed cum intrassent Gallias ad Belvacensium
civitatem pervenissent locum in quo
habitarent elegerunt. Beatus vir-
go Quintinus Ambianis consedit. Sanctus
Lucianus Belvacis expetiit ut
per singulos et orationes eorum multorum
anime salvari potuissent. Cecos
illuminabat crucis signaculo
et paralitica membra pristinam
recipiunt sanitatem. Surdis et
omnibus ceterisque infirmitatibus
hominibus demonia depellebat. Factum
est ut persecutio insurgeret. Ric-
tiovarus per universum orbem
[illegible] expetiit a Maximia-
no imperatore ut in Gallias
persecutionem ageret pergere veniens
usque in Basilea civitate ubi

ardea fluvius rivum ingreditur ibidem
in XII ramos divisit sic per
universa loca factum est Iam ex isto ramo
rivum pervenit ad ambianensem civi
tatem audiens de beato quintino Ri
ctiovarus quod plurima signa per eum dominus ope
raretur sic eum comprehendi pre
cepit Statimque comprehensus fuit
et cathenatus iussit eum in
carcere mancipari Dum in car
cere duceretur sanctus vero quintinus
psallebat dicens Cogitaverunt
adversum me mala deus ne dere
linquas me ne forte exaltent
caput circuitus eorum labor Com
pleto autem hoc illius psalmi versi
culo Deus deus meus eripe me de
manu peccatoris et de manu
contra legem agentis et iniqui quoniam
tu es patientia mea domine spes
mea a iuventute mea Et se
quenti die Rictiovarus iussit sibi
tribunal preparari in consistorium
et sanctum quintinum exhiberi precepit
Statimque fuit adductus ait ad eum
Quod tibi nomen est Quintinus
respondit Christianus sum et christum con
fiteor et quintinus vocor christianis
simo nomine Rictiovarus dixit
Ex qua patria natus es Sanctus
quintinus respondit Urbe roma
ortus sum et filius sum zenonis
senatoris Rictiovarus dixit Quo
pactus (?) es ut de tam nobili genere
talis viri filius vane te tradidis
ses religioni et colas eum qui a
iudeis crucifixus est Quintinus
respondit Libertas et nobilitas est
cognoscere factorem celi et terre Ri
ctiovarus dixit Recede ab hac

stultitia tua et sacrifica diis
Quintinus respondit Stultus non sum
sed sapientiam quero nam illi sunt stulti
qui tibi obediunt et sacrificant
diis Rictiovarus dixit Accede
nunc et sacrifica si autem nolueris
iuro per deos quod diversis penis
te faciam interfici Sanctus quintinus
respondit Per deum unum qui fecit ce
lum et terram quod non timeo penas tuas
celerius fac quod vis paratus sum
et animam meam impleatur (?) hec etiam
et (?) meam nisi solus deus qui eam dedit
Tunc Rictiovarus fremens graviter (?)
iussit eum tendi et a quattuor hominibus
eum cedi precepit Statimque cedebatur
Sanctus quintinus elevavit oculos
suos in celum et dixit Domine deus
meus qui omnia nosti antequam fiant gratias
ago tibi pro gloria victorie tue quam
propter nomen sanctum tuum licet peccator
et ut indignus (?) patiori (?) frena (?)
domine et virtutem auxiliatricis tue
dextere ut sic possim omnem penam
tiranni superare et confundere tribu
nal ipsius Et vox de celo dicit
ei Quintine famule meus esto
constans viriliter age ego adero
tibi Tunc factum est ut qui eum
cedebant sic pedes suos stare
non possent et dum cederent ipsi
magis ab angelis torquerentur
et clamaverunt ad presidem di
centes Domine adiuva nos nam
nos magis affligimur et fla
gellis cedimur et igne cremamur
Sanctus quintinus nichil mali se
ntiens (?) quia spiritus sanctus secum descen
dit (?) Rictiovarus dixit Ma
leficiis suis prevaleret tormentis

Tunc iussit eum in obscuriori loco
recludi ubi nec lumen videret, ut
nullus de populo ad eum ingredi
posset. Ubi sanctus quintinus psallebat.
Media vero nocte cum se sopori de-
disset, apparuit ei angelus et ait:
Quintine surge et sta in me-
dia civitate et conforta omnem po-
pulum ut credat in dominum et bap-
tizetur. Evigilans sanctus quintinus
et exiliens prima sedium carce-
ris custodiam venit ad locum quem
direxit ei angelus, ibi cepit pre-
dicare et laudare nomen domini.
Et cum prolongasset sermonem
crediderunt. Eadem hora evigi-
lantes custodes invenerunt
carcerem clausum et neminem
intus. Venerunt et querentes in-
venerunt eum in medio populi pre-
dicantem, currentes cum magno
timore nuntiaverunt presidi dicen-
tes: Vere magnus est deus christia-
norum in quem credere oportet. Notum
tibi sit quod ydolum tuum infirmum sit, vi-
ve verus deus quem per quintinum cog-
novimus. Rictiovarus dixit: Er-
go magi estis omnes. At illi dixe-
runt: Nos magi non sumus, sed
confessores filii dei. Rictiovarus
igitur iratus dixit: Recedite a
me vos insipientes et stulti cor-
de, et sic ab eo recesserunt. Ipso
die iussit sibi exhiberi beatum
quintinum et dixit ei: Attende
tibi quintine et sacrifica diis
et te in magnam conferam digni-
tatem. Sanctus quintinus respondit: Ip-
se impius et insipiens in quo
non est intellectus, putans tu donum
dei audire peciunt cognoscere intel-
ligere quod non est paratus qui in christo cre-
dit, vitam habet in futuro eternam vitam
possidebit. Rictiovarus dixit: Per
magnos deos iuro quia celerius
te faciam puniri. Quintinus respondit:
Deus michi adiutor est, non timebo
quid faciat homo. Tunc rictiovarus iussit
eum ad trocleas extendi, ita ut eius
membra separarentur, et virgis
ferreis eum cedi precepit, et oleum
ardens et picem et adipem ferven-
tem super dorsum eius infundi iussit.
Iussit et lampades ardentes ad
latera eius applicari. Cumque appli-
cuissent omnia hec, quintinus ad ri-
ctiovarum dixit: Omnia que contra te
michi intulisti non dolorem sed refrige-
rium faciunt. Rictiovarus dixit:
Afferte michi calcem et acetum et si-
napem et infundite in os eius, ut
sic taceat et non amplius hanc
plebem decipiat. Tunc sanctus martir
dixit: Quam dulcia faucibus meis
eloquia tua domine super mel ori meo.
Tunc rictiovarus pro dolore suo cathe-
nis collum eius iubet circumdari et
precepit militibus dicens: Ite et
custodite et ducite eum cum vinculis,
et ego prosequar vos. Et illi inge-
ni itinere sanctus quintinus psalle-
bat dicens: Domine notas fac mi-
chi vias tuas et semitas tuas
edoce me. Cumque venisset in quod-
dam municipium quod augusta vero-
mandorum nuncupatur, ibi christus voluit
ad lecticam sui cursus finem fac-
ere. Veniens rictiovarus postera
die sanctum quintinum offerri sibi precepit
et iussit fabrum ferrarium et

produci fecit et fecit taratros duas
que attingerent a cervice usque
ad crura eius et alias decem que
inter ungulas et carnem in digitos
eius mitterentur et faber perficit
que ei figantur inigata. Sic eas
prius in sancti quintini cervices
cuius figi iussit similiter et in digitos
eius taratros decem includi
dicens. Deinde statuit ut ceteri de
hac pena haberent exemplum. Tunc
Rictionarius accepit consilium a quodam
Severo honorato ut eum capita-
le iubet subire sententiam. Cumque fu-
isset ductus ad locum decollationis
et sic oravit. Domine ihesu christe lu-
men verum suscipe spiritum meum
et animam meam ne derelinquas me
in sempiternum. Et cum dixisset
cervices suas percussoribus obtu-
lit. Et illi abstracto gladio ca-
put eius amputaverunt. At ille
sacri sanguinis unda profusus
statim exiit de collo eius columba
candida sicut nix que celos pene-
travit. Et vox de celo audita est
dicens ei. Quintine famule meus
veni accipe coronam quam tibi paravi
suscipient enim te angeli mei et
perducent te in celestem ierusalem. Tunc
Rictionarius iussit custodiri corpus
beati quintini usque in noctem et lec-
to iussit in flumine supplicare
corpus eius et de limo terre cooperiri.
Precepit ne corpus beati viri a populo
vel tanto honore aut laude reperiretur.
Consummatum est martirium pridie kalendas
novembris. Ad cuius fines et cumulis
que nos certat quinquagesima quinque
regnante domino ihesu christo. Amen.

honore et gloria in secula seculorum. Amen.

Hec est omnes solempnitates nostras
etiam in hodierna die con-
cludimus ideo quia singulis sanctorum
festivitatibus neglexerimus in hac
die emendare studeamus. Nam et
hac de causa instituta est festivi-
tas hec ut videlicet quod toto anno
minus fecimus hodie suppleamus.
Porro multi sunt sancti et magne
dignitatis coram deo quorum non habe-
remus festivitates quorum
etiam nomina ignoramus. Quos omnes ho-
norare tenemur tamquam nostros do-
minos tamquam eos quibus indigemus
patronos et intercessores apud
deum. Non enim audemus nobis
per nosmetipsos accedere ad dep-
recandum deum cuius gratiam forte
non habemus. Non enim scit homo utrum
amore an odio dignus sit. Nos
siquidem sicut ad deum accedere
offensum et aliquid ab eo petere
presumere magis ipsum provocare
ad iram et offendere. Set tamen
de omnibus amicum enim offendimus
dominum nostrum tamen amicos quos nunc
coram nos quorum hodie festivitates
celebramus quia in gratia dei confirmati
sunt et in familiaritate eius.
Deus enim diligit eos et libenter
et cito exaudit eos. Ipsi sancti in-
firmitatem nostram cognoverunt et
eadem infirmitate circumdati erant
quam nos sumus. Fuerunt enim in
eisdem periculis quibus nunc et ipsi
transierunt per ignem et aquam
id est tribulationes et blandicias et
in tribulationibus nullis fuerunt
et varias temptationes sustinuerunt

chrrom

et de hijs omnibus liberauit eos
dominus Plurimi sanctorum habuerunt fa
cultatem et oportunitatem vescendi
communibus carnalibus et gaudi
is secularibus que nos amamus
et desideramus Ipsi autem voluntarie
priuabant omnia eo quod eterna inuen
erunt Illa vero que eterna sunt
desideraverunt et pro illis la
bores multos sustinuerunt et
desiderium mentis eorum tribuit eis
dominus pro cuius amore contempserunt
omnia delectabilia huius mundi Re
cordemur horum beatitudinis et con
gaudeamus eis prout possumus
non enim unum est valde quod congratulari
possimus eis in summa securitate
qui sunt et accipiunt letam sanitatem
et unionem a domino et separatus est
ab eis omnis error separationis a
domino Nos autem in magno periculo
sumus et anxietate ignorantes
utrum sit summa uel aliqua unio a domino
[illegible] sit vnde hec vox sit sententia
eterna ite maledicti in ignem
eternum et hec iocunda Venite be
nedicti patris mei etc. Hec anxie
tas et hic timor nascitur nobis
et consurgit ex consciencia mala de
delictis que commisimus nobis [illegible]
malorum et adhuc periculose
viuere non desistimus Ubi autem
consciencia bona est et voluntas
non peccandi ibi est gaudium
[illegible] Rogemus ergo dominum cui ni
chil est impossibile ut det
nobis venire ad illum statum
in quo possimus ab ipso gratiam
et specialem unionem omnium sanctorum

quorum hodie solempnitatem celebramus
ad eternam societatem eorum peruenire
nos faciat qui est corona premium et gau
dium Ihesus Christus Beata eciam me eciam
mater hodie in laudibus sanctorum prius
[illegible] apostolorum martirum con
fessorum et sanctarum virginum innumera
bilium aliorum omnium sanctorum nouem eciam
ordinum angelorum et propter in
hac vere continuum gaudens O
quam gloriosum lumen est quo ma
ior numerus est sanctorum eo maius est
gaudium eorum Sic econtrario in
inferno quanto plures peruenerunt tan
to maior est cruciatus eorum
scilicet dampnatorum Duplex est
pena eorum quantum ad hoc Una
est quod cruciantur in semetipsis
Altera pena est quod vident illos
miserabiliter cruciari propter eos
quos dilexerunt nimis dum vive
bant ut fratres et sorores patres
et matres et quod ita sit hoc probatur
per hoc quod dicitur in ewangelio
de diuite et lazaro Ibi enim le
gitur quod diues positus in inferno
vidit lazarum in sinu abrahe
et petiuit ut mitteret extremum digi
tum lazari intinctum super linguam
eius ardentem quod cum negaretur
ei dixit Rogo te pater abraham
ut mittas lazarum ad domum
fratres meos ut premuniat eos
ne et ipsi veniant in hunc locum
tormentorum Et hec petiuit
propterea ne penam et tormen
tum suum augeret non propter amorem
dei neque timorem [illegible]
illud Ipso [illegible] ergo

non sit aliquis et vobis non habeat aliquem
propinquum inter eos quorum hodie festum
colimus aliquis patrem aliquis matrem
aliquis sororem aliquis fratrem et quorum
sunt indubitate salute videlicet
desiderant et exspectant nos ut
ex adventu nostro gaudium eorum
crescat. Et cum de ipsis sint securi
quamvis sint ibi scilicet in medio sanctorum
et tamen pro nobis sunt solliciti. Si-
mus ergo solliciti pro nobismetipsis
non diligentius mundum neque ea quae
sup' ettone sunt vana. Secundo quia
hodie colimus solempnitatem omnium
sanctorum quae solempnitas non durat
nobis nisi per unum diem sanctis autem con-
tinua est et tamen nostra solempnitas
cum et letitia sed durat et semper
novitate et tedio caret nec di-
minuitur unquam. Ad quam nos per-
ducat qui vivit et regnat etc.

Hec enim festivitas sic est instituta
cum quondam Romani omnium idolorum sorde
polluerunt ad maiorem vesaniae
suae confusionem non sufficeret singulis
diis singula templa erigere sed
unum preceteris mirabilius et sub-
limius in honore omnium erigunt deo-
rum et pantheon quod sonat to-
tum deum vocant. Ad maiorem de-
ceptionem populi dicunt sibi a Cybe-
li quam omnium deorum matrem vocant
esse imperatum victoriamque de
omnibus gentibus spospondisse Ro-
manis si omnibus filiis eius templum
magnificum dedicarent. Speciali-
ter cum fundamentum fecerunt ut ipsa
sedi deorum civitatis applicaretur [?].
Quia autem latitudo testudinis insu-
stentabilis videtur vacuitate

templi terram impleverunt et illius ex-
posita testudine prima fundamen-
tum eneum et auro radiante locaverunt
in summitate illa area extulerunt et
ex mirabiles columpnas et
testudinem per fortibus fundaverunt. Intus
vero statuerunt ymagines omnium deorum.
Hec omnia usque ad imperatoris Foce
tempora perstiterunt licet iam diu Ro-
ma fidem percepisset. Beatus Bonifa-
cius papa quartus post beatum Gregorium
divinitus inspiratus dictum templum
a Foca Cesare impetravit donari
ecclesiae ut eliminata omni spur-
citia in honore beatae Mariae virginis
et omnium martyrum Christi dedicaret
quod factum est quarto idus maii. Vo-
cavitque locum sanctae Mariae ad martyres.
Quodam enim officia solempnia in
usu erant. Sed quia ad hanc dedica-
tionem multitudo innumera populorum
conveniret propter devotionem omnium
sanctorum ordinatum est ut papa in ka-
lendis novembris festivitatem omnium sanc-
torum ageret quia habundantius tunc
quam in maio victualia sunt. Vo-
lens quoque deus ostendere quantum sibi super
hoc statuto placuisset [?] sacerdoti
uno in nocte eiusdem festi custos
ecclesiae sancti Petri omnia altaria circuit et de-
vote visitatis omnium sanctorum ipso-
rum suffragia rogavit ad beati
Petri altare ubi etiam eius ab angelo
rapitur videns regem regum in sublimi
throno sedentem et omnes angeli sta-
bant in circuitu eius. Et ecce ve-
nit virgo Maria in dyademate
incomparabili quam innumerabiles
virgines continentes et viduae se-
quebantur. Hunc rex assurrexit

et iuxta se sedere fecit quidam pre-
rit qui in birro camelino et
hunc sequebatur quidam vestitus amictu
Alius precedit in habitu papali
et venerabilium antiquorum cohors seque-
batur. Post hunc innumerabilis diu-
sorum militia et omnium hominum innumera-
bilis multitudo quem omnes adora-
verunt regem. Is autem qui in papali
ornatu venerat more romanorum
matutinas inchoavit et cus-
todi ab angelo exponitur virginem
in prima stare esse matrem Christi pro
ceteris honorandam quia cohors
diversarum fecit in ceteris sequebatur
Alius in birro dixit esse Iohannem
baptistam cum patriarchis et prophetis
papali ornatu Petrum cum discipu-
lis militiam martyres reliquam tur-
bam confessores quod omnes deo pro honore
sanctis a mortalibus exhibito gratias
ageret et oraret pro orbe
universo. Deinde ducit eum ad
alium locum et ostendit ei homines
utriusque sexus alios in stratis
aureis alios in mensis epu-
lantes variis deliciis gaudentes
alios nudos et egentes auxilium
querentes. Hunc ait locum
purgatorii esse. Habundantes
illas animas quibus a caris
ibi venit. Egentes vero esse quorum
cura non habebatur. Iubet igitur
ut videns hec domino pape intimet
et diem animarum post diem omnium
sanctorum statuat ut generaliter bo-
na fiant his quibus specialiter
non fiunt. Item deus iusticie
... ex matris ponit ...
... nichil ...

tinuit benignus qui certa ordinan-
tur corde placabilis fuit.
Bone mater celebris et filiorum
suorum expectans in matre et filio
sui genitrice honore. Bone mater est
quibus cura non habetur alibi
in terris fidelium per esse bona.
Bone benignitas qui omnibus
terris corde placet. Hec statu-
ta est iocunditas. Cui pape singu-
li ad matutinas custos cru-
minis retulit per modum referens
in se pape et omnibus videtur
tradit et omnes ad laudes dei
monet. Statuitur officium secundum
ordinem visionis indictum sanctus
et dies omnium orbi solempnis
semperque die memoria sanctorum
Festivitas beate marie et om-
nium et bonifacio papa celebris
institutum agi omnibus annis
in urbe roma hec et Gregorius
pontifex precepit decernitur in honore
omnium sanctorum solempniter peragi ab
omni ecclesia celebrari et observari.

In diebus illis cum imperator cesa-
rium diaconum apprehendit luxo-
rius tradidit consuli leontio qui
magnum per vocem proconsul in
terrogavit consul dixit. Nomen
tuum. Respondit cesarius vocor.
Consul dixit. Quis es tu? Christia-
nus. Cesarius dixit. Christia-
num consul dixit. Cuius servus
es. Cesarius dixit. Domini servus
domini mei ihesu Christi. Consul dixit.
Domini mei imperatores Dyocletianus
et Maximianus iusserunt ut
qui sacrificare noluerit diis diver-
sis penis diversis supplicius

privaretur. Cesarius dixit: Pene-
nitentie dulcis est per vim quia vos nec
plus dulcius quam citius ideo ut te
audio iube te vero tuum principem
conminare. Hodie enim vita viri et
ardescit et extremum evanescit et
dum fuimus mortuum volens nomen eius
Flamabat lucronius ad leontium
consulare dicens: Audis hunc cesa-
rium in principis nimia sermonantem
te et adhuc enim non punis. Dixit
et quid ad lucronium. Qualiter debet
puniri sentencia lucronius dixit:
Ut alligatus saxo precipitaretur in
[illegible]. Cesarius dixit: Deus quidem
qui ignoravit quod filium suum esse re-
natum me suscepit et ipsa me nos
inventum faciet quem terra fecerat in-
nium. Et lucronium hodie comedet
coluber ut agnoscat quod omnis pena
quam vindicat deus sanguinem virginum
[illegible] quos cum igniculis cremasti et me
ipse aquis mergi iussisti. Iurata missus
est sanctus Cesarius. Eadem die in eodem
littore cum venditum erat ubi iacebat
lucronius tortus turgidus aspecte
pullus. Ibat enim leontius in equo
sedens ut prenderet ad villam suam
festinabat pertulit cum eis solus
vigit cum inter arborem pervenit iam-
te nequam ei sic evenit ut lig-
num per caput eius ad collum et
intima eius confregit ventrem
eius et terram sinus morientibus lacera-
bat ita ut pueri ad cor eius
ierent et tremendus et pulsus et re-
ceret vidit omnes sinus psallentes
angelos et cum honore dignitatis cor-
pus sancti cesarii afferentes. Nun-
cius vir sepultus est intra [illegible]
in quo loco eius meritum unde se con-
tribus beneficia largiuntur usque
in hodiernum diem.

In diebus Traiani imperatoris erat
quidam dux nomine Placidus secundum
carnem nobilis dives et honestus
et licet gentilis virtuosus tamen fuit
in operibus iusticie quia subveniebat
oppressis pauperes alebat nudos
vestiebat et habebat uxorem et
duos filios eiusdem nobilitatis atque
vitiorum devotus erant. Et
erat peritissimus in venatione sed
nescitores dei[illegible] opera huius non
despexit et vocavit eum clemens.
Quadam die cum more solito ad
venandum exiret in quodam grege cervorum
unum preciosum vidit cumque solus
hac et illac aberrantibus usque
ad verticem montis insecutus ubi
cum cervus constitisset et ut placidus
posset appropinquare attentius eius
magnitudinem vidit inter cornua
eius signum sancte crucis coruscantis et
ymaginem salvatoris domini nostri
ihesu christi dicentis: O placide quid
me persequeris? Ego sum ihesus quem
tu ignorans colis. Virtutes et
elemosine tue ascenderunt ante me et
dere et ego sum qui omnia et in
celo feci. Hec audiens timore
correptus cecidit in terram
et post pusillum ad se rediens dixit:
Credo domine quia tu es qui omnia fe-
cisti qui convertis errantes et vivi-
ficas mortuos. Cui dominus: Vade
et vade baptisari ut lavetur
ut heres vite eterne. Abiit igitur
placidus et lotus cum suis vocatus
sunt totum deus est eustachius

Post biduum venit in locum ubi prius
dominum viderat et ibi oratur. Tunc
apparens ei dominus ait: Beatus es
Eustachi quia lavacro mundatus es
sed nunc oportet te nudatum omnibus quae
possides velut pauper et [illegible] et
ad ultimum tibi restituetur. Finis in
gloriam per victoriam veniens ad palmam.
Redeunte Eustachio familia sua
cepit languere et paulatim
deficere. Latrones furto et rapina
sibi pecus omnia abstraxerunt et
plurima infortunia sicut sanctus
Job passus est prout dominus ei pre-
dixerat. Divitiis ergo nudatus du-
os filios secum assumpsit
cum uxore et verecundia tactus
nocte intendens egyptum. Tunc na-
vigio fluminis cuiusdam naviclerius
uxorem eius arripuit pro naulo ipso-
rum in flumine transportando. Assump-
tis ergo duobus filiis suis fugit
Eustachius uxore amissa et
veniens ad flumen quoddam unum
de pueris suis cum portasset alterum
in ripa posuit. Tunc ad hunc
rediret leo veniens puerum ab-
stulit. Reversus ille ad alterum
portandum vidit eum a lupo rap-
tum et in abditum silvarum de-
portatum. Tunc pater flens et
eiulans abiit ignarus quid
ageret et quo diverteret. Venit
tamen in villam quandam ubi studium
dans operi fuit et custos agrorum
per quindecim annos. Tandem mini-
stri nauclero qui uxorem eius dux-
erat mortuo de eodem loco
barbari expulsi Romanos infestant.
Imperator ergo hominibus [illegible]

sui principes alios cepit inquirere
Placidum tribunum militum. Undique
legatos ad inquirendum eum et Antio-
chus et Acharius legati pe-
regrinantes Eustachium in custodia
agrorum invenerunt sed eum non cog-
noverunt. Ipse autem cognovit
eos eisque querentibus si quem Pla-
cidum nomine cognosceret ait:
Ego sum hic peregrinus vos ab in-
digenis querite. Sed tamen post-
mittite ut panem meum come-
datis. Inspicientes ergo illi paulatim
in cicatrice vulneris collo eius
aliquando impressa noverunt illum.
Raptus ergo et imperatori adductus
in caput exercitus constitutus est. Deinde
congregatus est ad illum exercitus magnus
in quo et filii eius duo venerunt
quondam a bestiis rapti nondum ac-
nec se invicem nec patrem cognoscen-
tes quos ille cum duxisset fecit
centuriones. Motis ergo castris
hostes sua sola fama perculsi
fugerunt et tamen ipse ad locum des-
tinatum pervenit. Erat autem in ipso
loco ubi applicuerunt uxor Eu-
stachii consistens in fenestra
ut videret exercitum et ecce duo
filii sui ortum [illegible] hinc fenestram
ingressi cuncta quae gesta erant
de matre et illis hinc rapti
a leone pastores illum autem a
lupo liberaverunt referebant
et sic cognita sunt a matre et
recepit illos. Interea venit Eusta-
chius et illa misit se ad pe-
des eius referens se adhuc in-
cognitam et filios invenisse. Eu-
stachius ergo [illegible]

tu illos rursus c(um) in p(ri)stina(m) Iute
rim mortuo traiano imp(er)atore suc
cessit ei adrianus paganissimus
q(ui) veniens ad eustachium suscepit
eu(m) honorifice et victimas templis
obtulit numina votiua p(ro) hostibus
eustachius n(on) intrauit cu(m) eu(m)
adrianus duces intro cogeret
Dixit n(on) intrauit ad deos Eusta
chius rudiit [illegible] ego sum
et ig(itur) celi solum adoro qui me
fecit triumphare Tunc iratus
imperator ipsum iussit cum uxore
et filiis includi in area et
immitti leonem ferocissimum sed
ille capite inclinato recessit
ab eis Tunc imperator magis
indignatus iubet eos mitti in bouem
eneum et ignem apponi ante
dictus Fuit ex ordine ad
diuinum [illegible] memoriam eorum
fecerit siue in mari siue in terra
ab omni periculo liberaretur et ha
beret in tribulacione auxilium et in
regno celorum eternam beatitudinem
Hys oratis vox de celo emissa
est Exaudita est oracio vestra Ipsi
dicto obdormierunt in domino ca
pillis et vestimentis illesis
apparentibus et iacebant corpora
eorum quasi viuentes dormirent
Tunc christiani inter gentiles
q(ui) uenerant ad diuinum spectaculum
nocte corpora eorum subtrahentes
quo nos nouelis sepulture
commendauerunt

Hupertus beatus lamberti
episcopi traiectensis suc
cessor [illegible] verum apostolum [illegible]
[illegible] sibi commissam

vbi et exemplo duo lux[illegible] Ieiu
niis vigiliis et oracionibus sedulo in
tentus plebem gentilem sibi commissam
predicacione [illegible] et ydolorum cultura
in eius templo [illegible] Anno decimo
episcopatus sui anno [illegible] diuin[illegible]
in [illegible] ossa predecessoris sui
lamberti in ecclesiam ubi martirium
passus est [illegible] hinc sui
dei [illegible] anno septimo [illegible] decimo
episcopatus sui anno presenti Cum in
[illegible] apud [illegible] vir dei
[illegible] deponeret [illegible]
et verbum dei populo predicaret [illegible]
te [illegible] mulierem que dam
[illegible] vir dei [illegible]
clamoribus perturbauit Cum vir
dei signum crucis opposuit ac
[illegible] in maxilla percussit [illegible] illa
[illegible] modum a
demone liberatur Inde ab famulo
dei discedere et in villa cui nomen
harmala aduenientem nocte
[illegible] sibi a prius [illegible]
a [illegible] ignem [illegible]
apperere Et eciam vir dei ut
[illegible] videre [illegible] cum suspirio En
[illegible] cum [illegible]
clemencia [illegible] quem [illegible]
[illegible] non [illegible] Hys
[illegible] immunitates et
domum suam [illegible]
Que audiens vir dei [illegible]
[illegible] obuiam [illegible] intrepidus
opposuit clamando Deus in
adiutorium meum intende et [illegible]
nimo [illegible] ille ignis extinc
tus est Post hec in predio [illegible]
la pisum [illegible] vir dei [illegible]
[illegible] et [illegible]

et lapidibus infra se eum contra
erat. Hec autem audiens episcopus eum tradi ex
sudibus iussit et quendam virum catene
cum illum et patrem suum liberasset
viri dei digitos quos iusserat vulnerari
ut. Vir autem dei adeo quod fuit perfossio
vulneris torquebatur ut per tres menses
ex eius digitis sanies et tabes
effluerent et quasi continuis in doloribus
iaceret. Una autem nocte illi angelus
domini apparuit et aulam in qua esset pul-
chritudinis illi ostendit dicens quod
tribulatione se invocantem assisteret
et post annum in hanc aulam induceret
sicut ... in magno gaudio
possidendam. Ille sic lesus fratribus
eius ... in die ... predixit
... vim ... ungui perduci
ante ad opera penitentie promovit.
Huic autem appropinquante vite sue ter-
minis ... apparuit diabolus
fingens illusiones ... et
dulciter ... ille conte-
batur. Tunc vir dei orans et dicens
psalmum ... in adiutorio
altissimi ... se ...
et adulterans ad se ... diabolus
insidias ipsius ... propriis
ut domum ... videret ... et
sic perit ... effugavit.
Post hec vir dei ... spiritum
suum in manus domini ...
et ... loco cum ...
nomine ... leodium
cum magna ... et devo-
tione deponitur. Tanta autem ... colon-
eius ... pulchritudo ut ...
videretur ... venustior ... mortuus
quam fuerat olim vivus. ... Virgi-
nitatis ... sepulchrum eius ...

oratorium quod unquam prius posset
per eam mensuram duarum palmorum
longitudine fuisse. Vilius autem
miraculis eius tumulus illustratur.

De sancto Leonardo

Leonardus dicitur fuisse circa
annum domini quingentesimum. Hic
a sancto Remigio Remensi archiepiscopo
de sacro fonte levatus et ab ipso
salutaribus disciplinis instructus est.
Cuius parentes in palatio regis Francie
tenebant. Cum igitur fama sanctitatis
eius crevisset rex multo tempore eum secum ma-
nere coegit donec oportuno tempore ei
episcopatum donaret. Quod ille renuens
et solitudinem desiderans relictis
omnibus Aurelianum predicando cum fratre
suo Liffardo devenit. Ubi postquam in
quodam cenobio aliquamdiu vixerunt
dum Liffardus frater super ripam Ligeris ma-
nere vellet cohabitare et Leonardus
per spiritum monitionem in Aquitania
predicare disponeret osculantes se
ab invicem discesserunt. Leonardus
igitur ubique predicans multa mi-
racula exercens in quadam silva que civi-
tati vicina Lemovicensi habitavit
ubi erat aula regia ad venationem
constructa. Accidit autem ut quadam die rex
ibi venaret et regina illuc causa
delectationis cum eo venisset partui proxima.
Cum vero rex et familia propter regine
periclitationem lugerent et Leonar-
dus per nemus transiret et gemen-
tium voces audiret pietate commo-
tus illuc perrexit et a rege vo-
catus palatium introivit. Cum igitur a rege
interrogaretur quis esset et se sancti Remi-
gii discipulum fuisse enarraret bo-
nam spem rex concepit et a bono ma-
gistro ipsum bene instructum existimans

ipsum ad reginam duxit rogans ut
precibus suis de partu coniuge et
edita prole duplex gaudium obti-
nuit. Tunc ille orante [illegible] quod pete-
bat protinus impetrabat. Cum autem mul-
tum aurum et argentum rex sibi offerret
penitus ille recusavit admonens
ut haec pauperibus daret dicens: Ego
nullis horum indigeo, sed tantum in aliqua
silva contemptis huius mundi divi-
tiis soli Christo famulari desidero.
Cum autem rex totum illud nemus sibi
dare vellet, ille ait: Non totum illud
accipio, sed quod in nocte cum meo
asello circuire potero, tantum michi
concede, accipio. Quod rex liberalissime
fecit. Constructoque ibidem monasterio
diu ibi cum duobus monachis sub ad-
[illegible] in abstinentia vitam dege-
bat. Cum autem aqua uno miliario ab
eis distaret, puteum ibidem siccum
penitus fodi iussit, quem aqua orationibus
suis replevit. Locum autem illum nobi-
liacum vocavit eo quod a rege nobili
sibi donatum fuisset, ubi tantis mira-
culis coruscavit, quod quicumque captus no-
men eius in carcere invocasset, mox ruptis
vinculis nullo contradicente liber
abiret et suas catenas
vel compedes ostendebat. Et cum plures
secum [illegible] et ibidem domino ser-
viebant. [illegible] de ex
nobili stirpe [illegible] ad
eum veniebant et diversis signis
[illegible] commoventes suo
exemplo plurimos attraxerunt.
Denique vir dei Leonardus multis
claris virtutibus [illegible]
[illegible] sed dum [illegible]
[illegible] ubi [illegible] fuisset

miracula clarius illustraret, revelatum
est ut quia ille locus propter multitudinem
frequentantium arctus erat, alibi ecclesiam
fabricarent et illuc corpus sancti Leo-
nardi honorifice transportarent.
At illi cum per totum diem ieiunassent
et orationibus insisterent, respicientes
viderunt totam provinciam nive coo-
pertam, locum autem illum in quo sanctus Leonardus
requiescere volebat omnino vacuum con-
spexerunt. Ibi ergo translatus est.
Cuius miracula passim ecclesiae [illegible]
[illegible] per eum dominus [illegible]
[illegible] ferreis compedes
testantur. Vir quidam in loco
sancti Leonardi nobiliaco [illegible]
et eidem sancto valde fidelis existens
a quodam tyranno captus est, qui [illegible]
[illegible] nimis se cogitabat dicens:
Leonardus iste omnes compedes ab-
solvit et [illegible]
[illegible]
[illegible] vinculis [illegible]
penitus Leonardus adesset et ipsum
liberabit, si autem ipsum custodire
posse nullo solidus [illegible]
[illegible]
in [illegible]
et hominem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Leo-
nardus [illegible]
[illegible]
[illegible]
et ille [illegible] Leonardi [illegible]
[illegible] Leonardus [illegible]
[illegible]
[illegible]

mortuos in sepulchris in corporibus
ipsa conclusit. Deinde cum multa luce
fouea ingressus martyr fidelis sin
tenuit et dixit: Dormis an vigi
las esse leonardus quem tu deside
ras. At ille admirans ait: Domine
adiuua me. Confestim confractis
cathenis apprehensis ipsis vlnis
et trunco portatur. Deinde sedentem
sicut mortuus cum trunco et fabulantes
usque ad locum suum et domum propriam
perduxit. Fuit et alius leonardus
et de professione et genere eius
corpus apud gebitanum requiescit
hic in monasterio esset pluribus annis
humiliter se deiciebat ut omnibus
inferior videretur. Hunc omnes fere populos ad
eum confluere quod inuidus diabolus domino
suasit regi nunc perdere pro leonar
do quod multos sub obtentu religionis
colligebat regnum francie detri
mentum non modicum sustineret. Rex
vero rex nimis credulus eum expelli
iussit. Veniens autem milites adeo
et ubi conpunctus sit quod se suos dis
cipulos [illegible] fieri Rex
[illegible] petens [illegible]
[illegible] et honoribus [illegible]
et sanctum leonardum valde dilexit
et [illegible] ad preces sancti detractores
[illegible] [illegible] quod a deo sibi
[illegible] [illegible] in carcere
tenentur [illegible] nomine suo
[illegible] [illegible] die [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

misericordias superaut sibi in me data
est potestas fiat in me quod petis meruit
Quo dicto procumbens et ceteri
ad pedes eius motum corruerunt
Post hec autem cum duos episcopos distine
retis secessit in cellam suam se finem
eiusdem prouiderit

Fuit in britannia insula pro
uincia northanumbrana quidam
paterfamilias genere saxonico
et nomine wilghis religiosam in tempore
cum coniuge sua vitam agens qui relicto
habitu seculari monasticam vitam elegit
et in litore oceani in suo oratorio
sancti andree apostoli christi nomine dicato
in ieiuniis et orationibus et vigiliis
ad finem vite usque nomine et celebre
fama fuerat et illius gentis regis hono
ribus eciam usque in tantum ut ei in usus
terras possessiones ad confirmandam
dicationem dono perpetuo contulisset
in quibus postmodum quidem habemus
sine eius adiutor erat quod quidem
in quibus et postmodum successores eius laboris ago
nes a deo coronis corpore requiescit
et posteri eius usque hodie ex successu
eius ordine possidet. Ego quoque meri
tis et ordine extremus eandem cellulam
suscepi gubernandam qui hanc histo
riam scripsimus patris et summi doctoris
willibrordi consulti et in eiusdem
sancti patris willibrordi alumnus nati
interius indignus et mori in vltero
matris dominice [illegible] iuxta plagam
Nam sicut scriptum est quod [illegible]
[illegible] [illegible] baptisma et
[illegible] [illegible]
[illegible] ut euangelium [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

natus est inter sanctus willibrordus in
plurimorum gentium salutem religiosis
parentibus ut mater admonuit. Nam vir
venerabilis wilgisus de quo diximus est ad plurim
multorum populorum profectum genuit. Igitur
mater eius huius beati willibrordi ea
nocte qua filium concepit in sompnis vi
dit quasi novam in celo lunam quam dila
tatam vidit crescere in os eius lap
sam intrat. Cumque illa hoc timore percun
ctanti religioso presbitero sompnium tradit
qui interrogavit si eadem nocte suo
more solito iungeretur viro. Accepta
que eius confessione et vidit. Lunam
eam quam ex modico vidisti mag
nam crevisse filius est qui in ea nocte
conceptus est qui luce veritatis caliginosas
tenebras errorum discutiet.
Huiusque sompnii et interpretationem ve
ritas subsecuta est. Mulier igitur post
circulum dierum peperit filium quem baptismatis
sacro imposuit ei pater nomine willi
brordus et statim ablactatum in
famulum tradidit patribus
ecclesie fratribus religiosis sacris litteris im
buendum que divina gratia sensu et
moribus miro profectu crevit ut
tam deo quam hominibus placeret et demum
tonsuram inde accepit patris pro
fessione monachum se fecit et inter
ceteros humilitatis officio et labo
ris studio ac gravitate morum
nulli videretur esse secundus. Igitur ad vi
gesimum etatis sue annum perfecte
ardoris vite artioris sanctitatis perfectionem
que in hibernia
secessit ibique duodecim annis in
magnis sacre lectionis studiis
multorum populorum predicatoribus erudie
batur. Tricesimo itaque et tercio
etatis sue anno tendens in bore
alibus mundi partibus messem quam mul
tam esse et operarios paucos sed ut
sompnium deo dispensante impleretur
visus de eo quod mater olim se vidisse
testatur illas in parte convertere
cogitavit et clarissima evangelice
predicationis luce populos errantes
illustrare disponebat et mox
ad castellum traiectum pervenit in quo
postea aliquibus annis deo donante sedem
episcopatus obtinuit. Et quia eadem
gens frisonum in qua idem constitutum
est castellum cum rege suo rat
bodo paganis adhuc ritibus
sorduit. Visum est viro dei franci
am adire et ducem pipinum virum
strenuum et moribus probum atque
honorifice suscepit locaque oppor
tuna in regno suo providit ubi
posset predicare evangelium et
populos deo sibi lucrari commisit.
Quo intellecto honestissima legatione
et innumeris reliquiis auctoritatis
congruis romam directus est. Sed dic
tum prius quod illum veniret beatus
simul apostolus cuthbertus admonitione
admonitus est ut illum cum hono
rificentia susciperet et innumeris ei
negotium eius quod peteret. Et
apostolicus annuente igitur eius
adventum venerabilibus eodem
ecclesie ministerium sacerdotibus
in ecclesia beati petri principis
apostolorum more apostolico eum magna
cum dignitate eum ordinavit
archiepiscopum et ordinatum esse voluit
et nomine clementis vestimentis
etiam suis sacerdotalibus eum
induit et eum consecratum voluit

ut peruenit in t'ram cum aliis illi t'
dedit se magnamque in benedictione
mox euangelii semen misit. quem
ad presenciam Francorum ducis Pippini
est et ab eodem honorifice receptus
Nec in illis locis Frisiorum fenes
tre celestes sunt p'li q's ad cultum
dei plura q'm monumenta p'duxit. Co-
gnito ergo Pippino duce Francorum
mortem filioque eius Karulo regno
potito patrem qui multas Francorum
gentes sceptris adiecit. inter
quas eciam cum triumphi gloria Frisonum
deuicto Radbodo primo Fresonum
duce regno. Tunc nunc gente illius
Willibrordus predicator est deputatus
ad usque ecclesias in Tretto castel-
lo delegit. et ex gente inde et
quidam sacro baptismate ablu-
ti sunt et p'uincie diuina b'n
p' eum sunt facta miracula. Ubi
in treuerensi diocesi et monaste-
rium puellarum quod tempore sancti Willi-
brordi p'celles ... in iubi-
aus ac ... ultra et sanctus
dei ... Quedam lege in
finiens dolore tacebat ... in
lecto certe vir ... et ...
rat ... morte ... ...
et ... certam ... uiros
terum ... appellabat ... ...
... illa regi
... et ... ...
... ...
mortem ... ...
... Audiuit uir ... sancte
... ... uenire
illuc ... ... legatos
... ...
... principis apostolorum petri

... exemplo de Joppe ob
uiduarum ... penitenciam ...
... ut ... sustinuit Thobiam
sic sanctus uir dei studiose desiderio
ancillarum Christi non piguit uenire
ad illas. Et ueniens in eodem mo-
nasterio missas primus celebrauit
atque benedixit ... ... illarum ...
... et ... ...
... ...
lere ... uel ulla in eo monasterio
p'... ... ... mouebatur.
Iste s's uir dei quam ... predicator
fuit ... rex ... ... probabat.
Baptizauit enim Pippinum for-
tissimum Francorum ducem Karoli pa-
trem de quo Pippino uir sanctus ... pla-
ga uoce ... ... discipulis suis
uaticinium p'duxit. ... quod
iste infans sublimis erit ualde et
gloriosus et omnibus precedentibus Francorum
ducibus maior. ... magis ueri-
tatis ... ... probatum est ... ...
Iste uero sanctus uir Willibrordus ...
dies uite sue in diuino officio ...
... et ... placabilis
... Karoli ... fortissimi
ducis Francorum senex et plenus
... ad ... fines
... ... laboris sui
fructum et ad ... felicis ...
... et celum possideret ...
sine meta in gloria uisuros
die ... nouembris ... ...
... ad ...
... et sepultus est in monasterio
suo ... ... ut
Quatuor ... ...
Claudius Nicostratus
Simphorianus ... Simplicius

et castorius qui erant artifices op-
timi et marmorum celatores plurimum
simul in precio diocletiano valde
fuerunt accepti. Cum igitur quadam vice quod
diocletianus marmorum metallum arte
sua signo christi muniret et volun-
tate aliquando fieret hoc videns simpli-
cius qui adhuc paganus erat tenebat
et dixit ad quatuor hos Adiuro vos
per deum solem ut quis iste deus sit dicatis
in cuius fide tam bene opera-
mini. Cui simphorianus
Dixit pater est deus dicens ut et mox ar-
te regnes et vivas eterna habebis. Po-
stquam in fide solidatum beatus cirillo episcopo
consignasset idem eum baptizavit et
ipso diacono esse inferius. Post multa
post cautissime plus quam tam erant
et ipse diocletianus pingerent pre-
tor et marmore porphiretico quod
cum facere noluissent diocletianus
eundem iussit tribuno lampadio tra-
di et sic moderatione verborum eos audiri quibus
Lampadius dixit Acquiescite deo
soli ut deleatis consilium philosophorum. Cum
ridicerint Nos numquam adoramus figmen-
tum manuum nostrarum sed adoramus deum
celi et terre christum filium dei qui
regnat eternum. Reclusi sunt igitur in custo-
dia publica. Post hec cum minari
a fide christi non possent iubente lam-
padio exspoliantur vestibus et scor-
pionibus graviter ceduntur. Mox
lampadius a demone arreptus expi-
ravit. Hoc factum cum audisset dyo-
cletianus iracundia plenus
iussit ut in loculis plumbeis vivi
clauderentur et sic in flumen preci-
pitarentur et sic passi sunt sexto idus
novembris. Post dies autem

tredecim vero quidam nycodemus nocte
christianus et levavit cum ipsis locu-
lis corpora martyrum et in domo sua
honorifice sepelivit. Ipso die quatuor
coronatorum severum severianum car-
pophorum et victorinum cum eum inter-
pellerent ad sacrificandum et flagellis
nec omnino consentire ipsius plures persi-
terunt fortes in fide nunciatum est
diocletiano imperatori qui illico iussit
ut ante simulacrum esculapii ictibus
plumbatarum cesi deficerent quorum corpora ca-
nibus iacuerunt diebus quinque. Tunc pri-
vatim venerunt et collecta corpora
sepelierunt in via lavicana in mi-
liario ab urbe tertio in arenario
ubi corpora sanctorum martyrum claudii ni-
costrati symphoriani castorii et
simplicii. Passi autem sunt vi idus
novembris. Post duos annos pas-
sionis horum quinque martyrum cum ad-
nomina horum quatuor martyrum minime
reperirentur statuit beatus melchiades
episcopus ut annualis quatuor coro-
natorum sub nominibus sanctorum quinque martyrum
colerentur. Intercurrentibus vero annis
eundem sanctorum vero nomina revelata
sunt. Festivitatis vero ut fiat statu-
ta celebris in eorum martyrum festivi-
tate prevaluit ut letus quatuor
coronatorum nomine vigeret et signa

Tempore maximiani et maximi-
ni imperatorum passus est beatus
theodorus tyro militans
in regione cum aliis plurimis et duc-
tus est in oppidum marmaritanorum ad
propositum brinicam qui ut sacrifi-
caret cogeret ammisit et cum
primo tunc theodorus
appellabatur ...

Beatus autem theodorus spe domini fidelis
repletus ait christus sit stans in medio
legionis concertantium dicens
Ego famulus sum dei viventis credens et
adorare lapides non sum visurus Brin-
ca praepositus dixit Accipe tempus cogitandi
et milita et accedas sacrificandis diis
Theodorus dixit Ego militor sem-
piterno regi ihesu christo et illi militare
non possum Brinca dixit Et
omnes qui astant christiani sunt et mili-
tant consentientes [illegible] Theo-
dorus dixit Omnes sciunt in quo
militant ego autem soli deo militans
credens domino deo meo et eius unico fi-
lio domino meo ihesu christo Posidonius
dormitans dixit Et deus tuus
filium habet Theodorus dixit Verbum filium
habet consubstantiale verbum vivens per
quem omnia fecit Brinca dixit
Possimus nosse dominum tuum Theo-
dorus dixit Utinam donasset vobis deus
sensum intellectum ut nosceretis eum
Brinca dixit Et si noverimus eum
numquid possimus derelinquere imperatorem
nostrum et illum adorare Theodorus
dixit Nichil est quod impedit vobis in-
ut derelinquatis tenebras Brinca
dixit Inducias tibi damus ut expe-
ter paucos dies ut in temet ipsum
convertens venias ad eum qui tibi expedi-
bilis sit et adorans deos felix
fias Accepit autem inducias
beatus theodorus Erat enim et illi
[illegible] in civitate [illegible] et appre-
hendentes eos tradiderunt in car-
cere cum beato theodoro Beatus autem
theodorus monebat eos dicens
[illegible] domini et constanter ut non [illegible]
[illegible] Et dum esset in

custodia inveniens tempus beatus theodorus
templum matris deorum illorum combussit per
noctem et notum factum est principibus
Accusatus autem ab eis Cronides logi-
sta timore perterritus valde apprehendens
eum duxit illum ad publium presidem
et dominum principatus similiter theodorus
Cronides loquitur dixit Hic qui nuper
adductus est in civitate hoc templum
matris deorum combussit et omnes deos
confregit et ego apprehendens eum ad-
duxi coram potestate vestra ut secundum
iussionem [illegible] iudicetis eum de
[illegible] Et advocans presides
Brinca [illegible] dixit In licentia
dedisti et in igne combureret templum
matris deorum Brinca ridens dixit
Ego misi ad [illegible] adorare
[illegible] ut in semet ipso
convertens adoraret deos [illegible]
[illegible]
[illegible] Tunc presides sedentes
in tribunali iusserunt theodorum
presentari Et dominus principatus similiter dixit
ei Cum debuisses adorare deum
et [illegible] igne combussisti
Theodorus dixit Non feci nunc
ego si autem lignum ut lapides
[illegible]
ut ignis eum tangeret Hec au-
diens presides ira repleti iusserunt eum
[illegible] Tunc dixerunt
[illegible] ut nullus
[illegible] obediatis
Celestis [illegible] Non
obedio [illegible] et
[illegible]
[illegible]
ut me de illis que christo facta [illegible]
[illegible] quod multis

a te inferuntur patienter ferunt. Iudex
dixit: Sacrifica et liberaberis a tormen-
tis. Vides quia iam tempus sanguine tuo
plenum est. Theodorus dixit: Non sunt hec
tormenta tua in me et tuum requiescet.
Iratus autem preses iussit eum vinctis ca-
tenis in carcerem claudi et pedes
eius poni in ligno et sigillari posuit
ostium carceris et derelinqui eum et
fame mori. Beatus autem Theodorus mu-
niebatur a spiritu sancto. Media autem eius in
ipsa nocte apparuit ei dominus dicens: Theo-
dore, confortare, ego enim tecum sum et iam
non accipies cibum aut potum ab homini-
bus, sed eris in vita incorruptibili in
celis. Audiens hec beatus Theodorus a domino
exultans cepit psallere et dicere: Bene-
dicam dominum in omni tempore, semper laus eius in
ore meo. Erat autem multitudo psal-
lentium cum eo. Custodes autem carceris ex-
urgentes venerunt ad ostium car-
ceris et invenerunt clausum et sigil-
lum salvum. Aspicientes per fenestram
viderunt multitudinem albis amictam
et psallentem simul cum beato Theodoro et
timuerunt et nuntiaverunt presidi.
Exurgens autem preses venit currens ad
ostium carceris, videns ostium clausum
audivit voces psallentium et fe-
cit circuitum carceris milites cum
lanceis custodire cogitans quod christiani
essent cum beato Theodoro et intrans
invenit solum beatum Theodorum sedentem
in ligno cum pedibus et tenuit illum
timor magnus et omnes qui cum eo erant
et occluserunt ianuas et abierunt.
Precepit autem preses uncia panis et
calicem aque porrigi viro. Ipse autem
dei fidelis vir nolebat ab eis
panem accipere dicens: Non nutriet

me dominus meus Ihesus Christus secundum quod scriptum
est: Iustus autem ex fide vivit. Diebus autem
consumatis iussit sibi preses beatum Theo-
dorum presentari et cum introductus fuisset
dixit ad eum preses: Voluntarie absque
tormentis et adora deos et consequeris
ab eis [illegible] princeps sis.
Theodorus aspiciens in celum
dixit: Donum tuum tecum sit in perditione
cum cogitationibus tuis per quem [illegible]
Hec audiens preses iussit eum
pendere mane et unguibus eum [illegible]
tormentis [illegible] ut latera eius
denudarentur. Videns autem tyrannus quod
detinebatur iam vir dei in tormentis
dedit adversus eum sententiam dicens:
Theodorum christianum propter bonorum
imperatorum et [illegible] decernit
[illegible] autem quam [illegible] ipse
igni tradatur. Ministri autem colligentes
ligna adduxerunt beatum Theodorum
ubi preparatus erat locus et dum
ignis paratus fuisset, exuens se
ipsum vestimenta sua parabat se in
igne. Et tunc posuerunt eum secundum
preparabulum ignis. Volentes autem eum
configi dixit: Dimittite me quia
qui mihi donavit sustinentiam in tor-
mentis ipse mihi donabit et si-
ne clavis intrepidum persistere in hunc
ignem. Illi autem non confixerunt eum sed
tantum ligaverunt eum. Beatus autem Theo-
dorus signum crucis in fronte sua
faciens et post manibus [illegible] ignem
ligatus sicut aries de ovilibus
de magno grege iam paratus ad
mortem aspiciens in celum dixit:
Domine deus omnipotens cum dilecto filio tuo
benedico te quia in hac hora me
participem dignatus es esse [illegible]

oculos suos vidit eum in claritudine
coram stante cleonicum cum quo decerta-
verat et ipse ut vidit eum sta-
re et laetum dixit illi Cleonice
ecce christo te in regno celorum festi-
nat et suscipe me. Et post hec omnis
sanctus et ego domine ihesu christe qui es
mediator dei et hominum qui dignatus
es in domum venire [?] clamavit
Et cum orasset multi aspexerunt
ignem et ignis in similitudinem
arcus videbatur. Et erat beatus
theodorus in medio ignis non
sicut caro ardens sed sicut panis
assatus unde odorem in celum perce-
perunt alii assistentes et in fine
orans et dicens amen. Sicut ful-
gor visa est anima eius ascendere ad
celos. Eusebia autem quedam christiana
petiit corpus beati unguentis et aromati-
bus adornans imposuit in loculo
argenteo et sepelivit in proprio
agro suo in euchaitis ubi edifi-
catus templum dignum clarissimus
eius celebratur diem

Nativitas sancti martini pape
qui ob fidem catholicam ab
imperatore constantino heretico
per theodorum exarchum de ecclesia
raptus et per paulum constantinopo-
lim relegatus apud cersonam
vite finivit. Ibidem vero fiunt
miracula in eodem loco virtutum signis
usque hodie refulgens

Martinus sabarie pannonio-
rum oppido oriundus fuit sed papie pen-
atibus nobilibus sed cum gentilibus
intra italiam papie nutritus. Pri-
mum quidem miles post hec ei nimis
militum fuit. Sed cum esset decem annorum
invitis parentibus cathecuminus fieri
et post hec ad ecclesias et cum monasterium
se inferri fecit et annis duodecim here-
mum petiit sed parentem eum accusante qui
vicesimo anno iussu imperatoris miles
effectus est uno contentus servo cui tamen
vicissim ipse sepius serviebat ita
ut calciamenta eius detraheret et eadem
ipse tergeret. Inter adhuc cathecumi-
nus licet in iuventute floridus tamen
immunis ab illis vitiis quibus illa
etas precipue coinquinari solet tamen et
corpore deo penitus totus intentus
nihil ex militie stipendiis preter
condimentum sibi [?] de crastino sol-
licitus non erat. Dum enim ipse me-
dio frigore in porta ambianensium
civitatis cuidam pauperi pallium suum
gladio divisum dedit et alteram par-
tem [?] a commilitonibus suis derisus
est. Quidam tamen sapientes viri cognos-
centes altius ingemuerunt. Nocte
prima vidit in celo dominum eodem ipso
pallio indutum cum angelis suis
ita dicentem Martinus adhuc cathecu-
minus hac me veste contexit. Post
hec cum esset annorum viginti ad baptis-
ma evolavit militiam cum gessisset
per biennium. Irruentibus interim
barbaris in gallias et
stipendia militibus largiretur mar-
tinus noluit militare [?] dicens au-
gusto [?] ignarus
martinus sum. Ego signo crucis
[?] ne dei famulus [?] tectus
in bello sed in pace [?] sue
martinus [?]
[?] hilario pictaviensi se univit ab
ipso [?] exorcista. Postea

amonitus in sompno in patriam iuit
Itaque cum deuenisset alpium incurrisset
in latrones unus cum securim percussurus
esset in caput alterius manum tenuit
et martinus ligatus et ad [illegible]
in producitur uni cum allocutus la-
trones conuertit eosque reduxit in oratione
recepit. Itaque mediolanum preteriens
dyabolus in via ei obuiauit dicens: Marti-
ne quo vadis? Et cum ille respondisset
quo domino placuit ait dyabolus: Quocum-
que ieris dyabolus tibi aduersabitur. Et hoc
dicto euanuit. Porro igitur [illegible]
mentem cum pluribus conuertit patre in
sua gentilitate permanente. Deinde
ubique ab hereticis passus in publi-
co etiam cesus de ciuitate expulsus
rediit in ytaliam ibique mediolani
monasterio sibi facto per se mansit sed
auxentius arrianorum auctor [illegible]
[illegible] eum de urbe
eiecit. Tunc assumpto quodam presbitero
venit in insulam gallinariam nomine
ibique viuens solis herbis elleborum
in cibum sumpsit sed veneno [illegible]
te cum iam mortuum se sentiret o-
ratione periculum liberatus est. Tunc cum
gaudio susceptus a magistro suo
hilario ab quodam loco monaste-
rium construxit ibi cum quidam cathecu-
minum secum et ille eo absente
mortuus est martinus post triduum
rediens [illegible] de domo [illegible]
ipse se mortuum [illegible] ibique
fusa oratione [illegible] pendens
defunctum [illegible] redit
et [illegible] omnis [illegible] Rursus
[illegible] domum [illegible] cla-
mose. Quidam [illegible] de statu
penam [illegible] [illegible]

se precis infinitis de pugnam [illegible]
tinu pabulum per duos angelos [illegible]
Aliud legitur suspectum ad vinum [illegible]
videlicet [illegible] [illegible] [illegible]
suspendit. Tunc cum voto [illegible]
[illegible] [illegible] et cum [illegible]
a cellula [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] videt [illegible] [illegible]
[illegible] veste sordida [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] cum pau-
cis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad
cum [illegible] cellulam [illegible]
duobus [illegible] [illegible] [illegible]
ubi [illegible] [illegible] [illegible]
legit [illegible] [illegible]
nulla [illegible] [illegible] Fertur longe
ab hac cellula cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
ab [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Post [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

a viro celestis decantatis sermo-
ne et loti fuere apparuit Severo et
sanctus dicens ei Ego sum ipse quem
tamen vetus. Sanctus martinus
autem illo tempore nos spirituali re-
vel dignitate sed cum signo pas-
sionis vestitus est statim univer[si] con-
venerunt et cellam fletibus impleverunt
Ad sepeliendum beatum Liborium
cenomanensem pervenit beatus mar-
tinus videns [illegible] sabbatorum
in vinea laborantem [illegible]
et ei qui successurus erat defuncto
episcopo vir et vocans eum dixit Qui
dicis me domine? Victor. Sed ille
fudit me in domine an [illegible]
[illegible] tuum [illegible] dixit
illi et ordinavit eum filium
et [illegible] baptizavit et
[illegible] et [illegible] fuit
[illegible] et [illegible] ober-
[illegible] vocatis [illegible]
[illegible] longe
[illegible] et cum [illegible] cepit de-
[illegible] fratribus se [illegible] debere
[illegible] lacrimabiliter
[illegible] dixit mar-
tinus domine si adhuc populo tuo sum
necessarius non recuso laborem
[illegible] plebs
[illegible]
[illegible]
[illegible] Roga-
verunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Sancti
[illegible]

nichil in me cruente inveniet. Abrahe
sinus me recipiet. His dictis spiritum
domino reddidit in cuius obitu gaudium
cum flentem multum corpus eius quasi
iam glorificatum apparuit et effulsit.
Venerunt autem Pictavienses et de
corpore eius habentes litigabant nocte
autem Pictaviensibus dormientibus
Turonenses surrexerunt corpus
per fenestram tollentes furtim abierunt.
Eadem nocte Severinus coloniensis
archiepiscopus dum post matutinas solus
more loca sancta visitaret audivit
choros psallentium in celum et
archidiacono ait Audis ea que
audio. Sed ille cum nichil audire
se diceret petivit se in orationem cum illo
et sic ille cum episcopo audivit et mar-
tinum obiisse ab ipso cognovit.
Sanctus etiam Ambrosius mediolanensis
episcopus in missa obdormivit et post
longum tempus excitatus ait Fratres noli-
te turbari bonum enim est mihi sic obdor-
muisse Martinus enim frater noster
obiit et ego exequiis eius interfui.
O beatum virum in cuius obitu divina
confundit eiulatus angeli letantur
archangeli sancta maria cum virginum
choris eum assumpsit dum eum
coronavit.

In civitate metropoli Frigie salutaris
passio sancti Menne martiris qui sub
[illegible] Dyocletiano et Maximiano
cum esset miles nobilis genere et
egyptius primus ortus [illegible]
[illegible] in heremo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] publicum [illegible]

libera coram eis voce declarans se diuini
ē pietatis dui corporis q̃ iussit eum in
carcerem includi q' dum imperator na-
talicia celebraret. Patroclus festi-
uitate assistere co[n]p[re]hensibiliter ius-
sit cum suis assistentibus p[ro]tinus eum et
dixit. Hesterno tercia die transacta
temeritate audes theatrum intra-
re et [illegible] nescio quibus eloquiis p[ro]-
ferunt[ur] iniurie cum pre te assererent me
inclinatum fuisse sacrificia diis ut oia
[illegible] p[ro]p[ter] ignoranciam gessisti ignoscant
et ad honorem p[er]stiterunt i[n] sacramentis. Ad
hec beatus inquit tu rudis? Ego
hec sed honore non deorum s[ed] xpi dni
discipulus esse cupio. Iubente duce ex-
tensus et neruis bubulis manibus
ligatus tamdiu a militibus virgis cesus
ē donec sanguine ex ipsis plagis locus
repleretur. Deinde in eculeo et ungulis
et lampadibus eum latera adustus et
lacerate plage et a militibus fricate
et carbones ignis super plagas eius
sparsi p[ro]funderentur et sudes fixos li-
gatis manibus et pedibus eius tractus
[illegible] et a collo et maxillis g[e]-
ri[illegible] oculis in laude et confessione
[illegible] dei immobiliter p[er]mansit.
Nouissime pretus dux sententiam ex
tabula i[n]uitus precepit. Mente et
intellectu omni racione auditorum volen-
te assensit precepit ipsum ne q[ui]s
velet sacrificare diis gladio eum
puniendum plectere et corpus eius igne cre-
mari. Finita itaque vita eius corpus
de medio ignis ereptum ē a quibusdam
fidelibus et monachis et digni-
tati venerande in cimiterio eius
dominicis honorifice conditum ē. Cuius nunc
sacrum corpus constantinopoli in [illegible]

donis et honore venerat[ur] ibi.

In castello proprie mosellensis dux
indigena filium suum Cunibertum dago-
berto magno francorum regi religionis
amatori p[ro]prio nutriendum sibi et
instruendum et propter eius ad[illegible] fa-
miliaritate regi commendavit. In cuius
palacio puer cum decentes scole dis-
ciplina erudiebatur et a primis annis eru-
ditus in omni honestate [illegible]
et placitis [illegible] in dei timore
p[ro]ficiebat. Quadam vero nocte rex
surgens vidit locum ubi puer quiesce-
bat magnifico lumine resplendere
[illegible] plagas sinistras pueri [illegible]
siderans interne secum ipsum [illegible]
ut in filium loco visionis eius
deosculans patefecit omnibus quod vide-
rat. [illegible] hunc[illegible] manife-
stare dignatus ē et admirare. Pro-
cessu itaque temporis beatus cunibertus
[illegible] in dilacio-
[illegible] tempore [illegible]
[illegible] coniunctus [illegible]
[illegible] ē. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

et ideo [illegible] corpus ieiuniis
vigiliis et orationibus macerabat.
Quadam autem die dum iuxta morem
visitandi virginum basilicam admodum so-
lempniter missam celebraret et
salutarem hostiam immolaret circum-
stante plebe chorique clericorum prospici-
ente apparuit columba niveo candore
enitens quam per gradus et sic caput
venerandi antistitis insedit. De-
inde se elevans iuxta sepulchrum
cuiusdam sancte virginis quievit ibique
evanuit. Hoc miraculo Colo-
nia illustrata dominum in ipsoque suo pon-
tifice beatam una voce laudabat
quam ipsius episcopus instituit et
amplificavit fabricando suppedi-
tandoque quos enumerare possim.
Tam enim ipsius scriptus non suppete-
ret Sigebertum regem fratrem alios
que precepit ut eius rebus ipsius di-
tarent locaque sancta instituerent
dum receperunt gratiam salubriter
viderunt. Ipse itaque completis XL
annis digne cathedram pontifica-
lem rexit. Et quia super patriam fide-
lis fuit digne sepulture eum omne
datum corpus suum in ecclesia sancti Cle-
mentis quam ipse construxerat et
intravit in gaudium domini sui in ea
sanctus multa construxit in qua eius dig-
ne petentes tribulationibus periculis
oppressi per suffragatoris
sui [illegible] beneficia consequuntur.
Huic post decessum beati in [illegible]
[illegible] episcopus sanctus Bruno
[illegible] successit. At vero
[illegible] cum esset puer comes
[illegible] adhuc
[illegible] in tempore [illegible] serviebat

insidias pro eo quod habere te sequeretur
cur famulus vester sequeretur. Quadam
vero die dum quidam in medium
expeteret Brunum archidiaconum in
platea querit eum simpliciter dicit:
Tunc ergo pro ipso Brunum vidi et
nescio ubi sit vel quid operis agat.
Sum Brunus. Si inquit dilectum quis
illum prospiceret eminus erat celi so-
lis sicut amenus inspicit. Cum-
que [illegible] ille [illegible] quod petie-
rat [illegible] Brunum [illegible]
alloquitur. En ego Brunus dilectus tibi
videor. Cumque ille confusus se audiens
dixisset se denegare. Ait vero sanctus
intentus: Ne timeas meus
ad os tuum erat cum se eam lo-
queris. Dixit [illegible] optimi
apud deum ut post me ad pontificatus
honorem ascendas. Hoc novis [illegible] in
episcopatum [illegible] Bru-
nus hoc audiens irridebat eum
dicens: Nonne [illegible]
[illegible] ad presbiterii honorem pervenire
sepius [illegible] cum venire la-
[illegible]. Adeptus [illegible]
[illegible] pontificatus officium ordine
vacabat [illegible]
[illegible] Tri-
gesimo ordinationis sue anno [illegible]
[illegible] lamentabile crimen.
Nam mulier ad quam [illegible]
[illegible] ad ab-
luendum [illegible] religionis
[illegible] mutata [illegible] et
peperit. [illegible] omnes
[illegible] et [illegible]
[illegible] Audiens
[illegible]

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF